DÆMONIACI
CVM
LOCIS INFESTIS
Collegii Paris. **ET** Societatis Jesu.
TERRICVLAMENTIS NOCTVRNIS.

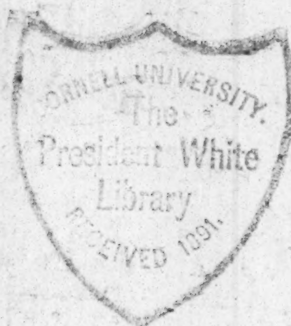
ID EST, LIBRI TRES, QVIBVS SPIRITVVM HOMINES obsidentium atque infestantium genera, conditiones, &, quas adferunt, molestiæ, molestiarumq; causæ atque modi explicantur: rationes quoque ostenduntur, quibus ab eorundem molestijs contingit liberari.

AVTHORE PETRO THYRÆO NOVESIANO,
Societatis Iesu, Doctore Theologo.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Ex Officina Choliniana, sumptibus Petri Cholini.

ANNO M. DCXXVII.

CORNELL UNIVERSITY.
The
President White
Library
RECEIVED 1891.

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI, ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. IVLIO, EPISCOPO HERBIPOLENSI, Franciæ Orientalis Duci, Studiorum Mecænati ac Patrono.

RELIGIOSISSIMIS ITEM, AC

REVERENDIS ADMODVM VIRIS,
HIERONYMO IN EBERACH,
MICHAELI IN BILDHAVSEN,
VVIGANDO IN BRVMBACH,
MONASTERIORVM EIVSDEM ORIENTALIS FRANCIÆ, insignis Ordinis S. Bernardi Cistertiensis, Abbatibus & Prælatis, Dominis plurimum obseruandis

F. P. & O. B.

VI sub Vestro augusto nomine, de Dæmoniacis, & Locis infestis inscripti, Libri primùm lucem aspexerunt, Reuerendissime Princeps, Religiosissimi Patres, illi ipsi nunc eodem præsidio fulti in alteram, & quasi nouam lucem aspiciunt. Veniunt enim nō, vt priùs separati, sed aliâ paululum formâ, ambo coniuncti in vnum volumen. Feci hoc; non metu defuturi præsidij, cuius satis in prima editione ab alterutrorum auctoritate senseram: sed inductus tum Argumenti similitudine, tum Lectoris compendio. Argumentum vtriusque Operis idem propemodum fuit, de Dæmonum maximè, quâ hominibus infesti sunt, inueterata malitia, infesti sunt aliquando illapsi in corpora, aliquando in ædes & domicilia nostra ingressi. Vtrumque faciunt non alio fine, quàm vt miseros mortales, quos acerbè oderunt, oppugnent & diuexent. Duplex nequitia duplicem requirebat opem: Nequitiæ, vt ita dicam, consanguinitas aut vnam, aut coniunctam. Coniunctionem sane Lector in primis sibi depoposcit: quia si quid in vno opere desiderauit, non voluit, nec verò debuit, citiùs commodiusque, quàm ex socio, quemadmodum ex

proximo penu, depromere: maximè cùm alterum alteri ita mutuam operam præbeat; vt & ad prodendum hostē indicia, & ad refutandum argumenta confertis copijs vtrinque subministret. Quare qui huius gratia sociati modò in publicum rèdeunt, vt sociato Vestro, & quasi duplicato fauore commendabiles sint, etiam atque etiam oro. Herbipoli ex Collegio Societatis Iesu, pridie Calend. Ian. Anni M. DCI.

Petrus Thyræus, Societ. Iesu.

CARMEN

IN TERTIAM HANC EDITIONEM DE DAEMONIACIS ET LOCIS INFESTIS.

TErtium emicat in diem Thyræus,
Tertium fugat obuias tenebras:
Seu quas obijcit imperitus Error,
Seu quis pectora noxialis vrget
Nutrix sacrilegi, parensque cultus
Praua Relligio, incubansue mentem
Carnifex Metus Eruditionis
Corusca face territus, resorbet,
Quas iam Tartarus euomebat Vmbras.
Ad hanc diffugiunt Lares, Erinnes
Panicæ facies, Paredri homulli,
Seminaria territationum:
Vanescit subito quod horum vbique est,
Dum faces iterum erigis Thyræe,
Dum fugas iterum impias tenebras.

H.A.VV.

ELEN.

ELENCHVS SIVE INDEX LIBRORVM, DE DAEMONIACIS, LOCIS INFESTIS ET TERRICVLAMENTIS NOCTURNIS:

Cum Summarijs breuibus.

PRIMVS LIBER DE DAEMONIACIS, partibus quatuor constat: quarum prima Dæmonum obsidentium conditio, operationes, in obsessos potestas, modi item, quibus homines affligunt, &c. explicantur.

Caput primum primæ partis.

Dæmones verè ingredi homines, eosque obsidere, quod docetur

Experientiâ sensuum:
Historiâ præteritorum temporum.
Opinione Iudæorum.
Christi sententiâ, multipliciter.
Exemplo Apostolorum.

Caput secundum.

Ad hominum, à Dæmonibus, obsidionem duo esse necessaria; videlicet, vt

Dæmones sint in ipsis hominibus:
& deinde in eosdem potestatem habeant.

Insunt verò:
non vt accidentia subiectis.
non vt partes suis totis.
non vt suis suppositis naturæ.
sed, vt motores rebus motis.

Potestas consistit in tortura, & molestijs, quas afferunt.

Caput tertium.

Dæmones non sub externa, & visibili forma in hominibus esse, quàmuis etiam sub externa conspiciantur.

esse tamen semper posse:
aliquando etiam esse docetur,
& quæ ratio muscarum atq; araneorum, qui in Obsessis notantur quandoq;.

Caput quartum.

Dæmones, dum homines obsident, quid possint in corpora, & quid in animas.

Corpora
miris modis affligunt.
Animas

Caput vndecimum.

Caput duodecimum.

Caput decimum tertium.

Caput decimum quartum.

quan-

Caput decimum quintum.

De finibus, qui Dæmonibus in obsidendis hominibus sunt propositi. Docetur

Caput decimum sextum.

An, & qui possint Dæmones hominibus immittere, docetur,

Caput decimum septimum

De varijs operationibus Dæmonum in Obsessis, & cui illæ tribuendæ.

SEQVVNTVR CAPITA secundæ partis, quibus explicatur, qui Obsessi, quæ signa & causæ obsessorum, &c.

Caput decimum octauum.

An Catechumeni, & nondum baptizati obsideantur à Dæmone.

Caput decimum nonum.

An Sagæ & malefici à Dæmonibus obsideantur, docetur

Caput vigesimum.

An Diuinatores reipsa à Dęmonibus sint Obsessi, docetur

Caput vigesimũ septimum

De Obsessorum misera conditione, ob mala, quę patiuntur in corpore & anima.

Caput vigesimũ octauum.

De Obsessorum misera conditione, ob bona, quibus priuantur, per Dęmones. Docetur

Caput vigesimũ nonum.

An Obsessi semper sint causa tyrannidis, quam patiuntur à Dęmonibus, docetur

Caput trigesimum.

Ob quas culpas patiantur, Diaboli tyrannidem, obsessi. Respondetur

Caput trigesimum septimum.

Penes quos potestas eijciendi Dæmones Ecclesiæ à Christo relicta sit, fueritque. Docetur

Caput trigesimum octauū.

De Exorcistarum varijs Cōditionibus. Pręcipuę sunt:

Caput trigesimum nonū.

An puritas conscientię omnino sit Exorcistis necessaria. Docetur

Caput quadragesimum.

An Exorcista hęreticus possit eijcere Dęmones. Docetur

Caput quadragesimum primum.

De quinq; diuersis modis, quibus apud Catholicos Dæmonia eijciuntur: qui sunt

Caput quadragesimum secundum

Examinatur modus, quo per inuocationem nominis Iesu pelluntur Dæmones. docetur

Caput quadragesimum tertium.

Examinatur secundus modus, quo per Vsum Reliquiarum Dæmones ex hominibus eijciuntur. Docetur

Caput quadragesimum quartum.

Examinatur modus tertius; & per Vsum signi Crucis ex hominũ corporibus Dęmonia pelli. docetur

Caput quadragesimum quintum.

Examinatur modus quartus, doceturq; Rerum consecratarum vires esse magnas ad pellendos Dęmones.

Caput quadragesimum sextum.

Examinatur quintus modus, quo per Exorcismos Dęmones pelluntur. docetur verò

Caput quadragesimum septimum.

Rationes & modos, quibus Dęmones pelluntur nõ semper esse efficaces. vt docetur

Caput quadragesimum octauum.

An sensibilibus, & rebus prorsus naturalibus quandoque pellantur Dęmones.

FINIS CAPITVM LIBRI DE DEMONIACIS

ELENCHVS,

SIVE INDEX CAPITVM LIBRI SECVNDI, QVI EST DE LOCIS INFESTIS, CVM BREVIBVS Summarijs.

CAPITA PRIMÆ partis, in quibus agetur de Locorum, Spirituum, & molestiarum generibus, modis finibus, causis, &c.

Omnes

Caput vndecimum.

An, & vnde possit constare Humanos Spiritus rebus viuentium interesse personaliter.

Caput duodecimum.

An Spiritus humani cognoscant, quæ aguntur vel ab ipsis, vel ipsorum nomine, ab Angelis nunc bonis, nunc malis.

Caput decimum tertium.

De Causis & finibus, qui tam Deo, quàm Spiritibus sunt propositi in locorum infestatione.

Caput decimum quartum.

Inter loca quædam esse magis infesta alijs: & vnde hoc accidat. Ostenditur.

loca

quæ

Caput vigesimum quartum.

Quænam ex ijs rebus, quas in molestijs & infestationibus Spirituum viuentes percipiunt, Angelis tribuenda sint, & non humanis spiritibus; quamuis humani spiritus illarum videantur esse authores.

Caput vigesimum quintum.

Quibus Angelis authoribus tribuenda sint illa, quæ cum Spirituum molestijs coniuncta sunt: bonisne, an malis?

SEQVVNTVR CAPITA Secundæ partis, qua inquiritur distinctio Spirituum & principio humanorum à Dæmoniorum.

Caput vigesimum sextum.

An, & quæ forma distinguat humanos Spiritus à Dęmonibus apparentibus.

Caput vigesimum septimum.

An & qui strepitus humanos spiritus distinguant à Dæmoniorum Spiritibus.

Caput vigesimum octauum.

An, & quæ oratio distinguat humanos & Dæmoniorum Spiritus.

Caput vigesimum nonum.

An ex molestijs & malis, quæ inferūtur à Spiritibus, deprehendi possit, an hominum sint, an Dæmonum spiritus.

caput

Dæmo-

Caput Sexagesimum octauum.

De Crucis efficaci vsu aduersus Dæmones.

Caput Sexagesimum nonum.

De vsu Rerum consecratarum, ad profligandos Dæmoniorum Spiritus.

miranda

(:)(:)(:)(:)(:)

Ora-

Ca-

Caput

INDEX SIVE ELENCHVS

CAPITVM LIBELLI TERTII, QVI EST DE Nocturnis Tumultibus & Terrificationibus, quæ mortes hominum solent portendere, cum breuibus Summarijs.

FINIS.

ISAGOGE IN QVADRIPARTITAM DISPVTATIONEM DE DAEMONIACIS.

Status & summa Disputationis.

NTER *hostes, quos humanum genus, nec paucos, nec paruos habet, haud postremus est Diabolus: vt non immeritò Apostolus Petrus, quodam loco, ipsum Leoni rugienti comparuerit: & dixerit circuire, ac studiosè quærere, quem deuoret.* 1. 1. Pet. 5.

Tantis autem is nos machinis oppugnat, vt nulla quasi sint, & dicantur molestiæ quæ ab alijs, quamuis continuò nos infestantibus, afferuntur. Non est nobis, inquit alius Apostolus, colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates; aduersus mundi Rectores, tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. 2. Ephes. 6.

Sæpe hic hostis homines afflixit: sæpe artibus suis circumuenit: sæpe potentia prostrauit, & ad miserrimas conditiones compulit. Id ex pluribus, vnum illud exemplum clariùs demonstrat, quo primis humani generis, post Deum authoribus, grauis ruina causa extitit. 3. Gen 3.

Quantis enim in vno hoc congressu, primos illos homines, quinimo vniuersum hominum genus, bonis priuauit? quanta mala aduexit? Et leuia illa damna censeri possent, si corporibus tantùm essent allata: at non corporibus solùm, etiam animabus plurimum versipellis incommodauit. 4.

Porrò veterator, vt est potentissimus, ita solertissimus. Non vno tantùm, sed multis modis nouit imponere & incommodare: nunc quidem exteriùs, nunc verò interius. Nunc aggreditur arcem mentis, & vel praua suggerit, atque ad peruersa trahit, vel ne rectum sequatur impedit: nunc in bona ex- 5.

terna, quæ fortunæ dicuntur, impetum facit, iisq; spoliat: nunc sæuit in corpus, & miseris modis illud affligit.

6. Hæc verò partim per se efficit, partim per socios, quos fidelißimos habet, & promptißimos. Modò noceat, sufficit vtrum per se, an per alios, nec curat, nec ita magni facit.

7. In vno tamen, quo hominum generi admodum molestus est, nullius alterius opera vtitur; sed quidquid propemodum molestiarum percipitur, eius opera studio & industria affertur. In quo verò? Cum hominem αὐτοπροσώπως ingreditur, obsidet, & miserum mortalibus spectaculum exhibet. De quo, quia haud pauca, non tam curiosam, quæ vtilem habent quæstionem, præsens Disputatio instituitur.

8. Totum autem argumentum ad quatuor summa Capita reuocabitur. Primum ad ipsos Spiritus, qui homines obsident, pertinebit: Alterum ad eos, qui à Spiritibus obsidentur & vexantur. Tertium versabitur circa modos & rationes, quibus ab hominibus Spiritus expelluntur, & profligantur. Quartum Spirituum eorundem egressum, & quæ cum eodem coniuncta sunt, discutiet.

PRIMA

PRIMA PARS DISPVTATIONIS, IN QVA DAEMONVM OBSIDENTIVM CONditio, operationes, atque in Obsessos potestas; modi item, quibus homines affligunt, & his similia explicantur.

CAPVT I.

Dæmones verè ingredi quosdam homines, illosq; obsidere.

MAgnam admodum, & copiosam materiam primum Caput, quod in hac Disputationis parte tractandum est, suppeditat. Quæritur enim, Verène Dæmones obsideant homines: & quid illud sit: Quæritur, quomodo obsideant; & quid in obsessis hominibus efficiant atque operentur: Quæritur, qua parte ingrediantur; & ingressi iam, latitent. Præterea, quorum sint Ordinum, qui in hoc genere occupantur: quod item vnum hominem ingrediantur, cuiusque imperio: Denique quos ob fines, miseros mortales obsideant atque excrucient. 9.

10. Quod maligni Spiritus homines ingrediantur, & obsideant, negare non potest, qui sensibus, quos habet, non putat habendam fidem & omnem præteritorum temporum negandam historiam: & quæ sacris literis continentur, in dubium reuocanda.

11. Videmus haud raró quosdam à dæmonibus vexari; atque humanæ miseriȩ imaginem, & diabolicæ crudelitatis illustre exemplum præbere. Videmus eosdem à dæmonibus, Christi virtute liberari: Videmus ijs argumentis, & Diaboli in hominibus inhabitationem; & eiusdem ex hominibus egressum confirmari, vt maiora homo prudens petere non possit.

12. Quot præterita secula hic exempla suppeditant? Nulla referimus: quia, quæ alijs præferenda sint, ignoramus. Vix Sanctus aliquis diuinorum prodigiorum patratione illustris est, qui huius, vel dæmonum ex corporibus extractione, vel scriptis libris, vel alia aliqua ratione, argumentum non præbeat.

13. Sed egregiè hanc rem Sacræ literæ confirmant. Ostendunt illæ hanc receptissimam apud Iudæos fuisse opinionem, vt crederent homines à dæmonibus possideri posse. Docent non aliud sensisse Christum Dominum eundemque pro hac, magna argumenta subministrasse. Demonstrant posterioribus temporibus hac Diabolum potestate in homines vsurum. Denique probant Apostolos dæmonibus in obsessis hominibus terrori fuisse, exitumque imperasse.

14 Iudæorum opinionem prodit ipsorum oratio, qua Christo Domino, per summam contumeliam, obijciunt; quod dæmonium habeat. Nonne bene dicimus nos, inquiunt, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Ab hac non discedit illa ipsorum eorundem: In principe dæmoniorum eijcit dæmonia; & illa: Quid ipsum auditis, dæmonium habet. Atque ita quidem Christi hostes, viri alioquin non ignorantes. Cum his sentiunt, quicunque dæmoniacos ad Christum, vt curarentur, afferebant.

Ion. 8. *Luca 11.* *Ioan. 10.*

15. Christi sententiam primùm declarat regula siue ratio, quam in quibusdam dæmonibus eijciendis vult obseruari: quæ est, vt cum oratione coniungatur ieiunium: Hoc genus dæmoniorum, inquit, non eijcitur nisi in ieiunio & oratione. Declarat deinde ad iam dictas calumnias & criminationes placida responsio. Neque enim negat fieri posse, vt diaboli homines ingrediantur, (qua responsione omnem facilè à se contumeliam depulisset) admittit id fieri posse: se ab ijsdem obsessum & occupatum negat: negat se in Principe dæmoniorum Beelzebub dæmonia eijcere.

Matth. 17.

16. Maius his argumentum est, quòd plurimos dæmones ipsis, dum communem nobiscum in terra vitam ageret, profligarit ex humanis corporibus: Neque vno id, sed pluribus locis: diuersis etiam, & non vna, apud omnes ratione: ipsis quoque dæmonibus clamantibus, & testificantibus vim sibi fieri, & suis domicilijs atque sedibus se pelli.

Matth. 12. 15. 17. *Marc. 1. 3. 5. 7. 9.* *Lu. 4. 8. 9. 11.*

17. Futurum etiam denunciat, quòd posterioribus, & sequentibus temporibus hanc, in humana corpora, dæmones potestatem essent habituri. Quando verò? Dum Apostolos mittit in orbem terrarum, cum potestate dæmones expugnandi: dum docet venturos in nouissimo die, qui sibi aditum ad cælum patere volent, propterea, quod dæmonia eiecerint: dum asserit doctrinam suam, in vniuerso orbe, dæmonum ab obsessis corporibus expulsione, confirmatum iri: Signa, inquit, eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, &c.

Marc. 3. *Matth. 7.* *Marc. 16.*

18. Ad hunc Iudæorum sensum & consensum: ad Christi facta, iudicium, & promissiones, accedit exemplum Apostolorum. Non sʼipsis à Domino data potestas dæmones eijciendi. Sed & dæmones per ipsos eiectos fuisse hæc eorundem declarat oratio: Domine, etiam in nomine tuo subijciuntur nobis dæmonia.

Luc. 10.

19. Plura pro hac re argumenta nemo desiderat. Forsitan etiam tot à nobis allata, præsertim in re clara, molesta sunt. Verumtamen molesta esse non debent: tum quia ex sacris literis, quarum auctoritas

maxima

maxima est, petita sunt: tum quia fortè necessaria sunt propter eos; qui, nescio quibus naturalibus morbis homines laborare existimant, quando à Dæmonibus possidentur, & cruciantur In horum numero non postremas obtinet Leuinus Lemnius, lib. 2. de occultis naturæ, cap. 2.

20. Horum temeritas iam dictis argumentis potest redargui. Possunt quoque i dem interrogari; quoniam morbos existimant, qui vt futura, homines prædicant; absentia tanquam præsentia referant; peregrinis loquantur linguis; efficere valeant. An morborum naturalium hi effectus? Nequaquam. Opera sunt Dæmonum; qui in hominibus latitant. Sed pluribus opus non est. Id constitutum posse Dæmones humana corpora ingredi, hominibus obsidere. Nunc reliqua prosequamur.

CAPVT II.

Ad hominum à dæmonibus obsidionem duo esse necessaria.

QVod alijs in rebus accidit, vt ipsas esse sciamus ignoremus tamen plerunque quid sint; idem pluribus in hoc argumento contigit; vt scilicet sciant dæmones homines quosdam obsidere; nesciant tamen quid illud ipsum sit, siue in quo ratio, qua homines obsidere dæmones dicuntur, consistat Hæc igitur inquirenda.

22. Ego verò duo plerunque necessaria esse dixerim Vnum est, vt in hominibus ipsis dæmones sint: Alterum; vt etiam potestatem quandam in eosdem acciperint. Horum si alterum desit, non bene homines à dæmonibus obsideri dixerimus.

23. Vtrumque ex ijs, qui in Sacris litteris Obsessi leguntur, colligere licebit. Prius probat; quòd dicantur dæmonia homines intrasse, & ex ijsdem eiecta: Posterius; quod eosdem vexarint: reddiderint mutos, cæcos, surdos: atque nunc in aquam, nunc in ignem præcipitarint; nunc per agros atque montes agitarint: Illa non bene dicuntur, si non in hominibus dæmones fuerunt: hæc omnino confirmant ipsos in Obsessos potestatem aliquam habuisse. *Matth. 13. 15. 17. & 1.*

24. Porrò ad prius illud non sufficit, vt eo modo in hominibus sint dæmones, quo res quædam alicubi esse dicuntur vbi aut ipsarum virtus est, aut ipsæ operantur. Multis rebus sic adsunt & insunt dæmones quas tamen Obsessos esse nullus dixerit, requiritur vt reuerà, atque adeò αὐτοπροσώπως adsint, & insint

52. Sed tamen quia modi, quibus quædam alijs insunt, varij sunt; quædam enim insunt, vt accidentia suis subiectis: quædam, vt partes

suis totis: quædam, vt tota quædam, & absoluta, alicui supposito: quædam, vt motores ijs quæ mouent) quomodo dæmones hominibus obsessis inesse credendi sunt.

26. Non insunt, vt accidentia suis subiectis. Neque enim accidentia sunt hi Spiritus. sunt veræ, & perfectæ substantiæ: atque adeò omnibus omninò his inferioribus perfectiores.

27. Non insunt, vt partes suis totis, & compositis. Hominis'ne partem aliquam esse dicemus dæmonium obsidens? Quam quæso? corpus, an animam? Tot enim, & non pluribus, partibus homo constat. Corporis locum supplere nullus dixerit: Vt animæ vices gerat fieri nequit: nisi animam prius è corpore migrare dicamus, atque adeò hominem ipsum esse desinere; quàm dæmonium adueniat; quamuis nec tum verè hominis partem dæmonium dixeris.

21. Credi etiam non debet, duas hic perfectas naturas concurrere, atque in vna hypostasi recipi. In solo Christo Domino duas naturas, humanam & diuinam, vna hypostasis suscipit. Hoc ipse sibi, diuina dispensatione, proprium vendicat. præterea, quæ hypostasis quam naturam præter suam propriam, hic sustentabit? An hominis Dæmonum? an dæmonum hominis? At priusquam dæmones hominem ingrediantur, & suam ipsi hypostasin habet, & suam habet homo: & quemadmodum nec homo vnquam suam, ita neque suam aliquando dæmones deserent.

29. In hominibus igitur, quos obsident, dæmones sunt, vt motores in corporibus, quæ mouent. ita scilicet, vt nullam corpori hominum qualitatem imprimant: nullum ipsi dent nouum esse: nec propriè vnum quid, cum obsesso homine, constituant.

30. Hoc vnum duorum, quæ necessaria diximus, vt à dæmonibus homines obsessi dici possunt. Veruntamen hoc non sufficit: requiritur deinde, vt potestatem aliquam in eos, in quibus resident, acceperint: eos possint affligere, torquere, vel aliqua alia molestia afficere.
Cap. 5. 6. Quoniam verò de hac potestate alias plura dicenda sunt, idcirco hoc loco præsens Caput concludimus: si duo Corollarij loco adiecerimus.

31. Primum est, consequi ex dictis, Non omnes eos dici debere à dæmonibus obsessos esse, qui graues ab ijsdem patiuntur persecu-
Iob 1. tiones; non dico in anima solùm, aut bonis externis; sed in ipso quo-
Athanas. que corpore. Quanta à dæmonibus in corpore perpessus est San-
in vita ctissimus Iob? Quanta Sanctus Anthonius? quanta plurimi San-
Anthon. ctorum aliorum? An idcirco hos à dæmonibus obsessos fuisse dicemus? Quandoquidem primum eorum, quæ hic necessaria diximus,

defi-

desideratur; hoc est, quia in ijs dæmones sedes suas non habuerunt, sed extra ipsos positi, mala hæc inflixerunt, nequaquam Obsessos fuisse dicendum est.

32. Alterum est, multos Obsessos dici non debere, in quos etiam ipse diabolus ingressus est. Post acceptam buccellam in Iudam ingressus est diabolus, sacra attestante historia: sed tamen non dixerimus facilè Iudam Obsessum fuisse. Quid ita? quia non satis est dæmonium hominum intrasse, vt Obsessus dicatur; requiritur præterea, vt in eundem sæuiendi, vel agendi à Deo obtinuerit facultatem.

CAPVT III.

Dæmones non sub extrema, & visibili forma in hominibus esse, quamuis sub specie araneorum & muscarum quandoque conspiciantur.

DVo diximus requiri, vt à dæmonibus homines obsessi dicantur: vt, scilicet, in hominibus ipsi dæmones sint: deinde, vt in homines potestatem quandam acceperint. Quoniam verò vtrunque varijs modis accidere potest, de vtroque quæstio oritur. Ibi quæritur, An sub spectabili forma, & specie corporea sint in hominibus hic, Quam & quantam potestatem in homines accipiant.

34. Quamuis enim (vt primum illud priori loco absoluamus) dæmones spiritus sint, & corpora non habeant: quia tamen corpora assumere valeant, & nonnunquam sub muscarum, & araneorum forma in obsessorum ore conspiciuntur, in alijs etiam corporis humani partibus quandoque tuber quoddam excitant, sub corporea forma homines obsidere quibusdam existimantur.

35. Verùm corpus hic non necessariò assumunt dæmones. Quam enim ob causam assumerent? Ingrediantur, vt homines affligant & molesti sint: quid hic opus est assumpto corpore? Fortè non nisi in assumpto corpore possunt molestias parere? Nihil ipsos hic corpus iuuat. Quidquid possunt, & faciunt; virtute sibi indita, absque corporis subsidio, perficiunt.

36. Interim quamuis necessarium non est, vt corpora assumant; si tamen velint, assumere possunt. Possunt sub specie aranei, aut muscæ in hominibus latere; paruitas corporis, quod assumerent, nihil hic impedit. Vt sub hominis; ita sub muscæ atque aranei; ita sub specie cuiuscunque animalis, etiam musca aut araneo minoris, valent latere.

37. Hæc igitur possunt dæmones. Vtrum verò semper, muscæ aut araneorum corpus assumpserint, dùm animalcula hæc in Obsessorum ore conspecta sunt, definiri vix potest. Esto hæc ipsi animalia fecerint,

fecerint, & agant, necesse tamen non est, vt in illis semper latitent. possunt ijs assistere, & extra ipsa positi, quo libet impellere.

38. Atque, vt, quod sentio, dicam, putarem has muscas, atque hos araneos, nec sponte à Dæmonibus fieri; nec ipsos, nisi inuitos & coactos iisdem sæpe, vel assistere, vel inesse: sed Dei mandato cogi, vt similia animalcula & forment, & vel in ipsis latitent, vel præsentiam suam per illa testentur.

39. Huius rei illud non leue argumentum dixerim, quòd propemodum in solis Exorcismis, hisce suam præsentiam prodant, & suũ ex hominibus egressum, horum recessu, testentur. Quid verò? An non, si aliâs vnquam, tum maximè, vt lateant, desiderare existimandi sunt? An fortè ab hominibus exire cupiunt, vt hac ratione discessum suum manifestare velint? Si aliâs vnquam, tum maximè latere desiderant. Ne pellantur suis sedibus; aut expulsi videantur, vehementer adlaborant. Quos igitur araneos aut muscas notamus? eos, quamuis Dæmonum opera, Dei tamen mandato adesse credamus.

40. Eodem Dei mandato fieri crediderim, vt sordida hæc, & hominum generi inuisa animalcula assumant, & exhibeant. Facit hoc Deus ad Spiritus illos confundendos: Facit ad homines instruendos. Intelligunt illi peccato suo factum esse, vt sordidissimis animalibus conferantur: Intelligunt hi miserum esse illorum imperio subesse, qui non nisi cum muscis possunt esse molesti; aut cum araneis lethale venenum infundere.

41. Porrò si quando in dictis animalculis degunt, non credendum est, in nulla tum alia corporis hominis, qui obsidetur, parte molestos esse posse, quàm vbi animalia illa conspiciuntur. Quamuis, verbi causa, supra, vel infra linguam musca se contineat, qui tamen in musca latitat, Dæmon non linguam solùm, verùm etiam alia corporis membra potest mouere, agitare, affligere. Id in Obsessis probant nunc ingentes, quos excitant clamores; nunc oculorum in varias partes contorsiones: nunc brachiorum proiectiones: nunc totius corporis motus vehementissimi & inordinatissimi. Maior est, inquiunt Theologi, sphæra actiuitatis Dæmonum, quàm præsentia substantialis.

CAP. IV.

Dæmones, dum homines obsident, in corpora potissimum potestatem habere & exercere.

42 QVænam Dæmonum in homines, qui obsidentur, potestas sit: & quanta illa sit, nunc inquirendum est. Ibi quæritur ad quidnam hominis, eorũdem potestas se extendit: hic, Vtrũ quantum

valent

valent hominibus obsessis incommodent, aut incommodare possint. Ad prius hoc Capite, ad posterius sequenti respondetur.

43. Habere dæmones in obsessos potestatem, superius demonstratum est, quia verò duabus partibus illi cõstant, anima & corpore, vtrum ad animam tantum, an etiam ad corpus, an ad vtriusque hæc se potestas extendat, in quæstionem vocatur.

44. Constitutũ hîc primò sit, dæmones incommodare Animæ, quatuor modis posse intelligi. videlicet in ipsa animæ substantia: in eius facultatibus, in habitibus, quibus animæ instructæ sunt, deniq; in operationibus. In substantia animæ, si illam in bruti, aut alicuius bestiæ transmutent: in facultatibus, si illas tollant, in habitibus, si ijsdem animam spoliant: in functionibus, si aut inuitum hominem ad aliquas cogant, aut in proprijs impediant.

45. Constitutum sit secundò, etiam Copori incommodare, multis modis posse intelligi. Potest siquidẽ corpus interfici: potest vsu mẽbrorum priuari: potest destitui, qui in ipso resident, sensibus: potest deformari: potest affligi morbis: potest multis & varijs modis excruciari. Hæc sint constituta.

46. Nunc verò cui parti Dęmones incommodant in misera mortalium obsidione? quæ mala afferunt? Respondemus breuiter, quod res est: In corpora potissimum ipsis potestatem datam esse: In animas nihil aut parum posse: detrimenta tamen quædam animabus afferre. Hæc tria explicemus.

47. In corpora dæmonibus facultatem dari, eorum exemplis, qui obsessi aliquando leguntur, manifestum est. Quotus quisque est, cui non aliquod in corpore detrimentum allatum est? Consulamus sacras literas, docent illæ alios sensibus orbatos, alios nunc in aquam. nunc in ignẽ præcipitatos; alios ita excruciatos, vt, relictis vrbibus & hominum societate, in montibus & desertis locis, veluti bestiæ quædam feræ, errauerint. *Matth.12. 15.17. Luca 4.8. 9.&c.*

48. Non aliud docet Apostolus Paulus. Cum enim Corinthi quidam fornicationem commisisset, & talem quidem, qualis vix inter gentes reperitur, tradidit eundem Sathanæ Apostolus in interitum, vt ipse loquitur, Carnis, vt Spiritus saluus fieret. *1.Cor.5.*

49. Porrò animabus hominum obsessorum proprie non incommodare dæmones inductione eorum, quæ ad animas pertinent, liquidum est.

50. Nunquam animos hominum, quos possident, in brutorũ formas transmutant. quid quod nec transmutare valeant? Hoc, quia alias demonstratum est, hîc longius persequi necesse non est. *De prodig. Apparit. viuorum.*

15. Nunquam possum eosdem viribus & facultatibus ipsis congenitis & ingeneratis priuare. vsque adeò altas illæ in animabus & firmas radices egerunt, vt propemodùm tam sit difficilè eas tollere, quam ipsas animas in nihilum redigere.

Georg. de Valen. in 1. partem D. Thom. disp. 8. q. 6.

52. Sic tollere nequeunt habitus, qui in iam dictis sunt facultatibus. Non possunt animas priuare diuinis illis charismatib. fide, spe, & charitate. Non possunt spoliare reliquis virtutibus, siue illę in voluntate sedes suas habeant, siue intellectu. Ea animarum hominum, illa facultatum earum, & qui in ipsis sunt, habituũ conditio est, vt solius Dei merum & absolutum admittant imperium; ipseque solus hîc summum ius habeat.

53. Nequeunt etiam renitentes animarum vires ad operandum impellere dæmones. Norunt hoc omnes. inde verò clarum & manifestum est, quod alioquin ad peccatum, etiam inuitos, mortales nequam spiritus impellerent.

54. Sed tamen (hoc tertio loco probandum erat) dum in corpora sæuiunt Dæmones, quædam etiam ad animas detrimenta perueniunt. vt enim dum corpora benè habent, haud parua ad animas redundant emolumenta: ita afflictis & malè affectis corporibus, sua etiam detrimenta sentiunt animæ.

55. Inter hæc primum est, quod quo tempore in corpora maligni spiritus sæuiunt; animas à virtutum studijs vacare sit necesse: cum pleraq; non nisi corporum ministerio adiutæ, aut profectò corporum molestijs non impeditæ exercere valeant.

56. Deinde, quamuis hominum voluntates per se impellere nequeant, plurimum tamen possunt inclinare, & quoddam quasi pondus, vt malum sequantur, addere: id verò nunc faciunt motus quosdam, quibus facilè se voluntas accommodat, in corpore excitando: nunc obiecta, quæ alliciant, sensibus tam internis, quam externis proponendo.

57. Accedit tertium, quod quando sensuum officio priuat (quod haud raro fit) omnibus quoque commodis priuent, quæ sensuum beneficio obtinentur. quot verò & quanta hęc aliquando sunt? Docere hoc potest vnus Euangelicus surdus magno suo detrimento.

Luca 11.

58. Quartum est, quod etsi habitus virtutum non tollant, frequẽter tamen ita debilitent, vt nullam vel exiguam in hominibus functionẽ habeãt. Quod dicimus, in illis maximè habitibus, quos Intellectuales dicimus, liquet, quãuis enim hi in animę facultatibus sedes suas habeant, phantasmatũ tamen egent ministerio, si actus suos exercere debeãt. At in phantasmata plurimũ possunt, qui homines occupant;

cupant, dæmones. quid quod omnia quandoque confundant? quandoq; etiam magna ex parte tollant. Hæc, Dæmonum in obsessis corporibus potestas. quanta vero?

CAPVT. V.

Finitam & certam potestatem dari dæmonibus in obsessorum corpora, & hoc iustas ob causas.

MAgnam Dæmonum potestatem esse norunt, qui in Sacris literis etiam mediocriter sunt exercitati. Alicubi sic dicitur: Non est super terram potestas, quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum timeat. Omne sublime videt. ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ.

60. Veruntamen hanc non semper permittuntur in eos, quos ingrediuntur exercere. Nisi frenum tortoribus iniectum esset, nullus obsessorum salua vita eorũ tyrannidem effugeret. Neque enim ipsis deest voluntas & libido extrema damna mortalibus offerendi, neque potestas, aut vires. Cur igitur extrema mala non afferunt? quia afferre non permittuntur. ligatæ ipsorum sunt manus.

61. Et profecto pulchre. Nam neque pro libidine possunt mortales ingredi, Dei hîc sententiam & voluntatem exspectant. Quemadmodum igitur nõ nisi Dei facultate obtenta corpora ingrediuntur; ita quoque hominibus, quos ingressi sunt, incommodare plus non valent, quam à Deo Opt. Max, permittitur & præscribitur.

62. Hinc tanta in obsessis hominib. differentia. Quidam grauissima patiuntur tormenta, quemadmodũ filia mulieris Cananeæ: quidam non ita grauia, vt qui audiendi sensu vel facultate loquendi per dæmones priuati leguntur. Sunt qui vno se loco cõtinent; alij nullis locis possunt concludi. Sic hi sunt in se crudeles; illi in alios. *Matth. 15.* *Luc. 11.*

63. Dæmon qui sanctissimi Iob fælicitati inuidebat, non plus potuit, quã à Deo fuit permissus. Sæuijt primũ in fortunas Iob, sed sancti viri corp⁹ attingere nequaquã fuit ausus Sæuijt deinde, Deo permittẽt, in corpus: sed ne quod damnũ animæ afferret prohibitus est. *Iob. 1.*

64. Ipsa quoque molestia, quæ hominibus affertur, docet certas dæmonibus leges præscribi. Cum enim hîc plerunque pæna quædam de peccato sumatur, conuenit, vt quia hæc Deo authore, pro qualitate delicti exigatur, & patiatur homo, non quantum dæmones, desiderarent, sed quantum æquitas postulat.

65. Finita igitur est dæmonum in obsessis hominibus potestas. certis legib. astricta est. Tantũ possunt, quantum ipsis à Deo permittitur Quantũ verò hoc? Norũt id, qui torquẽt, dæmones. Nouit, à quo ipsi

potestatem habent, Deus Opt. Max. Ignorant miseri mortales, qui dæmonum carnificium sustinent.

66. Cæterum res hæc singularem Dei erga humanum genus demonstrat prouidentiam, & testatur charitatem; & quidem tum maximè, quando in eos sæuiunt Spiritus, qui hoc sibi malum suo vitio compararunt: quamuis enim extremam tyrānidem summo iure in hos exercere possent, non tamen exercere permittuntur; Deo pro amore, quo homines prosequitur, dæmonum ferociam continente.

67. Addit deinde animam miserè afflictis, & obsessis hominib: facit vt patienter ferant, quas sustinent molestias, quia intelligunt non permittente solum Deo flagella immitti; sed etiam pro eius voluntate temperari: nec plus in homines posse coniuratissimos humanæ salutis hostes, quam magnis iustissimisque de causis à Deo Opt. permittantur.

68. Declarat tertiò miseram dæmonum conditionem; qui cum plurimum incommodare valeant; incommodare quoq; vehementer desiderent; non tamen permittantur incommodare; sed prorsus ab eius, quem summè oderunt, pendeant voluntate & permissu.

69. Licet denique hinc intelligere, iniustam eorum quærelam, qui dæmonum se astutia & potentia circumueniri causantur, & inuitos ad peccata trahi afferunt. Non permittit clementissimus Deus, vt quantum valent, in corpora sæuiant Dæmones: permitteret vt innocentes circumuenirent, & inuitos ad peccatum pertraherent? vsque adeò voluntarium est peccatum, vt nisi voluntarium sit, peccatum non sit.

CAPVT VI.

Sextuplicia ferè mala obsessis hominibus per Dæmones posse afferri.

70. VAria incommoda & mala humanis corporibus dæmonum studio & opera afferri nemo dubitat. Nos superius horum sex genera annotauimus. Nam vel mortem offerunt, vel membrorum vsu priuant, vel aliam homini minimè con-

Cap. 4. uenientem formā procurant, vel sensibus spoliāt, vel affligunt morbis, vel occultis rationibus & modis excruciant.

71. Et hęc partim perficiunt, dum homines obsident, partim dum extra homines sunt constituti: & nunc quidem per seipsos, nunc per eos, qui ipsis operas suas locant.

72. Quædam nihilominus frequentius, dum in hominibus latet, operantur: quædam frequentius extra homines positi: quamuis omnia & in hominibus positi; & omnia extra eosdem constituti perficere, tam per se, quam per alios valeant.

73. Nos quæ obsessis mala afferunt assignemus. Hic primum frequentissimumque est, quod occultis quibusdam rationib. quibus medicorum arte remedium afferri nequit, excruciant & torquent. *In vita Hilar.* Ita illorum quidam Virginem afflixit, cuius B. Hieronymus meminit. Ita illos, quorum quotidie audimus horrendos clamores & videmus summas angustias & difficultates.

74. Alterum est, quod sensibus priuent. Illustre huius exemplum præbent Sacræ literæ in dæmonio muto & surdo, quod Dominus eiecisse legitur. *Lucæ 11.* Neque enim credendum est dæmonium mutum fuisse & surdum: mutus & surdus fuisse dæmoniacus, & quidem dæmonij opera, quod mutum & surdum appellatur.

75. Tertium est, quod naturalem hominum formam interdum destruant, &, nescio quam, peregrinam, humanis functionibus minimè conuenientem, inducāt. *Lucæ 13.* Et huius exemplum Sacræ literæ suppeditant in muliere, quæ decem & octo annis i[illegible] inclinata incessit, vt sursum respicere prorsus nequiret.

76. Quartum est, quo imaginationem hominum corrumpant, & ad quandam quasi rabiem adigant, crudelibusque bestijs reddant similimos, vt non raro necesse sit vincula miseris adhibere, & compedes, ne vel sibi, vel alijs noceant. ita afflixit dæmonium eos, quos Euangelista refert latitasse in sepulchris, & furore percitos sæuijsse nunc in prætereuntes, nunc in seipsos. *Marc. 5.*

77. Quintum est, quod eo quandoque redigant mortales, vt omnino sibi mortem consciscere videantur debere: neque id raro tentent. Simili Spiritu vexabatur, quem S. Marcus refert allisum terræ, foedè spumantem, dentibus stridentem, arescentem: frequēter etiam in ignem & aquam præcipitatum. *Marc. 9.*

68. His sextum malum addiderim, mortem ipsam, quam interdum afferunt. Quid aliud moliebatur, cuius iam dictus Marcus meminit? Procurauit eandem dæmoniū (vt Sigisbertus testatur) quod Gundericum Vandalorum Regem, postquam capta Hispali, Dei tēplum prophanaturus esset ingressus, inuasit; mox siquidem, iusto Dei iudicio, misere Regem contrucidauit. *In Chron.*

79. Hæc præcipua sunt, quæ corporibus obsessorum mala dæmones procurant. Si quæ sunt alia, ad hæc facilè reuocantur.

Sed quibus rationibus & modis hæc efficiunt, id sequenti Capite explicandum.

CAPVT VII.

Quinq; propemodum modis Dæmones obsessorum corporibus molestiā afferre.

QVemadmodum varijs malis mortalium genus Dæmones solent affligere, ita varias habent rationes & modos, quib. affligunt. Nos, quia de obsidentibus spiritus tantū disputamus, illas solū persequemur, quib. ijs quos obsidēt nocent.

81. His igitur vel per ipsos incommodant absque vllius creaturæ subsidio, vel opera seu ministerio aliquarum creaturarum, quibus libenter, vt tanto grauius affligant, vtuntur.

82. Per se illi incommodasse videntur, quorū Sacræ paginæ meminerunt: per creaturas etiam, qui nostris temporib. postquam ex hominibut eiecti fuerunt; vel aciculas, vel crines, vel clauos, vel vitrorum partes suæ crudelitatis argumenta reliquerunt, quæ mox dæmone expulso, illi qui obsessi fuerant, euomuerunt.

83. Posterior hæc ratio rarius apud obsessos locum habet, vsitatior est apud eos, quorum opera dæmones vtūtur. Magos loquor & Maleficos At prior in vsu hîc frequentius est. ideò enim spiritus nequā ingrediuntur homines, vt per se noceant, per se affligant, per se detrimenta humanis corporibus afferant.

84. Quæcunq; verò mala afferunt quinque modis efficere videntur. Phantasiæ fascinatione, viriū hominis infirmatione, corruptione organorum, aliquorum membrorum aut distractione, deniq; ue corporit deplusione siue impulsu.

85. Primò modo efficiunt, vt mortales sibi persuadeant, se suos hostes cernere: cernere cruentas bestias, cernere dæmones, qui mortem & alia velint afferre: judicent etiam se in bestias conuersos, & ob id in alios, tanquam feræ crudelissimę, sæuiant.

86. Virium infirmatio formā plerunq; hominum destruit & dissoluit, quemadmodū enim si illę integrę sint, singula suis locis membra consistunt, & officia exequuntur: ita si infirmentur, pulcherrima hominis constitutio dissoluitur, & ad officia sua prętanda membra redduntur inepta.

87. Corruptio organorum, sensus qui in organis sunt vel tollit, vel hæbetat. quoniam sensuum ea ratio est, vt non nisi medijs corporeis organis functiones suas exequantur; quæ cum dæmones perdant, non mirum si sensus tollant.

88. Dolorum, quos obsessi quandoq; vehementissimos experiūtur, causam nō malè dixerimus membrorū quorundā, quā Spiritus in certis partibus efficiunt, contractionem & distractioné. Maximos

enim

enim dolores hac ratione excitari, vel solæ parientes mulieres probant. Posse verò dæmones mēbra contrahere & distrahere non ignorant docti. at contrahere & distrahere id probat, quod non ijdem semper dolores perseuerent: tum illud etiam, quod nulla medicorum arte ijs possit adhiberi remedium.

89. Depulsione denique & impulsu corporum spiritus mala afferunt. Exemplo is sit, quem nunc in ignem, nunc in aquam Euangelista testatur præcipitatum: in quo vexando hanc solam rationem dæmon obseruasse videtur. Marc. 9.

90. His modis à dæmonib. detrimenta hominum corporib. procurantur. Et aliquando hos omnes adhibent, aliquando plures, aliquando pauciores, prout nocere desiderant & possunt, ita modos nocendi assumunt.

CAPVT VIII.

Dæmones nec semper obsessos molestare, nec ijsdem semper adesse.

CVm iam dictis proximè coniuncta videtur Quæstio: Vtrum semper, dum corpora obsident dæmones, molesti sint & cruciant: semper etiam in corporibus eorum, quos obsident & residant. Quæstioni occasionem præbet diuersitas causarum efficientium & agentium. 91.

92. Duplicis enim generis agentia sunt: quædam cum ratione agunt, & liberè; quædam sine ratione, & ex necessitate. Hæc ad vnum determinata sunt; illa possunt contraria agere: hæc, quoniam ex necessitate agunt, non possunt non agere; illa, cum agant liberè, possunt nunc agere, nunc actiones suas intermittere.

93. Si in posteriori agentium classe dæmones essent, facilis ad propositam Quæstionem esset responsio: nunc quoniam prioris sunt ordinis, & liberè agunt, non ita facilis; præsertim si de facto, sit quæstio: Nam si de Spirituum potestate agatur, non ita magna difficultas.

94. Atq; vt de potestate dæmonum hoc obiter dicatur. dubium non est, quin omni, quo sunt in homine, tempore molesti esse valeant & desiderent. Non ipsis deest nocendi libido; non desunt vires: & quæ in nobis exercitio atq; actuum frequentatione fatigantur & franguntur, ne continuas actiones exerceant, illæ nequaquam in dæmonibus languescunt, aut definiunt.

95. Sic dubium nō est, posse ipsos corpora, quæ inhabitant, ad tempus deserere. Tanta ipsorum cū corporibus vnio non est, quanta animorum cū suis corporibus. In corporbus non nisi, vt motores quidā sunt, quocirca facilè ipsis est, tam ingredi corpora, quam deserere.

96. Verum quemadmodū diximus de potestate præsens Quæstio nō est; queritur, vtrū quod possunt, faciant, vtrum inquā à curciatu

miserorum, in quibus sedes suas collocarunt, aliquando desistant: atque vtrum eosdem nonnunquam ad tempus planè deserant, & postmodum domicilia sua repetant.

97. A cruciatu quandoque desistere certum est. Videmus nonnũquam nihil prorsus molestiarũ dęmoniacos perpeti: videmus eosdem nihil ab ijs, qui à dæmonum infestatione liberrimi sunt, differre: Ipsi quoque se nihil pati palam testãtur haud raro. quocirca si nostris sensibus nolumus, ipsorum confessioni fidem adhibeamus.

98. Sed neque Deus permittit, vt semper affligant. Sæpè ille iustitiam suam misericordia temperat. dum iustus est, non obliuiscitur misericordiæ. Adde, quod nec tantæ hominum vires sunt, vt continuos dęmonum infestationes & molestias ferre valeant. Quid, quod ipsi Spiritus non velint semper molesti esse? ne scilicet continuata vexatione vitam obsessorum abbreuiant & sedes suas, quod egerrime faciunt, relinquere cogantur. Hoc de cruciatu.

99. Difficilius fit, vt ad tempus homines deserant maligni Spiritus: sed tamen fieri quandoque subiecta historia docemus. Quo die Martinus Lutherus ex hac vita discessit, dæmoniaci, qui Gheolæ (Brabantiæ oppidum est) plurimi erant, & patrocinio S. Dymnæ, (quod iam multi multis annis experti erant) libertatem expectabãt, omnes à dæmonibus liberati sunt, & non ita multo post, ab ijsdem rursus occupati. Res hæc obscura non est. Siquidem postera die, cum miseros homines rursus crudeles spiritus torquerent, interrogati; vbi pridie delituissent; responderunt, se mandato Principis sui, ad noui Prophetæ & fidelis cooperarij Lutheri funus euocatos fuisse, eidemque interfuisse. Confirmauit hanc rem Lutheri fammulus, qui miserè morienti affuit, & cum per fenestram, auræ capiendæ gratia, aspiceret, non sine magno terrore vidit, non semel, plurimos teterrimos spiritus, haud procul inde saltantes & choreas agentes. Confirmant corui, qui Lutheri corpus, cum Islebio VVittenbergam deferretur, magno clamore comitati sunt. Vide Bredenbach. Collat. lib. 7. cap. 39. Simile quid de Brunone, Pincerna Comitis de Monte, legimus. Nam & eius funeri Dæmones, qui obsessos ad tempus reliquerant, interfuisse dicuntur

Cæsarius lib 12. cap. 10.

CAPVT IX.

Per quam partem Spiritus nequam homines obsessos ingrediantur.

100. QVI Dæmones corpora quædam, quamuis tenuia, habere credunt, necesse habent asserere, esse quosdam in homine meatus, per quos ingrediantur, & præterea certa quædam loca, vbi iam in-

gressi commorentur, & sedes habeant. Naturæ enim iura non permittunt, vt se duo corpora penetrent: eadem etiam postulant, vt certum definitumque locum omnia obtineant.

101. Qui ipsis nulla corpora (quæ probabilior Doctorũ sententia est) tribuunt; quamuis ad easdem, cum prioribus, leges non astringantur, quia tamen dæmones in ipsis hominibus constituunt, qui aliquando in hominibus non fuerunt, qua via ingressi sint, & quo in angulo iam ingressi latitent, etiã docere debent. Neq; enim mens humana capere posse videtur, vt in homines Spiritus ingressi dicantur, & nulla ijs via fuerit, per quam ingressi sint, atque item, vt in hominibus esse dicantur, & nullus, vbi degant, locus assignari valeat.

102. Ingressum primum scrutemur. Sunt qui existimant ipsos per os corpora hominũ ingredi: fortè hinc persuasi, quod, apud non ignobiles authores, haud raro legamus, ipsos, vna cum cibo aut potu, in quo latuerunt, haustos esse, & mox magna tyrannidis suæ in miseris hominibus exempla dedisse.

103. Nec desunt, qui hinc perfectam volunt consuetudinem, quæ apud Catholicos est, vt si quando oscitent, os signo crucis muniant, quasi hac crucisignatione dæmonum in corpora ingressus prohibeatur.

104. Hos confirmat, quod in Exorcismis, quãdo dæmones ex corporibus eijciuntur, sępè sub muscæ aut aranei specie os egrediantur. Ita enim indicant, quod idem illum ostium ad ingrediendum & egrediendum patere debeat.

105. Rationes hæ quamuis magnum robur non habeant, non prorsus tamen nullæ sunt. Certum est aliquando dæmones per os in homines intrasse: certum quoque est reprehendi non debere multis annis receptam Catholicorum crucisignationem: certum denique per os sæpè egressos esse, quapropter non omninò malè opinari dicendi sunt, qui eosdem per os in homines ingredi existimant.

106. Sed tamen aliam nullam viam spiritibus patere credendum non est. Sicuti per os; ita per quemcunque meatum, atq; adeò per tenuissimos, & vix perceptibiles poros, humana corpora possunt intrare, & ingrediuntur non raro.

107. Quid quod nec poris quidẽ in ingressu indigent? quid quod etiam appositis corporibus eorum aditus non prohibeatur? quid quod nihil possit esse tam vastũ & firmũ, quod non penetrare absq; difficultate & molestia valeant? Hæc Spiritum (in quorum ordine dæmones sunt) conditio est, vt obiectis corporibus, nec virtus ipsorum, nec præsentia, nec operatio retardari aut impediri queat.

CAPVT X.

In qua hominum obsessorum parte Dæmones latitent, & sedes suas habeant.

108. Va via obsessos maligni Spiritus ingrediantur, constitutum est: vbi ingressi latitent inquirendum. Hic vbi principio quid fieri possit exposuerimus, tum quid plerunq; accidere putemus, aperiemus.

109. Potest fieri, vt totum hominis corpus obsideant dæmones; ita videlicet, vt extra nullam corporis, quod obsident, sint partem, & in quacunque corporis sint parte: sint in capite, in brachijs, in ventre, in tibijs, &c. Mirum hoc non est, quemadmodum anima hominis, ita se dæmones habent in corpore: quamuis interim alias dæmones, alias anima habeat operationes, arctius etiam cum corpore anima, quam dæmones coniungantur.

110 Fieri etiam potest, vt in vno aliquo sint hominis membro, capite scilicet, brachijs, tibia, pectore. Atque hoc ab ipsa qua corpus viuit anima differunt. Illa quia omnes corporis partes viuificat, omnibus debet esse coniuncta: Dæmones, quoniam corporibus vitam non conferunt, sed motum tantummodo, in vna aliqua corporum parte sedes suas habere possunt.

111. Sed nec membris indigent, in quibus resideant. Possunt sub quacunq; etiam minima atque adeò vix perceptibili hominis parte latere; & quidem illi spiritus, qui maxima aliquando vastissimaque corpora possiderunt. Nec hoc nouum. Nonne eadem hominis anima est, quæ nunc in minimo corpore, cum primã vitam homo accipit, latet; nunc vegetat vastum, & per omnes maximi corporis partes, vt ita dicam, diffusa est.

112. Hæc fieri possunt omnia. Quid porrò fit? in qua hominis obsessi parte dæmones latitant? Difficile id est asserere. Si ex aliquo, profecto ex operationibus, quas in hominibus exercent, posset deprehendi: Veruntamen hinc certum argumentum sumi nequit. quare? quia necesse nõ est, vt vbi operantur, ibi sint αὐτοπροσώπως ipsi spiritus possunt hoc loco existere; & alio operari. Alia est Sphæra actiuitatis Dæmonum, alia præsentiæ.

113. Igitur si tuber in aliqua hominis parte excitant; si obsessorum linguam protrudant: si molestia hoc vel illud membrum, afficiant, non mox ibi spiritus esse necesse est dicere. Omnia hæc dæmonum virtute fieri possunt, quæ ad plura, quã ipsorũ se præsentia extendit.

114. Similiter dum aranei, aut muscæ in obsessorum ore conspiciuntur

ciuntur, non ita ijſdem dæmones includimus, vt extra illa non ſint. Poſſunt hæc animalcula producere, & in ijs latere: poſſunt quoque extra ipſa ſubſiſtere, & nihilominus quolibet, impellere.

115. Porrò quamuis hic certò conſtitui nihil poſſit: non ſine ratione tamẽ illos loqui dixerim. qui in corde, vel haud procul à corde, eos ſedes ſuas plerunque habere arbitrantur.

116. Ratio huius ex duobus pendet: Ex dæmonum fine, & cordis humani conditione. Finis dæmonum eſt homines mouere atq; exagitare: (Nam quæcunque in corpora poſſunt, illa propemodum motu locali efficiunt.) Conditio cordis humani eſt, vt ſit principium actionum omnium. Ergo cum ſedes ſuas eò loci dæmones cõſtituere credi poſſit, vbi facili negotio, corpus humanũ, quocunq; libuerit, valeant impellere, in corde à quo omnis motus, aut certe haud procul à corde, ipſos domiciliũ ſuũ habere, dici nõ incongrue videtur.

117. Nonne quod in naui eſt Nauclerus, id in obſeſſis corporibus ſunt dæmones? At verò Nauclerus in ea ſe nauis parte cõſtituit, vbi nauis commodiſſimè impelli poteſt. In illa igitur hominis parte dæmones erunt, in qua cõſtituti, hominis corpus, quo lubebit, poterũt facilius impellere.

118. Præterea non hoc propoſitum tãtum dæmonibus eſt, vt pro libidine hominum corpora cieant etiam in proprijs, ſibique naturalibus operationibus impedire conantur, atque adeò impediunt. Vbi igitur iuſtius ſedes ſuas habebunt, quam vbi illas impedire commodiſſimè poſſunt? at poſſunt commodiſſimè, ſi cor quod operationum omnium principium eſt, poſſideant.

119. Norunt omnes & hoc dæmonum eſſe ſtudium, vt Deo, quantum fieri poteſt ſint ſimiles. Petent igitur, quod Deus maximè deſiderat. quod illud? Cor hominis. Fili, inquit alicubi, prebe mihi cor tuum. *Prou. 23.*

120. Dicuntur hęc, vt videtur, cum ratione. Et forſitan ita ſe plerunque res habet. Interim tamen, præter cor, dæmones alias habere latebras id argumẽto eſt, quod in libris Ritualibus ijſdem præcipiatur in virtute ſanctiſſimæ Trinitatis ne ſe occultent, in quatuor humoribus, in carne, oſſibus, neruis, medullis, venis, ſuris, tibijs, renib. ventre, ſtomacho, in teſtinis guttere, collo, fane, &c. *Sacerdotale Ro. exorciſmo 2.*

121. Putauerim quoque frequenter fieri, vt qui in vno aliquo homine ſunt, ſtationes ſuas quandoque mutent: & nunc ſint in hac corporis parte, nunc in alia: nunc etiam plures ſimul hominis partes poſſideant, nunc pauciores.

122. Vbicunque verò Spiritus latitant, nõ ita loco, quemadmodũ

corpora concluduntur aut circumscribuntur: neque locorum, quæ occupant partibus, partes dæmonum respondent. Dæmones partes nullas habent. In quacunq; corporis parte toti sunt: in toto quod possident, corpore toti sunt; non secus atque in homine, hominis anima.

CAPVT XI.

Dæmones aliquando signis quibusdam ijsq; quadruplicibus, declarare suos in humana corpora ingressus, & hoc iustas ob causas.

Lia signa sunt, quibus Dæmones suum in homines ingressum probant; alia quibus demonstrant, quod in hominib. latitant, ipsosq; inhabitant. de posterioribus Capite 22. & sequentibus, agetur: priora hoc loco inuestigamus.

124. Duo autem hîc quęruntur. Alterum est; Semperne Spiritus aliquibus signis declarent, quod homines ingrediantur. alterũ, quænam potissimum illa sunt signa.

125. Quod ad prius attinet, dubium non est plerunque suum in homines ingressum prodere. Potest hoc exemplis multorum, qui aliquando obsessi fuerunt, demonstrari quidam eorum, prius quam obsiderentur: se spiritus sub specie canis aut nigri Aethiopis conspexisse asserunt: quidam quodam strepitu atque tumltu fuere perculsi: quidam, nescio quas, in somno habuerunt graues & molestas imaginationes.

126. Hæc & facta esse, & quotidie adhuc fieri clarum est: veruntamen quas ob causas nõ ita. Quemadmodum plurima alia sunt, quorum vix rationes assignantur; ita; cur non nisi post aliqua signa quidam dæmones humana corpora ingrediuntur, ratio certa vix dari potest.

127. Fortè vna est, quod hac re Deum imitari possint videri Spiritus: vt quemadmodum ille aduentum suum in, vel ad homines externis quibusdam magnisque argumentis testatur & indicat: ita quoque spiritus suum velint innotescere, ne hac in re Deo videantur inferiores.

128. Fortè etiam hac ratione bonos Angelos volunt imitari. Nam & illi, vt plurimum, externis signis præsentiam suam prodiderunt. Potest hoc multis, & claris Sacræ scripturæ locis doceri.

129. Fortè diuinæ prouidentiæ ratio idem postulat. Neque enim raro ij à dæmonibus possidentur, qui in grauibus versantur peccatis, & quasi ostium, vt se ingrediantur, ipsis aperiunt: ad quorum maiorem pœnam (iustissimam tamen) permitit Deus, vt carnifices

ſuos, prius quaſi conſpiciant, quam eorum tyrannidem ſentiant & experiantur.

130. His addiderim, quod turbatum hominem Spiritus nequam requirere videantur, quem ingrediantur. Contraria ipſorum & bonorum Angelorum ſenſa. Cupiunt illi quieto eſſe animo omnes, ad quos diuertunt; Hi turbis gaudent & tumultu. Hinc eſſe dixerim, vt ſub horrenda ſe prius forma ſpectandos præbeant: nunc inſolitos quoſdam ſtrepitus excitent: aliquãdo etiam colaphos infligant, vel ad terram deijciant prius, quam miſeros homines inuadant.

130. Hæ ſignorum, quibus aduentum ſuum Dæmones produnt, rationes. Sed tamen his atque ſimilibus opus non habent. Nihil omnino eſſe videtur, quod ipſos ad hæc adigat & aſtringat. Quemadmodum neceſſe non eſt, vt ſub ſpectabili forma in hominibus ſint; ita neceſſe non eſt, vt ſi homines ingredi velint, id externis argumentis ſignificent.

131. Addo quod perſæpe ingrediuntur, quando id ij, qui obſidentur nullo ſigno deprehendere poſſunt. pro multis ſufficit vnum, quod B. Gregorius refert, exemplum virginis illius, quam ſub lactuca latẽs diabolus ingreſſus eſt, quem illa ſub lactuca eſſe, aut quod ſe ingredi tentaret, nullo argumento potuit obſeruare. *Li.1. Dial. cap.4.*

132. Porro (vt ſecundæ quæſtioni reſpondeatur) qua neceſſarium non eſt, vt ſignis ſuum aduentum Dæmones teſtentur: & ſi quando illa adhibent, id præcipue (vt eſt veriſimile) ex ipſorum pendet voluntate; hinc eſt, quod ipſorum aduentus certa atque determinata ſigna non aſſignentur.

133. Quadruplicium tamen Sacerdotale Romanum (vt vocatus liber Ritualis) meminit. Docet interdum Dæmones ſe ſub forma externa, quæ terrorem incutiat exhibere, priuſquam homines inuadant: interdum vento & tumultu præſentiam ſuam teſtari: tertio, prius affligere vel aliqua moleſtia afficere: quarto, aliquando ſomniantibus mirabiles rerum ſpecies ingerere. *cap.1. de Exorciſmis.*

134. Forma, qua terrent, duplex eſt, quædam humana, quædam, brutorum animantium. Humana haud raro defuncti alicuius eſt, aut qui violentam mortem difficilemque ſuſtinuit. Si brutorum animantium; vel eſt nigri canis, vel hirci, vel alicuius beſtiæ ad terrorem incutiendum compoſitæ.

135. Ventus & tumultus qui in hac re Dæmonibus ſeruiunt, mox obſeruatur peregrini eſſe, & ex non prorſus naturalibus cauſis orti. Hinc & vix alijs locis, quam vbi is quem Dæmon ingredi parat, producti. Cum tumultu & vento ſtrepitos coniunxerim; qui, dum

audiuntur, ex vestibus quæ vel colliduntur, vel per terram trahuntur, excitari videntur.

136 Molestia, quæ obsidendis affertur, fit per colaphos, per attractiones, per propulsationes, per casus, & his similia. Hæc à dæmonibus, quamuis sub spectabili specie non appareant, procurari facili negotio possunt omnia.

137. Species rerum, quæ somniantibus obuersantur, variæ sunt. fere tamen fit, vt quos spiritus ingressuri sunt, somnient se à Dæmonibus vexari, agitari, molestia affici, aut etiam occidi, siue iugulari: qui deinde à somno excitati, somnij veritatem magno suo detrimẽto & calamitate experiuntur. Hæc ferè sacerdotale Romanum.

Cap. 1. de Exorcismis.

CAPVT XII.

Quorum ordinum sint dæmones, qui homines possident, & vnde id cognosci valeat.

138. NON vocamus in controuersiam, Sintne inter ipsos Dæmones, ordines quidam & classes, ponimus esse: quærimus, Ex quibus ordinibus sint, qui homines obsident, & vnde hoc possit deprehendi.

139. Primum enim illud ex bonorum Angelorũ conditione colligimus. Inter ipsos certos ordines esse, natura docet, Patres constanter affirmant, & sacræ literæ haud obscuris argumentis insinuant. Cum igitur ex bonorum Angelorum numero & classibus spiritus nequam deciderint, etiam inter ipsos aliquis erit ordo, & procul dubio is ipsius, qui antequam ad suas miserias prolapsi sunt, fuit.

Tho. 1. p. q. 106.

140 At (quod alterum est Caput) An qui homines infestant & obsident, ex omnibus sint ordinibus, difficultatem aliquam habet: propterea, quod non quas functiones, si in gratia perstitissent, nequam spiritus habuissent, easdem habeant, postquam à gratia exciderunt, & infernalibus pœnis deputati sunt.

141. Neque enim beati Spiritus se omnibus negotijs immiscent. Sunt quidam, quorum omnis quasi occupatio cum Deo Opt. Max. est, vt illi, qui supremi sunt ordinis: Sunt alij, qui quasi administrant res humanas, &, vt Dei mandatis fiat satis, procurant, vt qui sunt medij. Tertiò sunt qui mandata hæc exequuntur, & singula perficiunt; vt qui sunt ordinis tertij.

Tho. 1. p. q. 8. ar. 5.

142. Si has leges maligni spiritus seruarent, facilis esset, & expedita ad propositam quæstionem responsio. Quemadmodum enim ijs, qui sunt infimi ordinis spiritibus bonis, singularium rerum administratio, & cura commissa est, ita posset dici spiritus qui hominibus molesti sunt, ex infimo ordine esse, esse, inquam, ex numero Angelorum aut certè Archangelorum.

143. Verùm, qui à gratia propria malitia exciderunt dæmones, nec omnino iam, quas natura postulat leges obseruāt, nec tam attendunt quid facere ipsos pro naturæ dignitate cōueniat, quam vt suæ libidini faciant satis. quo fit, vt hinc certo cognosci nequeat, ex quibusnam ordinibus sint qui homines obsident. *Tho. 1. p. q. 109.*

144. Interim ex dictis duo videmur nobis non perperam colligere. Alterum est, dubium non esse, quin, qui ex infimo sunt ordine, homines ingrediantur, molestent. Neque enim indignum est, vt ad priuata & particularia negotia descendant; Naturę eorum conditio hoc postulat. Neq; alienum ab ipsorum voluntate, vt graues sint & torqueant: Ad hoc ipsos vrget propemodum summa & inueterata nocendi libido.

145. Alterum est, etiam eos, qui altiorum sunt ordinum, hic operas suas locare, & molestos hominib. obsessis corporibus esse: Quamuis enim natura ipsorum grauiora & altiora studia postulet, studiū tamē nocendi tantū est, vt etiam ad minima officia se lubentes demittant.

146. Fortè pro hac sententia Christi oratio est. Nam cū dæmoniū quoddam eiecisset, quod Apostoli eijcere nequibant, mox docuit quosdam esse spiritus, qui maiorum sunt virium, & apud quos communis exorcizandi ratio nō sufficit, ad quos exigendos maiores machinas, orationem & ieiunium, adhibere oporteat. *Marc. 9.*

147. Fortè eandem sententiā probat Christi silentiū. Obijciebant ipsi alicubi Scribæ legis, quod in dęmoniorū principe Beelzebub eijceret dæmones, quid ad hoc Dominus? Non negauit principē dæmoniorū Bellzebub hōes obsidere posse: id suo silētio probat. Negauit se principē dæmoniorū habere, & in ei⁹ nomine dęmonia eijcere. *Luc. 11.*

148: Fortè potestas Apostolis super omnia dæmonia collata, Lucæ 10. idem confirmat. Cui super omnia dæmonia Apostolis potestas confertur, si non omnia mortales interdum ingrediuntur? *Luca 10.*

149. Maius robur ad hanc sententiā constituendā affert Apost. Paulus, dum sic loquitur: Nō est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem; sed aduersus Principes & Potestates: aduersus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. Nunquid si nō singulis verbis superiorum ordinū spiritus notauit; dictionibus Principum & Poestatum? quos contra dum colluctationem nobis asserit, insinuat profectò ipsos etiam corpora ingredi, & magnas molestias afferre obsessis. *Ephes. 6.*

150. Ex omnibus igitur ordinib. dæmones humana corpora ingrediuntur. Nullus in vllo ordine erit, qui mortales ingredi, si ita Deus permittat, recuset. Verū cuius nā ordinis sint, qui in hominibus lateant, nō ita facilè dictu est.

151. Nam

151. Nã si qua regula vtimur, vt cognoscamus, sintne homines obsessi; eadem hac in re voluerimus vti; procul à veritate aberrauerimus. quid ita? quia illud ex operationibus, quæ homini minimè conueniunt, deprehendimus; at operationes non ita ordines dæmonum discriminant, vix in obsessis operationes notabis, quas non minimus quisque Dæmonum, si modo velit, & superioris potestate non exhibeatur, perficere valeat.

Thom. 1. p. q. 51. ar. 2.

152. Haud tamen falli multum dixerim, qui Superorum ordinum Spiritus ex duobus deprehendi posse existimant: Ex magnitudine grauitateque malorum, quæ obsessis afferunt; & præterea ex difficultate, quam in ipsis ex hominum corporibus exigendis experiuntur Exorcistæ. Maiora illi damna inferre videntur. difficilius ex humanis corporibus eijci.

153. Certius vtroque argumentum est, ipsorum vi, per Exorcistas, extorta confessio. quamuis enim vltro multa afferētibus credi non debeat, quod plerunque mētiantur, & hominibus imponant: quemadmodum tamen vi exorcismorum coguntur, vt alia fateantur, ita cogi credendum est, vt ordines suos atque classes prodant.

CAPVT XIII.

Plures quandoq; in vno homine Dæmones esse; atque, vnde id cognosci queat.

VNum aliquem hominem ab vno dæmone possideri, pluribus exemplis, tam sacris, quam profanis doceri potest & manifestum est: an vero in vno eodemque plures esse possint; an semper sint plures; atque vnde id depræhendi possit, hoc capite inquirendum est.

155. Et plures quandoque in vno homine esse Sacrarum Scripturarum prodit grauissima authoritas. Cum quodam tempore Dominus in dæmonio eijciendo occuparetur, & quod ipsi nomen esset interrogaret; mox responsum hoc tulit, Legionem dici, quia vt Euangelista adiungit multa dæmonia intrauerant in hominem. Idem alio loco his verbis insinuatur. Cum immundus, inquit Dominus, Spiritus exit ab homine, perambulat per loca inaquosa, quærens requiem: & non inueniens, dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui: Et cum venerit, inuenit scopis mundatam & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus, nequiores se, & ingressi habitant ibi. Sed & nihil est, quod prohibeat, cur minus plures in eodem homine Spiritus esse queant. Non ea spirituum, quæ corporum, conditio est, vt vnus alteri cedat. vbi vnus spiritus, ibi mille esse pos-

Luca 8.

Luca 11.

ſe poſſunt, quin imo 6666: quemadmodum exemplo eius, cuius ſupra meminimus, perſpicuum eſt. *Tho.1.p.q. 5.v.2.*

156. Sicuti autem nihil prohibet, cur minus plures eundem hominem obſideant. ita nihil propemodum eſt, quod omnino perſuadeat plures ſemper eſſe, qui vnum obſideant: Quod per plures fit, id perſæpe vnius opera poteſt confici. vnus aliquis ex ipſorum grege, tot & tantas moleſtias homini poteſt afferre, vt pluribus & maioribus ferendis nequaquam miſer par eſſe valeat. *Theſ. 156.* *Tho.1.p.q. 51.*

157. Fit nihilominus plerunque, vt in eodem homine ſint plures. Docent hoc exempla eorum qui noſtris temporibus obſeſſi inueniuntur. vix vnum aliquem deprehendas, qui non plurium Spirituum tyrannidem patiatur.

158. Addo quod hac ſocietate Dæmones gaudeant, quodq; illam deſiderent. Eſto inter ſe diffideant, in vna tamen hominum ſalute oppugnanda mirum eſt quam ſit conſentiens ſtudium, & concors voluntas: vt prorſus credi poſſit expetere ipſos, qui ſecum, in hominibus cruciandis, conſpirent. *Tho.1.p.q. 109.*

159. Eſt pro hac aſſertione Chriſti oratio. Docet ille, quod ſi quando Dæmon exierit ab homine ſit ſolitus perambulare per loca arida, & requiem quærere: & ſi minime inueniat, reuerti in priſtinam domum; ita tamen, vt ſeptem ſecum ſe nequiores Spiritus aſſumat. An aſſumere ſocios Dæmon putandus eſt, qui in homine vexando ſocios non deſiderat? non poteſt ferre. *Luca 10.*

160. Sed nec paterentur in eodem homine ſe Dæmones niſi voluntate eorum fieret, vt eſſent plures. Cum n. earundem virium nõ ſint; ſed quò ordinibus & claſſibus ſunt ſuperiores, eò etiã viribus potiores; omnino, qui ordinum eſſent ſuperiorũ, viribuſq; præſtarent, mox eos, qui minus viribus valerent, ſedibus ſuis pellerent: quod quia non faciunt, ſe in ſocios torturæ conſentire ſignificant. *Tho.1.p.q. 50.a.4.*

161. Hinc ſequitur non eſſe contrariorum ſtudiorum Spiritus, qui in eodem ſunt homine; ſed idem velle, idem conari, idem moliri, Qui conſortes imperij in hominem admittunt, illi, niſi regnum ſuum diſſolui velint, omnino vt conſpirent, neceſſe eſt.

162. Cæterum quando nam ſint in vno homine plures; & quot nam ſint, haud ita facilè deprehenditur. Certiorem hic regulam dare non poſſumus, quam præcedenti Capite aſſignata eſt. quemadmodum vi Exorciſmorum coguntur, vt prodant, quorum ſint ordinum; ita cogi poſſunt, vt fateantur, vtrum ſint plures, atq; quot ſint. Non tamen mox eorum orationi fides adhibenda eſt. Nam cum difficulter ſedes ſuas deſerant, quas poſſunt affingunt amphibolo-

gias, vt Exorcistis imponant, & socios non prodant.

164. Quocirca si omnino eorum numerus constare debet, nō solum compellendi sunt, vt dicant, quot sint; sed etiam interrogandi, num plures sint. possunt siquidem verè affirmare decem esse, qui in homine sunt; quamuis viginti & plures sint, qui hominē obsideant.

CAPVT. XIIII.

An plures Spiritus plus torqueāt, & singuli eadē vel diuersa tormēta afferāt.

165. Vid pluralitas Dæmonū in obsessis faciat; atque vtrū communia omnes habeant officia, eorundem sint studiorū, inquirimus. Ibi explicandum est. Maiusúe malū plures afferant, quam pauciores: hic, An, sicuti diuersi sunt qui in hominibus degunt Dæmones, ita diuersa subeant & sustineant munia.

166. Multitudine obsidentium Dæmonum augeri malum obsessorum hominum dubium nullum est. Si enim ab vno obsideri malum est; quomodo non maius malum obsideri à pluribus?

167. Nec malum hoc molestia caret. est coniunctū cū maiori cruciatu eius qui obsidetur. Nec mirum. Cū eū obsidendo molesti sint Dæmones & vexent: aut plures vnū aliquē hominē obsidere dicēdi non sunt; aut confitendum quod obsidendo affligunt & cruciant.

Cap. 5. 168. Seruit huic argumento pulchrè exemplum, cuius Euangelista Marcus meminit, vbi, quia plurimi vnum hominem obsidebant, plurima quoque tormenta & molestias afferebant. Habebat miser domicilium in monumentis; non poterat eū quisquam catenis constringere: die & nocte in mōtibus vagabatur: lapidib. se cōcidebat.

169. Seruit præterea, si afferre licet, hic praua prauorum hominū consuetudo: qui cùm alijs plura & grauiora mala desiderant, non vnum, sed plures ijs Dæmones imprecantur: quia, scilicet, credunt, plura detrimenta plures, quam vnum aliquem procurare.

170. Et Dæmones cur homines ingrediuntur, si nocere nolunt & esse molesti? Neq; enim ex eo leuamen aliquod habent suorum tormentorum, quod in hominibus resideant, neq; voluptatem aliquam ipsis hic locus atque hoc domicilium affert. Si quam voluptatem capiunt, ex eo, quod mortalibus incommodent, hauriunt.

171. Tribus verò modis intelligi potest, quod omnes sint molesti; vel vt omnes & singuli, quæ miser homo mala patitur, afferant: vel singuli propria habeant, quæ tamen in eadem hominis parte efficiant: vel deniq; vt singulis certa quædam distinctaq; in homine deputentur loca, in quæ tyrannidem exerceant & libidinem expleant.

172. Primum fieri posse haud negauerim. veruntamen Spiritus tum vires suas aliquando mutare, & non oēs vno eodemq; tempore

ad

ad hominẽ vexandũ incumbere, ãdmodũ est verisimile. Quid enim omniũ opera necesse? potest hîc vnus sufficere. cessabũt igitur cæteri: & quãdo ad ipsos ordo torquẽdi redierit, sua rursus subibũt munia.

173. Verisimile quoq; est, aliquãdo singulis certa, quæ afferãt, mala proposita esse. varia enim sunt, quę à dęmonibus mortales patiũtur: nũc hęc patiũtur, nũc illa. quapropter ita officia sua distribuisse ipsos credi potest, vt vni hęc, alteri alia procurãdi prouincia cõmẽdata sit.

174. Multo verò probabilius illud dicitur, quod tertio loco afferebatur, vt singulis certa dicantur assignata esse loca, in quæ vires suas & tyrannidem exerceant. Nonne in optimè constituta Republ. fieri obseruamus; vt, si quando per plures aliqua effici debeant, quo commodius faciliusque illa expediantur, suæ singulis quasi prouinciæ designentur? quidni igitur etiã has leges seruabunt Dæmones?

175. Cæterum quæ diximus, apud eos maxime, qui vnius ordinis sunt, locum habent. Si inter plures vnius classis, aliquis sit, qui superioris sit ordinis, (quemadmodum semper esse admodum probabile est) hunc ad has leges non astrinxerimus. Ille, vt Superior in domo, non per se quidam administrabit; sed omnibus intendet, atque, vt singuli suis officijs bene fungantur, aduigilabit.

CAPVT. XV.

De finibus, ob quos ipsi Dæmones ingrediuntur, & obsident homines.

Causæ obsessionis hominum vel ex parte Dei peti possunt: vel ex parte hominum, qui obsidẽtur, vel ex parte Dæmonum qui obsident. Nam & Deus est, qui iustas ob causas Spiritibus potestatem facit, vt mortales ingrediantur: & homines, si non semper, sæpe miseriarum suarum sunt authores: & Dæmonibus in hac carnificina aliquid propositum esse, licet colligere, tum ex eo, quod libenter homines ingrediuntur, tum quoque inde, quod has suas sedes difficulter deserant. 176.

177. Hoc Capite non quid Deo propositum est, inquirimus: neq; etiam quæ ex parte hominum causæ dari possint: sed quidnam Dæmones potissimũ moueat, vt hic operas suas commodant. priora illa alijs locis excutientur; hoc ad præsentem disputationẽ pertinet. *Cap. 30. &c.*

178. Sunt, qui arbitrantur Dæmones hac hominũ miseria idcirco delectari, quod propriarum miseriarũ & cruciatuum sit leuamen: quasi, cũ in hominibus sũnt, illosq; affligunt, ab infernalibus pœnis respirent; easdẽ vero in inferno sustineãt extra homines constituti.

179. Hi in duobus errant. primò, quod non alium locum spiritibus, vbi pœnas luant, attribuant; quam infernum. Si ita, quod infernus meritis eorum debeatur: sit quoque certum plurimos in

inferno degere: ſed tamen non omnes infernorum carceribus concluduntur. Multi ſunt qui nec concluduntur inferno, nec in humanis degunt corporibus: qui in aëre verſantur, & ad homines exercendos magna Dei prouidentia relicti ſunt.

180. Secundo in eo errant, quod hanc vexationem & hominum cruciatus, cenſeant pœnarum Dæmonum eſſe leuamen. Quocunque loco ſint Dęmones, ſuum ſecum infernum circumferunt: quoſcunque alijs afferant cruciatus, ſuis non liberantur: quantumcunq; alijs noceant nullum hinc ad miſeros lucrum.

1.p.q 64. 6.4.3.

181. Cruciantur dum in inferno ſunt, cruciantur dum in hominibus ſunt, in quacunq; etiam vel inferni, vel hominum parte latitent. Adde quod in hominibus conſtituti, à grauiſſimis cruciatibus ignis infernalis non ſint abſoluti, vt ſuum ſecum ſemper infernum, ita ſemper ſecum infernalis ignis circumferunt grauiſſimos cruciatus.

182. Interim licet pœnarum & tormentorum, quæ pro meritis patiuntur, leuamen nullum habeant Dæmones, dum in obſeſſis ſunt corporibus; voluptatem tamen quandam hauriunt inde, quod hominibus incommodant, ipſis obſint, ipſos vexent. Et hanc præcipuam cauſam dixerim, cur mortales ingrediuntur, & ſemel obſeſſos cum tanta difficultate deſerant.

1.Pet.5.

183. Voluptas vero hæc & nocendi voluntas, ex odio, quo erga humanum genus flagrant, principium ſumit. Neque enim hoc leue eſt. Docet id Apoſtoli oratio aſſerentis, in modum rugientium Leonum truces circuire, & quærere quos deuorent, id eſt, quibus extremam calamitatem afferant.

184. Quemadmodum igitur fieri videmus, vt qui odia fouent, ſi ijs quos odio proſequuntur, incommodent, voluptatem quandam capiant, & quaſi miſeriarum aliquod leuamen ſentiant: ita voluptatem nequam ſpiritus percipiunt, dum nobis, capitalibus ſuis hoſtibus, nocent & moleſti ſunt.

185. Odium hoc erga genus humanum ex triplici cauſa proficiſcitur. prima eſt auerſa ipſorum à Deo ſummo bono voluntas. Cum enim Deum ferre nequeant. Nequam, nil mirum, ſi eos odio proſequantur, qui cum Deo ſe coniungunt, quos Deus diligit, & qui viciſſim Deum diligunt.

186. Altera eſt humanæ fœlicitatis inuidentia. Inuident miſeri hominum generi, quod angelica relicta humanam naturam in vnitatem hypoſtaſis Diuinæ aſſumpſerit Dei filius; atque illam ipſam naturam ad cœlum euehere, & ſuper omnes Angelorum choros voluerit collocare.

187. Inuidentia etiam ſalutis ſingulorum, huius odij magna cauſa

est. Qui fœlicitatem humanæ naturæ diuina gratia collatam, mortalibus inuident, illi ægerrime ferunt homines ijs in sedibus collocari, quib⁹ ipsi, iustissimo Dei iudicio, peccatis suis postulātib. eiecti sunt.

188. Hæ causæ odij Dæmonum in humanum genus. Hinc tot omnibus locis hominibus ab ipsis positi laquei, tot structæ insidiæ. Hinc prima & præcipua ipsorum cura, vt à Deo mortales auertant, & ad sua castra pertrahant. quod quidem si consequantur, præclaros se putant agere triumphos; si assequi desperant, pro lucro habent, si vel corporibus vel fortunis incommodent.

189. Ex dictis soluitur quæstio, qua: Sintne fœliciores illi, qui in humanis corporibus sunt Dæmones, ijs, qui detinentur in inferno, quæritur. Fœliciores non sunt, si quas pro peccatis pœnas luant, attendas. quia tamen duo habent, vnde voluptatem quandam capiunt, forte hac ratione feliciores dici possent. horum alterum, quod carceribus inferni, quos oderunt, non concludantur, alterum, quod voluptatem quandam ex hominum vexatione & molestia capiant; quorum vtroque carent alij.

CAPVT XVI.

An & qui homines possint Dæmones hominibus immittere. 190.

DEi imperio & voluntate Dæmones in homines immitti posse, & quandoq; immitti certum est. Quemadmodum omnis Creatura, in Dæmones sunt Deo subiecti, eiusque imperio parent in quacunque etiam re ipse illorum opera voluerit vti. Columnæ cœli, inquit Iob, contremiscunt & parent ad nutum eius. Spiritus eius ornauit cœlos, & obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. *Cap. 26.*

191. Certum etiam est inferiorum ordinum Dæmones pro superiorum voluntate, si ita Deus permittat, immitti. Hoc multorum confessione edocti sumus. Nec ratio suadet contrarium. quid quod necesse sit, vt aliorum imperia spiritus libenter excipiant, & mandatis pareant, si regnum suum tueri, propagare, & conseruare volunt?

192. De hominibus quæstio est, Vtrum illi quoque Dæmonibus valeant imperare, & potestatem facere vt alios ingrediantur & affligant. Et quoniam hominum non vna omnium conditio est, quæstio est de ijs primum, qui sanctitatis, & pietatis sunt cultores, & plurimum apud Deum possunt, tum de his, qui se Dæmonibus deuouerunt, & ipsis operā in detrimentis hominibus afferendis, locarunt, quos Sagas siue Maleficos dicimus.

193. Neutris potestatem hanc esse quidam inde colligunt: quod par in parem, multo minus in superiorem inferior, imperium non ha-

habeat. quapropter cum ſpiritualis creatura, quacunque corporea ſit ſuperior, nihil cum auctoritate Dæmonibus, qui Spiritus ſunt, præcipere poſſe volunt homines corporeos.

194. Et quamuis (addũt) diuina auctoritate priores illi in Dæmones ius habẽt, finitũ tamen illud eſt. Habent, inquiunt, poteſtatẽ exigendi ab hominibus Dęmones, non ad eoſdẽ in corpora immittẽdi. Poſteriores verò queadmodũ diuinitus poſteritatẽ nõ habẽt eijciẽdi, ita nec imperare valent vt humana corpora ingrediantur. Sic illi.

195. Veruntamen, vt de prioribus primum dicatur, omnino illorum quidam ius illud habere videntur. quamuis enim, ſi ſpirituum naturas attendas, præſtantiores ipſi hominibus ſint, conditio tamen ſtatus eorum, ad quam peccatis ipſorum ita exigẽtibus deuenerunt, multo eſt multorum hominum inferior. & licet credentibus in ſe Dominus dederit poteſtatem eijciendi dæmonia; Apoſtolis tamen alicubi abſolutum plerumque in Dæmonia ius videntur cõtuliſſe.

Marc. 16.
Luca 9.

196. Ad hanc rem confirmandã maius robur afferunt exempla ex ſacris literis deprompta. Tradidit Apoſtolus Paulus Corinthiũ quẽdam Satanæ in interitũ carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. Eidẽ Satanæ, alio loco, tradidit Hymenæũ & Alexandrum ob blaſphemias.

1. Cor. 5.
1. Timot. 1.

197 Ad hæc accedit, quod ipſi dęmones pœnes homines poteſtatẽ hanc eſſe, agnoſcere videtur. quomodo? quia ſi quãdo ex hominib. diuina virtute eijciuntur, petunt, vt eorũ, à quib⁹ pellũtur, volũtate & facultate alios ingredi liceat, & qui Chriſto eiecti rogauerũt vt in porcos mitterẽtur, nõ crediderũt ſe à Chriſto in hoẽs mitti potuiſſe?

Matt. 8.
Vide Cap. 50.

198. Veruntamen quamuis poteſtas hæc in Chriſti Eccleſia, apud pauciſſimos tamen eſt. Sed & rariſſime illa vtendum: vnde & pauciſſima eorum qui poteſtate hac vſi ſunt, reperiuntur exempla. Olim, quando aliæ rationes deerant rebelles coercendi, & in officio continendi, admitti facilius potuit; nunc, quando commodiores rationes ſuppetunt, vtilius intermittitur.

199 Atq; ita de prioribus ſit difinitum. De poſterioribus idem dixerim. Refert B. Hieronymus arte vatum Eſculapij Dæmonem in Virginem, quam iuuenis quidam perditè amabat, fuiſſe immiſſum & miris modis illam dementaſſe. Refert Anaſtaſius Nicænus, quæſtione 23. Simonem Magum eos, qui ipſum præſtigiatorem dicerent, Dæmonibus ſubieciſſe, poſtquam eos eſſe allocutus, bouem ſacrificaſſet, & conuiuio excepiſſet. Et, qui arte Dæmonis ſpiritus exigebat, Appollonius Tianæus, ſpiritus immittere non potuiſſet.

in vita Hilar.
Vide infra Caput 29.
Baro. tomo 1. anno Christi. 68.

200. Addo dictis dęmonũ qui in hominibus ſunt, & Maleficorum publ confeſſionẽ. Confitentur illi, ſi quando Exorciſmis eijciũtur, ſe Sagis & Maleficis immiſſos eſſe: Teſtatur hi, dũ queſtionib⁹ ſubijci-

ũtur, ſe dęmones aliquãdo immiſiſſe. fides vtrorũq; forſitan in alijs reb. hic ſuſpecta eſſe nõ debet, cũ legitima de vtriſq; fiat inquiſitio.
201. Nec mirũ, ſi aut ipſi malefici, dũ hominibus incõmodare ſtudent, dæmonũ operas poſtulent, aut operas ſuas ipſis locẽt dęmones. Nũquid nõ grauiora illi à dæmonib⁹ efflagitãt? Nũquid nõ etiã grauiora, quã hic afferuntur, ipſis ꝓmotorib⁹, dãna dęmones procurãt.
202. Porro non eadem hi poſteriores cum prioribus poteſtate in Dæmones vtuntur. quid quod poſteriorum nulla ſit in Dæmones poteſtas, priorum autem ſit ſumma? Illis non poſſunt obſequium ſuum negare ſpiritus, quãuis forte hac in re ſint prompti, & faciles: his quamuis non negent; negare tamen, ſi vellent, poſſent. Ibi mandata, quæ cum poteſtate dantur, vt ſerui exequuntur: hic propter pacta quæ cum miſeris habent, ſeruitutem ſimulant.
203. Atq; ita de hominũ in dæmones imperio conſtitutũ ſit. Vnũ adimus antequã hoc Caput concludamus; alia videlicet ratione aliquando fieri, vt homo homini huius diabolicæ tyrannidis ſit cauſa. Qua vero? mala ſuperiorũ imprecatione. Neq; enim nouum eſt, vt à dæmonibus mox occupati ſint, quibus alij dæmones eſſent imprecati. Poſſemus argumenti huius recentia exempla producere, ſed cõtenti erimus vno atq; altero Cæſarij. Refert ille iratum patrem filiæ qninquenni, cũ lac cõmederet, imprecatũ eſſe vt vna cũ lacte diabolũ vocaret. Vix verbũ ille effatur, & à diabolo occupatur puella, miſeramq; ſeruitutẽ vſq; ad maturã ætatem perpetitur. Similia duo idẽ Cæſarius habet cap. 11. & 12. eiuſdem libri, alterum de vxore, cui maritus, alterum de filio, cui pater dæmonium imprecatus fuerat. *Lib. 5. cap. 26.*

CAPVT XVII.

De varijs operationibus dæmonum in obſeſſis corporibus, & quæ ex ijs, hominibus poſſunt tribui.

204. Perationes quas dęmones in obſeſſis corporibus exercent, ſunt duplices: quaſdã exercẽt in obſeſſis corporibus, ſed nõ per obſeſſa corpora: quaſdam & in obſeſſis, & per obſeſſa. Prioris generis ſunt, quæ ipſis ſunt propriæ, vt intellectus atq; voluntatis actiones, quæ ſub nullũ ſenſum cadunt, poſterioris, quæ aliquo ſenſu percipiuntur, & cum corporibus aliquid cõmune habẽt.
205. Hæ rurſus ſunt duplicis generis. quibuſdã cruciantur & torquẽtur obſeſſi, aliæ ſunt, quibus nullus tormentũ obſeſſis afferri videtur. In illo genere ſunt, quorũ Capite ſeptimo meminimus; in hoc partim ſermones, quos in obſeſſis corporibus habent Dęmones partim labores, quos obſeſſi ſubire, & perferre videntur; vt ſunt vinculorũ diſruptio, onerũ, quibus humanę vires nõ ſufficiũt tranſlatio &c.
206 Qualeſcunque vero operationes habeant & exerceant Dæ-

mones, quamuis in humanis corporibus fiant, ob humanis tamen plurimum differre dubium non est. Primæ illæ voluntatis & intellectus hoc differunt, quod necesse non sit volentibus intelligere ad phantasmata, quæ in hominis imaginatione sunt, attẽdere. Huius in promptu causa est, quia non, quemadmodum in corpore anima est, ipsi corpora inhabitant Spiritus.

207. Sic nec quicquam corpora ipsos in his operationibus impediunt; nec, vt vel plura, vel facilius intelligant, iuuant, quas res possunt, & quot res possunt, dum ab humanis corporibus expediti sunt, percipere; easdem, & quidem omnes, possunt in corporibus latitantes.

208. Ratio secundarum operationum superius explicata est, hic repeti non debet. Id solum addiderim nullo modo humanas eas dici debere, præterea quod ad eas homines concurrere non videantur, sed ad patientium tantum modum se habere. *cap. 8.*

209. De tertijs dubium non est, quin illæ, ad quas subeundas humanæ vires impares sunt, Dæmonibus asscribendæ sint, at de sermone, atque oratione, quam obsessi habent quæstio est; Dæmonumne an hominum sint. Hoc nostrum iudicium est quod quamuis multa per se obsessi loquantur, ad quæ spiritus nihil conferunt, sæpissime tamen fit, vt totus sermo sit Dæmonum; tum maxime, quando terribiles rugitus, atque inconditos clamores exercitant, quando, quæ ab hominibus cognosci nequeunt, futura prædicunt, quando reuelant, quæ obsessorum cognitionem fugiunt.

210. Quandocunque vero hæc fiunt, non verè voces sunt, quæ audiuntur, quemadmodum nec veræ voces sunt, quas inassumptis corporibus formant spiritus. licet ibi viua sint hominis organa, quibus vtuntur, hic non viua, sed vel ex aere condensata, vel aliunde assumpta.

211. Sed nec tum norunt obsessi quæ dicuntur, vt soni, qui formantur, Dæmonum sunt opera, ita, quæ per sonos repręsentantur, non cogitationes aut conceptus sunt obsessorum hominum, sed obsidentiam Dæmonum.

212. Hinc fit, vt nec vllum sit hic obsessorum peccatum, si aut peierent, aut blasphement, aut secreta contra iustitiam Christianamque charitatem reuelent. Quemadmodum in gladio, quo latro ad trucidandos homines vtitur, peccatum nullum est, ita nullum hic in obsessis peccatum. Dæmones hic delinquunt, vt ibi latro.

Finis primæ partis Disputationis de Dæmoniacis.

SECVN-

SECVNDA PARS DISPVTATIONIS DE DÆMONIACIS,

IN QVA,

QVI SINT OBSESSI; EX QVIBVS SIGNIS OBSESSI *deprehendantur; quæ ipsorum conditio, & quas ob causas Dæmonum tyrannidem patiantur, explicatur.*

CAPVT. XVIII.

An Energumeni & qui Baptismatis Sacramento nondum sunt initiati, à Dæmonibus obsideantur.

QVemadmodum de obsidentibus Dæmonibus multa fuerunt, quæ difficultatem habuerunt magnam: ita haud pauca sunt, quæ de obsessis hominibus disputantur, & in controuersiam vocantur. de his altera præsentis disputationis pars erit. 213.

214. Ad quatuor autem summa Capita reuocari posse omnia videntur, quorum primo, de certis quibusdam hominibus disseritur, sint ne verè obsessi: secundo, inquiruntur signa, quæ obsessos produnt. tertio explicantur misera & infœlix obsessorum conditio. quarto causæ inuestigantur, ob quas tyrannidem hanc in mortales exerceant Spiritus.

215. Primò Capite de quatuor hominum generibus præcipua disputatio est. Principio sunt infantes, atque omnes, qui Baptismatis sacramento nondum sunt initiati. Deinde Sagæ atque malefici, qui hominum generi, dæmonum opera, maxima detrimenta afferre solent. Tertiò Diuinatores, qui futura prædicunt, atque occulta reuelant. Quartò Hæretici, & à Christiana religione siue fide Apostatæ. De singulis inquiramus.

216. Contra primos grauissimum argumentũ præbent Exorcismi, quibus Catholica Ecclesia, antequã eos Baptismi sacramento initiat, vtitur. primum enim Sacerdos, eos efflando, sic loquitur: Exi ab ijs immunde spiritus Satana, & da locum Spiritui sancto paracleto. Mox deinde oratio ad Deum instituitur, qua rogatur, vt disrumpat omnes Satanæ laqueos, quibus miseri alligati sunt. Adiunguntur & hæ Orationes: Exorcizo te immunde spiritus, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, vt exeas & recedas ab hoc famulo Dei N. Ipse enim *Agenda Salsp.*

enim imperat tibi, maledicte, damnate, atque damnande, qui pedibus suis super mare ambulauit, & Petro mergēti dexteram porrexit. Item: Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo viuo & vero, da honorem Iesu Christo, filio eius, & spiritui sancto, & recede ab hoc famulo Dei, &c.

217. In hac causa, vt illud primum dicatur, Certum est dæmones in infantes hos, atque adeò omnes non baptizatos ius & potestatem aliquam habere. Disertissimis id verbis docet Sacra Tridentina Synodus, dum asserit omnes homines, cum in præuaricatione Adæ innocentiam perdidissent, factos esse immundos, natura filios iræ, seruos peccati, atque adeò venisse in potestatem diaboli, & mortis.

Sess. 5.

218. Sententiam Consilij confirmant Sacræ litteræ. Docet Saluator Principem huius mundi venisse, & in Se non habere quicquam. Dum Se excipit, in reliquos aliquid habuisse insinuat. Idem docet nō semel homines per ipsum à potestate dæmonū liberādos. An à potestate dæmonum liberari potuerunt, qui sub dæmonū potestate non fuerunt?

Ioann. 14.

219. Cum Saluatore consentit Gentium Doctor Paulus. Sic enim loquitur: Christus eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum dilectionis filij sui. Docet idem Christum tulisse de medio Chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, & affixisse illud cruci, sicque expoliasse Principatus & Potestates.

Colos. 1.

220. Non desunt etiam ad hanc rem confirmandam prophetarum Oracula, qui Christum, vt liberatorem & redemptorem nobis commendant. Proferimus ex multis vnum. Confitemini, inquit Regius Propheta, Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt à Domino, quos redemit de manu inimici: de regionibus congregauit eos.

Psal. 106.

221. Pluribus opus non est, Doctorum omnium post Apostolos, (vt Ecclesiæ hostis Petrus Abailardus apud Bernardum testatur) hæc sententia est, diabolum dominium, & potestatem super homines habere, & iure eos possidere, propterea, quod ex libertate arbitrij, quam habebant, sponte diabolo consenserint.

Bernard. epist. ad Innocent.

222. Duo autem potissimum, hac potestate in miseros mortales possunt diaboli. Primo possunt omnes, si quidem ex hoc seculo, non per Christum redempti, discedant, in infernum detrudere. deinde possunt viuentibus plurimum incommodare; frequentius ipsos decipere, ad idololatriam, superstitionem, aliaque grauia & enormia crimina potentius inflectere: ob quam causam non immerito à Domino Principes mundi, ab Apostolo Rectores mundi; ab Hilario Mundi potentes dicti sunt.

Vega de Iustif. lib. 2. cap. 3. & 4. Ioan. 14. 1. Petri 5. in Psal. 118.

223. Ve-

223. Veruntamen, quamuis hanc in Infantes & omnes nondum regeneratos potestatem dæmones habeant: non tamen illos obsidere, aut possidere dicendi sunt. Neque enim idcirco nobis homines obsidere dæmones dicuntur, quia in ipso potestatem aliquam habent; sed quia in ipsis corporibus latitant; &, vt in ijs hominibus molesti sint, facultatem à Deo acceperunt.

224. Sed nec quisquam adeo desipit, vt vel infantes, vel nondum baptizatos in obsessorum numero habeat. quantus, Deus bone, obsessorum foret numerus? quot opus est omnes constringendos catenis? quot vinculis? præsertim si potestate sua vti dæmones vellent?

225. Adde quod omnes omnino peccatores à demonibus obsideri, liceret dicere. quid ita? quia in hos non minor (ne maiorem dicam) ipsorum, quam in nondum baptizatos potestas est. Cui vero vel per somnium in mentem venit, vt omnes peccatores pro obsessis habeat?

226. Solet certis signis deprehendi, quod in hominibus lateant spiritus nequam. Hæc sunt, si futura prædicant; si secreta reuelent; si diuersis loquantur linguis; si labores humanis viribus superiores perferant, &c. An hæc in Infantibus? quamdiu hæc in Infantibus, in Infidelibus, in quibusque peccatoribus non deprehendimus, nequaquam obsessos dicemus, quamuis, propter peccatum, summam in ipsos potestatem habeant dæmones.

227. Quorsum igitur Exorcismi? cur exire ab Infantibus iubetur diabolus? cur discedere, & locum dare Christo? Ridet, vt pleraq; alia Christianæ Religionis exercitia, hanc, ab Apostolorum temporibus receptam in Ecclesia, exorcizandi dæmonia consuetudinem Ioannes Caluinus, vult esse prorsus inanẽ & fictitiam: At cum Sanctissimorũ patrũ haud leui iniuria, quorũ pro hoc ritu sunt grauissima testimonia. Audiamus ex pluribꝰ vnũ aut alterũ. Chrysostomus sic loquitur: Cum ad regenerationis veniunt sacramentũ non prius fontẽ vitæ ingrediũtur, quã Exorcismis & exufflationib. Clericorũ spiritus ab illis immũdus abigatur, & deinceps vasa illius eripiãtur. In eandẽ sententiã loquitur Cyrillus Hierosolymorũ Episc. Insufflationes Sanctorũ, & nominis diuini inuocatio, tanquã vehementissima quædã flamma, vrit dæmones, & in fugã conuertit. Hi Græci sunt. addamus ipsis ex Latinis tres; primus sit Optatus Milleuitanꝰ, is sic habet: Cuius homo, qui nascitur, sine Spiritu, mundꝰ esse nõ præest, quẽ necesse est ante salutare lauacrũ excludit. Nõ aliud habet Raba. Maurus, Exorcizatur, inquit, diabolus, vt suã nequitiã agnoscens, & iustũ super se iudicẽ timens recedat ab homine, nec iã contendat eũ arte sua subuertere, ne baptismũ consequatur. Consentit cũ omnibus B. Augustinus, qui sic

Lib. 4. c. 19. 24.

Hom. de Adam & Eua.

Catech. 2.

Lib. 4. cõtra Parm.

Lib de Instit. Clericorum. loquitur lib. I. de Symbolo cap. I. Sicut nostis fratres charissimi, parvuli exsufflantur, & exorcizantur; vt pellatur ab ijs diaboli potestas inimica, quæ decepit hominem, vt possideret homines: Non ergo creatura in infantibus exorcizatur, aut exsufflatur; sed ille, sub quo sunt, qui peccato nascuntur. Ita Patres.

228. Quæramus etiam ex Caluino, quidnam sit, quid hic damnandum censeat? an quod credamus diabolum in Energumenos, & non baptizatos pueros potestatem aliquam habere, an quod ipsi vt hos relinquat, imperemus. Primum, iure damnare nequit. Id Ecclesiæ Doctores, id D. Paulus, id Christus ipse astruit. Si Secundum damnat, omnino fateatur oportet in Christi Ecclesia, in dæmonia potestatem nullam esse. *Thes. 227.*

229. At forsitan existimat ridiculum esse, vt ab homine exire dicatur, qui in homine αὐτοπροσώπως non fuit? Ridiculum hoc non est. Non præcipitur, vt ex corpore, quod obsidet, discedat: præcipitur, ne potestate, quam in hominem habet vtatur: hoc est: præcipitur, vt exeat effectu atque operatione, qui extra hominem est autoprosopia, præcipitur, vt suum ius, quod in hominem habet, resignet, & illud Christo, qui per proprium sanguinem hominem redemit, tradat.

230. Noua non est, nec inusitata hæc loquendi forma. Nunquid à Pharaone dicitur egressus Moyses? nunquid, vt à se exiret Dominus rogauit Petrus? an igitur aut Moyses in Pharaone, aut Dominus fuit in Petro? Ibi etiam res esse dicuntur, vbi imperium habent & potestatem erercent: inde exire dicuntur, vbi imperio & potestate priuantur. Sed ad secundos. *Exod. 11. Luca 5.*

CAPVT XIX.

An Sagæ atque Malefici à Dæmonibus obsideantur.

231. DE Sagis atque Maleficis etiam quæstio est: Hos à Dæmonibus possideri quidam sibi prorsus persuaserunt. Argumentum sumunt ex purgatione aquæ frigidæ. Existimant enim, quod si de maleficio suspectæ mulieres in aquam conijciantur, & super natent, maleficij sint reæ: si subsidant, sint innocentes. & ita quidem maleficam aut innocentem deprehendi volunt. sed tamen quod supernatát accidere putant ex eo, quod in corpore diabolũ, à quo obsessæ sint, habeant; qui cum sit igneæ, aut aereæ, vt dicunt, naturæ; efficit, vt maleficarum corpora nequaquam subsidant, sed in aquis supernatent. Ita nuper quidam edito in lucem libello.

232. Verum in hac sententia & multi sunt errores; & magni. Primus est, quod purgationé aquę frigidę probet. Nullo modo illa licita est.

non

non sine Dei summa contumelia admittitur. Optimè Stephanus Romanæ sedis Episcopus sic statuit: ferri candentis, vel aquæ feruentis examminatione confessionem extorqueri à quolibet, sacri non censent Canones; & quod Sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. 2.q.4.c. cõsuluisti.

233. Secundus error est, quod dæmones credant aeriæ, vel igneæ esse naturæ. & ob id leues, atque in aquis supernatare. Neque aereæ aut igneæ naturæ sunt dæmones: neque graues, aut leues. Spiritus sunt: & quia omnis, quæ ex corporibus est, concretionis expertes; nullas earum qualitatum, quæ in corporibus sunt, admittit.

234. Tertius error est, quod eos, in quibus dæmones sunt, putent supernatare. An non in porcorum gregem immissi dæmones, (quos ex homine quodam Dominus expulit) mox vniuersos in profundum maris præcipites egerunt? Et si leuitas dæmonum non permittit, vt in aquis subsidant, qui fit, vt tot ipsorum millia intimis terræ visceribus includantur? Matt. 8.

235. Quartus est, quod Maleficos & Sagis definiunt, qui supernatant. Supernatarunt Sanctorum plurimi, qui ob Christi fidem post alias, quas sustinuerunt, grauissimas pœnas in maria præcipitati sunt; nec quamuis maximis onerati saxis, mergi potuerunt: an fortè hos in Maleficorum numero reponent?

236. Quintus error est, quod innocentiam probent ex eo, si in aquis mergantur. Quasi perditissimus Magus esse nõ possit, qui in aquas coniectus subsidat. An non grauia per se infernum locum petunt? aut homines in numero grauium corporum non sunt? possunt innocentes supernatare: possunt nocentes & maleficij rei profunda aquarum petere.

237. Hi errores. Sed quid ad Quæstionem? Hoc breuissime. Nequaquam omnes eos, qui his artibus hominibus incommodant, à diabolis possideri.

238. Ad assertionem hanc confirmandam nullis alijs præsidijs opus est, quam quæ superiori Capite sunt allata. Non eos pro obsessis habent, qui norunt, quid sit homines à dæmonibus obsideri: non vinculis eos, vt obsessos constringimus: non oneramus catenis: sed neq; in ipsis argumenta deprehendimus, quæ dæmones in hominibus sedes suas habere, demonstrare solent. Cap. 26. &c.

239. Adde, quod iusta de illis supplicia nequaquam sumi possent. Quis vnquam iudex de obsessis supplicium sumpsit, quando etiam alijs vel mortem, vel damnum in fortunis attulerunt? Et cur afferrent? Neque enim homines horum malorum, quæ fiunt, causa sunt, Cap. 17.

& authores, sed qui in hominibus degunt dæmones. Illi sunt, qui corpora impellunt, cædes faciunt, dant strages, damna afferunt.

240. Veruntamen quamuis à demonibus obsessi non sunt Malefici & Sagæ, multo tamen deterior plerumque eorum, quam obsessorum conditio; ob maximam, quam cum dæmonibus habent, coniunctionem: ob abnegata Christianæ Religionis & fidei sacramenta: ob horrenda, quæ dæmonibus litant sacraficia: ob incredibilem, quam Sacramentis Christi inferunt contumeliam: ob turpissima, quæ cum dæmonibus habent commercia: ob maxima, quibus se, cum grauissimis hominum damnis, implicant crimina. Sed hæc alium requirunt locum.

CAPVT. XX.

An diuinatores sint à dæmonibus reipsa obsessi?

241. Aior fortassis difficultas est, de Diuinatoribus. Difficilius hos ob eorum ordine videmur posse obsoluere, qui obsessi dicuntur, propterea quod argumenta, quæ obsessos produnt, apud hos certiora & maiora deprehendamus.

242. Neque enim dubium vllum est, hanc certam satis regulam, qua obsessi dignoscuntur, esse, si ea, quæ humana industria nequeunt cognosci, prædicant, & annunciant: qua in re, cum videantur excellere Diuinatores, nulla fortassis illis iniuria facta dicetur, si inter obsessos numerentur.

243. Sed tamen in Obsessorum numero diuinatores esse dici non debet, nisi alia argumenta, quæ à demonibus possideri communicant, producantur. Esto vtrique occulta reuelent, sed tamen alio modo obsessi, alio diuinatores. Loquuntur in obsessis dæmones, dum occulta reuelant; in diuinatoribus non item. Quæ referunt diuinatores, loquuntur ipsi, licet, quæ loquuntur & referunt à dæmonibus habeant.

244. Præterea, quæ per obsessos loquuntur dæmones, ignota prorsus sunt ipsis obsessis: quæ diuinatores annunciant, dæmonum relatione ipsis innotuerunt, & perspecta sunt; non minus, atqui ea, quæ hominum relatu, aut alia aliqua ratione perceperunt.

245. Accedit, quod diuinatores, nisi prius dæmones conuenerint, & occulta expiscati sint, nulla sciant, aut reuelare valeant. At hac consultatione obsessi opus non habent. ipsis, tanquam quibusdam instrumentis, dæmones vtuntur, dum occulta reuelant.

246. In Diuinatione igitur homines opera dæmonum vtuntur: in ob-

in obsessis, hominibus vtuntur dæmones. In diuinatione dæmones agunt Præceptores: in obsessis rectores & motores. Diuinatio non est sine peccato hominum, qui d'uinant; reuelatio secretorum, quæ per obsessos fit, sine peccato eorum, qui sunt obsessi, accidit.

247. Hinc fit, vt quemadmodum præcedenti Capite dictum est, deterior conditio sit Sagarum & Maleficorum, quam Obsessorum; ita quoq; deterior sit diuinatorum: propterea quod malum à dæmonibus pati malum non sit (quod in Obsessis accidit:) grande autem malum sit, dæmonum in quacunque etiam re, opera, auxilio, aut consilio vti, quod in diuinatione locum habet.

248. Hinc item fit, vt, iusta sint, quæ de Diuinatoribus sumuntur supplicia, quæ profecto, si à Spiritibus obsessi essent, iuste sumi non possent, quemadmodũ iniusta essent, si de Obsessis, si quando futu ra reuelant, sumerentur.

249. Veruntamen quamuis Diuinatores omnes obsessi non sint: ex ijs tamen aliquos Obsessos inueniri aliquando dubium non est. Probat hoc exemplum puellæ (cuius in Apostolorum Actibus Lucas meminit) habentis Spiritum Pythonem, & magnum quæstum nominis sui facientis diuinando. Hanc enim verè à dæmone Obsessam fuisse, inde colligitur, quòd in nomine Domini IESV CHRISTI, Apostolorum ab eadem Spiritum eiecisse, referat idem Euangelista. *Cp. 16.*

CAPVT XXI.

An hæretici verè à Dæmonibus obsideantur.

HAereticos passim malè audire extra omnem controuersiam est. Magnam etiam eosdem cum dæmonibus habere coniunctionem vel communionem, hinc licet colligere, quòd Marcionem Hæreticum D. Policarpus vocarit primogenitum diaboli: quod Apost. Paulus dicit eos attendere Spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum: quod B. Ambrosio comparat Iudæ Iscariotæ, qui Satanæ fuit domicilium: quod ministri sint mendacij, cuius pater est diabolus. 250. *Hieron. de Script. Eccles. 1. Timot. 4. lib. 2. de Cain. cap. 4. Ioan. 8.*

251. Sed & quàm plurimi eorum cum diabolo egerunt, vel ab eodem, tanquam à Magistro sua dogmata acceperunt. Hoc docent de Simone Mago Egesippus, & Cyrillus, de Basilide Theodoretus, de Marcione Innocentius, de Menandro Ephiphanius: de Theodoreto Eusebius: de Carpocrate Tertullianus: de Buda Cyrillus, de Montano rursus Eusebius, de Massiliano Theodoretus, de Eutyche idem, de Berengario Polydorus Vergilius. Nostro etiam tempore id de ijs, *Lib. 1. Fo. lib. 3. c. 3.*

Hæres.22. id de ijs, quos ex se procreauit ipsemet Lutherus testatur: de Carolsta-
lib.5.cap. dio inquam, libro contra Corolstadium; de Oecolampadio, libro
16. de Missa angulari; de Anabaptistis, libro contra ipsos. Testantur idem
Lib. de de Dauide Georgio Basiliensis prædicantes in historia de ipso; de
anim. Andrea Osiandro, Erasmus Alber. libro contra Carolstadium; de
Catech.6. Ioanne Knopæo, Archibaldus libro de confessione Caluin. de Mar-
lib.5.cap. co Kuuikano. Lutherus in Sympos. cap.37. de Campano Lindanus
23.lib. libro de fugiendis Idolis: de Bucero Lutherus in Colloqio Wit-
4.fab. tenberg. anno 1537.

ibidē lib. 252. Idem hoc de seipsis duo, omnium præcipui, coryphæi me-
9.histo. moriæ prodiderunt. Nam Zuvinglius clarè scripsit teste Erasmo Al-
Angl. ber. libro contra Carolstadium, se suum, de Eucharistia, placitum à Spiritu quodam accepisse, de quo dicere nequeat albusne fuerit, an niger. Lutherus vero pluribus folijs persequitur (libro de Angular.
fol.479. Missa) quemadmodū Diabolus ad se venerit, se honorifice salutarit;
480.481. sibi argumenta plura, quibus ipse ad Missam aliaque veteris discipli-
482. næ dogmata deserenda commotus sit, grandi, & terribili voce proposuerit.

253. Et duo summi Imperatores Maximilianus I. & Carolus V. diabolicæ consuetudinis non obscurè Lutherum notarunt. ille quidem, dum eum procul à se abduci iuberet, quod in eius humeris insidentem Diabolum videret; hic vero, dum eum non hominem, sed
Bredenb. diabolum, qui hominis personam induerit, in publico & solemni
lib.7.Col- Edicto appellauit. Wormatiæ anno 1521.

lat.ca.41. 254. Hæc forsitan cuipiam supicionem generabunt, & facile persuadebunt, vt Hæreticos inter obsessos numeret. Confirmabitur etiam, quando intelliget olim quosdam, vt Eusebius insinuat, in ea fuisse sententia, vt iudicauerint Exorcismis tentandos esse Montanistas hæreticos.

255. Sed tamen, quamuis cum diabolo communionem & consuetudinem habeant Hæretici; inprimis ipsorum Duces & capita; obsessi tamen omnes nec possunt, nec debent dici; propterea quod vera in ipsis signa, quæ obsessos produnt, desiderentur.

256. De vno tamen ipsorum genere, Anabaptistis quibusdam vehementes sunt suspiciones, nec sine ratione. Hoc est grauissimum obsessi hominis, in quibusdam ipsorum iudicium. Quidam enim, vbi deserta religione Catholica, huic sectæ se deuouent; mox post haustum poculum, aut sumptam buccellam, norunt sacras litteras legere, & de diuinis rebus disserere, &c. quidam etiam mox sacrā scripturam memoria tenent. rursus, ijdem omnium obliuiscuntur, & penitus

penitus norunt nihil; quam primum resipiscunt, & ad Catholicorum castra redeunt.

257. Non potuit aliquando doctissimus vir Guilhelmus Lindanus sibi persuadere, hanc rem ita sese habere: sed postquam fide dignissimorum testimonio confirmatus est, dubium animum deposuit. Et nos oculati huius testes sumus. Audiuimus huius sectæ Sartorem Scripturas sacras crepantem: vidimus Rusticum easdem legentem: & tamen neuter vllo Magistro fuerat visus.

Dialog. 3. t. 1. Dubitantij. Coloniæ anno 60.

158. Quis verò dubitare potest ab inhabitante maligno Spiritu rem hanc proficisci? Neque enim esca vel potus sumptus hanc virtutem habet; vt diuinarum Scripturarum scientiam instillat; res per se clara est. Neque Deus est, qui hanc illis doctrinam confert; cum fidei atq; Religionis eius sint hostes, agantque vitam impurissimam. Cum igitur eandem labore non habeant, nec vllius hominis institutione; à quo, nisi ab inhabitante habebunt spiritu?

259. Præterea, quæ causa est, vt mox, postquam ad Catholicorum castra redierint, ne verbum illorum, quæ antea nouerant, teneant? nesciant etiam legere, qui prius quando in hæresi degebant, cum quibusuis legendo poterant certare? Scilicet tum ipsos dæmon deserit; tum se relinquentes, sibi relinquit.

260. Hinc est, vt non immeritò in suspicionem quidam veniant, vt putent non Anabaptistas propriè esse, qui per se loquantur Scripturas, sed dæmones in Anabaptistis loqui: quemadmodum, dum obsessi perigrinum idioma sonant, non ipsi, sed dæmones sunt, qui voces & sonos formant.

261. Sed forsitan quia barbara in Anabaptistis his signa, & cruciatus, quos alij obsessi patiuntur, quidam non obseruant, in obsessorum loco ipsos nō habent. At non necesse est, vt hæc signa omnes obsessi edant: non necesse, vt omnes tormenta à spiritibus patiantur. etiam illi, qui omnium opinione obsessi sunt, in suis quandoque cruciatibus respirant, & à tormentis sunt liberi.

262. Qui hanc sententiam fuerint complexi, nouum quoddam obsessorum hominum genus constituent, quod ab alijs, quo communiter obsessos dicimus, his rationibus differret. Primò, Illi plerunque inuiti diabolum recipiunt, atque sæpe in peccati pœnam: hi eundem vltrò admittunt, cum maxima Dei offensa. Secundò, Illi cruciatus multos patiuntur à dæmonibus: hi à cruciatibus sunt prorsus liberi. Tertiò, Hi, quamuis à dæmonibus obsessi, non tamen sibi videntur obsessi, quin imò se fœlices arbitrantur: illi miseriam suam deplorant, & ad commiserendum sibi alios, excitant. Quartò, Illorū

opera, quæ in ſpeciem peccata ſunt, verè peccata non ſunt: horum verè peccata ſunt, & Deum offendunt Quintò, poteſt in hos Magiſtratus iure animaduertere, & pœnas exigere: in illos nō poteſt. Sextò ab illis dæmones Exorciſmis pelluntur: hos relinquunt, quando ad Catholicorum caſtra redeunt, & dignos pœnitentiæ fructus edunt.

CAPVT XXII.

De ſignis duodecim, quæ non ſunt certa & indubitata argumenta, latentium in hominibus Dæmoniorum.

263. EX numero Obſeſſorum excluſimus Energumenos, Maleficos, Sagas, Diuinatores & Hæreticos: de quibus maior, quam de aliquibus alijs, potuit eſſe ſuſpicio: reſtat nunc quæramus, quænam ſigna ſint, vnde Obſeſſi deprehendantur. Hoc eſt alterum huius ſecundæ partis Caput.

264. Reijciemus hoc loco primum illa, quæ vera Obſeſſorum hominum ſigna non ſunt, quamuis vera à quibuſdam habeantur, tum deinde, quæ verè Dæmones in hominibus eſſe probāt, aſſignabimus.

265. In priori genere primum ſignum eſt Confeſſio quorundam, qui omninò ſibi perſuadent ſe obſeſſos eſſe, & vt à dæmonibus liberentur, etiam vltro ſe ad plagas, & virgas offerunt. Perſuaſio hæc non facit, vt Obſeſſus quis dici debeat: quemadmodum nec Rex habetur, qui omninò perſuaſus eſt ſe Regem eſſe. Multos perſuaſio decepit. Infinita fanaticorum hominum id docent exempla.

266. Nec vita quantumuis improba, certum argumentum eſt obſeſſi hominis. Multos reperias, etiam in grauiſſimis criminibus, qui non magis, quam qui inculpatè viuunt, obſeſſi dicendi ſunt: quamuis in hos ſummam, in illos nullam poteſtatem dæmones habeant.

267. Sunt qui ex feris, & agreſtibus moribus putant colligi poſſe dæmones in humanis corporibus latere. Verum nec hi ſunt ſine errore. Quamuis enim quandoque in Obſeſſis inueniantur; non tamen quotieſcunq; inueniuntur produnt obſeſſos. Quam barbari, quam agreſtes fuerunt mores Regum quorundam Turcarum? an idcirco à dæmonibus obſeſſos fuiſſe dicemus?

268. Grauis quoque, atq; diuturnus ſomnus; morbi prætereà nulla medicorum arte curabiles: internorum etiam viſcerum dolores, certo hic argumenta non ſunt: alias illa, quam in hominibus latentes dæmones, poſſunt habere cauſas. Poſſunt viribus naturæ: poſſunt arte Maleficorum, poſſunt opera aſſiſtentium dæmonum procurari.

269. Peſſima quorūdam hominum eſt conſuetudo, vt in ore ſemper dæ-

per dæmonem habeant. Et fortè quis obsessos dixerit, propterea, quod alicubi dicatur: Ex abundantia cordis os loquitur. Sed tamen quamuis haud procul à talibus dæmones absint, (quẽadmodum exemplo egregio alicubi docet B. Gregor.) non tamen necesse est Obsessos dicamus. Non omnes, qui malè agunt à dæmonibus possidétur. Matth. 12.

270. Similiter à dæmonibus obsessi non sunt, qui relicto verò Deo, se totos quanti quanti sunt, dæmonibus consecrant, eius mandatis in omnibus, etiam fœdissimis & crudelissimis, rebus parent. Sagarum ista & Maleficorum officia sunt, quos inter Obsessos numerandos non esse, superius demonstratum est. Cap. 19.

271. Reperiuntur, qui nullo loco sunt tuti. vbique se molestantes spiritus, quandoque etiam crudeliter in corpora sæuientes experiuntur: an fortè hi obsessi dicendi sunt? Non sunt. Esto non minus graues, imò grauiores etiam quandoque quam Obsessi, patiantur molestias, illę tamen non ab inhabitantib. sed assistentibus spiritibus afferuntur.

272. Et qui præsentis vitæ pertæsi, crudeles sibi manus afferunt, & se vitæ huius vsura priuant, ad Obsessorũ ordinem non necessariò pertinent. Si pertinerent, non illis ipsa, quam sibi inferunt, mors vitio verteretur: non graues eius nomine in futura vita luerent pęnas: tribuerentur mors dæmonibus: nulla ipsorum hic culpa. Iam verò & mors ipsis tribuitur, & grauissimos meritò in futura vita sustinent cruciatus.

273. An, qui inuocatorum à se dæmonum præsentiam percupiunt, & sibi vt ab ijsdem abripiantur imprecantur, moxq; abripiuntur, ab ijs, à quibus abripiuntur, possidentur? Possent, haud dubium, tales diaboli obsidere; veruntamen non obsident. Non opus est: vt corpora ingrediantur, si illa aliò debeant transferre: sed nec ingredi desiderare credendum est illa, quæ mox relinquere oportet.

274. Furia fortassis latentis in homine dæmonis argumentum est? Est aliquando: sed non semper. Furia non à dæmonibus solum excitatur: causas quandoque in homine habet naturales: quandoque etiam opera perditorum hominum, adlaborantibus diabolis, procuratur: denique & herbarum quarundam fit virtute.

275. An obliuio rerum cognitarum? dæmonum opera quandoq; hæc affertur, verumetiam extra homines existentes Spiritus huius possunt esse autores. sed & hæc causas quoq; potest habere naturales.

276. Quid quod nec occultorum reuelatio satis magnum hic argumentum præbeat: Diuinatores occulta reuelant. sed tamen non à dæmonibus possidentur omnes. verum de hoc aliàs. Cap. 20.

277. Addo, quod nec ipsa signa, quæ in Obsessis ijs reperiuntur,

quorũ Euangelica historia meminit, certa & sufficientia sint obsessorum hominum argumenta. Fuerunt quidam illorum cæci, alij surdi, alij muti: quidam in se, quidam in alios fuerunt crudeles. Obsessorum illa videbantur opera, at obsessorum non erant signa, nisi forte omnes cæcos, mutos, & surdos: omnes item barbaros, & crudeles homines ad Obsessorum classem reuocare velimus.

CAPVT XXIII.

Quæ & qualis occultorum reuelatio prodat latentes in hominibus Dæmones.

278. POst hæc, vera signa, ex quibus, Vtrum à dæmonibus homines obsessi sunt, deprehenditur, assignanda sunt. Duplicia autem hæc esse videntur: Alia enim sunt, quibus Spiritus agere videntur, alia quibus quippiam pati. Priora sunt, vel intellectus, vel corporis; posteriora, vt plurimum rebus sacris extorquentur. Intellectus sunt reuelatio occultorum, & sciẽtia linguarum; corporis, magnnæ vires, grauia tormenta, atque his similia. Sacræ res sunt Euangelium S. Ioannis, Sanctorum Reliquiæ, Exorcismi, &c. Discutiamus singula.

279. Primum locum obtinent occultorum reuelatio; quæ hominum, qui ea reuelant, scientiam latent. Cum enim hanc à mente, siue spiritu suggeri necesse sit; si à priuato hominis spiritu non est, & si Deus, atque bonus Angelus huius causa non sunt; quemadmodum aliquando non sunt; necesse omninò est à malo spiritu ipsam proficisci.

280. Occulta hæc duplices sunt generis. quædam latent quidem ipsos, qui reuelant; sed tamẽ talia non sunt, vt nullo modo ab ijsdem possint cognosci: quædam sunt, quæ impossibile est humano ingenio, & viribus assequi.

281 Priora tribus temporum differentijs continentur. Nam aut præterita sunt, vt res gestæ, aut præsentia, quæ tamen ob locorum distantiam homines nequeunt scire; aut futura, quæ totum esse, quod habent, in suis causis habent. Posteriora sunt, quæ ex hominum pendent voluntate, & libero arbitrio.

282. In his omnibus Dæmones multa, quæ vel homines non cognoscunt, vel non possunt cognoscere, norunt optimè. Norunt res gestas ab orbe condito. Norunt, quæ modo in remotissimis à nobis regionibus geruntur; quamuis hic nobis sint præsentes. Norunt, quæ post plurima tempora euenient.

283. Norunt quoque plurima, quæ à voluntate & libero pendent arbitrio; & homines cognoſcere propemodum eſt impoſſibile. Et quid mirum? Cum enim illa voluntatis noſtræ ſit conditio, vt affectus ſequatur corporis, moueatur etiam obiectis bonis; & ad naturæ pondus ſe accommodet ſæpe; non nouum eſt, ſi Dæmones quæ à voluntate pendent norint; præſertim, cum & hominum affectus probè cognoſcant; & ſciant, quæ menti obiecta ſint, bona; & ſingulorum propenſiones longa experientia obſeruarint.

284. Occulta igitur hæc, ſi per homines reuelentur; hoc eſt, ſi referantur res geſtæ: ſi manifeſtentur futura; ſi, quæ in remotiſſimis fiunt regionibus, ſignificentur, ſi hominum ſtudia & conatus occulti patefiant; omnino oportet dicamus ſpiritus alicuius hic operam adeſſe.

285. Veruntamen non neceſſe eſt ſemper à malis ſpiritibus hæc perfici, aut ijs qui in hominibus, per quos hæc reuelantur, ſuas ſedes habeant. Poſſunt hæc à bonis ſpiritibus reuelari; poſſunt reuelari à malis, & quidem ijs, qui in hominibus nullum habent locum. Non minor, ſi non maior, eſt bonorum Angelorum, quam malorum hic ſolertia, & ſagacitas; non minor cognitio. Quidquid poſſunt mali, poſſunt boni: & mali, quemamodum nec boni, non ad vnam aliquam, qua hæc faciunt, legem aſtricti ſunt.

286. Prophetæ homines fuerunt. reuelarunt ſecreta; nunc præterita, nunc præſentia, nunc futura: qualiacunq; tandem illa fuerunt; ſiue humanam cognitionem omnino excederent, ſiue humana cognitio ad illa pertingere potuerit; dictante ſpiritu hæc reuelarunt; quo vero? nequam. Nequaquam. Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt Sancti Dei homines.

287. Quando igitur hæc prauos ſpiritus produnt? Quando nulla honeſta, vt hæc reuelentur, ſubeſt cauſa: quando etiam quæ reuelantur, nunc in Dei cedunt contumeliam, nunc in proximi iniuriam. quæ vt cauent diligenter boni ſpiritus, ita ſtudioſe quærunt ſpiritus nequam. 2. Pet. 1.

288. Quod ſi interdum in hac occultorum reuelatione Dei honorem, aut proximi commodum quærere videntur dæmones (vt exemplum puellæ, quæ B. Paulum tanquam veri Dei, & ſalutis præconem proclamauit, inſinuat) profectò non tam hæc illis propoſita ſunt; quam quod ſpecie boni illudant & fallant. Act. 16.

289. A malis igitur ſpiritibus hæc fient, ſi abſit ratio honeſtatis; ſi ad Dei contumeliam, aut proximi iniuriam cedat reuelatio. Veruntamen non mox neceſſe eſt ab inhabitantibus Spiritibus fieri. A fa-

miliaribus, quos habent quidam hæc accipere possunt, & in homines spargere.

290. Quod verò ab inhabitantibus, & homines obsidentibus fiant, ex duobus videntur recte posse colligi. primum est, si qui hæc reuelant, nullum cum dæmonibus pactum habeant: alterum, si in ijsdem signa obseruata sint alia: quæ, quod à dæmonibus obsideantur, insinuent. Talia plerunque sunt, interni cruciatus, vagi motus proximis & sibi allata detrimenta, &c.

CAPVT. XXIIII.

Quæ linguarum scientia, & an sola illa prodat inhabitantes in hominibus dæmones.

291. SCientia etiam peregrinorum Idiomatum, & linguarum notitia latentes in hominibus spiritus produnt. Et meritò. Res clara erit, si tria constituantur: primum est, fieri naturaliter non posse, vt quam quis ignorat, vtatur lingua, aut idiomate. Alterum: Nullum idioma esse, quod ignorent, aut mox scire non valeant dæmones. Tertium, Omnem actionem, quæ in hominibus obseruatur causam aliquam, à qua fiat, habere.

292. De primo nulla controuersia est. Communis hic omnium est sensus & consensus. Hunc confirmat magnus, quem in addiscendis linguis, suscipimus, labor: vt taceatur inter beneficia, quæ singulari Dei munere Apostolis olim collata sunt, numerari donum linguarum. 2. Cor. 12.

293. Sic nec dubium est idiomata omnia nosse dæmones. Discunt illa homines consuetudine eorum, cum quibus viuunt, quidni igitur Dæmones discerent, qui semper inter homines versantur? obseruant quæ loquuntur? notant quæ agunt?

294. Certissimum quoque est, omnem, quæ in hominibus deprehenditur, actionem causam aliquam habere. Cum enim actio effectus & opus sit agentis, agens autem in numero causarum constituatur, fieri nequit, vt aliqua, cuius nulla causa dari possit, detur actio.

295. Ab aliquo igitur est sermo peregrinus in hominibus, qui illum sonant. At à quo? Omnino à spiritu siue mente. quid ita? quia sermo omnis, eius, quod in mente, siue spiritu latet, nuncius est: quapropter prorsus necessarium est, vt, sicut funus ignem, ita mentem prodat & spiritum.

296. A quo vero spiritu erit? profectò non ab humano. Homo non est, qui peregrinum format sermonem. Quod non didicit, non loquitur

quitur homo: peregrinum ſermonem non didicit: peregrinum ergo ſermonem non loquitur. Hoc ſuperius conſtitutum fuit.

297. A ſpiritu igitur externo eſt? Omnino eſt, & quidem Angelo, vel bono, vel malo. Angeli, vt cætera hominis membra, ita poſſunt impellere linguam; ita partes omnes, quæ ad vocem formandam ſunt neceſſariæ.

298. Verum quemadmodum ſuperiùs demonſtratum eſt, ex fine bonos & malos ſpiritus deprehendi & diſtingui in Occultorum reuelatione; ita hic finis eſt, qui loquentes peregrina lingua in hominibus ſpiritus prodit. Cap. 23.

299. Loquebantur olim varijs linguis Apoſtoli; ſed diuino ſpiritu inſtructi: quia ſic Chriſti regnum propagandum erat & amplificandum: ſic gentes ad Chriſti fidem conuertendæ. Non hoc propoſitum eſt, in obſeſſis malis Spirtibus, propriam gloriam, cum Dei iniuria, & hominum interitum, quærunt verſipelles. Act. 2.

300. Eſt & aliud hic diſcrimen. Non poterant vlla externa vi cogi Apoſtoli, vt varijs linguis loquerentur: cogi poſſunt, & coguntur haud raro, ab Exorciſtis, Obſeſſi, ſeu potius latentes in ipſis dæmones, vt etiam inuiti loquantur.

301. Sed & Apoſtoli linguas, quibus loquebantur, reuera norunt; intelligebant etiam ſignificationes vocum. Loquuntur varijs linguis dæmoniaci; ſed nec linguas norunt; nec, quid vocibus ſignificetur, intelligunt.

302. Hoc ſigno noſtris temporibus ſæpius dæmones deprehenduntur. Deprehenſus eſt eodem olim ille, qui Candidatum quendam Conſtantij Imperatoris poſſedit. quamuis enim Candidatus Francam tantum & latinam linguam noſſet; tamen B. Hilarioni Syro, quo ipſum rogabat, ſermone reſpondebat, & quidem ita perfecto, teſte Hieronymo, vt non ſtridor, non aſpiratio, non idioma aliquod Paleſtini deeſſet eloquij. In vita Hilar.

303. Ad hoc Idiomatum ſignum referuntur, quæ cum ipſo magnam habent affinitatem. Primum eſt, ſcientia legendi, nullo ſtudio comparata. Quemadmodum linguarum cognitio ſine ſtudio non habetur; ita nec legendi ſcientia: quocirca vt illa, ita quoque hæc inhabitantes dæmones prodit.

304. Alterum eſt, ſine ſtudio atque labore parta, ſcientia ſcribendi. Eadem huius, atque præcedentium duorum ratio eſt: quocirca non errnt, qui hinc obſeſſos homines definiunt.

305. Tertium eſt, cognitio rerum naturalium, nec propria inuentione cõparata, nec ab vllo magiſtro accepta. Sicut peritia linguarum; ita

ita ſcientia rerum naturalium, operam noſtram, ſtudium atque diligentiam requirit; quæ ſi deſint, non ſine ratione ipſa dæmones authores habere putatur.

306. Quartum eſt, peritia cantandi in eo, qui tantum non addidicit. Cum hac forte non male coniunxerim Arithmeticam, cùm magnam inter ſe coniunctionem habeant: Neutra hæc hominibus congenita eſt quapropter ſi in hominibus inueniantur, nullo præcedente ſtudio; & nec Deum, nec bonos Angelos auctores habeant; opera latentium in hominibus malorum ſpirituum æſtimari poſſent.

CAPVT XXV.

De ſex generibus corporalium ſignorum, quæ quamuis non omnino prodant latentes in hominibus ſpiritus; magnas tamen ſuſpiciones generant.

730. IN hominum corporibus etiam ſigna quædam ſunt, ex quibus latentes Spiritus deprehenduntur. quamquam enim priora illis tanquam ſpiritibus magis propria ſunt; in corporibus tamen aliquando quædam efficiunt, quæ vix alios, quam dæmones, auctores habere poſſunt.

308. In his primum eſt, barbaræ & inconditæ voces; clamores item, & vlulatus prorſus belluini. Quemadmodum enim, quos certo obſeſſos eſſe ſcimus, has voces, clamores & vlulatus ſcimus edidiſſe; ita ex his in ſupitionem latentium dæmonum non ſine ratione venimus.

309. Alterum eſſe poteſt horribilis & truculentus vultus, quem qui de dęmoino ſuſpecti ſunt, referunt. Quales enim ipſi ſunt dęmones, tales formas plerunqne effingunt. Quocirca cum truces ſint & crudeles; vultum humanum ita interdum deformant, vt ſummum intuentibus honorem incutiat.

310. Sit tertium membrorum, vt ita dicam, ſtupor quidam & functionum fere omnium vitalium priuatio, atque perpetua quædam quaſi ſomnolentia. Quemadmodum aliquando ſe furia, atque nimia corporis agitatione; ita interdum hac contraria trarditate & ſtupore Spiritus manifeſtant.

311. Ad hæc accedit ſumma inquietudo; qualis eorum eſt, qui vno aliquo loco nequeunt conſiſtere, & ſolitudines quærunt, & deſertis locis delectantur. Neque enim pauci, etiam noſtris temporibus, inueniuntur, quos his modis dæmones exercent.

312. Poteſt his quintum addi: vires ſcilicet in corpore humano, non humanæ. Tales ſunt eorum, qui quaſuis lacerant veſtes, vincula diſrumpunt,

rumpunt,frangunt catenas; onera item ad quæ hominum robur non sufficit, gestant. vix hæc minorem, quam quæ superioribus Capitibus allata sunt, obsessi hominis fidem faciunt.

313. Denique persecutiones, cruciatus atque tormenta, quæ quidam patiuntur, magnum hic argumentum faciunt, vt si verbi causa, nunc in ignem deijciantur homines; nunc in aquam: nūc ex alto loco agantur præcipites, nunc se cultris lacerant; nunc laqueo atque alijs *Marc.9.* rationibus vitam sibi adimere conentur. Huius generis obsessum Sacra scriptura proponit.

314. Hæc atque his similia signa à dæmonibus excitari posse dubium non est: Paret illi ad nutum, vt in scholis loquimur, materia corporalis. Cum igitur in materia corporali hæc fiant omnia; opera dæmonum fieri non temerè creditur.

315. Veruntamen omnino certa & indubitata hæc signa non sunt. quoniam non dæmones tantum, verum etiam, præter dæmones, alios authores & causas habere possunt, quemadmodum de plerisq; Cap. vigesimo secundo demonstratum est.

316. Si tamen non ex infirmitate naturali, aut tristitia aliqua profecta esse constaret; nec hominum quorundam nocendi libidine allata: multa quoque ex ijs concurrerent; denique accederent illorum pleraque, quorum Capitibus præcedentibus mentio facta est, haud leue argumentum subministrabunt.

CAPVT XXVI.

De signis, quæ ad rerum sacrarum vsum in dæmoniacis obseruantur, & latentes in ipsis spiritus produnt.

PRæter signa, quæ dæmonum quasi actiones sunt, de quibus 317. hactenus, alia inueniuntur, quæ ipsis ex eo produnt, quod ad verba quædam prolata, aut res aliquas adhibitas pati videantur, & ij, qui obsessi sunt, trepident, concutiantur, in voces prorumpant, & omnino sibi vim inferri, magnis argumentis demonstrent.

318. Ad hæc signa elicienda, quamuis sint, qui res quasdam profanas valere velint, nos tamen sacras vtiliùs & rectiùs adhiberi credimus: de quibus etiam hoc Capite.

319. Sacrarum autem rerum hic duplex est vsus. nunc obsessi quædam iubentur proferre, nunc quædam ipsis silentibus abhibentur. Prioris generis sunt Inuocatio diuini nominis, aut alicuius Sanctorum Dei, nominis Iesu prolatio, psalmi aut alicuius piæ orationis re-

citatio. Si enim hæc facere recusent, de dæmonio, non sine causa, suspecti sunt. Posterioris generis sunt, si conuitiantur, terreantur, impotens fiant, blasphement; postquam Sanctorum ipsis adhibitæ Reliquiæ, aut admotæ cereæ imagines, quas Agnus Dei dicimus: aut crux fronti fuerit impressa, aut aqua lustrali aspersi, aut sanctissimum Christi Corpus in Eucharistiæ sacramento exhibitum, aut etiam in aurem ipsorum, peregrina, quam norunt, lingua insusurratum fuerit illud: Deum, qui te genuit, dereliquisti: & oblitus es Domini creatoris tui: Denique, si Exorcismos intentatos vel non ferant, vel impatienter ferant.

Deut. 32.

320. His & similibus signis dæmones prodi dubium non erit, si doctum fuerit, hæc ipsis inuisa & molesta esse; & præterea non posse fieri, vt aut exhorrescat Christianus homo, vbi hæc adhibentur; aut difficilem se præbeat, si vt ipsis religiosè vtatur, vel orationes quasdam recitet, imperatur.

321. Et quidem dæmones illa non ferre certum est. Neq; eum solum trepidant ad has machinas ipsis admotas, verum etiam, quod inuiti admodum faciunt, quandoque sedes suas relinquunt, & se grauiter torqueri, haud obscuris argumentis significant. verum & hoc argumento posterius.

Cap. 42. 43. 44. &c.

322. Vt vero homines hæc horreant, quis credat? Horrebit forsitan Christianus homo, si Psalmum Miserere, vel dicat, vel dici audiat? si orationem recitet Dominicam, vel quamcunq; aliam? piam tamen? Si videat aut tangat Sanctorũ Reliquias? si ipso præsente legãtur Exorcismi? si diabolo obijciatur, quod Deum creatorem suum requirit?

323. Reperiantur hoc tempore tam deploratæ salutis mortales; vt ex iam dictis, quædam ferre nolint, putentque esse superstitiosa: quis tam est perditus, vt non ferat dæmonibus improperari, quod Deum Creatorem suum reliquerunt? Cum igitur ad hanc orationem exhorrescant obsessi, cum hæc adhibente mendacij arguant; quis dubitabit, quin trepidatio, & quæ mox audiuntur, blasphemiæ latentes dæmones prodant?

324. Non leue dixerim hoc ab his signis petitum argumentum; forsitan etiã tale, quod cùm quibusuis alijs conferri comparatiue valeat. In alijs enim, quia dæmones sunt, qui agũt, possunt illa, quæ in corporibus fiunt, dici non ab inhabitantibus, sed assistẽtibus Spiritibus fieri: hic, quia patiuntur, omnino in ipsis corporibus residere dici videtur debere, in quibus, quod patiantur, signis quibusdã demonstrant.

325. Porro quemadmodum signa hæc dæmones produnt, ita dæmonum non hominum, in quibus ipsa notantur & obseruantur, sunt

ope-

opera. Dæmones ſunt, qui hos tremores & trepidationes excitant. Dæmones, qui vociferantur, & vlulatus edunt. Dæmones, qui in aurem inſuſurrantes ſacra verba, mendacij arguunt. Obſeſſi nihil hic, niſi membra ſua, inuiti, & quandoq; ignorantes, accommodant. Et Hactenus de ſignis.

CAPVT XXVII.

De obſeſſorum hominum miſera conditione, ob mala, quæ dæmones, partim corporibus, partim animabus afferunt.

Miſeros eſſe homines, qui à Spiritibus nequam obſidentur 326.
dubium non eſt, vnde miſeria hæc ſit, ſiue accidat, inquirendum eſt. In priori enim omnes conſentiunt, qui vel ſciunt, quid ſit homines eſſe obſeſſos, vel aliquando obſeſſos viderunt. Quis vnquam fuit, qui obſeſſis non condoluit? ipſorum non miſertus.

327. Miſeria vero ex duorum altero ſemper eſt, ex malis, quæ hominibus efferuntur, & bonis, quibus priuantur. vbi vel nullum affertur malum, vel nullius boni iactura fit, quamuis ſibi miſeri videantur, reuera tamen miſeri non ſunt.

328. Nunc, quoniam reuera miſeri ſunt dæmoniaci, videndum eſt, vtrum vel mala patiantur, vel bonorum faciant iacturam, vel ſimul cum bonorum iactura aduerſa & mala ſuſtineant.

329. Nec opus multis? Mala Obſeſſis afferri certum eſt: bonis ipſos priuari certum eſt: duobus igitur nominibus ſunt miſeri.

330. Verum, quoniam malum multiplex eſt, & bonorum varia ſunt genera; quot & quibus bonis miſeros homines priuant dæmones? Cap. 82.
quot etiam, & quæ mala ſunt, quæ adportant? Hoc ſecundum prius diſcutiamus, poſtea alterum perſequemur.

331. Mala igitur vel corporum ſunt, vel animarum. quæ & quanta dæmones corporibus efferant, ſuperius demonſtratum eſt, dicamus igitur, quibus rebus incommodent animabus, ſiue quæ ipſis mala inferant.

332. Et quidem duplicia afferri fortaſſis dixerint, qui mores atq; ſtudia obſeſſorum diligenter expendent, vnum erit internus animi dolor, qui ex tanta, quantam Obſeſſi perpatiuntur, miſeria percipi- Cap. 4.
tur: alterum diuina offenſa, quam peccando obſeſſi videntur incurrere.

333. Ita forſitan quidam. Sed tamē, vtrumq; hoc malum obſeſſis dæmones nō afferunt. Eſto cauſa ſint doloris, & triſtitiæ, quā non paruā, ex tanta ſua miſeria homines percipiunt, ſed tamē diuinam offenſam

 homi-

hominibus non conciliant. propterea, quod hominibus, vt peccent, causa non sint, nec hominibus peccatum vllo modo possint asscribi, quod in ipsis residentes operantur dæmones.

334. Non negamus hoc loco, plurima peccata per obsessos committi. Nunquid audimus blasphemias? detractiones? conuitia? calumnias? nunquid videmus mortem aliquibus interdum efferri? vulnera infligi? An forte hæc non peccata? vtique, diuinam quoque hæc iram prouocant: sed quamuis per obsessos, non tamen ab obsessis hæc committuntur.

335. Hæc omnia dæmonum sunt opera: quapropter non miseris obsessis, sed infœlicibus dæmonibus tribuenda, quemadmodum alias tribuimus ijsdem reuelationem occultorum, sermonem ignotum, linguam peregrinam, membrorum tremorem, atque his similia. *Cap. 23. &c.*

336. Vnum est, quod Obsessorum dicere possumus, quod, scilicet, ipsorum membris atque corporibus nequam spiritus vtantur: lingua ad formandam vocem, ore ad euomendas blasphemias, manu ad mortem & vulnera afferenda, &c.

337. Sed tamen, nec tum ita membris hominum, quemadmodum ijsdem ipsi homines vtuntur. Dum suis vtuntur homines actiones verè membris possunt tribui, ipsi illa ad agendum mouent, & vere membra agunt. Dum verò ijs in obsessis vtuntur spiritus, nec proprie ijs operationes possunt tribui, nec vere ipsa sunt quæ agũt membra, sed aguntur potius, & impelluntur ab inhabitãtibus dęmonibus.

338. Hæc causa est, vt peccatum hominum non sit, quodcunque tandem hic committitur: sed nec hominibus vitio vertatur, aut dedecori, qualecunque etiam flagitium committant, quemadmodum vitio non datur securi, quod ille latro ad homines trucidãdos vtatur.

339. Hæc causa est, vt ad resarcienda damna non teneantur obsessi, si quæ per illos allata sunt. Sicuti non ipsi sunt qui peccant, ita nec ipsi damna afferunt aut corporibus aut fortunis. Quod si qui ad damnorum restitutionem, quæ per obsessos afferuntur, tenentur, illi tenentur, ad quos obsessorum cura quouis modo spectabit, & quorum negligentia, quam cauere poterant & debebant, damna allata sunt.

340. Hæc denique causa est, cur de Obsessis supplicia non sumantur, quamuis maxima per ipsos cõmittantur flagitia. An forte iusta sunt ibi supplicia, vbi nulla delicta? Si pro quantitate delictorum, quantitas debet esse suppliciorum, nulla erunt supplicia, vbi nulla, quod hic accidit, sunt delicta.

341. Porro

341. Porro quamuis à peccatis Obſeſſos liberemus, non liberamus tamen ab omnibus. quædam ſunt, quæ ipſi committunt, à quibus non minus, quā non obſeſſi, ſunt excuſandi. Talia ſunt, quę & per ipſos, & ab ipſis fiunt, & propria ipſorum voluntate perpetrantur.

342. Neque enim ſemper moleſti ſunt obſeſſis dæmones: quandoque ſibi relinquuntur, & moleſtias nullas patiuntur. Tunc quemadmodum poſſunt apud Deum mereri bene; ita & diuinam iram, proprijs peccatis, prouocare poſſunt.

343. Ex auctore igitur operum peccata dæmonum & Obſeſſorum hominum diſtinguenda ſunt. Si dæmones habent auctores, dæmonum ſunt, non hominum peccata. Ad hominum ſunt, non dæmonum, quorum ipſi homines cauſa exiſtunt.

344. Errant igitur plurimum, qui quæcunque ab Obſeſſis hominibus flagitia fieri conſpiciunt, illa mox ipſis Obſeſſis tribuunt, huicque Obſeſſorum miſeriam metiuntur. Quam eſſet miſera ipſorum conditio: Si quæcunque per Obſeſſos fiunt, ipſorum culpa fiunt; quomodo Deum à peccato excuſabimus, qui iuſtiſſimas ob cauſas mortales huic miſeriæ, vt à dæmonibus poſſideantur, ſæpe ſubijcit? Et Sancti quidam viri, Deoque chariſſimi inueniuntur, qui dæmonum carnificiam, in ſuorum peccatorum vindictam, à Deo poſtularunt; an forte etiam poſtularunt, vt Deum peccatis offenderent? & hæc illis pro peccatorum expiatione exercitatio & vexatio tribueretur, quam ſine Dei grauiſſima offenſa ſuſtinere non eſſet poſſibile? *Cap. 32.* *Theſi 433.*

345. Errant quoque, qui omnia, quæ per Obſeſſos fiunt, dæmonibus obſidentibus tribuunt, omnibus cenſent veniam dandam. Non omnia dæmonibus tribuenda, non omnibus venia danda. pleraque contriti cordis ſignificatione; ſacramentali confeſſione, dignisque pœnitentiæ fructibus ſunt expianda.

346. Errant, qui culpas ipſas p r iuntur, partimque cenſent dæmonibus, partim obſeſſis tribuendas. quamuis fortè in aliquibus partitio hæc locum habere poſſit, non tamen habet in omnibus. quædam totæ dæmonibus ſunt tribuendæ; quædam Obſeſſis totæ.

347. Dictis addendum eſt, quod quamuis peccatorum dæmones in obſeſſis hominibus cauſa non ſint, nec vllam per ſe culpam ipſis affricent, ad peccata tamen multum, eoſdem poſſint promouere & impellere. Nec mirum. Si poſſunt, quos non poſſident; quidni poterunt, quos poſſident?

348. Quot vero impellunt ex ijs, quos non poſſident? Id Christi ſatis ſuperque docet oratio; dum principes huius mundi ipſos vocat. docet oratio B. Pauli, qui & principes vocat poteſtatis aeris, & operari

Ioan. 12. operari dicit, in filios diffidentiæ. docet Sanctiss. Augustin. qui appel-
Ephes. 1. lat cupiditatum Principes, quibus concupiscitur omne quod transit.
De agone Christi. cap. 1. 349. Et ad quot, quamq; diuersa impellunt peccata? Excitant in alijs odium fraternum, quoniam, vt Apostolus loquitur: qui odit fratrem suum, homicida est, & diabolus homicida fuit ab initio. In alijs studium mentiendi: hinc diabolus mendax dicitur à Domino,
I. Ioan. 3. & pater eius. In alijs libidinem: ob quam causam ab eodem Domino
Ioan. 8. dicitur Spiritus immundus. In alijs superbiam: hinc dæmon dicitur Rex super omnes filios superbiæ. In alijs auaritiam, propter quod de
Luc. 11. Iuda auaro dicitur; vnus ex vobis diabolus est. In alijs iracundiam: vt
Iob. 41. ob id optimè admonuerit Apostolus curandum, ne sol occidat su-
Ioan. 6. per iracundiam, ne sit locus datus diabolo. In alijs dolum & deceptio-
Ephes. 4. nem, vt Apostolus indicat, cum Elymam Magum vocat filium
Act. 13. diaboli.

350. Hæc possunt in non obsessos Spiritus: poterunt, eadem in miseros Obsessos. Non minor est in hos, vt diximus, quam in non obsessos ipsorum potestas quid, quod in hos plus posse, videri debeant? tum quia à pluribus & maioribus bonis possessos à se, impedire valent; tum etiam, quia in vires illas, quas peccando voluntas sequitur, maiores possunt facere impressiones.

351. Vtroque enim modo ad peccatum calcar addi, dubium nullum est. priori quidem, quia virtutum officia haud parum impediunt peccata: quapropter dum in his homines impediuntur, ad vitia quasi incitantur: posteriori verò, quia arduum est, & difficile voluntati, vt aliam ingrediantur viam, quam ad quam apparentis, boni speciе, aut appetitus atque affectuum impulsu inuitatur.

352. Iam verò dictis rationibus in Obsessos plurimum possunt dæmones. Possunt in virtutum studio impedire: possunt in illas facultates, ad quas se voluntas accommodat, magnos impetus facere. prius illud sequenti Capite demonstrabitur: posterius intelligit, qui eos meminerit dæmonum esse vires, vt & specie apparentis boni possint facultates, quas Cognoscitiuas dicimus; dementare, & mirabiles in corpore atque appetitus facultatibus motus ciere.

353. Tribus igitur modis ad peccata Obsessos promouebunt dæmones. vno indirectè, duobus directè. Indirectè dum à bonis vel auocant, vel impediunt: Directè, primò dum specie fallacis boni inuitant; deinde dum vt voluntatem ad peccandum inclinent potentias inferiores appetitiuas, & prauos in homine motus in subsidium assumunt.

354. Sed tamen ita promouent, vt suam voluntati libertatem nunquam

quam deuiant; nullam etiam eidem necessitatem imponant. valeant viribus Impostores quam maximis, tantis non valent, vt hominum voluntates, quo delectat, possint impellere.
355. Et quamuis maximas ex omni parte machinas adhibeant: plena tamen est libertas voluntati; non eo tantum ratione, quod cogi non possit; sed etiam, quod conatibus dæmonum valeat non assentiri; valeat se opponere, valeat superior esse; valeat contraria virtutum studia exercere.
356. Hinc sequitur ex hac dæmonum vexatione dæmoniacos posse quæstum facere. quo modo verò? si impotentibus dæmonum conatibus resistant, & dum ad peccata vrgentur, in peccata non consentiant. Hic, vt difficilior victoria; ita speciosior triũphus, & merces copiosior. Atque hoc de malis, quæ per spiritus nequam obsessis hominibus efferuntur dictum sit. Nunc quibus bonis per eosdem priuentur, videamus.

CAPVT XXVIII.

De obsessorum misera conditione, ob bona, quibus per dæmones priuantur.

QVamuis bonorum genera multa sunt, de quibus tamen præsentis Capitis inquisitio est, ad duo prima genera possunt reuocari. Quædam enim sunt futuræ vitæ, quædam præsentis. futuræ vitæ sunt gaudia regni cœlorum; huius, quæcunque ad futuræ illius vitæ conducunt. 357.
358. Posteriora hæc in triplici sunt ordine. primo sunt habitus Theologici, Spiritus S. dona, atque imprimis fides. secundo sunt exercitia virtutum, quæ bona opera dicimus. tertio est vsus sacramentorum, præcipuè verò, sacrosanctissimæ Eucharistiæ.
359. De his quæstio est. Quæritur; Vtrum his omnibus obsessos homines priuent spiritus, ita scilicet, vt ad vitam æternam aditus ipsis sit præclusus: orbentur Christiana fide: non possint quidquam boni, quod illis conducat ad vitam æternam. Non etiam admittendi sint ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentũ, atque alia Christianæ religionis mysteria. Quod res est, breuiter definimus
360. Spe vitæ æternæ non priuant dæmones dæmoniacos. Non idcirco, quia aliquis obsessus est, à regno cœlorum est exclusus. Assertioni facilè credunt, qui regni illius norunt illas esse leges: vt nullum repellat, nisi quem conscientia peccati alicuius lethalis grauat: à quo cum liberi esse possunt ij, quos dæmones inhabitant, omninò credendum est, non ijs aditum ad cælum esse præclusum.
361. Fide Obsessos priuat Daniel Tossanus Professor Heydelbergensis,

1 Epist. ad Petrum. Thyræum. Heb. 13. gensis, sed male. Si saluari non possunt, qui fide carent (sine fide enim impossibile est placere Deo) saluari autem possunt dæmoniaci, dum ex hac vita discedunt, quomodo dici potest, ipsos carere fide?

362. Et quid est, quod fide priuat? An Spirituum tanta est in homines potestas; vt & corpora, quæ ingrediuntur possunt vexare, & mente suo decore, atque lumine spoliare? Possint quiduis in corpus: in animam possunt nihil. Solus Deus est, qui in animas, quemadmodum & spiritus omnes, plenum absolutumque habet imperium.

373. Quæ fidei, eadem aliorum habituum, qui in anima sunt, ratio est. vt non fide; ita nec ijs priuare possunt dæmones. Quod si quando horum iacturam obsessi faciunt, proprijs hoc ipsorum fit demeritis, non vi atque efficacitate Spirituum.

364. In virtutum exercitio quoque eadem Obsessorum, atque non Obsessorum conditio est. Non peccant semper non obsessi: nec peccant semper Obsessi. Possunt tam hi, quam illi virtutum Theologicarum, atque Moralium exercere officia. Possunt actus edere, quibus diuinam sibi misericordiam conciliant; quibus gratiam augeant; quibus gloriam eiusque augmentum acquirant, prout conditio status eorum, à quibus opera hæc proficiscuntur, permittit.

365. An fortè ab altaris Sacramento arcendi sunt dæmoniaci? Non sunt. Patrum pro ipsis est sententia. Eis, inquit Cassianus, teste D. Thoma, qui ab immundis vexantur Spiritibus, communionem sacrosanctam, à senioribus nostris nunquam inuenimus interdictam. Hic locum habet, quod in Arausicano Concilio habetur, canone 3. Amentibus quæcunque pietatis officia conferenda sunt.

3. p. q. 8. at. 9.

26. 46. ca. qui recedunt.

366. Verum, quamuis Obsessis communionem sacram porrigi posse dicamus; non dicimus tamen omnibus porrigendam, sed nec quouis tempore, quibus alioqui permitti potest, porrigendam Obsessorum quidam sunt, quas ab ineunte ætate dæmones possiderunt, & molestare nunquam desierunt, qui præter extremam hominis formam, vix quidquam hominis habent: hos quia à bestijs non multum dixerimus differre, à communione censemus arcendos. Adultorum est hic cibus, postulat; vt nullus, nisi probatus, accedat. quod cum in Obsessis desideretur: non dicamus ad Dominicam mensam illos admittendos

Sunt alij qui tantas molestias à Spiritibus non patiuntur, sed quandoque requiem habent: sibi interdum requiruntur, sibi sunt præsentes. hi, quia hunc cibum ab alio valent discernere, & ad eundem se cum reuerentia suscipiendum præparare, liberè possunt ad ipsum cum fructu percipiendum, accedere: veruntamen nunc temporis, quando

quando Dæmone molesti non sunt, nec vlla Sacramento irreuerentia timetur.
368 Minor est de *alijs Sacramentis* difficultas. Si de peccatis commissis dolere possunt; si facere propositum melioris vitæ: si coram Sacerdote facere peccatorum confessionem, quidni absolutionis beneficium, in Pænitentiæ Sacramento percipient?
369 Sic, si *baptizati* nondum sunt Obsessi; possunt baptizari: præsertim, si, dum sibi præsentes fuerunt, Sacramentum Baptismi petiuerunt. Possunt quoque baptizari, etsi baptismum nunquam petiuerunt; modò Christianis parentibus nati sint, & ratione tantùm nunquam valuerunt, vt Baptismum petere potuerint. Si Christianorum infantibus Baptismus conferri potest, his non potest?
370 Ex dictis sequitur Conditionem Obsessorum non esse omnium miserrimam. Multi sunt, qui; quamuis non videantur, multò tamen sunt Obsessis miseriores.
371 Deterior est Conditio *Infidelium*; siue illi Hęretici sint, siue Pagani, siue Iudæi. Destituti sunt hi summo maximeq; necessario bono, fide, quo *sine impossibile est placere Deo*: hoc Obsessi destituti non sunt
372 Deterior quoque eorum conditio est, *qui in peccati sunt lethalibus* Nullum hi ad vitam æternam ius habent. Omne, quod habuerunt, per peccatum amiserunt. Hoc priuati non sunt Obsessi. Possunt Dei gratia esse instructi, atque, vt filij Dei, hac ratione castigari, absque vlla salutis æternæ & humanæ felicitatis iactura,
373 Deterior etiam est eorum, *qui per Ecclesiasticam Censuram à Christi corpore seiuncti sunt*; non idcirco solùm; quia ad Sacramenta percipienda non admittuntur; quæ Obsessis negata non sunt, verùm etiam, quia bonorum, quæ in Christi Ecclesia omnibus fidelibus communia sunt, fructu priuantur, & in salutis discrimine, nisi ad Christi Ecclesiam redeant, versantur; quæ in Obsessos non cadunt.
374. Parua igitur, vel nulla, est Obsessorum miseria, dicit aliquis si ex *bonorum* iactura, quam Obsessi faciunt, illa peti debet. Quid ita? quoniam hactenus demonstratum est, & nullo *bonorum* triplicium quæ posuimus. ipsos priuari; & prętérea multò meliorem esse conditionem Obsessorum, quàm aliorum aliquorum; quos tamen nos omnino infelices iudicamus.
375 Esto, sint alij Obsessis infeliciores; sed tamen non idcirco ipsorum nulla miseria. Etsi minor sit, aliqualis tamen est. Non etiam Obsessos priuent Dæmones ijs *bonis*, quorum meminimus; priuant tamen *bonis*, & priuant *multiplicibus*.

376. Duplicia, præcedenti Capite, mala distinximus, Corporis & Animæ: distinguimus iam *duplicia bona*: nam & Corporis quædam sunt, & quædam Animæ. Si dæmones animæ bonis non priuant, profectò *Corporis* priuant. Res clara est eorum exemplis, quos Obsessos accepimus.

377. Sed & in *Animæ* bonis miseri detrimenta patiuntur: & quidẽ illis ipsis, de quibus initio præsentis Capitis quæstio fuit instituta. quod qua ratione fiat sequentibus demonstramus.

378. Non est adempta *Spes vitæ æternæ* per dæmones Obsessis: ita superius Thesi 359. Sed tamẽ, qu propter grauia crimina ipsi sibi causa fuerunt, vt hanc dæmonum carnificinam sustineant; & iusto Dei iudicio Spiritibus nequam relinquuntur, nec tamen spacij à vexatione liberum habent, vt à se aliquando redeant, & de commissis peccatis pœnitentiam agant; in præsentissimo salutis discrimine versantur.

379. *Fide* non priuant Obsessos ipsi dæmones: ita Thesi 361. Verùtamen quosdam ne ad fidem animum adijciant, impediunt: alios etiam, qui fide instructi sunt, ne fidei actus, cum suo emolumento, eliciant, retardant.

380. Quæ fidei, eadem est *aliorum habituum* ratio. Nam quibus impedimento dæmones sunt, ne fidem Christianam complectantur; illos quoque, ne reliquos, qui vel fidem sequuntur, vel cum fide coniuncti sunt, habitus obtineant, impediunt. Et quemadmodum quosdam retardant, ne fidei actus exerceant; ita ne reliquarum virtutum qualescunq; etiam illæ sint. Quod igitur diximus, Thes. 364 *in virtutum exercitio* Obsessorum, & non Obsessorum eandem conditionem esse, ea ratione dictum est, ne hoc ipso, quia Obsessi sunt, hominibus virtutum officia interdicta crederentur. quoniam, non quicunque Obsessi sunt, à virtutum schola sunt exclusi, quamuis magna detrimenta persæpe patiantur.

381. Quid quòd præcipua *bonorum* iactura, quam patiuntur dæmoniaci, ex *virtutum officijs* petatur? Norunt qui in Catholica religione probè instituti sunt, haud parua ad animas lucra ex virtutum studio prouenire. Norunt magnam messem in animarum horrea inuehi, per Iustitiæ Christianæ officio. Quando igitur ab his dæmoniacos dæmones auocant: quando in his impediunt, vel retardant; magnis bonis mortales, Dæmonum malitia, priuari negare non potest.

382. Sed fortè virtutum studia non valent impedire Spiritus. Quidni valerent? Valent optime, & valent non vno, sed multis modis. Nam *principio* multa sunt, quæ non nisi corporum ministerio exercentur,

centur. hæc, quoniam corpora in sua potestate habent Dæmones ipsorum opera & posse impediri, & frequenter impediri, extra omnem controuersiam est. *Deinde*, mentem præsentem eadem postulant, &, vt cum ratione atque iudicio fiant, requirunt. At mens, cũ ad phantasmata (in quæ haud parum possunt Spiritus) in suis operationibus recursum habere debeat, tam facilè perturbabitur, & impedietur; quàm est facilè à Spiritibus hominis phantasiam perturbari. Requirunt *tertiò* operam voluntatis, sine qua nihil prorsus in homine rectè peragitur. At in hanc quidem per se nihil possunt Dæmones: sed tamen, quia ipsa in corpore est; corporis commodis iuuatur; & detrimentis retardatur. quapropter, qua ratione corporibus incommodant Spiritus, eadem voluntatem impediunt.

383 Ex dictis perspicuum est, quæ in tertio bonorum genere, *Sacramentorum* inquam *vsu*, detrimenta Dæmoniaci capere possunt. Cùm enim hæc, vt plurimùm, sint vel actus virtutum, vel cum virtutibus coniuncta; eadem in Sacramentorum vsu detrimenta patientur Dæmoniaci; quæ in ipsis sentiunt virtutum officijs. Hæc de *bonis*, quibus Obsessi priuantur.

CAP. XXIX.

An semper suæ miseriæ & tyrannidis, quam patiuntur, Obseßi à Dæmonibus, sint causa.

DE causa, ob quam homines à Dæmonib. obsidentur, quæstio est; atque, *Vtrum ipsimet suorum malorum authores sint*, in controuersiam vocatur, quanquam propriè non tam hoc, quàm Vtrum *semper* authores sint, quæritur: & si non semper ipsi; quibusnam causis ipsorum miseria asscribenda sit. 384.

385. Vnum igitur est, quod hoc loco quasi ponitur; alterum, quod in controuersiam vocatur: tertium, quod se vltro quasi insinuat, & responsionem postulat. Ponitur Obsessos quandoq; malorum suorum esse causam. Quæritur, An etiam sine suo merito hæc aliquando patiantur. Ad hæc accedit, vt, quoniam sine Dei prouidentia hic nihil fit, explicemus, quantum consequi possumus, eiusdem prouidentiæ causas, quando absque vlla sua culpa mortales Dæmonum tyrannidem patiuntur.

386. *Hypothesis* certa est. Constat frequentissimè accidere, vt propter peccata sua Dæmonũ carnificinam sustineant homines. Tradidit *Sathanæ Corinthium* quendam D. Paulus, propterea; quòd incæstum commi- *Corinth. 5.* *1. Tim. 4.*

commisisset. Idem Paulus *Satanæ tradidit* Hymenæum & Alexandrum, ob blasphemias.

387 De Maria Magdalena testatur historia Euangelica, pluribus locis, Dominum *septem dæmonia* eiecisse: & quamuis disertis verbis causam non aperiat, ob quam fuerit Obsessa: peccatis tamen suis id ipsam meruisse, insinuat, dum *peccatricem* compellat: vt de Patrum sententia hic nihil.

388. Non obscurè idem docet Christi Oratio; quando his verbis dæmonum studium explicat: Cùm immundus Spiritus exierit ab homine, perambulat per loca inaquosa quærens requiem: & non inueniens dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & assumit septem Spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi. Cur redit in domum Spiritus, vnde exiuit? Quia quam in locis aridis non inuenit, in illa inuenit; requiem. At requies illi summa est, in impiorum cordibus. ibi igitur sedes figet; ibi habitaculum eliget.

389 Sententia B. Hieron. est (In Danielem) atque Epiphanij (in Vita Dan.) Assyriorum Regem Nabuchodonosor à dæmonibus obsessum fuisse. Nec displicet sententia: quoniam non parua Obsessi hominis exhibuit signa. Quis verò potest dubitare hoc malum peccatis eius accidisse? Si non id consultum Danielis, *eleemosynas* suadentis, profectò probat, quæ in auribus eius insonuit, oratio: *Tibi dicitur Nabuchodonosor Rex: Regnum transibit à te, & ab hominibus eijcient te: & cum bestijs feris erit habitatio tua: fœnum, quasi bos, comedes: & septem tempora mutabuntur super te: donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, & cuicunque voluerit, det illud.*

390. Si Saul Regem Obsessum fuisse dicamus, quemadmodum verè Obsessum fuisse grauissimorum authorum est sententia. egregiè nostram Assertionem confirmabit. An non sua culpa fuit Obsessus? Cur enim toties reprehenditur? cur Regnum, quod humilitate obtinuit, superbia dicitur amisisse.

391. Profana exempla hic plura sunt. Sufficient sequentia. A dæmone correpta est Geilana Franconiæ Ducissa; quòd S. Kilianum, qui Duci, vt ipsam, (fratris coniugem) dimitteret, persuadebat, interfici curauerit. Sigebertus circa ann. domini 697. Correptus latro quidam Longobardus, ob furtum, quod commiserat; & quia S. Mennæ pij admonitionibus non acquiescebat, vt testatur B. Gregorius, Libr. 4. Dial. Correptus Gundericus Wandalorum Rex, quando templum, vt illud spoliaret, ingressus est.

392. Dictis vnum addimus ex B. Hieronymo, In vita Hilar. &; quia pluribus

pluribns locis, in hac disputatione, seruit, ipsius Hieronymi verbis: Gazensis Emporij oppido, *inquit*, Virginem Dei vicinus iuuenis deperibat. Qui cùm frequenter tactu, iocis, nutibus, sibilis, & cæteris huiusmodi, quæ solent morituræ Virginitatis esse principia, nihil profecisset: perrexit Memphim, vt confesso vulnere suo, magicis artibus rediret armatus ad Virginem. Igitur post annum doctus ab AEsculapij Vatibus, subter limen domus puellæ, tormenta quædam verborum, & porentosas figuras, sculptas in æris Cyprij lamina, defodit Illicò insanire Virgo, & amictu capitis abiecto, rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis. Magnitudo quippe amoris eam in furorem verterat Perducta à parentibus ad Monasterium Seni (Hilarioni) traditur, vlulante statim, & confitente dæmone: Vim sustinui, inuitus sum adductus; quàm bene Memphis somnijs homines deludebam? O cruces, O tormenta, quæ patior? Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor. Non exeo, nisi me Adolescens, qui tenet, dimiserit. Tunc Senex, Grandis, ait, fortitudo tua; qui lino, & lamina strictus teneris. Dic, Quare ausus es ingredi puellam Dei? Vt seruarem, inquit, eam virginem. Tu seruares proditor castitatis? Cur non potius in eum, qui mittebat, es ingressus? Vt quid, respondit, intrarem in eum, qui habebat collegam meũ, amoris dæmonem. Noluit autem Sanctus iubere signa perquiri, ne aut solutis incantationibus Dęmon recessisse videretur; aut ipse sermoni eius accommodasse fidem. afferens fallaces esse dæmones, & ad simul andũ callidos. Seuerè autem, reddita sanitate, increpuit Virginem, cur fecisset talia, per quæ dæmon intrare potuisset. ita B. Hieronymus.

393. Egregiè Hypotesin hæc exempla confirmant, sed non minus ratio. Quid mirum, si per dæmones, in præsenti vita, Deus peccata vindicet; quæ per dæmones, in futura vita est vindicaturus?

394. Quid mirum, si in homines immittat Spiritus nequam, qui pęnas, ob malè actam vitam exigent; quando non rarò Spiritus excitauit, vt (quamuis non in hominibus, sed extra homines positi) extrema mala atq; adeò mortem infelicibus afferent? Optimè dictum est à Psalmographo, quòd *mittat indignationem iræ suæ, per Angelos malos.*

395. Non vna ratio peccata vindicandi Deo est, varias habet. Nunc pugnant pro ipso elementa & cælum: nunc armat sæuas bestias Vtitur etiam Spiritibus aliquando bonis, aliquando malis. Et quidni? *Nonne pro ipso pugnaturus est totus terrarum orbis?*

396. Hinc bene B. August. 4 Ciuit. c. 34 *dæmones*, inquit, *nisi quos fallendo deceperunt, poßidere non poßunt.* & rursus: *Potestas inimica vincit, aut subiugat neminem, nisi societate peccati.*

CAPVT XXX.

Ob quas suas culpas Obsessi patiantur tyrannidem Dæmonum.

397. Vlpæ aliæ Lethales sunt, aliæ Veniales. Illæ diuinam vindictam prouocant; & *Mortales*, quia mortem animæ afferunt, dicuntur: hæ nomen à venia, quam facilè obtinent sortiuntur. Vtrumque genus varium est, & multiplex; prout contingit Deum varijs multisque modis offendere.

398. De his quæritur, *Quænam sint, quæ dæmonibus ostium, vt homines ingrediantur, patefaciunt*; an Lethales tantum, an etiam Veniales: Et si vel alteræ, vel vtræque; *Omnésne* illius generis id præstent: an potius in singulis generibus *certæ sint*, & determinatæ. Res, quia difficultatem non ita magnam habet, breuiter expedienda est.

399. Certum est *ob Lethales homines à dæmonibus possideri.* Docent hoc omnia propemodum superioris Capitis exempla: tam illa, quæ sacræ literæ: quàm, quæ prophanæ Historiæ subministrant: quocirca longiori probatione opus non est.

400. Certum quoque Veniales culpas dæmonibus homines ingrediendi occasionem præbuisse. *Corporaliter traditos Satanæ, inquit Cassianus,* Coll. 7. cap. 25. vel infirmitatibus magnis, etiam viros sanctos nouimus, pro leuissimis quibusque delictis. Fortè hoc probat exemplum puellæ, quòd alias cap. præcedente ex B. Hieronymo adduximus. Fortè etiam alterius, cuius Prosper Aquitanicus meminit; quæ cùm in balneo quoddam Veneris simulachrum nimis impudicè intuita esset, seque eidem assimulasset; mox à diabolo obsessa est; & ita vexata, vt Nequam Spiritus gutturis meatus occuparet, facultatem sumendi cibum & potum ad septuaginta dies adimeret.

401. Quod si de harum Veniali culpa dubium est: certè dubium non est de Abbatis Moysis, & Virginis cuiusdam monialis: quorum ille, teste Cassiano, professus fuit, propter impatientiam, & duriùs prolatum verbum: hæc propter leuiorem gulam, habet vt B. Greg. lib. 1. Dialog. cap. 4. Sed exempla non nostris, verùm ipsorum verbis asscribamus. De Moyse igitur sic Cassianus, Coll. 7. cap. 27.

402. Et quamuis Venialia, leuia peccata sint; & à venia, diximus, quam facilè obtinent, nomen habeant; nulla tamen fit hominibus iniuria, quando etiam hæc propter, dæmonum carnificinæ traduntur. quoniam quæ comparatione Lethalium leuia sunt; comparata cum pœnis quibuscunque magna sunt, & illas longissimè post se relinquunt.

403. Nec nouum videri debet, quòd ob Venialia carnificinam dæmonum mortales sustineant: quoniam iustissimo Dei iudicio fit, vt

etiam, absq; vllo suo demerito, quidam eandem subeant. Verùm quoniam hoc argumentũ pluribus indiget, sequenti ca explicandum est.
404. Nunc quoniam diximus multiplices esse tam Veniales, quàm Mortales culpas; *Vtrum certa quædam peccatorum genera sint, quæ iustius dæmonum patiantur vindictam, & faciliùs ijs aditum patefaciant*, inquiramus. Quid igitur?
445. Quod res est, breuiter dicimus. *Certum hic constitui posse nihil.* Quemamodum Veniales, & Mortales culpæ aditum dæmonibus ad ingrediendum homines patefaciunt: ita quæcunque illæ sunt, si ita Deus permittat, & velit; petefacere possunt.
406. Veruntamen non negauerim *quasdam* esse, quæ faciliùs aditum præbeant: vt quas vel Deus iustiùs hac ratione vindicare videtur: vel ob quas ipsi dæmones in homines ingressum magis possunt affectare & desiderare Et quæ illæ?
407. Prima est infidelitas, seu *Agnitæ veritatis Impugnatio atq; abnegatio.* Ita docet ex Cypriano Stapletonus, in Dom. 2. Quadra multos olim à dæmonibus idcirco obsessos fuisse, quòd à fide recessissent. Et Nónne dignum, vt in eos Pater mendacij potestatem habeat: qui veritatis Magistrum respuunt? Possideantur à potestatibus tenebrarum; qui in suis cordibus nolunt splendere lumen veritatis?
408. Altera est *Sacrosanctæ Eucharistiæ abusus.* Pro hac ibidem afferet exempla Cyprianus: referens & viros, & mulieres à Spiritibus malis obsessos fuisse; quod sine Confessione, atque Pœnitentia peccatorum, ad mensam Domini accessissent. Fortè cùm his quidam Corinthiorum coniungendi sunt, quos infirmatos & morbis subiectos recenset Apostolus, idcirco quòd non probati Sacramentis altaris communicarent.
409. Tertia est *Blasphemia*, Hæc dæmonibus ostium aperuit, qui Alexandrum & Hymenæum sunt ingressi. Certè blasphemi digni sunt, vt à Spiritbus Blasphemiæ occupentur.
410. Quarta est *peccatum Superbiæ*, Nónne conuenit, vt qui est *Rex super omnes filios Superbiæ*, in superbis sedem habeat? in ipsos potestatem exerceat? Conuenire docet magno suo malo superbissimus Assyriorum Rex, Nabuchodonosor, vt alios innumeros prætermittam.
411. Quinta est *Luxuria.* Ob hanc Corinthus ab Apostolo traditus est Satanæ. Fortè ob eandem septem dæmoniorum tyrannidem passa est Magdalena. Ob eandem, si non Obsessi, profectò interfecti viri septem, qui Saram expertierunt. Sed & puella quædam, quia impudentius Veneris simulachrum aspexit, eidemque se conformauit, à dæmonio obsessa est: vt notauit Prosper Aquitanicus.

Com-

Luci 11. Commodum Dæmonum domicilium sunt Luxuriosi. Sunt enim &
Iob. 40. dicuntur *Spiritus immundi*: amant *loca humida*: *non inueniunt requiem in aridis*. Virtus eorum in *lumbis* & *vmbilico*.

412. Sexta *Liuor & Inuidentia*. Testis huius est primus gentis Isacidæ
2. Reg. 16. Rex Saul: qui quoniã in innocentissimũ, optimeq; de Rep. meritum Dauidem ira inuidiaque flagrauit, à Domini Spiritu relictus est, & à
Sap. 2. Nequam possessus Et, si *inuidia Diaboli peccatum intrauit in mundum*, ab inuidis abhorrere possunt Dæmones?

413. *Auaritia* etiam inter culpas est, ob quas Dæmones facilem aditũ habent. Posset hoc forsitan recentibus nouisque exemplis doceri; sed his opus non est, cùm magnum argumentum Apostolus præbeat; tum quando docet Auaritiam *esse idolorum seruitutem*: tum, quando
Ephes. 5. asserit in *laqueos Diaboli, atque varias tentationes incidere*, qui diuitijs student, & sectantur pecunias.

414 Ad has accedit, quæ *Sãctis hominibus affertur persecutio*. Ob hanc à Dæmonibus Obsessi plurimi: inter alios etiam Geilana Franconiæ
1. Tim. 3. Ducissa, ob necem S. Kiliano procuratam teste Sigeberto circa annũ Domini 697. Et, quidni Diabolos socios habeant & hospites; qui sanctos viros, Dæmonum hostes, cane peius & angue oderunt?

415. Addiderim dictis *filiorum in parentes impietatem*. Verisimile est hos facilè perpeti obsidentes Dæmones; quoniam sæpe extra se positos experiuntur carnifices. Rem vno exẽplo Alexandri ab Alexandro verbis probamus. *Res admiratione digna est, inquit, libr. 4. Genial. dierum cap. 19. quam recenti admiratione comperimus Romæ.* Quippe nota res est: Cùm apud Gabios quidam infimæ sortis, & obscuris natalibus adolescẽs, vesanus & furiosus (cuius praui mores & vita facinorosa fuerat, in parentẽ grauibus iurgijs conuicatus foret, post iurgia immodica, cum furijs agitatus, aduocato Dæmone, cui se deuouerat homo ille improbus & impurus, furore cæcus & amens discessisset, & Romã petere cœpisset eo consilio: vt aliquod dirum facinus in patrem molíretur, dum iter faceret, Dæmonem facie hominis truculenta, sordida barba & capillo, vesteque obsoleta & squallida, obuiam habuisse. quò cùm simul pergerent, illum interrogasse iuuenem (quem animo anxio & sollicito videbat) quid tam tristis incederet; atque ille, cùm quid iurgij cum patre fuisset, quodque aliquid scelesti facinoris patrare cuperet, respondisset; Dęmonem illum se quoque simili casu percitum fuisse dicere: proinde pergerent, & suas iniurias vltum irent: Cumque nocte appetente ad vrbem applicuissent, in proximo hospitio diuertisse, atque in cubiculum, quod à caupone vtrique exhibitum fuit, haud multò post, cubitum iuisse. Cumque vna cubarent,

pestem

pestem illam immanem, cum illum somno oppressum videret, infestis manibus iugulum hominis apprehendisse, vt elisis faucibus necaret, quem iam oppressisset, ni expergefactus ille, Dei opem & auxilium aduocasset: quo audito furiam illam teterrimam stridore & tumultu maximo, tantoque impetu cubiculum, vnde euasit: dicitur collisisse, vt tigna & tectum euerteret, tegulosque penitus perfregerit. Ita Alexander.

416. Decima culpa est Iurgium atque Conuitium. Hæc enim cum sine irato animo non sint, & quandam quasi coniunctam furiam habeant, optime homines ad dæmonum domicilium disponere videntur. Quid quod inter furiosum atque obsessum vix vlla videatur esse distantia? Quidquid sit: ab his non ita procul abesse dæmones alio exemplo, idem Alexander demonstrat, quod eiusdem quoque verbis asscribimus. Autor est, inquit, Thomas monachus, *Ibidem.*
homo minime malus, cuius ego fidem anctoritatemque pluribus in rebus expertus didici, qui serio mihi retulit, quod cum in monasterio & sacris ædibus, quæ in Lucanis montibus sunt, cum pluribus iurgatus foret, & post immodica conuitia & rixas, animo perturbato inde se proriperet, cum per memoria iter solus intenderet, speciem hominis vultu tetro, nigra barba, promissis tunicis, vultu aspectuque deformi, & sæuo, obuiam habuisse: quem cum compellaret, quid ipse solus per deuia errabundus incederet, dixit, equum, quo vectabatur amisisse, atque in proximos campus illum euasisse credere: cumque per sinus inuios equum vnà quæsitum pergerent, ad profluentem, in cuius alueo gurgites magni, & formidabiles redundabant, deuenisse. Et cum monachus, vt aquam traijceret, calceos sibi eximere appararet, illum mognopere coegisse, & tandem peruicisse, vt super spatulas suas ascenderet, potiusq; à se, qui corpore maior erat, vectaretur, qui acquiescens, cum super illius spatulas, vt succolaretur, monachus ascenderet, illeque iam aquam ingredi appararet, dum vada exquirit, illius pedes non humana, sed tetra & deformi specie conspexit: quo animaduerso, horribili terrore percitus, Deum, vt sibi præsto esset, acclamauit. Mox dæmonem, & diram illam speciem, diuino audito verbo, stridore quærulo, & vi maxima, quanta dici potest, ita è conspectu abijsse dicit, vt eminentem quercum ingenti impetu colliserit, ac perfractis ramis funditus euerterit. Et hoc Alexander.

417. Vndecima culpa est, Dei contemptus, siue religionis, & pietatis neglectus. Cum enim duo sunt Domini, quibus seruire necesse est, Deus & dæmon, ad dæmonis castra accedunt, quicunque

Deum, summum bonum deserunt. pro hac re facit exemplum, quod iam secundo citatus affert Alexander de Iuuene quodam, quem horribili specie infestis manibus diabolus inuadere querebat, quia, vt verbis Alexandri vtar, constabat prauis illum moribus & inciuilibus cum Dei contemptu diu vixisse.

418. Timere etiam dæmones possunt, quæ se dæmonibus deuouent, &, vt abripiantur, sibi precantur. Nec immerito. Nonne iustè quis illius carnificinæ præest subijci, quem suum carnificem efflagitat? Et si plurimos obsederunt dæmones, qui non sibi, sed quibus alij, dæmones sunt imprecati; quid nouum si eos ingrediantur, qui eundem & sibi precantur, & precando grauiter diuinam maiestatem offendunt.

Cap. 16.

419. Ad hos proxime Magi & Diuinatores accedunt, qui, si non se dæmonibus deuouerunt, magna profecto & sacrilega cum ijs habent pacta & fœdera. Demones ijsdem miseram aliquando mortem attulisse dubium non est. eosdem à dæmonibus etiam interdum fuisse obsessos probat historia ex B. Hieronyma alias allata. Verum quidquid de his sit, si iustum est, vt quo quis peccauit, eo priuantur; nullam his dicemus fieri iniuriam, si tortores experiantur, quorum simulata habuerunt obsequia.

420. Dictis adiungo Sacramenti Confirmationis contemptum, vel neglectum. Nouimus non vnum, sed plures, qui graues dæmonis molestias & persecutiones sustinuerunt, antequam Sacramento Confirmationis essent initiati, à quibus mox percepto sacramento fuerunt liberati. Quidni vero vel tales ingrediatur diabolus, vel ingredi postulabit, quibus alioquin est molestus.

421. Possunt iam à nobis recensitis peccatis plura addi: sed quoniam hæc præcipua existimamus, & reliqua ad ipsa reuocari possunt, finem facimus: atque, vtrum etiam absque culpa sua homines à dæmonibus possideantur, inquiramus.

CAPVT XXXI.

Homines quandoq; non ob proprias, sed aliorum culpas Dæmonum tyrannidem perpeti.

ALiquando homines absque vlla culpa à dæmonibus possideri, clara est confessio B. Hieronymi. Quæ causa est, inquit, & sæpe bimuli, trimuliue, & vbera materna lactantes, à dæmonio corripiantur? Inuisibilia hæc inscutabili altissimi Dei iudicio sunt relinquenda. ita B. Hieronymus.

Cum

423. Cum B. Hieronymo consentit D. Chrysostomus, qui in libris, quos de prouidentia scripsit, etiam in hoc diuinam prouidentiam cognoscit, quod Sanctiores homines aliquando dæmones posside-ant, quos dum in peccatis volutarentur, & vitijs indulgerent, nulla aduersitas molestabat, qua ratione quoque Theodorum quendam, quem dæmonum possidebat, consolabatur.

424. Res hæc dubia non est, primo exemplo puerorum, quos ob reis defectum non est possibile peccare, & tamen quandoque à dæmonibus obsideri, non solum quotidiana probant exempla, verum etiam per suos trimulos bimulosque, & materna vbera lactentes B. Hieronymus.

425. Deinde hinc ratio suffragatur. Neque enim in alia genere malorum est hoc, quod à Spiritibus affertur, quam quæ Pœnæ mala dicimus, at non necesse est hæc proprijs meritis irrogari. Neque hic peccauit, neque parentes eius, loquebntur Dominus de quodam, qui orbitatem oculorum, grauissimum pœnæ malum patiebatur. *Ioan. 9.*

426. Accedit ad hæc Eremitæ cuiusdam iudicium. Dicitur ille à Deo postulasse & impetrasse, vt per menses aliquot eius corpus ab inhabitante dæmonio affligeretur, propter periculum peccati, quod timebat, superbiæ. Cognouit profecto vir pius non semper præteritis & commissis peccatis tribui dæmonum torturam, sed quandoque admitti, ne in peccata homines incidant, Deumque offendant. *Sulp. in vita Martini. dialog. 1.*

427. Quanta sanctissimo Iob mala attulit diabolus, non in fortunis solum, verum etiam in corpore. An forte ipsius culpa omnia? Sanctum & rectum fuisse docet Scriptura. Et qui hæc potuit, extra Iob corpus constitutus, dæmon, eadem non posset, Iob inhabitans, quamuis sine vlla sancti viri culpa? *Iob 1.*

438 Scimus dixisse B. Augustinum dæmones non possidere homines, nisi quos fallendo deceperint. Dixisse quoque: Inimicum neminem subiugare, nisi societate peccati: Sed attendit Sanctissimus Pater, non quid fieri necesse est, sed quid vt plurimum fieri assolet. *Thes. 396.*

429. Interim, quam non ob propriam culpam tyrannidem dæmonum, semper obsessi patiuntur, illam non patiuntur semper sine culpa. Quemadmodum aliorum culpa, alijs malorum pœnæ potest esse causa, ita potest alijs dæmonum tyrannidem & carnificinam accersere.

430. Quod dicimus, non violat leges iustitiæ. Nonne in bonis, quæ quis possidet, iustè potest puniri? Et homines quidam, nonne

quorundam hominum ſunt bona? filij parentum? ſerui dominorum? inferiores ſuperiorum?

431. Sed vtrum quod Iuſtitiæ leges non violat, ſi fieret; etiam aliquando fit? dæmonumne quidam non ob ſua, ſed aliorum peccata vexationes experti? Experti. Rem exemplis docemus. Superius duo ex Cæſario attulimus; his tertium addimus ex vita Zenonis Martyris deſumptum: vbi mater, cum ſabrienti filio poculum aliquoties præbuiſſet, nec filius petere deſiſteret, impatientia victa, eidem poculum offert, & cum poculo dæmonum imprecatur, moxque ille ab obſidente dæmone miſere cæpit torqueri. Addimus quartum cælebris illius dæmoniacæ Laudanenſis in Gallia, anno 1566. liberatæ; & alterius Montenſis in Hannonia, anno 1584. quæ ambæ in poteſtatem dæmonum, mala parentum imprecatione venerunt.

Cap. 16.

Surius 25. Maij.

432. Conſtitutum igitur ſit, & poſſe homines abſque ſua, ſed tamen ob aliorum culpam, dæmonum tyrannidem perpeti, & præterea ſæpe reipſa perpeti. At qui ob quorum? difficile hoc fortè explicatu. Ita tamen ni fallimur, ſe res habet; quod quamuis quibuſuis in quibuſuis Deus exempla ſuæ vindictæ poſſit oſtendere; poſſit etiam quoſuis per quorumcunque ſupplicia à peccatis deterrere; nullos tamen propriè hoc ſupplicij genere, tanquam iuſta pœna, ob aliorum culpas afficere iudicandus eſt; niſi qui cum ipſis, qui culpas dederunt, quadam ratione coniuncti ſunt.

433. Vindicabit parentum peccata in filijs dæmoniorum in ſeruis: Superiorum in ſubditis: Mariti in vxore, & contra. Deus noſter Deus eſt, Zelotes, vindicans peccata parentum in filijs, in tertiam, & quartam generationem.

Exod. 20.

CAPVT XXXII.

Fieri quandoq; vt abſq; vlla ſua culpa dæmonum cruciatus in obſeſſis corporibus ſuſtineant mortales; ſed tamen non ſine magnis diuinæ prouidentiæ rationibus.

434. IN huius Capitis ingreſſu B. Hieronymi, ſuperiori Capite allatam conſtituimus ſententiam. Quæ cauſa eſt, inquit, vt ſæpe bimuli trimuliue, & vbera materna lactantes à dæmonio corripiantur? Inuiſibilia hæc inſcrutabili altiſſimi Dei iudicio ſunt relinquenda. Docet Sanctiſſimus vir, hac ſententia, non tantum aliquando accedere, vt abſque vlla ſua culpa mortales à dæmonibus poſſideantur; verum etiam abſque eum culpa. Hinc non iudi-

iudicat multum nostras cogitationes sic fatigandas, & diuinam potius vult prouidentiam admirandam & prædicandam.

435. Et ita se prorsus res habet. Fit haud raro, vt absque vllo hominum demerito patiantur homines non hanc solum, de qua agimus, dæmonum carnificinam; verum etiam alia quæcunque mala, quæ vel corporibus possunt incommodare, vel fortunis. In quibusdam malis vix alias causas quam diuinam prouidentiam possumus inuenire.

436. Et profecto multas diuina prouidentia, potest habere causas, quando etiam nullo hominum culpa hanc carnificinam dæmonibus vel permittit, vel præcipit. scilicet vel hic propositum est homines instruere; vel à vitijs deterrere; & ad virtutum studia incitare; vel statuere exemplum patientiæ: vel maioribus bonis aptos & capaces in futura vita reddere.

437. Instruit duobus modis. Nam principio hinc intelligunt, præter corpora, Spiritus quosdam esse, omnis concretionis expertes; quod Sadducæi inficiabantur: deinde colligunt mirum non esse, si *Act. 19.* animam corporis expertem possideant; quæ etiam, quemadmodum spiritus immortalis sit æterna; & post hanc vitam, aliam viuendi rationem sit ingressura.

438. Deinde hic, in imagine quasi, ob oculos ponitur extremi illi cruciatus atque tormenta, quæ post hanc vitam reprobos manent: fitque ipsorum consideratione, vt mortales fugiant peccata, quibus dæmonum imperium & carnificinam olim in futura vita demerentur.

439. Agnoscunt etiam, quantum spirituum immundorum erga humanum genus sit odium; cum tanta in miseros homines, atque innocentes etiam barbarie sæuiunt. quæ meditatio hoc habet emolumenti, vt prorsus animos mortalium (nisi fortè deploratæ sint salutis) à spiritibus auertant, & omnem cum ijsdem societatem, atque communionem dissoluit.

440. Possint & hinc homines discere, quidnam in anima eorum, qui Lethalia peccata perpetrarunt, dæmones efficiant. quæ in corporibus fiunt; iudicia eorum sunt; quæ in anima accidunt. An non rupta vincula in obsessis Euangelicis argumentum sunt, eos, qui cum peccatis fædus habent, rumpere omnia honestatis vincula, quæ, ne peccent, prohibere possunt? Et quod quidam hominum societatem fugiant, atque in montibus cum feris degant; nonne communione Sanctorum, quæ in Ecclesia est, ipsos demonstrat priuari? quod vero alios lædere dicantur, nonne magnum argumentum est, peccatores

res non ſibi ſolum, ſed alijs quoque detrimenta afferre; ſi non alijs rebus, ſaltem malo, quod præbent exemplo?

441. Denique hac ratione bonos exercet Deus. de hoc dubium eſt nullum. vt alijs rationibus, ita hac ſuos Deus præeſt probare. Qui poteſtatem dæmonibus facit, vt extra iuſtos conſtitui, ipſos affligant; poteſt etiam facultatem dare, vt corpora ingrediantur, & ſuam tyrannidem exerceant.

442. Et quemadmodum, ſuos hac ratione probat Deus: ita & ipſorum augent merita, & maioribus atque pluribus modis ſe ijſdem obſtringit: vt taceam, quod vniuerſo mundo virtutis ſuorum præbeat egregia exempla.

FINIS SECVNDÆ PARTIS DISſputationis *de Dæmoniacis.*

TER-

TERTIA PARS DISPVTATIONIS DE DÆMONIACIS,

IN QVA,

De varia potestate, & multiplicibus modis dæmones ex humanis Corporibus eijciendi, eorumque efficacitate, & his similibus agitur.

CAPVT XXXIII.

Esse aliquam potestatem & virtutem, quia ex hominum corporibus eijciantur dæmones.

TErtia Disputationis Pars circa modum, & rationes spiritus nequam ex humanis corporibus profligandi versatur. In hac, si generatim loquamur, quatuor potissimum quæruntur. primum est, Sitne aliqua potestas, qua ex hominibus dæmones exigi valeant. alterum, penes quos hæc potestas resideat. tertium, Quibus potissimum rebus nitatur. quartum, Quænam causæ, cur cum tanta difficultate homines relinquant ipsi spiritus.

444. Primum caput, quemadmodum & alia, partes continet plures. Neque enim tantum demonstrandum est, Esse aliquam talem potestatem; verum etiam definiendum, vna ne sit illa, an multiplex: & si multiplex, eademne omnium conditio, siue, quod inter illas discrimen.

445. Et quidem esse aliquam tamen potestatem, nemo debet dubitare, qui vel mediocriter in sacris literis est versatus. Illæ siquidem, & à quo ipsa collata sit demonstrant; & quibus collata sit, & quam ob causam collata sit; & præterea, quam non frustra collata sit, haud leuibus argumentis insinuant.

446. Docent collatam esse à Christo Domino. Nam quos ille in vniuersum mundum misit, vt nouam in mundum lucem inferrent, cælestemque doctrinam docerent; hac voluit potestate esse munitos, & instructos, vt, quandocunque ita expedire iudicarent, dæmones ex humanis corporibus eijcerent.

447. Docent omnibus fidelibus, sed tamen imprimis Apostolis, atque Christi Discipulis esse communicatam. Dedi (loquitur suis

Domi-

Luc.10. Dominus) vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem potestatem inimici. Et profecto si vllis, his imprimis illa erat communicanda, qui & pluribus modis se Domino obstrinxerant, & socij operis tam excellentis, quod ipse perfecturus in mundum venerat, erant futuri.

448. Docent ob quem finem sit collata: vt scilicet hac ratione authoritatem sibi apud infideles facerent: & veritatem doctrinæ, quam afferrent, virtute miraculorum, & præcipue dæmonum profligatione, astruerent.

449. Docet non frustra hanc Apostolis collatam fuisse potestatem. Nunquid non plurima, ex hominum corporibus, dæmonia eijcerent? Infinita pro hac re, exempla suppeditant, qui eorum res gestas descripserunt: verum illa referre necesse non est, cum sacra
Act.19. suppetant. Nominis à S. Paulo eiectum esse spiritum pythonem ex puella, quæ haud paruum quæstum suis Dominus diuinando facie-
Act.15. bat. Nouimus attractu sudarij eiusdem profligata dæmonia. Nouimus omnium Apostolorum hanc communem esse vocem: Domi-
Luc. 9. ne, etiam in nomine tuo nobis subijciuntur dæmonia.

450. Potestas hæc Apostolis collata, cum Apostolis extincta non est. mansit sequentibus temporibus. neque enim ad Apostolos tan-
Mar.vlt. tum pertinet, quod dicitur: Signa eis, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eijcient: Omnes Christi fideles hæc oratio comprehendit. tamdiu hæc à Christo collata potestas perdurabit, quamdiu erunt, qui Christi fidem profitebuntur.

451. Quanquam & aliud pro hac potestate argumentum sacræ litteræ subministrent: dum docent futuros sequentibus temporibus, qui dæmonia sunt expulsuri: & tamen longe à Christi amicitia alieni. de quibus his verbis Dominus. Multi dicent: Domine, Domine;
Matth. 7. Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & virtutes magnas fecimus? quibus dicetur: Nescio vos.

452. Si Patrum pro hac re sententias omnes proferre voluerimus, haud dubium, molesti erimus. Sed tamen non omnes prætereundi sunt, ex multis igitur paucos referimus. Dæmones, inquit Terullianus, non tantum respuimus, verum etiam reuincimus, & quotidie
Ad Scapulam.c. 2. traducimus, & de hominibus expellimus, sicut pluuimis notum est. Cyprianus ita habet: O, si audire velles (sic compellat Demetrianum Africæ Proconsulem) & videre; quando à nobis adiurantur & torquentur spiritualibus flagris, & verborum tormentis de obsessis corporibus eijciuntur: quando eiulantes, & gementes voce humana, & potestate diuina flagella & verbera sentientes venturum

Iudi-

Iudicem confitentur. Veni, & cognoſce vera eſſe, quæ dicimus. ita Martyr Cyprianus. In eandem ſententiam loquitur Iuſtinus de veritate Religionis Chriſtianæ. Eius, inquit, nominis (Ieſu) potentiam dæmones tremunt, & reformidant. & hodie quoque illi, per nomen Ieſu Chriſti, Crucifixi ſub Pontio Pilato, qui Iudeæ procuratorem egit, adiurati nobis parent.

453. Noſtris quoque temporibus in Chriſti apud Catholicos Eccleſia, hæc poteſtas eſt; & eadem illa, quæ à Chriſto ſuis primum collata fuit diſcipulis, ſequentibus ſeculis perdurauit. quod quamuis quidam ſine ratione negent, probari tamen haud obſcurè inde poteſt; quod eadem eſt apud Catholicos, quæ in Apoſtolis fuit, & Maioribus noſtris, orthodoxa fides: quod idem Catholicis, quod olim illis fuit propoſitum: denique quod non aliæ ferè modo, quam olim, ad dæmones expellendos adhibeantur machinæ, & tormenta. Sed de his alias. *Cap. 42. & ſequẽtibus.*

CAPVT XXXIIII.

De quardruplici poteſtate, qua dæmones ex hominum corporibus eijciuntur

ESse poteſtatem aliquam, qua dæmones ex humanis corporibus pelli poſſunt, probatum eſt: vtrum vna illa, eademque omnibus locis atque temporibus fuerit; atque vtrum ſi multiplex, æquales omnium vires, omneſque probari debeant, non temerè quæritur: quocirca nec ſine ratione hic definitur. 454.

455. Et præter illam, quam Chriſtus Eccleſiæ relinquit, de qua præcedenti Capite actum eſt, fuiſſe aliam aliquem, Dominus docere alicubi videtur. Cum enim per ſummam contumeliam, quod in nomine Beelzebub dæmonia eijceret, ipſi obijceretur, hanc à ſe calumniam, exemplo filiorum Iudæorum, qui apud ipſos Exorciſtas agebant, & dæmonia eijciebant, remouit. filij, inquit, veſtri, in quo dæmonia eijciunt. *Luca 11.*

456. Scio per filios hos, quoſdam Chriſti Apoſtolos intelligere; & putare, non alterius, quam Chriſti Exorciſmi hic fieri mentionem: ſed rectius ſentiunt, qui non Apoſtolos, ſed Exorciſtas Iudæorum, qui Chriſtum etiam multo tempore præceſſerunt, & dæmonia eiecerunt, intelligunt. Neque enim, cùm aduerſus Iudæorum calumnias ſe Dominus defenderet, iam cum hac dæmones eijciendi poteſtate ad Euangelium prædicandum miſſi erant Apoſtoli. poſtmodum hæc ipſis conceſſa fuit. Accedit, quod ſimilem calumniã Apo- *Ianſ. 1. c. 49.* *Mat. 10.*

Mat.10. stolos passuros Dominus significauerit. Si patrem familias, inquit, Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?

457. Sed fuerint hi quicunque voluerint, fuisse præter illam, quam suis Dominus contulit, aliam, qua dæmones pellerentur potestatē, ex Iosepho Iudæorum scriptore clarum est: is sic loquitur. Præstitit autem Deus etiam Salomoni, vt contra dæmones artem, ad vtilitatem hominum, & eorum curas edisceret: & incantationes instituit, quibus adstricti dęmones, ne denuo redeant, effugantur. Et hæc cura hactenus apud nos multum præualere dignoscitur. vidi enim quendam Eleazarum, de gente nostra, præsente Vespasiano, & eius filijs, & tribunis, alioque simul exercitu, curantem eos, qui à dæmonibus vexabantur. Modus autem medicinæ fuit huiusmodi. Intulit naribus eius, qui à dæmonio vexabatur annulum habentem sub signaculo radicem à Salomone monstratam: deinde per nares odorantis dæmoniū abstraxit, & repētē cecidit homo. Postea id adiurauit, ne amplius rediret, Salomonis interim mentionē faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens autē satisfacere, ac probare præsentibus Eleazarus hanc se habere virtutem, ponebat ante eos aut calicē, aut peluim aqua plenum: & dæmoni imperabat, vt ab homine egressus, ea euerteret; & vidētibus præberet iudiciū quod hominē reliquisset: quo facto sapiētia Salomonis cunctis innotuit. Hæc Iosephus.

Lib. 8. Antiq. c. 2.

458. Addo, quod non tantum his à Salomone acceptis artibus Iudæi ad profligandos dæmones vsi sint, verum etiam ad eandem rem adhibuerint nomen tetragrammaton. Cui enim illud scire, aut fari licuisset, quemlibet eam facultatem aduersus dæmonia assecutum esse testatur Epiphanius, agens aduersus Ebionæos.

Cap. 30.

459. Præter has dæmones eijciendi, iam recensitas rationes, quartam possumus constituere, qua per dæmones dæmonia expelluntur. Hac Apollonius Tyanæus vsus est, & tot sibi discipulos consciuit, vt Eusebius octo libros aduersus Philostratum Appollonij præconem coactus fuerit conscribere. Hac vsi Magi, de quibus apud Leonem Africanum legimus: qui post ductos aliquot circulos & characteres in fronte dæmoniaci, interrogatumque dæmonem, eundem ab hominibus exigebat: Hac etiam illi vsi videntur, quorum Iustinus meminit, oratione ad Gentiles. De similibus locutus videtur Vlpianus, cum negat ijs, qui incantarunt, qui imprecati sunt, & qui exorcizarūt, de eorum mercede ius esse dicendum. Non enim Christiani erant, qui gratis absque aliqua conuentione stipendij, huiusmodi officium impendere consueuerunt, sed gentiles, impostores, & circulatores, qui vrbes circuibant, & superstitionibus vtebantur, eoque exerci-

Lactant. l. 3. c. 3.

Lib. 1. ff. de var. & extraord. cognit.

tio instar medicorum curantium corpora, quæstum faciebant, & pecunias colligebant.

460. De hac quarta ratione dubium nullum fuit apud Iudæorum Scribas & Pharisæos. hinc Christi miracula, & dæmonum expulsionem eleuantes: In principe dæmoniorum Beelzebub, inquiebant, eijcit dæmonia. Sed nec res noua videri debet; cum constet non æquales omnium dæmonum vires esse; sed alios alijs potentiores, & ob id facile fiat, vt hi inferiores sedibus suis pellant.

461. Et quamuis Dominus alicubi probare videatur fieri non posse, vt dæmones dæmonia pellant; nisi suum regnum velint dissolutum: non tamen animo negasse dæmones hanc potestatem habere; quin imo indicasse hauc exceptionem aduersus rationem à se allatam produci posse, inde potest colligi, quod illa, non tanquam satis firma, non contentus, alias, quæ non ita facilem exceptionem haberent, in medium proferre voluerit. quanquam & hoc dici potest, significare voluisse Dominum inuitos Diabolos per socios nunquam pelli. quando enim ad sociorum imperium cedunt, non tam expelluntur, quam sponte egrediuntur.

462. Ex dictis sequitur quadripartitam potestatem dæmones pellendi posse distingui. vna potest dici Christi: altera Dei: tertia Salomonis: quarta Diabolica. Et hæc quidem ab ipsis fere authoribus distinctio sumitur. Ita dicemus aliam diuinam esse, aliam naturalem Naturalis est, qua dæmones vi dæmonum pellentur: diuina, qua Dei munere & beneficio: vt in illa Dei, Christi, atque Salomonis contigit.

CAPVT XXXV.

De multiplici differentia inter quadruplicem potestatem expellendi Dæmones.

MVltiplex est differentia inter rationes; quibus superiori Capite dæmones expelli diximus, & alia ab ipsarum authori- 463.
bus; alia à forma; alia à subiectis; alia à finibus, alia ex alijs causis & circumstantijs petitur.

464 Priores tres, quas diuina authoritate niti diximus, Deum habent authorem, si tamen vnde primùm illæ profectæ sunt, velimus attendere. Hoc de illa, quam Christus suis cõmunicauit, dubium non est, cũ Christum omnes verũ Deũ profiteamur. Constat quoq; de illa, qua per inuocationẽ nominis tetragrammaton dæmonia pulsa sunt. Nec possumus de illa Salomonis dubitare, cũ & diuinitus illã cõmunicatã esse testetur Iosephus, & omnis omnino potestas, qua dæmones pelluntur, si modo licita sit, diuina sit. At hoc Diabolica ab his differt.

fert. Hæc enim vt à dæmone nomen habet, ita dæmonem agnoſcit authorem.

465. Forma in omnibus alia atque alia eſt. Dei, nominis Tetragrammaton conſtabat inuocatione: Salomonis poſtulabat annulum habentem ſubter ſignaculum radicem à Salomone monſtratam, quem & naribus eius qui Obſeſſus erat, oportebat inferri: Chriſti olim præcipue habebat eius nominis inuocationem, aut res tales, quæ ad eius diuinitatem aſtruendam, aut doctrinam confirmandam facerent. Nihil horum habuit Diabolica.

466. Etiam ſubiectis ſiue miniſtris differunt. Diabolica non penes quoſcunque, ſed illos, qui ſe dæmonibus vouiſſent, fuiſſe videtur. Dei apud eos, quibus permiſſum erat in nomine Tetragrammaton, vt Epiphanius inſinuat. Salomonis certos habuit Exorciſtas. At Chriſti quamuis præcipuè Apoſtolis, omnibus tamen omnino fidelibus initio communicata fuit.

467. Fines diuerſos fuiſſe in his diuerſis modis nemo dubitat. Neque enim vnquam idem Deo, & dæmonibus propoſitus eſt finis. Itaque in poteſtate, quæ à Deo eſt, diuini nominis gloria, & augumentum, hominum incolumitas & ſalus, & à miſeria libertas quæritur: in Diabolica, ſi fortè hoc poſtremum confertur, profectò priora fruſtra exſpectantur.

468. Quod ſi primordia atque principia poteſtatum harum inquiramus, etiam hinc aliquod diſcrimen licebit accipere. Poſtrema omnium eſt, quam Dominus ſuæ Eccleſiæ contulit: hac aliæ ſunt prioris, Inter has, ſi ordo conſtituendus, poterit præponi illa Dei. Neque enim veriſimile eſt Salomonis præcedere; cum ante Salomonem à dæmonibus mortales obſeſſos fuiſſe dubium non ſit; & credi debeat non defuiſſe ijs ſubſidia, quibus iuuarentur. Diabolicam autem Dei poſteriorem eſſe, idcirco videmur poſſe aſſerere; quod dæmon Dei ſimia dicatur, qui Dei in rebus omnibus opera imitetur, & effingit.

469. Efficacia omnes ſuperare videtur illa Chriſti. Id non inde ſolum colligimus, quod in propria perſona illam Dominus exercuerit, & nullo labore, leuiſſimis etiam adhibitis machinis, multitudine propemodum innumerabiles dæmones expulerit; verum etiam ex eo, quod ſuis promiſerit maiorem, quaſi quam ipſe in edendis miraculis habuit, virtutem & poteſtatem. An non quod dicimus
Theſ. 583. probant D. Pauli cingula? Petri vmbræ? dæmonia etiam ab ijs pulſa, qui quamuis Chriſto non crederent, Chriſti tamen inuocationem in dæmonum eiectione adhibebant.

470. Dif-

470. Differunt quoque duratione. Constantior multo est illa Christi profligandi dæmones ratio. Aboleuit, quæ per nominis tetragrammaton inuocationem Spiritus pellebat: perdidit suas vires illa Salomonis: Christi perdurabit, quamdiu eius in terris Ecclesiæ subsistit. Si diabolica manet, non viribus suis, sed Dei permissione manet.

471. Licet hinc aliud discrimen petere. quod illud? quod priores, hoc est, diuinæ illæ absolutæ sint: diabolica non item. Sint quantæcunque vires dæmonibus superioribus; sint inferiores promptissimi ad superiorem mandata exequenda; nisi tamen ita Deus permittat; illi hos per Magos humanis corporibus pellere non possunt: quemadmodum neutri, id est, tam inferiores, quam superiores, nisi Deo permittente homines possunt ingredi & possidere.

472. Addimus dictis vltimam, qua diabolica à cæteris distat, differentiam. Non debent damnari illæ tres, quæ diuinam habent authoritatem: diabolica probari nulla ratione potest. Quocunque hic propositum sit bonum; quodcunque malum caueri possit; permitti non debet, vt opera dæmonum in dæmonibus pellendis quis vtatur.

CAPVT XXXVI.

Ob quem finem Ecclesia sua Dominus contulerit potestatem dæmones ex hominum corporibus eijciendi.

NOn tam hic quæritur, quare Dominus missurus Apostolos ad Euangelium prædicandum, ipsius dæmonia eijciendi facultatem tradiderit, quam, propter quam causam voluerit hanc in sua Ecclesia perpetuis temporibus esse hanc potestatem. Proris forsitan pauciores; huius plures sunt causæ: quæ, quia illas suo ambitu complectuntur, hoc loco solum referendæ sunt. 473.

474. Possunt autem hæ, vel ex parte eius, qui hanc potestatem Ecclesiæ contulit; vel eorum, qui potestatem exercent; vel eorum, qui à dæmonibus liberantur; vel etiam ipsorum, qui ex obsessis eijciuntur dæmonum, conditionibus peti.

475. Christo potissimum erat propositum initio nascentis Ecclesiæ Euangelium suum mundo persuadere. Ad quod cum maximis machinis opus esset, non debuit dæmonum eiectio, quam magni miraculi loco omnes habent, prætermitti.

476. Et quamuis alijs etiam rationibus, sed tamen imprimis dæ-

monum eiectione: Euangelij virtus erat confirmanda: vt vel hinc intelligerent mortales, dæmonum regnum Christi doctrina dissolui, & à dæmonum potestate credentes in filios Dei vindicari.

476. Quocirca mirum videri non debet, quod in hoc mirandi genere se plus Dominus occupauerit, pluribus etiam hic rationibus
Luc. 4. sit vsus. quibus vero? quosdam sibi vltro oblatos liberauit, nihil ab ijs
Mar. 6. exigendo: ab alijs exegit fidem. quosdam item absentes ad aliorum
Mat. 15. petitionem curauit, vt filiam Cananææ; nonnullos sibi per occasio-
Mat. 8. nem obuios factos. Sic alijs cum ipsorum aliquo incommodo sub-
Mar. 9. uenit; quibusdam cum aliorum detrimento. Nonnullos etiam dæ-
Mat. 8. mones eiecit imperando silentium; alios exigendo nomen ipso-
Luca 4. rum.
Luca 8. 478. Voluit etiam hac Spirituum eiectione Dominus virtutem suam mundo probare, atque se esse verum Deum demonstrare. Hinc ipse quodam in loco: Opera, inquit, quæ facio, illa testimoium per-
Ioan. 5. hibent de me. Nec leue hinc argumentum sumitur. Cum enim summa dæmonum potestas sit, nec vlla quæ cum ipsorum conferri valeat, profectò, quando ad Christi imperium profligantur, ipse omnibus dæmonibus superior esse conuincitur.

479. Et Christi diuinitatem egregiè confirmabant partim modus, quem in dæmonijs eijciendis seruabat: eijciebat plerumque verbo. partim multitudo expulsorum, qui aliquando 6666. fuerunt. præterea dæmonum trepidatio atque angustiæ, qui se torqueri magnis clamoribus testabantur: & quod non per ipsum solum; sed & per alios, in suo tamen nomine, dæmonia eijcerentur: denique quod vel sola sudaria atque semicincta eorum, qui ipsius essent discipuli, ad sprituum expulsionem valerent:

480. Hæ præcipuè Christi temporibus fuerunt causæ. Ad has accedit, quod hac ratione suorum amicorum sanctitatem & integritatem mundo voluerit innotescere Dominus. Neque enim paruum sanctitatis testimonium est, quod ex Spriritum eiectione sumitur; præsertim si in vita, quod reprehendatur. deprehendatur nihil; multa etiam sint; quæ laudem, & commendationem mereantur. Hæc ratio in S. Hilarione (vt alios omittam) locum habuit: de quo sic B. Hie-
In vita ronymus: Latebat, inquit, in Cypro insula Hilarion. Cæterum vix
eius. ad plenum viginti transiere dies, cum per omnem insulam quicunque immundus habebant Spiritus, clamare cæperunt, venisse Hilarionem, seruum Dei, & ad eum se debere properare. Hoc Salamina, hoc Curium, hoc Lapetha, & vrbes reliquæ conclamabant. Intra triginta igitur, nec multo amplius, dies, ducenti ferme, tam viri, quam mulie-

mulieres ad eum congregati sunt, qui omnes ab eodem curati. Hæc Hieronymus.

481. Cum hac causa, alia affinitatem habet, quod ad Sanctorũ virorum honorẽ Dominus rẽ hanc valere velit. An ignoramus Deo propositum esse; vt, in hac etiam mortali vita, honoribus prosequatur, qui ei ministrant, & voluntatem prompte exequuntur? Quantus vero hinc ad Sanctos honor redit; dum nunc ad ipsorum imperium, quando in viuis erant, dæmonia profligata; nunc, postquam ex hac vita discesserunt, ne puluerem quidem ipsorum illa ferunt? nunc etiam ad solum Sanctorum nomen exhorrescant & trepidant? *Ioan. 11.* *Cap. 43.*

482. Voluit etiam hac potestate Deus obsessis hominibus consultum esse. Quamuis enim animarum præcipuæ sit medicus, & animarum salutem ante omnia quærat, corporum tamen curam non omnino deponit; etiam quæ illis aduersa sunt (vt sunt molestiæ à spiritibus allatæ) pro humanitate sua, & erga humanum genus beneuolentia, tollit & tanto magis ab ipso hic auxilium erat exspectandum; quod solus ipse iuuare posset.

483. Hominis dignitas quoq; hinc potest deprehendi, & summus Dei erga ipsum amor & beneuolentia. quomodo vero? Subiecerat homini initio conditi orbis vniuersam corpoream creaturam. In orbis recreatione, & restitutione, eidem etiam in spiritualem creaturam confert potestatem: potestatem, inquam, calcandi super serpentes, scorpiones, dæmonia. Nonne hæc magna hominis dignitas.

484. Præterea ad splendorem atque ornatum Ecclesiæ, quam maximopere Christus dilexit, facit hæc Ecclesiæ communicata potestas. Sic scilicet nullum amorum genus ipsi patitur deesse. Non tantum voluit instructam esse spiritualibus illis præsidijs, quibus animorum lucra & commoda habentur; sacramenta loquor; voluit quoque ornari potestate, qua dæmonia valeret ex humanis corporibus exigere. *Ephes. 5.*

485. Possunt & hinc mortales intelligere, si quando peccant, non dæmonibus peccati culpam tribuendam esse, sed sibi. Esto circumeant, vt Leones, dæmones, retia vbiq; collocent, vbique struant insidias: superior tamen ipsis est homo: cuius hoc magnum argumentum; quia etiam inuitos suis sedibus pellere potest. *1. Pet. 5.*

486. Denique valet hæc potestas ad confundendos spiritus. Quam est grauis ignominia!, si potissimus dux à sordido, & pannoso vincatur? arce sua atque domo pellatur? priuetur possessione & bonis? Quanta verò dæmoñ potentia? sed tamen Christianus aliquis miles,

quam-

quamuis nullo loco in mundo habeatur, verſetur cum beſtijs terræ ieiunio & inedia ſit exhauſtus, poteſt nihilominus verbo dæmonibus exilium imperare; poteſt inuitos ſedibus ſuis pellere.

CAPVT XXXVII.

Penes quos ſit poteſtas dæmones eijciendi, quam ſua Eccleſia Chriſtus Dominus reliquit.

487. Equitur vt penes quos ſit poteſtas Dæmonica eijciendi, definiamus. quod dum facimus; ſimul, quid in ijs, qui hac poteſtate legitimè, cum fructu vti volunt, requiratur diſcutiendum eſt.

488. De ſola vero Chriſti, quam ille mortalium generi in Eccleſiæ ſuæ commodum reliquit, ſermo eſt. Etenim ſi de vniuerſo genere loquendum ſit, dubium non eſt, quin & penes Deum illa ſit,& penes Angelos, & etiam penes quoſdam ex ipſiſmet nequam Spiritibus.

489. De Deo res clara eſt. In manu eius ſunt omnes fines terræ: In ditione eius omnia poſita. Omnia eius imperio parent. Qui factus eſt vt nullum timeat, Deum timet. Quemadmodum Deus omnes res ex nihilo creauit, ita omnes in nihilum poteſt redigere; ita loco mouere, ita ſedibus ſuis exturbare.

Lib. 3. de Trin. c. 4. 490. Angelos bonos in malos habere imperium docent B. Auguſtinus,& B. Gregorius. Auguſtinus ſic loquitur: ſpiritus vitæ deſertor, atque peccator regitur per ſpiritum vitæ rationalem, pium & iuſtum. Gregorius docet virtutes aduerſas (quarum nomine dæmones intelligit) ſubiectos eſſe Angelis, qui poteſtates dicuntur. *Tob. 6.* Quod ſi ita eſt, quidni poſſent ſedibus ſuis eijcere? Sed & Raphael Aſmodæum in ægypti fines fugauit, atque, ne vnquam ad Saram rediret; mandauit.

491. Et omnes quidem, etiam inferiorum ordinum, Angeli, quoſcunque ordinum ſuperiorum dæmones eijcere valent. qui inferiores ſunt ordine naturæ, inquit S. Thomas, præſunt dæmonibus, quamuis naturæ ordine ſuperioribus: quia addit, virtus diuinæ iuſtitiæ, cui Angeli boni inhærent, potior eſt, quam virtus naturalis Angelorum. *1. p. q. 109. art. 4. ad 3.*

492. Poſſunt & mali malos ſpiritus pellere, ſocij ſocijos, nequam nequam. Neque enim omnes æqualium ſunt virium. qui ſuperiores ſunt ordinibus, ſuperiores ſunt viribus. qui ſunt inferiores viribus minus valent. quocirca & hi illis coguntur cedere, & illi hos

hos possunt, si modo volunt, sedibus deijcere, vt superius assertum est. Cap. 16.

493. Cæterum de his nostra disputatio non est de hominibus est quæstio. Quærimus, quibus hominibus potestas, quam Christus in mundum inuexit, communicata sit: omnibusne, an certis? & si certis, quibusnam illis? Atque hoc præcipuum hîc caput est.

494. Porro, si ex vsu potestatis, rem voluerimus definire, atque exemplis niti, quæ Nouum Testamentum suppeditat, tres hominum classes constituere necesse erit, quibus iam sæpe dicta facultas communicata esse videri posset: si vero non exempla, sed Christi orationem consulamus, duas tantum reperiemus.

495. Expulerunt dæmonia Apostoli & discipuli Domini. id ipsorum oratio testatur: Domine, inquiunt alicubi, etiam dæmonia Luca 10. subijciuntur nobis. Expulerunt, qui Christi fidem complexi erant, quamuis in Christi, vel discipulorum, vel Apostolorum non essent ordine. Neque enim frustra à Domino dictum est: Signa eos qui crediderint. hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient. Expule- Mar. vlt. runt etiam, qui nec in discipulorum essent numero, nec inter fideles haberi vellent, vt Apostoli Ioannis hæc oratio probat: Præceptor, Luc. 9. videmus quendam in nomine tuo eijcientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum.

496. Verum his omnibus, Christi oratione, aut promissione, potestas collata non erat. hoc in tertio horum genere manifestum est; qui quamuis Christi nec discipuli essent, nec doctrinam profiterentur, cum Christi tamen nominis inuocatione, vt alios factitare videbant, dæmonia expulisse videntur.

497. In horum numero fuerunt Exorcistæ, quorum Actuum Apo- Cap. 19. stolicorum historia meminit: qui circumeuntes, super eos, qui Spiritus malos habebant, nomen Domini Iesu, quem Paulus prædicabat, inuocabant: sed tamen non eandem hi cum prioribus illis fortunam experti. Illis paruerunt dæmonia, & sedes suas reliquerunt; hos vestibus spoliatos, & egregie pulsatos conuerterunt in fugam.

498. Duobus igitur hominum generibus hanc à Christo potestatem dicamus esse communicatam: viris Ecclesiasticis, siue Deo consecratis, quos Christi discipuli referunt; & hominibus Laicis, siue, qui nullis sacris ordinibus sunt initiati, quales haud pauci initio nascentes Ecclesiæ fuerunt.

499. Pro vtrisque sunt Sacrarum Scripturarum testimonia. Pro Luca 10. prioribus quod dicitur: Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem potestatem inimici. Pro

Marc. vlt. posterioribus quod inter signa, quæ credentes dicuntur secutura, numeretur dæmonum eiectio.

500. Atque ita se res habuit initio nascentis Ecclesiæ. id multis exemplis Apostoli; id multis quicunque fere Christi fidem susceperunt, demonstrarunt. De Apostolis res certa est: reliquis Christianis testimonium dat Tertullianus; qui & à militibus testatur eiectos immundos Spiritus; & parentes docet solitos exorcizare proprios filios.

De Cor. Mili. cap. 11. De Idol. cap. 11.

501. Voluit, suspicor, initio nascentis Ecclesiæ Dominus hanc esse communissimam potestatem, vt sic pluribus argumentis, veritas fidei Christianæ, quæ mundo, tanquam noua lux, inferebatur, commendaretur: vt intelligerent homines, dæmonum regnum Christi aduentu dissolui, & omnino necessitatem incumbere, deserta insi de fidem litate Christianam complectendi.

Baro. tomo 1. anno 56. Epist. 12. ad Antio. Apud Euseb. l. 6. c. 35. Cap. 3. & 7. Cap. 24. Cap. 7. Cap. 26.

502. Fuisse tamen peculiare munus ordinis Ecclesiastici ad hoc opus instituti, sanctorum Patrum assertione exploratissimũ est; & imprimis Ignatij Apostolorum discipuli, qui inter cæteros Ecclesiasticos ordines, & officia, recenset Exorcistas. Et Cornelius Papa, scribens ad fabium Antiochenum, in Romana Ecclesia dicit esse institutos Exorcistas, & Lectores, vna cum Ostiarijs quinquaginta duos: Concilia præterea Romanum, sub Syluestro, Laodiceum, Carthaginense IIII. inter Ecclesiasticos enumerant Exorcistas, sicut & B. Hieronymus, in Epistola ad Titum cap. 3. scribens. Insuper in prædicto Laodiceno statutum est, ne, qui non sunt ab Episcopis ordinati, tam in Ecclesijs, quam in domibus exorcizare præsumant: Imo, ne quid superstitionis in Exorcismos irriperet, consultum est, vt ordinandus Exorcista de manu Episcopi libellũ acciperet, in quo scripti essent Exorcismi, dicente sibi Episcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super Emergumentum, siue baptizatum, siue catechumenum: vt patet ex antiquis Ecclesiæ Ritualibus libris, & Concilio Catha. IIII. cap. 7.

CAPVT XXXVIII.

De Exorcistarum varijs conditionibus.

MAgnum est, & arduum opus dæmones ex humanis corporibus eijcere. Omnium id opione, & consensu certum est. Hinc Apostoli; Domine, inquiunt, admirabundi, etiam dæmonia subijciuntur nobis & ad Apostolos Dominus: Ecce, inquit, dedi vobis (rem non vulgarem & leuem) potestatem calcandi

Luca 10. Ibidem.

di super serpentes, & scorpiones, & super omnem potestatem Inimici. Et in magnam suspitionem sanctitatis atq; diuinitatis Christi, plerique Iudæorum venerunt ex eo, quod obseruarent ipsum dæmonia verbo expellere. *Mar. 1.*

504. Itaque quemadmodum ad res omnes arduas perficiendas, multa necessaria sunt; ita haud pauca ab his requiruntur, qui humana corpora à dæmonibus liberare tentant. Quæ vero hæc sunt? quibus hic opus machinis? quibus præsidijs?

505. Si vrbes essent expugnandæ, aut arces; tormenta bellica adhiberi possent: si regno pellendus Tyrannus aliquis; militum copia opus esset: verum quoniam non hic arces expugnandæ, nec Tyranni, qui sub aspectum veniunt, sed cum Spiritibus potentissimis bellum suscipitur; aliæ adhibendæ sunt machinæ, alia tormenta; quam quibus muri quatiuntur, aut Tyranni pelluntur.

506. Sed tamen hoc cum illis commune habere debent Machinæ, quæ ad profligandos dæmones adhibentur; vt hosti sint aduersæ, & contrariæ; illas ipse oderit, non sustineat: etiam hic locum habet, quod dicitur: Contraria contrarijs pelluntur.

507. Hinc intelligimus iustissimas esse, quæ in exorcistis, si quando hoc certamen ineunt, postulantur conditiones. petitur, vt conscientiam exomologesi peccatorum mundent, vt orationi iustent, vt corpus ieiunio affligant, vt magnam animi submissionem ad hoc opus afferat, vt Dei amore flagrent, & bene de diuino adiutorio sperēt.

508. Iustissimæ hæ sunt conditiones. Nam & dæmonibus inuisæ sunt, & magnum ipsas robur habere ad dæmonum vires frangendas operaque dissoluenda, tum exemplis, tum rationibus, tum etiam Christi grauissima authoritate potest probari.

509. Confessio peccatorum mundam parit conscientiam, & vitæ affert sanctitatem. His quid magis immundis Spiritibus inuisum? An non hoc exempla eorum probant, ad quorum, præsentiam, nunc in Idolis obmutuerunt, nunc se torqueri confessi sunt, nunc etiam, quæ multis annis Idola inhabitarunt, reliquerunt?

510. Oratione fugari authoritate docetur Christi: qui orationem ad omnia à Deo obtinendum maximumque, certissimumque præsidium esse asseruit. sed tamen Orationis in hoc negotio necessitatem & virtutem maximè declarat; quod dicitur quoddam dæmoniorum esse genus, quod, nisi oratione, non eijcitur. *Ioan. 14.* *Luca. 9.*

511. Non minores sunt vires Ieiunij. & hoc Christi probat auctoritas. Orationi enim Ieiunium adiunxit; & vtrunque docuit esse medium necessarium ad illos Spiritus propulsandos, quos *Luca 9.*

ex miseri cuiusdam hominis corpore Apostoli eijcere nequiuerunt.

512. Sic vt in alijs rebus omnibus, ita hic plurimum valet animi submissio & humilitas. Cum enim superbissimi sint spiritus; eos, qui de se humiliter sentiunt, ferre nulla ratione possunt. Sed & Deus eorum sic vult confundi superbiam, dum potissimi arrogantissimiq; per eos, qui se nihil posse, & esse existimant, profligat, & sedibus pellit.

Prou. 8. Psal. 144. 513. Habet etiam hic locum flagrans Dei amor. Quid potest Deus negare amore sui flagrantibus? diligentes se diligit. Voluntatem timentium se facit. Quantus igitur amor Dei affertur; quanta reuerentia, dum quis dæmones tentat eijcere; tanta vis dæmonibus videtur afferri.

514. Denique omnino necesse est, vt spem habeant Exorcistæ, & de Dei præsentia; eiusque auxilio piè præsumant. quid, quæso, quis aggreditur, qui omnem rei conficiendæ spem abijcit? At vbi hostis magnos aduersariorum animos obseruat; & trepidat, & spem victoriæ aduersarijs præbet.

515. Hæc cum ita sint, optimè dixisse iudicandus est B. Anthonius: Atha. in vita Antonij. Mihi credite, fratres, pertimescit Satanas piorum vigilias, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, misericordiam, & humilitatem; maxime autem ardentem amorem in Christum Dominum.

CAPVT XXXIX.

Num puritas conscientiæ in Exorcistis necessaria sit; si Spiritus ex humanis Corporibus eijcere debeant.

516. EX iam dictis haud obscurè colligitur, plurimum expedire; vt qui Exorcistarum officio funguntur, & dæmones eijcere tentant; vitæ sanctitate polleant, & nulla lethalis peccati conscientia grauentur. Nam si iam dictæ machinæ per se magnum impetum facere possunt; quantum poterunt coniunctæ cum sanctitate, & vitæ innocentia?

517. Veruntamen, hoc omnino necessarium non est. Multi ve-
Matth. 7. nient in extrema illa die, & dicent: Domine, Domine, Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus? &c. num idcirco hos ad cælestem Curiam admittendos censebimus? Sine errore non possumus. Dicetur illis: Nescio vos. Si Sancti essent, excludi à regno Dei non possent.

518. Quocirca, & in sacris Scripturis legimus, fuisse quosdam, qui
Luc. 9. in Domini nomine dæmonia eijciebant; nec tamen Dominum sequeban-

quebantur. At hoc prorſus erat neceſſarium, ſi vitæ ſanctitas omnino neceſſaria eſt, an qui Dominum non ſequitur, ſanctus eſſe poteſt.

519. Quocirca nequaquam, tanquam parodoxum, eijci debet, quod Ephiphanius, aduerſus Ebionitas ſcribens, refert de Ioſepho homine Iudæo, quod necdum credens in nomine Ieſu à dæmonio obſeſſum hominem liberauit. *Hæreſ. 30.*

520. Itaque & Dominus non iudicabat gloriandum, & gaudendum in hoc Apoſtolis, quod ipſis dæmonia ſubijcerentur: tum ipſos iuſtam materiam gloriæ exiſtimabat habere, quando conſtaret ipſorum nomina ſcripta eſſe in cælo. ſignificabat ſcilicet, fieri poſſe, vt etiam à regno Dei excludendi dæmonia eijcerent. *Luca 10.*

521. Scio magnum & prorſus diuinum eſſe opus dæmonia eijcere, ſed diuinum quoque eſt opus, donum linguarum; diuinum, donum ſanitatum; diuinum, donum prophetiæ. an vero omnes à peccati laqueis abſoluimus, quibus hæc diuinitus donata collata ſunt? *1. Cor. 12.*

522. Scire non poteſt homo, vtrum amore vel odio dignus ſit. ita cum vniuerſa antiquitate, tota per totum orbem profitetur Eccleſia. Quid vero? Si ad dæmones ex hominum corporibus profligandos vitæ ſanctitas neceſſaria eſt; quomodo non ijs de gratia ſua atque vitæ ſanctitate certò debet conſtare, quibus conſtat quod dæmones eiecerint. *Eccleſ. 9.*

523. Qui diuinorum ſacramentorum ſunt adminiſtratores, non neceſſario omnes puras habere debent conſcientias. Verè ſacramenta adminiſtrare poſſunt, atque adeo verè adminiſtrant, quorum grauibus criminibus rea conſcientia tenetur. quid ni igitur dæmonia valerent eijcere?

524. Si ita, dæmonum poteſtati ſint ſubiecti, qui in peccatis verſatur: ſed tamen quemamodum iniquus Iudex non admittit poteſtatem iudicandi, ita iniqui Exorciſtæ non facultatem dæmones profligandi. ſunt ſubiecti dæmonibus, quà peccatores: ſunt dæmonibus ſuperiores, quà diuina virtute ſunt inſtructi.

525. Non priuata eſt, nec mortalibus congenita hæc dæmones eijciendi poteſtas, diuina eſt. Dei beneficio collata eſt quocirca multo eſt omni dæmonum poteſtate ſuperior. quando igitur Exorciſtis parent & cednut dæmones, non Exorciſtarum cedunt virtuti & innocentiæ, ſed Dei imperio & voluntati.

526. Non illa peccati vis eſt, vt mox, vbi ceperit habere locum, omnē poteſtatem deſtruat; & priuet omni, quam quis in alios habet, iuriſdictione. Quid quæſo, ſi hoc ſemel conſtituerimus, certum

in Christiana Repub. habebimus? quanta mox omnium rerum sequetur confusio. priuet peccatum Dei amicitia; indignos reddat omnibus diuinis & humanis beneficijs: his priuilegijs non priuat.

527. Hinc consequitur certum argumentum sanctitatis & innocentiæ alicuius ex hac re sumi non debere; atque plurimum errare, si qui ob hanc solum causam Sanctorum Cathalogo asscribendum aliquem censent, quod in dæmonibus eijciendis excelluerit: Etiam in peccatis constituti dæmones possunt eijcere.

528. Magnum nihilominus aliquando hinc argumentum sumitur: tum scilicet, quando non desunt alia sanctitatis indicia, casti integrique mores, vitæ austeritas, orationis studium, animi profunda submissio, & excellens diuinæ bonitatis amor, &c.

CAPVT XXXX.

Num Exorcista hæreticus, siue qui aliam, quam Catholicam, religionem profitetur, Dæmones valeat eijcere?

529. FAcilè credet fiere posse, vt hæreticus dæmonia ex humanis corpor bus eijciat, qui ad Domini verba attendet. sic enim quodam in loco loquitur, Surgent pseudochristi, & pseudoprophetæ; & dabunt signa magna, & prodigia; ita vt in errorem, si fieri posset, durantur etiam electi. *Matt. 24.*

530. Sed contrarium iudicabit, qui finem, qui in patrandis miraculis Deo propositus est, velit attendere. Cum enim hic sit veritatis confirmatio: hostes verò veritatis sint hæretici; nulla ratione Deus ad dæmonum expulsionem (quæ inter miracula reponi potest) concurrere dicendus est: & ob id Hæretici nunquam dæmonia eijcient.

531. Et ita se res habet. Nunquam ab hominum corporibus, pellent dæmones Hæretici quandocunque, & quotiescunque, hoc tentabunt, vt doctrinam suam, quam profitentur, confirment. Quod dicimus, præter iam expositum argumentum, quatuor fere sunt, quæ probare videntur.

532. Primum Christi oratio, quæ dæmonum eiectionem insinuat fidelium esse signum: Signa, inquit, eos qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient, &c. at in fidelium numero Hæretici non sunt. dæmonia igitur, ex Christi sibi communicata potestate, profligare non valebunt. *Mar. vlt.*

533. Alte-

533. Alterum eſt, quod eos nunquam dæmonia expuliſſe legamus. Cum igitur illa vix fieri poſſe dicamus, quæ præteritis temporibus nunquam facta ſunt, Hæreticos dæmonia eijcere, idcirco videmur rectè poſſe negare, quia nulla vnquam tempore illa eieciſſe probatur.

534. Tertium eſt, quod ſæpe in dæmonum eiectione ipſos illuſos fuiſſe certis hiſtorijs doceatur, pro multis duas referimus. primam Staphilius in abſoluta reſponſione contra Iacobum Schmidelinum, his verbis recenſet. poſſum ego, inquit, redigere mihi in memoriam anno 1545. dæmoniacam quandam puellam, è Miſniæ ditione adductam Wittenbergam ad Lutherum ea ſpe, quod Lutherus, ceu tertius Elias, puellam iſtam à malo dæmonio liberaturus eſſet. Quamuis autem Lutherus ad hoc admirandum, & magni momenti opus, initio non parum difficilem ſe oſtenderet, at tandem tamen iuſſit puellam adduci in parochianæ Eccleſiæ Wittenbergenſis ſacrarium: illicque coram alijs pleriſque Doctoribus, & eruditis viris, (inter quos ego, tum quoque magiſter iuuenis aderam) dæmonem cœpit adiuuare, & exorcizare, ſed id tamen more ſuo, non eo, qui apud Catholicos receptus & vſitatus eſt. Cum autem ille diu multumque adiuraſſet dæmonem, cedere ille noluit, ſed eas in anguſtias, ſit venia verbo, Lutheri caligas redegit, vt is quam primum è ſacrario ſe proripere vellet. At quid accidit? Malignus ille dæmon vſque adeo fores ſacrarij obſtruxerat, vt neque forinſecus, neque intrinſecus aperiri poſſent. Quæ res Lutherum in maiores etiam anguſtias adduxit, ita vt iam ad feneſtram properaret, ſperans per eam ſe poſſe effugere, & exilire. Verum obſtabant illi Cancelli ferrei, ſicque compulſus eſt vna nobiſcum tantiſper incluſus hærere, donec per cancellos ferreos ab æditiuo nobis oblata ſecuris, mihique, ceu iuueni viro, tradita, vt ea fores effringerem: quod equidem tum conatus ſum, & ad effectum perduxi. Interea vero viſu admirandam erat: vt Lutherus angoribus correptus, ſurſum deorſumque curſitaret, atque, inſtar ouis parturientis, huc ilucque ſe inuerteret. Hactenus Staphilius. Eandem rem, Staphilium, habet Wilhelmus Lindanus Dialogo 3. capite primo Dubitantij. & Bredenbach. Collationum libro 7. cap. 40. Altera hiſtoria Auguſtæ Windelicorum accidit anno Domini, 1563. in filia Michaelis Roſſimanni ciuis Auguſtani, quam Theologiæ Doctor & apud S. Mauritium parochus Simon Pag. 404

Schei-

Scheibendardus Catholico ritu liberauit., postquam multa frustra tentassent verbi Ministri. Rem pluribus per sequitur Bredenbachius lib. 7. Collatio cap. 42.

535. Quartum est, quod non in dæmonum solum eiectione, verum etiam in alijs; si quando quædam perpetrare voluerunt, miraculis nihil efficere potuerunt, & egregiè confusi sunt ijdem Hæretici. pro hac re & vetera, & noua suppetunt exempla. Vetera primum adducimus. Sub Honorico Catholicorum hoste, Cirolo quidam Arianus Episcopus fuit; qui cum Catholicos, pro fidei suæ confirmatione, miracula edere cerneret. ne ipsis inferior haberetur, hominem quendam quinquaginta aureis inducit, vt se cæcum ad tempus similet, & postquam à Cirola iussus fuerit respicere, visum sibi beneficio Cirolæ restitutum esse publicè testetur. quid vero? fiunt omnia. vnum non fit, iussus non respicit fictus cæcus. Iusto Dei iudicio ex vidente fit cæcus, magno cum Cirolæ, & omnium Arianorum dedecore Ita Gregorius Turonensis de gloria Sanctorum. Alius quidam Episcopus, Regis Leuuildi imperio inductus, idem tentauit; & eodem quoque euentu. vt idem habet Gregorius de gloria Sanctorum. Ausus est Policronius, ad confirmationem sectæ suæ, vltro apud sextam Oecumenicam Synodum in Trullo, polliceri, se mortuum vitæ restituturum & non multo post allato cadauere, cum virtutis suæ speciem esset editurus, & diu mortuo inclamasset frustra, ab omni concione, vt vanissimus nebulo, exclusus est. Idem, frustra, tentauit Simon Magus, teste Egesippo. Voluerunt etiam Ariani, Valentis Imperatoris infirmum filium sanitati restituere: verum tantum abest, vt restituerint; vt ex viuo mortuum fecerint: teste Nicephoro. Idem Manichæo accidit, Cum Persici Regis filium præsumeret curare, vt Theodoretus docet. Hæc vetera sunt. Adiungimus noua. Ioannes Caluinus Burlæum quendam Ostunensem, promissis vitæ subsidijs, induxerat, vt mortuum se simularet: qui tandem, cum ex composito per Caluinum resuscitandus esset, diuina vltione percussus, verè mortuus apparauit. hoc Hieronymus Bolsecus, in vita Caluini. Simile in Polonia accidit in Matthæo quodam, homine paupere, qui & ipse spe lucri, quod Hæreticus Minister promiserat, ad infelicem, & impiam simulationem inductus fuit, teste Francisco Turriano, de dogmat. charact. verbi Dei. Et Wilhelmum Nesenum in Albi submersum ad vitam voluit reuocare Lutherus, sed frustra. Lyndanus in Dubitantio.

Lib. 2. c. 3. *Lib. 2. c. 12 & 13.* *Act. 15.* *Lib. 3. c. 2. de excid.* *Lib. 11. c. 20.* *Lib. 2. fabul. c. 21.* *Cap. 13.* *Lib. 1.* *Dial. 3. cap. 1.*

536. Hinc optimè antiquissimus Scriptor Tertullianus, hoc ab Apostolis Apostolicisque viris differre dicebat Hæreticos, quod illi

li de mortuis viuos facerent; hi de viuis mortuos. Addamus nos, quod illi ex hominum corporibus dæmonia eijcerent;hi in homines illa immitterent.

537 Quid igitur est, dicet aliquis, quod pseudoprophetæ dicuntur daturi signa & prodigia? Respondemus: Signa dabunt; sed falsa, non vera signa, qualia sunt, quæ Magi fecisse leguntur, & quæ patraturus dicitur Antichristus: cuius signa & prodigia, mendacia vocat Sanctissimus Paulus. *Matt. 24.* *Exod. 3.* *2. Thess. 2.*

CAPVT XLI.

De quinq; diuersis modis, quibus in Christianismo, siue apud Catholicos, Dæmonia ex hominum corporibus eijciuntur.

VArijs modis homines ab immundis spiritibus liberatos esse, nemo ignorat. Neque enim, vna eademque ratio seruata est ab ijs, qui olim in veteri lege dæmonia eiecerunt; & ijs, qui idem in noua lege præstiterunt. Quod dicimus ex Capite 42. & sequentibus præsentis Disputationis perspicuum est. 538.

539. Sed in veteri lege aliam rationem seruarunt, qui à Salomone instituti erant; aliam qui Tetragrammaton nomen adhibebant. Et in noua, non vna apud omnes ratio fuisse videtur. Alia vsus Christus, alia Apostoli, alia Apostolorum successores. quamuis ne semper diuersa vsi sint ab Apostolis Apostolorum successores; nec vna semper eademque fuerit omnium Apostolorum.

540. Christus etiam Dominus non eundem semper modum secutus est. Nunc dæmonia verbo expulit, nunc quosdam quasi Exorcismos adhibuit. sanaturus enim quendam dæmoniacum, surdum & mutum, primo omnium ipsum appræhendit, tum à turba abduxit, mox mittit digitos in auriculam, hinc expuit, & linguam obsessi tangit, denique suspiciens in cælum dixit: Epheta. *Marc. 9.*

541. Rationes illas veteris Testamenti persequi non est necesse. iam vetustate, si non alia de causa, antiquatæ sunt, & abolitæ. Nec illam discutiemus, qua Christus vsus est. Reliquæ, quia magnos à quibusdam nostra ætate patiuntur insultus, & præter omnem rationem traducuntur, & à calumnijs sunt vindicandæ, si tamen quæ illæ rationes sint, quibus & olim expulsi, & nostris temporibus dæmones expellantur, prius assignauerimus.

542. Prima igitur ratio est, per nominis Domini nostri IESV Christi inuocationem. de hac Iustinus in hunc modum: per nomen, inquit, ipsius filij Dei, & primogeniti Creaturæ omnis, dæmonium omne adiuratum vincitur, & in ditionem redigitur. & paulo ante: *Disp. cum Trypho.*

Eius nominis (Iesu) potentiam dæmones tremunt, & formidant: & hodie quoque ipsi per nomen Iesu Christi crucifixi, sub Pontio Pilato, qui Iudeæ procurationem egit, adiurat inobis parent. Hæc Iustinus. Prudentius similia habet.

In Apoth. contra Iudaos.

——————torquetur Apollo.
Nomine percussus Christi, nec fulmina verbi
Ferre potest: agitant miserum tot verbera linguæ,
Quot laudata Dei resonant miracula Christi.

Orat. de Babil. Hom. 7. de 7. Machab.

543. Secunda ratio est, per vsum Reliquiarum. Ea est Sanctorum potestas, inquit Chrysostomus, vt illorum superstitum ne vmbras quidem, aut vestes ferre possint dæmones: vita autem functorum & loculos quoq; reformident. Itaque (inquit idem) vt audaces latronum duces, siue impij sepulchrorum effossores, si forte dum prædas agunt, aut spolia capienda conquirant, in arma vel ornamenta Imperatoris incurrerint, quamlibet cupidi prædarum, tamen ita, agnitis Regis insignibus, terrentur; vt fugiant, neque cominus accedere vel attingere audeant, vnde sibi compendium non procedere, sed periculum prouident imminere, si quid inde audeant vsurpare: ita profecto, & dæmones, qui vere latronum & Principes & Magistri sunt, vbi coronatorum Martyrum viderint corpora posita, longè illico à conspectu illorum pauidi fugiunt & absiliunt.

Lib. 4. cap. 27.

544. Tertia ratio est, per Sanctæ Crucis impressionem. de hac Lactantius: Sicut ipse (Christus) cum inter homines ageret vniuersos dæmones verbo fugabat, hominumque mentes emoliebat, & malis incursibus furiatas, in sensus pristinos reponebat; ita nunc sectatores eius eosdem Spiritus inquinatos de hominibus, & nomine Magistri sui, & signo passionis excludunt.

545. Quarta est, per vsum verum Consecratarum. Antiquissima in Christi Ecclesiæ consuetudo est, vt res quædam consecrentur, & benedicantur; quibus deinde fideles, tum ad dæmones profligandos, tum ad morbos pellendos, aliaque mala arcenda, vterentur.

ad Demetrianum Procons.

546. Quinta est dæmonum per Exorcismos adiuratio. Huius meminit Cyprianus. Adiurantur, inquit, à nobis & torquentur spiritualibus flagris; & verborum tormentis de obsessorum corporibus eijciuntur dæmones. Sed & prudentius formam quandam Exorcismi his verbis expressit,

Intonat

Intonat Antistes Domini, fuge collide serpens,
Exue te, membris, & spiras solue latentes:
Mancipium Christi cur corruptissime vexas.
Desine. Christus adest, humani corporis vltor.
Non licet, vt spolium rapias, cui Christus inhaesit.
Pulsus abi virose liquor, Christus iubet: Exi.

547. His quinq; possemus alias rationes addere. sed hæ præcipuæ sunt, & aliæ in iā dictis, præsertim vero in Exorcismo, continentur: vt sunt in Ieiunium, Oratio, Missæ sacrificium, Litaniæ, Sanctorum inuocatio, Crucifixi imago, & his similia.

CAPVT XLII.

Examinatur primus modus, quo per Inuocationem nominis Iesu, Dæmonia ex hominum Corporibus eijciuntur.

FOrmam & rationem dæmonia eijciendi per nomen Do- 548.
mini nostri & Dominus videtur præscripsisse, & Apostoli
obseruasse, & viri sancti vsurpasse. Dominus præscripsit, *Mar. vlt.*
cum dixit: In nomine meo dæmonia eijcient. Apostoli si- *Lucæ 10.*
bi gratulantur, quod in nomine Christi ipsius subijcerētur dæmonia.
D. Paulus in nomine Iesu præcipit dæmonio, vt à puella exeat. Pri- *Act. 16.*
mis Christianis testimonium præbent Iustinus & Prudentius supe-
rius citati: quibus accedit Lactantius. Firmianus denique eiusdem
nominis inuocatione Spiritus eiecisse D. Antonium testatur, in ipsius *Lib. 2.*
vita, Athanasius. Quid, quod eadem vsi etiam illi, qui Christi doctri- *cap. 27.*
nam non profiterentur? Vidimus, inquit Ioannes, quendam eicien- *Lucæ 9.*
tem dæmonia, qui non sequitur nobiscum. Huic adiunxero illos,
quorum Lucas, in historia Apostolorum, meminit; qui Iudæam cir-
cuibant, & super eos, qui malos spiritus habebant, nomen Domini *Act. c. 19.*
inuocabant. Iosephum item cuius Epiphanius meminit.

549. Verum in hac dæmonia eijciendi ratione, quatuor sunt, quæ in quæstionem venire videntur. primum est, quid sit in Christi nomine dæmonia eijci. secundum, cur potius in Christi, quam aut Patris, aut Spiritus sancti nomine dæmonibus discessus imperatus. Tertium, quodnam potissimum Christi nomen (varia enim habet) hic assumptum sit. Quartum & postremum, An ipsa per se nuda Christi nominis compellatio robur aliquod habeat, ad Spiritus ex hominibus exigendos.

550. Primæ quæstionis definitio requirit, vt ambiguitas Nomi-

nis prius distinguatur. Neque enim vna est ipsius significatio: nunc pro imperio, nunc pro meritis, nunc pro auctoritate, nunc pro virtute ac potestate sumitur. Exemplum primi est, quod Petrus in verbo siue nomine Domini dixit se laxare rete. exemplum secundi, quod Dominus promittat omnia petentibus & rogantibus Patrem in suo nomine. exemplum tertij, quod doceat patrem missurum Spiritum sanctum in suo nomine. exemplum quarti, quod in patris nomine asserit se opera & prodigia facere.

Lucæ 5. *Ioan. 14.* *ibidem.* *Ioan. 10.*

551. Hoc constituto, dicimus quod quamuis & Christi imperio, & Christi meritis, & Christi auctoritate dici possit dæmonia eijci, quando ad Nominis eius inuocationem pelluntur; proprie tamen virtutem eius intelligimus; vt idem sit in Christi nomine, atque in virtute Christi dæmonibus exercitum imperare.

552. Quod dicimus, facilè probabit, qui, quale opus sit Dæmonum eiectio, expendet. diuinum prorsus est, & humanas vires longissimè superans: diuinam igitur virtutem requirit; qua dæmones vt expelli demonstremus, Christi nomen, hoc est, virtutem, quæ diuina est, inuocamus.

553. Itaque in hac dæmones eijciendi ratione duo videntur concurrere: primum est Christi nominis vsurpatio; alterum eiusdem virtus & potestas. Illud voce profertur; hoc animo concipitur, & verbo insinuatur. Et sic ad primam quæstionem responsum sit.

554. Altera difficilior est: sed tamen breuiter dicimus, ob multas, & magnas rationes in filij potius, quam aut Patris, aut Spiritus sancti, aut etiam Dei nomine dæmonia pelli. quamuis enim omnium personarum æqualis sit potestas; quia tamen filij diuinitas erat astruenda, & doctrina confirmanda, omnino conueniebat, vt filij nomine inuocato dæmonia pellerentur; cum hæc res egregiè ad vtrumque valeret.

555. Innotuerat olim mundo prima in diuinitate persona; filius non item. quemadmodum igitur Pater multis rationibus se probauerat; ita altera persona, filius Dei, suam diuinitatem signis & prodigijs debebat probare.

556. Pro Spiritus Sancti persona, inquit aliquis, etiam hæc ratio militat. Non hoc ignoramus. Sed aliæ ipsi non defuerunt, quibus suam diuinitatem astruxit, rationes: & alia maxime quod Christi grauissimum pro se testimonium haberet; cuius diuinitas siue Spiritus Sancti diuinitate constare non potuit.

Ioan. 14. 15. &c.

557. Sed & filio multò maximè his prodigijs, & signis opus fuit quid ita? postulabat, scilicet hæc doctrina, quam mundo inferebat: postula-

postulabant homines, quibus doctrina illa erat tradenda. postulabant illi, per quos erat tradenda. Nunquam mundo Christi doctrina (vt persuasa est) persuaderi potuisset; nisi ad hanc inferendam, & contrariam extirpandam hæ prodigiorum machinæ, & dæmonum profligationes fuissent adhibitæ.

558. Doctrina omnes ingenij vires superabat. Carni erat contraria; &, quæ mundus in præcipuo honore habebat, aspernabatur. Tradenda hæc erat ingenii, acumine valentibus; & qui, quod ratione non capiebant, paradoxum iudicabant. Tradenda ijs, qui præter oblectamenta carnis, & huius vitæ, nulla alia superesse existimabant bona. Et per quos tradenda? Non per Sapientes, & in Academicis congressibus, multis iam annis, exercitatos Naturæ magistros: non per potentes & militum copia instructos; sed per homines piscatores, & qui vix ad honestorum virorum conspectum admittendi videbantur. quantus igitur, & qualibus hic machinis, si quid feliciter fieri debuit, erat opus?

559. Esto, potuerint hic aliæ machinæ adhiberi: adhibitæ etiam sint: nec frustra adhibitæ sint, veruntamen conueniebat, vt etiam dæmones in nomine Christi profligarentur; illi scilicet, qui iam in mundo principatum obtinebant: qui multis modis, hominibus plurimos annos illuserant: ad quorum regnum dissoluendum, spolia deripienda, arces occupandas, Christus præcipuè in mundum venerat.

560. Hinc est, quod inter præclara à Christo gesta, nihil ita prædicetur, vt dæmonum ex hominibus eiectiones: nullum etiam opus sit, in quo frequentius occupatus videatur: nullum ferè, quod ita homines mirati: nullum, quod magis ipsius hostes & aduersarij calumniati.

561. Sed tertia nos ad se quæstio vocat, qua quæritur: Quoniam potissimum Christi nomine, & Apostoli, & Apostolorum successores vsi sint in dæmonum profligatione. Atque hoc loco, vt quod sentio, dicam, extra controuersiam esse puto, omnium Christi nominum vim magnam esse; & quod vnius sit vsurpatione, id posse fieri aliorum omnium. Hoc, ne alia proferam, declarat, qui nunc non infructuosè dæmoniacis adhibentur, Exorcismus, in quo omnia propemodum, quæ Christo tribuuntur, nomina inueniuntur.

562. Veruntamen, quamuis omnium vis magna sit: nomine Iesu tamen vsos esse, & in eo plus præsidij potuisse, optimè videmur posse affirmare, ob sequentes causas. primo, quia licet multa Domino nomina tribuerentur, vnum tamen proprium erat. Vocatum est

Luca 2. nomen eius Iesus, inquit Lucas, quod vocatum est ab Angelo, priusquam conciperetur. iam vero ipse suo nomine (quis dubitabit, quin hoc proprio?) dæmonia dixit eijcienda.

Mar. vlt. 563. Deinde huius nominis inuocatione dæmonia expulsa legimus, non per Apostolum Paulum tantum; verum etiam Iudæorum Exorcistas, qui Apostolorum, aliosque Christi discipulos imitabantur. Quid, quod primi Christiani hoc præ cæteris nomen assumpserint? Nominis Iesu, inquit Iustinus, potentiam dæmones tremunt, & reformidant: & hodie quoque illi per nomen Iesu adiurati nobis parent.

De veritate Relig. Christ.

564. Tertio, quia huic nomini aliquid plus tribuisse videntur Apostoli, quam alijs omnibus. Omitto quod in nomine Iesu dicatur flectendum omne genu cælestium, terrestrium, & infernorum: quoties Sanctissimus Paulus idem illud nomen in ore habuit? quoties in corde? Licet id intelligere partim ex ipsius scriptis, in quibus quingenties extat, partim ex grauissimis Scriptoribus, qui eiusdem abscissum caput, ter Iesu nomen, inclamasse testantur.

Philip. 2.

565. Ad hæc accedit fidelium omnium, qui iam sunt, (haud dubium, quin & priorum) consensus; & quæ damnari non potest (nisi fortè à Christi hostibus) consuetudo; qua frequentius hoc, quam quodcunque aliud nomen, si quando terrentur, aut cadunt, compellant: quæ morientibus hoc potius, inclamant; qua præ cæteris pingunt, & maiorem illi, quam alijs, reuerentiam, nunc Capitis inclinatione aut detectione, nunc geniculatione, exhibent.

566. Sed & ratio egregiè pro hac sententia militat. Finis, qui in dæmonum eiectione propositus fuit, hoc potius, quam quocunque aliud nomen requirebat. quid ita? quia cum hic propositum esset, vt Christi gloria atque diuinitas innotesceret, ipseque pro vero Deo susciperetur & haberetur; nonne illud nomen assumere oportebat, quod Christo erat maxime proprium? quo ab omnibus passim compellabatur? Atque hoc esse dulcissimum Iesu nomen, si non alia, certè Titulus Triumphalis, vt vocamus. satis superque declarat.

567. Porro hæc pro tertiæ quæstionis responsione dicta, haud parum ad quartæ solutionem faciunt. Neque enim obscurè insinuant ipsum nudum Iesu nomen dæmonibus molestum, & graue fuisse; magnam quoq; ad ipsos sedibus humanis pellendos impressionem fecisse. Id exemplo etiã eorum confirmari videtur, qui, quãuis Christum non sequerentur, nondum crederent, fortè etiã ipsius hostes essent & aduersarij; Iesu tamen nomine inuocato dæmonia pellebant.

569. Sic Sagis, & ijs, qui se diabolo deuouerunt, mandari, & serio præcipi scimus, vt, si quando nocturnos conuentus habent, prorsus à nomine Iesu abstineant, quanquam Iesum abiurarint scimus subito & diabolos, & præsentem turbam disparuisse, si quando Collegarum alicui, etiam præter intentionem, nomen Iesu excidisset.

570. Dæmonia aliquando consuluit Christianæ Religionis desertor, & persecutor Iulianus. Cum vero eidem, terribili, & quam ferre non posset forma, apparuissent, pro consuetudine, quam Christianus adhuc, habuit, se cruce muniuit, crucis hostis: & ipsa mox disparent: probantque ipsum per se nomen Iesu dæmonibus horrori esse. *Naz. Orat. in Iulian.*

571. Non leuia hæc sunt argumenta. Sed, vt Caput hoc concludamus quatuor dicimus, primum, magnum huius nominis vim esse, si cum reuerentia, atque pietate proferatur. Secundum, Etiam per multum valere, quamuis nullum pietatis affectum habeant, qui eo vtuntur; si tamen eo fine, vt Christi virtute quippiam obtineant, assumant. Tertium, Nullam eius vim esse, si vt nuda quædam in aerem prolata vox est, consideretur. Quartum, quod si vt signum aliquod vsurpetur, dæmonibus terrori esse posse, quamuis & pius absit affectus, & nihil ab eo qui profert, exspectetur.

572. Primum illud probant eiecti ab Apostolis dæmones, serpentes sublati, haustum sine detrimento venenum, infirmorum curatio, & his similia: vt taceam, quod pius animus, cum re qualibet (quidni cum diuini nominis inuocationem) possit plurimum. *Mar. vlt.*

573. Secundum dubium non est. Illi ipsi, quos iam sæpe produximus, huius rei testes sunt: illi inquam, qui apud Christum à discipuli sdelati, quod dæmonia eijcerent in eius nomine, quem non sequerentur. Debuerunt quoq; hic homines intelligere, Christi magnam esse virtutem; quando etiam illi, qui ipsius doctrinam non per omnia probabant, in eius nomine dæmonia eijcerent.

574. Tertium omnes ni fallor, admittunt. Cum enim vox in aërem prolata, nihil sit aliud, quam concussus aer; nihil efficeret, quod non concussus aer præstat. Si pica aut psitacus doceatur nomen Iesu proferre, vires sue alias, quam quodcunque nomen prolatum habebit. *Testim. 1. Reg. c. 16. q. 40.*

575. Quod vero quarto loco asserebamus, idem inquam Christi nomen, vt signum quoddam est, vires aliquas habere, facilè credet, qui animaduertet dæmones non rebus tantum, verum etiam signis terreri & cruciari. Res clara est, de signo Crucis, quod vbicunq; tandem conspexerint, & quomodocunque formatum sit, odio habent impostores & detestantur quemadmodum fures, rotas & patibula.

CAPVT

CAPVT XLIII.

Examinatur secundus modus, quo per vsum Reliquarum Sanctorum, dæmonia ex hominum corporibus eijciuntur.

I. ALtera ratio eijciendi dæmones est per vsum Reliquiarum Sanctorum. Pro hac produximus superius B Chrysostomi sententiam, Chrysostomo adiungimus semicinctia, & sudaria Apostoli Pauli, de quibus ita S. Lucas: virtutes, inquit, non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli, ita vt etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria & semicincta; & recedebant ab ijs languores, & Spiritus nequam egrediebantur. Addimus quoque vmbram Petri, qua dæmonibus vim allatam esse haud obscurè insinuatur capite quinto historiæ Apostolorum.

Possent pro hoc argumento iam dicta satis esse; verum quoniam hæc exorcizandi ratio magnos & multos habet Aduersarios, pluribus exemplis, rationibusq; illustranda videtur, & explicanda.

Ab exemplis initium facimus. Refert B. Hieronymus ad Eustochium de vita Paulæ. ad sepulchrum Elisæi, Ioannis Baptistæ, atque Abdiæ, rugire consueuisse dæmones. Idem attestatione totius populi Mediolanensis fieri ad sepulchra Prothasij & Seruasij testatur B. Ambrosius, de Prothas. & Seruas.

Eorundem Prothasij & Seruasij memoria fuit in villa Victoriana ab Hippone regio, minus triginta millibus distante. Portatus est eò adolescens quidam, qui, cum de medio tempore æstatis, equum ablueret, in fluminis gurgitæ dæmonem incurrit. Ibi cum iaceret, vel mortui proximus, vel similimus mortuo, tandem dæmone fugam capiente liberatus est, ita B. Augustinus, lib. 22. de Ciuit. cap. 8.

Nazianzenus, Orat. 19. tanquam rem omnibus manifestam relinquit, ad Cypriani Martyris sepulchrum dæmonia eiecta.

Plurima quoque per catenam S. Petri eiecta esse docent, & testantur historiæ. Anno salutis 900. accidit, vt quidam Comes, Otthonis Imperatoris familiaris, occupatus ab immundo Spiritu, seipsum dentibus dilaniarit, iussu vero Imperatoris ad Ioannem Pontificem ductus sit, atque, vt sacram catenam attigit, erumpens nefarius Spiritus, hominem liberum reliquit. Hoc Vincentius lib. 24. cap. 88. & Chronicon Saxoniæ.

Quibus Belgium notum est, non ignorant apud Gheelam Brabantiæ, ad sacrosanctas D. Dymnæ Reliquias dæmoniacos singulari Dei Opt. beneficio in hunc vsq; diem liberari, inquit Breidenb. lib. Col. cap. 37.

Si-

Sic anno 1541. in Sicilia, in templo Sancti Philippi, qui S. Petri discipulus fuit, ducentæ propemodum fœminæ liberatæ sunt, & quotannis ipso D. Philipi festo die liberantur non pauci, quemadmodum quodam in loco refert Thomas Fazellus.

Gregorius Ligonensis Episcopus adductos ad se Energumenos, signo crucis, & verbo curabat: sed eo absente multi dæmonia ab Obsessis virga, quam gestare solebat, pellebant: quemadmodum habet Gregorius Turonensis in eius vita. Idem Gregorius, lib. 2. Miracul, cap. 44. docet ad pignora S. Iuliani Dæmoniacum cum vomitu sanguinem dæmonemque eiecisse.

Sic dæmones clamabant se gemino incendio torqueri; cum S. Genouefa Reliquias S. Martini visitaret: quia scilicet, nec sancti Viri Reliquias, nec S. Virginis præsentiam ferebant. Surius Tom. 1.

Agonouit hanc reliquiarum virtutem Pipinus, Caroli Magni parens. Cùm enim Clericum suum (Brunco is vocabatur) à dæmonis tyrannide cuperet absolui, ad Sanctorum Reliquias ipsum destinauit. Nec spes fefellit: siquidem mox, vt limina Ecclesiæ S. Maximini, Treuirensis Episcopi, attigit, curatus est Brunco: teste Lupo, in Vita S. Maximini, apud Surium, Tom. 3.

Idem Lupus addit, vno eodemque die, S. Maximini sacro triginta septem earundem Reliquiarum beneficio à dæmonibus esse liberatos; in eorumque numero fuisse fœminam, quam post quadraginta septem annorum carnificinam Satanicam Spiritus reliquerit; sulphureo nidore, in discessu suo, templum implens. Sequenti item anno, eodem S. Maximino sacro die, curatos viginti duos: tertio anno curatos tredecim.

De Reliquijs S. Liborij Episcopi Cenoanmensis scribitur; quòd cùm anno 836. corpus eius è tumba leuaretur, transferendum Badelbornam; liberatus sit Diaconus quem multis annis diabolus torserat. in itinere verò cùm ad eiusdem sacra pignora mulier obsessa adduceretur; cœperit horrendum in modum dæmon mugire, sibilare, atque alias ferarum bestiarum voces edere: mox verò discedere coactus sit; feretrum attigerit. Hæc apud Surium, Tom. 4. fol. 338.

De puluere, in quem effusa fuit aqua, qua B. Osualdi ossa fuerunt abluta, refert Beda, lib. 3 Histor. Anglic. cap. 11. quòd dæmoniacum sanauerit, apud quem nihil profuerunt Exorcismi.

Sic nihil proficiebatur in monasterio Bellæuallis, omnibus Exorcismis, quos adhibebant dicti monasterij Viri religiosi: stola autem, qua S. Bernardus vti consueuerat, Energumeno per Pontium loci Ab-

ci Abbatem, admota, subitò Spiritum exegit, teste Wilhelmo S. Theodorici, in vita Bernardi lib. 4. cap. 1.

De Gregorio Thaumaturgo scribit Gregorius Nyssenus, in eius Vita; apud Surium, Tom. 4. quòd anhelitu oris sui velum afflarit: & obsesso illud imponens, dæmonem expulerit.

De Maltonio Episcopo testatur Sigebertus, qui eiusdem Vitam descripsit, (habetur apud Surium. Tom. 6. quod rogatus, vt nobilis cuiusdam filiam, quam miserè dæmon torquebat, curaret; proiecerit in Obsessæ collum, suum strophiolum: & statim in conuitia Spiritus proruperit, & post potam benedictam aquam discesserit.

Sic Terentianus prætoriæ cohorti præfectus ob mortem Ioannis & Pauli Romanorum ciuium, quam iussu Iuliani Apostatæ curauerat, cum filio à Spiritibus immundis, sceleris patrati vltoribus inuaditur, sed ab ijsdem liberatur, quamprimùm ad Martyrum sepulchra fuit perductus. Ita in Vita Ioannis & Pauli per Terentianum scripta, teste Baronio in Martyrologio 16. Iulij.

4. Habet hic locum, quod de S. Bernardo refert Bernardus Bonæuallensis Abbas. Huic, cùm Mediolani in Ecclesia S. Ambrosij esset celebraturus: puellam adducunt à Dæmonio obsessam, auxilium eius implorantes. Quid Sanctus? Aquam manibus suis iubet superinfundi; quam cùm puellæ bibendam dedisset, mox pristinæ sanitati illa restituitur. Habet quoque locum, quod B. Augustinus affert 22. de Ciuit. cap. 8. se Mediolani domum vidisse, quæ à dæmonio vexabatur, & suspensa in illa parte terræ sanctæ, à dæmonij infestatione liberata est. Hinc optimè B. Hieronymus dæmoni, qui per os Vigilantij, Reliquias contemnentis, loquebatur: *Tu hoc vilissimo totus es sæpe puluere.*

5. Nec mirum est dæmones aut profligari, aut cruciari Reliquijs: cùm vel maiora, vel certè æqualia Reliquiarum attactu, & virtute perfecta esse sciamus. Per has enim alijs est restitutus visus: alijs redditus vsus pedum: alijs data vita: alij ab incurabilibus morbis liberati: vt bene dictum sit à Patribus Nicænæ II. Reliquias Sanctorum esse fontes salutares, quibus Deus multa beneficia hominibus præstat. Nec hic exempla desiderantur. Mulier quædam fluxu sanguinis laborauerat, annis duodecim. Expenderat in medicos omnes, quas habebat, facultates. Christum in medio turbæ conspicata, cogitabat si vel fimbriam vestimenti eius tangeret, fore, vt sanaretur. Quid multis? Vicit pudorem desiderium sanitatis. clàm, Dominum accedit, fimbriam tangit, & mox sanitati restituitur.

Conijcitur in sepulchrum Elisæi Prophetæ cadauer hominis cuiusdam

iuſdam defuncti; ſubitò, vbi Eliſæi oſſa attigit, ſurrexit homo viuus, 4. Reg. 13.

Scribit S. Epiphanius in Vita eorum, à plurimis coli ſolita ſepulchra Ezechielis, Iſaiæ, & Hieremiæ, ob multa beneficia, quæ in ijs locis propter eorundem merita Deus conferebat.

Baſilius Oratione in Mamantem, dicit omnibus nota eſſe miracula, quibus Martyr alijs ſanitatem, alijs vitam reddiderit. Refert idem Orat. in Iulianum, cùm reliquiæ S. Iulittæ in quendam locum, vbi aquæ penuria laborabatur, adductæ fuiſſent, è terra erupiſſe fontem aquæ dulciſſimæ; vt videretur ſancta illa, quaſi mater & nutrix communis, totam illam regionem lacte ſuo alere voluiſſe.

S. Gregorius Nazianzenus, Orat. in Cyprianum: Omnia, inquit, poteſt puluis Cypriani cum fide, vt ſciunt hi, qui ipſi experti ſunt, & miraculum vſque ad nos tranſmiſerunt.

Ambroſius Sermone de Geruaſio & Prothaſio, & Epiſtola ad Sororem de eiſdem; inter alia facta, refert etiam cæcum, nomine Seuerum, arte Lanionem, omnibus notiſſimum, fuiſſe curatum ad contactum feretri, quo Reliquiæ portabantur.

B. Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. cap. 8. aſſerit tot facta eſſe miracula, breuiſſimo tempore, ad Reliquias S. Stephani, vt multi libri ſcribendi ſint, ſi omnia referri debeant. Sulpitius, in Vita S. Martini, dicit ſolo contactu veſtis eius curatam mulierem à fluxu ſanguinis. Legendus eſt Iacobus Rabus de Miraculis contra Morbachium.

Magna ſunt quæ diximus. Sed illud magis Reliquiarum virtutem probat, quòd etiam ſudaria, vel vela, (quæ Sanctuaria vel Brandea dicebantur) ijs, cùm tangendi facultas non concederetur, Maiores admouerint, & poſtmodum his tanquam rebus ſacris, ad res magnas perficiendas vſi ſint. de quibus ne longiores ſimus, conſulendus eſt Cæſar Baronius, in Martyrologio, 15. Iunij. Quantam autem virtutem haurirent huiuſmodi Vela, admota Sanctorum tumulis, locuples teſtis eſt B. Gregorius PP. ſcribens ad Conſtantiam Auguſtam, lib. 3. cap. 30. & Gregorius Turonenſis de gloria Martyrum, cap. 28. & Diaconus in Vita Gregorij. 6.

Quid, quòd non tantùm velamina, & Panniculi Reliquijs admoti; ſed & Veſtimenta languentium: atque mortuorum, ſacris altaribus, vbi Sanctorum ſeruarentur Reliquiæ, ſuperpoſita, virtutem quandam diuinam hac ratione contraxerint; vt poſtea infirmis aut mortuis adhibita, præſens remedium attulerint? Pro hac re eſt ſanctiſſimus Auguſtinus, qui ad arguendam Gentilium impietatem complurium miraculorum ſuo tempore in Africa editorum catalogum 7.

longum texuit; eandemque gratiam floribus, qui ijsdem sacrarum Reliquiarum loculis admoueri consueuerunt, impartiri solitam, pluribus monstrat exemplis. Vide lib. 22. de Ciuit. cap. 8.

Maximis his maiora addimus, *Puluis* etiam atque situs, qui circa Martyrum sepulchra inuentus est, maxima propter Martyres præditus fuit virtute. Fidem huius integram faciunt Patres ferè omnes, sed inprimis Gregorius Nyssenus, Orat. in Theodor. qui de consuetudine prædicti *Pulueris* colligendi hæc ait: Si quis Puluerem, quo conditorium, vbi Martyris corpus quiescit, obsitum est, auferre permittat: pro munere puluis accipitur, atque tanquam res magni pretij condenda terra colligitur.

Cæterùm, quot quantáue miracula, ex collecto Puluere, circa Sanctorum sepulchra iacente, Deus operari consueuerit, verax testis est B. Gregorius PP. lib. 3. Dialog. cap. 17. qui fideli ceteraque attestatione refert, ex Puluere collecto, ex altaris crepidine mortuum esse reuocatum. Multa id genus habet de his, qui pleraque ipse expertus est, Gregorius Turonensis, de Miraculis S. Martini, lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 12. & lib. 4. cap. 32. & sequentibus. Item libro primo, de Gloria Martyrum, cap. 62. & lib. 2. cap. 33. 42. 45.

9 Nondum finem facimus. Addimus & hoc, quòd etiam à Sanctorum loculis separata, si tamen in ipsorum impendantur honorem, eandem edendi miracula facultatem assecuta sint. Hoc de oleo manifestum est, quo ex more in Ecclesia antiquitus obseruato, lampades circa sepulchra Sanctorum solent accendi. eo enim vnctum cadauer filij Irenæi, mox reuixit, vt habet B. Augustin. 22. de Ciuit. ca. 8. Sic ingentia miracula edita ad Oleum ex lychnis, ad Martyrum sepulturas refert Theodoretus, in Historia Sanctorum Patrum. De Ceræ particula, à S. Martini templo delata commemorat Turonensis, quod igni iniecta totum incendium, quo domus ardebat, restinxerit; & nouo miraculo Cera, quæ ignem alere est solita, violentias ignis oppresserit.

10 Vnum adhuc pro Reliquiarum gloria, atque argumenti confirmatione addimus. quòd ipsa quoque dira pœnarum instrumenta, quibus Martyres excruciati sunt, magnam virtutem atque vim ex Sanctorum membris hauserint, Testatur id *Lapis*: quo B. Stephani Protomartyris brachium est percussum. de quo S. Augustinus, Serm. 31. & 32. de Diuersis, quòd plurima per ipsum Anconæ, vbi religiosè seruabatur, facta sint miracula.

Testantur D. Petri *Catena*: de quibus idem Augustinus, Serm. de Sanctis 29. Meritò, inquit, per omnes Christi Ecclesias auro pretiosius

ſiũs habetur Ferrum illud pœnalium vinculorum. Si tam medicabilis fuit adumbratio viſitantis; quanto magis Catena vincientis. Si inanis quædam ſpecies vacuæ imagines (vmbræ) habere potuit in ſe vim ſalutis: quanto magis de corpore meruerunt attrahere ſalubritatis, ferreo pondere ſacris impreſſa membris Vincula paſſionis?

Teſtatur Craticula S. Laurentij, cuius miraculorum meminit S. Gregorius Papa, in Regiſtro lib. 2. Epiſtola 33. Hinc optimè Gregorius Nazianzenus, Orat. 1. in Iulianum: Quorum (loquitur de Martyribus) corpora idem poſſunt, quod animæ: ſiue manibus contrectentur, ſiue honorentur: quorum vel ſolum ſanguinis guttæ, atque exigua paſſionis ſigna idem poſſunt, quod corpora.

Intellexerunt, haud dubium, hanc Reliquiarum Virtutem Maiores noſtri. Id ex *quatuor* Capitibus poſſumus deprehendere. Primum eſt, quòd longas & difficiles Peregrinationes ad Sanctorum ſuſceperint Reliquias. *Qui* (inquit B. Chryſoſtomus) à Matyribus miracula eduntur, magna affatim ad illos multitudo affluit. 11.

Alterum eſt, quod ipſas ſtudioſè quæſierint: magna diligentia compararint: comparatas non alio, quam maximi theſauri loco habuerint. Hinc Theodoretus ad Græcos, de Martyribus; ſic habet: Animæ triumphatorum Martyrum in cæleſti nunc patria vitam agunt, Angelorum choris interſitæ: eorum verò corpora non ſingula quidem ſingulis monumentis conduntur; ſed Ciuitates, oppida, paganique conuentus hæc inter ſe ſortitò partiti ſunt, laborantibuſque animis ac ægrotis corporibus ſalutaria ea confiteri non ceſſant.

Tertium eſt, quòd eaſdem in ſummo honore iudicauerint habendas eſſe. Hoc pulchrè exprimit Gennadius de Eccleſiaſticis dogmatibus: Sanctorum corpora, inquit, & præcipuè beatorum Martyrum Reliquias, perinde ac ſi Chriſti membra, ſinceriſſimè honoranda; & baſilicas eorum nominibus appellatas, veluti loca ſancta, diuino cultui mancipata, affectu pijſſimo & deuotione fideliſſima adeundas credimus. Si quis contra hanc ſententiam venerit; non Chriſtianus, ſed Eunomianus, & Vigilantius creditur.

Quartum eſt, quòd magni beneficij loco habuerint, ſi ijs locis, vbi Sanctorum Reliquiæ conſeruarentur, ſua haberent ſepulchra. *In Conſtantinopoli*, inquit D. Chryſoſtomus Homil. Quod Chriſtus Deus, *Reges noſtri magnam gratiam putant, non ſi prope Apoſtolos; ſed ſi vel extra eorum veſtibula, corpora ſua ſepeliantur, fiantq; piſcatorum Oſtiarij Reges.*

Quæ diximus, egregiè, ni fallimur, noſtrum argumentum con- 12.

 firmant.

firmant. Pluribus opus non est. finem facimus, si quam ob causam, per *Reliquiarum vsum*, Deus dæmonia expelli voluerit, paucis docuerimus: simul etiam exposuerimus, Veréne aliqua virtus Reliquijs insit, quam dæmones ferre nequeant.

13. Prioris non malè dixerimus *duas* esse causas. Altera est, Christi diuinitatis & diuini numinis confirmatio: altera sanctitatis eius, ad cuius Reliquias dæmonia profligantur, declaratio. Et nunc duæ hæ causæ simul concurrunt: nunc altera tantùm locum habet.

14. Olim, quando etiam ad Domini nominis Inuocationem miracula edebantur, Christi gloria maximè erat proposita. Quocirca non tam mirabantur homines illa, ad quorum præsentiam attactumque dæmonia eijciebantur; quàm, in cuius virtute eijcerentur: sicque non tam ad prædicandos Christi Apostolos atque Discipulos excitabantur; quàm ad Christianam Religionem amplectendam vrgebantur.

15. Sequentibus, & nostris temporibus, stabilita iam Christiana Religione, quæ ad Reliquias miracula eduntur, sanctitatis ferè sunt argumenta. Vult Deus eos, qui sibi ministrant, honorari: ad quam rem cùm miracula, dæmonumque eiectione plurimum faciant; ad Sanctorum Reliquias & Pulueres hæc vult fieri. Sic scilicet de Sanctis maiorem sanctitatis opinionem concipiunt homines. Sic maiorem ipsis honorem impendunt: feruentius ipsorum patrocinia implorant: & tutius meritis confidunt. quanquam & in his quoque Christi gloria proposita est.

16. Sed tamen (quod secundo loco explicandum erat) *Vis naturalis, qua dæmonia profligantur, nulla vel Reliquijs; vel ijs quæ cum Reliquijs coniuncta sunt, inesse dicenda est.* Quam enim aliam rebus corporeis, quàm corpoream, inesse dicemus? At qua dæmones pelluntur, illam non oportet esse corpoream. Corporea nihil ad profligandos dæmones: nihil ad res, quæ naturæ vires superant, facit.

Diuina igitur virtus est, qua dæmones eijciuntur. Id in simili
17 causa egregiè demonstrat Apostolus Petrus. Cùm enim aliquando quendam ex vtero claudum curasset, & ob id omnium in se oculos vultusque conuertisset: hac oratione à se, in Deum, patratum miraculum amolitus est. *Viri Israelitæ*, inquit, *quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi Nostra virtute, aut potestate fecerimus hunc ambulare. Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, Deus patrum nostrorum, glorificauit Filium suum Iesum. In fide nominis eius, hunc quem vos nunc videtis & nostis, confirmauit nomen eius: & fides, quæ per ipsum est, dedit integram sanitatem*

tatem istam, in conspectu omnium vestrum. ita Petrus.

Interim Reliquijs etiam dæmonum exilia, atque prodigia alia, tribuuntur. Quia quamuis Deum authorem primum & summum habeant; alias tamen etiam possunt habere causas. Non ignorabat Dominus in digito Dei eijci dæmonia; sed tamen & homines verè dæmonia eijcere, hac ratione confirmat: *In nomine meo dæmonia eijcient.* 18.

At, quam causæ rationem in hoc negotio Reliquiæ subeunt? Instrumentalis suspicor. Per Reliquias Deus, tanquam per instrumenta quædam, dæmones pellit: quemadmodum eosdem per ignem tanquam iustitiæ instrumenta torquent, & punit. Sed hæc alium locum requirunt. Nostra persequamur. 19.

CAPVT XLIV.

Examinatur tertius modus, quo per vsum Signi Crucis dæmonia ex humanis corporibus eijciuntur.

CRucis rationes & considerationes variæ sunt. Aliud Crucis Christi, aliud Signi Crucis Christi nomine intelligimus. *Crucem* dicimus illud ipsum lignum, in quo Dominus salutem nostram operatus est: *Signum* Crucis quidquid illud sensibus offert. *De signo hic quæstio est.* Nam Crux ipsa ad præcedens, de Reliquijs, caput pertinet. 1.

Signum verò Crucis duplex potest distingui. Alterum permanens est: alterum transiens. Permanens aut ex ligno, aliáue solida materia fit, aut colore in plano effigiatur. Transiens, mox vbi formatum est, esse desinit. Illud in eodem genere ponitur, cum Imaginibus hoc inter rationes, quibus dæmonia profligantur, superius constituimus. 2.

Huius Transeuntis duplex vsus est. Quoddam homines sibi imprimunt (vt cùm pietatis studio Cruce vel frontem, vel pectus, vel os muniunt:) quoddam alijs à se; vt fit in Sacramentorum, maximè verò Baptismi, Confirmationis, & Extremæ vnctionis administratione; & quando fideli populo in Ecclesia, ab Episcopis & Sacerdotibus benedicitur. 3.

Vterque modus antiquissimus est: & non cum paruo fidelium fructu frequentatus. Quod vt in alijs multis, ita in dæmonum eiectione & profligatione licet deprehendere; cùm nouum non sit *ex humanis corporibus, virtute Crucis, ipsos eijci*; quemadmodũ grauissimus testis est, 4.

testis est, quem superius produximus, Lactantius Firmianus.

Nec hic desunt exempla. Ex multis pauca afferimus. Gregorius Lingonicus Episcopus ex Energumenis, ad se adductis, tantùm facto Signo Crucis iubebat Dæmonia discedere, vt loquitur Gregorius Turonensis, in Vita Patrum cap. 7. Eodem Signo eadem à muliere quadam exegit Albinus, Andegauensis Episcopus; quemadmodum testatur Vincentius Lib. 23. cap. 243.

6. Scribit Epiphanius, Hæres. 30. Iosephum quendam, nondum Christianum, Christi Cruce dæmonia eiecisse, & deinde Christianum effectum, eodem Signo Iudæorum incantiones destruxisse.

Eadem Cruce visa est S. Catharina Senensis in illo exigendo dæmone; qui egrediens horrendos in Obsessi gutture excitauit tumores; vt docet Raimundus in Vita eiusdem, apud Surium, Tom. 4.

Eadem Theodorus Archimandrita; primùm in curanda Principis filia; quæ ab occulto Spiritu per annos 28 graues cruciatus sustinuerat: deinde in muliere, quam dæmon ex colle quodam egressus inuaserat, misereque torquebat; tertiò, in suo Ostiario Eutychio, in cuius corpus, præter brachium nihil Spiritus potuit. Cruce conatibus e'us à S. viro opposita. Hæc Gregorius presbyter eius discipulus, in Theodori Vita.

Eadem vsus est B. Germanus, Parisiensis Episcopus; dum occultum quendam ex puella Dæmonem eiecit. siquidem mox post impressam puellæ Crucem, Spiritus per nares, in specie muscæ, egressus est. Vide Fortunatum Pictauorum Episcopum in Vita Germani, cap. 27.

Eadem S Brigitta vidua, in fœminæ cuiusdam curatione; quemadmodum Scriptor Vitæ eiusdem testatur Surius, Tom. 4. fol. 350.

Eadem Arnolphus Svvessionensis Episcopus; quando ad ipsum perductus est adolescens dæmoniacus, qui grauem ab integra dæmonum legione carnificinam patiabatur: qui quamuis vix vllis vinculis potuerit constringi, mox tamen visa Curce, velut agnus, quieuit, sanctumque virum adorauit. Scribit hoc in eius Vita Lisiardus Svvessionensis Ecclesiæ Episcopus, cap. 24.

Eadem D. Bernardus: quando Sacrificio Missæ insistens, quotiescunque hostiam sacram Cruce signabat, etiam Obsessæ mulieri Crucem impressit. Vide cap. 46. huius Disputationis. Et tum vsus est, quando à puero Spiritum eiecit, qui molestior & morosior erat. tum maximè: quando puer vel Ecclesiam ingrediebatur; vel aqua benedicta aspergebatur: vel Euangelium audire compellebatur; aut diuinis interesse sacramentis: Vide in Vita Bernardi, cap. 3. lib. 2.

Eadem

Eadem Mauritius Episcopus Andegauensis in dæmoniaca liberanda, quem propter ferocientem Spiritum vinculis fuit necesse constringi, teste Fortunato in eius Vita.

Crucem quoque pectori Obsessæ impressit S. Laurentius, Archiepiscopus Dublinensis, quemadmodum & ori eiusdem infudit aquam benedictam:& post vtrunque ad orationem conuersus, dæmonem eiecit. Ita habetur c.28. eius Vitæ, Tom. 6. apud Surium.

Sic Patroclus, eremi cultor, plurimos dæmoniacos curasse legitur, sed signo Crucis, teste Gregorio Turonensi, in eius Vita cap. 9. Idem Gregorius Turonensis, in Vita Nicetij Episcopi Treuirensis, refert, quòd sub vestimento suo (volens vitare arrogantiam) Crucem opposuit dæmoniaco, & sic miserum à dæmonis vexatione liberauerit. Historiam ad longam, superiùs Thesi vltima, cap. 32. dedimus.

Mirum verò non est Crucis signo dæmonia ex hominum corporibus pelli. Etiam extra homines constituta, huius vim ferre nequiuerunt, si quando ipsa Christiani olim hoc aggrediebantur & oppugnabant. Expertus est vim Crucis Gregorius Neocæsariensis; quem sæpe contra dæmones his armis depugnasse testatur Gregorius Nyssenus in eius Vita. 6.

Expertus est Miles Gregorius, qui ijsdem simulachrum Apollinis confregit, cùm in templum Apollini immolaturus, iussu Diocletiani esset adductus: teste Metaphraste, in eius Vita.

Experta S. Margareta, quæ Cruce dæmonem, in forma Draconis sibi appropinquantem, profligauit; vt idem Metaphrastes 27. Iulij scribit.

Expertus sanctissimus Antonius, qui hoc armorum genere, omnibus nequam Spiritibus fuit terribilis: quemadmodum B. Hieronymus docet, in vita Pauli.

Refert quoque Gregorius Nyssenus, in vita Neocæsariensis, Diaconum Gregorij Neocæsariensis, Crucis signo munitum exiuisse noctu incolumem ex balneis, inter innummerabilia spectra; ex quibus nemo eorum, qui noctu intrasset, vnquam viuus exierat.

Refert Lactantius, Lib. 4. cap. 24. præsente Christiano, qui frontem Cruce signauerat, Diabolum non ausum fuisse Imperatori responsum dare.

Adde, quod quamuis etiam pietatis studio hæc Crucis arma contra dæmones non sumerentur, dæmones tamen afflixerint, & grauiter torserint. Notum est exemplum Iuliani; qui dum pro Christianorum consuetudine, ipse abiuratus Christianus, se Cruce 7.

ſignat, dæmones quos euocauerat, fugat, teſte Nazianz. Oratione in Iulianum.

Sic Lucianus, Epicureus licet, cuiuſuis Religionis illuſor, tradit Eucratem dignum fide virum, cùm annulum accepiſſet ex ferro, vt ait, ex quapiam Cruce facto, aduerſus prauos dæmones redditum eſſe ſecurum. Itaque, inquit Cæſar Baronius, Anno Chriſti 60. quemadmodum Iudæi Exorciſtæ, licet in Ieſum Chriſtum non crederent; tamen quod ſcirent à Paulo & alijs Chriſtianis in nomine Ieſu pelli dæmones; & ipſi eodem nomine ad dimouendos eos, ab Obſeſſis hominibus vtebantur: ita Magi, quòd à Chriſtianis fœliciter factitari videbant, nimirum Crucis virtute eos dæmonibus imperare; & ipſi ad coercendos, cùm opus eſſet, impetus dæmonum ſigno Crucis vti voluerunt.

Habent hic ſuum locum egregiæ Patrum ſententiæ. D. Baſilius lib. de Spiritu ſancto Crucem vocat *ſaluberrimum remedium* ad pellendos dæmones. Ephrem de pœnit. cap. 3. aſſerit *inſuperabilem Chriſtianorum armaturam.* Idem cap. 2. lib. de Armatura ſpirituali, ſic ait: Scuti vice, Crucis ſigno te muni: validiſſima enim armatura eſt. Origenes in eandem ſententiam loquitur, Hom. 6. in 5. cap. Exodi. Timor & tremor, inquit, cadunt ſuper dæmones, cùm ſignum in vobis viderint Crucis fideliter fixum. Idem Homilia 8. ad diuerſos ſic habet: Immortale labarum (Crucem) portemus in frontibus noſtris. Cum dæmones hoc viderint, contremiſcent, qui aurata Capitolia non timent. B. Auguſtinus ad Catechumenos, docet idcirco eos Cruce ſignari, vt dæmonibus ſint terrori. B. Antonius, teſte Athanaſio in eius vita, contra omnes terrores, ſolo Crucis ſigno iubebat ſecuros eſſe Monachos. Paulinus pro Cruce ſic cecinit, Natali 8. S. Felicis.

Nos Crucis inuictæ ſignum, & confeßio munit;
Armatiq; Deo mentem, non quærimus arma
Corporis: & quanquam membris videamur inermes:
Arma tamen gerimus, quibus & ſub pace ſerena
Contra incorporeos animis decernimus hoſtes.

Quocirca non otioſa eſt hæc Cyrilli exhortatio: Non pudeat, inquit, vos Chriſtum crucifixum confiteri; ſed in fronte confidenter ſignum Crucis digitis imprimantur: & in alijs omnibus Crux fiat: in panibus commedendis, & in poculis bibendis, & in egreſſu, & in ingreſſu: ante ſomnum recumbendo, & ſurgendo; eundo & quieſcendo. Magna hæc eſt cuſtodia: quæ propter pauperes gratis datur: ſine labore propter infirmos: cùm à Deo ſit hæc gratia & timor

mor

mor dæmonum. Triumphauit enim de illo hoc ſigno. Oſtenta illi audacter. quando enim viderint Crucem, recordantur crucifixi: metuunt enim eum, qui contriuit capita Draconis. ita Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 9.

Et profectò haud dubitauerim hanc præcipuam, aut certè inter præcipuas, cauſam eſſe: cur tantus *Vſus* Crucis apud Chriſtianos omni tempore fuerit, vt (quemadmodum loquitur Tertullianus, de Coro. milit. cap. 3. triuerit frontem Crucis ſigno: ad omnem progreſſum atque promotum; ad omnem aditum & exitum: ad veſtitum, ad calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina, ad cubicula, ad ſedilia; breuiter, quacunque nos conuerſatio exercet. Vt mirum non ſit, quod Theodoretus refert, militem quendam inde agnitum eſſe Chriſtianum, quod ad omnem potum ſignaret poculum. Vide cap. 16. lib. 3. Theod. 9.

Quòd ſi veterum Hiſtorias repetamus, & quas res Deus per Crucis ſignum voluerit perficere, atque adeò perfecerit, diligentius expendere; neque mirabimur, quòd dæmones Crucis ſignum ferre nequiuerint; neque quò religioſiſſimè illo vſi ſint Maiores noſtri. Incredibilia propemodum ſunt, & infinita, pro hac re argumenta. Refert Palladius in hiſtoria Luſan. cap [illegible]enem quendam, cùm in puteo aſpidem vidiſſet; ſigno Crucis puteum muniuiſſe; ac deinde ſine timore aquam hauſiſſe, & hauſtam ſine vllo detrimento bibiſſe. Alium item fuiſſe, (id cap. 54. habet) qui ſigno Crucis munitus in medijs flammis longo tempore perdurauit: legiſſe etiam ſe librum Hippolyti, de Virgine, quæ cùm corporis ſui copiam Iudici negaſſet, in poſtibulum ſit detruſa, ſed ſigno crucis liberata. Vide cap. 149. 10.

Teſtatur Theodoretus per Iulianum & Martianum Martyres, ingentes Dracones ſigno crucis occiſos eſſe: Sanctos item Aphraatem & Macedonium, Petrum, & alios, eodem ſigno varios morbos curaſſe. In Vita ipſorum. 11.

Cæco cruce lumen oculorum reſtituit Eugenius Epiſcopus, vt habet Victor Vticenſis, de Perſecutione Wandalica, & Laurentius Martyr, vt notauit Ado Treuerenſis.

Iuſſus erat ab Imperatoris Diocletiani Præfectis Tiburtius, aut ſimulachris immolare, aut ſuper ardentes carbones ambulare: Poſterius Martyr elegit: ſed ſigno crucis ſe muniens, aduerſi patitur nihil. ita Metaphraſtes.

Archidiaconus quidam, vt ſcribit D. Gregorius, Epiſcopo Sabino venenum propinauerat; hic cruce facta, venenum ſumit, & moleſtiam ſenſit nullam.

Post mortem Iuliani Imp. mare terminos egressum, quasi nonum diluuium minabatur: rei nouitate perculsi indigenæ, in Epidauro Dalmatiæ ciuitate, S. Hilarionem adducunt, atque in littore constitutum rogant, vt precibus suis mare, iramque Dei auerteret. Quid Hilarion? Tribus in arena Crucibus factis, manus contra fluctus eleuat: & ecce, subitò in modum muri eriguntur, & quasi vim sibi fieri sentientes, paulatim recedunt. Hoc Hieronymus in Vita Hilar.

Quo tempore Mauritius rerum potiebatur, veniunt Turcæ Constantinopolim à Rege Cosdroa missi, interrogati ab Imperatore, cur signum Crucis in frontibus gererēt (omnium enim frons Cruce signata erat) cum Cruci nullum honorem putarent deferendum; responderunt, Signum hoc ingentis beneficij esse symbolum: hoc se olim à sæuiente peste liberatos fuisse, cum à Christianis edocti tali signo frontem signassent. ita Nicephorus.

S. Martini hæc ad Iulianum oratio fuit: Ego, inquit, signo Crucis, non clypeo protectus, aut galea, hostium cuneos penetrabo securus. Sulp. in Vita eius. Prudentius pro hac re, in hymno ante somnum sic cecinit.

Fac cùm vocante somno,
Castum petis cubile,
Frontem locumq; cordis,
Crucis figura signet.
Crux pellit omne crimen,
Fugiunt Crucem tenebræ,
Tali dicata signo,
Mens fluctuare nescit.

His addimus vnum ex Augustino, & quidem Augustini verbis. 22. de Ciuit. cap. 8. In Carthagine, inquit, Innocentia religiosissima fœmina, de primarijs ipsius ciuitatis, in mamilla cancrum habebat; rem sicut medici dicunt, nullis medicamentis sanabilem. Hoc illa à perito medico, & suæ domui familiarissimo acceperat: & ad solum Deum orando se conuerterat. Admouetur in somnis appropinquante Pascha, vt in parte fœminarum obseruanti ad baptisterium, quæcunque illi primitus baptizata occurrisset, signaret ei locum signo Crucis Christi. fecit, & confestim sanitas secuta est. Hæc Augustinus.

11. Quæ cùm ita sint, mirū est nostris temporibus inueniri homines, qui nullā Crucis vim cōtra dæmones esse velint: Tribuāt etiā eorūdē *astutiæ*, si quādo ad hoc signū discedūt: quasi Nequā hominū superstitionē hac fuga, quā simulare dicuntur, fouere & promouere intendāt.

12. Si in dæmonum fuga vim Crucis nullam agnoscunt; quid dicent ad tot, tanta, tam certa prodigia, quæ solo crucis signaculo sunt perfecta? ad profligandos morbos? ad restitutam sanitatum? ad haustum sine detrimento, & salutis iactura venenum? ad sublatos ingentes dracones? an fractos & repulsos maris fluctus? ad hostes prostratos?

prostratos? ad deiecta, & confracta simulachra? ad innumera alia, quæ dæmonis arte perfici non potuerunt?

Mirum est posse dæmonibus vim hanc tribui: cùm vniuersa antiquitas illam, non dæmonibus, sed signaculo tribuerit Crucis. 13.
Mirum est dici posse, superstitionis hæc esse argumenta; cùm à viris sanctissimis, qui dæmonum coniuratissimi hostes fuerunt, veluti Christianæ religionis firma præsidia, ad omnia aduersa profliganda, fuerint assumpta. Mirum est dici posse, illos collusisse cum dæmonibus; quorum nec viuorum præsentiam: nec mortuorum cineres nequam Spiritus sustinere potuerunt.

Nos hic dæmonum non astutiam, sed infirmitatem intelligimus; 14.
quando ad Crucis signum discedunt, Vt in alijs omnibus, quæ Thesi 10 recensuimus; ita in dæmonum eiectione Crucis virtutem agnoscimus. Crucem ad pellendos Spiritus *saluberrimum remedium*, cum Basilio, credimus, & profitemur. *Veniat*, dicimus cum Athanasio (libro de Incarnatione & salutari Domini aduentu) *veniat*, inquam, qui istorum dictorum experimentum capere velit, & in ipsis præstigijs Dæmonum, & imposturis vaticiniorum, & in miraculis Magiæ, vtatur signo Crucis ab ipsis deriso: nomenque Christi inuocet; & videbit, quomodo eius rei metu Dæmones fugiant, vaticinia conquiescant, magiæ & veneficia iacent. Hactenus Athanas.

Sed *quæ causa est*, quæret aliquis, *vt ad Crucis signum dæmones fugiant*? 15.
Quæstio hæc, etsi curiosa videatur; non tamen inutilem habet disputationem. Quæritur enim, Sitne aliqua virtus in Cruce, quæ dæmones torquet; aut potius odium ipsius Crucis in ipsis tantum sit, vt potius cum dedecore malint cedere; quàm cum molestia Crucem sustinere.

Et virtus quidem duobus modis Signo huic inesse intelligi potest. 16.
Prior est, vt quemadmodum cæteris rebus virtus impressa est, qua agant; ita quoque signo Crucis sit impressa. posterior; vt non quidem ipsi virtus sit impressa; sed tanquam instrumentum Dei assumatur, quod Deus ex se, atque *opere operato*, vt in scholis loquimur, valere velit ad dæmones profligandos.

Dici nullo modo potest Cruci, quæ in aere formatur, aut fronti 17.
imprimitur, vim ea ratione inesse; qua sua rebus naturalibus dicitur inesse. Si, quod naturæ viribus habeat consideremus; vires nullas alia hæc Crucis signatio in aere facta, habebit; quàm quæcunque, digito aut manu hominis in aere formata, figura.

Quod Deus Cruce, tanquam instrumento, &, vt diximus, *ex opere operato* dæmonia profligari velit, admodum est verisimile: & qui- 18.
dem

dem si non aliunde, certè ex illo, quòd sæpe homines Iudæi & Ethnici, sine vera fide, aut deuotione, signo crucis adiuti sint. Hoc de Iuliano testatur Nazianzenus, Orat. in Iulian. de Iosepho Hebræo Epiphanius Hæres. 30. His addimus Hebræum alium, cuius B. Gregorius meminit, lib. 3. Dial. 3. & insignem B. Augustini sententiam, qui ita loquitur (quæstione 79. qq. 83. Nec mirum, inquit, quod hæc Signa valent, cùm à bonis Christianis adhibentur: quando etiam cùm vsurpantur ab extraneis, qui omnino suum nomen ad istam militiam non dederunt, propter honorem tamen excellentissimi Imperatoris valent. Cùm autem non cedunt Signis his huiusmodi Potestates; Deus ipse prohibet occultis modis, cùm id iustum atque vtile iudicat. Nam nullo modo vlli Spiritus audent hæc Signa contemnere; contremiscunt hæc, vbicunque illa prospexerint. ita B. Augustinus.

19 Hominum *pietas, vt ad alia omnia*, Apostolo teste, ita etiam hic vti-
1. Timoth. 4. lis est, & valet. Quando enim Signum hoc pietatis studio assumunt; Christi merita, crucis signo quasi expressa, postulant, & inuocant. Quocira dæmonibus signum crucis opponere; est Christi passionem opponere, & Deum per Christi merita inuocare. An non hæc plurimum valent?

20. Sed odium dæmonum maximè hic valet. Incredibile est, quantum sit illud erga Christi crucem. Itaque vt vos res inuisas & odiosas; ita illi crucem detestantur & fugiunt.

21. Odij huius, ni fallor, causæ duæ sunt, præcipua est, quia Signo
Coloss. 2. hoc, vires eorum fractæ, & regnum dissolutum. *Christus enim* (inquit Apostolus *chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, tulit de medio, affigens illud Cruci, expolians Principatus & Potestates, traduxit palam confidenter, triumphans illos in semetipso*: Quocirca vt canis baculum, quo percussus est, detestatur; ita diaboli crucem.

22. Altera causa odij ex fructu, quem ex Signo hoc fideles carpere possunt, oritur. Neque enim hic paruus est. Atque, vt non dicam hoc Signo refricari passionis Christi memoriam, quæ maximum emolumentum importat; explicat idem, primò, totam perfectionem Christianam. Profundum crucis insinuat fidem; sublimitas spem; latitudo charitatem; longitudo perseuerantiam: quæ si in Christiano inueniuntur, perfectum constituunt. Explicat deinde, effectum Christi Passionis; qui est cœli patefactio, quod cacumen crucis insinuat; inferni vastitas & solitudo; quod productio eiusdem ad pectus vsque: & totius orbis redemptio & salus; quod productio manus à sinistro ad dextrum latus. Hactenus de tertio modo.

CAP.

CAPVT XLV.

Examinatur quartus modus, quo per vsum Rerum Consecratarum Damonia ex humanis corporibus eijciuntur.

QVarta ratio dæmones eijciendi est, vt diximus, per *Vsum Rerum consecratarum.* Hæc à præcedentibus tribus hoc videtur differre; quòd quamcunque in dæmonia potestatem habet; illam accipiat, per Orationem & Verbum Dei, cum priores illæ, non ab Ecclesiæ oratione, sed aliunde vim suam habeant. 1.

Ratio hæc simplex non est; quemadmodum nec vnum eorum genus, quæ consecrantur & benedicuntur. Benedicitur *aqua*: benedicitur *sal*: benedicuntur *herbæ*; benedicuntur *Imagines cereæ*, quas ab effigie, ceræ impressa, *Agnus* Dei dicimus, & quidem benedicuntur hæ res, non ob eum finem, vt à dæmonum infestationibus sint liberæ, (quomodo aliæ quædam benedicuntur,) sed vt ijs contra dæmonum infestationes, & molestias vtamur. 2.

Quod dicimus, ex formulis, quibus Ecclesia in harum rerum benedictione vtitur, licet colligere, in *Salis* benedictione sic orat: Immensam clementiam tuam, Omnipotens æternæ Deus, humiliter imploramus, vt hanc creaturam Salis, quam in vsum generis humani tribuisti, benedicere, & sanctificare digneris; vt sit omnibus sumentibus sanitas animæ & corporis; & quidquid ex eo tactum, vel aspersum fuerit, careat omni immunditia, omnique impugnatione spiritualis nequitiæ. Per Domin. In consecratione Aquæ, hac forma vtitur: Deus, qui ad salutem humani generis maxima quæque Sacramenta, in aquarum substantia condidisti: adesto propitius inuocationibus nostris; & elemento huic multimodis purificationibus præparatio virtutem tuæ benedictionis infunde; vt creatura tua mysterijs tuis seruiens, ad ambigendos Dæmones, morbosque pellendos diuinæ gratiæ sumat effectum, &c. Sic dum Herbas, & Ramos benedicit; rogat, vt quicunque ex ijs acceperint, accipiant sibi ad protectionem mentis, & corporis, &c. Dum Cereas Imagines, inter alia sic orat: Quæsumus, Domine, hos Agnos, quos de cera virginea, in tuum honorem formauimus, sacra & perenni vnda, balsamoque sacri Crismatis perfusos, benedicere, sanctificare, & consecrare digneris: quatenus à te benedicti, virtutem accipiant contra omnia diabolica tentamenta: & omnes portantes tuti esse possint, inter aduersa & prospera, vt tua consolatione accepta, nullum periculum timeant, nullamque formident vmbram: nulla sæuitia diabolica, aut versutia 3.

ſutia humana ijs noceat; ſed fortitudine tuæ virtutis roborati, tua conſolatione glorientur; qui verè paracletus diceris, &c.

Hæ Eccleſiæ ſunt precationes. Quem harum effectum eſſe iudi-
4. camus? Si, quod Dominus dixit: *Quidquid petierimus Patrem in eius nomine, conſecuturi ſumus*, an hic noſtro deſiderio fruſtrabimur? Et cùm oramus, vt creaturas ſuas ad dæmones profligandos valere velit, vota noſtra reijciet?

5. Fortè non in eius (Christi) nomine hæc à Patre petuntur: Sed peti finis ſingularum, quo *Per Dominum noſtrum*, &c. tribui poſtulamus, probat. Fortè, quòd verbis confitemur, rebus negamus; dum quod ſuperſtitioſum eſt, & diuinis legibus contrarium, poſtulamus. Et quid illud? Quòd creaturas benedicti volumus? Quòd iam benedictas volumus valere ad res prodigioſas perficiendas? Quòd ad dæmones profligandos vim tribui rogamus? Sed hæc ſuperſtitioſa non ſunt. Non aduerſatur diuinis legibus creaturarum benedictio. Non Opinio, non benedictæ ad res prodigioſas valeant? Non Opinio, quod valeant ad dæmonum ex humanis corporibus eiectionem. Docemus hæc tria.

6. Primum omnium, *Creaturas benedicere* ſuperſtitioſum non eſt, nec diuinis contrarium legibus. Quòd ſuperſtitioſum eſt, omnibus ſuperſtitioſum eſt: Quòd diuinis legibus repugnat, nec ipſe Deus vult ſibi eſſe permiſſum. Quid inde? quid? Superſtitione vacare creaturarum benedictionem: non repugnare diuinis legibus. Quamobrem verò? quia Deum creaturas benedixiſſe, tam eſt certum, quàm quod certiſſimum.

Fortè, quia à Deo Creaturæ benedictæ ſunt, ne ſecundò benedi-
7. cantur, cauendum eſt, Cur quæſo? an quod ſemel benefactum eſt, ſecundò fieri nequit? vbi nulla lex eſt, quæ, ne factum repetatur, prohibet? Sed nec eo, quo Deus, ſiue nunc creaturas benedicimus. Nos benedictione petimus ad morbos pellendos, dæmoneſque eijciendos valere. Hoc in prima rerum conditione, quando ipſis Deus benedixit, propoſitum non fuit.

8. Adde, quod nec Saluator culpa careret: Neque enim ſemel hac benedictione ille vſus eſt. Vſus eſt antequam ex hac vita diſcederet; & poſtquã glorioſus à morte reſurrexit. Vſus eſt in deſerto, & in Emaus. An fortè, quàm initio conditi orbis rebus omnibus Deus benedictionem contulit; illa ad panes, quibus Dominus benedixit non pertinet?

9. Quas res poſſumus maledicere; eaſdem benedicere poſſumus. Hoc nullus negauerit. At creaturas maledicere poſſumus: Poterimus

mus igitur & benedicere. Assumptio certa est, quoniam & in Noua lege maledixit Dominus ficum: & in Veteri, si quando occultum crimen adulterij prodi debuit, id aquis à sacerdote maledictis, Deus fieri voluit. Marc. 11. Num. 5.

Noua res in Christi Ecclesia non est Creaturarum benedictio. Magnam habet authoritatem à veneranda Antiquitate. *Oleum*, quo Apostoli infirmos curabant, benedictione mystica hanc virtutem habebat. Benedictum *oleum* fuit, quod per Poculum Christianum administrari solitum, scribit Tertullianus ad Scapul. 4. cap. 11. Basilius, libro de Spiritu sancto, docet Apostolica esse traditionem, quòd *aquam* benedicimus. Sed Antiquitatem probat maximè Oratio, quæ inter Constitutiones à Clemente conscriptas reperitur. Ibi sic dicitur, Domine Sabaoth, Deus virtutum, Creator aquarum, & dator olei, misericors & benigne, qui dedisti aquam, ad potum & mundiciem; oleum ad exhilarandam faciem in exultatione lætitiæ, ipse quoque nunc sanctifica aquam, & hoc oleum, in nomine eorum, qui attulerunt; & da virtutem sanitatis effectricem, ægritudinum expultricem, dæmonum fugatricem, omnibus insidijs aduersariam, per Christum, qui est spes nostra, quo cum tibi gloria & honor & cultus, cum Spiritu sancto Amen. 10. Marc. 7.

Cæterùm, quemadmodum noua non est; ita nec *rara* fuit, in Christi Ecclesia, creaturarum Benedictio. Hoc primum, in *aqua*, multorum testimonio clarum est. Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia dicit *aquam* sacris inuocationibus consecrari. Cyrillus Catech. 3 docet simplicem *Aquam* fieri sanctam, inuocatione Dei. Cyprianus lib. 1 Epist. 3 *Oportet*, inquit, *Aquas prius mundari, & sanctificari à Sacerdote.* Ambrosius lib. de his, qui myst. initiantur, cap. 3. docet *aquam*, nisi signo crucis prius sacretur, nullum habere vsum in Ecclesia. Denique benedictæ *aquæ* meminerunt Ephiphanius, Hæres. 30. Theodoretus, lib. 5. cap. 21. Augustinus Homil. 27. ex 50. Homil. & sermone 19 de Sanctis. & lib 6. in Iulianum, cap 8. 11.

Similia pro aliarum rerum consecratione & benedictione sunt testimonia. Benedictionis *olei* meminerunt Clemens, Dionysius & Tertullianus locis citatis, & Augustinus tractatu 118 in Ioannem. 12.

Benedictionis *panis* extra Eucharistiam B. Augustinus libro secundo, de Peccatorum meritis, cap. 26 & Paulinus in Epistolis ad Alipium & Romanianum: quæ sunt 35 & 36. inter Epistolas diui Augustini. Benedictionis *Cerei* paschalis Strabo, cap. 30 & Patres in Concilio *Toletano* IIII. can. 8 Benedictionis *Palmarum*, & Cinerum beatus Maximinus, cuius extant Homiliæ inscriptæ in die Ci-

P nerum,

nerum, & Dominica Palmarum, &c. Hæc pro primo Capite.

13. Sequitur, vt doceamus (quod ſecundum erat) *ſine crimine fieri, quòd Creaturæ ad prodigioſos effectus, & qui naturam ſuperant, adhibeantur.* Pro hoc autem argumento egregiè militant ſacrarum Scripturarum documenta, non ex Veteris ſolùm; verùm etiam ex Noui Teſtamenti libris deprompta. Laborans incurabili morbo Naaman Syrus, venit ad prophetam Eliſæum, ab eo ſanitatem petiturus: & ecce, poſtquam, vt iuſſus, *ſepties in Iordane ſe lauit*, *mox aquarum beneficio priſtinæ ſanitatis reſtiturus eſt.* Quam prodigioſum eſt, quod, Numerorum 5. legitur? vt ad ſumptam aquam, in quam maledicta congeſſiſſet Sacerdos, *adulteræ cõputeſcat femur; & tumens vterus diſrumpatur?* Hæc Veteris Taſtamenti. Noui eſt illud, quòd Euangeliſta refert *oleo vſos eſſe Apoſtolos in infirmitatum quarumcunque expulſione*: & quòd *de aqua probatica dicitur ab Angelo mota*; quæ primùm ipſam intranti præſentiſſimam ſanitatem afferebat.

14. Præterea nec in ijs rebus, de quibus eſt diſputatio, hic deſunt exempla. Docemus id primùm in *Aqua benedicta*. Magnam locuſtarum vim, omnia conſumentem, *hac aqua* profligaſſe B. Aphratem narrat Theodoretus, in eius Vita. Eadem *aqua* in quatuor partes fuſa eoſdem ex horto quondam abegit Theodorus Sicæorum Archimandrita: vt habet Metaphraſtes, in eius vita: quemadmodum, eodem teſte, alias Ancyrænorum iumenta à ſæuiente peſte liberauit.

Confregit hac tumeſcentes, & inualeſcentes maris fluctus, quos dæmon, viri ſancti in Angliam aduentum impedire volens, excitauerat, ſanctus Germanus, vt habet Beda in Hiſtor. Angl. libro 1. cap. 17.

Quintianus, Auernæ Epiſcopus, domum Hortenſij cuiuſdam, in qua febris omnes corripuerat, hac aſperſit, & mox ſanitas ſecuta eſt, ita Gregorius Turonenſis, in eius Vita.

Hac morti proximum filium Eueliæ, mulieris Antiochenæ, liberat, & ſanitati reſtituit B. Chryſoſtomus: teſte Metaphraſte, 13. Nouembris, quemadmodum iam extremis corporis partibus mortuum famulum Comitis cuiuſdam Anglicani Gulibertus Hyberniæ Epiſcopus; vt in eius vita habet Venerabilis Beda.

Sanauit hac paralyticum S. Brigida (Surius in eius Vita) leproſum & Cæcum. S. Theodorus, cuius ſuperiùs meminimus: febri & difficultate partus laborantes diuus Bernardus, vt in eius Vita ſcribit Bernardus Bonaualenſis, lib. 2. cap. 3.

Præterea Gothus quidam in itinere ex equo cadens, coxam confregerat, vt B. Gregorius ſcribit, lib. 1. Dialog. cap. 16. rogat mox Fortunatum

tunatum Episcopum Tudertinum pro salute. Ille aqua benedicta coxam aspergit, &c.& ecce, omnis fractura ita solidata est, vt lecto surgeret; & ascenso equo iter inceptum perficeret.

B. Marcellus, Episcopus Apameæ, omnem Diaboli conatum, ne Iouis Apameni famosum delubrum combureretur obnitentis, aquæ crucis signo benedictæ, vsu penitus superauit. Rem hanc fusius describit Theodoretus, lib. 5. cap. 21.

Henricus Receburgensis Comes captos tenebat Parisios, multis tormentis in eos sæuiens. Intercessit pro ipsis Euernoldus Raceburgensis Episcopus; sed nihil proficit. Dies erat solennis Paschæ, cùm captiui in catenis sub custodia starent in Ecclesia. Circuiens Pontifex, cùm fideles aqua benedicta aspergeret; captiuorum quoque aspergens catenam, dixit: *Dominus soluit compeditos*. Quid deinde? Mox catena dissilijt, illis liberè discedentibus. In facti testimonium catena seruatur. Hæc Krantius lib. 5. Vandaliæ.

Nimij fuimus in exemplis pro Aquæ benedictæ virtute confirmanda Non dubium, tædium nostra oratio afferret, si similem syluam in reliquis produceremus. Modus igitur orationi imponendus est. Sufficiet vnum aut alterum in alijs producere. Igitur *Oleo benedicto* plurimos curauit Hilarion, teste Beato Hieronymo, in eius Vita. Eodem ad sanitates impertiendas vsos esse Monachos Aegypti, scribit Sozomenus, lib. cap. 21. & 29. & ante ipsum Ruffinus, lib. 2. cap. 4. Eodem Theodorum Archimandritam expulisse Cacodæmonem, qui mirum cruciatum & tremorem membris obsessi nautæ afferebat; scribit in Vita Theodori Presbyter Georgius. Et de Vrsmaro legitur apud Ratherium, Veronensem Episcopum, in Vita Vrsmari, quòd Monialis, à qua dæmon eiecit, & os, & oculos, & nares Oleo benedicto liniuerit. 15.

Salis benedicti meminit Gregorius Turonensis in Vita S. Monegundis, quæ anno Domini 560. vixit. Rogabatur illa, vt quia mortua infirmis (quod viua fecerat) mederi non posset, olium salemque benediceret; quæ ægrotantibus, benedictionem flagitantibus, ministrarentur. Paret votis, & quidem cum plurimorum emolumento: quoniam, vt idem Gregorius loquitur, de memorata benedictione multi post eius transitum ægroti incolumitatis beneficia sunt experti. 16.

De cerea Imagine, quæ Agnus Dei dicitur, ita scribit Molanus, anno 1568 cùm Princeps Auriacus numerosa exercitu in Brabantiam irrumpere tentaret: in agro Iuliacensi, propè Traiectum ad Mosam, quendam Hispanum captiuum habuit, quem capitis damnatum, 17.

milites arbori alligatum sclopetis, vel bombardis occidere conabantur. Verùm frustra sua in illum emiserunt tormenta ænea. Tantum enim abfuit, vt illum sic arbori alligatum bombardis transuerberare, vt nec creberrimis emissionibus lædere potuerint. Quo viso obstupefacti, cœperunt eum suis spoliare vestibus, arbitrantes hominem occultis quibusdam armaturis communitum, quas vis tormentorum penetrare non potuerit: verùm nihil præsidij ab ipsis inuentum fuit, præter dependens ex collo amuletum Agni, quo eidem sublato, primò ictu bombardæ extinctus, occubuit. Hæc Molanus, teste Petro Matthæo in VII. Decretalium. Plura huius generis nostra ætas obseruauit, & eorum superstitum adhuc testimonio, qui virtutem huius Imaginis experti sunt, possunt confirmari; vt non errasse iudicemus, qui hac re cecinit:

Pellitur hoc signo tentatio Dæmonis arti,
Et pietas animo surgit, abitq; timor.
Hoc aconita fugit, subitaq; pericula mortis,
Hoc & ab insidijs vindice tutus eris.
Fulmina ne feriant, ne sæua tonitrua lædant,
Ne mala tempestas obruat, istud habe,
Vndarum discrimen idem propulsat, & ignis,
Illaq; ne noceat vis inimica, valet.
Hoc facilem partum tribuente puerpera fœtum,
Incolumem mundo proferet, atque Deo.

Clariùs & breuiùs quidam hæc sequentibus est complexus:

Fulmina pellit, Et parientem
Crimina mundat. Prole secundat.
Dæmones arcet. Plurima dignis
Liberat igni. Munera confert:
Seruat ab vndis, Prauaq; tantum
Mortemq; prompta. Portio prodest,
Subiungat hostes, Maxima quantum.

18. Hæc, quæ diximus, Rebus Consecratis fieri potuerunt; *non poterunt, ijsdem;* (quod tertium Caput est) *exigi ex hominum Corporibus dæmones?* Si causas scrutemur; cur, quæ iam mirabilia recensuimus, Rerum Consecratarum beneficio patrata sunt, aliam vix inueniemus, quàm quòd Ecclesiæ oratione atque consecratione hanc virtutem sint consecutæ. Verùm quemadmodum rogatus Deus est, vt has creaturas valere velit ad profligandos morbos; ad tempestates auertendas, &c. ita rogatus est, vt valere velit ad dæmonia proflig2anda. An fortè hic manum suam retraxisse, auxilium denegasse putandus

putandus est; qui in alijs rebus tam fuit liberalis, & munificus?

Fortè rebus sensibilibus & corporeis non abiguntur dæmones; nec hæ ad ipsos pellendos vim illam habent. Etiam his abiguntur: etiam hæ vim habent. Nec hic exempla desiderantur. Nonne quando citharam pulsabat Dauid, Dæmonum reliquebat Regem Saul? Et fel, quod iussu Angeli ex pisce detraxit Tobias, nónne vim habuit fugandi dæmones? Quid quod Salomon herbis in dæmonum eiectione vti voluerit? Vide Ioseph lib. 8 cap. 2. 91. 1. Reg. 16. Tob. 6.

Sensibiles res sunt, quæ in aere formantur, voces, dum Christi nomen imploramus: Sensibiles, quas digitis formamus cruces, Sensibiles, Sanctorum Reliquiæ: sed tamen harum beneficio insensibilium atque incorporeorum Spirituum vis fracta est: ad harum præsentiam subsistere nequiuerunt nequam Spiritus: quemadmodum Cap. 24. & sequentibus demonstratum est. 20.

Fieri igitur potest, vt his rebus dæmones fugentur. Sed non quid *fieri* possit, tantùm doceamus: ostendamus quoque *id factum esse.* Ostendimus. Primùm se hic nobis offert Sanctus vir Macharius: Hunc *Aqua benedicta* puerum dæmoniacum sanasse docet Palladius, in lib. qui inscribitur Paradisus Heraclidis, cap. 6. 21.

Offert se secundò Elegius Nouiomensis sanctus Episcopus, Nitebatur hic impias quasdam superstitiones, in quodam vico, haud procul à Nouiomensi oppido, tollere: verùm, vbi pluribus concionibus nihil proficeret, iniuria etiam, atque contumelia ab auditoribus afficeretur; exemplum Apostoli secutus, *tradit ipsos Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret.* Currunt hinc ad Sanctum virum Obsessorum amici, auxilium magnis desiderijs postulantes: sed hoc non, nisi post vnius anni pœnitentiam, promittit Eligius. Tum ad se adductos (erant autem plures quinquaginta) *Aqua benedicta* aspersione à Spiritibus liberat. Hæc Audoenus, Rhotomagensis Episcopus in Vita eius, lib. 2. cap. 20.

Est tertiò puer quidàm, à parentibus Sancto Euchario oblatus, vt ad præscriptum Regulæ, cum alijs in monasterio institueretur. Hic cum aliquando à dæmone (in forma hominis) oblatam aquam, antequam eandem cruce signasset, bibisset; ab eodem possidetur. Mox ad S. Eucharij altare adducitur. fiunt pro ipso orationes, sacratur aqua, offertur bibenda, hausta subitò abactus dæmon. ita Surius in Historia Inuentionis sancti Celsi, cap. 11. Tomo 7.

Dictis addimus quartum. Arnolphus Episcopus Svvessionensis pacem inter quosdam compositurus erat. Hic dum quidam ipsi resistit; &, ne oratione viri Sancti ad pacem cogitatur, fugit; à Dæ-

 mone

mone in fuga corripitur. Quid deinde? Pro Obsessi sanitate rogant alij: & illam, fide pacis admittendæ data, obtinent; sed beneficio *Aquæ benedictæ*, quæ dæmoniacum Sanctus vir aspersit. Hoc Lisiardus Episcopus Svvessionensis, in eius Vita, cap. 24.

Ad S. Bernardum (hoc quintum sit) puer triennio grauissimè ab obsidente dæmone tortus adducitur spe libertatis consequendæ. Iubet post alia Bernardus in os Obsessi *aquam consecratam* infudi: sed contra niti dæmon cœpit, labia comprimere, & frendere dentibus. Tandem sordidissimo post se vomitu relicto est egressus. In Vita Bernardi, lib. 2. cap 3.

Seruiunt quoque nobis hic S. Laurentius Dublinensis Archiepiscopus; & Maltonius Episcopus, cuius Vitam describit Sigebertus. vterque in Energumenorum curatione *Aquam benedictam* putauit adhibendam. sed & insignis eius virtus est obseruata: quando mox ad eandem haustam in fugam coniecti sunt Spiritus: quemadmodum in vtriusque Vita manifestum est, apud Surium, Tom. 6.

Et in Vita S. Elisabethæ, Hungariæ Reginæ, scribit Iacobus Spirensis, cap. 30. quod ad sacrophagum eius adductu sit puella; quæ ad malam parentum imprecationem dæmonis torturam patiebatur; & pristinæ incolumitati sit restituta, mox, vbi parum *benedicti panis, & sacræ vndæ* hausit.

22. His similia sunt, aut potius hæc confirmant sequentia Domus cuiusdam, inquit Metaphrastes, multùm à dæmonibus vexabatur. Cùm Domestici pranderent, aut cœnarent; lapides super mensas iacebantur: rumpebantur telæ mulierum: Tanta quoque multitudo murium & serpentum domum occupabat, vt præ formidine nemo eam ingredi auderet. Ingressus tamen ad aliorum preces Theodorus Sicæorum Archimandrita; &, post orationem, *Aqua*, cui benedixerat, totam aspergit, & à Spiritibus immundis liberat. ita Metaphrastes in eius Vita.

Fuit quoque dæmonum, quod iam triennium in pago Camonte, non procul à Bingio, suis præstigijs Moguntinam Ciuitatem, & vicinos affligebat, & illud tandem Sacerdotes Litanijs, & *Aqua benedicta* abegerunt, teste Sigeberto, anno 858. Eodem modo Moguntiæ domum quandam liberatam esse scribit Bernardus Crucius in Vita Ludouici II. Imperatoris. Itaque verissimè dici putamus: *Huius aquæ tectos, depelli dæmonis actus.*

CAP.

CAPVT XLVI.

Examinatur quintus modus, quo per Exorcismos dæmonia ex hominum corporibus eijciuntur.

EXorcismi nomine, hoc loco, illam rationem intelligimus, qua per Deum Spiritus nequam adiurantur;&, vt ab humanis corporibus discedant, Deoque Creaturam suam, quam possident, restituant, & vexare desinant, coguntur. 1.

Hanc antiquissimam esse Cypriani Martyris, & Prudentij Christiani Poetæ testimonio clarum est. Addimus vtrique Tertullianum, vt in ore trium omne stet verbum. Ille quodam loco, lib. de Præscrip. cap. 40. in mulierculas quasdam, quæ exorcizare præsumebant, his verbis inuehitur: Ipsæ mulieres Hæreticæ, quam procaces? Quæ audeant docere? exorcistas agere? &c.

Non paruas esse huius vires probant clamores, gemitus, eiulatus, 2.
quos in obsessis hominibus sæpissimè dæmones dederunt. de quibus ita Cyprianus: de Idolorum vanitate loquens: Adiurati, inquit, per Deum verum à nobis, statim cedunt & fatentur; & de obsessis corporibus exire coguntur. Videas illos nostra voce & operatione Maiestatis occultæ flagris cædi, & igne torreri, incremento pœnæ propugnantis extendi, eiulari, gemere, deprecari; vnde veniunt, & quando discedunt confiteri. ita Cyprianus.

Eiusdem virtutem quoque probant Hilarion, & Bernardus Abbates, Hilarion vim eius in Marsita ostendit; Bernardus in muliere Mediolanensi. Marsitas fortissimus iuuenis de territorio Hierosolymæ, tantum valebat viribus; vt quindecim frumenti modios diu longeque portaret: & hanc haberet palmam fortitudinis suæ, ac si asinos vinceret. Hic afflictus pessimo dæmone, non catenas, non compedes, non claustra ostiorum integra patiebatur. Multorum nasum & aures morsibus amputauerat: horum pedes, illorum gulam fregerat: tantumque sui terrorem omnibus incusserat; vt oneratus catenis, & funibus in diuersa nitentium, quasi ferocissimus taurus ad monasterium Hilarionis Eremitæ pertraheretur. Quem postquam fratres videre, perterriti (erat enim miræ magnitudinis) indicauerunt Patri. Ille, sicut sedebat, iussit eum ad se pertrahi, & dimitti: solutoque: *Inclina*, ait, *caput*, *& veni*. Tremere ille, & ceruicem flectere, nec aspicere contra ausus: omnique ferocitate deposita, pedes cœpit sedentis lambere. Adiuratus itaque Dæmon & tortus, qui iuuenem possederat, septima die egressus est. Hæc Hieronymus in Vita Hilar. 3.

Bernardus verò Mediolani, mulieri cuidam, quam Spiritus 4.
Nequam

Nequam diuexabat, hostiam patinæ impositam, superimposuit his verbis: *Adest*, inquit, Spiritus, iudex tuus, adest summa potestas Iam resiste si potes. Adest ille qui pro salute nostra passurus, inquit, Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras. In eius igitur potestate præcipio tibi, vt ab hac eius ancilla egrediaris. Quid verò? Locum dare Spiritus compulsus est. Hæc in Vita Bern. lib. 2. cap 4.

Puto quoque ex alia re eius præstantiam colligi (nisi fortè hoc te-
5. stimonium est sanctitatis viri) De Eugenio Abbate legitur, quòd rogatus, vt puellam ab immundo Spiritu liberaret: primùm quidem multam ad Deum orationem fuderit: deinde breuem Exorcismum scripserit, obsignarit, & collo puellæ alligari mandarit: dæmonem verò discesserit, antequam ad puellam Exorcismis esset perlatus Vide Surium, Tom. 1. in Ianuario. Simile quid de S. Bernardo in eius Vita cap. 4. lib. 2. habetur. Expulerat ille secundò ab Obsessa quandam Spiritum nequam. Quia verò verebatur, ne se discedente, rursus miseram ingrederetur; hunc ipsius collo affixit Exorcismum: *In nomine Domini nostri Iesu Christi, præcipio tibi Dæmon; ne hanc mulierem ingrediaris.*

6. Porrò non vna semper eademque huius Rationis dæmonia eijciendi, fuit forma. Olim ferè paucioribus rebus videtur constitisse; nunc quandoque plura adhibentur; quòd non tam facilè modò, quàm olim, à dæmonijs corpora videantur liberari.

7. Hinc esse crediderim, quod *alijs atque alijs modis* dæmones per alios atque alios eiectos esse legamus. S. Laurentius Iustinianus dicitur Spiritum priùs increpasse, & mox exitum imperasse, & impetrasse. Docet hoc Bernardus Iustinianus, Orator Venetorum, cap. 8. in Vita Laurentij. Eodem prorsus modo infantem liberauit Bertulphus, Abbas Bobiensis, teste Iona: qui eius res gestas describit, apud Surium.

Parthenius teste Metaphriste 7 Februarij, solum egressum cuidam imperauit; & sic pristinam incolumitatem Obsesso restituit. Idem S. Remigius legitur præstitisse ei dæmoniaco, quem ad ipsum misit S. Benedictus: vt docet Hincmarus in Vita Remigij.

Anatolia, sanctissima virgo, primo afflat dæmoniacum: mox ad dæmonem conuersa: *Exi*, inquit, *ab homine*, & de sanitate sibi gratulatur miser. Ita in eius Vita, apud Surium, Tom. 4.

S. Columbanus, cùm Parisiorum vrbem ingrederetur, Clotarium Regem inuisurus, obuiam habuit Obsessum, multis se conuitijs proscindentem: imperat Spiritui egressum vir Dei: sed dum tandem est egressus, vbi post iniectos in os eius digitos, eiusdem aliquandiu attrectauit linguam. S. Bernardus quali forma vsus fuerit, superius Thes. 4. indicatum est.

Gre-

Gregorius Lingonensis cum imperio signum Crucis coniunxit, teste Gregorio Turonensi, in eius Vita, cap. 6. Eugenius Abbas, vt dictum, Exorcismum breuem scripsit; eundemque Obsessi collo præcepit allegari, sicque Satanam fugit. Surius Tom. 1.

Hinc etiam esse dixero, vt Hæretici, qui vniuersa propemodum Catholicorum pietatis exercitia ad examen reuocant, nunc quoque 8.
plura habeant, quæ carpant ac damnent in nostro, quàm in illo prioribus temporibus recepto Exorcismo.

Veruntamen iniqua ipsorum est censura. Iudicium temerarium, &falsum. Quod dicimus, tum demum erit manifestum, postquam, 9.
quæcunque in Exorcismo concurrunt, iustißima esse, & omni superstitione vacare demonstrauerimus. Age igitur hoc præstemus.

Varia autem sunt, quæ in Exorcismo reperiuntur. Veruntamen ad *duo* præcipuè genera reuocari possunt, *res & verba. Verba* partim 10.
ad Deum diriguntur: partim ad Sanctos, Dei amicos; partim ad obsidentes Dæmones. Ad Deum diriguntur per Orationem, & Sacrificium Missæ: Ad Sanctos per Litaniam: Ad Dæmones, per Adiurationem. In Oratione attendi potest, vel quid petant, vel quo modo, siue per quid petatur. In Litanijs præcipuè Sanctorum inuocatio. In Adiuratione modus dicendi; ipsa adiuratio, & quid potissimum dæmonibus imponatur.

Petitur à Deo peccatorum venia. Petitur, vt ministris suis, in tam arduo & difficili negotio velit adesse: velit etiam misereri obsessi 11.
hominis, & eundem à Dæmonum potestate eripere. Petuntur hæc per Christi, & Sanctorum merita. Inuocantur Sancti, vt pro nobis, & Energumeno velint orare. Dæmones durioribus verbis increpantur: imperatur ijsdem quandoque vt se prodant: nomen dicant: prodant socios, explicent causas, cur homines ingressi: ex hominibus discedant; infernum petant; discessum suum aliquod signo declarent.

Res similiter in Exorcismo variæ sunt, atque multiplices. Quæ- 12.
dam sacræ sunt; quædam signa sacrarum. Variæ sunt Sanctissimum Christi corpus, quod sub visibilibus speciebus offertur: Sanctorum Reliquiæ, quæ aliquando adhibentur: Aqua benedicta; qua Obsessi asperguntur. Signa rerum sacrarum sunt, Crux maximè, quæ nunc fronti, nunc pectori, nunc alijs Obsessorum membris imprimitur. His addo Locum, vbi Exorcismus peragitur; qui plerumq; templum est: Vestes item sacras, quibus Exorcista induitur: Stolam, quæ aliquãdo Obsessis imponitur: Impositionem manuum Sacerdotum; Cereos ardentes: quibus interdum adhibentur flagella: atq; digitorum Exorcistæ in os Obsessi immissio.

Hæc ferè ſunt, quæ in Exorciſmo reperiuntur. Sed tamen quemadmodum nec omnia neceſſaria ſunt: ita nec ſemper adhibentur: nunc plura adhibētur: nunc pauciora. Verùm enimuerò ſiue adhibeantur, ſiue omittantur, *ſuperſtitione vacant omnia*; quod vt ſua Exorciſmo authoritas conſtet, ſequentibus, ſed breuiſſimè, docemus.

14. *Oratio*, quæ adhibetur, *damnari non debet*. In hac maximum aduerſus Spiritus immundos præſidium eſſe putauerunt, quicunque aliquando ipſos eiecerunt. Hac Fortunatum Tudertinæ Eccleſiæ Epiſcopum à dæmonijs homines liberaſſe ſcribit B. Gregorius lib. 1. Dial. cap. 10. Sic D. Bernardum per totius noctis Orationem dæmonium Cremoniæ expuliſſe, quod ſe ipſo Papiæ eiectum eſſe, nequiter ſimulauerat: autor eſt Bern. Bonæuallenſis in eiuſdem Vita lib. 2. cap. 4. Oratione ducentos propemodum tam viros, quàm mulieres liberaſſe B. Hilarionem, in Cypro inſula, vbi ſe latiturum ſperabat, docet B. Hieronymus in eius vita.

Adductus aliquando eſt ad S. Marcarium puer; quem mirum in modum dæmon vexabat. eundem Oratione curauit vir ſanctus; poſtquam vnam manuum ſuarum capiti pueri impoſuiſſet, & alteram eiuſdem pectori admouiſſet: ita Palladius in eius Vita.

Et Genoueſa, ſancta virgo, quos Turoni Energumenos curauit; Oratione ad Deum facta curauit: quemadmodum cognoſcitur ex Vita, apud Surium, Tom. 1.

Eadem Oratione vſi ſunt Parthenius: de quo Metaphraſtes 7. Februarij. Eugenius Abbas: de quo Surius, Tom. 1. Arnulphus Epiſcopus Metenſis: de quo Surius Tom. 4. Herebertus, Archiepiſcopus Colonienſis: de quo Rupertus Tuitienſis in eius Vita. Patroclus item eremi cultor: de quo Gregorius Turonenſis cap. 9. in eius Vita. Laurentius Archiepiſcopus Dublinenſis: de quo Surius Tom. 6. Marcianus: de quo Theodoretus Sectio. 3.

Et horum aliqui ſibi comprecatores aſciuerunt: vt Arnolphus, atque Bernardus aliquando: alij priuata contenti; ſed tamen nunc feruenti admodum; nunc admodum diuturna vſi. Nam Laurentius Dublinenſis humi proſtratus Deum oraſſe legitur: Patroclus verò triduanam adhibuit orationem. pluribus haud opus. Ipſe Dominus docet quoddam dæmonicorum eſſe genus, quod non, niſi *Oratione* pellitur.

15. Si verò tantum valet Oratio; quidni hic plurimum poſſit *Sacrificium Miſſæ*? Poſſent multa pro hac in medium proferri: ſed nos, quæ ad præſentem rem faciunt, proferimus. Refert Proſper Aquitanicus, libr. de Prædict, cap. 6. ſuo tempore Sacificium Miſſæ

fructuosè pro salute dæmoniacæ oblatum: & rursus, illa à dæmonio liberata, oblatum pro gratiarum actione.

Meminit sanctissimus Augustinus Sacrificij Missæ oblati pro domus purgatione, quæ à dæmonibus plurimùm infestabatur; & sacrificio peracto docet liberatam esse.

Et in Missa haud parum præsidij positum esse credidit S. Bernardus. Illum enim ipsum, cuius Thesi 4. huius Capitis, meminimus, Exorcismum in Sacrosancto Missæ Officio adhibuit: id valere credens ad tam insolentem atq; crudelem, cum quo tum bellum erat, Spiritum profligandum. Si quidem plurimis annis mulierem Spiritus hic obsederat: Visu, auditu, facultateque loquendi priuarat; faciem Obsessæ ita immutarat; vt non hominem, sed monstrum referret: quandoque etiam linguam ad modum proboscidis elephantinæ protrudebat. Adductus etiam ad S. virum, pede eundem trudebat. Quocirca S. vir & preces præsentis populi pro Obsessa postulabat; & Missæ Sacrificium in subsidium accipiebat. Quoties verò, Sacrificio insistens, hostiam signabat, ad mulierem conuersus, & ipsam eadem hostia signabat: dæmone magis atq; magis semper in eadem Obsessa ferociente: donec tandem abhibito supradicto Exorcismo, post orationem dominicam, in Sacrificio recitatam, eundem profligauit.

Huc omnino facit: quod B. Chrysostomus, Homil. 4. contra Armenos docet, olim in more, atque consuetudine fuisse; vt tempore diuinorum Officiorum ad ipsum Sacrificium adducerentur dæmoniaci. Verba eius hæc sunt: Causam dabo, cur homines dæmone agitatos, & furiosè accitos teterrimo, adduci tempore illo, & capita inclinare iubet Diaconus. Qua de causa enim agitur? Dicam, quod sentio. Vincula, perquàm parua & grauia agitatio dæmonum est: Vincula ferro validiora Vt itaque tempore instante, quo Iudex prodire, & pro tribunali sedere est solitus, custodes carceres, quos in vinculis habent, omnes carcere educunt, & pro cancella septisque fori collocant squallentes, sordentes, contra oppletos, pannis miserrimè obductos: sic Patres statuerant, vt cum breui Christum, veluti pro tribunali sedere, ipsisque Sacramentis apparere futurum esset; homines dæmone agitati, illi, tamquam vinculis quibusdam retenti adducerentur; non vt rerum, quas commisissent, examen subirent; modo eorũ, qui in vinculis sunt: nec vt luerent pęnas, & supplicio afficerẽtur; sed vt populo vniuersaq; ciuitate præsente communes pro his fierẽt supplicationes, vt omnes iugi concordia Dominũ communem orarẽt pro his: & vt misereretur, magno clamore cõtenderent. Ita Chrysost. 16.

Adde, quòd in Missa, atque Oratione, quæ ad dæmonum eiectionem

nem adhibentur, nihil petatur; quod vel nos petere sit indignum: vel Deum dare non conueniat. Id petimus, quod vt petamus, à Domino sumus instituti: scilicet, vt nostra nobis remittantur delicta: vt à malo tum corporis, tum animi liberemur. Quid hic superstitiosùm?

18. Nec damnari potest *Modus*, quo illa à Deo petimus: videlicet, quòd per Christi atque Sanctorum merita petamus. Quid non possunt Christi merita? Quid potest Pater negare per Filij vulnera atq; sanguinem deprecantibus? Filius hic pro nobis est: *Si quid*, inquit, *petieritis Patrem in nomine meo; dabit vobis*.

Fortè damnantur Sanctorum merita. Sed malè. Quot & quanta beneficia Iudæorum populo propter Abraham, Isaac, Iacob merita, Deus contulit? Placent Deo Patriarcharum merita; non placebunt Apostolorum Petri & Pauli? atque aliorum Sanctorum, qui, vt Apostolus loquitur, *ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus*? Seruit quoque nobis hic exemplum Pontij Abbatis Bellæuallensis: qui cùm frustra vidisset multa adhiberi à suis ad Obsessum quendam à dæmonis tyrannide liberandum: Stolam, qua S. Bernardus in oblatione Sacrosanctæ hostiæ vti solebat, Obsesso admouit: & in virtute Christi, per sancti viri *Meritum*, cuius stolam tenebat, exitum feliciter præcepit. Vide Wilhelmum Abbatem S. Theodorici, in Vita Bernardi lib. 4. cap. 11.

19. Non est, quod quisqam hac ratione Christi Merita *obscurari* cauilletur; Illustrant Sanctorum Merita, Merita Christi. Christi gloriam illa amplificant, quando hinc intelligimus tantum illa potuisse, vt passionis fructus seruorum quoque Meritis magnam virtutem contulerit.

20. *Litaniæ frustra in Exorcismô non adhibentur*. Multa illæ emolumenta sæpe Christianitati attulerunt, vt alias dictum est. Sed & Litanijs felicissimi dæmonum ex humanis corporibus Exorcismi perfecti sunt, vt docent Isengringius, Geruasius Tornacensis, atque Iacobus Rabus. Accedit quod Gregorij Magni hortatu formidabile quoddã dæmonis, quasi cornuti, spectrum, quod certo cuidam loco ita infestum erat, vt in eo commorari nullus posset, Litanijs abactum tandem, & expulsum sit, quemadmodum & aliud, & superius docuimus, in agro atque ciuitate Moguntinensi. Vide pro vtroq; cap. 1. de Locis infestis. Præterea, si Sanctorum Cineres ferre nequeunt spiritus; ferent Nomina, quæ in Litanijs recitantur? Ad solum S. Antonij *Nomen* fugisse Dæmones, testes locupletissimus est, in eius Vita. D. Athanasius.

Ipsa *Adiuratio* (pergimus ad Orationem, quæ ad Spiritus habetur) *mala* non est. Patrum sanctissimorum, & qui primi quasi Duces Christiani gregis fuerunt, exempla illam confirmant. Adiurati, inquit Iustinus, dæmones nobis parent. Et Cyprianus: adiurati à nobis dæmones, torquentur & eijciuntur. Vide cap. 41. discutiamus Adiurationis modum. 21.

Modus hic postulat, vt durus sit sermo, vehemens, & non amicus. Christi in hoc, atque Apostolorum exemplum sequimur, qui dæmonia increpasse leguntur. De Christo dicitur, Matth. 17. *Et increpauit illum* (Dominum) *Iesus.* & Marci 9. *Comminatus est spiritus immundo, dicens: Surde & immunde spiritus, ego præcipio tibi, vt exeas ab eo.* De Apostolis, Paulo præsertim, Actuum 16 legitur, *quòd conuersus dixerit spiritui: Præcipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab eo*, Sic de S. Laurentio Iustniano, Venetorum Patriarcha, refertur; quòd spumantem ore, & dentibus frendentem durius increpauerit: & quasi probum obiecerit, quòd infirmam muliercula fuerit ingressus. Ita Bernardus Iustinianus Venetorum Orator, in Vita Laurentij. *Et* cum hostibus, & coniuratissimis hostibus quis potest esse amicus sermo? Fortè etiam vt flagella corpori; ita durus sermo Spiritibus molestus est. 22.

An superstitionem sapiunt, quæ Dæmonibus in adiuratione imponuntur? Non sapiunt. Licet dæmonibus, *vt se prodant*, præcipere. Theodorus Archimandrita (teste eius discipulo, Georgio presbytero, in eius Vita) præcepit illi, qui 28. annis puellam quandam miris & occultis modis torserat, vt se proderet. Licet postulare, *vt nomen suum prodant*. Christi pro nobis stat exemplum. Licet vrgere, *vt socios iudicent*; vt cum quibus hostibus bellum sit. Exorcistæ norint. Licet *interrogare causam ingressus in homines*; vt hac, si tolli potest, remota, minor sit Spirituum in homines potestas; facilisque exigi possint. Licet *signum discessus postulare*; vt de parta nobis ab hostibus victoria constet. Licet *in infernum amandare*: quod ipsis hic locus, Christo teste, paratus sit. 23.

In *Verbis* igitur nulla superstito est. *In rebus* minus est periculi. Quid ita? Quoniam iam superius pleræque illarum, ab omni superstitione vindicatæ sunt, videlicet. Sanctorum Reliquiæ: Aqua benedicta: & Signum sanctæ crucis. Reliquarum vis non rationibus solùm, verum etiam grauissimis exemplis, quæ omnes propemodum ætates suppeditant, confirmantur. 24.

An displicet, quòd *sanctißimum Christi in Eucharistia Sacramento corpus adhibetur*? Sed pro nobis hic est sanctissimus vir Bernardus, qui idem mulieri Mediolanensi adhibuit, Dæmonumque profligauit 25.

hac, quam adiungimus oratione: Adest, inique spiritus, inquit summa potestas. In eius tibi virtute præcipio; vt ab hac eius ancilla egrediaris. In Vita Bernard. 2. cap. 3. apud Bonæuallens. Idem Viro obsesso cibotium, in quo sanctissima Eucharistiæ continebatur, imposuit, atque ita dæmonium fugauit, teste Wilhelmo Abbate libr. 1. cap. 10. eiusdem Vitæ.

Refert etiam Prosper Aquitanicus lib. 6. de Sacerd Virginem quandam, in quam ob impudicem aspectum simulachri Veneris, dæmon erat ingressus, communicatione Corporis Christi liberatam esse. Historiam nos ad longum superius retulimus. Eadem ratione anno Domini 1566. liberata est Nicolaa quædam, in oppido Picardiæ Veuino. Bredenbach. lib 9. Coll. cap. 22.

Sed & virtutem Sacramenti Eucharistiæ, ad immundos Spiritus profligandos, magnam esse, sequenti exemplo ostendit Ioannes Franciscus, Mirandulæ Comes, libro, de Strigibus: Fuit, inquit, in Alpibus Rhetijs sacerdos quidam probus ante annos duodecim, cui cùm foret opus ad ægrotum quendam Eucharistiam deferre: cùm longius ille abesset, videretque non ita, vt oportebat, celeriter ad eum pedibus posse peruenire, ascendit equum, colloque sanctissimum Christi corpus, pyxide inclusum, satis honorificè alligauit, iter suum quanto ocyus accelerans. Cùm nonnihil processisset, obuium habuit quendam, qui eum vt equo descendens pergeret ad spectaculum quoddam mirabilissimum, inuitauit. Imprudens homo, & cupiditate rei tam stupendæ ductus, paruit. Vix equo se demiserat, cùm sensit se per aera vnà cùm comite deferri, & breui tempore in altissimo montis cacumine statui. Ibi amplissima & amoenissima planities erat, arboribus vndique excelsissimis obsepta, rupibusque horrendis circumcincta. In medio choros innumeros, ac varios ludos cuiusque generis, mensas lautas & diuersis instructas erat videre. Audiebantur etiam concentus quilibet, omni sanitate affluentes: denique aderant quæcunq; animos hominum iucundissimis delinimentis tenere possent. Obstupefactus improuisa re Sacerdos, attonitus hærebat. Tum socius, qui adduxerat, petijt ab eo, Velletne Reginam, quæ ibi aderat, supplex venerari, & munus illi aliquod offerre. In alto quodam solio Regina assidebat, effigie formosissima, regio cultu. Accedebant ad eam, prosternentes se humi cuncti, qui aderant, varia munera afferentes. Sacerdos reputans Reginam esse Christi matrē, & quid illi dono daret, existimauit nullum ei gratius atque iucundius futurū munus, quam Filij corpus. Accessit, & ad pedes accidens in modum supplicis, arculam, in qua erat Augustissimum Sacramentum è collo detractum,

detractum, in gremio mulieris illius posuit. Mira res. Omnia continuò euanuere. Perculsus nouitate Sacerdos, & præstigijs irretitum se videns, & in horroribus densissimis, opem diuinam cœpit implorare; & cùm diu per vastas syluas errasset, vix tandem pastorem reperit, à quo viam edoctus, didicit se millia centum à loco abesse, quò Eucharistiam deferre cupiebat. Ad suos tandem reuersus, totam rem detulit ad Magistratum. Contigit hoc imperante Maximiliano Primo. Hactenus Comes Mirandulæ, pro virtute Eucharistiæ, contra Dæmones.

Quòd in *Templo* plerunque Exorcismi fiant, damnari non debet. 26.
Docemus hac ratione, cuius virtutem hic imploremus: cuius potestate nitamur; Dei scilicet, cuius Templum domus est. Habentur præterea hic ad manus præsentissima arma; quæ dæmones haud parum debilitant. Adest hic fidelis populus, cuius orationes vehementer Exorcistas iuuant. Denique Locus ipse ob multas causas haud parum dæmonibus inuisus est; cuius vel hoc argumentum est, quod (vt refert Sigebertus) præcedente nocte, antequam Ecclesia S. Petri Coloniæ consecraretur, auditæ sint malignorum Spirituum voces, qui, quòd sedibus suis pellerentur, multum conquerebantur. Itaque & S. Bernardus, cùm difficilem admodum aliquando haberet Spiritum; Templum, locum pugnæ delegit: sibique præsentes Christianos, qui orationibus iuuarent, rogauit, quemadmodum superiùs dictum est.

Cum Templo coniungo Sacrarium, quo vsus est B. Germanus, Antisiodorensis Episcopus. Cùm enim in Italia existens rogaretur, vt dæmoniacos curaret, adductos ad se in Sacrario curabat omnes, teste Constantino Presbytero, in eius Vita. lib 2. cap. 10. apud Surium Tom. 4. Pro vtriusque loci confirmatione sunt tres Obsessi, vno eodemque tempore ad S. Theodorum Archimandritam adducti, qui Cellam Sancti viri qua concludebantur, graue sibi tormentum esse vociferabantur. Idem confirmauit vir Sanctus. Nam cùm in horum curatione occupatus à S. Cyriaco Patriarcha auocaretur; duos quidem à dæmonio liberauit: sed tertio, cuius difficilior curatio erat, mandat, vt torturam eiusdem loci ad suum reditum sustineret, ita Presbyter Georgius in eius Vita.

Induuntur quandoque Sacris Vestibus Exorcistæ. Quod hic peccatum? Non sumus tam inepti, vt has ad dæmonum eiectiones parum facere ignoremus: sed tamen dicimus non temerè vsurpari. Dæmonstrant *hoc Vestitu* Exorcistæ; non se sua virtute, aut meritis niti: sed potestate diuinitus sibi communicata: Præstare item officium Ordinis, quod Christi authoritate, non humanis nititur meritis. An

forte

forte indignum, vt quis artis suæ atque officij insignia ferat?

Stola etiam Energumenis, & dæmoniacis imponitur: Sed exemplo Maiorum. Hac dæmonium exegit ex muliere Sacerdos quidam, cuius D. Gregorius alicubi meminit, primo Dialogorum, teste Ioanne Bodino, de Dæmonomagia, lib. 3. cap. 6. Et Pontius quidam, Abbas Monasterij Bellæuallis, dæmonum expulit illa, qua aliquando vsus est, stola S. Bernardus; in Vita Bernar. lib. 7. Taceo Stolam inter signa referri, quæ dæmones non sustient: quoniam, vt notat Alcuinus, is qui ea induitur, admonetur, vt memor sit se sub Christi esse iugo: &, vt habet Bonauentura, in expositione Missæ, cancellata in pectore, ad modum Crucis, primum significat Christi passionem mente & corpore circumferendam; deinde etiam populum Iudæorum à dextera transire in sinistram: contra gentes à sinistra in dexteram. Adde quòd & Christi significet obedientiam. vt vult Rupertus Tuitiensis, de diuinis Officijs, quam, licet Dominus omnium, pro nostra exhibuit salute, dum formam serui assumpsisset. Vide apud eundem lib. 1. cap. 21.

Imponunt & manum Obsessis Exorcistæ. Nihil nouum. Imposuit olim Sanctus Martinus famulo Tetradij, Treuiris; teste Sulpit. in Vita eius: atque vt Martinus non frustra (nam & dæmonem pepulit, & Tetradium ad Christi fidem impulit) ita nec frustra Sacerdotes. Similiter à sæuissimo spiritu liberatus est puer, teste Paladio, in Vita Macarij; postquam eiusdem capiti vnam & alteram pectori apposuisset, orationemque ad Deum, à quo omne bonum est, direxisset.

Et Manum impositionem adhibuit Theodorus Archimandrita, in filiæ Principis cuiusdam curatione, quam iam annis 28. grauiter dæmon torserat. Habet hoc sæpius citatus, discipulus eius Gregorius Presbyter. Sic de Gregorio Agrigentino Episcopo testatur Metaphrastes in Vita eius; quod custodijs carceris filium, qui ob ferocientem in ipso Spiritum columnæ erat alligatus, restituerit pristinæ incolumitati mox, vbi capiti Obsessi imposuit *Manum.* Idem de Hospitio, magnæ continentiæ viro, refert Turonensis, lib. sexto Histor. Franc. Quid quod Apostolorum hic sequuntur exemplum; *qui super ægros manus imponebant, & bene habebant?*

30. *Lumen Cereorum* non adhibetur, vt Spiritus videri possint; sed vel eandem habet cum Rebus sacris rationem, & efficaciam; vel abhibetur, vt ab homine discedens Satan, hoc extincto, discessum suum testetur.

31. *Flagella* rarius assumuntur, assumuntur tamen duas, vt suspicor, ob causas. Altera est, quòd Dæmones egregiè confundant, dum hæc tanquam contemptus sui argumenta assumi intelligunt. Altera, quòd

quòd ad ipsorum etiam eiectionem valere videntur; dum quas ipsi in corporibus humanis conditiones postulant, his dissoluantur: vt ob id minus apta habeant domicilia. Refert Gerardus à Nazareth, Cap. 20. de conuersatione seruorum Dei, Flagellis ab homine quodam Diabolum pulsum, qui post multa, etiam sacra adhibita media, discedere detrectauit.

Cum Flagellis *Alapas* coniungimus, quibus & B. Benedictus, & S. Hubertus dæmoniacos liberarunt, quemadmodum de hoc Surius 3. Nouembris in eius vita testatur; de illo B. Gregorius 2. Dialog. cap. 30. & de tertio quodam Krantius, libro quinto Historiæ Vandalicæ, Capite vltimo. Quibus quartum addimus, Monachum, qui ob inobedientiam à dæmone fuit occupatus, & per fratrum preces adiutus; postquam eidem suus Abbas Poppo *Alapam* inflixit. Historiam recenset Euerhelmus, Abbas Altimontensis, cap. 18. Vitæ Popponis, apud Surium, Tom. 1. Et quintum illum, quem ob stupri consuetudinem dæmon ingressus est, cuius in vita Simeonis Abbatis mentionem facit Leontius, Neapoleos Cypri Episcopus, quem Abbas inflicta *Alapa* expulsit, dicens: *Noli amplius mœchari: & dæmon ad te minimè accedet.*

Coniungimus quoque cum flagellis vim, quam attulit cuidam Obsessæ Theodorus Archimandrita: Per comam siquidem legitur eandem apprehendisse, & Cruce tādem facta, Spiritum exegisse. Seruit etiam huic argumento factum aliud eiusdem Theodori. Cùm puer adhuc esset, quidam sanctitate vitæ eius permotus, filium ipsi sistit dæmoniacum, pro sanitate multum orans. Quid faceret puer adhuc Theodorus? *Modum*, inquit, *dæmones exigendi ignoro.* Tum pater pueri, Flagellum illi porrigit: *Hoc*, inquit, *filium percute; & vis inimica dæmonis discedet.* Paret Theodorus. sed percutientem, primò & secundò ridet Spiritus: percutientem tertiò fugit, & discedit. Hæc Theodori discipulus Georgius Presbyter in eius Vita apud Metaphrastem.

Digitos quoque aliquando Exorcistæ in os Energumenorum immittunt.
Sed exemplo Maiorum, sanctorum hominum. Quorum? Patrocli Abbatis, & eremi cultoris; teste Gregorio Turonensi, lib. de Vita Patrum, cap. 9. Columbani item teste Iona, in Vita eius, & S. Clari Abbatis Viennensis, apud Surium Tom 1. in eius Vita. 32.

Ex dictis clarū est, *nihil in Exorcismo criminis esse; nihil esse superstitionis.* Sed fortè non displicent singula: displicet quòd omnia hæc coniungantur: & quòd, qui virtute Dei Verbi eijci possunt, ad hos profligandos tot machinas adhibeamus. Verùm, nec hoc displicere

debet, aut damnari. Christus nobis huius auctor videtur. Potuit ille verbo, ne dicam, nutu, dæmonia eijcere: sed tamen signa, quæ Exorcismi quandam speciem referrent, adhibuit. Cùm enim dæmoniacum quendam sanaturus esset; primùm ipsum apprehendit de turba seorsum: tum misit digitos in auriculam eius: post expuens tetigit eiusdem linguam: denique suspiciens in cælum ingemuit; & postquam Ephetethæ dixisset, sanitatem contulit.

CAPVT XLVII.

Rationes & modos, quibus Dæmones eijciuntur, non semper esse efficaces: idqúe contingere varias ob causas.

1. QVanquam Exorcismi vires magnæ sint; quemadmodum & aliarum rationum, quibus dæmonia diximus eijci; *non semper tamen effectos speratos consequuntur*. Neque id quidquam Exorcismi virtuti, aut illarum efficacitati detrahit: quoniam nec, quæ Apostolorum temporibus dæmones eijciendi rationes receptæ & probatæ erant, semper à dæmonibus hominum corpora liberare potuerunt.

2. Efficax fuit illa ratio, qua filij Sceuæ Sacerdotis vti volebant: & multi salutarem effectum ex illa consecuti sunt: sed in Scenæ filijs tantum abest, quòd vires habuerit, vt etiam dæmones in se conuerterint, & summam inde ignominiam retulerint, vnde nominis gloriam, & egregiam laudem venabantur.

3. Apostolis quoque super serpentes, scorpiones, & dæmones potestas fuit collata. Potestas tamen hæc non vbique suas habuit vires. Adduxerat quidam ad ipsos filium suum, quem mirum in modum Spiritus torquebat, ab ijs auxilium exspectans: sed spe sua frustratus est: à dæmonio non potuit per Apostolos liberari filius.

4. Idem suis temporibus accidisse testatur Origenes Hom. 244. in Iosue: & ob id malignos Spiritus comparat Amorræis; quòd quemadmodum hi inter filios Israel permansissent: ita sæpe in Obsessis hominibus permaneant Spiritus. Adhibeantur, inquit, multæ orationes, multa ieiunia, multæ Exorcismorum inuocationes: ad hæc omnia surdus in obsesso corpore dæmon permanet: tolerabilius ferens Exorcistarum pœnas, & adhibita sibi ex Dei nominis inuocatione tormenta; quàm discedere ab homine, quem impudenter & nequiter obsidet.

Sic de S. Benedicto legimus, apud Hincmarum, in Vita S. Remi-
5. gij: quòd suis, quos adhibuit Exorcismis, dæmones non profligarit

à Tolosana puella: hoc tamen extorserit, Remigij precibus & opera posse eijci. Ad quem etiam rogatus sanctus vir literas destinauit, sanitatem puellæ expetens. Vide aliud pro hac re exemplum apud Bedam, lib, 3. Hist. Anglor. cap. 71.

Ratio huius rei, ni fallor, nunc in ipsos Exorcismos; nunc in eos, qui dæmonia eijcere tentant; nunc in miseros, qui torquentur, & à Spiritibus possidentur; nunc in alias causas referri potest. 6.

Exorcismorum non eo ratio est, quæ Sacramentorum. Consequuntur hæc suos effectus necessariò propterea: quòd ex diuina institutione, certa & effiicacia sint, signa gratiæ cælestis; at hanc promissionem Exorcismis non fecit Dominus. quo fit, vt non semper, quantas Sacramenta, vires habeant, dæmonesque pellant. 7.

Exorcistarum etiam conditio interdum obstat. Id suo exemplo Apostoli testantur: qui, si se priùs *ieiunio atque oratione* armassent, haud dubium (docet id Christi oratio) expulissent dæmonium quod sine istis præsidijs eijcere nequiuerunt. 8.

Hinc est quod superiùs monueramus, multas in Exorcistas conditiones requiri, si suo officio feliciter fungi debeant. Quòd si has prætermittant, & ad arduum hoc opus imparati accedant; si in officio sint negligentes, quid mirum, si aut parum, aut nihil efficiant? 9.

Accedit, quòd non omnibus hanc gratiam Deus velit esse communem. Alij, inquit, *datur gratia sanitatum, alij operatio virtutum: alij Prophetia: alij discretio Spirituum: alij genera linguarum: alij interpretatio sermonum.* Quocirca fit, vt qui multis machinis & Exorcismis adhibitis per hos expugnari non possunt dæmones, mox cedant, & sedes relinquant, quàm primùm ab alijs leuiter tentantur. 10.

Peccata quoque eorum, qui Obsessi sunt, quandoque merentur; vt nō mox à dæmonibus liberentur. Cùm enim, vt dictum est, hanc vexationem sæpe peccata afferant, iustissimo Dei iudicio fit: vt quãuis efficaces Exorcismi, aliæque machinæ adhibeantur; nihil item in Exorcistis desiderentur; non tamen dæmonia eijciantur, propterea quòd nondum satis in ijs, qui obsessi sunt, sint vindicata peccata. Hæc quoque causa fuit, cur plurimùm rogati S. Eligius Nouiomensis Episcopus, & S. Parthenius; hic iuuenem quendam ex Hunnis oriundum, ille quinquaginta viros à dæmonum vexatione liberare noluerint. Parthenius pro illo rogantibus dicebat: *Sinite torqueatur: parricida est.* Eligius pro his, *Sinite, experiantur, cui seruire peccato suo elegerint.* Hoc de Eligio Audoenus, cap. 20. lib. 2. Vitæ eius: de Parthenio Metaphrastes, 7. Feb. 11.

Quandoque etiam non Obsessorum peccatis præteritis tribui- 12.

tur, quòd discessum morentur Spiritus; sed quia ipsis *fides deest, spesque libertatis consequendæ*. Orantes Deum, aut eius beneficia exspectantes, oportet magna cum fiducia accedere; quam quia Obsessorum quidam non habent; quid mirum, si adhibita ipsis remedia nihil efficiant? Hanc rationem Cyprianus, & Minutius Felix assignant: *Adiurati dæmones*, inquiunt, *vel exibunt statim, vel euanescent gradatim, prout fides patientis adiuuat*. Eandem fidem siue fiduciam multum in Obsessis vrget Tostatus, quæstione 165. in 17. cap. Matth. Pro qua etiam adducit illud Domini Matth. 12. *Amen dico vobis, si habueritis fidem, & non hæsitaueritis, non solùm de ficulnea facietis: sed & si huic monti dixeritis; Tolle te, & iacta te in mare, fiet, & omnia quæcunque petieritis in oratione credentes, fient* & illud Iacob. 1. *Si quis indiget sapientia, petat à Deo; qui dat omnibus affluenter, postulet autem in fide, nihil hæsitans*.

13. His adde, quod persæpè etiam nec Obsessis difficultas sit, nec in ijs qui Exorcismos Obsessis adhibent; dæmones tamen non cedant adiurati. Quemadmodum multis de causis permittit Deus, vt homines à dæmonibus, etiam sine vlla sua culpa, possideantur; ita iustas potest habere causas, cur dæmonibus in homines potestatem relinquat, quanquam suarum miseriarum nullam dent causam.

CAPVT XLVIII.

An sensibilibus, prorsusque naturalibus rebus Dæmones ex humanis corporibus eijci valeant.

1. QVia rationes, quibus dæmones ex humanis corporibus, vel olim in Christi Ecclesia eiecti sunt, vel adhuc hodie eijciuntur, examinauimus; non abs re fecerimus, si dictis vnum adiecerimus, & definiamus; Possitne fieri, vt *rebus quibusdam sensibilibus atque naturalibus*, & quibus nihil diuinum, aut supernaturale inest, ijdem dæmones pellantur.

2. Et quidem, si dæmonum conditionem inspiciamus, attendamus etiam, quam vim res sensibiles, & naturales habeant; difficile non est ad propositam Quæstionem respondere. Cùm enim prorsus spirituales creaturæ sint dæmones: Spiritualium autem illa sit conditio, vt longè post se, omnes res corporeas relinquant; non malè dixerimus fieri non posse, vt in ipsos res sensibiles agant: vim ijs afferant: sedibus suis pellant.

3. Nec argumenti huius vim eleuat, quòd animabus, dum in corporibus sunt, à sensibilibus rebus vis afferri possit: possint etiam vi à corporibus separari. Longè alia animarum, quàm Dæmonum in

corpore

corpore conditio est. Illæ corporibus, vt formæ, coniunctæ sunt: hi vt quidam motores & rectores. Quapropter illæ certas in corporibus dispositiones postulant; quas hi, quoniam corporum formæ non sunt, non requirunt: quare & hi in corporibus esse possunt, quomodocunque etiam illa se habeant; illæ nisi aptata sibi sint, informare non valent.

Cæterùm, quamuis res ita se habeat, vt corpora *per* se nihil possint in Spiritus, *tria* tamen sunt, quæ in præsenti Disputatione contrarium suadere videntur: quæ, quoniam ferè ex Sacris Scripturis deprompta sunt, contemni nec debent, nec possunt. 4.

Primùm suppeditat Historia Regum. Ibi Spiritum malum Psaltes Dauid à Saule Rege, citharæ sono legitur profligasse. *Quandocunque enim* (dicitur Regum 16.) *Spiritus Domini malus arripiebat Saul; Dauid tollebat Cytharam, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul, & leuius habebat. Recedebat enim ab eo Spiritus malus.* 5.

Alterum indicat Angelus Raphael Tobiæ Iuniori; qui cùm de flumine piscem extraxisset, iussus est ab Angelo cor, fel, & iecur eius conseruare, didicitque ab eodem, *cordis particulam, si super carbones poneretur, sumo suo extricare omne genus dæmoniorum, tam à viro, quàm muliere, & quidem ita, vt vltra non accedant ad eos.* 6.

Tertium ex Salomonis Exorcismo sumitur. Quoniam, vt Iosephus testatur, qui hoc dæmonia profligabant (vt Eleazarus) naribus dæmoniacorum annulum, qui sub signaculo radicé Salomoni monstratam habebat, inserebant, moxque per odorantium nares dæmonium extrahebant. 7.

Hæc firmissima videntur, quæ pro hac causa afferri possunt, præsidia. Quid vero? Qui dæmones, cum Platone, corporeos dicunt, facilius hic se expediunt. Qui nullam in ijs corporijs, aut materiæ concretionem agnoscunt, dificultatem habent non paruam. Nos singula discutiamus. 8.

Quod ad *primum* attinet, non putarem in dubium vocandum esse, Saulem verè à dæmonio obsessum fuisse: quamuis enim multa præclara, eo etiam tempore, quo à Spiritu nequam vexabatur, gesserit, non tamen hinc inferri debet à dæmonio liberum fuisse. Potest quis à dæmonio possideri, & non semper eius Tyrannidem perpeti, vt cap. 8. Disputa. præsentis ostensum est. Sed & Saulem verè Obsessum fuisse, docent Theodoretus, q. 38 39 54 Gregorius, Abulensis, Lyranus in libro Regum, & Vallesius cap. 30. de sacra Philosophia. 9.

Dubium verò est: Vtrum à Dæmonio aliquando liberatus fuerit: 10.

rit: &, si liberatus, Vtrum Dauidis opera: &, Quali tandem Dauidis opera liberatus. Neque enim de hac re inter omnes constat. Sunt, qui liberatum negant. Sunt, qui volunt liberatum, veruntamen non efficiente hoc cithara; sed innocentia, & probitate Dauidis merente.

11. Vt quod sentimus, dicamus. Nullo modo ob probitatem Dauidis, eiusque innocentiam à dæmonio liberatum putamus Saulem. Neque enim quærebatur, à seruis Saul, vir aliquis sanctus; quem diabolus non ferret: sed qui Citharam pulsando dolorem, quem dæmon afferebat, mitigaret.

12. Nec Citharæ sono, aut melodia fugatum dæmonum verisimile est. Iam aliàs demonstratum est, eas rerum corporalium, & sensibilium vires non esse, vt quidquam in Spiritus possint. Aures quidem concentus & melodia demulcet; & voluptatem quandam animo affert, sed nequam Spiritus ex hominum corporibus eijcere non valet.

Non existimamus à dæmonio liberatum Saul, vllo vel obsequio,
13. vel auxilio Dauidis. Hoc sacra Historia confirmare videtur. Quærebatur (vt illa testatur) vir, non qui Spirituum pelleret; sed qui Citharam pulsando efficeret, vt leuius dæmonis molestias Rex ferret. Sic inuentus refertur David; quo Citharam pulsante refocillabatur Saul, & dæmonis molestias minus sentiebat.

Citharæ igitur harmonia voluptatem quandam Regi afferebat
14. Dauid: quæ, quemadmodum omnis voluptas, quæ aliunde accedit, præsens, quod quis patitur, malum mitigat: ita dolorem, quem ex dæmonis tyrannide patiebatur Saul, haud parùm frangebat. Atque hoc sensu etiam dæmon pulsus esse intelligi potest.

Potest quoque dici, quòd corporeis humores, pulsata cithara,
15. sunt purgati, & à melancholiæ affectione liberati, & quia dispositione ea male Spiritus gaudent, fit vt sublata ipsa, *per accidens*, vel abigantur, vel, ne ita molesti sint, impediantur. Magnam enim Musicæ vim esse ad homines, humoresque commouendos nemo dubitat. Exemplo Regis Daniæ Erici, ostendit hoc Krantzius, lib. 5. Daniæ cap. 3. quod ad verbum hic subiungimus: *Cùm Ericus*, inquit, *interea iam reuersus in Regnum, solemni curia vteretur, multorumq; militum simul & artificum industria delectaretur: aderat inter alios Musicus qui artis eam peritiam tenere se diceret; vt homines in quoscunque vellet affectus vocaret: ex mœstis lætos: ex alacribus tristes: ex indignantib⁹ placatos: ex placidis indignantes, & vsq; ad furorem insanientes se facere, iactaret: Atq; is, quo faciebat ista maiora, quæ se posse diceret; Regem experiundi fecit cupidissimum*

dissimum. Iamq; pœnitebat artificem suæ iactantiæ: velletq; nō tam de se magna prædicasse: quippe in Rege ista expēdere, nō sine periculo esse. Insuper, si minùs quæ dixit, facto probasset, mendacem se futilemq; haberi, non sine discrimine formidabat. Orabat quos potuit, Regem ab eo desiderio auerterent. Sed nihil egit. Vbi vidit, non se euasurum, quò minùs impleret, quæ iactasset; orat exportari omnia arma, & quibus læsio possit inferri. Deinde vt extra sonum citharæ consistunt nonnulli, qui possint adesse vocati, curauit: ereptamq; manibus citharam capiti iubentur illidere canentis. Omnibus iam ritè instructis, Regem cum paucis in aula reclusum aggreditur. Primùm graui sono mœrorem quendam audientibus ingerebat. inde succinendo plausibilius, in lætitiam vertit; vt paululum abesset, quo minus iocabundi dissultarent. Tum modis acrioribus intentatus, indignationem quandam concitabat; quæ vbi inualuit, furere Regem, astantesq; cernere erat. Mox signum dedit delitescentibus, vt introirent, Regemq; iam sæuientem continerent. Illæsa primùm ex conditio cithara, Regem deinde aggrediuntur. Sed tantum fuit robur viri; vt pugno quosdam examinaret. Inde multis obrutus puluinaribus, ardor ille conquieuit. Sed cùm iam se in se recipisset, vehementer indoluit, sæuisse in eos, quos habuit ante fidissimos. Hæc Krantzius.

Si quis tamen omnino à dæmonio, Dauidis Cithara, velit liberatum Saul; non multum reluctabimur: veruntamen non id sono, 16.
quem pulsata Cithara excitabat, tribuemus: sed Christi in Cruce expansi (cuius signum quoddam Cithara fuit) virtuti, & passioni: vt dici possit, ita Dauidis citharam dæmonium profligasse; quemadmodum idem persæpe eiecit signum Crucis, Vide Matth. Filesium in 2. Sent. distinct. 8.

Sic nec eorum sententiam damnamus, qui etiam Citharæ sono eiectionem tribuunt, nulla eius habita ratione ad Christi passionem. 17.
Hi naturalem dæmonum potestatem volunt diuinitus restringi; rebusque naturalibus subijci; quemadmodum igni infernali eosdem subiectos esse, & torqueri, docent Theologi.

Cæterùm qui Dauidis Cithara à Saul Spiritum malum fugatum 18.
dicunt, ita fugatum volunt; vt ad tempus, & nullas à Spiritu perpessus fuerit molestias; & verè etiam ab ipso Spiritu fuerit liberatus: ad tempus inquam: quoniam cùm rursus odio atque inuidia in triumphantem Dauidem excandesceret, à dæmone rursus est correptus. quemadmodum ex cap. 18. eiusdem primi lib. Regum, licet colligere. Sic enim ibidem dicitur; *Post autem diem alterum inuasit Spiritus Dei malus Saul*, ille scilicet, qui in fine cap. 16. dicitur *recessisse*.

Secundum argumentum maiorem difficultatem habet: propterea, 19.
quòd ipsius Angeli testimonio, quem mendacij arguere non possumus,

ſumus, Fumus vi ignis, ex cordis & iecoris particula excitatus, dæmonia extricare dicatur.

20. Sunt, qui vim huius argumenti paruam arbitrantur; quòd in Canone ſacrarum Scripturarum Tobiæ Liber, vnde Argumentum deſumptum eſt, non reperiatur. Sunt alij, qui admittunt Angelum alicuius ſuperſtitionis Tobiæ fuiſſe authorem, dum ſuo quaſi exemplo docuit fumo fugari poſſe dæmones; ſed tamen à culpa abſoluunt, quod hoc, ne proderetur præſtiterit. Sunt tertij, qui dæmonis expulſionem Fumo, tanquam ſigno, tribuunt, quemadmodum de Dauidis Cythara, & ſigno crucis diximus.

21. Quidquid de hoc tertio ſit (quod non damnamus) certum eſt, Librum Tobiæ à Canone ſacrarum Scripturarum reijci non debere. Quanta reliquorum, tanta libri Tobiæ eſt authoritas. Certum quoque eſt ſuperſtitioſum non fuiſſe Raphaelem; nec ſuperſtitionis authorem fuiſſe Tobiæ. Nec peccant Angeli, nec alios ad peccandum inducunt.

22. Et quamuis hunc Fumum rei ſacræ ſignum eſſe negaremus, nihil tamen eſt, quod nos cogere poſſit, vt ſenſibilibus ſignis dæmones expelli dicamus. Dicere poſſumus: Non docere Angelum, vi Fumi diabolos expelli; ſed tantum aſſerere, ipſos fugandos, quando Fumus excitatus fuerit. Quocirca quemadmodum neceſſe non eſt, lotionem meam cauſam Eclipſis Lunæ eſſe, quòd, dum ego lauo, hæc accidit: ita neceſſe non id dicere, Fumum cauſam eſſe, quæ diabolos pellat; quamuis dum Fumus fit, diaboli pellantur. Docet Angelus quid fiat, non cauſam reddit, cur hoc fiat.

23. Hoc fortè Tobiæ, cap. 8. indicari videtur. Neque enim dicitur Fumus dæmonem profligaſſe, ſed Raphaelem Angelum. *Protulit*, dicitur ibi, *Tobias de caßidili ſuo, partim iecoris, poſuitq; eam ſuper carbones viuos. Tunc* (ſubiungitur) *Raphael Angelus apprehendit dæmonium, & relegauit illud in deſerto ſuperioris AEgypti.*

24. Quid igitur eſt, quod dæmonium profligauit? Fumus? Non. Raphael Angelus profligauit. Quomodo verò? An ob excitatum Fumum? nec hoc etiam. Veruntamen, quando excitatus eſt Fumus, profligatus eſt dæmon. Si quid hic præter operam Angeli fuit, quod dæmonium profligauit, fuerunt merita atque orationes Tobiæ, & Saræ.

25. Quanquam & de Fumo dicere poſſumus, quod ſe ſono Citharæ Dauidis inſinuauimus: diuinitus ſcilicet fieri; vt naturalis dæmonum virtus, etiam rebus corporeis ſubijciatur & conſtringatur. Quémadmodum enim rei corporeæ conſecratione, quæ illis adhibetur, vt Spiritus

Spiritus crucient, poteſtatem accipiunt; ita eoſdem poteſt Deus velle ijſdem ſubiectos eſſe & conſtringi, quamuis nulla conſecratio ad ipſas acceſſerit.

Eleazarum, qui *Radicibus* in Exorciſmo vſus dicitur, quidam inter magos numerant; voluntque cum dæmonibus pactum habuiſſe. Hinc negant Salomonis Exorciſmo vſum; negant Dei virtute dæmonia eieciſſe. 26.

Alij admittunt Salomonis, quem profitebatur, eſſe vſum Exorciſmo: & verè non dæmonum; ſed Dei opera dæmonia eiecta: veruntamen nullam hi tribuunt virtutem Radici: propterea, quòd non ex inſtitutione Salomonis Radix in Exorciſmo adhibita ſit, ſed propria & priuata Eleazari voluntate; & ob id aliqua ſuperſtitione non caruerit. 27.

Prius illud non facilè dixerim; cùm haud pauca ſint, quæ contrarium ſuadere videantur. Alterum crediderim fieri poſſe. Neque enim nouum eſt, vt res quæ diuinam inſtitutionem habent, hominum malitia deprauentur: & tamen eundem, quem Deus illlas habere voluit, conſequantur effectum. 28.

Interim non intelligo, quidnam mali ſit, dicere Radicem, in Salomonis Exorciſmo adhiberi ſolitam; illamque efficaciam fuiſſe; & præterea omni ſuperſtitione caruiſſe, ſi diuinitus inſtitutus exorciſmus Salomonis. An non potuit velle Deus, vt Radix adhibita ad homines à dæmonibus liberandos valeret? Sed de his plura in Diſputatione de Locis infeſtis. 29.

QVARTA PARS DISPVTATIONIS DE DÆMONIACIS.

IN QVA,

De Dæmonum ex hominum corporibus egressu, egrediendi difficultate, & crudelitatis signis, quæ in egressu relinquunt; via item, qua egrediuntur, & loco, quo egressi tendunt; hisq; similibus agitur.

CAPVT XLIX.

Dæmones admodum difficulter relinquere homines, quos semel obsident.

QVarta Disputationis pars egressum immundorum Spirituum scrutabitur. Et in hac quemadmodum alijs,
1. plura discutienda sunt: sed potissimum hæc. Ostendendum summa cum difficultate homines, quos obsident, dæmones relinquere. Inquirendæ causæ huius; & Cur quidam difficiliùs eijciantur, quam alij: quiue illi sint. Explicandum præterea, quibus potissimum signis egressum suum prodant. Quæ item signorum causæ & rationes, tam in genere, quàm specie. Qua via egrediantur, dum abscindunt, & homines relinquunt. An etiam omnes simul egrediantur, dum v. g. vnum aliquem hominem plures ipsorum obsident. Ad hæc, Quò tendant eiecti ex hominibus. Cur ægrè admodum & difficulter ad infernum descendant. Postremò, An voto & desiderio ipsorum, qui egressuri quippiam petunt, liceat satisfacere. Præcipua ferè hæc sunt Capita, cum Spirituum egressu coniuncta: & quæ difficultatem aliquam possunt habere. Si quæ sunt alia; vel difficultatem singularem non habent: vel ex prioribus huius Disputationis partibus innotescunt. Sed ad Primùm.

2. Dæmones igitur, siue *Spiritus immundos difficulter homines, quos obsident, deserere*, nemo rectè potest dubitare. Multa pro hac re sunt argumenta. Et primò quidem hic seruit *quotidiana experientia*. Quotus enim quisque dæmonum ex humanis corporibus eijcitur; qui non suo Exorcistæ plurimos parit labores atque molestias? quotusquisque Exorcistarum hoc opus aggreditur, qui non arduam se credit adire prouinciam? & in qua administranda non plurimis præsidijs existimat sibi opus esse.

Confirmant experientiam hanc *Dæmonum à Christo expulsorum ex-*
3. *empla*, qui quod ægerrimè sedes suas reliquerint, partim his verbis

estati

testati sunt: *Quid nobis & tibi Iesu? venisti ante tempus torquere nos. Scimus quis sis:* partim grauissima tortura, qua egressuri miseros mortales affecerunt. patent hæc Matth. 17. Marci 9. Lucæ 9.

Confirmant *Apostoli,* qui quamuis consuetis, & à Christo Domino traditis machinis, in dæmonum quorundam eiectione vterentur, 4.
nihil tamen proficere potuerunt: dæmonibus suas sedes in hominibus retinentibus: nec quidquam de priori tortura remittentibus, & hoc patet Marci 9. Lucæ 9. Matth. 17.

Intellexerunt idem *quicunque apud Iudæos, Christi Apostolorumq́; Exorcismis affuerunt;* qui quòd vel Dominus verbo, vel illi, Christi nomi- 5.
ne inuocato, dæmonia eijcerent, in stuporem fuerunt conuersi mirantes, scilicet, quod tam arduum & difficile opus tam leui opera, vt videbantur, conficeretur.

Sed & *quicunque immundos Spiritus sequentibus temporibus eiecerunt,* summam semper experti sunt difficultatem. Hinc tot tamque egre- 6.
gijs præsidijs muniti, & armis instructi esse voluerunt, antequam hoc opus aggrederentur: & suis viribus aliquando diffisi aliorum orationibus adiuuari: quemadmodum pluribus exemplis in tota hac Disputatione clarum est.

Et *Dæmones quoque* idem multis modis declararunt. Quibus verò? *Primò* quòd quandoque se negarunt expelli posse ab homini- 7.
bus. vt inter alios, ille, qui se neque Syrulum; neque Bernardulum curare aiebat, de quo nos aliquoties in hac Disputatione: *Secundò*, quòd persæpe expelli non potuerunt; quamuis etiam maximæ machinæ pro ipsorum eiectione adhiberentur: vt ille, quem ad B. Remigium misit B. Benedictus. de quo Thes. 14. cap. 23. *Tertiò*, quòd expellendi maximos clamores atque vociferationes, quibus vim sibi fieri testati sunt ediderunt. Horum plures postea recensebimus. *Quartò*, quòd verbis & clamoribus non contenti, grauiter miseros mortales in suo egressu torserunt, quemadmodum pluribus exemplis est clarum. *Quintò*, quòd se torqueri dixerunt, si quando expellerentur: quemadmodum legio eorum, quos Dominus expulit. de quibus sic Lucas cap. 8. *Obsecro,* loquebatur legio Domino, *ne me torqueas, præcipiebat enim* (addit Euangelista) *Spiritui immundo, vt exiret ab homine.* Sextò & postremò, quòd in Exorcistas grauiter sæpe inuecti, quibus potuerunt modis, & nunc veris, nunc fictis excogitatis in ipsos criminibus, eosdem conati sint à suscepto exorcizandi munere auertere nec his contenti, in Deum cælitesq́; aliquando fuerunt blasphemi. Exemplo hic esse potest, quem Paulus Simplex, à S. Antonio rogatus, eiecit: qui Paulum quidem atque

Antoninm vocabat Helluones, veternosos, & cæt. Christum autem blasphemijs proscindebat. Vide Palladium Sect. 25. Hist. S. Patrum.

8. *Expellendi & eijciendi* verbis etiam satis insinuatur inuidos discedere ex hominum corporibus Spiritus nequam: Et horum est vsus frequentissimus in ijs Scripturæ sacræ locis, vbi proscripti dicuntur. *In nomine meo Dæmonia eijcient*, loquitur Dominus Matth. 10 *Quare nos non potuimus eijcere illum?* loquuntur Apostoli Matth. 17. *In Principe dæmoniorum Beelzebub eijcit dæmonia*, loquuntur Pharisæi Lucæ 11. Sic legitur *eiecisse* dæmonia Dominus, Matth. 9. Apostoli, Marci 6. Filij Pharisæorum, Luc. 11. & quidam alius, qui Christum non sequebatur, Lucæ 9.

9. Legitur quidem quoddam dæmonium rogasse Theodorum Archimandritam, vt sibi hominem quem possidebat, relinquendi daret facultatem. Veruntamen hoc non tam hominem cupiebat relinquere; quàm à molestia, quàm præsentia Theodori afferebat, liberari. Rem totam describit Georgius presbyter Theodori discipulus, apud Surium, Tom. 2. fol. 754.

10. Sic legitur quosdam Spiritus fugam cepisse, priùs, quàm ad Sanctos, à quibus eijciendi essent, peruenirent: vt ille, qui Gordiani Imperatoris filiam torquebat, qui aduentum B. Triphonis, à quo se eijciendum sciebat, anteuertit, teste Mataphrast. in Vita Triphonis 1. Febr. quosdam ad solum Sāctorum aspectum disparuisse; vt integra Legio, quæ adolescentem inuaserat, qui morsibus quosq; obuios lacerabat; qui mox, viso Arnolpho Svvessionensi Episcopo, discessit, quēadmodum eiusdē Ecclesiæ Episcopus Lisiardus, in Arnolphi Vita testatur, c. vigesimo quarto: quosdā ad solam visam Crucem fugatos; vt illos, qui ad S. Gregor. Li[illegible]uiensem Episcopum sunt adducti: de quibus in eius Vita Gregor. Turonensis, ca. 7. Quosdam verbo eiectos; quorum Euangelica historia meminit. Sed tamen & hi si non grauissimis machinis coacti fuissent, domicilia sua nō reliquissent: & quæ reliquerunt, inuiti admodum atq; ægerrimè reliquerunt. Atque ita demonstratum sit, dæmones sedes suas difficulter relinquere.

CAPVT L.

Quæ causa, cur cū tanta difficultate dæmones deserant homines, quos obsidēt.

1. DIfficilis dæmonum ex humanis corporibus migrationis causam haud malè quis ex desiderio, quod dæmones ad homines obsidendos habent, collegerit. Ob easdem videntur ægrè discedere; ob quas desiderant homines ingredi. propterea, quòd cum difficultate illa relinquuntur, quæ cum voluptate possidentur.

Hinc manifestum est, studium, & voluntatem nocendi præcipuè eos in hominibus retinere. Quemadmodum enim in hominum ingressu non ipsis propositum est, vt pœnarum suarum remissionem consequantur, sed vt noceant; ita hoc difficili suo recessu quærere videntur omninò, vt noceant. 2.

Sunt nihilominus, qui *alias* atque *alias* causas huius difficilis discessus assignant. Vtrum *bene*, discutiendum est. Quidam volunt ipsos discessum morari, propterea, quòd semel ex hominibus expulsi, secundò eosdem ingredi, & vexare non possint. Alij quòd mox, vbi exacti sunt, ad Infernum, quem vehementer detestantur, detrudantur. Priores hoc fundamento videntur niti, quòd semel ab homine victi, ad eundem secundò tentandum nunquam dicantur accedere: Posteriores ex illo coniecturam accipiunt, quòd à Christo expellendi Dæmones rogauerunt, ne *imperaret in abyssum discessum.* 3.

Priorum, vt fuudamentum infirmum est, ita non firma satis assertio. Esto, non statim ad eundem hominem tentandum redeat dæmon, à quo victus est; redire tamen ex illo colligimus, quòd victus à Christo rursus eundem aggressus sit: nisi forte frustra à Luca Euangelista (cap. 4.) dictum esse velimus, quod *consummata omni tentatione* recesserit à Domino Dæmon *ad tempus.* 4.

Sed & si non eundem reditus conceditur, potest tamen esse facultas alium ingrediendi. Probat id, qui Diocletiani Imp. filiam, Artemiam, aliquando torsit. Cùm enim hunc S. Cyriacus, Christi nomine inuocatio, eijceret; nec vllum ipsi aliud commodum (vt postulabat) domicilium assignaret; eiectus, *Cogam te*, inquiebat Spiritus, *cum molestia in Persidem venire.* Quid deinde? Mox ab eodem Spiritu in Perside obsidetur Saporis Persarum Imper. filia. Pro cuius incolumitate, cùm pater esset solicitus, intelligit Cyriaci opera filiam iuuari posse; eundemq; accersit. Accersito insultat Satanas: *Nunquid dixeram*, inquit, *futurum, vt in Persidem difficile iter subires.* Apud Surium Tom. 4. 5.

Quid quòd & ad eundem, semel eiectus dæmon, aliquando redeat? Docet hoc Domini oratio. *Cùm enim immundus Spiritus*, inquit, *discesserit ab homine, perambulat per loca inaquosa, quærens requiem: & non inueniens dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit eam scopis mundatam & ornatam. Tunc vadit, & assumit septem alios Spiritus nequiores se, & ingreßi habitant ibi.* Idem significat Dominus Mar. 9 quando iã egressuro dæmoni præcepit, *ne rursus hominem ingrediatur.* Si enim rursus ingredi nõ potuit, cur ne ingrediatur præcepit? 6.

Quod Dominus docet, confirmarit exempla; illius imprimis,
7. quem S. Bernardus aliquando eiecit. Res sic se habet. Papiæ Sanctus vir agebat. Hic ipsi dæmoniaca adducitur: quòd spes esset meritis atque patrocinio Bernardi liberandam. At dæmon mox Sancto viro cœpit insultare: *Non me inquiens, de amicula mea pelles, porculos edens, & braßicas deuorans.* Tum Bernardus obsessam ad S. Syri Reliquias iussit adduci. Sed mox insolentior factus Spiritus, *Non me Syrolus; Non me Bernardulus eijciet*, clamabat. Reductæ ad se Bernardus: *Nec te, Syrus, nec Bernardus eijciet*; inquit, *sed Dominus noster Iesus Christus*. Et ad orationem conuersus, impudentem Spiritum eiecit. Marito domum reuerso, iterum à spiritu mulier inuaditur. Rursus igitur ad Bernardum maritus. Rursus Spiritum expellit Bernardus: & ne se discedente tertiò mulierem ingrederetur Dæmon, collo Obsessæ hunc appendit Exorcismum: *In nomine Domine nostri Iesu Christi, præcipio tibi dæmon, ne hanc mulierem ingrediaris*. Ita cap. 4. lib. 2. vitæ S. Bernardi, apud Surium, Tom. 4. fol. 802.

Et exemplum Saulis primi Iudæorum Regis hic nobis seruit. De
8. hoc, quòd verè aliquando obsessus fuerit, ostensum est superius, quòd verò Spiritus aliquando ipsum reliquerit, admodum est probabile, propter illud, quod in fine cap. 16. dicitur: *Recedebat ab eo Spiritus*. Et tamen ad eundem redijsse dæmonium manifestum est ex cap. 18. vbi sic dicitur: *Post diem autem alteram inuasit Spiritus Dei malus Saul*. Atque hoc prioribus sit dictum.

Posteriores quamuis cum ratione loqui videantur; quod tamen
9. asseritur, non potest certò constare. Vnde quæso constabit? Non patrocinantur huic sententiæ sensuum iudicium: Non sacra eloquia: Non dæmonum confessio.

Quid quòd contrarium non obscurè Sacra eloquia insinuent? Sci-
10. mus Raphaelem dæmonium abegisse: veruntamen non in *infernum*; sed in Ægyptum relegauit. Neque hic multùm referre putamus, ex homine, an ex domo dæmonium eiectum sit. Omnino huic, quod Raphael eiecit, locus videbatur assignandus, quem petunt, qui ex humanis corporibus eijciuntur.

11. Idem illi, qui à Domino eiecti postulant, vt ne in abyssum mitterentur, confirmant. Si enim constabat se, postquam eiecti essent, in *infernum* mittendos; quid rogant, ne mittantur? Sed quia non necessariò ad *Inferos* mittuntur eiecti; Christi autem summam in eijciendo facilitatem & potestatem obseruabant; verebantur, ne qui ipsos corporibus expelleret; in *Infernum* pelleret: quod ne faceret, precabantur.

Cum

Cum his idem ſenſerunt, quorum in Vita S. Germani Pariſienſis Epiſcopi fit mentio. Egreſſuri enim Sanctum virum rogarunt; vt ſi inter homines verſari non permitterentur, liceret ſaltem errare per deſertum. Ita fortunatus cap. 30. S. Germ.

Veruntamen quamuis *Infernus* non ſit definitus locus dæmonibus, humana corpora relinquentibus; ad *Infernum* tamen relegari poſſe ex eo, ni fallimur, poſſumus conijcere: quòd, ſi quando ex hominibus expelluntur, nihil ita timeant; quàm quòd in Infernum relegantur. 12.

Quocirca non probatur quod quidam dicunt, nullam hominum in dæmonia aliam eſſe poteſtatem; quàm quòd illa ex humanis corporibus eijcere valeant: Eſto dicatur Dominus dediſſe *poteſtatem eijciendi dæmonia*; non tamen aliam quamcunque negauit. Quid, quod alibi dederit *poteſtatem calcandi ſuper dæmonia*? & Sanctiſſimus Paulus, qua poteſtate dæmonia in homines immiſit? Vide Abulenſ. in 10. Matthæi. 13. *Luca 10.* *1. Cor. 5.*

CAPVT LI.

Quod quidam Spiritus dæmoniorum difficilius eijciantur: & quinam illi ſint: atque vnde hoc habeant.

QVamuis omnes Spiritus humana domicilia ægrè admodum relinquant; quidam tamen ſunt inter ipſos; qui cæteris difficiliùs eijciuntur; quidam faciliùs. Et quemadmodum hoc certum eſt accidere; ita non illud certum eſt, *Quinam illi ſint*, qui difficiliùs eijciuntur: & *quibus de cauſis* idipſum contingat. Omnia verò hæc tria præſenti Capite oſtendenda ſunt. 1.

Et primùm illud, vt à pluribus ſuperſediamus, illius dæmonis exemplo manifeſtum eſt, qui ab Apoſtolis eijci non potuit; quorum tamen in dæmonia fuit plena & ſumma poteſtas. Nam qui plurima iam in varijs locis eiecerant; in vno, cuius tres Euangeliſtæ (Matth. 17. Luc. 9. Mar. 9.) meminerunt, fruſtra laborarunt. 2.

Nec eſt, quòd quis omnem, huius difficilis diſceſſus, cauſam in Apoſtolos conijciat, quaſi fides ad hoc opus perficiendum ipſis defuerit; quæ non defuerit, quando alios Spiritus ex hominibus eiecerunt. Quamuis enim incredulitati ipſorum Dominus tribuat, quòd Dæmonium illud non eiecerint: præter incredulitatem tamen ſignificat etiam in ipſo dæmonio cauſam fuiſſe. *Hoc genus dæmoniorum*, inquit, *non eijcitur niſi ieiunio & oratione*. Inſinuat ſcilicet, Dominus, in alijs profligandis ab Apoſtolis non opus fuiſſe ieiunio & oratione, ſuffeciſſe Chriſti inuocatum nomen. hic præterea fuiſſe illis opus alijs ſubſidijs: quòd difficiliùs hoc quam alia pellantur. 3.

Idem admiratio, & stupor populi Iudaici confirmat. Neque enim
4. semper illi stupebant aut mirabantur; quando vel ipsorum filij, vel
Apostoli, aut etiam Dominus dæmonia eijciebat: in aliquorum e-
iectione clamant: *Nihil simile visum in Israel*: Matth. 9. nunc etiã Chri-
stum pro Messia incipiunt habere, Matth. 12. *Nunquid*, inquiunt, *hic est
filius Dauid?* Messias? quia scilicet, ea à Domino videbant eijci, quæ ab
alijs non posse pelli existimabant.

Sed *Qui illi* Spiritus? difficile est vniuersim definire, quinam, sci-
5. licet, ex omnibus sint, qui cæteris *difficilius* eijciantur; superiorúmne
Ordinum, an inferiorum: qui maiores molestias alijs afferunt, an qui
minores: qui diutius sedes suas in hominibus habuerunt, an qui non
ita diu: quibus causa data sui in homines ingressus, an qui vltro, abs-
que vlla Obsessorum culpa eosdem cruciant. Quamuis enim hinc
aliqua coniectura peti posse videbatur; certa tamen, & quæ excep-
tionem non patiatur, peti non debet.

6. Verisimile est, & in inferioribus Ordinibus; & nõ tantùm in supe-
rioribus, quosdam esse; in quorum eiectione plus laboris suscipien-
dum Exorcistis: Et esse eos etiam aliquando, qui minores afferunt
molestias: Et eos, qui non ita longo tempore in hominum corpori-
bus sedes suas habuerunt: Et præterea tales, quibus nulla per Obses-
sos in ipsos tyrannidis causa est data.

Nam qui superiorum Ordinum tantùm hos esse dixerint: prop-
7. terea; quòd hi viribus maioribus polleant, non attendunt etiam qui
inferiorum Ordinum sunt, quamuis illis viribus sint impartes, om-
nibus tamen hominibus, à quibus eijciendi essent, esse superiores.
Neque enim est potestas, inquit Iob, cap. 41. hominis vllius, quæ cum cu-
iuscunque, etiam minimi, potestate conferri possit. Sed nec ex viri-
bus spirituum hæc res est metienda. quia non permittitur, quantum
possunt, in miseros mortales sæuire. modus ipsis impositus est.
Quocirca fieri potest, vt plus etiam aliquando permittatur alicui
inferioris Ordinis Spiritui, quàm alteri Ordinis superioris: & diffi-
ciliùs ille, quam hic pelli possit.

8. Qui crediderint eos solos difficulter cedere; qui nullam quietem,
nec diurnam, nec nocturnam ijs, quos obsident, relinquunt: refutan-
tur exemplo illius, quem Matth. 17. Dominus docuit difficulter ex-
pelli. Difficulter ille admodum cedebat, sed tamen non continuò
molestus erat illi, quem obsidebat. aliquando etiam eundem dese-
rebat: quemadmodum Obsessi parens testatur apud Euangelistas,
Mar. 9. & Luc. 6.

9. Eodem exemplo eorum sententia refellitur, qui difficiliùs expelli
volunt,

volunt, quibus iusta ab hominibus, quos obsident data est vexandi causa. Refellitur, inquam, quia miser ille nullam ingressus causam Spiritui dederat: vt qui ab ineunte ætate, quando peccare nondum potuit, carnificinam dæmonis sustinuerat.

Denique neque diuturnitas vel breuitas temporis, quo hominibus molesti fuerunt, certa hic regula esse potest: vt difficiliùs pelli illi dicendi sint, qui diutius suas in hominibus sedes habuerunt, (quod Hieronymum sensisse testatur Maldonatus, Comm. in Euangel.) faciliùs qui non ita diu. Nam qui difficilimè pulsus est, Matth. 17. postquam aliquot annis miserè puerum torsit: difficilimè etiam pulsus fuisse, ipso quo primùm ingressus est die: cùm vt verisimile est, in principio, quemadmodum fine & mutus fuerit & surdus. 10.

Interim tamen quamuis ex iam dictis certum iudicium non videatur posse peti; ex vno tamen & de vno dæmonum genere constare potest, quod quæritur. Ex quo vero? Christi reuelatione. Et de quo? Illo à quo Lunatici, siue surdi & muti, Obsessi dicuntur. Postquam enim frustra in hoc Spirituum genere eijciendo laborassent Apostoli; *secretò* (quemadmodum S. Matth. habet, cap. 17.) Dominum accesserunt, interrogaturi, cur qui alios expulissent Spiritus, hunc eijcere nequirent: Quibus Dominus, post alia: *Hoc genus*, inquit, *Dæmoniorum, non eijcitur nisi in ieiunio & oratione*: quasi dicat: Misi quidem vos, cum potestate dæmonia in nomine meo eijciendi. Eiecistis quoq; plurima: veruntamen in hoc eijciendo, quamuis consuetas machinas adhibueritis, nihil profecistis, quia scilicet aliud hoc dæmoniorum genus est: Non ita facilè pellitur, vt cætera: hæc meo inuocato nomine fugiunt. Illud nisi oratione & ieiunio vrgeatur, non cedit. ita Tostatus q. 127. in 17. Matth. 11.

Et certum hoc dæmoniorum genus à Domino designatur. Pronomen, *Hoc*, magnum huius præbet argumentum. Demonstrant idem omnes, quibus res gesta describitur, circunstantiæ. Dæmonium enim illud puerum miserè torserat: pro ipso expellendo pater Apostolos rogarat: Apostoli eijcere, sed frustra, tentarant: ante eius proscriptionem Dominus fidem patris postulabat: torturæ tempus sciscitabatur: ieiunio atque oratione solùm profligari poterat. 12.

Verùm hic iam quæstio est, Quodam illud dæmonum genus? Respondemus ex Euangelica id constare historia. Lunatici dici possunt, siue surdi atque muti Dæmones. Quoniam Dæmonem, qui difficiliùs expellebatur, pater nunc *Lunaticum Spiritum* voca., 13.

nunc *ſurdum & mutum*. Matth. 17. ſic loquitur: *filius meus Lunaticus eſt*. at Marci 9. *Tuli filium meum habentem Spiritum mutum*. Quod verò idem *ſurdus* fuerit, Chriſti exorciſmus confirmat: *Surde*, inquit ille, *& mute Spiritus, præcipio tibi, Exi ab homine*. Itaque ſiue Lunaticum dicas, ſiue ſurdum & mutum Spiritum, perinde: hoc certum, pelli difficulter hoc dæmoniorum genus.

14. Sed tamen ſi Lunaticum dicas, quod certis Lunæ temporibus tantùm cruciat, non verò facultate vel audiendi, vel loquendi priuet, qualia inueniri nemo poteſt dubitare, non quoſcunque Spiritus Lunaticos; ſed mutos tantùm atque ſurdos dicemus eſſe, qui cæteris difficilius ex humanis corporibus exigantur.

15. Et meritò difficiliùs. Quam enim rationem in his exigendis ſequeris? Neque enim quid loqueris volent intelligere, cùm ſurdi dicantur: neque ad interrogata vnquam reſpondere, cum ſint muti.

Meminiſſe tamen hic oportet *mutos* atque *ſurdos* dici: non quòd
16. facultate loquendi audiendiúe careant, ſed quod hac priuent, quos obſident. Et Lunatici vocantur, quod certis Lunæ temporibus & decrementis grauius torqueant. Priori illo oſtendunt odium, quo erga miſeros mortales flagrant, quos præcipuis ſentiendi facultatibus priuant: poſterirori inuidiam erga vniuerſorum Dominum, Deum Opt. Max. cum hac Lunatica vexatione malum, quod ipſi afferunt, in Dei cupiant deriuare creaturas, atque ita ipſum ſum apud mortales, vel in odium trahere, vel certè reddere contemptibilem.

Mutos igitur atque ſurdos dæmones dicimus eſſe, qui difficiliùs
17. expelluntur. Sed an hos ſolùm? An præter hos, alios quoque? Huius definitionem nos alijs relinquimus. Ad Tertium, quod hoc Capite propoſitum nobis eſt, accedimus. & difficilis huius diſceſſus *cauſam* inquirimus.

Nicolaus igitur Liranus. in 9. cap. Marci, viribus & potentiæ Spi-
18. ritum hoc tribuit, quòd hi alijs difficiliùs eijciantur. *Cùm enim viribus ſint impares Spiritus, qui maioribus*, inquit, *inſtructi ſunt, difficiliùs ex hominibus exiguntur, qui minoribus faciliùs*. Veruntamen hæc non ita bene dici videntur.

19. Primùm, Quoniam Spirituum immundorum vires maximæ ſunt, multiſque modis humanas quaſcunque ſuperantes. Neque hoc de ijs tantùm dictum volumus, qui ſuperiorum ſunt Ordinum, & viribus ſuperant eos, qui ſunt Ordinum inferiorum; de omnibus dictum volumus. Minimus Spirtuum (cuiuſcunque etiam ille Ordinis, conditioniſque ſit) quemcunque mortalium, etiam robore

viribuſque

viribusque valentem superat, Iob. 14. Quocirca si virium hic ratio habenda, non minus difficulter minimus, quàm maximus à quocunque mortalium eijcietur.

Deinde, non permittuntur pro virium suarum quantitate in Obsessos mortales sæuire dæmones. Docet id, vel is, qui difficulter, Mat. 17. à Domino est pulsus. Quomodo, quæso, non interfecisset miserum puerum, quem nunc *in aquam atque ignem præcipitabat*; *in terram prosternebat*? si quantum per vires suas voluit, sæuire permissus fuit? 20.

Tertiò, quia machinæ, quæ pro dæmonum eiectione adhibentur, non ex se habent hoc, quod dæmonum possint frangere vires: veluti calida frangunt vim frigidorum: Dei voluntate quod possunt; possunt in dæmones: & ab ijsdem tam facile, si Deus vellet, vincentur, & ex hominibus eijciuntur Spiritus supremi, viribusque præstantes: quam infirmi; quorum minor virtus atque potestas. 21.

Quæ igitur tam difficilis egressus causa? quia, scilicet, hi Lunatici, siue surdi atque muti Spiritus *maiorem in Obsessorum corpora acceperunt à Deo potestatem*. Et quo maior ipsis in corpora potestas collata; eò difficiliùs ex corporibus eijciuntur. Pro quantitate potestatis, quã in homines accipiunt; maior atq; minor vis ad ipsos ex hominib9 pellẽdos necessaria videtur. Ita Tostatus Abulensis, q. 172. in 17. Matth. 22.

Hinc est, quod Christi in his Lunaticis, siue mutis atq; surdis Spiritibus expellendis, potestatem plus mirati sint, & prædicarint Iudæi; quàm in quibuscunque alijs eijciendis: quàm etiam in mortuorum ad vitam restitutione. Postquam enim mutum dæmonium eiecisset, mutusq; locutus fuisset; *mirata* inquit, Matth. Euangelista, ca. 9. *sunt turbæ dicentes*; *Nunquam sic apparuit in Israel*. Et capite 12. cùm iterum eiecisset dæmonium mutum, in illam veniunt opinionem, vt credant esse Messiam. *Nunquid*, inquiunt, *hic est filius Dauid*? Similiter testatur Lucas, cap. 9. *obstupuisse omnes in magnitudine Dei*, postquam curauit Lunaticum, cuius mentio fit Matth. 17. Et tamen hic stupor ipsos non apprehendit; quando mortuos excitabat: Nunquam in similes voces proruperunt. Atque hoc breuiter pro hoc argumento. 23.

CAPVT LII.

Quibus potißimum signis egressum suum prodant dæmones.

NOn quæritur, Quibus signis constare potest, homines à dæmonum obsidentium tyrannide esse liberatos: sed *Quibus egressum suum illi prodant*. Quemadmodum enim, vt prima disputationis huius parte dictum est, alijs produnt suum in homines ingressum; alijs suam inhabitationem: ita alijs potest 1.

test constare, quòd homines obsessos reliquerint iam; alijs quod egrediantur.

2. Prius illud vno aut altero argumento est clarum : posterius potest innotescere pluribus. Obtentæ libertatis hoc vnum argumentum est, si nullum eorum, de quibus cap. 22. 23. 24. &c. egimus, signorum latẽtes Spiritus prodat: nullam etiam mortales sentiant, aut experiantur molestiam, siue cruciatum alterum est, si qui obsessi fuerunt, significent se libertati esse restitutos.

3. Quamuis enim aliquando in hominibus possint latere Spiritus, & molesti non esse, quemadmodum doctum est prima Disput. parte; vt tamen nullas molestias pariant, vel nullo se signo insinuent; aut non contingit, aut contingit rarissimè. Ille, cuius aliquoties mentionem fecimus, quem expulit B. Germanus, Parisiorum Episcop. non ita molestus erat puellæ, quam obsidebat : sed tamen hoc ipso se insinuabat, & proditus est; quòd vsu membrorum obsessam priuaret, si quando ad templum illa properaret. Sic qui obsessi fuerunt, post adhibitos Exorcismos & alia Christianę religionis, quibus contra Dæmones pugnatur, arma, si se significent liberatos, de libertate ipsorum non temerè præsumitur.

4. Sed *Signa, quibus Dæmones discessum suum prodant*, inquiramus. Igitur *duplicia* illa sunt. Quædam ab Exorcistis coacti dant Spiritus: quædam vltro dant non coacti. Siquidem aliquando Christianorum adiurationibus iubentur discessum suum editis signis prodere: aliquando discedentes vltrò, post se discessus signa relinquunt. In priori genere sunt luminis extinctio, vitri alicuius ruptio, aut quid simile: in posteriori alia atque alia.

5. Est verò inter duplicia hæc signa plurim discriminis. Quæ coacti dant, pro imperantium imperio eduntur. Quæ sponte, pro voluntate ipsorum Spirituum. Rursus, in prioribus plerumque nihil est, quod reprehẽdas: in posterioribus semper aliquid, quod meritò displiceat. Priora item sæpe solius Dæmonis perficiuntur opera, extra ipsos Obsessos: posteriora quamuis Dæmonum sint opera, sæpe tamen, in vel per ipsos Obsessos fiunt. De posterioribus hic nobis maximè est sermo.

6. Et quæ illa? Plurima sunt, & admodũ varia. Nec mirum. A libera, & quæ variorum & plurimorum effectuum causa esse potest, proficiscuntur voluntate. Sed tamen ex multis quædam nobis, quę ex rerum gestarum historijs collegimus, sunt recensenda.

7. Primum sit, *psorum Spirituum confeßio*. Hac suum egressum indicarunt illi, quorum S. Euangelista Marc. cap. 1. meminit. cùm enim necessitas

necessitas exeundi, & sua domicilia, quæ possederant, relinquendi ipsos vrgeret, in hanc vocem eruperunt: *Quid nobis, & tibi, Iesu Nazarene? venesti ante tempus perdere nos.* Et ille, quem S. Cyriacus ex filia Diocletiani Imperatoris expulit. *Iam quidem*, inquiebat impostor, *discedam: sed efficiam, vt cum difficultate in Persidem venias.* Ita in Vita Cyriaci, apud Sur. Tom. 4.

Secundum est *animalculorum quorundam ab Obsessis discessus*: In quorum genere præcipuè sunt muscæ, aranei, formicæ, & huius similia. 8.
De Petro quodam Cauponis filio legitur, in Vita Theodori Archimandritæ: quòd cum ipsum à Dæmonis tyrannide vir sanctus liberaret, Dæmon visus sit discedere, in specie nigræ formicæ. De Magnosledini cuiusdam filia scribit Fortunatus, in Vita sancti Germani, cap. vigesimoseptimo; quòd ab illa, ad Imperium S. Germani, Spiritus malus exierit in specie muscæ.

Huc refero auiculam, quæ supra caput cuiusdam Diaconi visa est, mox vbi eundem ab obsidente Spiritu liberauit. Idem Germanus Parisiorum Episcopus, teste eodem Fortunato, Pictauorũ Episcopo, cap. 56. eius Vitæ. Refero quoque Draconem septuaginta cubitorum, in quem mutatus est dæmon, quem Paulus Simplex ab adolescente eiecit, Historiam ad longum refert Palladius Sect. 25. in Vita Pauli Simplicis.

Tertium sit, *ingentes clamores, vociferationes, atque belluarum voces.* 9.
Dum clamore valido egressus est, quem, Marci primo, eiecit Dominus (quamquam, cum clamore, torturam grauem attulerit Obsesso) quemadmodum & ille, qui Marci nono expellitur: & plurimi, quorum Actuum 8. meminit sanctus Lucas. Item alius, cuius in Vita S. Macarij fit mentio, qui & cum clamore coniunxit cruciatum. apud Metaphrast. 7. Februarij.

Cum eodem clamore egressum suum prodiderunt, qui se gemino incendio torqueri dicebant; quando S. Genouefa Turonem ingrediebatur, visitatura Reliquias sancti Martini: apud Surium 1. Ianuarij. Et illi, quià sancto Parthenio eijciendi, cum petijssent, quò diuerterent, audierunt, se Parthenium ingrederentur. Magis enim clamoribus editis disparuerunt, teste Metaphraste, septimo Februarij. Sic magnos clamores cum corporis Obsessi collisione edidit, quem Theodorus Archimandrita expellit, de quo Thesi 8. huius Capitis.

At belluarum voces, hoc est, vlulatum, rugitum, sibilium, &c. in suo egressu reddiderunt illi, qui ad reliquias sancti Lithorij Cenomanensis Episcopi fugere coacti sunt. de quibus Surius, Tom 4.

fol.338. Illi quoque, quos ad ſepulchra Eliſæi, Ioannis Baptiſtæ, atque Abdiæ rugire conſueuiſſe, docet B. Hiero. Epiſt. 27. ad Euſtachium de Vita Paulæ.

10. Quartum ſignum eſt, *deformitatis per diabolum allatæ ceſſatio*. Hoc deprehenſum eſt, ab obſidente dæmone liberatum eſſe puerum, qui in modum vtris inflatus erat. Cùm enim pro hoc ſanctus Marcarius oraſſet, maxima copia aqua ex Obſeſſi corpore defluxit, tumorque omnis reſedit, & expulſo Spiritu maligno priſtina incolumitas rediit. Metaphraſtes 7. Febr.

11. Quinti ſigni loco ſit *vomitus*, cum quo Spritus egreſſi leguntur haud raró. propinauerat cuidam Obſeſſo puero ſanctus Bernardus aquam benedictam: & mox poſt hauſtum egreſſus eſt Spiritus cum ingenti vomitu. Ita in Vita Bernardi, libro 2. cap. 3. Sic quem beatus Dominicus eiecit, magnam vim carbonum euomuit. In Dominici Vita, libro 2. cap. 9. apud Surium, Tom. 3.

Cum vomitu *ſanguinem* coniungo: quem præter iam dictum, per nares abundantem, vnà cum muſca eiecit puella à S. Germano curata, de qua Theſi. 8. huius Capitis. & Energumenus, de quo Gregorius Turonenſis, lib. 2. Miracul. cap. 44.

Coniungo *ſaniem*, quæ egreſſa eſt ex ore mulieris, quam à dæmonis vexatione S. Huber. liberauit. de qua Surius Tom. 6. in Vita Huber.

12. Sextum ſignum ſit *fœtor grauis*, quem nunc exhalant Obſeſſi, nunc poſt ſe relinquunt. Hic prodidit diſceſſum dæmonis ex puella Toloſana, quæ ad S. Benedictum primùm à parentibus adducta, ab eodem deinde Rhemos, in Galliam, ad S. Remigium miſſa eſt. de qua Hincmarus, in Vita Remigij, quòd ingentem poſt ſe fœtorem reliquerit, quàm primùm eandem diabolus reliquit. Cum ſimili fœtore diſceſſit Spiritus: quem S. Svvibertus, ex quodam Edelhero, in villa Velſenberg, profligauit. de quo cap. 20. Marcellinus in Vita eiuſdem. Et inter triginta ſeptem, qui vno eodemq; tempore ad Reliquias S. Maximini ſunt curati, mulier fuit; quæ 47. annis Spiritum obſidentem perpeſſa erat: quam poſtquam ille reliquit, ſulphureo odore templum reſperſit. teſte S. Lupo in Vita Maximini. Simili ſulphureo fœtore aerem infecit, quem S. Columbanus imperio ſuo expulit, cùm Pariſios, Clotharium Regem inuiſurus, eſſet ingreſſus. ita Ionas cap. 27. in eius Vita.

13. Septimum indicium diſceſſus Spirituum immundorum, eſt *inſolitus tumor in Obſeſſorũ corpore, maximè illa parte qua egredi volunt*. Hoc agnouerunt diſceſſum ſuum moliri illum, quem B. Catharina Senenſis eiecit,

sis eiecit. Recedente siquidem tumore, quem in Obsessi gutture excitauerat; obseruata est mox integra sanitas Obsesso restituta. Vide Raimundum in Catharinæ Vita.

Octauum argumentum est, *membrorum disruptio*, & vehemens cruciatus. Hoc in illo fuit, cuius S. Marc. meminit, dæmonio. Cùm enim iuberetur à Domino exire, hominem discerpsit; &, magna voce edita discessit, Marc. 1. Et Spiritus, qui per solum Triphonem ex Diocletiani filia se eijci posse dixerat, postquam puellam multum discruciasset, egressus est, teste Metaphr. 1. Febr. Sic cum ingenti corporis membrorumque omnium distractione discessit. cui S. Dominicus imperauit exire ex muliere, quæ Romæ ipsius interturbabat concionem, quemquam hæc simul & multum sanguinis, & magnam carbonum euomuerit copiam; vt lib. 2. cap. 9. Vitæ eiusdem docetur. Ille item, qui coactus est cedere S. Columbano, de quo superiùs Thes. 12. huius Capitis. 14.

Nonum signum sit *Obsessorum in terram deiectio, & allisio*. Cùm hoc sanitatem consecuta est Principis cuiusdam filia, per Theodorum Archimandritam. Cùm enim vir sanctus importunius dæmonem vrgeret: miseram ille terræ allisit, & magna voce edita discessit. ita Georgius presbyter in Vita Theodori. Similiter in terram prostrauit hominem, quem Simon Salus, alapa inflicta curauit: de quo Leontius Episcopus Neapoleos in Vita Simonis. Illa quoque, quæ post haustam aquam benedictam, quam S. Maltouius propinauerat, curata mox fuit, in terram primùm corruit, teste Sigeberto, in eius Vita. Et cui S. Nicetius Treuirensis Episcopus, Crucem opposuit, primum in terram dilapsus est, post sanus surrexit. Vide Thes. vltimam, cap. 25.

Decimum signum sit. *Imago mortis*: Neque enim rarò obseruatur eos, à quibus dæmones eiecti sunt, veluti mortuos concidere, & à mortuis vix differre. Exemplum huius præbet S. Marcus cap. 9. Euangelicæ historiæ. *Comminatus est*, inquit, *Dominus Spiritui immundo, dicens illi: Surde & mute Spiritus, ego præcipio tibi, Exi ab homine: & amplius ne introeas in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum, exijt ab eo: & factus est sicut mortuus. Et multi dicebant, quia mortuus est*. Hæc Marcus. Præbet aliud huius exemplum Surius Tom. 6. in Vita S. Huberti, Episcopi Leodiensis. Nam quam hic ab infestante dæmone eripuit; eandem semi mortuam dæmon reliquit. 19.

Denique vndecimum signum sit, *magni tumultus, & cum tumultibus damna* aliquando mortalibus allata in fortunæ bonis. Refert Palladius, Sect. 71. in Vita Abbatis Possidonij, à muliere grauida eiectum

ctum esse immundum Spiritum, *qui egrediens diruerit à fundamento totum aulæ parietem.*

18. Hæc signa. Duo verò vel tria his adijcienda sunt. Primùm est, non credendum esse, vt quemadmodum nos dicta signa distinximus, & in certas classes coniecimus, ita ipsa semper distincta inueniri. Quoniam quamuis quædam per se inueniantur sola, nihil tamen prohibet, multa (quid quod omnia) aliquando obseruari, quæ vnius Spiritus discessum testentur. Hoc & exempla pleraque à nobis allata testantur; & quotidiana confirmat experientia.

19. Alterum est, non certum omnino atque infallibile ex his signis datis, discessus dæmonum argumentum accipi. Sicuti pro voluntate sua Spiritus hæc post se signa relinquunt, ita eadem possunt dare, & nihil ominus in hominibus, quos aliquandiu obsederunt, sedes suas retinere. Et de nullum apud doctos dubium est.

20. Tertium est, nec necessariò signa hæc cum Spirituum discessu coniuncta esse; adeò, vt ex humanis corporibus migrare valeat nullus, quin simul editis signis discessum suum testetur. Sæpenumero ipsa cum dæmonum discessu coniuncta sunt, sed nihilominus fieri potest adeoque fit non rarò, vt discedant, nullis sui discessus post se datis signis.

Nec hæc mira cuiquam videri debent, quia pleraque signorum
21. dictorum à libera ipsorum Spirituum pendent voluntate; non illa tantùm, vt quemadmodum hæc, ita alia reddere valeant; verùm etiam ea, vt ommittere omnino possint. Ad signa hæc edenda, plena est ijs libertas, vt in scholis loquimur; & quo ad *spectationem* & quo ad *actus exercitium.*

Hinc est, vt multoties eiectos legamus Spiritus, de quibus, quòd
22. ex humanis corporibus discesserint, nullus in egressu, datis signis constare potuit, quales sunt eiecti à Triphone Phrygiensi, Berthulpho Abbate Bobiensi, Bernardo Clareuallensi, Germano item Episcopo Antisiodorensi, alijsque quam plurimis; quorum frequens in hac Disputatione facta est mentio.

CAPVT LIII.

Explicantur rationes & causæ signorum discessus, quæ ex humanis corporibus eiecti Spiritus edere solent.

IN causis rationibusque Signorum, quæ Spiritus nequam ex hominibus egressuri edere solent, inuestigandis, vel quæ-
1. ri potest, *Cur Spiritus plerunque non egrediantur, nisi signis sui discessus relictis*; vel non hoc solùm, verùm etiam, *Cur hæc atque illa signa relinquant.* Quemadmodum enim rerum omnium aliæ possunt

ſunt eſſe rationes cur operentur, aliæ cur hoc vel illud operentur: ita aliæ poſſunt eſſe cauſæ atque rationes; cur ſigna in ſuo diſceſſu Spiritus immundi edant; aliæ cur hæc atque alia edant.

Vtriuſque vero rationes & cauſæ nobis explicandæ ſunt; tum vt abſolutior ſit Diſputatio: tum quia vtrobique ſunt, quæ non inutilem habent inueſtigationem. A prioribus initium ſumemus. 2.

Cur igitur *Signis quibuſdam* ſuum diſceſſum produnt dæmones? Reſpondeo breuiſſimè; *partim quia prodere coguntur: partim quia vltro prodere volunt*. Quod dicimus ex diſtinctione ſignorum, præcedenti Capite data, manifeſtum eſt. quædam enim ipſis ab Exorciſtis imperantur; quædam ipſi vltro, nec rogati, nec coacti, dant. In prioribus illis coguntur: in poſterioribus his liberrima eſt voluntas, quæ ſignorum eſt cauſa. 3.

Sed, Itane in prioribus coguntur, vt illa edere prorſus ſit neceſſe? Si non ſemper, profectò vt plurimum coguntur. Quemadmodum enim vi Exorciſmorum, atque imperio Sanctorum hominum, vſu etiam conſecratarum rerum illis neceſſitas imponitur, vt domicilia ſua relinquant inuiti, ita vt diſceſſus ſui ſigna dent & argumenta. 4.

Rurſus, Siccine libera ſunt poſteriora, vt omittere ſi vellent, poſſent? Poſſunt. Neque enim liberè illa ab ipſorum voluntate proficiſcerentur, niſi penes ipſos eſſet eadem intermittere. Quæ liberè dant, liberè poſſunt non dare, liberè poſſunt intermittere

Cæterum *alterum*, hoc eſt, Cauſas atque rationes inueſtigemus, cur hæc potiùs, quàm illa ſui diſceſſus dent ſymbola. Et hic nobis prior diſtinctio ſignorum ſeruire debet. Siquidem aliæ locum habent in prioribus illis, aliæ in poſterioribus. Quid mirum? Nam priora pro hominum redduntur imperio & voluntate: poſteriora pro beneplacito Dæmonum. Poſſunt autem aliæ rationes & cauſæ homines mouere, cur hæc vel illa poſtulent: aliæ dæmones, cur hæc vel illa relinquant. 5.

Et quæ cauſæ ſignorum, quæ ab hominibus petuntur? Propemodum ſemper vna eademq;, & quidem illa ipſa, quæ diſceſſus Spirituum ſit argumentum. Neque enim aliud omnibus, quæcunque & qualiocunque homines petunt, indicijs propoſitum eſt, quàm vt de Spirituum exitu ſint certi. quocirca hic eadem cauſa *ſignorum*, & *talium* atque *talium* ſignorum. 6.

Quæ vero rationes Signorum, quæ pro ſua voluntate aut certè non ab hominibus coacti, dæmones relinquunt? Reſpondeo *ſemper ſibi conuenientiſſima dare*, quæcunque tandem dent. quemadmodum mali corui, malum ouum: quamuis aliæ atque aliæ rationes 7.

& causæ in alijs, atque alijs Signis sint ipsis propositæ. Obscurius hoc, Explicandum ergo.

9. Varia superius docuimus esse signa, quibus egressuri dæmones discessum suum testantur. Sed tamen omnia propemodum ad *quatuor genera* reuocantur. Alia dici possunt *crudelia*, alia *sordida*, alia *barbara*, alia *leuia*. *Crudelia* sunt, disruptio membrorum, internus viscerum dolor, corporum in terram disiectio, & plurima mortis imago. *Sordida*, vomitus, tam per os, quam per nares, egestio sordium, fœtor sulphureus, odor grauis. *Barbara*, rugitus, boatus, inconditi clamores, aliæque belluarum voces. *Leuia*, formæ quorundam animalium abiectorum.

10. Et hæc quidem omnia, vt diximus, dæmonibus optimè conueniunt. *Crudelia*, tanquam homicidis, quo nomine ipsos Dominus compellat, Ioannis, cap. 8. *Sordida*, tanquam Spiritibus immundis, quod nomen ijsdem idem Dominus tribuit, Lucæ 11. *Barbara*, tanquam Leonibus, quibus D. Petrus ipsos confert; cap. 4. *Leuia*, tanquam abiectis Dei hostibus, quorum pro ratione suorum peccatorum, miserrima est conditio.

11. Sed tamen in singulis propemodum aliud atque aliud propositum videtur Spiritibus. *Crudelia* igitur statuunt ex odio, quo flagrant erga miseros mortales, nocendique libidine, quæ ipsos nunquam deserit. Quemadmodum enim hæc omnium miseriarum atque molestiarum, quas obsessis hominibus afferunt, sunt causa; ita efficiunt, vt ab hominibus discedentes, quam possunt, & permittuntur, exerceant crudelitatem.

12. *Sordida* relinquunt, vel ad præsentes vexandos, vel in detestationem rerum sacrarum, quarum in ipsorum eiectione est vsus. Neque enim tantùm ijs cupiunt esse graues, in quibus suas sedes habent: cupiunt esse quibuscunque, quibus eorum ex mortalibus proscriptio est grata, quocirca cùm præsentibus alia ratione aliquando nequeant, fœtore excitato ipsis sunt molesti. Sic quia Aqua benedicta ipsis aliquando porrigitur, suo fomitu, quàm hanc detestentur, declarant.

13. *Barbara* ferocientis & belluini animi erga mortales sunt argumenta: *simulq;* quam ægrè eosdem relinquant, his volunt esse testatum. Quemadmodum enim eadem aliquando ab hominibus non bene sanis, quamuis non Obsessis, ob eosdem fines dantur, ita dari ob eosdem à dæmonibus, admodum est verisimile.

14. *Leuia*, ni fallimur, in ipsis dæmonibus causas, vt plurimum, nō habent: nec tam ipsa vltro dare videntur Spiritus; quàm aliunde, vt dent, cogi. Huius non leue argumentum illud est: quòd ad formam dicto-

dictorum animalium, quibus discessum suum testentur, cogi videantur. Quocirca in his, non quid Spiritibus, quàm illi, qui hæc animalia imperat, propositum est attendendum.

CAPVT. LIV.

Qua via egrediantur dæmones, quando humana corpora relinquunt.

QVæ Cap. 9 dicta sunt de Via, quam Spiritus tenent in suo, 1.
in miseros mortales ingressu; eadem nobis seruiunt hoc loco, vt doceamus, quam seruent in egressu. Verisimile est, quod aut semper aut plerunque eandem teneant, & quando ingrediuntur, & quando egrediuntur.

Quocirca primum hoc constitutum sit *certam determinatamq́;* il- 2.
lis nullam esse, ad nullam ita esse astrictos, vt illam deserere nequeant, & aliam quamcunque in egressu tenere non valeant. Quemadmodum quicunque hominis meatus, atque porus ipsis patentissima est porta ad ingrediendum; ita ad egrediendum. Quid quod aut meatibus, aut poris nullis egeant? possunt ipsa penetrare corpora?

Si corporibus instructi essent Spiritus, poris indigerent, aut mea- 3.
tibus: si non magnis, saltem aliquantis, per quos se in corpora insinuarent: at quia corporum expertes sunt, tam facilè loca peruadunt, quæ corporibus etiam solidissimis sunt referta; quàm quæ corporibus sunt destituta.

Possunt igitur per os hominis egredi, possunt per nares, per au-
res, reliquosque meatus & poros. Possunt per quamcunque hominis 4.
partim. Et de prioribus illis difficultas nulla est; pro posteriori seruit nobis Theodorus Archimandrita: qui cùm obseruasset dæmonem in brachio Ostiarij sui Eutychij latere, non ad os, aut alium aliquem meatum, illum compulit: quin imò ne ad caput aliamve partem, vbi facilior videtur esse egressus, perueniret; opposito humeris Crucis signo prohibuit; coegitque in brachio sibi viam, qua exiret, quærere, quemadmodum & quæsiuit, & inuenit. Sic de Miraculis S. Martini refert Gregorius Turon. quòd cum obseruatum esset, in vngulam pollicis cuiusdam Energumeni descendisse dæmonium, digito infusum esse oleum, de sepulchro Martini sumptum, & disrupta cute, vnà cum sanguine discessisse dæmonium. Ita Turo. cap. 9. de Gloria Confess.

Nihilominus qui multas habere, & tenere possunt in suo, ex hu- 5.
manis corporibus, egressu vias, *duas* videntur præcipuas obseruare; quarum licet altera ipsis tanquam immundis Spiritibus sit conuenientior, altera tamen magis vsitata.

Prior illis Spiritibus fuisse videtur, qui, fœtore graui post se reli- 6.

cto, sua habitacula deseruerunt, quorum plures recensuimus Cap. 52. & disertè testatur Gregorius Turonensis, de Gloria Confessorum. cap. 9. oleo; quod de S. Martini sepulchro desumptum fuit, vnctum esse caput Energumeni cuiusdam, *subitò dæmonem per fluxum ventris egressum esse*. Posterior fuit alijs quam plurimis: sed inprimis triplicibus; *Primùm* ijs, qui discessus sui signa in ore Obsessi dederunt, exhibitis animalculis, formicis, muscis, araneis. *Deinde* ijs, qui eundem suum discessum prodiderunt, tumor gutturis, aut colli ipsorum Obsessorum. *Tertiò* ijs, qui cum vomitu turpi & fœdo discesserunt. Et horum exempla eodem cap. 52. data fuerunt.

7. Probabilia sunt hæc, quæ diximus; veruntamen non ita certa, vt contrarium asserere temerarium sit; quin possunt & posteriores hi, in Obsessorum ore, aut circa os discessus sui signa dare, & alia via egredi. Et possunt priores fœtorem post se relinquere, & per os euolare. Sed vt diximus, probabilitatis speciem habent, quæ asserimus, non veritatis necessitatem.

CAPVT LV.

An omnes simul egrediantur, si quando multi fuerunt, qui vnum aliquem hominem obsederunt, & exire coguntur.

1. PRioris Capitis quæstio curiosior fortassis fuit, hæc vtilior videtur. Nam cum constet plures quandoque in vno homine esse, si simul non omnes discedunt adiurati, intelligunt facilè Exorcistæ nondum integram se victoriam obtinere de hoste: quando de aliquorum discessu magna manifestaque habent indicia: sed vlterius sibi esse progrediendum, nec cessandum, donec postremum eiecerint, si perfectam sanitatem, & incolumitatem afflictis mortalibus velint esse restitutam.

2. Nisi fortè dicere velimus, eam vim virtutemque esse machinarum, quibus domicilijs suis eijciuntur Spiritus; vt quamuis ipsi per se possint, & velint discedere nunc simul, nunc hi sine illis: tamen tum ipsis necessitas incumbat simul discedere, quando his machinis petuntur. Sed quis hoc asseruerit?

3. Quid igitur ad propositam Quæstionem? Hoc videlicet: *Nec semper simul egredi Spiritus*, quandò per se egrediuntur, non coacti, aut saltem leuiter tentari: *Nec semper simul egredi*, quandò grauioribus etiam tormentis vrgentur.

4. Prius illud clarum est ex ipsorum Spirituum conditione. Liberrima hæc est. Non vnus ab illo pendat; aut vt sit, aut vt oporteretur. Potest quisque per se esse. Potest quisque per se operari. Potest igitur hic voluntate sua hominem, quem obsidet, relinquere, quamuis ab eiusdem vexatione alter nolit desistere.

Præte-

Præterea in discessu Spirituum ab hominibus, alia non est, quàm 5.
in eosdem ingressu ratio. At necesse non est, vt omnes *simul* ingredi-
antur. Potest vnus alterum in societatem asciscere, potest in domici-
lium recipere, quemadmodum haud obscurè Dominus insinuat,
Matth.12. Possunt igitur & hi à mortalibus discedere; & illi in ijsdem
cum eorundem molestia perseuerare.

Quod si vires Spirituum attendamus, hinc quoque constabit ra- 6.
tioni admodum esse consentaneum, quod dicimus. Non illæ æqua-
les sunt omnium. quidam alijs sunt robustiores. Quocirca & hi infe-
riores, etiam inuitos suis sedibus possunt pellere, & quamuis id non
faciant,(Lucæ 11.) possunt tamen facere.

Certum quoque est, vnum pro alterius imperio & voluntate ce-
dere. Plura eius rei argumenta nos capite decimo sexto attulimus. 7.
Si verò cedunt pro voluntate atque imperio eius, qui extra Obses-
sum est, qui prohibet, cur minus vnus alteri cedat pro voluntate ali-
quorum, qui vnum aliquem hominem simul possident?

Cæterùm, *Vtrum, cùm Exorcismis, aut alijs (quibus Christiani contra*
ipsos pugnant) armis tentantur, simul omnes discedant, forsitan aliquis du- 8.
bitauerit: propterea, quòd quandocunque (ni fallimur) legimus ip-
sos per Sanctos homines esse eiectos; omnes simul eiectos legamus.
Sed tamen nec hic necesse est confiteamur, omnes cogi, vt *simul* dis-
cedant.

Huius *prima ratio* ex dæmonum inæquali in homines potestate ac-
cipitur. Dùm enim in vno eodemque plures esse possint, quorum 9.
non æqualis est in Obsessum potestas: potuerunt eijci, qui minorem
habent potestatem; & sedes suas retinere, qui habent maiorem.

Altera ex machinis, quibus expugnantur expellendi, sumitur. Ne-
que enim omnes omnibus seruiunt. Etiam Christi Apostolorum- 10.
que ætate pro quibusdam exigendis seruiebat Iesu inuocatum no-
men; pro alijs illud vires non habebat: quemadmodum docet Lu-
naticus, cuius aliquoties meminimus. Quid si igitur Iesu nomen
adhibeatur quibusdam; non verò, quæ Dominus docet requiri, Ie-
iunium atque Oratio? Et tamen possunt vtriusque generis quidam
in hominibus latere. Nónne igitur hi sedes suas mutabunt; illi eas-
dem retinebunt.

Tertiam Exorcistarum conditio suppeditat. Multa in ipsis neces- 11.
saria esse, diximus cap. trigesimo octauo, si suo officio bene fungi
velint. At quædam horum ipsis possunt deesse: quædam quamuis
adsint, possunt reddidi perfectiora: quædam quamuis perfecta sint
necesse est repeti, si optatos effectus obtineri debent. Fieri igitur

potest, vt Exorcismis vel leuiter tentati, vel semel tentati, quidam fugam capessant: alij non nisi ijsdem identidem repetitis discedant.

Hæc omnia confirmant experientia, nostra ætate obseruata. Ne-
12. que enim raro notatum est quosdam Spiritus, relictis post se certis indicijs, discessisse: quosdam sedes suas in ijsdem homininbus retinuisse; qui & ipsi postmodũ grauioribus machinis tentati, datis signis, egressi sunt. Taceo confessionem dæmonum, qui huic rei fidem quandoque fecerunt.

13. Quæ cum ita sint, non male faciunt Exorcistæ, quando, cum dæmonibus congressuri, primum sciscitantur, *Quotnam* ipsorum sint, qui miserum hominem affligant, quique singulorum, vel certè præcipuorum capitum nomina exquirunt; nec exorcizandi finem faciunt priùs, quàm victoria de singulis sit parta. Sic enim plena sua mortalibus restituitur libertas. Sic omnis dæmonum cessat vexatio. Sic non inanis eorum intelligitur fuisse labor & defatigatio.

14. Verumenimuerò, quamuis non semper *necesse sit simul* omnes egredi, quando Christianæ religionis, sibi contrarijs armis vrgentur; *vt plurimùm* tamen simul egredi ex *tribus* videmur colligere. *Primum* ex illo, quod Sanctos homines, de quorum Dæmonomachia Annales extant, vel vno Exorcismo, vel alia aliqua ratione vsos legamus, in quorumcunque Dæmoniacorum curatione. *Alterum* est, quòd vel nunquam, vel rarissimè legamus vnum aliquem, aut alterum eiectum ab aliquo homine fuisse, & interim in eodem alios aliquos hæsisse. *Tertium*, quòd machinæ, quibus dæmones tentantur, omnes ipsis sint exosæ: & ob id si vnum aliquem in fugam conuertant, verisimil[illegible] in fugam conuerti omnes.

CAPVT LVI.

Quo tendat Spiritus dæmoniorum ab hominibus eiecti.

1. VARIA sunt loca, ad quæ immundi Spiritus, domicilia sua relinquentes, solent diuertere, *sed præcipuè sex*, ni fallimur. Et ad horum quædam inuiti proficiscuntur: ad quædam libenter, ad quædam libentiùs, ad quædam libentissimè.

2. Primum omnium sunt *humana corpora*. Neque enim aut impossibile est, aut nouum, quòd ex vno egressi, aliud ingrediantur. Qui Artemiam Diocletiani Imperatoris filiam obsidebat, à S. Cyriaco Diacono expulsus, mox in Persidem transuolauit; ibique Iobiam, Saporis Persarum Imperatoris filiam ingressus, magna summæ crudelitatis dedit argumenta: quemadmodum constat vita Cyriaci, apud Surium Tomo 4. Et qui nostris temporibus eijciuntur, sæpissimè, vt alios ingredi liceat, efflagitant.

Sunt

Sunt secundo loco *bestiæ atq; pecudes* humanis vsibus seruientes. Exemplum huius præbet grex porcorum; in quos integra legio expulsorum Spirituum permissa est ingredi: qui deinde magno impetu facto, cum dominorum suorum damno gregem in mare egerunt præcipitem. de quibus Matth. 8.

Sunt tertio, *loca culta*, hominum vsibus apta, atque ab ijs inhabitata. Nam quemadmodum dubium non est quosdam inter mortales cum voluptate conuersari, atque etiam aliquos ingredi: ita credi potest quosdam ex hominibus egressos, hominum societatem quærere. Seruit hic eadem dæmonum legio; quæ rogabat *ne extra regionem, in qua versabatur, mitteretur*. Sed & de locis infestis Disputatio, plura hic exempla suppeditat.

Quartus locus est *superior aër*, quibusdam vsque ad diem supremi iudicij, à Deo Opt. Max ad homines exercendos destinatus. Quemadmodum ex hoc plerique, Dei permissu, homines ingrediuntur: ita ex hominibus eiecti, ad hunc, quasi sibi deputatum & proprium locum reuertuntur.

Quintus locus est *solitudo siue desertum*. Hic sedem suam habuit dæmonium, quod mortem attulit viris, qui Saræ concubitum expetebant, de quo Tobiæ 8. Capite. Et de hoc loco plura in illa de locis infestis Disputatione.

Sextus denique locus est *infernus*, quem Dominus dixit *paratum diabolo, & Angelis eius*. Matth. 25. Ad hunc ne mitterentur rogabant illi, qui *Abyssum* deprecabantur. Matth. 8. Quamuis enim, vt bene notat Iansenius, cap. 31 Concordiæ Euangelicæ, *Abyssus* propriè significet aquarum profunditatem; accipitur tamen quandoque (maximè in nouo Testamento) pro Inferno; propterea, quod sub terra sit mortuos damnatos ita absorbens, vt emergere illinc non possint. Sic ad Rom. 10. accipitur, & Apoc. 9. 11. 17. 20.

Magna autem & multiplex est inter hæc loca *differentia*: Sed cuius hic habenda ratio, illa ex voluptate & difficultate, quam eiecti ex hominibus Spiritus his habent, nobis discutienda est.

Ad *prima* igitur illa loca libentissimè diuertunt, versipelles. Nullibi maiorem, quàm his voluptatem percipiunt. Nec mirum, quia, quod nequam intendunt, hic assequuntur facilè, hominum scilicet malum: quod partim corporibus afferunt, partim animabus, quando sedes suas in hominibus habent.

In hoc verò domicilij genere, impios siue malos homines præ bonis experti videntur. nisi fortè illa impiorum sit conditio; vt prorsus desperatæ sint salutis. Quamuis enim vtrisque incommodare

dare desiderent, hos tamen præferunt: quòd intelligant hic se, cum maiori suo emolumento, & horum detrimento versari: cùm his ad gratia reditum videantur præcludere; bonis maiorem & gloriæ & gratiæ sua tortura præbere segetem.

11. Post humana corpora, reliquis locis *bestias & pecudes*, quæ humanis vsibus seruiunt, præferunt: non tam vt bestijs molestiam, quàm vt hominibus, quorum bestiæ sunt, detrimentum afferant. Vbicunque magis mortalibus possunt incommodare, gratior illis est residentia: quia vt mortalibus incommodent, præcipuæ eorum cogitationes: Hinc, quos ex homine eijciebat Dominus, Matth. 8. quia, vt eiecti rursus in homines mitterentur, spem nullam habebant; vt porcos ingredi liceret, peccati sunt, & obtinuerunt.

12. Quod si iam dictis locis habitatio negatur, vt *inter homines* saltem ipsis esse, & versari liceat, petunt. Idem iam dicti à Domino eiecti docent. Quam enim aliam ob causam, ob *regionem mitterentur* rogarunt? Et ijs locis libentiùs versantur nequam, vbi nequitiæ suæ aliquando argumenta dederunt: & quibus, quòd dare possint, spes affulget: qualia sunt, quæ ab hominibus incoluntur.

13. Quid si nec inter homines ipsis locus datur? Eligent præ reliquis *vastas solitudines*. Neque enim ab his ita abhorrent; sicut ab aere, aut inferno, ipsi per voluntatem Dei, quem oderunt, destinatis locis. Crux quædam, atque tormentum ipsis est, & aer, & infernus: quamuis maius infernus.

14. Atque vt hæc loca vel expetunt, vel præ alijs elegunt Dæmones, ita præ omnibus abominantur, fugiunt & horrent *Abyssum*, siue *Infernum*. Res ipsorum confessione clara est, Matth. 8. Cur verò? An quia in inferno conclusi, viuis incommodare nequeunt? An quia extra infernum supplicia nulla sustinent? illa verò mox subeunda, vt in infernum religantur? An quia maiora & grauiora ipsorum supplicia in inferno, quàm extra? An quia semel in infernum missi, nunquam facultatem habent inde redeundi? Causas has sequenti Capite discutiemus.

CAPVT LVII.

Cur diaboli ægerrimè ad Infernum descendant.

1. FInis præcedentis Capitis materiam suppeditat præsenti. Inquirebantur ibi causæ, *cur abyssum siue Infernum horreant eiecti ex hominibus dæmones*: & potius quæcunque alia, quàm inferni loca eligant adire. Illæ hoc Capite explicandæ.

2. De *quatuor* verò quæstio instituta fuit: quæ Vtrum omnes; an vna,

vna, aut plures locum habeant, quamuis curiosè, fortassis tamen cum fructu, disputatur. Et alijs quidem dæmones bono aliquo priuari possunt videri: vt si ideo refugiant; quòd vel libidini suæ, qua hominibus nocere cupiunt, nequeant satisfacere: vel quia vagandi libertate, necessitate carceris infernalis, priuentur: Alijs malo affici; vt subeundæ: vel ob earūdem augmentum quod ad priores accedit.

Et sunt, qui dictas causas omnes volunt valere apud hos Spiritus. 3.
Alij non omnes, sed aliquot; & horum quidam pauciores; quidam plures. Nos quod res est paucis Assertis definiemus.

Rectè sentiunt, qui dæmones Infernum reformidare, & horrere 4.
existimant, *quòd libidini suæ in hominibus vexandis satisfacere nequeant*. Hoc primùm Assertum. Huius ratio manifesta est, quoniam Infernus ijsdem, non vt ibidem noceant; sed vt, quas meruerunt, pœnas persoluant, destinatus est. Quocirca cùm voluptatem ex hominum vexatione haud paruam capiant, eaque priuentur, cùm Inferno concluduntur; non possunt non tantùm odisse Infernum; quantum, vt hominibus noceant, habent desiderium, atque voluptatem.

Non tamen Inferno conclusus omnis potestas, mortales cruciandi ablata est. Illa solùm est ablata, quam in viuos habent. Interim qua 5.
in damnatos sæuire possunt, tantùm abest, vt ablata sit, vt tum primùm atrocius in miseros sæuire credi debeat. Neque enim tantùm ad Infernum retrusi sunt dæmones, vt patiantur: sed etiam vt diuinæ iustitiæ sint ministri, & damnatorum hominum sint tortores, hæc loca *modò* occupant.

Secundò, eos bene sentire existimamus, qui ob aliquod emolumentum, quo infernali carcere priuantur, eos credunt Infernum hor- 6.
rere. Et quod illud? *Quòd vagandi libertas ipsis ablata sit*. Dubium non est; quin res creatæ omnes sua, quam habere aptæ natæ sunt, libertate gaudent; & magis atque magis illæ, quæ excellentiora, præ cæteris, naturæ prædia obtinuerunt. Res inductione omnium clarissima est. At præ cæteris omnibus naturæ dignitate excellunt Spiritus. Inprimis igitur libertatis erunt amantissimi. Iam verò hoc priuantur Spiritus Dæmonum, Inferni carceribus conclusi. Non igitur possunt non odisse eos, & detestari.

Tertium Assertum esto. Errant qui Infernum dæmonibus hor- 7.
rori esse dicunt, quòd *ibidem supplicia, quæ iam olim promeruerunt sint sustinenda*; à quibus extra Infernum constituti sunt liberi. Vbicunque miseri sunt, sunt miserrimi in inferno, in aere, in solitudinibus, in pecudibus, in hominibus, in ipso quoq;, si eò redire daretur, cœlo. Suum semper secum cruciantem ignem circumferunt. Hoc quia

copiosiùs docet disputatio de Locis infestis, hic pluribus prosequi necesse non est.

8. Hinc perspicuum est, in graui errore versari eos; qui dæmonum supplicia vsque ad extremum generalis iudicij diem volunt esse suspensa. Quamuis enim in hac olim sententia fuerunt viri, non parum literati; tamen nostris temporibus, sine graui hæresios periculo, ea sententia non defenditur. Hic omnium iam rectè sentientium est sensus, & consensus, mox post peccatum à Spiritibus *nequam* commissum, sua de generibus supplicia à Deo fuisse decreta, & à miseris subita.

9. Veruntamen (quod quartum sit Assertum) quamuis quod semel meruerunt supplicium, semper passi sint, patianturque dæmones, quocunque etiam loco versentur: dubium tamen nullum, *Inferni carcere cruciatum ipsorum augeri*; & ob hoc pœnarum auctuarium, Infernum ipsis odio esse.

10. *Accidentalem* hanc pœnam vocant Theologi: quemadmodũ priorem, quæ ipsorum peccatis debetur, *essentialem*. Neq; enim hæc propriè ipsorum, vt *essentialis* illa, peccatis debetur, sed conditionẽ miserorum sequitur: & inde proficiscitur, quod inferno conclusi facultete vagandi priuati sint, & libidini, qua hominibus nocere cupiunt (quod ipsis graue est) nequeant satisfacere. Atq; hactenus de locis.

CAPVT LVIII.

An voto & desiderio dæmonum liceat obtemperare, quando egressuri ex hominum coporibus aliquid petunt?

HAbent quandoq;, quòd petant egressuri dæmones. Et vt quotidiana omittamus, id clarum est, exemplo aliquot millium, qui à Domino, iam iam eijciendi, leguntur postulasse, *ne extra Gerasenorum regionem mitterentur, atque vt liceret ingredi in porcos.*

2. Hinc quæstio oritur: *An ipsorum desiderio, si quid egressuri petant, possit fieri satis.* Christi exemplum suadere videtur, vt quandoque possit: Cõtrarium insinuat nocendi eorũ summum & indefessum studium.

3. Res, ni fallimur, sic se habet: *Vt si iniquum non sit, quod petunt, petitioni possit fieri satis: sin secus, non possit.* Prius trifariam contingit. Nam vel petunt, ne malum ipsis affertur: vel ne bono aliquo, quod habent, priuentur: vel vt bonum aliquod de nouo consequentur. Posterius duo rerum genera continet; quorum aliæ Dei honorem lædunt, aliç incipiamus.

4. Nunquam Dæmonum petitioni satis fieri debet; si quod Dei honorem, aut gloriam lædat, postulant. Nihil Dei honori præferendum. Etiamsi ab homine egressuri non putentur Spiritus nequam, nisi

nisi in hac re ipsorũ petitioni fiat satis, petitioni annuendum non est.

Sic, si quid, quod proximorum saluti officiat, petant; audiendi non sunt. Post Dei honorem Dei amicitia atque nostra salute nihil possumus habere prius. Quocirca si salutis vnius etiam hominis iactura fieri debeat; quamuis totius mundi incolumitas, & pax, opera Dæmonum, expectetur; Dæmonibus acquiescendum non est. 5.

Dum postulant, ne nouis malis grauentur, ne scilicet in infernum detrudantur miseri, petitioni acquiescere possunt Exorcistæ: hoc est, possunt non in infernum relegare, quos potestate sibi diuinitus data, si vellent, relegare valerent. Hoc quid mirum? Si sine peccato sunt Exorcistæ, quando Dæmones ex hominibus obsessis non eijciunt; criminis rei erunt, si quos eijciunt, non ad inferos remittant. 6.

Si rogent, ne bono quod possident priuentur; audiri aliquãdo possunt. Christi hic nobis suffragatur exemplum. Rogabãt eum quidam, *ne regione Gerasenorum*, quam quasi possidebant, pellerentur. Nec pulsi sunt à Domino. Fortè nullum ipsis bonum ea in regione? Cur igitur ne pellantur, rogant? Quemadmodum diuersi Dæmones alijs & alijs vitijs delectantur: ita diuersi ad diuersas regiones afficiuntur: & eas maxime, in quibus mores hominum, propter longam consuetudinem perspectos habent; atque vbi ipsis maior spes est, & occasio nocendi. 7.

Quid, quòd si bonum aliquod postulent, obtinere id quandoque possint? Bonum quoddam ipsorum est, hominum vexatio & cruciatus: hoc ijs potest aliquando concedi petentibus. Nunquid nõ Deum roganti cuidam, vt Iob affligeret, id est, concessum? Adde quòd Dæmoni Apostolus Paulus quendam Corinthium tradiderit. tradiderit etiam Alexandrum & Hymenæum. An potest Apostolus Dæmoni præcipere, vt homines ingrediatur; & roganti, vt in hominem ingrediatur, si quando expellitur, non potest facultatem facere? 8. *Iob 1.* *1. Cor. 5.* *1. Tim. 1.*

Veruntamen magna hic cautela opus est. Multa in hac permissione Exorcistis sunt attendenda. Non facilè hic Dæmonum petitioni acquiescendum. Necesse est, vt si in aliquos ingrediendi facultas conferenda sit, id ipsorum opera mereantur; dignumque sit, de quibus ob demerita graues pœnæ sumantur: quemadmodum Apostolus suo exemplo docuit in Alexandro, Hymenæo, & Corinthio. 9.

Nec hoc sufficit. Necesse etiam est, vt qui Exorcistarum officio funguntur, in eos, quos Dęmoni tradunt, imperium & ius habeant; adeoque ratione officij & possint, & valeant, animaduertere. Quemadmodum habuit Elogius Nouiomensis Episcopus, qui in suorum subditorum quinquaginta Dæmonibus sæuiendi potestatem fecit, quod ab impijs & sacrilegis ritibus non abstinerent, teste Audoeno in Vita eius, cap. 20. 10.

Debet

11. Debet quoque hic propoſita eſſe ſpes maioris boni: vt, ſcilicet, qui alijs rationibus non videbantur poſſe iuuari, hac iuuandi credantur: & ſpiritus ſaluus fiat, dum in corpus ſæuiunt Dæmones. Et hæc ſpes eidem Elogio propoſita fuit. Vnde rogatus non ſtatim hanc pœnam relaxauit: *Diſcant*, inquit, *prius, cui ſeruire elegerunt, antequam à tyrannide Dæmonis abſoluantur.* Eandem fuiſſe propoſitam D. Paulo, hæc ipſius oſtendit: *Quos* (intellige Hymenæum & Alexandrum) *tradidi Satanæ*, inquit *vt diſcant non blaſphemare.* Sic (*1.* Corinth 5.) tradidit Satanæ Corinthium in interitum carnis, *vt Spiritus eius ſaluus ſit, in die Domini noſtri Ieſu Chriſti.*

12. Debet etiam abeſſe ſtudium Dæmonibus placendi Non ipſis tanquam amicis hic gratificandum eſt; ſed tanquam lictoribus & carnificibus vtendum. quibus quan[illegible]am gratum eſt incommodare; pro hominum tamen imperio & voluntate incommodare, moleſtum eſt Quapropter non hic Dæmonum malitiæ ſeruitur; ſed eorum malitia & nocendi ſtudium nobis ſeruit.

13. Addiderim his, Hanc poteſtatem Dæmonibus dandam non eſſe, niſi ab ijs, qui ſummum in ipſos ius habẽs; & quandocunq; libet, eos humanis corporibus exigere poſſunt, quale habuiſſe D. Paulum Sacrę docent literæ: & Elogium, cuius iam ſecundò mentionem fecimus, res ipſa. Siquidẽ poſtquam iuſtũ de ſuis ſupplicium ſumptum eſt, aquam benedictam ipſis offert: qua ſumpta, mox Spiritus receſſerunt. Quia verò hoc ius paucis, hoc tempore, tributũ eſt, parciſſimè Dęmonum petitioni in hac cauſa putarem ſatisfieri oportere,

14. Porrò quamuis in quibuſdam, vt dictum eſt, poſſimus ipſorum deſiderio ſatisfacere; in nullo tamen facere tenemur: licet etiam quæ ex re hominum ſunt, petant. Nobilis quædam mulier obſeſſum ſeruũ ad Theodorum Archimandritam adducebat; atque vt ab eo Dæmonium pelleret, rogabat. Theodorus mox, ne ſe loco moueat, imperat. Quid Dæmon? magnis vocibus ſe torqueri clamabat, facultatemq́ue diſcedendi petebat. An obtinuit? Non obtinuit niſi poſtquam Theodoro viſum eſt. Ita Georgius presbyter in Theodori Vita apud Surium, Tom. 2.

Finis Diſputationis de Dæmoniacis.

DE LOCIS INFESTIS PRIMA DISPVTATIONIS PARS.

IN QVA

IPSORVM LOCORVM ATQVE Spirituum, molestiarum quoq;, quæ locis infestis afferuntur, genera, modi, fines causæ, & his similia, inquiruntur, examinantur, explicantur.

ISAGOGE IN PRIMAM DISPVTATIONIS partem, de Locis Infestis.

ARgumentum præsentis Disputationis trium definitionem requirit. 1.
Principiò demonstrandum est, esse quædam loca Spiritibus & Spectris infesta. Deinde aßignandæ rationes, quibus Spirituum talium status & conditio innotescit. Tertiò præscribendus modus, qui in huiusmodi Spiritibus exigendis, & Locis ab ijsdem purgandis, seruari poßit. Potuerunt pleraq; horum ex ijs, quæ aliàs de Spiritibus, & Dæmoniacis dicta sunt, à prudentioribus intelligi, verùm, quia non omnium idem ingenij acumen, quædam etiam hic singularem habent difficultatem, liben-

ter quorundam desiderio & petitioni satisfacimus, & hanc, de Locis infestis, Disputationem damus.

2. Porrò primum Caput trium explicationem postulat, quorum in titulo fit mentio: locorum, qui infestantur: Spirituum, qui infestant: molestiarum & difficultatum, quæ in Locis infestis, ab infestantibus Spiritibus hominibus afferuntur.

3. In vnoquoque genere haud pauca sunt, quæ difficultatem habent. In Locis quæritur: Sintne verè quædam loca infesta. Præterea, sintne omnia vnius generis. Rursus, an omnia æquè infesta, an alia alijs magis, minusve: & vnde hoc accidat, atque his similia. In Spiritibus: Quinam & quales Spiritus sint, qui infestant, quibusq́; de causis infestant: quas ob causas hæc potius, quàm illa loca: hos potius, quàm illos homines infestant: quando infestant, &c. In molestijs duo spectantur; scilicet, modus, quo molesti sunt: & mala, quæ sua molestia afferunt. Neque enim vnus est molestandi modus: neque vnius generis, quæ afferuntur, mala. Omnia hæc prima Disputationis parte inquirimus.

CAP.

CAPVT I.

Varijs, omnium propemodum temporum, atque locorum, exemplis docetur, loca quædam Spectris, atque Spiritibus infesta esse.

Esse quædam loca Spectris & Spiritibus infesta, dubium non est. 1.
Rerum gestarum historia rem hanc egregijs exemplis declarat atq; confirmat. Recentia & quotidiana omittimus, proferimus aliquot priorum temporum, quæ idcirco hîc maius robur habere debent; quòd & plurima sint: & probatos authores habeant: & varijs disiunctissimisque locis, atque temporibus acciderint: & tum Gentilium, tum Christianorum opinione sunt confirmata.

Refert B. Augustinus Hesperij cuiusdam, viri Tribunitij, domum 2.
à Spiritibus plurimùm vexatam esse. Verba eius asscribimus. Vir Tribunitius, inquit Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundum, Cubedi appellatum: vbi, cùm afflictione animalium, & seruorum suorum, domum suam Spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogauit nostros, me absente, presbyteros; vt aliquis eorum illo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus: obtulit ibi sacrificium Corporis Christi; orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio: Deoque protinus miserante cessauit. Acceperat autem ab amico suo terram sanctam, de Hierosolymis allatam, vbi sepultus Christus, die tertio resurrexit, eamque suspenderat in cubiculo suo, ne quid mali etiam ipse pateretur. Hæc B. Augustinus lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8.

In Thermis Angularibus, à Germano Capuano Episcopo, visum 3.
esse, & versatum, Spiritum Paschasij cuiusdam recenset B. Gregorius. Post multum, inquit, temporis (intellige à morte Paschasij) Germano Capuano Episcopo, Medici pro corporis salute dictauerant, vt in Angularibus Thermis lauaretur. Ille ingressus Thermas, Paschasium Diaconum obsequentem in caloribus inuenit. Viso ipso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir (Apostolicæ sedis Diaconus) faceret, inquisiuit. Cui ille: Pro nulla alia causa, inquit, in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentij, cōtra Symmachum sensi. Sed quæso te, pro me Dominum deprecare: atque in hoc cognosces, quòd exauditus sis; si huc rediens, me non inueneris. Fecit vir Domini Germanus, quod rogatus fuit; & post paucos dies rediens,

iam dictum Paschasium in eodem loco minimè inuenit. Ita B. Greg. lib. 4 Dialog. cap. 39. Simile huic aliud exemplum idem habet Gregorius, quod à Felice Portuensi Episcopo se accepisse asserit. In eiusdem etiam Vita legitur Spiritum quendam habitationem suam habuisse post absidem oratorij, vbi Gregorius Deo laudes consueuerat celebrare: eundemque intempestiuo incursu sæpiùs Sanctum virum, orationi intentum, perturbasse: equos ex stabulo eduxisse: duos ex ipsis præcipites egisse: viros religiosos, eiusdem cum B. Gregorio professionis, nunc in forma cati vnguibus tentasse lacerare, nunc sub specie Aethiopis lancea petiuisse. Ita Ioannes Diaconus, in Vita Gregor. lib. 4. cap. 89.

4. Infestorum quoque balneorum meminit alius Gregorius, Nyssenus dictus, in Vita Gregorij Neocæsariensis; docetque Spectra, quæ in ijsdem fuere, plurima mala attulisse; & neminem illorum, qui balnea noctu intrasset, manè viuum exiuisse, præter Gregorij Neocæsariensis Diaconum, qui signo crucis munitus nihil sit passus. Rem gestam adscribimus Gregorij verbis. Cùm vespere, inquit, ingressus ciuitatẽ Diaconus, lassus esset ex itinere; necesse esse duxit corpus lauacro reficere. In eo autem loco dominatum obtinebat quidam Dæmon homicida, versans in lauacro: cuius vis exitialis, post tenebras operabatur in eos, qui accedebant. Ea de causa post occasum solis non patebat ad id aditus; neque id exercebatur. Ad quod cùm accessisset, rogabat eum, qui illi præerat, vt id ei aperiret, & non ei inuideret balnei vsum, quo se recrearet. Cùm is autem testaretur, nullum ex ijs, qui illa hora ausi sunt intrare, suis redijsse pedibus; sed Dæmonem omnes vespere superasse, multosque ob ignorationem passos esse grauissima, quos pro sperata recreatione exceperunt lamentationes, eiulatus & sepulchra. Cùm hæc referret, & quæ sunt huiusmodi; ille nihil de suo remisit desiderio: sed instabat omninò cogens, vt eum intromitteret. Ille autem satis se lucrifacere existimans, si non cum hospitis ignoratione vna veniret in periculum; cùm ei dedisset clauem, procul recedit à balneo. Postquam autem nudatus fuit intus, multiplices terrores, & variæ obstupefaciendi causæ adornabantur à Dæmonio. nempe omnis generis visa, ostendentia naturam igne & fumo mixtam, & quæ in forma hominum & ferarum in oculos incurrebant, in auribus resonabant, anhelitui appropinquabant, & in orbem circa corpus effundebantur. Ille verò se signaculo Crucis muniens, & Christi nomen inuocans, domos peruasit illæsus. Interius autem progressus, in grauiora incidit spectacula, in grauiorem aspectum transformato Dæmonio. Nam & simul terræmotu existimaba

mabat domum cócuti,& perruptum ſolum nudam flammam oſtendere inferius,& ſcintillas ex aquis emitti flammeas. Rurſuſque ei arma itidem fuêre ſignaculum & Chriſti nomen,& quod per Magiſtri (Gregorij) preces ferebatur auxilium, diſcutiebat quæ videbantur, & fiebant terribilia. Aqua autem recreatus, cùm properaret egredi; rurſus prohibebatur, fores opponente Dæmonio. Sed hoc quoque rurſus impedimentum,pari rurſus virtute & ſolutum,foribus ſignaculo cedentibus. Poſtquam autem ei omnia proceſſerunt ex ſententia, dicitur Dæmonium voce humana ad eum exclamaſſe, Ne ſibi vim illam attribueret,per quam effugit exitium. Vox enim quæ eum commendauit, ei qui cuſtodiebat, præſtitit, vt minimè læderetur. Hoc ergo modo conſeruatus,magnam attulit admirationem ijs, qui loco præerant, cùm nullus apparuiſſet viuus ex illis, qui illa hora aquam auſi eſſent ingredi. Hæc Gregorius de Gregorij Diacono,apud Surium Tom.4.

5. Meminit infeſtæ à Spiritibus domus,in Vita Theodori Sicæorum Archimandritæ,Georgius presbyter,Theodori diſcipulus,in qua & hominibus & iumentis plurimum moleſtiarum afferebant Spiritus. In eadem cùm domeſtici pranderent,aut cœnarent,lapides in menſas à Spiritibus iaciebantur,& telæ mulierum rumpebantur. Tanta quoque murium & ſerpentum multitudo domum occupabat; vt, præ formidine nemo ingredi auderet.

Et Metaphraſtes in Vita S. Panthenij meminit officinæ purpurareæ, quam Dæmon ita infeſtauit, vt cum magno ſuo detrimento,domini eandem deſerere fuiſſent coacti, niſi Parthenius rogatus in Chriſti nomine Spiritum eieciſſet. Apud Surium Tom.1.Sanct. Vbi ſic Metaphraſtes. Accidit,inquit,vt officina,in qua tingebatur purpura,impediretur ab immundo Spiritu. Sed & immundus Spiritus apparebat tinctoribus & opus imperatoris non ſinebat effectum reddere: adeò, vt ex hac re magnum periculum & damnum ſerui ſuſtinerent & tinctores. Quamobrem cùm hæc reſciuiſſet homo Dei Parthenius,& ab ijs fuiſſet rogatus, prompto & alacri animo venit ad locum officinæ: & cùm aduocaſſet immundum operantem Dæmonē, & eum inuocaſſet terribili & ſancto nomine Chriſti,fecit eum euaneſcere ex omnibus finibus:illo clamante omnibus audientibus: Tanquam ab igne expellor in gehennam ignis. Cùm autem iuſſiſſet Sanctus,tinctores impleuerunt lebetes,& eo præſente immiſerunt lanā. Ea verò ab illo tempore,quam oportebat,tincturam, citra vllum impedimentum accepit etiam in futurum. Sicque & qui gerebant rempubl. & tinctores omnes liberati ſunt à periculo Imperatoris. Hæc Metaphraſt.

7. In Anastasio Imperatore sic scribit Glycas, parte 4. Erat his temporibus Rex Persarum Coades; qui cùm in Castello quodam gemmas magni pretij didicisset; ac quo minus potiretur ab incolis loci Genijs impediretur; omni genere præstigiarum vsus est. Nam & Iudæos, & quosuis alios accersitos adhibebat: neque tamen illorum quisquam aliquid efficere potuit, Tandem Antistes eius loci solo Crucis signo Dæmonem expulit. Ita Glycas.

8. Tempore Romani Argyropoli Imperatoris, in Tracensi Prouincia, apud radices montis Cuzenæ, *vox miserabilibus eiulatibus & lamentis, à Mense Martio audita*, primùm quidem præsentes Spiritus indicauit; deinde etiam cladem Romanorum in Cælisyria portendit. Hoc Cedrenus, & post ipsum Ioannes Curopaletes, in Historia Græcorum Impp.

9. Scribit Plinius lib. 7. Epist. 27. Athenis fuisse ædes, in quibus *vmbra ingens & macilenta, catenarum stridore, quibus vincta videbatur, ædes ipsas replebat*. Propter quam rem cùm inhabitare ædes nullus auderet, ad exiguum pretium locatio redacta est Athenodorus verò Athenas profectus, domum conduxit, perspectaque vmbra eam audacter sequutus: vbi vidit locum, in quo apparere desineret, humum effodit, illicque corpus catenatum, vmbræ, quæ apparuerat, simile inuenit, sublatumque cadauer horrore ædes liberauit. || Fulgosus lib. 1. c. 6. Exemplum hoc ad longum referimus Plinij verbis, Capite 86. præsentis Disputationis.

10. Simile quid accidisse Corinthi, in domo Eubatidæ refert Pythagoricus quidam Arignotus apud Lucianum in Philopseude. Inhabitabilis illa erat, propter terricula: quòd si quis inhabitasset, expauefactus subitò fugiebat. Deciderat ergo iam, tectumque rumpebatur. Nullus erat, qui ingredi auderet. Arignotus hæc audiens, incantationibus & carminibus armatus, domum ingreditur, Vmbram, si appareat, domo exacturus. Dum tacitus in vastissimo atrio sedens, ad lumen legit, adest Dæmon squallidus, hirsutus, & tenebris nigrior: tentatque si qua ratione terreat & expugnet: & nunc in canem, nunc in taurum, nunc in leonem se vertit. Nihil his omnibus commouetur Arignotus: sed assumpto carmine, in quendam domicilij tenebrosum angulum, Spiritum compulit, vbi mox ille disparuit. Mane sumptis ligonibus iussit effodi locum, vbi Spiritum se condentem noctu obseruârat, inuenitur cadauer hominis defuncti, quod exhumatum, vbi sepulturæ fuit traditum, omnis infestatio domum reliquit. Ita Arignotus apud Lucianum.

11. Pausanias Spartanorum Rex interfecta Cleonice Byzantina virgine,

gine, per tenebras, manibus illius, ad mortem vſque exagitatus fuit, teſte Plutarcho. Sed Plutarchum audiamus. Fama eſt, inquit, virginem Byzantinam, illuſtribus ortam parentibus, nomine Cleonicen, quam ſtupri cauſa accerſiuerat Pauſanias, à parentibus fuiſſe neceſſitate & metu ſubactis dimiſſam. Eam pro cubiculo precatam vt lumen auferretur, cùm per tenebras ſilentio ad cubile pergeret ſopiti iam Pauſaniæ, incurriſſe inuitam in lucernam, eamque euertiſſe. At illum ex ſtrepitu obturbatum, ſtricto pugione, qui propè iacebat, quaſi ab hoſte aliquo peteretur, percuſſiſſe, & proſtrauiſſe puellam, quam ex vulnere mortuam non permiſiſſe Pauſaniæ quietem, ſed Spectrum noctu ſe offerens, in ſomno hunc verſum cum indignatione ad illum protuliſſe.

Tu cole iuſtitiam; teq; atq; alios manet vltro. Quod factũ ſocij cum Cimone, iniquo animo ferentes arctè obſederunt eum Byzantij. Elapſus tamen eſt, & viſo illo exterritus, Heracleam confugit ad manium oraculum, euocataque Cleonices anima, offenſam deprecatus eſt. Illa in conſpectum Pauſaniæ venit, ac breui eum oſtendit illis malis explicatum iri, vbi Spartam veniſſet, obſcurè vt conijcio, imminentia illi fata deſignans. Hæc Plutarchus in vita Cimonis.

Non caruerunt Spectris aliquando ædes Dionis. Et huius teſtis eſt 12. Plutarchus, in Dione. Dum coniuratio, inquit, coitur, Spectrum eſt Dioni immane & monſtrificum oblatum. Sedebat fortè diei ſerò domi cogitabundus in porticu: ſtrepitu repente ibi facto reſpiciens, clara adhuc luce, ad alteram porticus partem, conſpexit grandem mulierem, cultu & facie nihil à tragica abhorrentem furia; quæ verrebat ſcopis domum. Ille vehementer perculſus & trepidans, acciuit amicos, viſumque ijs narrauit: atque orauit, apud ſe vt permanerent & pernoctarent; quòd planè extorpeſceret; timens ne ſi ſolum reliquiſſent, iterum ſibi obuerſaretur monſtrum. Cæterùm id non eſt reuerſum, ſed filius eius ferè adultus, per dolorem aliquem animi, & iram ex parua & puerili ortam occaſione, è faſtigio domus præcipitauit ſe in caput, & interijt. Et hæc Plutarch.

Antequam cadauer C. Cæſaris Caligulæ ſepeliretur, cuſtodes 13. hortorum lamiarum vmbris inquietati ſunt. In domo verò, qua occubuit, *nullam noctem, ſine aliquo terrore, tranſactam eſſe* affirmarunt, donec tandem incendio domus eſt conſumpta. Hoc Suetonius in Caligula & his propemodum verbis.

Sic Neronem, poſtquam matrem Agrippinam, dicta factaque a- 14. cerbius corrigentem, interfecit, vbique Spiritus infeſtantes ſecuti ſunt. Nunquam, vt teſtatur Suetonius, potuit ſceleris conſcientiam

ferre: sæpe confessus se materna specie exagitari, atq; verberibus furiarũ, ac ardentibus tedis. Antè eiusdem Neronis mortem, in Curia, *barbaricum murmur*, cùm multò risu; *& tumultum*, in theatro, cum magno fletu auditum esse, cùm tamen nullus ibi hominum esset, scribit Xiphilinus in Dione.

15. De Ottone refert idem Suetonius. A supplicijs ille imperium, occiso Galba, auspicatus; sed infeliciter. Siquidem nox, quæ primum diem imperij secuta est, adeò infesta illi contigit, vt gemitus ediderit ingentes, repertusque sit humi antè lectum iacens, à Galbæ manibus se expelli, & prosequi dicens. Suetonius hanc rem his verbis refert. Dicitur ea nocte per quietem pauefactus, gemitus maximos edidisse: repertusque à concursantibus humi antè lectum iacens, per omnia piaculorum genera, Manes Galbæ, à quo deturbari expelliq; se viderat, propitiare tentasse. Ita in Ottone Suetonius.

16. Inhabitauit Romæ ædes Alexander ab Alexandro, ita euidentissimis portentis infames, vt nemo illas incolere ausus fuerit; quin assiduis Vmbrarum illusionibus, & tetris imaginibus, noctibus ferè singulis, inquietaretur. Docet in ijsdem, præter nocturnos tumultus, qui medio noctis silentio audiebantur, & horridos fremitus, cum eiulatu striduloque vocis sono, quibus lachrymari & tremere videbatur; visam esse speciem hominis squalida facie, vultu minaci, nigro corpore, aspectu formidabili, nomen suum exprimentem, & opem implorantem. Hæc ipse Alexander lib. 5. Genialium dierum, cap. 23. qui & pro horum confirmatione egregia exempla adfert.

17. Refert Cardanus, lib. 16. cap 93. de Rerum Varietate, quod sequitur. Est, inquit, familia nobilis, ac inter primas Parmæ, Torrellorum nuncupata. Possident arcem, in qua aula est: in ea, sub camino, solet videri anus, iam centum annis, quoties ex familia obiturus est aliquis.

18. Pertulit & Hildesheimensis in Saxonia Diœcesis *infestantem Spiritum*, Hudekin appellarunt lingua Saxonica, siue pileatum, à pileo, quo caput opertus fuit. Mira de ea referuntur. Hominum conuersatione plurimum videbatur delectari, quibus nunc sub humana specie, in habitu rustico, sese exhibebat, nunc inuisibiliter illudebat. Principes viros de rebus magnis admonebat: alijs sua obsequia non negabat. In culina Præsulis frequentius inueniebatur cocis ministrare. Cùm quidam, longius profecturus, ipsi vxorem satis procacem, commendasset per iocum; officio ille strenuè functus; qui libidinis

nis causa vxorem petebant, aliquoties impediuit. Neminem, nisi prius læsus, iniuria afficiebat: læsus non parcebat. Itaque cùm in prędicti Præsulis culina puerulus quidam assidua consuetudine ipsi familiarior factus, eundem contumelijs afficeret: principiò culinæ Præfectum admonuit, vt insolentiam pueri coërceret. At vbi nihil profecit, inuentum, in culina, dormientem puerum primùm suffocat; mox in frusta diuidit; tandem igni appositum coquit. Nec hac vindicta contentus, multis alijs modis, & culinæ Præfectum, & plerosque alios ex aulicis vexat, quemadmodum pluribus prosequitur Ioannes Trithemius, in historia Monasterij Hirsaugiensis, circa annum Domini 1132. Tandem ab eius loci Episcopo, Bernardo, per Ecclesiasticas Censuras, Prouincia illa excedere compulsus est.

Testatur Wilhelmus Parisiensis, Pictauij, in parochia S. Pauli, 19. anno 1447. fuisse Spiritum, qui cyathos & vitramenta frangebat, iniectis lapidibus; neminem tamen mortalium præsentium læderet. Bodinus lib. 3. de Dæmon. cap. 6.

Haud procul à Binga oppido, vbi Naas fluuiolus Rheno miscetur, pagus est, Camon vulgò, quasi caput montium, dictus. Hîc 20. anno 858. Spiritus fuit, qui plurimas incolis molestias attulit. Primò à nemine visus, cœpit in homines iactare lapides, & pulsare fores. Mox, sub humana specie, responsa reddidit; furta prodidit: quoscunque nota infamiæ aspersit; discordiasque & simultates excitauit. Paulatim horrea omnesque casas succendit & exussit. Vni autem, præ cæteris, fuit molestior, perpetuo eius lateri, quocunque diuerteret, hærens, atque domum comburens. Nec hac molestia contentus, vt vicinam vniuersam in necem innocentis concitaret, ob scelera illius, hunc locum infamem esse, & suis infestationibus obnoxium, mentiebatur. Vexatio tum demum finem habuit, quando ab Archiepiscopo Moguntino missi sacerdotes, lustrali aqua, atque comprecationibus pestilentem Spiritum profligarunt. Hæc Sigebertus, Martinus, Chronicon Hirsaugiense.

Simile quid refert Ioannes Diaconus, in Vita B. Gregorij, lib. 4. 21. c. 93. accidisse in fundo Barbiliano. Hunc propter incolarum scelera, plurimùm infestabat Dæmon; atque in forma ferocientis tauri, nunc oues insectabatur, & fatigabat: nunc gregum atque armentorum custodibus graues molestias afferebat, vt etiam quidam ipsorum propter molestias solum mutare coacti sint. Hunc tandem vir Sanctus Litaniarum, atque aquæ lustralis præsidio profligauit.

Eandem propemodum molestiam ab infestantibus Spiritibus, 22. sustinuere Deo consecratæ Virgines, Monasterij Verretensis, in

comitatu Hornensi. Siquidem in loco, vbi dormire solent, audiebatur incessus Spectri ingemiscentis: audiebatur item vox, quæ Virgines hortaretur, vt surgerent, & secum ad ignem, ægrotum consulaturæ, accederent. Aliquoties pedibus è lecto, ad passus aliquot, subtrahebantur à Spectro: aliquoties sub plantis adeò titillabantur, vt præ nimio risu, modò non morerentur: quibusdam particulæ carnis euellebantur: plerisque in aduersam partem prorsus intorquebantur tibiæ, brachia, & facies. Mitto reliquas, quas sustinuerunt, ad tres annos, molestias: quas videre licet apud Wierum, lib. 3 c. 9. de Præstigijs Dæmon.

23. Circa annum Domini 1098 non longè à Wormatia, multis diebus ac noctibus, maxima multitudo armatorum equitum, & peditum apparuit, tanquam ad placiti colloquium, seu bellum processura: & nunc huc, nunc illuc, quasi per turmas discurrentes, circa nonam horam noctis, ad vicinum montem: ex quo prodire consueuerunt, reuertebantur. Tandem, nocte quadam, Monachus Limburgensis Cœnobij, non procul à monte de quo exire solebant, distantis, assumptis, secum quibusdam alijs, ad locum infestum accessit; muniensque se signaculo sanctæ Crucis, exeuntes de monte, *Qui essent*, per virtutem sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, vt dicerent, adiurauit. Cui vnus ex turma: Nos phantasma, inquit, sumus, nec militum viuentium turba; sed animæ hominum, quoddam in hoc mundo, Principi terrenorum militantium, non ante multos annos, in hoc loco interfectorum. Arma, habitus, & equi; quæ nobis, dum viueremus, instrumenta fuerunt peccati, etiam nunc, post mortem, in nobis sunt quædam indicia tormenti. Omne quod iam cernitis circa nos totum ignitum est nobis; quanquam vos ignem nostrum minimè videatis. Cumque Monachus, vtrum ab hominibus iuuari possent, inquireret; respondit Spiritus: Ieiunijs, & orationibus, & maximè oblatione corporis & sanguinis Christi adiuuari possumus & rogamus. His dictis omnis illa multitudo Spirituum, quasi vna voce, clamabat trina vice: Orate pro nobis: orate pro nobis: orate pro nobis. Mox omnes in ignem resoluti videbantur. Sed & mons ipse, quasi arderet, ignem & maximum fragorem arborum & strepitum emisit. Ita Chronicon Hirsaugiense, circa annum Dom. 1098. Similia Spectra sunt, quæ Marathonicum campum, olim horrendum reddiderunt: illa etiam quæ Calcerandus Rochensis Hispanus conspexit, & quasi prænuncia fuerunt ingentium motuum Siciliæ, quibus furens plebs Hugonem Montecanum Proregem, vrbe Panormitana eiecit, eo tempore, quo Siciliæ Regnum ad Carolum

V. per-

V. peruenit: de quibus sic Thomas Facellus. *Paucis antè diebus*, (scilicet quàm tumultus excitaretur, viuente adhuc Ferdinando Rege) cùm sub primam lucem in lectulo vigilaret Calcerandus, magnam hominum multitudinem in area perstrepentem audiuit. Ad fenestram ocyus accurrit, virorum frequentiam primùm, peditumque species: mox hastatos scutatosque subsequi, ac equites deinde in turmas diuisos, armatorumque acies in prælij speciem concurrentes in regiam domum, qua Hugo vtebatur, irruere, ac oppugnare, oculis per inanem vmbram sibi videre est visus. Plerique præterea sub idem tempus ad verticem ac radices. Peregrini montis milites armis instructos noctu concursantes se vidisse fassi sunt. Hæc Fazellus lib. 10, & vltimo de Rebus Siculis.

Apud Aquilonares populos plura loca infestantur. Refert Olaus Magnus solere apud ipsos, nocturnos viatores, gregumque & armentorum excubijs intentos, *portentis diuersi generis circumfundi, mirifico concentu*. Hunc nocturnum Monstrorum ludum vocant incolæ Choream Eluarum, de quibus eam habent opinionem, quòd animi eorum hominum, qui se corporeis voluptatibus dedunt, corporibus illapsi, circa terram volutentur. Vestigia harum laruarum manè interdum, in herba rosida, deprehenduntur; interdum verò ceu igne exesa conspiciuntur. Olaus, lib. 3. cap. 11. Gentium Septentrionalium. 24.

In Islandia insula, sub polo Arctico, promontorium est, quòd instar Aetnæ perpetuis ignibus æstuat. Illic submersorum, siue alio violento casu occisorum Spectra sese offerunt congressibus notorum hominum, tam manifesta, vt tanquam viuentes accipiantur ab ignaris mortis illorum. Nec deprehenditur error, priusquam disparuerint Vmbræ. Idem Olaus, lib. 2. cap. 3. 25.

Arx est in extremis terris Finlandiæ suppolaris, Regno Suetiæ subiecta. Præterlabitur hanc vastissimus fluuius, inscrutabilis profunditatis. Ad hunc Spectra subinde apparent: & imminente morte Præfecti arcis, vel militis alicuius, Cytharædus, per noctem, in medijs vndis, ludens conspicitur, & auditur. Hoc quoque Olaus, lib 2. c. 19 & 20. Apud Philappas quoque ingens est numerus Spectrorum; quæ cùm ipsis conuersantur, colloquuntur, conuiuantur; nec arceri aut abigi vlla ratione dicuntur. Cumque præcipuè terreantur à manibus cognatorum; ne id fiat, prohibent cadaueribus defossis & sepultis sub foco. Beucerus lib. de Diuinat. fol 283. 26.

Similiter Sterlingi, arx in Scotia, à Spiritibus infestatur: & quia ibidem *gementes & clamantes nocte audiuntur*, nomen accepit, vt 27.

Mons dolorosus dicatur, quemadmodum scribit lib. 4. Scotorum historiæ H. Boethus.

28. In ea, quæ est circa Syrtes Lybia, quandoque, & maximè quieto à ventis tempore, apparent in aere diuersarum animantium formæ, quarum quædam quiescunt, quædam mouentur: & hæ aliquando fugiunt, aliquando fugientes insequuntur: quos verò comprehendunt, frigido circundant contactu. Refert hoc Diod. lib. 3. c. 4.

29. Ex Aristotele de Admirandis auditionibus refert Thomas Fazellus lib. 1. de Rebus Siculis, tumulum in Lipara Insula olim fuisse, ad quem noctu accedere nemini licebat. Cymbala namque, crotali quoque, immanes præterea sonitus, tumultusque cum inconditis cachinnis ibi exaudiebantur. Quibus territi Liparenses, ne quid sibi mali accideret, illuc progredi perhorrebant. At cùm mero quidam correptus eo temere peruasisset: iuxta tumuli specum obdormiuit, perquæsitusque à domesticis post triduum exanimis est repertus. Pro mortuo autem inde elatus, cùm sepulturæ paratis exequijs, ac funebri pompa tradendus efferretur, repente omnibus admirantibus experrectus, quæ & viderat, & passus fuerat enarrauit. Hoc Fazellus.

30. Et fodinæ metallicæ quædam à Spiritibus infestantur. Hinc Spiritus Annebergicus, qui operarios duodecim amplius flatu interfecit in specu, qui Corona Rosacea appellatur, eo etiam nomine relictus; quamuis argēto diues esset, flatum verò emittebat ex rictu: cùm equi specie, habentis procerum collum, & truces oculos, appareret. Hinc alter Schnebergicus, nigro cucullo vestitus; qui in fodina Georgiana operarium è solo sublatum, in superiori loco maximæ illius concauitatis, quondam feracis argenti, collocauit, non sine corporis attritu. Hæc ex Georgio Agricola. Munsterus l. 1. Cosmograp. ca. 15.

31. In Prouinciæ Peruanæ ea parte, quæ Ititanorum est, Catarina sedecim annorum puella, ob sacrilegio sæpius violatā Confessionem, & infelicem mortem, post mortem multarum turbarum atque tumultuum fuit causa. Mox, vt anima exhalauit, fœdum cadauer remansit, tam tetri odoris, vt seponendum fuerit sub dio, ne inficeret domum. Eodem tempore mansuetus alioquin equus & placidus sic furere cœpit, vt calcibus arietaret in murum, & hac illacque percursaret, vinculis abruptis. Auditi canum latratus, & inquieti discursus. Adolescens quidam extra lectum brachio extractus, vna ex ancillis calce in humerum percussā, cuius plures ad dies manserunt vestigia. Hæc corpore Catharinæ nōdum humato acciderunt. Post sepulturam in famulam, ingredi cupientem cubiculum, vbi illa erat,

vas

vas deiectum est de tabulato superiore. Et maior pars oppidanorum conspexit vim magnam laterum tegularumq; magno fragore dispergi per ædes. Neque hoc satis. Domina coram decemque alijs aut duodecim mulieribus, semel iterumq; ac tertiò est rapta pede altero(nec apparebat raptator)famula, quæ Catarinæ familiaris fuerat. Secuta sunt alia monstra. Cùm in cellam vestiariam iret ancilla, vt promeret vestem, videt Catarinam extollentem sese vasi prensando, at ipsa cum clamore repente se proripit; cæterū vas in parietem proiectum, distractum est quassu ingenti. Cùm Domina strepitu excitata, intraret cellam, dimidiatus later magno impetu in murum est impactus. Postridie, impressa in pagina Christi effigies de cruce pendentis, aptè applicata est glutine in pariete vestiarij; statimque cunctis inspectantibus, euulsa tres in partes conscissa est. Eodem die cùm in horto cœna esset, magna pars lateris decidit in lancem, & conturbauit mensam. Vide Annales Societatis Iesu anno 90 & 91 in prouincia Peruana, fol. 766. vbi hæc & plura his similia habentur.

32. Kerope castrum est vnum ex ijs, quæ Moschus Polono cessit, in quo multi Germani à Moscouitis occisi sunt. Castrum hoc, & tota vicinia illusionibus diabolicis adeò erant ante annos adhuc duodecim infesta, vt Cacodæmones palam, & in conspectu omnium, cùm luna nocte splenderet, in equis sedentes effusis habenis circum mœnia, magno cum impetu, currerent, & subinde morerentur. Interdiu quoque more Moschorum vestiti, integros currus onustos frumento, in humeros suos ferentes, omnibus aspicientibus in vicinum locum villæ cuiusdam arci proximæ conijcerent. Hæc Isselt anno 86 Historiæ.

33. Est alius locus palustris, decem scilicet passuum millibus ab Odepe, quod prædium est noui Episcopatus Vendæ in Liuonia. Lacus autem, qui in eo erat, sic infestabatur, vt nisi singulis annis sanguis infantium in eum mitteretur, vltra modum affligarentur vicini, & plurima damna ijs Dæmones afferrent; conturbarent aera: tonitrua, fulmina, procellas & tempestates excitarent. Hinc vsitatum apud illos erat matribus furari infantes, atque in lacum proijcere, aut saltem extractum ex eorundem corporibus sanguinem in eundem mittere. Etiam hoc Isselt eodem loco.

34. Hæc pro veritate infestorum locorum exempla. Quæ in hac Disputatione ad duo valere volumus Lectori. Primùm, ne de infestis quibusdam locis vllum in animo ipsus relinquatur dubium. Deinde, vt ad hæc, id est, ad primum Caput recurrrat, si quando in dispu-

tationis nostræ discursu quædam exemplis confirmamus & vnde illa petita sunt, non assignamus. Ad primum caput conuertat animum cogitationesque: illud, quod desiderabitur, docebit.

CAP. II.

Multiplicia esse loca, quæ à Spiritibus infenstantur: & quòd omnia ad duo genera possint reuocari, quæque sit inter ipsa differentia.

1. PRæcedenti Capite demonstratum est, *esse quadam loca Spectris & Spiritibus infesta*; sed ita: vt simul insinuatum sit, non vnius generis omnia illa esse. Datæ sunt infestæ *domus*; vt inter alias illa, quam Alexander ab Alexandro inhabitauit. Dati *fundi*; vt Hesperij, quorum meminit Augustinus. Datæ *arces & palatia*, vt illa in Scotia, ob Spirituum gemitus Mons dolorosus dicta. Datæ ciuitates; vt Moguntia. Datæ *insulæ & prouinciæ*, apud Aquilonares populos, & in Saxonia *Episcopatus* Hildesheimensis. Rursus data loca subterranea, in Fodinis metallicis. Data priuata, vt domus, quam Theodorus, Sicæorum Archimandrita, purgauit. Data publica, vt Angulares Thermæ, &c. Sed hæc omnia ad *pauciora genera* reuocantur.

2. Et quidem, si rectè ratiocinabimur, duo constitui possunt. Locorum enim quædam possumus dicere. *Infesta propter homines*: quædam *infesta per se*. *Infesta propter homines* illa vocamus, quæ non nisi propter certos homines, quos ipsi Spiritus persequuntur, horrida sunt. *Infesta per se*, quorum infestationis ratio ex spiritibus; & non ex hominibus, qui ijsdem locis degunt, petitur.

3. Itaque *infesta propter homines* sunt, domus, quæcunque Pausaniam Spartianorum Regem excipiebat: domus quam Nero post cædem matris inhabitabat: Locus, vbicunque Otto Romanorum Imperator, post internecionem Galbæ, reperiebatur, &c. Hos siquidem, quocunque diuerterent, ob vindictam patrati sceleris, infestantes sequebantur Spiritus.

4. *Infesta per se erunt*, fundus Hesperij, apud B. Augustinum: Thermæ Angulares, apud B. Gregorium: domus, tam illa, quam Theodorus Sicæorum Archimandrita liberauit; quàm alia, quam Romæ inhabitauit Alexander: Aquilonares prouinciæ, & arces Olai Magni; campi Wormatienses: & fodinæ metallicæ, &c.

5. Multiplex verò est, inter hæc duo locorum genera, *differentia*. Prima à *tempore*, quo Spiritus molestare incipiunt, sumitur. Nam in

in illis, quæ propter homines infesta sunt, prius ipsi homines in locis inueniuntur; quam loca Spectris sint horrida. Quia enim certis locis Nero, Pausanias, atque Otto inueniebantur; idcirco molestantes patiebantur Spiritus, quibus antea caruerant. In posterioribus, prius ipsa loca infesta sunt, quàm hominibus molestia à Spiritibus afferatur; quemadmodum 1. Cap. allata probant exempla.

Altera differentia à *duratione petitur*. Illa tamdiu infesta sunt, quamdiu homines, quos infestantes Spiritus sequuntur, ijs locis degunt, & causas molestiarum non tollunt: Sublatis verò hominibus, aut causis molestiarum cessantibus, desinunt infestantes Spiritus At posteriora hæc infesta manent; quamuis etiam ab hominibus prorsus deserantur. 6.

Tertiam differentiam suppeditant *fines Spiritibus in his locis propositi*. Qui prioribus locis inueniuntur, vindices plerumque sunt patratorum scelerum; quemadmodum Spiritus virginis à Pausania interfectæ; manes matris Neronis, & Imperatoris Galbæ. Qui verò posterioribus, non item. Et quamuis aliquando, non tamen semper mortales affligunt: vt verò affligant, per se ipsis propositum non est. 7.

Quartam differentiam *forma*, quibus se Spiritus dictis locis exhibent. Præbent priorum locorum Spiritus *plerumque* sub eorum se specie (& ob id humana) exhibent, qui iniuriam passi, vindictam his terriculamentis expetere videntur. Hinc à matris Spiritu Nero; à virginis Byzantinæ Pausanias; & à Galbæ Spiritu Otto cognouit se persecutionem pati. At posteriorum locorum Spiritus, nunc sub proprijs, nunc sub peregrinis formis conspiciuntur, quemadmodum primi Capitis exempla demonstrant. 8.

Quintò differunt dictorum locorum Spiritus; quòd *in priori genere pauciores* ferè inueniantur, qui molestent; *in posteriori plures*. Rarius audimus, quosdam suos vbique molestantes sequi Spiritus; sæpius certis atque definitis locis alios atque alios molestos esse. 9.

Denique hoc differunt, quòd in his alia; quàm illis, *expiandis* ratio seruari debeat. In ijs, quæ propter homines infesta sunt, præcipua est occupatio, (si modò plena securitas obtinenda est,) cum hominibus, quorum causa loca infesta sunt; in alijs non tam hominum, qui infestis locis degunt; quàm ipsorum locorum ratio habenda est, quemadmodum suo loco docebitur; Tertia parte Disput. præs. 10.

Cæterùm, quamuis iam dictis rationibus loca hæc distinguantur; multa tamen habent communia, imprimis illud, quòd in vtrisque 11.

que

que omnis generis molestantes Spiritus deprehendantur dæmoniaci, scilicet, & hominum, tam purgandorum, quàm perpetuis suppliciis deputatorum. De quo insequentibus.

CAP. III.

Tria esse Spiritum genera, quæ loca infestent, de quibus præsens est Disputatio.

1. IN argumento Capiti huic præfixo, vnum certum ponitur, alterum in quæstionem vocatur. Illud est, Esse plura Spirituum genera, per quos loca infestari queant: hoc, Quinam illi sint Spiritus. Nec de potentia quæstio est; Sed de *facto*, quia, non, quinam valeant loca infesta reddere; sed qui reipsa infestent, quæritur.

2. *Primum* autem omnium confessione manifestum est. Nec malè. Quoniam sunt boni Spiritus, & mali: & inter vtrosque (vt de Deo Spirituum auctore nihil dicamus) quidam humani sunt; vt inter malos damnatorum animæ; inter bonos, mentes beatæ atque purgandæ: quidam Angelici, vt inter malos, Diaboli: inter bonos Spiritus cælestes, in nouem ordines siue choros distincti.

3. De *potentia* verò quæstio non est, Quinam, videlicet, Spiritus loca infestare valeant. Cùm enim omnium magnæ sint in res corporeas vires; & in rebus corporeis loca, & quæ in locis sunt, habeantur: dubium nullum est, quin quicumque Spiritus, si modò velint, & nulla superioris authoritate prohibeantur, loca infestare possint.

4. Qui igitur *reipsa* infestant, *Tria potißimum Spirituum genera*. Vnum prorsus incorporeorum: duo humanorum: hoc est: Diaboli primùm; deinde hominum animæ ad inferorum supplicia damnatæ: & tertio illæ, quæ purgatoriis pœnis expiantur, viuentibus molesti sunt.

5. Non negamus interim *Angelos bonos* certis quibusdam locis, & olim visos esse, & modò interdum videri. Plura pro hoc argumento exempla protulimus illa, quam de Spirituum Apparitionibus dedimus, Disputatione. Nec ita cælis includimus *bonos hominum Spiritus*; vt ipsis quasi vincula iniiciamus; & extra cælum comparere fas non sit, quoniam etiam hos sæpiùs aliis locis visos esse, in iam dicta Disputatione demonstratum est. Sed aliud est *apparere* Spiritus certis locis: aliud locis esse affixos quasi & molestos.

6. Quòd si quis etiam, ipsorum præsentia opera, loca infesta fuisse, aut esse, omninò velit conuincere; non multum repugnabimus: quæ tamen

tamen nos Loca Infesta *hac disputatione* dicimus, illa prioribus, triplicibus Spiritibus, infestari, intelligi volumus.

7. Neminem verò vsque adeò desipere existimamus, vt omnes omninò quæ vel molestiæ percipiuntur; vel tumultus infestis locis audiuntur, *bonis tantùm Angelis*, vel certè *humanis illis fælicibus* Spiritibus auctoribus fieri credat. Multa hic fiunt, quæ non, nisi à prauis atque peruersis; aut certè miseris hominum Spiritibus fieri possunt, vt aliâs demonstrandum erit.

8. Sic nec quisquam erit, qui molestias atque tumultus omnes ab Angelicis illis *prauis Spiritibus* putabit excitari. Quemadmodum non omnia, quæ fiunt, cœlestibus illis beatis possunt asscribi; ita neque omnia Dæmonibus. Quædam non nisi Dæmones, quædam non nisi homines habent authores. Sic quædam non nisi homines, quædam non nisi Dæmones produnt.

9. Et quæ hic ab humanis Spiritibus fieri certum est, non *eiusdem conditionis* sunt omnia, quamuis prodant miseros Spiritus aliquæ: non tamen semper damnatos. Neque enim omnes miseri Spiritus, damnati Spiritus: quamuis damnati omnes, miseri. Miseri illi, qui purgatorijs pœnis expiantur: miseri, & damnati; qui infernalibus supplicijs adiudicati.

10. Cæterùm à dictis *tribus* Spirituum generibus loca infestari, quamuis difficilè non sit, certa quadam ratione docere; *exemplis* tamen rem illustrasse breuitati studentibus sufflecerit.

11. Pro *Dæmonibus* igitur sunt Spectra, quæ in fodinis mineralibus, & salinis obseruata: quæ Hesperij domum reddiderunt infestam: quæ in balneis, quorum B. Gregorius Nyssenus meminit, multis mortem attulerunt: quæ aqua benedicta profligata à Theodoro Sicæorum Archimandrita: quæ agrum Bingensem afflixerunt: choreæ item Eluarum, quarum mentionem fecit Olaus: Hutingen. etiam Hildesheimensis. De quibus primo Capite.

Præterea terribilis & monstrosa effigies, quæ ad M. Brutum nocte ingressa, & quisnam esset interrogata, respondit se eius esse genium. Fœdum quoque & dirum Spectrum, quod Cassio Parmensi obuersatum est, sub id temporis, quo iussu Augusti interfectus est. De vtroque Sabellicus Tom. 4. lib. 1. Exemplorum, cap. 3. Denique quæcunque visa sunt sub peregrinis formis, de quibus capite 19. Thes. 9. & 10. in sequentibus.

12. Pro *animabus purgandis* sunt, Paschasius; quem celebrat Gregorius Magnus: Spiritus, qui obsequium aliquamdiu exhibuit presbytero, Felici, Portuensi Episcopo noto: & armatorum, vt credimus,

mus, tam equitum, quam peditum multitudo, quæ in agro Wormatiensi, multis noctibus atque diebus, conspecta est: de quibus I. cap.

Mater quoque S. Elizabethæ, Hungarorum Reginæ; quæ filiæ post mortem apparuit; pœnas, quas ob vitam negligentius actam sustineret; exposuit: & vt filiæ suffragijs iuuetur, rogauit: & tandem, voti compos facta, pro matura liberatione gratias egit, cùm secundò iam filiæ, post fusas ad Deum preces, appareret. quemadmodum in eius Vita testatur Iacobus Montanus Spirensis, cap. 23.

13. Denique pro ijs, qui *inferni cruciatibus addicti sunt*, est Vmbra, quæ Athenis domum, quam postea Athenodorus inhabitauit, turbabat: sunt manes matris Neronis, Cleonicæ Byzantinæ Virginis, & Galbæ Imperatoris: Aethiops, qui apparuit Isidoro Monacho: de quo vide Thesin 8. c. 38. Spectra demum, quæ plurima offerunt Regiones Aquilonares.

Quamuis enim ipsa apparitionis, & infestationis horum Spirituum ratio, ipsos damnandorum loco habendos esse, non *necessariò* demonstret; ex alijs tamen nullam ijs cum beatis aliquando partem futuram clarum est. Ex quibus verò? quia vera fide destituti (vt de alijs criminibus dicatur nihil) ex hac vita discesserunt. Nequit cuiquam quæcunque, probè transacta, vita ad salutem prodesse; qui vera fide destitutus, præsentem hanc cum alia vita (vt illi) commutat. Pro hac (ne plura dicam,) diserta est B. Augustini sententia, lib. de fide ad Petrum. Firmissimè, inquit, tene, & nullatenus dubites, non solum omnes Paganos; sed etiam Iudæos, Hæreticos atque Schismaticos, qui extra Ecclesiam Catholicam, præsentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros, qui paratus est diabolo & Angelis eius.

Eodem modo in damnatorum Spirituum numero illi erunt; qui quamuis cum Christiana fide; sine charitate tamen hinc discesserunt: quemadmodum idem Augustinus eodem loco his verbis testatur: Firmissimè tene, & nullatenus dubites, non omnes, qui intra Ecclesiam Catholicam baptizantur, accepturos esse vitam æternam: sed eos, qui, percepto baptismate, rectè viuunt, id est, qui abstinuerunt à vitijs & concupiscentijs carnis. Regnum enim cœlorum, sicut Infideles, Hæretici atque Schismatici non habebunt; sic Catholici criminosi possidere non poterunt.

14. Porrò ex dictis *tria*, vel *quatuor*, inferimus. Primùm est, *animas hominum cum corporibus non interire*; sed depositas corporibus, vitam aliam viuere. Hoc probant & defunctorum Spiritus, qui apparent; & quos

& quos in diuersis locis excitant, tumultus atque terrificationes.

Alterum est, *Non vno tantùm loco infernales pœnas sustineri.* Esto sit vnus locus, qui hoc sibi ius, præ reliquis, vendicet; & qui post extremum Iudicij diem, solus damnatorum sedes erit, & domicilium; nunc tamen, præter hunc, plures habet Deus Opt. Max. in quibus debitas, pro meritis, à damnatis, pœnas exigit. Nónne damnati Dæmones? nónne infernalem ignẽ sustinent? Et tamen eos *mundi Rectores tenebrarum harum, & Spiritualia nequitiæ in cælestibus* vocat Apostolus Paulus. Et aerem sublunarem plenum esse Dæmonibus, vt communis, ita non vana, mortalium est opinio. 15.

Tertium est. *Non vno loco contineri animas, quæ non plenè purgatæ, ex hoc sæculo discesserunt.* Præcipuus earum locus, quem *Purgatorium* dicimus, haud procul ab Inferno constitutus est, in visceribus terræ: ad hunc maxima ipsarum pars à morte demigrat. Præter hunc, singulari Dei prouidentia & clementia, quædam alia habent, quibus purgantur loca. Sed hæc aliò pertinent. 16.

CAPVT IV.

Varios esse tam Dæmoniorum, quàm miserorum hominum Spritus, qui mortalibus molesti esse solent, & loca reddere infesta.

TRia Spirituum genera astruximus, quæ loca infesta reddere soleant: Dæmones, Damnatorum hominum animas, & illas, quæ purgantur. *Vtrum in singulis generibus gradus sunt, & ordines*; an, contra, in vnoquoque genere omnes vnius eiusdemque conditionis, definiendum est. 1.

Dæmonum igitur (ab his initium faciamus) Psellus, quidam Philosophus & Christianus, (sed videtur Christianæ doctrinæ rudis) *sex* genera, secundùm locorum varietatem, distinguit. Vnum *Igneum* vocatur; quod circa sublimiorem aerem vagatur. Alterum nominatur *Aereum*, in hoc aere, nobis proximo oberrans. Tertium *appellatur Terreum*; quia plurimum circa terram versatur, *terrenisq;* rebus, & machinis aduersatur homini. Quartum dicitur *Aquatile & Marinum*; quod humoribus immergitur, libenter circa lacus & fluuios habitans: in mari fluctus & tempestates suscitans; nauigiaque hominibus onusta, submergens. Quintum est *Subterraneum*, subter terram habitans, infestansque fossores puteorum, & metallorum: efficiens terræ hiatus: concutiens fundamenta, & flammiuomos ventos excitans. Sextum & 2.

vltimum genus est *Lucifugum*, & inſcrutabile, & penitus tenebroſum, paſſionibusque frigidis, violenter multas res perdens. Ita Pſellus lib. de Dæmonibus.

3. Melius alij moleſtantes *Dæmones in duo genera diſtinguunt*; in *Mites*, & *Tetricos*, ſiue *Truculentos*. *Mites* volunt *Lares* dici, qui concubia nocte in domibus verſantur; & aliquid facere ſe, ſtrepitu vario, indicant: nihil tamen faciunt. Germani (inquit Georgius Agricola libro de Animantibus ſubterraneis) *Guteolos* vocant, à bonitate: alij *virunculos montanos* dicunt, quia plerumq; apparent Nani, tres dodrantes longi. *Truculentos Laruarum* appellatione dignantur: hi familiam terrent, moleſtant, turbant. Vtrorumque meminit Caſſianus, Collat. 7. c. 32. Priorum his verbis: Nonnullos immundorum Spirituum, (quos etiam *Faunos* vulgus appellat) ita ſeductores, & ioculatores eſſe manifeſtum eſt, vt certa quædam loca ſeu vias iugiter obſidentes, nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectentur: ſed riſu tantummodo & illuſione contenti, fatigare eos potius ſtudeāt, quam nocere. Poſteriorum verò ſequentibus: Alios ita eſſe furori ac truculentiæ deditos, eſt manifeſtum, vt non ſint contenti hominum tantummodo corpora, quos ſuppleuerint, atroci dilaceratione vexare; ſed etiam irruere ſuper eminus tranſeuntes; & affligere illos ſæuiſſima cæde feſtinent. Ex hoc poſteriorum genere inueniuntur plures. Ex priorum fuit, cuius mentionem facit Wilhelmus Pariſienſis (c. 8. ſecundæ partis, partis ſecundæ principalis) qui cum ioculatore, quem Wilhelmus ſe vidiſſe teſtatur, ſolebat ludere: nec quieſcere eundem patiebatur: quique noctis quietem nunc lapidibus in parietem iniectis nunc tumultu & ſtrepitu ſuppellectilis, nunc detracto lecto, interturbabat.

4. Sed diſtinctio hæc non in diſiuncta Spirituum genera eſt, ſed in vnius generis Dæmonium *diuerſa officia*: Nullos Dæmones crediderim, qui tantùm ſunt *Mites*: nullos, qui tantùm ſunt *Truculenti*. Qui nunc mites; poſt truculenti: Qui nunc truculenti; poſt mites. Nam nec mitibus deeſt ſuabilis, aut nocendi poteſtas vel voluntas. Et qui ex odio in nos ſæuiunt (quia mille artes norunt) etiam in Angelos lucis ſe transformant, & ſummam quandoque ſimulant mititatem.

5. Alij hos moleſtantes Spiritus diſtinguunt, pro ratione *Ordinum*, in quibus à Deo creati ſunt. Hic nec in hoc errant, quòd vt bonos, ita malos Angelos, nouem Ordinibus diſtinguunt: nec in illo, quòd quoſcunque, quorumcunque etiam ſint Ordinum, putant loca infeſta reddere. Quamuis enim ſuperiorum Ordinum Spiri-

Spiritus *beati* minima officia non ſubeant; ſuperiorum tamen Ordinum Nequam Spiritus conditionis ſuæ rationem non habent: & ſæpe,non quòd ipſos, pro naturæ ſuæ conditione,facere oporteat,attendunt;ſed quò libido trahit,perficiunt.De quo aliâs,Diſput.de Dæmoniacis.

Damnatorum hominum Spiritus duplicis ſunt generis. Quidam propter ſolum originale peccatum, cum quo ex hac vita migrarunt, miſeri ſunt: quidam propter actualia etiam, quæ commiſerunt. Poſteriores hos, certis locis, moleſtos eſſe poſſe, clarum videtur ex multis,quæ primo Diſputationis Capite allata ſunt,exemplis. De prioribus maior eſt difficultas; *præſertim*, ſi, qui cum originali labe diſceſſerunt, infantes fuerunt: aut teneræ adhuc atque immaturæ ætatis. 6.

Cùm enim hæc moleſtandi ratio horum Spirituum quodquam etiam ſupplicium ſit: quod ob ſua ipſorum delicta, de ijs Deus Opt.Max.exigit; omnino ab hoc liberi videntur ij, qui propria voluntate Deum non offenderunt; nec quicquam, quod propter grauius puniantur, commiſerunt,vt hi poſteriores ſunt. 7.

Vniuerſim tamen non facilè negauerim,*hoc Spiritus* poſſe eſſe moleſtos. Quid ita? quia quòd defunctorum manes viuentibus moleſti ſint; non ſolùm ob defunctorum; quæ commiſerunt, fit delicta; ſed aliquando etiam viuentium malo merito; quod dignum eſt mortuorum Spirituum moleſtatione vindicari. 8.

Non merebatur Cleonice, Byzantina virgo: vt poſt mortem adeſſet aliquoties viuenti Pauſaniæ: ſed Pauſaniæ hoc exigebat peccatum,& crudelitas.Non matrem Neronis defunctam propria; ſed filij culpa cogebat viuorum rebus ſæpe intereſſe. Et quod poſt mortem Galba eſſet moleſtior, viuentis Ottonis merebatur impietas. De his 1. Cap. 9.

Amauerit pater quidam plus æquo filium, Deumque amando grauiter offenderit: Sit alius,qui per nefandam libidinem filium procrearit; quid obſtabit, ne dicamus manibus defunctorum filiorum terreri, affligi, atque moſteſtari poſſe parentes viuos? 10.

Probandum erit, Capite decimo ſeptimo, iuſto Dei iudicio fieri, vt crudeles homicidæ innocentium interfectorum Spiritibus infeſtentur: At verò poteſt innocenter vita priuari,non adultus tantùm, qui Deum grauiter offendit: poteſt etiam *infans*, & quem ſolum grauet originalis culpa. quid ni igitur & hic,vt ille, poſt mortem grauis erit cædis authori? Hoc probabiliter dici putamus. 11.

tamus, quamuis contrarium doceat Tostatus in 25. Matth. q. 754.

12. *Purganda anima etiam sunt in duplici ordine.* Quædam solas pœnas persoluunt, quas in hac vita peccatis grauioribus contraxerunt: quædam etiam leuiores culpas purgatorio igne deponunt. Vtræque viuorum rebus interesse possunt, & viuentium auxilia excitato strepitu, postulare. Sed tamen illæ in primis, quæ persoluendarum pœnarum pondere grauantur. Priorum culpæ facilius expiari videntur, vt ob id hac infestatione, ijs viuorum auxilia implorare necesse non sit. Posteriorum pœnæ, quia grauius, & diutius vindicandæ; etiam hac ratione, possunt vel expiari, vel viuentium subsidium obtinere.

CAP. V.

Quinam dictorum Spirituum, præ omnibus, frequentius rebus humanis intersint, & loca reddant infesta.

1. OMnes Spiritus molestos *posse* esse, & *esse*, demonstratum est. *An æquè omnes molesti sint*, nunc inquiramus. Duplex autem eius, quod quæritur sensus est. Alter, an omnes *æquales* molestias afferant: Alter, an omnes *æquè frequenter* infestent, & mortalibus *adsint*; an potius hi illis frequentius. Posterius hîc definiendum: prius illud alium habet locum.

2. Difficilis autem admodum est illius definitio. Neque enim ex *effectibus* hîc certum argumentum peti potest; cùm sæpe eadem hominum, atque Dæmonum Spiritus operentur. Nec clarum est ex Spirituum *confessione*; quòd & suspecta illa sit; & admodum rarò habeatur. Nec deprehenditur ex Spirituum *conditione & attributis*; cùm quæ quorum propria sint, difficillimum sit intelligere.

3. Sed tamen omnino intellectu res hæc impossibilis non est. Cùm enim quæ hîc fiunt, ratione & consilio fiant, si rationem ducem sequamur, posterius veritatem ipsam, si non perfectè assequi, certè à longè intueri.

4. Ratio verò omnino suadet, vt credamus quàm rarissimè Spiritus damnatorum hominum rebus viuentium interesse, & molestias excitare: frequentius purgandorum hominum: præ vtrisque Spiritus Dæmoniorum.

5. Quam enim ob causam credi debet, *frequentius* rebus viuentium

tium ad esse, & interesse *damnatorum hominum Spiritus*? An fortè, quia id ipsi expetunt? An quia ita placet Deo Opt. Maximo? An velle id possunt Dæmones, sub quorum potestate damnati sunt?

Expetere hoc non possunt ipsi mortalium Spiritus. quia causam, cur expeterent, nullam habent: habent verò, cur cupere debeant latere, & ad viuos redire nunquam. Priùs clarum est ex eo; quod *bonum* sperent nullum: posteriùs ex *malo*, quod suo ad nos reditu incurrunt. 6.

Si miseris *bonum* aliquod propositum esset; quod viuorum consuetudine consequi valerent, reditum fortè affectarent: At propositum prorsus est nullum. Non fortunarum, aut corporis; quia huius capaces non sunt. Non animæ; quia ea Spirituum horum est conditio, vt secundùm animam perpetuò debeant esse miseri, & infelices. 7.

Sed & *malum*, quod suo ad nos reditu incurrunt, ne reditum affectent, impedit. Illud est honoris, quem apud nos saluum esse cupiunt, iactura: qui in præsentissimum periculum hoc reditu adducitur. An fortè honoris rationem non habent superbiæ filij? quorum, vt diuina habent eloquia, *Superbia ascendit semper*? Aut in discrimen honor non vocatur; cùm socij intelliguntur esse Dæmonum? hostes Dei? ter, in omnem æternitatem, miserrimæ creaturę. 8.

Dei forsitan *voluntate*, atque imperio, rebus viuorum sæpiùs intersunt damnatorum Spiritus? Verùm vnde hoc constat? Quòd Dei voluntate ad nos redeant certum: quòd sæpissimè redeant; nec certum, nec verisimile, imò improbabile. 9.

Habet hoc Deus Opt. Max. vt legum, quas sanxiuit, studiosissimus sit obseruator. Iam verò ita de perditæ salutis hominibus statuit; vt quamprimum ex hac vita discederent: mox sua ipsis supplicia, suis certis locis, manerent, quæ perpetuum sustinerent. An decretum hoc temerè violabit? An locis alijs, quàm à mundi constitutione ordinatis, volet hærere? 10.

Quid verò hîc dubium? Vtrum, quod perditi hominibus *mox* à morte, sua maneant supplicia? An quòd hæc *certis locis* miseri sustineant? An quòd Deus legum suarum sit studiosus *obseruator*. 11.

Primùm clarum est, vel solo diuitis Epulonis exemplo; qui suorum, quæ *mox* à morte sustinuit, tormentorum, testis est misera illa & lamentabili oratione; *Crucior in hac flamma*. Lucæ 16. Scio quosdam hoc argumentum illudere, & docere præsentis temporis verbo, 12.

futuras

futuras pœnas significari, quas post diem iudicij Epulo, cum alijs damnatis, communes habiturus est: sed attendant illi: vtrum etiam post futurum Iudicij diem velint futuros in mundo Epulonis *fratres*; quos tamen ipse suo malo desiderat sapientiores reddi: vtrum tunc tempus velint admittere, quo audire licebit *Moysen & Prophetas*; quos audiendos docet Abraham. Quo tempore licuit Moysen & Prophetas audire: quo tempore superstites erant fratres Epulonis, cruciabatur Epulo. *Mox* igitur à morte cruciabatur. Sed de hoc aliâs.

13. Et *certis locis* miseri supplicia sustinent: In Inferno, Damnatorum perpetuo carcere: loco vmbroso, omnis desperationis & miseriæ plenissimo. de quo licet quidam disputent. Vbinam sit: nobis tamen satis ex Scriptura colligitur, esse intra viscera terræ. *Infernus subtus* (inquit Isaias cap. 14.) *conturbatus est, in occursum aduentus tui.* Et Ecclesiasticus prædicens aduentum Christi ad inferos (cap. 24.) dixit: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.* Denique explicans Scriptura (Num. 16.) quomodo Dathan & Abiron descenderint in Infernum, ait: *Disrupta est terra, sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos, cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum: descenderuntq; viui in Infernum, operti humo.*

14. Longè verò est à Deo, quas ipse *leges* posuit, mox *violet*. *Fidelis est in omnibus verbis suis. Non est Deus quasi homo, vt mentiatur; neque vt filius hominis, vt mutetur.* Num. 23. *Apud ipsum nulla transmutatio,* inquit B. Iacobus c. 1. Ipse verò, *Ego Deus*, inquit, *& non mutor*, Malach. 3. Quid ex his? Hoc scilicet; Non facilè redire Spiritus hominum damnatorum.

15. Sed & hoc quærimus, *quam ob causam* possit Deus velle, vt miseri rebus viuentium, intersint? An vt testes sint suppliciorum infernalium, apud viuentes? Habent hi Moysen & Prophetas; illos audiant. Habent Verbum Dei; illi credant. Fortè credituri sunt ex inferis resurgentibus: Si Moysi, Prophetis, & verbo Dei non credunt; nec credent resurgentibus à mortuis. An fortè volet redire; vt per hos de peccatoribus iussa exigat supplicia, & peccata inflictis malis vindicet? Hic ipsi seruiunt mentes Angelicæ, ab hoc, & alijs (quibus Deo famulantur) officijs dicti *Administratorij Spiritus*.

16. Ex his facilè colligitur aut *nunquam* viuorum rebus interesse hominum damnatorum Spiritus, quod dici non debet; aut interesse *rarissimè*, quod in hoc Capite probare nobis est propositum. Quamuis enim Deus legum suarum obseruator sit studiosissimus: in ijs tamen

tamen, quæ à libera ipsius pendent voluntate, dispensat aliquando; & non priuati semper; sed communis boni rationem habent quandoque.

Nec Spirituum igitur propria voluntate, nec Dei permissu frequenter viuentibus adsunt hominum damnatorum Spiritus. 17.
An fortè hoc volunt *Dæmones*, sub quorum degunt potestate? Primùm omnium hæc res à Dæmonum voluntate non pendet. Quæ Dei legibus subiecta sunt (quemadmodum esse ostendimus, quòd in Inferno sint damnatorum Spiritus) non Dæmonum, nec vllius creaturæ voluntate; nisi Deus permittat, violantur, aut infringuntur. Quocirca hinc maior necessitas, cur ad nos hi Spiritus redire *frequenter* possint, non petitur; quàm ex ipsa Dei voluntate. Deinde vt maximè Dæmonum voluntati esset subiecta; cur tamen, redire velint ad nos Spiritus hos, causam non habent Dæmones. Quid enim? An hoc reditu ipsis seruitur? an sic, quod quærunt, regni ipsorum propagantur fines? an horum indigent opera, vt mortalibus noceant? Nulla hîc ipsis seruitus præstatur. Regnum ipsorum hoc reditu magnas sæpè patitur defectiones. Per se, vt noceant, sunt promptissimi & potentissimi.

Quæ cùm ita sint, si qui Spiritus *rarò* rebus mortalium intersunt, 18.
profectò *damnatorum hominum Spiritus sunt*. Addiderim & illud non solùm damnatorum hominum Spiritus *rarißimè* ad nos redire; sed sæpe quoque viuentibus *illudi*; vt damnatorum hominum Spiritus se videre existimant, qui tamen nonnisi Dæmones sunt; sub damnatorum hominum forma, & imagine. Hoc quomodo, & quibus de causis Dæmones efficiant, alterius est loci.

Post hos *frequentius viuentibus adsunt Spiritus hominum purgandorum.* 19.
Quamuis enim ipsis suus sit determinatus locus; & hoc, pro Dei voluntate, puniantur: desiderare tamen ipsi possunt, vt rebus viuorum intersint; & desiderio ipsorum atque exspectationi faciliùs potest satisfacere Deus.

Damnatorum Spiritus redire non affectant: quia bonum à viuis 20.
nullum sperant. Desiderant non redire: quia honoris timent iacturam. At alia purgandorum Spirituum ratio. Quia enim boni à viuis & sperare & consequi possunt; redire desiderant: & quia honorem non quærunt; quinimò libenter peccatum suum agnoscunt, redire non refugiunt.

Neque erga hos ea seueritate, atque vigore iustitia, vtitur cle- 21.
mentissimus Deus; duo erga damnatos, atque reprobatos: qui potius, quia ipsos, vt filios clarissimos, amat; seueritatem disciplinæ,

leuiori pœna mitigat: permittit, vt aliorum ipsis charitas prosit, qui egregia erga bonos omnes flagrant charitate.

22. Accedit, quòd & in hoc suo permissu magnæ & multæ rationes Deo possunt esse propositæ, quæ apud Spiritus damnatorum locum non habent: quas, quia aliâs prosecuti sumus, hîc repetere necesse non est.

23. Porrò his purgandis Spiritibus *frequentius adhuc viuentium rebus intersunt Dæmoniorum Spiritus*. Hoc ex dictis, & quotidiana experientia est manifestum. Cùm enim plurima loca infesta sint; & rarò purgandorum Spiritus adsint; rarissimè damnatorum; omninò necesse *frequentissimè* Dæmonibus loca infesta esse.

24. Idem aliundè demonstratur. Ex Spirituum istorum voluntate & desiderio: Ex Dei prouidentia atque ordinatione: Ex hominum quorundam nunc molestia, nunc patientia, quæ hîc prosequi prohibemur, quòd aliâs illa à nobis sint tractata; Disputatione de Apparit. Spirituum.

CAP. VI.

Qui præ cæteris, vt plurimùm ex Spiritibus Dæmoniorum soleant rebus viuentium interesse: loca reddere infesta, & mortales molestia afficere.

1. IN maximo numero esse Dæmones extra controuersiam est. Et profani nôrunt hoc auctores; & Sacrarum literarum scriptores. Sed & si his præsidijs destituti essemus, vnius miseri hominis exemplum magno nobis potest esse argumento, à quò Dominus verbo *legionem*, id est, 6666. (rectius secundùm Linsenium in Euang. Concord. 12250.) aliquando expulit.

2. Confusa autem hæc multitudo non est. Quem *Ordinem* Spiritus, antequam ob peccata è cœlo disturbarentur, habuerunt; eundem adhuc habent, habiturique sunt in omnem æternitatem. Nec mirùm. Naturam sequitur Ordo: naturam eandem semper retinent Spiritus. Vt idcirco nouum videri non debeat, quòd *Regnum* Spiritus illi habere dicantur, Matth. 12. *Principes* item atque *Potestates*, Ephes. 6.

3. Hinc est, vt quemadmodum inter beatos Spiritus, *tres* distinguun-

guuntur Ordines; & in ſingulis Ordinibus Chori tres: ita inter Dæmoniorum Spiritus, tria prima genera liceat diſtinguere, & in ſingulis generibus tres Choros; quos iiſdem poſſemus (quamuis vſus non ita permittat) nominibus, quibus beatos Spiritus ſolemus, compellare.

Hæc cùm ita ſint, quæritur, *Omnéſne hi Dæmoniorum Spiritus loca reddant infeſta, & moleſtijs mortales fatigent promiſcuè*, an potius, ex toto numero *certi* ſint aliqui? & *qui* illi? quorum Ordinum? quorum Chororum? Curioſa forſitan quæſtio: ſed certè difficilis explicatur: & quæ ſi non magnam, aliquam poteſt lucem præſenti Diſputationi afferre. 4.

Eius verò ſolutio non ex Dæmonum voluntate petenda eſt; ſed diuino potius decreto, decretique cauſis. Si ſolius Dæmonum voluntatis ratio habenda eſſet; nullos iuſtè excluſeris. Si diuini decreti, de pluribus merito dubitaueris. 5.

Quid quærunt magis verſipelles; quid ita expetunt; quàm, primùm ne infernalibus carceribus includantur? Deinde, vt mortalium generi, quibuſcunque rationibus valent, incommodent? Omnium quidem hoc deſiderium: ſed illorum ardentius, qui naturæ præſtantia ſuperant. Quid inde? omnes, & in primis illos ſuperiorum Chororum deſiderare loca viuorum infeſtare, nullamque ipſis pacem relinquere. 6.

Quod inferimus, rectè inferri omnes intelligunt. Sed de *propoſitionum* veritate forſitan quis dubitat. At non minus certæ ſunt omnes, quas ponimus. Certum, omnes Spiritus horrere carceres inferni. Certum, mortalibus omnes cupere incommodare. Certum, horrorem carceris atque nocendi ſtudium maius eſſe apud ſuperiorum Ordinum Spiritus. 7.

Quòd *Inferni carceres omnes horreant*, malintque quibuſuis alijs, quàm inferorum locis eſſe, illud probat, quòd hîc in peccatorum pœnam, quàm ſummoperè deteſtantur; conſtituti ſint: ſed inprimis oſtendit ipſorum oratio ad Chriſtum, ipſos ex homine quodam exigentem, facta; qua ſignificant vereri ſe, ne ab ipſo *ante tempus torqueantur* (Lucæ 8) tum etiam deprecatio, qua vt *in porcos & non in abyſſum* mittantur, rogant, Matth. 8. Scilicet potius *in porcos* cupiunt mitti, quàm in Inferni abyſſum: quod grauius ipſorum in Inferno, quàm porcis, ſupplicium. Et *ante tempus* torqueri ſe exiſtimabant; ſi, ante iudicij diem, ad inferos detruderentur: quod grauioris pœnæ loco habebant, quàm ſi extra inferni locum, ſuum nihilominus infernum haberent. 8.

9. Quòd verò *viuentibus cupiant incommodare omnes*, nemo non nouit. Clara est Apostoli oratio. *Diabolus*, inquit, *circuit tanquam Leo rugiens, quærens quem deuoret.* 1. Petri 5. Idem alius Apostolus confirmat; dum docet nobis perpetuum grauissimumque esse bellum non aduersus carnem & sanguinem, sed *aduersus Principatus & Potestates; aduersus mundi Rectores tenebrarum harum*, &c. Ephes. 6.

10. Sic dubium non est, *magis exhorrescere inferni claustra superiorum Ordinum Spiritus*. Quò illorum natura præstantior, eò indignius ferunt peccatis suis constitutas pœnas. Superborum hoc ingenium est. Præterea, cùm pœna ipsis sit hic carcer; quò grauius ipsorum delictum: eò quoque pœna carceris ipsis molestior. at grauius superiorum esse delictum quis dubitat? Nonne grauitatem peccati dignitas personæ, quæ peccat, auget grauissimum igitur huius carceris odium.

11. Nec dubium, *grauius superiorum Spirituum esse odium erga miseros mortales*, quàm sit inferiorum. Cùm enim odium ipsorum ex nostro bono proficiscatur; quò perfectius hoc Spiritus cognoscunt, eò grauiori odio erga nos flagrabunt. At cognoscunt tanto perfectiùs superiorum Ordinum Spiritus, quanto naturæ dignitate, intelligendi vi, & ingenij perspicuitate inferiores superant.

12. Quocirca, quod initio dicebamus, si ex voluntate Spirituum iudicium petendum esset; non his potiùs, quàm illis infestatio locorum tribuenda; cùm æquè *omnes* ab inferorum carcere cupiant abesse quàm remotissimè: æquè *omnes* cupiant mortalibus, quas possunt, molestias afferre.

13. Verùm, quod omnes cupiunt, non omnibus concessum videtur. *Diuinum decretum ipsis*, quemadmodum peccatoribus omnibus, *alias leges præscripsit, & posuit*. Exigit Deus pro ratione delictorum supplicia: grauissima grauissimis, leuia leuibus vindicat. Quorum igitur Spirituum grauiora peccata, illorum grauiora supplicia: quorum leuiora; leuiora supplicia.

14. Iam dubium non est superiorum Spirituum grauiora multo esse peccata, quàm inferiorum. Ostendit alicubi S. Thomas grauissimum fuisse peccatum primi Angeli: sed qua ratione ille ostendit huius fuisse grauissimum, eadem grauiora esse superiorum Spirituum facilè concludunt docti: grauior igitur constituta pœna superioribus.

15. Quid inde? *Rarius rebus viuentium interesse Spiritus superiorum Ordinum, frequentius inferiorum.* Quomodo hoc? quoniam pœnarum & sup-

ſuppliciorum, quæ Dæmonibus decreta ſunt, haud parua pars ſunt ipſi, quibus concluſi ſunt, carceres. Si verò inferni carceribus ſuperiores concluſi ſunt; quomodo rebus viuentium poſſunt intereſſe? eoſdemque moleſtare?

Aſſertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta nocturna, quæ mortes hominum ſolent portendere. Hæc omnibus 16.
propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obſeruātur: & authores, vt plurimùm inferiorum, non ſuperiorum Ordinum Spiritus habent. quemadmodum docet Libellus de Territicationibus nocturnis, aliâs à nobis datus.

Cæterùm, non ob hæc, vniuerſim omnes ſuperiorum Ordinum 17.
Spiritus excluſos à viuentium locis volumus: non volumus omnes Inferno ita concluſos, vt nulli inde ad viuos patuerit aliquando, aut adhuc pateat acceſſus. Quamuis carcer ipſis ſit iuſta pœna: poteſt tamen is, qui eos hac carceris iuſta pœna exercet, Deus Opt. Max. alia in eoſdem aduertere; quam etiam, extra infernum poſiti, maximo cum ſuo cruciatu ſuſtineant. Hoc ſolum volumus eſſe definitum, *frequens eos, qui inferiorum ſunt Ordinum, & Chororum, loca reddere infeſta, & viuentibus moleſtos eſſe.* Vide Caput 12. de Dæmoniacis.

CAPVT VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas ſuſtinent, faciliùs ad viuos redeant, & viuentium ſuffragia poſtulent.

DIfficilis videtur ad propoſitam quæſtionem reſponſio: propterea, quòd ex locis purgatorijs reditus Spirituum ad viuos, pro Dei fiat voluntate atque iudicio; quod *abyſſus multa* dicitur, Pſalmo 35. & hominum ingenio comprehendi nequit. 1.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc ſuppetit *confeſſio.* Nouimus multos ex ipſis ad viuos rediјſſe: ſed neminem nouimus, qui, cur ſi hoc, præter cæteris, priuilegium conceſſum ſit, cauſas dederit, ex quibus quinam præ cæteris redeant, coniecturam capere poſſimus. 2.

3. Nec ex *peccatis*, quæ purgatorio igne expiantur, coniectura petenda est; quasi illi faciliùs redeant, qui leuiora, & quæ veniam facilius merentur, commiserunt: illi vel nunquam, vel difficilius, qui perpetrarunt grauiora. quoniam & difficile admodum est nobis de grauitate peccatorum, quæ ab alijs committuntur, iudicare; & eorum, qui ex purgatorijs locis ad nos redierunt, quidam leuius, quidam grauius deliquisse videntur.

4. Sic *status personæ* hîc parum facit; fuerit sacris initiatus, qui ad nos redit, an homo profanus; quasi hi præ illis, aut illi præ his facilius viuentibus adsint. Non tantùm redeunt sacris initiati: non tantùm homines profani. Ex vtroque genere redeunt: ex vtroque æquè frequentes redeunt. Nec profanus status facit, quòd redeant; nec sacer, quòd non redeant; aut contra.

5. Verùm quamuis ex his similibusque rebus nulla coniectura capi possit; non tamen omnino *nullam esse* dici debet. Probabiliter admodum dicitur eos facilius ad viuos redire, *qui dum viuerent, vt redirent, quasi meruerunt*, id est, qui illarum se virtutum studio exercuerunt, quæ diuinam clementiam atque bonitatem maximè solent conciliare. Nec hoc mirum. Cùm enim ex singulari Dei clementia hi Spiritus redeant; nonne credi potest ijs hoc præ cæteris priuilegium concedi facilius; qui dum nobiscum communem vitam agerent, eandem Dei clementiam pluribus, maioribusque rationibus sibi conciliârunt?

6. Sed quæ hæ *rationes*? quæ hæ *virtutes*? Duæ præcipuæ. Flagrans & singularis erga Deum charitas; & ardens, proximum, & inprimis piè in Christo defunctos iuuandi, studium. Non potest non *Deus diligentes se diligere*; &, ob id, ijsdem benefacere. Et omnino conuenit, vt *qua quis mensura alijs mensus est, ipsi remetiatur*, atque ob id mortuus viuorum possit experiri, aut etiam expetere suffragia, qui viuens mortuorum patrocinium suscepit, eosdemque quibus potuit rationibus iuuit.

7. Est & aliud piè defunctorum genus, quòd sepiùs redire solet, viuentiumque operam implorare. Illorum, inquam, qui *ære alieno grauati* plenam perfectamque restitutionem, cùm ex hac vita discederent, non fecerunt. De horum reditu plurima nostris temporibus referuntur exempla. Damnare omnia quis audeat?

8. Scimus, non talibus; sed hæredibus officere, si per hæredes, quæ restitui seriò mandarunt, non restituantur, bona: sed tamen restitutio-

tutionem illi apud hæredes vrgere meritò possunt; tum quòd omnibus benè velint, sed ijs in primis, quibus ipsi, quouis modo, peccati occasio (vt hic fit) fuerunt; tum quòd hæc per hæredes facta restitutio aliquod ipsis in pœnis leuamen esse possit. De quo plura capite 79.

Quod verò hi Spiritus meritò petere possunt, quidni identidem permittit Deus Opt. Max. & quidem ipsis? Dei charissimis amicis? in rebus (vt alieni est restitutio) ad salutem maximè necessarijs? cum magno sæpe eorum solatio & fructu, quorum bona ab iniquis possessoribus habentur? 9.

Atque hæ ex parte ipsorum Spirituum petitæ sunt causæ. Veruntamen quoniam ex Dei voluntate hic reditus maximè pendet, non negandum est, alias persæpè diuinam prouidentiam habere, cur eosdem reditus permittat: qui nunc ex viuorum, nunc ex alijs defunctorum rationibus petantur: nunc etiam in solam diuinam, mortalium generi occultissimam, prouidentiam referantur. 10.

Addo præterea, nec tantùm robur recensitas à nobis causas habere; vt *semper* credi debeat talibus Spiritibus facultatem fieri ad viuos redeundi, eorumque suffragia, excitatis tumultibus, implorandi. Quemadmodum si his diuina clementia mouetur, vt reditum permittat, Spiritus defunctorum possunt gratias agere: ita si reditum neget, non habent, quod conquerantur. fit Spiritibus gratia, quòd redeant: non fit iniuria, si reditus negetur. 11.

CAP. VIII.

Qui ex Spiritibus hominum damnatorum faciliùs aut frequentius ad viuos redeant, ijsq; excitatis tumultibus molestias pariant.

EX *peccatis hominum*, qui horum Spirituum molestias patiuntur, *peccatis item Spirituum*, qui molestias afferunt: omnino deprehendi debet, *Quinam Spirituum damnatorum hominum* facilius frequentiusque ad viuos redeant, & infesti sint. Et meritò, quoniam vel ipsorum Spirituum; vel viuentium peccatis tribuuntur, quæ ab his molestiæ excitantur. 1.

Husus

2. Huius illud magnum argumentum est; quòd non facilè hos Spiritus molestias attulisse deprehendes, quin vel Spirituum obserues delictum aliquod; vel hominum, qui molestias sustinent, culpam. Sed hoc maius, quòd quamuis graue hisce Spiritibus sit inferni carcere concludi, vagarique malint; inuiti tamen ad viuos, vt ab ijs cognoscantur, redeant; & quotiescunque redeunt, in suam (si non aliorum) ad minimum pœnam, quæ peccato debetur, redeant.

3. Nec enim videtur vlla esse alia ipsorum reditus ad viuos causa. Ipsi, qui redeunt, sibi bonum non petunt. non petunt alijs: quibuscunque tandem sese exhibeant. Illi, quibus apparent, ipsorum præsentia non delectantur: molestias verò ferunt ægerrimè. An igitur alia de causa, quàm sua, vel viuentium culpa, viuos molestant?

4. Et vt fieri aliquando possit, quòd ob nullam *suam* culpam ferant molestias viui: quis credat, vt malum aliquod sustineant, quod non merentur, *defuncti*? Cedit ad viuorum emolumentum, si immeriti aduersa patiantur; at emolumentum nullum sperant hi defunctorum Spiritus. Quocirca si non viuentium, defunctorum saltem delicto tribuamus, quod inuiti redeant.

5. Cæterùm non *omnia* vel ipsorum, qui redeunt, Spirituum, vel viuentium, ad quos redeunt, peccata, huius reditus sunt causa. Quid? An non omnes omnino Spiritus damnatorum hominum redire necesse esset ad viuos, cùm ipsorum nullus sit, quem non sua peccata ad inferos detruserint? Et ex viuorum genere, quàm sunt multi, qui etiam grauibus se inuoluerunt peccatis; & tamen horum Spirituum molestias nunquam experiuntur?

6. *Certa quadam* peccata sunt, quibus hic, cum molestia coiunctus reditur tribui debere videtur. Nec malè, tum quia rarius accidit; tum quia, cùm singulare quoddam insolitumque vindictæ sit genus, singularibus quibusdam delictis, & non promiscuè quibusuis, ille decretus existimari debet. Atque hoc insinuasse forsitan videtur. Porphyrius, l. 2. de abstinentia animalium. Nam cum de prauis & fallacibus Dæmonibus dixisset, mox hæc de Animabus subdit. Tales, inquit, sunt & Animæ defunctorum, quæ varijs oppletæ è corpore migrarunt: conflictantur enim etiam tunc, iræ & concupiscentiæ perturbationibus: & in naturam conuersæ Dæmonum, similes illorum redduntur: noxiæ ac turbulentæ in varias se vertunt formas: ac modò conspicuas se oculis præbent, modò recondunt: & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiam cogitantium. Hoc Porphyrius.

7. Sed *quæ* ista peccata? Existimo horum alia ex ipsis molestantibus

bus Spiritibus; alia ex viuentibus, qui molestias patiuntur, esse petenda. Vtrique possunt quædam commisisse, quæ propter & illos conueniat redire, viuentibusque molestos esse; & viuentes horum molestias sustinere. Et *qua Spiritum defunctorum*? hæc prius indagemus.

Omnia, si generatim de ijs loquamur, ad vnum genus, quæ charitatis erga proximum iura enormius violantur, reuocari possunt: Si ad species descendamus, alia sunt, quibus officium, quod parentibus debetur, in grauem contumeliam est versum: alia, quibus viscera misericordiæ erga summa, vel graui, egestate laborantes clausa fuerunt: alia, quibus ijdem oppressi sunt. Vt huius reditus rectè tria ferè genera peccatorum constitui debeant, *impietas*, scilicet, *erga parentes*: *induratum erga egentem proximum pectus*: & *grauis in subditos tyrannis*. 8

Et quidem exempla eorum, qui reuer si leguntur, magnam nostræ assertioni fidem faciunt: Sed tamen ratio, quàm hoc conuenienter fiat, clarius demonstrat. Primùm optimo iure hæc pœna damnatis hisce debetur. Deinde, & mortales cognoscant Deum peccata, quibus in proximum grauius peccatur, iustissimè punire (vt hic punit) magnæ rationes probant. 9

Norunt omnes, quantùm pietas erga parentes filijs commendata esse debeat. Norunt, quantùm supplicium impijs omni iure constitutum sit. Cùm igitur defunctorum Spirituum graue supplicium sit ad viuos redire; quis dubitabit, quin Deus hoc supplicia genere eorum peccata, qui *in parentes impij* fuerunt, vindicare iustissimè velit? 10

Ita misericordia indigni sunt, qui *misericordiam miseris negant*; & quibus possunt modis & commodissimè valent, miseris egentibus non subueniunt: maluntque cum Dei offensa in greges impudentium canum, aut obscuros Lenones, expendere suas substantias; quàm, cum maximo animarum suarum lucro, Christi membris egentibus conferre. Sacrarum literarum auctoritate confirmata est sententia. *Iudicium illi sine misericordia, qui non præstitit misericordiam*. Iacob. 2. Et hi igitur hac vindicta digni. 11

Nec meliori loco *tertij illi* habendi sunt. quinimò hoc illorum conditio est deterior, quòd non solùm miseris pro ratione suarum facultatum nō subueniant; sed etiam miseros reddant miseriores, & vulnera vulneribus, mala malis addant. Quorum verò aut par culpa est; aut etiam grauior: leuior erit pœna atque supplicium? 12

Atque quemadmodum horum, vt ita dicam, barbaries mere- 13

tur, vt hoc supplicij; præter alia, genere vindicetur; ita conuenit, vt viuentes intelligant (intelligant autem hoc misero reditu) hæc eorum iusta supplicia. Sic re ipsa cognoscunt Deum legum suarum esse rigidum obseruatorem: vrgere charitatis leges: humanitatis leges erga proximos non violandas: non opprimendos pauperes: misericordiam miseris exhibendam.

14 Quæ diximus, Spirituum, qui redeunt, molestique sunt, sunt peccata. Aliquando non Spiritus in causa sunt: sed *viuentium* peccata merentur, vt infestationes Spirituum horum sustinere debeant. Et *quæ illa?* quibus vel *damnatis Spiritibus culparum, suppliciorumq; quæ sustinent, fuerunt causa; vel summa crudelitatis in damnatis aliquando argumenta statuerunt.*

15 An iniusta *priorum* vindicta? Iustissima. Cùm enim culparum fuerint miseris socij; & suppliciorum, quæ grauissima patiuntur, quodammodo sint auctores; nonne conuenit, vt de his miseri sese excitatis tumultibus, alijsque rationibus, vt ita dicam, vlciscantur? & molestent, quos propter perpetuæ ipsis in inferno molestiæ sunt sustinendæ?

16 Sic nec *posteriorum* iniusta vindicta. Esto, defunctorum delicta hunc reditum non mereantur: merentur tamen summæ crudelitatis viuorum in ipsos statuta argumenta, in quæ etiam his rationibus animaduertere solet Deus: vt quò pluribus rationibus charitatem, mutuumque amorem cupit mortalibus esse commendatum, eo pluribus vindictæ generibus (atque hoc inprimis reditu) intelligant omnes eundem offendi, si violetur:

17 Vtrorumque exempla proferre haud esset difficile. Sed quid opus? Plura à nobis primo nostræ præsentis Disputationis Capite allata sunt. Non pauca etiam in reliqua Disputatione obseruantur. Nec desunt curiosis quotidiana, quæ ab alijs maluimus obseruari, quàm à nobis hoc loco proferri.

18 Quocirca, vt quæ pluribus dicta sunt, contrahamus, *quinque ferè Spirituum damnatorum hominum genera sunt, quæ ad viuos frequentius, faciliusq; redeunt*, & molestias pariunt: sunt impij in parentes; sunt immisericordes: sunt pauperum oppressores: sunt miserè seducti: sunt crudeliter necati.

19 Et priores tres ob propria sua delicta redeunt; posteriores ob viuentium adhuc hominum. Quò fit, vt hi molestare desinant, si vita excesserint illi, ad quos molestandos redeunt; illi certis hominibus alligati non sint, posintque nunc his, nunc illis molesti

lesti esse, prout diuinæ prouidentiæ visum fuerit. Verùm de hoc plura in sequentibus.

CAPVT IX.

Vtrum semper in propria persona adsint viuentibus Spiritus, dum molestias excitant: & ostenditur ex omni genere aliquando adesse.

Vobus modis intelligi potest Spiritus molestijs, quæ ab ipsis afferuntur, viuentibus adesse, videlicet vel autoprosopos, id est, in propria persona, vel hetroprosopos in persona aliena. Quemadmodum enim quis duplicem personam potest sustinere, propriam, vel alienam: ita potest vel propria, vel aliena persona dici adesse, & se exhibere, atque molestus esse. 1

De Spiritibus igitur, qui molestias mortalibus afferre creduntur, quæstio est, Vtrum quotiescunque rebus mortalium intersunt, molestique sunt, semper adsint in *propria persona*: & quæ fieri obseruantur, ipsi præstent; an non ipsi; sed alij ipsorum nomine, quidquid agitur, perficiant; qui ob id ipsorum personam sustinere & gerere dici possint. 2

Et quæstio est præcipua *de humanis* Spiritibus. De *Dæmonibus* res adeò quibusdam est certa, vt in illam suspicionem venerint; per *hos solos*, molestias omnes afferri; nullas per Spiritus humanos. Spiritus humanos ita suis locis esse conclusos; vt nunquam exire inde liceat. quo circa & semper illud; viuentium sensibus, quotiescunque sub humana, quam etiam norunt, Spiritus conspiciantur, aut molestent. 3

Et sententia hæc nobiles authores habet, teste Maldonato, in 16. Lucæ. Nam Chrysostomus in Homil. vltima de Lazaro, alijsque nonnullis locis: Tertullianus in libro de Anima: & Athanasius, aut quisquis author est qq. ad Antiochum, q. 11. & 13. & Isidorus lib. 8. Etymolog. ca. 9. & Theophylactus in 8. Matthæi, prorsus negant *vnquam* fieri reditus animarum defunctorum, ad viuos.

Sed & cur fieri non conueniat, multas rationes afferunt. Primùm, id viuis vtile non esse: qui si viuis non credunt, ne mortuis quidem credent; vt Abraham diuiti respondet. Deinde, quòd si etiam ipsis oculis damnatorum supplicia homines cernerent, nihilo se magis à peccatis abstinerent.

Quotidie, inquit Chrysostomus, *fures & alios reos ad supplicia duci vident; & iisdem se, propter quæ illi puniuntur, peccatis inuoluunt*. Præterea, quod si id fieret progressu temporis res in contemptum veniret: & non magis mortui nos, quàm viui commonerent, vt eodem loco Chrysostomus inquit. Denique, quod ea res multorum errorum causa esse posset; dum Dæmon fingens se alicuius mortui animam esse, homines ludificaret, & quidquid vellet, illis persuaderet, vt Tertulianus, Chrysostomus & Athanasius argumentantur. *Nam & cùm sciamus*, inquit Chrysostomus, *mortuorum animas non redire: tamen sæpe Dæmon, per quietem & somnium, qua vna ratione potest; animarum defunctorum personam sumit: quid facturum fuisse, si animas redire sciret*. Ita dicti Patres. Quid nos?

4 Libenter his concedimus *Spiritus Dæmoniorum autoprosopos ad superos redire*, iisdemque molestos esse. Ratio fieri posse docet. Probant quotidiana exempla. Communis hîc omnium conspirat consensus. Nec est, quod contrarium demonstret.

5 Damus quoque his, *Non semper adesse humanos Spiritus*, etiam tunc, quando omnino adesse videntur. Quot modis hominum sensibus possunt illudere Dæmones? Quoties nunc hos, nunc illos exhibent; quando neutri autoprosopos adsunt? Quoties tumultus, tragœdiasque excitant, quæ ipsis authoribus fiunt; & tamen Spiritibus humanis tribuuntur?

6 Nunc in Angelos lucis se transformant Nequam: nunc Dei simulant personam: nunc Sanctorum hominum; quemadmodum aliâs dictum est. Et qui horum possunt personam effingere; atque dissimulare; non poterunt Spirituum, vel purgandorum, vel damnatorum hominum?

7 Non minor est Dæmonum virtus; quàm bonorum Angelorum (si quid beneficio naturæ habent, attendamus.) At Angelos, & hominum, & Christi, & Dei personam sustinuisse tam est certum, quàm quod certissimum. Quidni igitur personam purgandorum Spirituum, atque damnatorum hominum referant aliquando Dæmones?

8 Beatissimus Augustinus, libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. quod probamus, probat: & ex illo colligit: quod *eundem Spiritum quandoque eodem tempore in diuersis, maximeque distantibus locis apparuisse certa experientia probatum sit*: in quibus tamen locis ipsummet reuera fuisse *personaliter* non facilè quis dixerit. Et quis eos Spiritus autoprosopos rebus, viuentium adesse, aut interesse dixerit, quos Necromantici ad viuos reuocare se existimāt? Quales fuerunt,

runt; quos Osthanes, Necromantiæ nobilissimus professor, apud Plinium. li.30.ca.2.reuocauit: illi etiam, quos Appion per Cynocephaliam herbam, quæ in Ægypto vocatur Osyrites, adduxit, & qua patria Homerus, quibusue parentibus esset genitus, docuerũt. Præterea mortuus, qui sexto Pompeio exitum Pharsalicæ pugnæ denunciauit, excitatus ab Erictone venefica, apud Lucanum? Omitto his similes. Atque hæc ex sententia S. Thomæ 1. part. quæst. 89. art. 8 ad 2. à nobis sunt dicta.

Cæterùm quamuis hæc ita sint, dici tamen non debet, *humanos Spiritus, tam purgandos, quàm damnatos, nũquam, aut oprosopos, ad superos redire*, viuentibusque excitatis tumultibus & strepitu esse molestos. An fortè loca, quibus ob merita destinati sunt, exire non permittuntur? an exire quidem permittuntur; sed virium infirmitate præpediti, exire nequeunt? An si & hoc possunt, & illud licet; frustra ad viuos, redirent; quia nullam nec gratam, nec aduersam, cum ijsdem possent habere communionem. 9

Primùm dici non debet. *Non est ipsis omnis facultas hæc loca egrediendi adempta* Cælestium Spirituum, siue bonorum Angelorũ proprius locus cælum est; non minus atque Purgatorium purgandorum, & damnatorum hominum, Infernus: veruntamen hi curam nostri gerunt in terris. Idem cælum proprius locus est felicium Animarum; & tamen cælo ipsas concludere indignum censet B. Hieronymus. *Tu*, inquit, contra Vigilantium, *Apostolis vincula inijcis: vt esse ad diem iudicij cogantur in custodia?* Et rursus. *Cùm Diabolus & Dæmones vbique toto orbe vagentur: quare Martyres post effusionem sanguinis tenebuntur inclusi?* 10

Fortè his conceditur facultas, quia *felices* sunt; nostris purgandis, & damnatis negatur; quia sunt *infelices*. At infelices non minus sunt Dæmones; quorum proprius locus Infernus; qui tamen, vt B. Hieronymus loquitur, *toto orbe vagantur*. Præterea, quemadmodum illorum non in hoc posita est felicitas, vt vbiuis esse possint: ita neque infelicitas horum in eo; vt vno tantùm concludantur loco. Illi felices sunt visione Dei, vbicunque etiam agant: hi infelices sunt supplicijs ignis infernalis, quem secum, quocunque deueniunt, circumferunt. 11

Scio Christi lege & sententia purgandis Purgatorium; damnati, Spiritibus Infernum esse destinatũ: sed exceptionem illa admittit; quemadmodum lex omnis, omniumque Principum sententia. Bonum publicum legislatori semper propositum est. Hoc si lege præterita obtineri potest, legis ratio magna non habetur. 12

13 Secundum quoque dici non debet. *Virium imbecillitate non impediuntur* Spiritus humani, cur minus loca sua deserere valeant. Esto, sit grauissimum, quod sustinent, supplicium; vires tamen miserorũ non frangit, aut debilitat. Vruntur igne; non exuruntur; cruciantur; non moriuntur: Quocirca cùm quæ in Spiritibus omnibus est, in ipsis non desideretur, se *mouendi facultas*; virium infirmitate ne ad nos redeant, non prohibebuntur.

14 Et hoc non de ijs tantùm Spiritibus dictum volumus, qui ad æthereas sedes quandoque transferendi sunt. Omnes etiam damnatorum hominum Spiritus, oratio nostra comprehendit; etiam eos, qui in tenera ætate ex hac vita discesserant; quibus hic facultas nõ fuit, sua, quibus, vt ita dicam vestiti fuerunt, corpora, circumferendi; illi à corporibus expediti, se facilè huc, illucque transferre valent.

15 Præterea, quamuis viribus spiritus, vel omnes, vel aliqui essent destituti, autoprosopos nihilominus viuentium rebus interesse possent. Nunquid aliorum opera possent transferri? si damnati mox, à corporibus egressi, â Dæmonibus rapiuntur ad inferos: si purgandi à bonis Angelis deducuntur ad loca purgatoria; quid prohibet, cur minus vtrique locis viuentium per eosdem restituantur?

16 Forsitan nullam cum viuis possunt habere communionem hi spiritus; vt ob id ipsos redire credi non debeat; quod frustra venirent. Tertium hoc impedimentum insinuabatur superius. sed & hoc nullum est. *Possunt habere cum viuis communionem: & quidem non exiguam.* Quid ita? Possunt se in corporibus, quæ circumferunt, viuentibus exhibere: Possunt tumultus excitare: Possunt molestia afficere: Possunt his similia haud pauca præstare, quæ Capite 13. fusius prosequemur.

17 Et vt ipsi nullam communionem haberent; magnæ tamen & graues causæ possunt esse; cur ipsos *Deus Opt. Max.* ad viuos autoprosopos redire vellet: quæ locum non haberent, si, quæcunque spectra conspiciuntur, Dæmonia sint; si quicunque tumultus excitantur, à Dæmonibus excitentur; si quæcunque molestiæ afferuntur, Dæmones habeant autores: has causas hic repetere necesse non est, alibi easdem prosecuti sumus.

18 Nihil igitur est, quod prohibet *autoprosopos Spiritus hos mortalium, vel viuentium rebus interesse.* Quid quod multa ostendant eosdem sæpius interfuisse? Omitto pro hac re communem populi Christiani vocem grauissimam doctorum hominum sententiam

in p

in primis B. Augustini, qui lib. de Cura pro Mortuis agenda, cap. 15. 16. ait, non nisi impudenter negari id posse: idemque confirmat exemplo B. Felicis Nolæ Episcopi, quem ciuibus Nolanis apparuisse testatur sibi constare certis testibus: omitto etiam exempla, Samuelis, quem sacræ literæ offerunt, & aliorum, quos probatæ historiæ suppeditant: ipsa quorundam Spirituum species atque forma, vox & oratio, officia, hisque similia magnum sæpe argumentum præbent, vt omnino autoprosopos Spiritus defunctorum nobis adesse credere debeamus.

Nec Abrahami ad Lazarum facta oratio nobis hîc contradicit; 19
in qua tamen plurimum præsidij quidam ponunt. Non enim respondet Abraham, non *posse*, aut non *solere* ad hanc vitam redire mortuos; quemadmodum ante responderat. *Et in his omnibus inter nos, & vos chaos magnum firmatum est; vt hi, qui volunt hinc transire ad vos, non poßint*: sed respondet, *Habent Moysen & prophetas, &c.*

Constitutum ergo hoc Capite sit, & *Dæmoniorum* Spiritus ad vi- 20
uentes autoprosopos reuerti, molestosque esse: & reuerti etiam autoprosopos *defunctorum* hominum; siue ignibus infernalibus ad tempus, siue perpetuò sint adiudicati. Sed qui frequentius? Hoc sequenti Capite definiendum.

CAPVT X.

Qui ex molestantibus Spiritibus frequentius autoprosopos rebus viuentium intersint, & qui rarius.

QVod coniectura, rationeque consequi possumus, in proposita quæstione, id tribus membris concludimus, *frequentißimè rebus viuentium interesse autoprosopos Spiritus Dæmoniorum*: *Rariùs Spiritus purgandorum*: *Rarißimè Spiritus damnatorum hominum*. In his astruendis eædem nobis hîc seruiunt rationes, quibus superius, Capite quinto, docuimus *rarißimè* molestos esse Spiritus hos postremos, *frequentius* secundos, *frequentißime* primos.

Et de *Dæmoniorum* Spiritibus res clara est multis argumentis. 2
Primò quia etiam quando plerique humanorum adsunt; ipsi non desunt: & sæpissimè ipsi & suo priuato nomine molestant; & nomine Spirituum humanorum; quando omninò necesse est ipsos in propria persona adesse.

Deinde

3 Deinde quotiescunque sub *brutorum animantium* forma conspiciuntur Spiritus; quotiescunque *monstra* exhibentur, dubium non est *autoprosopo* adesse Dæmoniorum Spiritus. Hæ formæ humanis non conueniunt; conueniunt tamen, multis, iustisque de causis, Spiritibus Dæmoniorum. Quoties verò sub his formis conspiciuntur Spectra?

4 Tertiò sæpissimè molestias tantas, & tales sustinent viuentes, in Spirituum infestationibus, vt per humanorum Spirituum vires non posse videantur afferri. Hic si quandoque autoprosopos humani Spiritus adsunt, profectò non absunt Spiritus Dæmoniorum.

5 Quòd si iam *ingenium* Dæmonum attendamus; clarius, quod asserimus, intelligetur. Cupiunt ipsi viuentibus esse molesti; quocirca & ijsdem adesse. Defunctorum hominum alij, id est damnati, malunt hominibus esse ignoti: alij, quamuis cognosci non refugiant, molesti tamen esse nollent, si alijs rationibus necessitates suas explicare possent. Molesti igitur qui sunt, quique conditionem suam innotescere cupiunt, vt plurimùm Dæmones erunt.

6 *Deus* quoque potest velle; vt ijdem sæpissimè rebus mortalium intersint, partim ob grauia, quæ in improbis vindicanda sunt delicta: partim ob profectum proborum; quorum per Dæmones virtutem exercere solet. Vtraque enim, quamuis alijs rationibus, per infestantes tamen Dæmones, ob plurimas causas, perficit.

7 Nam in improborum delictis vindicandis, intelligunt mortales peccatorum suorum grauitatem: defectus suos atq; errata non latere Deum in cœlis: futuræ vitæ extremam miseriam: infelicissimam suam, nisi resipiscant, conditionem: denique non fabularum loco habenda, quæ de futuræ vitæ, per Dæmones afferendis, grauissimis tormentis Sacræ paginæ recensent: quando eorum etiam in hac vita obseruant, & experiuntur, quamuis leuia, argumenta.

8 Eadem possunt intelligere in proborum exercitio. Sed illud præterea, quod verissimè ab Apostolo dictum sit, *Diabolum circuire, tanquam leonem rugientem; & quærere, quem deuoret*: hoc inquam possunt intelligere, quando non ex insidijs tantùm, & occultè nos adoritur; sed palam quoque infestationibus, molestijs, & terriculamentis oppugnat, & exagitat.

9 Hinc tot exempla infestationum Dæmoniacarum, non Ecclesiastici solùm, verùm etiam profani Scriptores literis consignârunt, & posteritati tradiderunt. Hinc tot nostris temporibus, si nō apud probos, quorum minor numerus, certè apud improbos Dæmonum, nunc ludificationes, nunc infestationes.

Cæte-

Cæterùm,vt Dæmoniaci Spiritus frequentiſſimè: ita *rariſſimè autoproſopos adſunt Spiritus damnatorum hominum.* Neque enim ipſi cauſas habent; cur,vt ad viuos redeant,affectare debeant: Neque, vt Deus Opt.Max.ipſos identidem redire velit,rationes iuſtæ inueniuntur:Neque per Dæmones,ſub quorum poteſtate ſunt, redire frequentius coguntur.Hæc,quia ſuperius docuimus,hîc repetere non eſt neceſſe. 10.

At *non ita rarò autoproſopos viuentium rebus interſunt Spiritus purgandi.* Quæ enim cauſæ prohibent damnandorum hominum Spiritus redire;illæ hos ad reditum prouocant. Arcet illos ſuperbia:at hi Spiritus,humilitatis ſunt alumni; & honoris per hunc reditum vel iacturam non faciunt;vel ſi faciunt,tanti non faciunt; quanti bonum,cuius conſequendi ſpe lactantur. 11.

Bonum his proprium magnum eſt propoſitum;libertas,videlicet, à grauiſſimis pœnis,hoc illi ſperare non poſſunt. Quocirca hi,non illi,in hoc ſuo reditu ſingularem Dei clementiam agnoſcunt.Eſt & aliorum ipſis *bonum* propoſitum,quibus ſe exhibent,hos partim de futuræ vitæ ſupplicijs inſtruunt; partim ad opera miſericordiæ Spiritualia, cum magno ipſorum emolumento, inuitant. Neutrum propoſitum eſt damnatis;licet prius aliquando eueniat. 12.

Volet eoſdem etiam ſæpius ad nos redire *Deus Opt.Max.*non propter iam dictas cauſas tantùm; verùm etiam quia filiorum loco habet,dignoſque cenſet,quibus vberiora ſuæ clementiæ argumenta aliquando exhibeat.At hæc in damnatorum hominum Spiritus non conueniunt. 13.

Nec *eadem neceſſitate* hi Spiritus ad purgatoria loca,quâ illi ad infernum,alligati ſunt.Huius illud haud leue eſt argumentum;quòd his nulla ſit ſpes Infernum aliquando relinquendi; illi certiſſimi ſint,quod purgatorijs locis perpetuò concludi non poſſint. 14.

Hæc confirmant ipſorum Spirituum, qui plerumque moleſtant,*confeſſio.* Exorciſmis enim adiurati plurimi;vt qui ſint,quaſve ob cauſas ad viuos redierint,prodant; miſeriam ſuam explicauerunt,ſeque ſuffragiorum obtinendorum cauſa adeſſe profeſſi ſunt;& fidem verbis ſuis fecerunt;quia poſt ſuffragia exhibita,omnis per illos allata moleſtia & infeſtatio conquieuit. 15.

CAP. XI.

An, & vnde poßit constare Spiritus humanos autoprosopos rebus viuentium interesse.

1. NOn propositum nobis est hoc loco explicare, quæ res Spiritus humanos prodant: id ad secundam huius Disputationis partem pertinet, ibique multis Capitibus docetur: inquirendum est, Quibus signis deprehendi possit *autoprosopos* rebus viuentium interesse. Multum differunt, Spiritus humanos *adesse*, & *autoprosopos adesse*. Adesse possunt, & tamen non autoprosópos adesse.

2. Neque hoc mirum alicui debet videri, quia & beatorum hominum Spiritus, qui cum Christo in cœlis degunt, sæpe mortalium rebus interesse leguntur; quando tamen *autoprosópos* affuisse dicendi non sunt. Huius D. Augustinus, lib. de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. hoc non leue censet esse argumentum, quod eundem Spiritum quandoque eodem tempore, in diuersis, maximeque distantibus locis, apparuisse certa experientia probatum sit, in quibus locis ipsum *autoprosópos* fuisse nemo facilè dixerit.

3. Et Christi Apparitiones quædam, nobis hic patrocinantur. Sæpe ille aliquibus legitur adfuisse; quibus non affuit *autoprosópos*. Et doctissimus nostræ Societatis Theologus, Franciscus Soarez Tomo 2. in 3. partem D. Thomæ Disput. 51. Sect. 4. hoc duobus ferè modis putat accidisse; scilicet, aut per solam imaginariam visionem, *qualis*, inquit, *credi potest apparitio facta S. Martino; & similes*, quæ in somnis factæ referuntur; vt de Constantino memorat Eusebius lib. 1. in vita eius; cap. 23 Et Socrates, lib. 1. Hist. cap. 2. & de quodam Iosepho refert Epiphanius Hæres. 30. Aut per repræsentationem extrinsecam & visibilem, in aliquo corpore aëreo, ad eum modum; quo olim, ante Incarnationem solebat Verbum diuinum in specie humana apparere. Et hoc modo exponi possunt Apparitiones factæ S. Carpo; Antonio, & multo magis aliæ, quæ leguntur factæ S. Brigittæ & Catharinæ Senensi, aliæque id genus. Hæc Soarez.

4. Itaque & nostri Spiritus; id est, damnatorum, purgandorumque hominum, possunt dici rebus viuentium interfuisse, & tamen non *autoprosopos*, sed *hetroprosopos* interfuisse; & ob id ex alijs rationibus colligendum, Spiritus humanos rebus viuentium *interfuisse*, iisque molestias atque tumultus tribuendos; ex alijs humanos Spiritus esse præsentes *autoprosopos*, & per se tumultuum, molestiarumque esse authores.

Porrò

Porrò quod in rebus plurimis vsu venit,vt facilius sit demonstrare,quòd res non sint,quàm quod sint; & quid non fiat,quàm quid fiat;id hìc inprimis locum habet. Haud difficilè est demonstrare, quando autoprosopos non intersunt viuentium rebus,difficilium,docere quando intersunt autoprosopos. 5

Fallit hìc *forma* Spirituum,qua conspiciuntur;quia quacunque apparent, alijs quàm humanis Spiritibus potest attribui. Fallit *tumultus*;quia possunt omnes,qualescunque excitentur,authores habere Spiritus Angelicos. Fallunt *tempora & loca,* vbi, & quibus molestiæ percipiuntur; quia nulla ferè sunt,quæ ijsdem Angelicis Spiritibus sunt prohibita.Quid multis?Quidquid humanis Spiritibus proprium videri potest , id propemodum Angelicis potest conuenire. 6.

Sed neque Spiritum *confessio,* qua se humanos testarentur, certam nobis fidem facere potest.Quid si non humani sunt,sed mendacium Dæmoniorum,qui hoc profiterentur?Et si humani essent; quomodo constabit,purgandine sint, an damnati? Nam quamuis illi mentiri nec possint, nec velint;ab his tamen, tanquam Dæmonum socijs, mendacia aliena non sunt. 7.

Quocirca omnino constituendum est, *certò* viuentibus constare non posse, quinam ex molestantibus Spiritibus humanis *autoprosopos*; qui *hetroprosopos* molesti sint , ipsorumque rebus intersint. 8.

De quibusdam nihilominus *faciliùs* creditur , quod autoprosopos adsint; ijs, scilicet ; qui ex purgatorijs locis redeunt, viuentiumque suffragia postulant. Quemadmodum hos *faciliùs* ad viuos redire,& *autoprosopos* redire demonstratum est; quàm Spiritus damnatorum hominum;ita credendum facilùs, eos autoprosopos nobis adesse; si quando adesse , certis argumentis fuerit deprehensum. 9.

Et quid vetat,cur in *propria persona* adsint, suasque necessitates exponant?Non prohibentur imperio Dæmonum:quia illi nullum in hos Spiritus habent. Non destituuntur ministerio Angelorum in hoc opere;quia promptissimi sunt ad sua obsequia charissimis Dei amicis præstanda.Nec volet eos Deus necessitates in aliena,& non propria persona proponere : quia qui vult aliorum patrocinio ipsos iuuari, non prohibere iudicandus est, vt in propria persona patrocinia efflagitent. 10.

Forsitan locũ,cui deputati sunt,exire prohibentur.At nec dãnati: nec qui in cęlo cum Christo regnãt,ita suis sunt cõclusi locis,vt exire 11.

aliquando non permittantur : quemadmodum aliâs demonstratum est.

12. Constitutum igitur sit, admodum verisimile esse *Spiritus hominum purgandorum in propria persona adesse*, si quando eos ad viuos redire contingit,& rebus viuentium interesse.

CAP. XII.

An Spiritus humani cognoscant, quæ aguntur, vel ab ipsis, vel ipsorum loco ab Angelis (tam bonis, quàm malis) dum rebus viuentium interesse dicuntur.

1. Difficultatem in proposita quæstione quædam Scripturæ loca efficiunt; quæ omnem omnino cognitionem hisce defunctorum Spiritibus adimere videntur. Nam Psal. 145. dicitur: *In illa die* (quando scilicet Spiritus exierunt ab homine, & reuersi fuerint in terram suam) *peritura omnes cogitationes ipsorum*. Et Salomon, Eccl. 9. docet, *Apud inferos nõ futuram, aut sapientiam, aut scientiam. Meliorem etiam esse canem viuum leone mortuo:* propterea, quòd viuentes sciant se esse morituros, mortui autem *nihil* amplius norint.

2. Difficultatem hanc auget Beatissimus Augustinus; qui, libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. asserit, *nescire animas defunctorum, etiam sanctorum illa; quæ geruntur apud viuos*, putatque sibi hîc seruire primùm illud, quod Isaiæ 63. dicitur, *Abraham nesciuit nos, Israel non cognouit nos*. Deinde illud 4. Reg. 2. quod promisit Dominus Iosiæ Regis. *Colligam te ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace; vt non videant oculi tui omnia mala; quæ introducturus sum super locum istum.*

3. Et hæc quidem ad omnes defunctorum Spiritus, quomodocunque ad nos redeant, pertinent; sed tamen in ijs, qui *heteroprosopos* rebus humanis intersunt, locum maximè habent. Si enim beati Spiritus ignorant, quæ apud viuos geruntur, quomodo cognoscent miseri? quamuis etiam rebus humanis *autoprosopos* intersint? quomodo cognoscent, si *heteroprosopos* intersint?

4. Possemus Disputationem hanc ad omne humanorum Spirituum genus extendere; etiam illos, qui *felices* sunt; & cum Deo, in cœlis regnant: sed nolumus nobis propositos terminos transgredi: no-

di: nostris sumus contenti. De *nostris*, id est, *purgandis & damnatis Spiritibus definiendum est; Vtrum norint quæ geruntur*, vel ab ipsis, vel ipsorum nomine ab Angelicis Spiritibus, dum rebus viuentium intersunt.

Quia verò rebus nostris eosdem dupliciter interesse contingit; *& heteroprosopos* & *autoprosopos*; primùm quidem definiendum erit; vtrum, dum *heteroprosopos* adsunt, quæ geruntur norint: tum deinde vtrum norint eadem quando adsunt *autoprosopos*. 5.

Initio hîc statuendum est, in graui eos errore versari, qui hosce Spiritus, mox, vbi corpora deposuerunt, *omnis cognitionis volunt esse expertes*. Quid? An fortè censent animas cum corpore simul interire? Si verò non intereunt, nullam vitalem exercere operationem? Si verò exercent: quam possunt, nisi intellectus, quæ & prima est, & sine qua aliæ esse nequeunt? 6.

Manet in anima vis intelligendi: eiusque illa est facultas, vt in operatione sua à corpore non dependeat. Docet hoc fides, non repugnat naturæ Magister Aristoteles. Cur igitur perpetuò otiosam torpentemque dicemus? 7.

Mihi nunquam persuaderi potuit, inquit præclarè Cyrus moriens, apud Xenophontem, *tum animam esse insipientem; cùm ex insipienti corpore euadit. Non possumus incorporalem, & æternam animam in modum glirium immobilem, torpentemq́; sentire*: Sententia est D. Hieronymi, Epistol. ad Pammachium, aduersus errores Ioannis Hierosolymitani, de anima extra corpus constituta. 8.

Sunt quoque hîc ipsorum Spirituum pro nobis exempla. Vni ipsorum ab Abrahamo dicitur, Lucæ 16. *fili recordare, quia recepisti bona, in vita tua*. Idem ipse & fratrum meminit, & multa cum eodem Abrahamo disserit. 9.

Sunt alij, qui de malè transacta vita sua, per Salomonem (Sap. 4.) introducuntur ratiocinantes. *Erunt*, inquit, *gementes, & memoria illorum peribit. Venient in cogitationem peccatorum suorum timidi: & traducent eos ex adueuso iniquitates ipsorum*. Hæc paucis, qui plura velit, Tostat. legat: Abul. in c. 25. Matth. q. 570. & sequentibus.

Quid igitur est, dicet aliquis, quod in illa die, quando Spiritus corpora egressi, dicuntur *peritura omnes cogitationes eorum*? Respondeo non *peritura* dicuntur; quasi nullæ sint futuræ; sed quia non futuræ fructuosæ. Dicuntur *peritura* cogitationes; quia adueniente morte, peribunt, quæcunque cogitauerunt miseri, & facere constituerunt, nec optatos fines ipsorum consilia consequuntur. 10.

11. Et quid est, quod apud inferos *neque scientia, neque sapientia esse* dicitur? Quia scilicet nullum hæc emolumentum miseris afferunt, & ob id, ita erunt, quasi non essent. Quocirca idem Salomon, qui scientiam atque sapientiam apud inferos futuram negat, optimè hortatur viuentes, vt dum hîc vita superstes est, operentur, si in futura vita fructum sperent; hîc seminent, si metere ibi volent.

12. Sed *mortui dicuntur nihil amplius nosse*: Sap. 9. Imperiorum hæc vox est; non Regis sapientissimi Salomonis. In impiorum ille sæpe persona loquitur, quemadmodum hîc, quando *mortuos nihil post hanc vitam asserit nosse*.

13. D. Augustinus porrò nullo modo, omnem defunctorum hominum Spiritibus scientiam rerum, quæ apud nos geruntur, adimit. Præter plurima, quæ naturaliter cognoscunt, docet quædam, quæ apud nos geruntur, non per se; sed Spiritu Dei reuelante, cognoscere. Possunt, inquit, eodem libro, c. 15. *Spiritus mortuorum aliqua, quæ hîc aguntur, quæ necessarium est eos nosse; & quæ necessarium non est eos non nosse, Spiritu Dei reuelante cognoscere.*

14. Constitutum igitur sit *cognitionis expertes non esse defunctorum hominum Spiritus*. An verò nostra, & quæ per ipsos geruntur cognoscunt, dum rebus nostris interesse dicuntur? Respondemus nec nostra ipsius; quæ ipsorum nomine apud viuos geruntur; nec quidem quòd rebus viuentium intersunt, vi sua, aut cognoscere; aut posse cognoscere: & si quid cognoscunt, sola id sibi aliunde facta reuelatione cognoscere. Atque hoc de ipsis dictum esse volumus, dum *hetroprosopos* viuentium rebus intersunt; & quæ fiunt, non per ipsos; sed per Angelicos Spiritus perficiuntur.

15. Non negamus quin multa Spiritus illi cognoscant: & quidem *vi sua, atque naturaliter* cognoscunt. Cognoscant aliorum hominum Spiritus: cognoscunt quoque spiritus cœlestes, quanquam illos perfectè, hos imperfectè: vt post D. Thomam, Gregorius de Valentia, in q. 89. D. Thomæ art. 2. prim. part. Cognoscunt res naturales: in confuso tamen atque communi; vt art. 3. ibidem S. Thomas. Cognoscunt & distinctè, ex naturalibus rebus, illa; ad quæ, dum in corporibus essent, peculiarem habuerunt habitudinem vel per cognitionem, vel per affectionem, vel necessitudinem aliquam. Et hoc S. Thomas art. 4. legendus Tostatus Abul. in 15. Matth. qq. 185. 186. 187. &c.

16. Non negamus quoque Spiritum Angelicorum reuelatione posse cognoscere, & nostra, & quæ ipsorum nomine apud viuentes geruntur. Nunquid sibi mutuò loqui possunt Spiritus? & humani

Ange-

Angelici?& Angelici humanis? Aut quæ apud nos geruntur, pleraque ignota possunt esse Spiritibus, aut Dæmoniorum, aut bonorum Angelorum?

Vtrum verò Angelici nostra ipsis reuelent; quæque ipsorum nomine illi apud viuos agunt, postea dicendum; Hoc nunc certum esse existimamus. quòd *nisi illi reuelent*, humani Spiritus, siue damnati illi sint, siue purgandi? *cognoscere hac nequeant*. 17.

Quòd dicimus, ex *modo*, quo Spiritus à corpore separati intelligunt, facilè cognoscitur. Duplex illa est S. Thomæ, q. 84. art. 1. ad 1. Nunc enim per species, quas, in hac vita sibi compararunt, intelligunt: nunc per alias, quas, vbi corpora reliquerunt, Deus infundit. Iam verò rerum nostrarum, quæcunque per Angelos ipsorum nomine geruntur, species ex hac vita secum non deferunt. Sed nec earundem species Deus ipsis à corpore separatis infundit. Quomodo igitur vel res nostras, vel quæ Angeli ipsorum nomine operantur, intelligunt? 18.

Fortè rerum harum species secum ex hac vita deferunt? Non deferunt. Species, quas secum deferunt, à rebus iam præteritis, sunt abstractæ, easque repræsentant. & ob id rebus præteritis non autem futuris, aut præsentibus, quales sunt, de quibus nobis sermo est, seruire possunt. 19

Quòd verò Deus, mox è corporibus egressis, Spiritibus nouas infundat, & quidem rerum harum, quarum aut nullus, aut rarissimus est vsus, quis credet? præsertim cùm vel necesse non sit Spiritus nosse, aut nostra, aut quæ eorum nomine apud viuentes geruntur; vel hæc Angelorū reuelatione facili negotio innotescere valeat. 20.

Non igitur *per se* hæc Spiritus cognoscunt, Atque in hanc sententiam locutum esse S. Thomam arbitramur in 1. part. q. 89. art. 8. ad 2. verba eius hæc sunt: Huiusmodi apparitiones fiunt per operationes Angelorum bonorum, vel malorum etiam ignorantibus mortuis: sicut etiam viui ignorantes alijs viuentibus apparent in somnis. vt Augustinus docet l. de Cura pro Mortuis agenda. c. 10. Ita Thom. 21.

Sed an quod ex se non habent; ex reuelatione habent Angelorum, qui illis sua ministeria hîc exhibent. *Existimamus habere, vt plurimùm*, Neque enim damnatis Spiritibus vlla esset pœna, neque purgandis vllum solatium, (quę dici non debent) si se, quamuis in aliena persona, rebus viuentium interesse ignorarent. Atque hoc de priori. 22.

Restat, doceamus, vtrum, quando *autoprosopos* rebus viuentium intersunt. *& nostra norint: & se rebus viuentium interesse sciant; & cognoscant, quæ ipsorum nomine, vel gratia, ab Angelicis Spiritibus aguntur*. 23.

Et qui-

24. Et quidem *omnia hæc* ex aliorum *reuelatione* ipsos cognoscere posse dubium non est. Neque enim deterior est ipsorum conditio, dum *autoprosopos*, quàm quando *heteroprosopos* viuentibus adsunt. Quocirca si hîc possunt, poterunt & ibi, Spirituum aliorum reuelatione, hæc cognoscere.

25. Sed *vi sua* num cognoscunt? Non vna responsione quæstioni propositæ potest satis fieri, quia non vnum quæritur, sed multa.

26. Primùm igitur, si quando *autoprosopos* ad viuos redeunt, *redire se, non possunt ignorare.* An ignorare possunt se de loco ad locum transire? aut esse, vbi reuera existunt? vbi agunt? vbi patiuntur? vbi tumultus excitant? vbi sunt molesti?

27. Sed tamen (quod secundo loco sit dictum) *viuentium res, ad quas redeunt, non per se omnes intelligunt.* Dum *heteroprosopos* adsunt nostra non intelligũt; propterea, quòd rerum speciebus atque simulachris careant; at ijsdem etiam quando *autoprosopos* præsentes sunt, sunt destituti: & præterea plurima ipsorum possunt ijs esse occulta.

28. Sic (quod tertio loco dictum volumus) *nec intelligunt semper quæcunque ipsorum nomine Angelici Spiritus operantur.* Varia illa sunt, quemadmodum Capite vigesimo quinto à nobis explicabitur. Et quædam quidem vi sua cognoscunt, quædam minimè: quæ tamen, vt plurimum Angelorum, qui ipsis quasi deseruiunt, habent reuelatione. Sed hæc ad Scholas magis pertinent.

CAP. XIII.

De causis & finibus, qui tam Deo, quàm Spiritibus & Spectris, in locis infectis, propositi sunt.

1. Causæ & fines, ob quos loca à Spiritibus infesta sunt, vel ex *Dei*, vel ex *Spirituum* voluntate petendæ sunt. Hoc Capite, quid vel illi, vel his propositum sit inquirimus. Quia verò Spirituum infestantium tria sunt genera; vtrum idem omnes quærant, an aliud illi explicandum erit.

2. Et quamuis res hæc non prorsus humanum ingenium superet, difficultatem tamen aliquam habet; propterea quod Dei hic, hominumque atque Dæmonum voluntatis rationes, causasque scrutemur; quas cùm per se intueri nequeamus, necesse est ex alijs coniectura assequamur. Ab *humanis* autem Spiritibus principium facimus.

Horum

Horum duo ſunt genera. Vnum purgandorum : alterum damnatorum. Vt vtrorumque alia, atque alia conditio; ita alij atque alij fines; vbicumque tandem locorum mortales tentare atque moleſtare deprehenduntur. 4.

Purgandis vnum, omnibus actionibus, & tumultibus, quos excitant, *per ſe* propoſitum videtur, *vt viuentium opera iuuentur.* Neque enim excitati ab ipſis tumultus pœnarum ipſorum aliquod leuamen ſunt: res per ſe clara eſt; Neque his incommodare, aut moleſti viuentibus eſſe deſiderant: boni enim ſunt. Neque eorum eſt viuentes aut à vitijs deterrere, aut ad virtutum ſtudia excitare hac ratione. Hic Moyſes, Prophetæ, & aliæ rationes viuis ſeruiunt. Suam igitur tantummodo cauſam agunt. Et quemadmodum ſingulari Dei priuilegio, alius ipſis, præter communem, pœnarum locus conceſſus eſt; ita facta poteſtas, vt, ſi poſſint, viuentium ſe iuuent ſubſidijs. 5.

Alijs, *damnatorum* inquam *hominum*, *Spiritibus* non hic finis eſt. Veniæ ipſis ſpes nulla eſt, nec vllis poſſunt viuentium ſubſidijs iuuari. Vtrumque probè norunt infeliciſſimi. An quærunt hac ratione alijs aliquod afferre emolumentum? Non quærunt. boni faciunt nihil: boni cupiunt nihil: nullis, quantumuis optimis olim in ſæculo ſodalibus, aut amicis, bene volunt. *Omnis voluntas damnati iniuſta eſt*, inquit B. Gregorius 8. Moralium. cap. 7. Quid igitur infeſtationibus quærunt? Hoc ipſum ferè, quod ipſorum ſocij Dæmones. Sicuti amborum eadem ſocietas & conditio: ita eadem ferè ſtudia: infeliciſſimorum infeliciſſima. 6.

Et quid *Dæmones?* Idipſum, quod omnibus temporibus, omnibus locis, omnibus conatibus, omnibus ſtudijs, quæ hominum cauſa, vel ſponte, vel pro Dei imperio ſuſcipiunt. Quemadmodum ſemper humanæ ſalutis, & incolumitatis ſunt hoſtes; ita his terriculamentis, quæ diuerſis locis excitant, hominum moleſtiam, perniciemque quærunt impensè, &, præter hanc, vix aliquid. Nequam ſunt ſemper nequiſſimi. 7.

Nullum ipſis in pœnis, quas maximas ſuſtinent, hæc terriculamenta leuamen afferunt. Quid quod nec gaudium, aut voluptatem ex iiſdem capiant, quamuis etiam vehementer Nequam Spiritibus arrideant? Sicuti felices mentes, etiam ex aduerſiſſimis rebus nullam percipiunt moleſtiam, atque dolorem; ita ex proſperis Spiritus miſeri nullam voluptatem, Purus eſt infelicium dolor, nullo gaudio reſperſus. Purum eſt felicium gaudium, nullo dolore permixtum. Vide huius duplicem cauſam apud Ludouicum Molinam q. 46. Diſp. 3. in 1. part D. Thom. 8.

9. Sic nec miseri vllum volunt bonum mortalibus, quos infestant, Quod si quædam ab ijs in speciem bene fieri videntur; si in quibusdam videntur commodare; id totum, vt incommodent, faciunt. Quæcumque ab ijs fiunt: qualiacunque ab ijs fiunt; omnia ex prauis finibus, quos sibi propositos habent, vitium contrahunt. Quemadmodum ex B. Gregorio dictum est, Thes. 6. huius Cap. Quid verò in omnibus machinentur, Capite 15. fusius demonstrandum erit.

10. Porrò *Deo*, quemadmodum omnibus in rebus; ita in his infestationibus; non nisi bonum propositum est: siue ipso tantum permittente, non autem imperante: siue etiam imperante; à quibuscunque licet Spiritibus, loca infestentur. Docemus in *singulis* Spiritibus.

11. In *purgandis* præcipuè misericordiæ, & bonitatis suæ dat documenta; quæ non ipsi solùm defunctorum Spiritus; verumetiam viuentes adhuc homines experiuntur: Illi quidem; quòd hac ratione viuentium subsidia, quasi, emendicare valeant, & peccatis debitas pœnas, aliorum pijs operibus redimere: hi verò; quòd intelligant, ex his, peccata sibi esse cauenda: digna pœnitentiæ opera magno animo subeunda: non exspectandas futuræ vitæ grauissimas pœnas; denique materiam sibi benefaciendi, & proximum pijs misericordiæ operibus iuuandi præberi.

12. In *damnatis* peruersorum hominum *Spiritibus*, præter misericordiæ, præbet etiam exemplum iustitiæ. Quid ita? quia grauissimis remedijs & machinis vrget immeritos mortales ad peccatorum, & malè transactæ vitæ, pœnitentiam. Hoc summæ misericordiæ est, Et dum easdem pœnas quodam modo hominum sensibus obijcit; & ijs locis exigit, vbi peccatorum meritis contractæ sunt, se æquissimum probat Iudicem: vt qui & scelera vindicet; & ibi, cum summo miserorum dolore, vindicet, vbi cum voluptate plerumque contracta fuerunt.

13. In *Dæmonum* infestationibus duobus modis se Deus habet. Nunc Dæmonum opera vtitur; ipsoque imperante fit, vt spectris loca sint horrida: nunc permittit ijsdem, vt pro libidine sua suas nequitias exerceant, & spectra exhibeant. Sed tamen vtrobique cum hominum, si modò volunt, emolumento. Permisit Dæmonibus potestatem in Iob: in filios eius; in filias: vniuersamque sanctissimi hominis substantiam: quanto verò cum Iob emolumento? Præcepit ijsdem (vt fortè non malè creditur) subuersionem Sodomorum, & vicinorum populorum: & si non illis, quantus alijs horum exemplo metus iniectus? quot, horum pœna perculsi, à fœda peccandi libidine reuocati, saniora sectati sunt consilia?

Quæ

Quæcunque infestationes locorum Dæmonum opera patratæ 14.
sunt, si bene ratiocinabimur, hominum emolumenta iisdem Deum (quo permittente, vel imperante factæ sunt) spectasse, obscurum non est. id tum in *omnibus*, tum in *singulis* facilè est deprehendere.

In *omnibus* ostenditur, præter corpoream, esse quandam naturam 15.
Spiritualem: illam hominum saluti, & incolumitati esse infestissimam: vires illius in corpora, resque corporeas esse maximas: eiusdem nobis societatem, communionemque peste & angue peius esse declinandam.

In *singulis* alia emolumenta capere possumus. In illis, quarum in 16.
fodinis mineralibus author est, discere licet, eos qui diuitias quærunt, incidere in laqueos Diaboli; in illa, fundi Hesperiam, magnam esse vim atque virtutem Reliquiarum: in alia, domus infestæ, à Theodoro Sicæorum Archimandrita, liberatæ, plurimùm valere contra Diabolicos insultus, res consecratas. Sic Deum esse vltorem scelerum, quibus charitatis fraternæ, iustitiæ, & honestatis iura violantur, docent illæ, quæ propter Pausaniam, Neronem, atque Ottonem excitatæ fuerunt. Aliæ alias habent commoditates. Consule 1. Caput de his omnibus.

CAP. XIIII.

Inter loca esse quædam alijs magis infesta: & id contingere, non ex locorum natura, & conditione: sed pro Dei atque Spirituum voluntate.

QVamuis nulla *propemodum* loca sint, quæ non infestantes 1.
admittant Spiritus: quædam tamen esse, vbi frequentius inueniantur, haud pauca sunt, quæ probant: *quæ vbi indicauerimus*, vnde id accidat, explicandum erit.

Igitur inter horrida magis, & Spirituum infestationibus exposi- 2.
ta loca, primò sunt *deserta & inculta solitudines*. Hoc insinuare videtur Isaias Propheta, c. 24. quando desertas Idumæorum ciuitates docet futuras *domicilia Lamiarum, Dæmoniorum, onocentaurorum, & pilosorum*. Idem sanctissimus Ioannes in sua Apocalypsi, ca. 18. dum desertam Babylonem, habitationem vocat *Dæmoniorum*, vt ibidem explicat Ribera. Idē Euangelista Matthæus, c. 4. cùm Christum asserit in *deserto* Dæmonis insultus sustinuisse.

Sed & suo exēplo hoc obseruare potuerunt olim Eremi incolæ; in

primis grandæuus Antonius: de cuius, quæ in *deserto* sustinuit, Spectris, sic B. Athanasius. Dæmones (inquit, in Vita Antonij) bestiarum & serpentum formas induentes, omnia, vbi vir Sanctus agebat, protinus repleuêre phantasijs leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentum, scorpionum: necnon & pardorum atque vrsorum. Et hæc singula secundùm suam fremebant naturam. Rugiebat Leo, occidere volens: Taurus rugitu & cornibus minabatur: Serpentes sibilo personabant: Luporum impetus inhiabat: Pardus discolor authoris sui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus. Hæc Athanasius. De Antonio etiam, per *Eremum* ad Paulum iter faciente, sic habet S. Hieronymus: Conspicit hominem equo mixtum, cui opinio Poëtarum Hippocentauro nomẽ dedit, & paulò post: Inter saxosam conuallem, haud grandem homunculum videt aduncis naribus, fronte cornibus asperata; cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Hic Antonio respondit: *Mortalis ego sum, & vnus ex accolis Eremi; quos vario delusa errore gentilitas Faunos, Satyrosq; & incubos vocans, colit*

Hinc ob causam idem Hieronymus Eremum dicit *monstrosorum animalium feracem*: Cyrillus verò, in cap. 34. Isaiæ: *Spiritus mali*, inquit, *libenter dicuntur in desertis locis habitare*. Et Procopius, cap. 13. einsdem, *Desertis*, inquit, *incultisq; locis ipsi Dæmones gaudent*. Hinc quidam ipsorum, cùm iam eijciendi essent ex hominibus, à S. Germano, Parisiensi Episcopo, rogabant, vt saltem per desertam solitudinem ipsis errare concedatur, si inter homines versari non liceret. ita Fortunatus Pictauorum Episcopus, in Vita S. Germani. cap 30.

Valet pro his locis exemplum Gordiani, spectatæ fidei hominis, cuius Alexander ab Alexandro meminit, li. 2. Genialium dierum, ca. 9. Hic cùm Aretium, cum familiari suo proficisceretur, & ab itinere longè aberrassent, per *difficilia & deuia loca, vbi nihil viderent culti, sed saltem nemora*; vergenteque ad occasum sole, labore fessi consedissent; tandem hominis vocem procul audire visi sunt: quam secuti, trium hominum conspiciunt *imagines*, immanes & formidabiles, vltra humanum modum; nigris & demissis tunicis, in veste lugubri funestaque, barba capilloque summisso, horribili facie. Ita Alexander.

Valet & Adriani Patritij Nauarchi, cuius Ioannes Curopalates meminit in Compendio Historiarum, fol. 43. Hic cùm ad liberandos Syracusanos, cum exercitu, à Constantinopolitano Imp. mitteretur; & haud prospera nauigatione vsus, in portu Peloponensi, qui Accipitris vocatur, hæreret; vrbem captam esse intellexit à Dæmonibus

nibus, loca deſerta incolentibus. Locus eſt, inquit Curopalates, in Peloponeſo, qui vocatur Palus; propter ſyluæ, quæ ibi eſt, denſitatem, hoc ſortitus cognomentum. Hic Romanorum claſſis in statione erat. Quadam igitur nocte, cùm Dæmones illic habitantes, inter ſe colloquerentur, audierunt Paſtores heri captas, & ſolo æquatas Syracuſas: diuulgataque ab alio in alium fama, ad Adrianum quoque peruenit, qui accerſitis paſtoribus, diligenterque interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis confirmata: cumque vellet ſuis auribus ipſe ea percipere, ipſos Dæmones percunctatus, audiuit iam captas eſſe Syracuſas. Hæc ibi.

Secundò ſunt *loca humida & paludoſa*. Aſſerit hoc quidem Ioannes Bodinus; ſed Dominus inſinuat alicubi, apud Euangeliſtam Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, *in locis inaquoſis non inuenire requiem*, & idcirco ad priores ſedes reuerti: ſignificans eoſdem in *locis aquoſis* requiem inuenire; atque ibi ſedes ſuas figere. 3.

Hinc eſt, vt apud Aquilonares populos Spectra plura inueniantur, & flammantes ignes (quæ ſæpè vel Spectra ſunt, vel non ſine Spectris) ſecundùm aquas conſpiciantur, & ad aquas, vt incautos homines ſuffocent, prouocent.

Hinc in Cracouienſi tractu, infeſtus lacus ab omni piſcatione incolas prohibuit; & anno 1283. nouo Spectro factus eſt celebrior. Rem totam his verbis in ſua Polonia refert Cromerus. Memoratur, inquit, in Cracouienſi tractu Spectrum apparuiſſe. Lacum enim quendam peramplum infeſtatione Dæmonum, piſcationibus & vſibus hominum exemptum fuiſſe. Ad eum, hiberna glacie concretum, vicinos cum ſacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reliquias ſacras, quibus vis Dæmonum propulſaretur, ferentibus, piſcandi gratia conueniſſe; immiſſo autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piſcatoribus, tres piſciculos; altero nihil niſi rete conuolutum; tertio denique monſtrum horrendum caprino capite, & in ſpeciem ignis ardentibus oculis extractum eſſe: territis autem & diffugientibus cunctis, Spectrum illud ſub glaciem ſe ſubmerſiſſe, ac toto lacu diſcurſans, terribilem ſtrepitum & ſonitum edidiſſe: afflatoſque ab eo nonnullos homines fœda vlcera retuliſſe. Hæc Cromerus, lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem, fol. 169.

Rurſus paluſtris locus eſt decem circiter paſſuum millibus ab Odepe, quod prædium eſt noui Epiſcopatus Vendæ in Liuonia. Eſt enim hic *lacus* (teſte Michaele ab Iſſelt, circa annum 1585. Commentariorum Rerum in orbe geſtarum) quà Dæmonio ſic infeſtabatur, vt niſi ſingulis annis ſanguis infantium in eum mitteretur, vltra

modum affligeret vicinos, & plurima damna accolis circumquaque inferret.

4. Tertiò sunt *specus subterranea*, præsertim vbi metalla, & alia vsibus hominum necessaria effodiuntur. Vix aliquam inuenias, quæ non Spectrorum nomine sit infamis. Pro horum confirmatione, exemplorum gratia, produximus superius, cap. 1. illam *Annebergicam*, quę *Corona Rosacea* dicta est: & aliam *Georgianam*, cuius Georgius Agricola meminit, libro de Animantibus subterraneis. Nunc aliam adiungimus ex supra dicto Cromero. Is ita loquitur. In salinis Bochinensibus exaudiuntur nonnunquam canum, gallorum, & aliorum animalium assimilatæ voces in profundissimis Specubus: idque mali & incommodi alicuius imminentis portentum vulgo habetur. Cromerus libro priore Poloniæ suæ fol. 485.

Refert quoque Georgius presbyter, in Vita Magistri sui, Theodori Archimandritæ, apud Surium Tom. 2. fol. *741.* quod cum Gratianopolis, in Gordiana regione, incolæ pro ponte construendo, in *lapidibus eruendis* occuparentur, magna vis Dæmonum eruperit: quorum pars viros & fœminas illius loci inuaserit, & torserit; pars cæteris graues morbos attulerit: complures occuparint vias, & transeuntibus atque bestijs molestiam pepererint.

Idem Georgius ibidem refert, quod sequitur: *Ex Ponti oppido Heraclea*, inquit *Theodorus, cognomento Latzeas, diues, & claro loco natus, ad pium virum* (Theodorum) *accessit*, & ad pedes eius prostratus, lachrymans supplicabat; vt ad vrbem suam veniret, & in sacra æde sanctissimæ Dei genitricis pro domesticorum suorum salute precaretur. Cùm enim domi suæ foderetur, ex ea fossione contigit, vt magna Spirituum immundorum multitudo, tum familiares suos, tum alios ciues inuaderet, & acerbè vexaret. Beatus igitur vir, cùm in æde illa sanctissimæ Dei genetricis precari cuperet, abijt cum illo; & desiderio suo satisfecit, familiamque præclari viri & reliquos ab immundis Spiritibus, precibus & supplicationibus liberauit. Ita Georgius.

Sic collis quidam fuit in oppido Sandi, in quo plurima Dæmonia fuerunt, eodem Georgio teste. Cùm enim Eutolmius quidam aream suam cuperet reddere ampliorem, *& collis iam dicti lapidem amoueret*; *immundi* mox Spiritus egredientes, inquit Georgius, greges, armenta atque homines inuadebant, excruciabant, nec finem malorum fecerunt, donec adueniens Archimandrita Theodorus omnes rursus in locum vnde egressi erant, compulit.

5. Quartò sunt *vasta & ampla arces atque ædificia*. Nouimus quasdam ab ho-

ab hominibus desertas esse. quod Spectris essent horridæ. Nonimus alias, in quibus plurimas molestias indigenæ sustinent, nunc intempesta nocte, nunc etiam clara luce. Superius quoque Scoticæ illius facta est mentio, quæ à gemitu & eiulatu Spirituum nomen accepit, & *Mons dolorosus* dicitur. Cap. 1. Disput. huius.

Quintò sunt *loca memorabili, & crudeli cæde clara.* Hoc nomine *Marathonius campus*, vbi aliquot millia ex Darij exercitu ceciderunt, nocturnis Spectris horridus est. Hoc *campus VVormatiensis*, cuius Spectra longiori oratione Trithemius prosecutus est. 6.

Referri huc debet *Kerope*, in Liuonia castrum, vnum ex ijs, quæ Moschus Polono cessit; in quo multi Germani à Moschouitis occisi sunt. Castrum hoc, & tota vicinia, illusionibus diabolicis adeò fuerunt, nostro adhuc tempore, infesta; vt Dæmones palam, & in conspectu omnium, cùm luna nocte splenderet, in equis sedentes, effusis habenis, circum mœnia, tanto cum impetu, currerent, vt equi defatigati, sub onere corruerent, & subinde morerentur. Interdiu quoque more Moschorum vestiti, integros currus onustos frumento in humeros suos ferentes, omnibus aspicientibus, in vicinum lacum villæ cuiusdam, arci proximum, conijciebant. Hæc Michael ab Isselt, circa annum, 1585. suæ Historiæ.

Referri etiam huc potest incredibile, vt Bonfinius rerum Vngaricarum, Decad. 3. lib. 3. vocat miraculum, quod in Valachiæ *quodam campo* obseruatum est, post cruentam admodum pugnam inter Dæan & Merchen, eodem genere natos, & de Valachiæ dominatu contendentes Principes. Miraculum Bonfinij verbis ascribimus. Secundò, inquit, tertioúe anno, cùm plerique in eum campum descendissent, vbi patratam stragem fuisse memorat, editissimumque cadauerum aceruum spectarent; emissam inter ossa vocem subinde exaudiuére tristissimá, Iesu Christi Saluatoris & Diuæ Mariæ virginis nomina resonantem. Admiratio simul & pauor hos incessit. Cùm ad verba subticuissent; eadem paulò post, quasi difficulter expressa accepere. Dum vocem inter ossa disquirerent, portenti desiderio succensi; loquax, inter cadauera, caput inueniunt: quod vbi homines sibi adesse agnouit. quid tam, inquit, stupidi hìc statis viri? christianus ego sum, & magnæ Matri D. Mariæ semper addictus, inexpiatus, inconfessusque in hoc bello occubui. Magna Dea, in cuius tutela vitam degi, me æterni supplicij reum esse non patitur. Hęc me adhuc linguæ compotem seruauit; vt & delicta fateri, & animum sacris ritè Apostolicis lustrare queam: proinde sacerdotem, qui Confessionem exaudiat, & me expiatum reddat,

dat, accerſite, quæſo. Rogatus, quo tantum à Dea beneficij promeruiſſet, reſpondit: peculiare ſibi id in vita fuiſſe numen, ſeptena, quotannis in vita ſua, feſta reuerendiſſimè celebraſſe, religioſiſſimisque ieiunijs, ex pane duntaxat & aqua decoraſſe, ſacris fuiſſe quàm ſtudioſiſſimè operatum: illi tantum numini cunctas animi vires dedicaſſe. Accerſito è pago proximo ſacerdote, confeſſionem ritè tranſegit, & impetrata erratorum omnium remiſſione, acceptaque nouiſſima luſtratione, id defuncti caput repente contriuit, perpetuoque quieuit. Hæc Bonfinius.

7. Dictis locis ſextò adiungimus illa, *vbi innocentis ſanguinis effuſi verſantur rei, & crudeles homicidæ.* Quemadmodum enim quædam loca ob memorabiles cædes clara, Spectris infeſta ſunt: ita quoſdam crudeles homicidas Manes ſequuntur, & infeſtant: omniaque, quibus ipſi degunt, reddunt horrida loca. Docent hoc cùm alij, tum ſæpius repititi Imperatores, Nero, Otto, Pauſanias. Cap. 1. Diſput. præſentis.

8. Adijcimus ſeptimò *illa; vbi homines quidam grauius Deum offenderunt, pœnasq́; quas iam vita defuncti ſuſtinent, meruerunt.* Hic nobis ſeruiunt Thermæ B. Gregorij, in quibus Felix Portuenſis Epiſcopus, à presbytero quodam cognouit, idcirco ibidem illius loci dominum, poſt mortem, obuerſari, & pœnas ſuſtinere; quod *ibidem* diuinam in ſe iram, viuens adhuc prouocaſſet. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 40,

9 Sunt præterea, præ cæteris, infeſta *loca, vbi ſedes ſuas habent, qui in grauibus verſantur peccatis*; ijs maximè, quibus pietatis, iuſtitiæ, mutuæ charitatis, & honeſtatis iura enormiter violantur. His enim proximos eſſe Spiritus, cùm alia probant, tum exemplum illuſtre, quod verbis Alexandri ab Alexandro, nos Cap. 30. Diſputationis de Dæmoniacis retulimus. Ad hæc loca, illa pertinent; vbi vel Gentilium vigent ſuperſtitiones; vel exulat vera religio. Quàm moleſti Idolorum cultoribus fuerunt Dæmones? Et in Liuonia quid non paſſi à fide Apoſtatæ?.

10. Denique illa ſunt *loca, in quibus inſignis ſanctimoniæ & pietatis homines commorantur.* Hoc, quamuis recentibus exemplis docere difficilius ſit; præteritorum tamen ſæculorum hiſtoriæ tot exempla demonſtrant, vt propemodum ſit oleum & operam perdere ijs recenſendis immorari. Refert Caſſianus, Collatione 7. cap. 23. in ipſis Cœnobijs, vbi olim degebant Monachi, vel octo, vel decem, ita Dæmones graſſatos fuiſſe, & frequentes:: *vt non auderent omnes pariter noctibus obdormire: ſed viciſſim alijs deguſtantibus ſomnum, alijs vigilias*

cele-

celebrantes, psalmis & orationibus & lectionibus inhæsisse.

Maximas quoque à Dęmonibus molestias sustinuisse Monachos, *vbi B.* Gregorius Oratorium suum habuit, in eius Vita docet Diaconus, c. 89. Sic in monte Serrato, insidijs Dæmonis (qui eremitam simulabat) tentatum atq; superatum, & grauissimis se criminibus, fornicationis atque homicidij obstrinxisse virum alioquin sanctum, solitudinis cultorem, Ioannem Garlinum, referunt Annales Hispaniæ, & ex his Patritius quidam Augustanus, germanico idiomate, impressus Monachij, Anno 1588. Legendus Palladius, qui plurima pro hoc argumento exempla suppeditat.

Et hactenus quidem prius huius Capitis membrum explicatum 11.
sit. Sed *vnde accidit, vt his potius, quàm illis locis Spiritus sint molesti?* Hoc secundo loco inquirendum est. Ego verò sic existimo, huius rationem, vel ex *natura locorum*, vel ex *Dei Spirituumq; voluntate* petendam esse. Neque enim tertium video, in quod huius causam conijcere debeamus.

Porrò *natura loci* nullius illa est, vt hos infestantes Spiritus ad se rapiat, atq; deposcat. Quod dicimus, facilè intelliget, qui quæ Spi- 12.
rituum conditio sit; quæque ratio locorum, probè perspectum habuerit. Conditio Spirituum est, vt omnis corporeæ concretionis sint expertes: locorum ratio postulat, vt corporum sint fines; corporumq; quorum fines sunt, afficiantur qualitatibus. Cùm igitur inter Spiritum, corpusque distantia maxima sit; non est, quod locum per se Spiritus aliquos ad se rapere existimemus.

Magna est inter Spiritus & corpora, si locorum attendamus con- 13.
ditiones, differentia. Corpora quædam non omnibus, sed certis, definitisque locis producuntur: & quædam non omnibus, sed certis locis conseruantur & promouentur: Spiritibus, vt perinde est omnibus locis produci; ita & omnibus esse, & omnibus conseruari. Nec malè, quoniam corpora à cælestium orbium pendent influxu & motu, circumstantiumque corporum proprietatibus & affectionibus. Spiritus ab his subsidij habent nihil.

Quæ temporum, eadem est locorum, apud Spiritus, conditio. 14.
Valent illa in corpora, quoniam, vt quidam loquitur, *tempus facit omnia senescere*; & teste poeta: *tacitisq; senescimus annis*: at nihil valent in Spiritus. Hi nec senescunt tempore; nec tempore languescunt. Tam sunt hodie vegeti, postquam aliquot annorum millibus fuerunt; quàm fuerunt primo, quo creati sunt, die. Nihil igitur mirum, si nec quicquam in ipsos possint loca.

15 *Ex voluntate* igitur vel Dei, vel Spirituum locorum pendet infestatio? Omninò pendet. Quia enim Spiritus quibusdam locis volunt esse molesti; & quia Deus quædam loca Spiritibus vult esse horrida & infesta; idcirco infestantur, idcirco sunt horrida.

CAPVT XV.

Quæ causæ, ob quas Spiritus, maximè Diabolici, hæc magis, quàm alia, loca infestent.

1 HOc Capite, non cur *loca*; sed cur *certa loca*, id est, *hæc* potius, quàm *illa*, Spectris infesta sint, inquirimus. Prius enim illud, superius, Capite sexto, declaratum: posterius hoc, non sine fructu; vt credimus, demonstrādum.

2 Et quamuis quid singulis Spiritibus infestantibus propositum sit, inquirendum esset: modus tamen orationi imponendus est; & solùm rationes, cur *Dæmones his potius, quàm illis, locis infesti sint* assignandæ. Etenim, quid humanis Spiritibus propositum sit; & quas ob causas Deus has infestationes permittat, aut præcipiat; quæ Capite sexto dicta sunt, satis superque demonstrant.

3 Quid igitur *Dæmonibus* singulis locis propositum est? Respondeo *in omnibus quidem terrorem, quem hominibus incutere affectant*: *in quibusdam præterea nocumentum, quod ijsdem cupiunt, afferre*: (qualescumque tandem illud sit; siue in corpore, siue in anima, siue in bonis fortunæ) *In aliquibus etiam horum nihil moliuntur, sed suæ tantùm seruire videntur libidini*: Sed singula loca, quorum Capite superiori meminimus, perlustremus.

4 In *desertis igitur* & ab hominum consuetudine alienis, (de quibus Thesi 2. Capitis superioris) suæ libidini seruiunt, dum infesti sunt, & tumultus excitant. Ne enim nihil agere videantur, dum hisce degunt; artis suæ & potestatis, his terriculamentis, aliquot dant indicia. Fortè etiam (quod probabile credimus) brutis animantibus hisce locis degentibus, tanquam Dei, hostis ipsorum hominumque bonis, incommodant. Docet hoc B. Hieronymus in Vita S. Hilarionis.

Quid quod & hominibus, his locis, obesse studeant, & eos, vel ad mala prouocare, vel à bono reuocare? Olim quando infidelibus erant omnia plena, idcirco desertis locis apparebant, vt persuaderent

rent mortalibus, Deos quosdam in terra versari, quibus curę essent montes, & rura, & pecora: quibus ob id sacrificia offerri oporteret. Hoc facilius tum persuadere potuerunt, cùm communis omnium sensus sit, *Deos cum hominibus non conuersari*, vt apud Danielem Prophetam, cap. 2. testantur Magi. Et in animalium tum figura, quæ rarò videbantur, apparebant; vt & maiorem sibi reuerentiam conciliarent, rarò visi: & cùm animalia illa viderentur, etiamsi in ijs non essent, in illis tamen ipsi adorarentur. At post Christi aduentum apud Infideles quidem idem illis est propositum: apud fideles verò, (pręsertim homines sanctiores) vt à bono auocarent Deterrere voluerunt Monachos ab incolenda Eremo, quæ ab ipso ferè Apostolorum tempore coli cœpta est: *fuitq;* (vt verbis vtar Cassianũ Collat. 7 cap. 23.) *tanta eorum hic feritas vt vix pauci, & admodum stabiles, atq; ætate prouecti: tolerare habitationem solitudinis potuerint.*

Idem ferè propositum est secundis locis; *paludosis* inquam, & humidis. Neque enim vllam aliam, cur loca hæc infestent, si hominibus inculta sint, causam dare possumus. Si verò ad ipsa hominibus aditus pateat præter terrorem, quoque damna afferunt. Hoc superius, Thesi 3. Capitis 14. allata probant exempla. Nam illo, ex Cracouiensi tractu desumpto, clarum est ipsos à piscatione incolas impediuisse: fatuos verò in ijsdem locis ignes, ad interitum incautos inuitare, communis est plebis vox; & plurimi suo periculo experti sunt. Sed & hæc loca Dæmones affectare, ob id, possunt videri; quòd signa sint eorum, quibus Nequam delectantur & afficiuntur; Luxuriæ inquam, atque nefandorum carnis operum. Vt enim rebus, ita rerum signis delectantur Spiritus. 5

In *subterraneis specubus* damna mortalibus afferri, aliàs à nobis (id est Thesi 4 Capite 14.) allata probant exempla. Quid si etiam bona, quæ his locis colliguntur, ipsos mortalibus inuidere dicamus? Hoc omninò probare videtur exemplum ex Glyca primo Capite, Thesi 6. allatum. 6

Fortè & hîc volunt persuasum mortalibus, se bonorum subterraneorum esse dominos; hæcque ab ipsis petenda: quemadmodum illorum quidam, cùm Christum tentaret (Matth. 4.) impudenter, omnium, quæ Christi oculis subiecerat, se Dominum esse, haud obscurè insinuauit. Quicquid sit siue hæc bona inuideant: siue se bonorum horum Dominos esse persuadeant, nobis incommodant.

Arcibus & amplis ædificijs plures ob causas, possunt esse Dæmo 7

nes infesti; quamuis omnes hæ non in omnibus locum habeant. Sæpe his locis grauissima perpetrata, & perpetrantur, scelera; quibus Dæmonibus seruitur: vt ob id, ijs locis ipsi scelerum quoque esse & molestare debeant, tortores. Sæpe his grauiter afflicti & cruciati Innocentes; quorum Manes hac ratione iustam vindictam postulant. Sæpe miserorum sanguine & sudoribus illa constructa, vt ob id iusto Dei iudicio, non tam hominum, quàm Dæmonum conueniat esse domicilia & receptacula.

8 In *locis memorabili, & crudeli cæde claris*, quæ etiam spectris infesta esse diximus, (Thesi 7. Capitis 14.) alia Dæmonibus proposita esse videntur. Nunc enim hîc Dei sunt ministri, & carnifices: nunc propria voluntate tumultuum authores. Ibi non tam placet, quòd iustitiæ sint ministri, quàm quòd in homines sæuire valeant: hîc forsitan, in errorem moliuntur inducere viuentes: vt damnatorum animas credant non infernalibus supplicijs torqueri.

9 Quando *Innocentium homicidas* suis locis persequuntur; si id Deo imperante non faciunt (qui hic etiam ratione scelera vindicat) certè, vt ipsos molestent: in desperationis foueam præcipitent; sibiq; crudeles manus afferant: quærunt versipelles.

10 Delectantur quoque *locis, vbi grauia commissa sunt crimina*. Et quid mirum? grauia ipsis crimina perplacent: ipsis authoribus sæpe perpetrantur: ipsis tortoribus vindicantur. Tumultus igitur ijsdem locis quasi lætitiæ quędam signa, exhibent: & de misera mortalium conditione, ob perpetrata, ijs locis, crimina, triumphant: & ea quasi sui iuris loca esse, quibus ipsis strenuè seruitum est, his molestus insinuant.

11 Et quemadmodum Deus singulari ratione adest sibi seruientibus, suamque voluntatē, pro virili exsequentibus: ita ijs locis libēter inueniuntur præsentes, præsentiamque suam testantur Dæmones, quibus ipsis seruitur. Hanc ob causam superius, Thesi 9. capitis 14. inter loca Spectris infesta illa posuimus; *vbi sedes suas habent, qui grauibus peccatis se inuoluunt*; inprimis verò ijs, quibus pietatis, iustitiæ, fraternæ charitatis, atque honestatis iura violantur apertius. Ita propter incolarum scelera Dęmonibus infestus fuit fūdus Barbilianus, quemadmodum in Vita S. Gregorij testatur Ioannes Diaconus, lib. 4. cap. 93.

12 Cur è *Sanctis viris inhabitata loca* Dæmonum infestationi frequētius exposita sint, quod Thesi. 10. Capitis 14. asserebamus, per se clarum est. Quas ob causas viros Sanctos persequūtur; easdem ob causas tumultibus & infestationibus excitatis, vbicunq; locorum pos-

ſunt, iiſdem ſunt moleſti. Quidni perſequerentur, quos oderunt? At, *Credite mihi*, inquiebat B. Antonius, (vt in Vita eius teſtatur Athanaſius) *odio proſequitur, & pertimeſcit Satanas Sanctorum vigilias, orationes ieiunia, voluntariam paupertatem, miſericordiam: humilitatem; maximè autem ardentem amorem in Chriſtum Dominum.*

CAPVT XVI.

Non æquales omnibus locis, omnes homines à Spiritibus moleſtias pati; ſed quoſdam aliis plures & maiores, & in quo inæqualitas hæc poſita ſit.

OCA infeſtari demonſtratum eſt. demonſtratum quoque ita infeſtari, vt infeſtationes ipſæ atque moleſtiæ ac homines perueniant. Vtrum verò *ad omnes æqualiter pertingant*, an quidam prę aliis, vel ſæpius, vel grauius moleſtentur, quæritur. Nos vbi, in quo hæc inæqualitas conſiſtere poſſit, primùm expoſuerimus, ad quæſtionem propoſitam, quod res eſſe videtur; reſpondebimus. 1

Moleſtiæ igitur hæ, vel *modo*, quo accidunt, differre poſſunt: vel *malis*, quæ afferunt: vel actuum *numero* & frequentatione. In *modo*, conſiderandæ ſunt variæ moleſtandi rationis: In *malis*, damna quæ rebus mortalium Spirituum opera, accidunt: In *numero*, multitudo & pluralitas moleſtiarum. 2

Diuerſæ moleſtandi *rationes* in his conſiſtunt; vt vel ſolùm tumultus & ſtrepitus à Spiritibus excitentur: vel ſolùm, ſine ſtrepitu, viuentium conſpectui ipſi ſe obiiciant: vel primò quidem præſentiam ſuam aliquo ſtrepitu indicent; deinde mox ſe videndos exhibeant. Rurſus, hæc omnia, vel fiant ſine oratione & ſermone: vel ita, vt etiam loquantur Spiritus. Præterea, fiant vel ſine vlla viuentium alia, quàm quæ his actibus percipitur, moleſtia; vel cum alia aliqua, vt ſi dormientibus ſtragula detrahant; ipſos lecto eiiciant, candelas exſtinguant, ſuppellectilem, qualiſcunque illa ſit, euertant, &c. 3

Mala, quæ afferre poſſunt, præcipuè cernuntur in duobus bonorum generibus, corporis & fortunæ. Animæ ſiquidem bonis nobis inuitis, incommodare Spiritus non poſſunt. In corporis ma- 4

lis pono verbera, vstiones, mutilationes, & his similia: in fortunæ verò damna, quæcunque in externis bonis accidunt.

5 In *numero* diximus pluralitatem molestiarum attendi; & actuum quibus molesti sunt, frequentationes. Quocirca illis molestiores Spiritus dicendi sunt; qui ipsorum insultus plures sustinent: contrà illis minus; qui eosdem vel semel, vel non ita frequenter experiuntur quamquam accidere posit; vt vna aliqua, quæ accidit molestia, grauior dicenda sit, vel ex *modo*, quo accidit, vel ex *malo*, quod affert; quàm alioquin multæ, in quibus minus malum affertur, aut minus molesti sunt Spiritus. Ex *dictis* æquabilitatem, inæqualitatemque molestiarum metimur. Nunc *æqualesve Omnes. Omnes omnibus* sint definiamus.

6 Pro huius definitione haud parum seruit, quam superius (Cap. 2.) posuimus distinctionem; qua loca alia *per se* infesta diximus, alia infesta *propter homines*. Etenim in ijs, quæ *propter homines* infesta sunt, res difficultatem vel nullam, vel paruam habet. Certum omnino est in his certos homines, & plures & grauiores molestias sustinere. Cùm enim *per se* hæc loca infesta non sint; sed infestatio homines sequatur & persequatur; quis dubitabit, quin illi, quorum causa loca infesta sunt, vel soli molestias sustineant, vel alijs plures grauioresque sustineant?

7 At in *per se* infestis, vna omnium, quæ ijs degunt & versantur, videtur esse ratio & conditio, vt quemadmodum communis est locus, ita communis sit omnium, locum inhabitantium, molestia. Neque enim *propter homines* hæc loca infesta sunt, sed *per se*. Quocirca fit, vt quicunque & qualescunque homines loca hæc accedunt ipsas locorum molestias sustinere debeant.

8 Et ita quidem non malè aliquis iudicauerit. Sed tamen, qui exemplorum rationem habere velit, etiam *his locis molestiarum inæqualitatem* deprehendet; obseruabitque quosdam præ reliquis minus infestatos: rursus, alios præ alijs grauiores molestias sustinuisse. Prius illud confirmant Spiritus in Idolis latitantes, quorum quosdam statim conticuisse, & responsa negasse legimus: postquam ijsdem locis Christiani, vel essent conspecti; vel se signo crucis muniuissent; Posterius in omni genere Spirituum clarum est. In genere Dæmonum probant spectra; quæ Antonium, Paulum, Hilariorum, aliosque Eremi incolas, præ cæteris afflixerunt: & illud, quod imago Bingensi à rustici latere discedere noluit. In genere Spirituum *purgandorum* anima Paschasij, & cuiusdam alterius (de quibus

Thesi 3. Capitis primi) qui non quosuis, sed certos agressi sunt. In genera denique damnatorum hominum, Spiritus sociorum Diomedis, de quibus, 18. de Ciuitate Dei, Cap. 18. B. Augustinus.

Spirituum quoque ingenium, si rectè perscrutabimur: & hominum conditiones, si attentius intuebimur, inæqualitatem molestiarum admittit. Non omnium Spirituum idem est ingenium: nec idem omnibus in infestando propositum est. Sic hominum quidā sunt, quos præ cæteris iustius, etiam in ijsdem locis Spiritus molestare & tentare desiderare possunt. Quod si igitur hinc iudicium aliquod peti potest; & *purgandas animas* & *animos damnatorum*, & *malignos Spiritus*, quosdam præ cæteris molestare, vel certè molestare desiderare, credi potest. 9.

Purgandæ animæ, præ cæteris, molestæ erunt duobus hominum generibus. primum Catholicis: tum deinde affinitate, vel consanguinitate, vel quauis alia ratione magis coniunctis. Ratio huius ex fine, qui hisce Spiritibus propositus est, petitur. Subsidium viuentium illi quærunt. à quo igitur sperare hoc possunt; hos præ cæteris tentabunt. At ab Infidelibus, & non Catholicis, qui nullas animas purgari credunt, sperant nihil. Sciunt hos viuorum, quæ fiunt pro defunctis, suffragia subsannare. Inter Catholicos autem, (qui defunctorum Spiritus viuorum meritis iuuari credunt) ab ijs maximè sperabunt, quibuscum magis sunt coniuncti. quocirca & Catholicos pro subsidio tentabunt; & inter Catholicos sibi maximè coniunctos. 10.

De his Spiritibus crediderim verum esse, quod vulgo dicitur, rarius Hæreticos, quàm Catholicos, à Spectris infestari: & magis infesta esse Spectris Catholicorum, quàm Hæreticorum loca; quia, scilicet, ad Hæreticos redire non affectabunt Spiritus, qui spem vitæ æternæ consequendæ habent. 11.

Animæ *damnatorum*, quamuis nulli bene, & omnibus malè velint; erga eos tamen infestiori animo sunt, qui pœnarum atq; suppliciorum infernalium ipsis sunt authores. Res hæc dubia non est. At odium sequitur vexandi, persequendi, molestandi libido. Hos igitur præ cæteris persequentur. 12.

In infestatione *Dæmonum* potest haberi ratio vel criminum, ob quæ Spiritus iustè mortales persequuntur; vel libidinis, peruersæque voluntatis, qua nocere desiderant. Ratione prioris maiores molestias patientur, qui grauioribus pluribusque criminibus sunt 13.

implicati: ratione posterioris, qui integrioris sunt vitæ.

14. Et quamuis vtrique grauiores molestias sustineant quandoque in posteriori tamen genere, illorum scilicet, quos *ob sanctioris vitæ studium* Dęmones persequuntur, plura sunt exempla. Omitto celebres illos Eremi incolas, Paulum, Hilarium atque Antonium, religiosorum & ordinum primos authores, quorum, aliquorum vires sub onere molestiarum propemodū defecisse videri poterant: quanta ab ijsdem tortoribus passus VVilhelmus Pictauorum Comes? quanta Macharius Alexandrinus? quanta Guthlacus atq; Sabas, viri sanctissimi? priorum Eremitarum egregij æmulatores?

15. Nec Eremitis tantùm molesti fuerunt hi Spiritus, alios eiusdem propositi, quamuis alterius sexus, quoque infestarunt. Euphrasiam virginem sanctam, de tertio solario aliquando pręcipitarunt: aliquando in puteum detruserunt: aliquando grauissimè sauciârunt. S. Catharinam, sanctæ matris Brigittæ filiam nunc è lectulo excusserunt; nunc etiam miserè cæciderunt. Sic sanctissimæ Marinæ fuerunt molesti, partim terribilibus formis, quas finxerunt; partim execrandis sibilis; & grauibus, quos in aëra sparserunt, odoribus: quemadmodum res earum gestæ, per insignes Auctores descriptæ, demonstrant. Apud Surium in Tomis, quos de Sanctis edidit.

16. Causam verò huius pulchrè ostendit Fulbertus in Vita S. Aichardi Abbatis Chimesiensis, apud Surium Tom. 5. Sublimiora studia, inquit, Diabolus subtilioribus infestare non desinit insidijs. Carnalibus namque & huius mundi amatoribus, quos in præsentis vitæ voluptuosa latitudine ambulantes comperit, quasi parcendo blanditur: quia nimirum de his securus. Ad Spirituales se conuertit, & his acrius instat; more latronum ad prædam festinātium: qui dum fugientem innocuam turbam insequuntur, quoscunque cursu superant, hos transilientes à tergo relinquunt: in eos verò, quos præ oculis conspiciunt eminus fugientes, in eos, inquam, studio consequendi, vires totas effundunt, & impetu maiore prosequuntur. Veruntamen si reliquis captis ex omni turba vnus euaserit, ex hoc vno inter eos sæpius magis fit querulosa recitatio, quàm ex vniuersis captiuis exultatio. Ita Fulbertus.

CAP.

CAP. XVII.

Quinam præ cæteris, Spiritum molestijs & insultibus expositi sint, & quibus de causis quosdam, Spiritus præsertim Diabolici, hostilius persequantur.

QVinam in locis per se infestis, insultus molestiasque sustineant, 1. ex iam præcedenti Capite dictis clarum est. Certum quoque est, in ijs locis, quæ *propter homines* infesta sunt, eos vel solos, vel sæpius, & grauius infestari, quos propter loca sunt infesta. Explicandum nunc est, *Qualesnam illi sint, propter quos loca hac infesta reddantur, & spectris horrida*: siue vt clarius dicatur, *Quosnam* homines Spiritus singularirer persequantur & molestent.

De duobus verò hominum generibus, *bonis* inquam, & *malis* quæstio est: & de vno Spirituum, qui molestias afferunt *de Dæmonibus*. In reliquis res non magnam habet difficultatem. Quod igitur in Disputationem vocatur, hoc est; *Vtrum quicunque persecutiones malignorum Spirituum sustinent; suis semper meritis exigentibus, sustineant*: an etiam aliqui præter vlla sua merita, has patiantur. 2.

Atque hoc definiendum nobis est præsenti Capite, veruntamen non hoc solùm *speciatim* etiam explicanda sunt *crimina eorum*, qui ob sua merita Dæmonum insultus, atque molestias sustinent: vt non solùm sciatur, quosdam ob peccata, Dæmones molestantes sustinere; sed etiam, quænam illa peccata sint (neque enim vnum est peccatorum genus) ob qua sustineant, intelligatur. 3.

De priori verò sic sentio: Non vnius generis hos esse; sed *tam malos, quàm bonos*, Spirituum insultus sustinere: hoc est, quosdam ob sua merita, quosdam absque vllis suis meritis; & priorum quosdam, ob graues excessus eosdem sustinere; alios ob leues defectus. Vt Tria in vniuersum loquendo, sint hominum genera, qui Dæmonum persecutiones sustineant: innocentes, improbi, medij. 4.

Quod enim de vniuerso persecutionum genere dicitur: id in molestantibus Spiritibus locum habet. Non omnes persecutiones ob peccata accidunt; nec omnes sequuntur viros innocentes. Quædam sunt, quæ peccatorum, nunc enormium, nunc leuiorum sunt vindictæ: quædam, vt innocentium patientia, atque probitas innotescat, afferuntur. Eodem prorsus modo, quosdam idcirco 5.

probat maligni Spiritus molestabunt; quòd suis peccatis id meruerint: quosdam absque vlla sua culpa, magna tamen diuinę prouidentiæ dispositione.

6. In locis *per se* infestis, rem ita se habere dubium nô est. Ob grauia delicta persecutionem à Spiritibus passi olim plures Gentiles. Ob defectus leues, si non omnes, certè plurimi in agro Bingensi, absque vllo suo merito, Eremi cultores. Quod si igitur *per se* in infestis locis, non vna molestandi ratio: quid mirum, si & in locis *propter homines* infestis, ob diuersas causas molestiæ adferantur diuersæ.

7. Quocirca prauum est, & peruersum eorum iudicium; qui mox criminis eos damnant, quos Dæmones persequuntur. Quemadmodum non omnes, qui à Spirituum infestationibus liberi sunt, integræ sunt, & inculpatæ vitæ; ita neque omnes, qui ipsorum insultus sustinent, meritis suis ita exigentibus, illos sustinent.

8. Sed in re clara pluribus opus non est: *Crimina*, & quidem *maiora illa, quæ Spirituum hac quasi carnificina vindicantur, inquiramus.* Illa, ni fallor, *duplicis sunt generis.* Quædam sunt, quibus apertius Christianæ Charitatis iura violantur. Quædam, quibus Deo grauior ignominia irrogatur. In priori genere sunt iniustæ cædes, pauperum oppressio: atque in parentes impietas. In posteriori blasphemia: violata religio, hæresis & traditio sui ipsius Dæmonibus facta.

9. Non negauerim *alias* ob culpas, alios sustinere persequentes Dæmones: sed tamen has crediderim esse pręcipuas; quæ vel his molestijs vindicentur; vel vt vindicentur, magis mereantur. Ostendamus in singulis generibus, quod asseremus.

10. *Cædes & neces iniustæ allatæ, his infestationibus vindicatæ sunt*, in Nerone, Pausania, atque Ottone, Imperatoribus, de quibus 1. Capite. His addimus hominem, quem se in vinculis vidisse scribit, lib. 2. ca. 3. de Dæmonomagia, Bodinus; qui, ira percitus, vxorem occiderat: post, singulis noctibus, ab vxoris Spiritu se miserè cædi conquestus est.

Addimus aliud Aristidemi, viri nobilis, familiæ Aepiradarum, apud Messenios; qui cùm oraculo Delphici Demonis intellexisset diuturni belli, quod Messenij gerebant cum Lacedæmonijs, victoriam penes ipsos futuram, si puram virginem Deo immolarent: gratificaturus ille patriæ primùm vnicam, quam habuit, filiam destinauit sacrificio; deinde vbi intellexisset corruptam à quodam, (qui vt miseram conseruaret, à se grauidam fingebat) excandescens iracundia, interfectam filiam dissecuit. Huic enim post mortem fœda specie apparuit filia, adeoque perculsit, vt ad tumultum eiusdem

dem sese miser iugularit. Hoc Casparus Beucerus *lib.* de Diuinat. 11.

De pauperum oppressoribus suppetunt plurima exempla domestica: sed quia odiosa, proferenda non sunt. Iustissimam verò hos, cum homicidis, Dæmonum molestiam sustinere inde colligitur; quòd vix alio, quàm homicidarum, loco Deus Opt. Max. ipsos habeat. Ita sacra docent eloquia, Ecclesi. 34. *panis egentium vita pauperis: qui defraudat illum, homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem; quasi qui occidit proximum suum.*

Impietatem erga parentes grauissimum esse crimen, cùm alia multa doceant; tum illud, quod ad honorem parentibus exhibendum insigni pręmio Deus nos inuitet. Et hanc igitur iustè per infestantes Dæmones, vindicari credi debet. Est pro hoc insigne exemplum: quod, quia ad longum, in illa de Dæmoniacis disputatione ex Alexandro allatum est Capite 30. hîc repetere superuacaneum est. 12.

Blasphemos Spirituum insultibus iustè puniri, vel ipsi blasphemi, sinon verbis confitentur, certè rebus ipsis probant. Quomodo verò? quia nullo loco sibi sunt tuti. Sicuti suam semper secum ferũt carnificinã, conscientiam; ita vbique blasphemię vltores credunt adesse Spiritus. 13.

Sed nec hîc desunt blasphemorum exempla, quos in hac vita Spiritus sunt persecuti. Notum est, quod de blasphemo puero scribit B. Gregorius 4. Dialog. cap. 18. Verba eius asscribimus. Quidam vir cunctis in hac vrbe (Roma) notissimus, ante triennium filium, habuit, annorum, vt arbitror, quinque; quem nimis carnaliter diligens, remissè nutriebat, atque idem paruulus, quod dictu graue est, mox vt eius animo aliquid obstitisset; maiestatem Dei blasphemare consueuerat: qui in hac ante triennium mortalitate percussus venit ad mortem: Cumque eum suus pater in sinu teneret, (sicuti hi testati sunt, qui præsentes fuerunt,) malignos ad se Spiritus venisse, trementibus oculis puer aspiciens, cœpit clamare: Obsta pater: obsta pater. Qui clamans declinauit faciem, vt se ab ijs in sinu patris absconderet. Quem cùm ille trementem requireret quid videret: puer adiunxit dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Hæc cùm dixisset, maiestatis nomen protinus blasphemauit & animam reddidit. Ita B. Gregorius.

De alio blasphemo aliud pro præsenti argumẽto exemplũ recenset alius Gregorius, Turonensis inquã, l. de Gloria Confess. c. 67. Ad Basilicam S. Lupi, inquit, Maurus cuiusdam seruus, negligentia admissa confugit. Frendẽs verò Dominus eius de vestigio prosecutus ingressus Basilicã nec oratione prostratus blasphemias in Sanctum euomere cœpit, ac dicere. Et tu Lupe; seruum meũ auferes, & propter te non

licebit mihi in eum vltionem debitam exercere? Et iniecta manu seruum trahere cœpit dicens: Non mittet hodie hic Lupus manum suam de sepulchro, vt eruat te de manibus meis. Hæc dicente misero, extemplò lingua, quæ in Sanctum blasphemias effudit, diuinitus obligatur: atq; mutatus homo, debachare cœpit per totam ædem, dans mugitum vt pecus, sermonem vt homo non proferens: tertia denique die cum graui cruciatu vitam finiuit. Hoc Turonensis.

14. Religionem violari multis modis contingit. Sacramentorum profanatione: Templorum euersione atque spoliatione. Imaginum, statuarumq; & Ecclesiasticæ suppellectilis confractione: Reliquiarum Sanctorum contemptu atque irrisione &c. Quibuscunque modis violetur, dubium nullum est, *ipsius violatores iustissimè posse pati Dæmones infestantes*; quando pluribus exemplis, tam recentibus, quàm veteribus, clarum est; & olim passos esse Dæmonum molestias; & nostris temporibus, in Galliæ atque inferioris Germaniæ tumultibus; pati quàm plurimos. Vide pro hac re exempla apud Petrum Cluniacensem lib. 2. Miraculo. cap. 1.

15. *Hæresum, siue prauorum dogmatum inuentores, atque doctores, sibi à Spirituum malignorum infestatione posse timere* docent, post alia, Lutheri, Zvvinglij, atque Carolstadij nota exempla. Lutherus ipse testis est Dæmonem à se visum; se salutasse; multis argumentis Missam oppugnasse; socium in comedendo sale fuisse. Zvvinglius testatur, se suum, de Eucharistia, dogma à Spiritu (haud dubium) nigro accepisse. Carolstadium à Dæmone fuisse interfectum haud obscurè docent Basilienses. Vide Cap. 12. de Dæmoniacis.

16. Quod *qui Spiritibus malignis se tradunt, à malignis Spiritibus molestentur*, mirum non est. Mirum verò valde, si quandoque nullas molestias sustineant. An fortè Nequam Spiritus ignorari possunt, quod ipsis miseri mortales sese dedunt? An acceptare nolunt se vltro offerentes? Vbique præsentes sunt nobis, versipelles, & actionum nostrarum censores, etiam non vocati. Si tamen nomen suum audiant, (probat exemplo, B. Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 20.) mox aduolant, obsequiaque sua præstant.

Sed & studiosè ipsos quærere nostram perniciem, probat ipsorum summum, quo erga vniuersum mortalium genus flagrant, odium. Nec hîc desunt exempla. Quot ferè Sagæ sunt atque Malifici, tot pro huius rei confirmatione exempla suppetunt. Infestantur plerique Spectris; quia plerique se Dæmonibus deuouent. Est & horrendum huius rei exemplum apud Surium Tomo 4. in Vita S. Bernardi, in muliere, quæ fœdam aliquot annis cum Dæmone consuetudinem

dinem habuit; quod quia capite 29. referemus, hic ascribere necesse non est.

Est & non minus lepidum, quam horrendum, quod Germanus quidam 1. cap. suæ, de Lamijs, Disputationi inseruit. Idem Auctoris verbis refert Martinus Delrio lib. 3. par. 1. quæst. 7. Sect. 1. ex quo illud licet petere.

CAP. XVIII.

Quibus temporibus Spiritus & Spectra molestent, & cur nocte potius, quàm interdiu.

VAriæ temporum sunt distinctiones: sed quæ argumento no- 1.
stro deseruit, vna potissimum; quę in *nocturnum*, & *diurnum* distribuitur. Nunc hîc quæstio est, Hocné potius, quàm illud, id est, *nocturnum potius, quàm diurnum Spiritus deligant*, vt viuentium rebus intersint, eosque tentent, vel molestent.

Ad neutrum Spectra sic alligata esse, vt *necessitas* ipsis incumbat, 2.
hoc, & non illo, tumultus, si velint, excitare, certum est. Spiritus sunt; & ob id, quemadmodum non à loco: ita neque à tempore dependent. Non iuuat Spiritus locus ad tumultus excitandos: non iuuat tempus. Vt omni loco: ita omni tempore possunt: nocturno, diurno, inter vtrumque medio.

Prorsus à *voluntate* dependet, quòd hoc potius; quàm illo mole- 3.
stent. Cuius verò? Deine, an ipsorum Spirituum? *Et Dei, & Spirituum.* Fit Dei, & Spirituum voluntate; quòd rebus viuentium intersint, fit Dei, & Spirituum voluntate; quòd his vel illis temporibus intersint.

Sed tamen à *propria Spirituum* voluntate præcipuè esse dixerim; vt, 4.
quod ipsi sibi maximè commodum his molestijs incitandis tempus nouerunt, id deligant. Cuius hæc argumenta sunt, quòd infestationes in sua potestate habeant: non ijsdem semper temporibus excitent: non ad eundem semper terminum producant: quandocunque etiam velint, ab ijsdem cessare valeant.

Et *nocturno tempore* sæpius loca infestari, hominesque vexari plu- 5.
ra probant. Nam & Spiritus, qui interdiu molesti esse solent, etiam noctis quietem interturbant: & plurimi nocturno tempore molesti sunt, qui interdiu ne obseruantur quidem. Exempla pro his ex primo Capite petenda sunt.

Sed multis modis hoc probat Spiritus, qui ædes Alexandri ab

Alexandro infestabat, qui *noctibus* tantùm molestus erat; & lumen, si quando ille impediebatur, extinguebat, si verò extinguere non posset, in fugam conuertebatur. Vide eundem li. 5. Genialium dierum, cap. 23.

Probat Idolum senis, macie & squallore confecti, quod per noctis *silentium* insultabat Athenodoro Philosopho, de quo Plinius l. 7. Epist. *Silentium* interpretatur Censorinus de die Natali ca. 9. intempestam noctem.

Probat quod Liuius scribit, super ædem Vestæ vocem *noctis silentio* auditam, clariorem humana. Probat quod profundam & ferè *mediam noctem* Plutarchus in Bruto nominauit, vbi verba facit de monstrosa horrendaque illa Imagine, quæ M. Bruto ex Asia exercitum traijcere volenti apparuit.

Apollonius quoque prodat in confutatione contra Hieroclen. 4. vbi de Vmbra Achillis à se visa refert miraculum: hanc enim euanuisse ait, post collocutiones aliquot, quòd iam *cantus gallorum* audiretur.

Vnde refert Eusebius Cæsariensis, *noctem intempestam*, quæ gallicinium proximè antecedit, conuenientiorem esse malo Dæmoni. Et de pluribus Sagis refert Nicolaus Remigius, li. 1. de Dæmonolatria, ca. 14. quòd affirmarint eam tempestatem, quæ vna atque altera hora *mediam noctem* præcedit, apprimè idoneam esse, non modo illis conuentibus; sed quibuscunque alijs Dæmonum terriculamentis, ludibrijs, occursationibus, strepitibus.

6. Cæterùm, quia hoc Spirituum, vt diximus, voluntate fit; voluntas verò rationem sequitur: non sine ratione *noctem* præ die, à Spiritibus deligi credi debet. *Quæ igitur huius ratio?* Alia hîc mouet malos Spiritus, tam Dæmones, quàm damnatorum hominum: alia illos, qui purgantur adhuc, & cœlestibus mentibus aliquando associandi sunt.

7. *Mali* Spiritus, quia malè faciunt, noctem quærunt, & tenebras. *Qui male agit*, inquit Dominus, Ioan. cap. 3. *odit lucem*. Ipsos *Rectores tenebrarum harum* vocat Apostolus, ad Ephes. 6. Ipsorum tandem habitatio in *tenebris exterioribus*: Matth. 8. Sed & ipsorum instituto *nox* atq; tenebræ seruiunt. Cùm enim terrere desiderent excitatis tumultibus & exhibitis Spectris; etiam id tempus, quod per se terrorem affert, deligunt: scilicet, vt tumultus atque Spectra, cum nocte coniuncta, terrorem augeant, magisque mortales percellant.

8. *Purgandi* Spiritus ad quietem & solitudinem noctis attendunt. Vtraque ipsis seruiunt. Solitudo externorum tollit societatem, qui men-

mentem sæpe cogitationesque distrahunt: quies efficit, vt facilius, qui excitantur, nocturni strepitus percipiantur. Vtrunque affectant hi Spiritus; vt commodius suas necessitates mortalibus insinuare, his tumultibus & terriculamentis, valeant.

Præter hæc, communia aliqua vtrique, tam boni, quàm mali Spiritus habere possunt, propter quæ noctem eligant. Fugiunt, videlicet, hominum conspectum plerumque, at hîc seruiunt optimè noctis tenebræ, cùm *visus in suum obiectum, non, nisi illustratum, feratur*, quemadmodum in Scholis loquuntur Philosophi. 9.

Rursus plerumque satis habent Spiritus excitatis tumultibus, & allatis molestijs, quocirca nec semper, vt postea docebitur, corpora vera assumunt: At tumultibus non seruit lumen diei, & quamuis nec per se nox seruiat, efficit tamen vt propter summum ipsius silentium, facilius percipiantur. 10.

Accedit, quòd pluribus opus sit, si interdiu sub spectabili specie Spiritus apparere debeant, tumultusque excitare; quibus non est, si tumultus solum excitent, & sub spectabili forma se non exhibeant. quid si igitur his velint supersedere? & paucioribus ad propositos fines tendere? 11.

Denique nigricantes se plerumque exhibent, vnde & *Vmbræ* dicuntur, & hic nox seruit; quæ, vt omnia propemodum nigra appareant, efficit. Hæc difficilia non sunt. Pergamus ad alia. 12.

CAP. XIX.

De varijs modis, quibus Spiritus locis infesti sunt: sed, qui omnes, vel auditu, vel visu, vel tactu percipiuntur.

VArijs modis infesta esse loca, tam certum est, quàm certum esse infesta. De his cùm multa dicenda sint, principiò omnes infestationes ad pauca quædam summa genera sunt reuocanda. 1.

Infestationes igitur, prima sui diuisione, possumus distinguere; vt alias dicamus esse *Apertas*, alias *Occultas*. In illis aperto quasi Marte nos aggrediuntur Spiritus; in his, quasi per insidias tentant. *Prioris* ferè generis sunt, quæ vt plurimùm interdiu, & clara luce fiunt, & maiori cum Spirituum nunc impetu, nunc molestia, nunc manifestatione. *Posterioris*, quæ nocturno tempore: quibus vel se non ita produnt Spiritus; vel non tanto nos impetu aggrediuntur; vel non tam graues afferunt molestias. 2.

Ad *Aper-*

3. Ad *apertas* infestationes referrem illas in Insula Islandiæ; vbi occisorum spectra tam sunt manifesta; vt tanquam viuentes accipiantur ab ignaris mortis ipsorum: Illam item cuius in Vita Theodori Sicæorum Archimandritæ mentio fit, in qua proiectis lapidibus res agebatur: & Illam, quem ex Bingensi agro Litanijs, & lustrali aqua profligauit Clerus Moguntinus; qua integræ ædes atque horrea conflagrarunt, &c. de quibus primò Capite Thesibus 5. 20. &c. Denique Illas, quarum mentio fit Capite 16. Thesi 14. & 15.

4. In *Occultarum* numero haberem, quam in domo sua perpessus est Hesperius, vir Tribunitius: & in sua, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro: Illam præterea, quæ domum, in qua Caligula Cæsar occubuit, horridam reddidit: denique quæ Neronem, Ottonem atque Pausaniam secutæ sunt: & in fodinis metallicis, operarijs sæpe incommodarunt. Et de his in primo capite, Thesibus pluribus.

5. *Altera* distinctio infestationum constitui potest, pro ratione *sensuum*, quibus percipiuntur. Aliquando *auditu* percipiuntur, aliquando *visu*; aliquando *tactu*. Aliorum sensuum etiam aliquando, rarior tamen, in infestationibus est vsus.

6. Leuissima est prima illa, quæ *auditu* percipitur; grauior, quæ *visu*: grauissima quæ *tactu*. Sed vt hæc grauissima, ita rarissima: non ita inusitatæ priores, prima frequentissima.

7. *Auditu* non vna molestandi ratio deprehenditur, sed admodum variæ. Nunc Spiritus solùm præsentiam suam, agitato quasi aere, & ventulo leui, insinuant: nunc strepitus excitant: nunc simulant incessum; nunc cachinnos edunt & risus: nunc promunt suspiria & gemitus: nunc vociferantur & clamoribus loca implent: nunc suauius loquuntur: nunc cantillant. &c.

8. Exemplis pro his non indigemus Lares domestici, quos concubia nocte, in ædibus, versari diximus; *solo ferè strepitu*, quo aliquid se facere simulant, terrent: quamuis etiam aliquando cachinnos edant.

In fodinis metallicis, quidam se *flatu* prodiderunt. In domo, quam Alexander inhabitauit, nocturni audiebantur *tumultus, & horrendi fremitus cum eiulatu, stridulóq; vocis sono*; quemadmodum & in arce Scotiæ, Sterlingi. Qui Athenis aliquando obseruatus fuit Spiritus; *catenarum stridore*, quibus vinctus videbatur, ædes replebat. Qui Monasterium Verretense molestabat, voces formabat, & ad se Virgines inuitabat. Qui apud Aquilonares sunt populos, *concentu* recre-

recreant viatores, & gregum, armentorumque custodes. Qui, anno 1444. ante pugnam illam, quam pauci Heluetij, contra ingentes Ludouici Delphini Franciæ copias propè mœnia vrbis Basiliensis, commiserunt, aliquot noctibus, circa illa auditi sunt, militum edebant *clamores*, *armorum sonitus*, *pugnantium strepitus*. Teste Lauatero, prima parte de Spectris, ca. 17. De his & reliquis vide ca. primum; & Thesin 3. ca. 67.

Meminit & cuiusdam Theodoretus in Vita S. Iacobi, sect. 21. qui à Marcionistis excitatus intempesta nocte, lingua Syriaca molestauit his vocibus Theodoretum (erat hic Marcionistis contrarius) Cur tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is vnquam te affecit molestia? Desine belligerari, desiste à maleuolentia: aut disce experientia, quantum bonum sit quies. *Voces hæ audiebantur, nemo verò conspiciebatur.*

Meminit & alterius Cardanus lib 9. dè Subtilitate, qui in Germaniæ oppido Schiltach dicto (abest à Friburgo, octo millibus germanicis magnis) *sibilo* terrebat dominum domus: quem cùm ille, furem suspicatus, persequens, neminem deprehendisset, & aliquoties repetito *sibilo* delusus esset; post, per sacros homines adhibitum exorcismũ, cognouit esse Dæmonem, qui postea graue damnum toti oppido dedit. Hæc Cardanus ex Erasmo, qui totam rem longius prosequitur, quemadmodum ex Henrico Clariano didicerat.

Denique cuius nos Capite primo Thesi 7. mentionem fecimus, *auditu*, non visu perceptus est, de hoc in hunc modum Ioannes Curopalates in Historia Basilij & Constantini, fol. 79. *Hoc tempore*, inquit, *incredibile prodigium accidit in Tracensium regione, ad radices montis Curæ, vbi fons est pulcherrima & limpedissimæ aquæ. Vox quædam audiebatur miserabilis, cum lamentis, & vah, & ploratu, & mulieris eiulatui similis: idq; non semel aut iterum, sed à Martio mense vsq; ad ipsum Iunium, dies noctesq; cumque abijssent quidam locum exploratum, vbi vox illa emittebatur, eiulatus aliò euasit.* Ita Curopalates,

Visui atq; oculis se varijs formis obijciunt Spectra & Spiritus. Nam 9.
vt alias formas, quæ difficultatem singularem non habent, omittam; nunc *humana*; nunc *brutorum* animantium; nunc horrendorum *monstrorum* conspiciuntur. Nec hæ vnius generis atque modi sunt omnes; in quolibet genere sunt variæ.

Quàm varij Spiritus, sub forma humana, sed tamen alia atque 10.
alia, visi? Aliquando prorsus sub ea apparuerunt, quam *viuentes* homines habuerunt: vt Paschasij Spiritus; quem ob id visum statim agnouit Germanus, Capuanus Episcopus: Spiritus item matris Ne-

ronis; & illi, qui in Islandia Insula obseruati sunt, de quibus primo Capite.

Aliquando sub tristi, & macie quasi confecta imagine; vt Spiritus, cuius Plinius meminit. Aliquando sub forma *nigrescentis hominis*; vt ille, qui Verretensibus Virginibus fuit molestus. M. Bruto suus genius apparuit, tanquam Spectrum dirum & prodigiosum *immanis & horrendi corporis*: teste Plutarcho in Bruto. Qui circa annum Domini 1098. in agro VVormatiensi conspecti sunt; *pedites* instructos bene armis referebant, *& equites*. Qui in fodina Georgiana visus, *nigrum* erat indutus *cucullum*. Qui domum infestabat Alexandri, referebat hominem *squalida facie, vultu minaci, nigro corpore, aspectu formidabili*. De his omnibus 1. cap.

Eidem Alexandro (ipse testis est lib. 2. Genialium dierum cap. 9.) retulit Gordianus spectatæ fidei homo, quòd cùm Aretiam proficisceretur cum familiari; & ab itinere longè aberrassent per difficilia & deuia loca, vergenteque ad occasum sole, labore fessi consedissent, hominis vocem procul audire visi sunt, quam sequuti, *trium hominum conspexerunt imagines immanes, & formidabiles, vltra humanum modum, nigris & demissis tunicis, in veste lugubri, funestaq; barba capilloq; submisso, horribili facie.*

Mirabile est, quod Krantzius habet lib. 8 Vandaliæ, capite 29. Anno 1351. inquit, *grandis vbique per Germaniam sæuijt pestis. Lubecæ in conuentu Prædicatorum audiuit frater ex conuersis, qui curam habebat, præ cæteris, coquinæ, nocte vna subter se, cùm in strato esset, in hospitali domo, strepitum; & interea vocem loquentis ad fenestram coquinæ: Coce, para cibum abituris fratribus. Et ille intus: Quot sunt transituri? Tum ille; Triginta sex de Conuentu, & duo aduenæ cum illis profecturi. Miratus ille intempestam euocationem; de lecto surgens, intuetur per foramen in domum hospitalem. Videt mensæ assidere numerum fratrum, quem audierat; in albis, velatis frontibus, vt fieri solet iam tumulandis. Horrens redijt in lectum, nec audebat rem detegere. Sed cùm euentus omnia probasset, funeratis 36. de Conuentu fratribus, & duobus, qui Hamburgo venerant, tum palam dixit, quod ante vidisset.* Ita Krantzius.

II. Sic non vna fuit *brutorum animantium* forma, sub qua Spiritus conspecti sunt. Nunc *canum* fuit, nunc *catorum*, nunc *luporum*, nunc *vrsorum*. nunc *murium* atque *serpentum* &c. Nec hic exempla desideramus. Diximus superius in ea, quæ est circa Syrtes Libya, in aere apparere *diuersarum animantium* formas, quarum quædam quiescant, quædam moueantur: & has aliquando fugere, aliquando fugientes insequi.

Spiri-

Spiritus Annebergicus, cuius c. primo, meminimus; in ſpecu, cui nomen *Corona Roſacea*, videbatur ſub forma *equi*, habentis procerum collum, & truces oculos. Sic vel Spectra ferunt & Spiritus; vel à Spiritibus facti, *mures* atque *ſerpentes*, qui in domo per Theodorum, Sicæorum Archimandritam, liberata, moleſti fuerunt: quemadmodum & *mures*, quos Princeps quidam, nec in medio Rheni declinare potuit: & *aues* Diomedeæ, quas Plinius Barbaris infeſtas fuiſſe commemorat.

Meminit & B. Athanaſius, in Vita S. Antonij *leonum, taurorum, luporum, aſpidum, ſerpentum, ſcorpionum, pardorum atq; vrſorum*. Sub iiſdem *formis* Spiritus moleſtos fuiſſe Guthlaco Anachoretæ & confeſſori, teſtatur VVilhelmus Rameſij Anglus, apud Surium, Tomo 2. de Vitis Sanctorum: & VVilhelmo Pictauorum Comiti & Eremitæ, vt habet in ipſius Vita Theobaldus: & Sabæ Abbati, vt eſt videre apud Metaphraſten in Cyrillo, qui eiuſdem res geſtas deſcripſit. 11.

Sic ipſorum quidam moleſtus fuit, ſub ſpecie *tauri*, bubulcis, in fundo Barbiliano, teſte Ioanne Diacono, in Vita S. Gregorij, lib. 4. ca. 93. Alius ſub ſpecie *bouis* cornupetæ S. Catharinæ, filiæ Brigittæ; apud Surium, Tomo 2. Alius in forma *ſerpentis* adoleſcenti, qui S. Nicetam conſilium rogaturus accedebat, teſte Theoſtericto, Oratione de S. Niceta, apud eundem Surium, Tomo 2.

Alius in forma *merulæ auis* Benedicto; vt in eius Vita refert B. Gregorius cap 2. Alius in forma *volantis corui* Machario Alexandrino, apud Palladium Epiſcopum Cappado. in Vita duorum magnorum Macariorum. Alius in forma nunc *paſſeris*, nunc *ſimiæ* S. Dominico; ſicut in Vita eius docet Theodorus de Apoldia, li. 3. ca. 7. Alius in forma *cati* religioſo cuidam, teſte Ioanne Diacono, in Vita B. Gregorij li. 4. ca. 89. Sic Duci cuidam Paleſtino, ſepulchrum Domini viſitare cupienti, alius plurimum moleſtiæ attulit ſub forma *arietis*; ſepiusq; acceſſu ſepulchri eundem prohibuit, quemadmodum ex Prati Spiritualis, ca. 49. pluribus refert Cæſar Baronius, Tomo 6. anno Domini 13.

Monſtrorum quoque ſub forma conſpecti Spiritus. Conſpexit, teſte B. Hieronymo, B. iam nominatus Antonius *hominem equo mixtum*; cui opinio Poetarum Hypocentauro nomen dedit. Idem vidit *homunculũ aduncis naribus, fronte cornibus aſperata, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes deſinebat*. Viſus eidem eſt Spiritus, teſte Athanaſio, in eius Vita, *ea forma, qua deſcribitur à B. Iob. ca. 41.* Diabolus: Oculi enim eius, inquit, erant ſicut ſpecies Luciferi: ex ore ipſius procedebant lãpades ardentes: crines incẽdijs ſpargebãtur: ex naribus 12.

egrediebatur fumus, quasi fornacis æstuantis ardore carbonum: halitus eius, vt prunæ, flamma verò ex ore ipsius glomerabatur.

Huc pertinet forma Diaboli qua se B. Dominico exhibuit in specie *lacertæ* deformis, & abominabilis, duo grandia capita circumgerentis; vt in eius vita legitur, l. 3. c. 7. Rursus illa, qua terruit Mariam Virginem. cui se exhibuit per modum *draconis multicoloris*, & *serpentibus per totum corpus cincti*, tetrumque odorem emittentis. quemadmodum testatur frater ipsius Gregorius Nissenus. Illa quoque, qua *centimanus & centipes* aggressus est Brigittam, puellam adhuc teneram: vt Surius habet Tomo 4. Sanctorum denique illa, qua in Præmonstratensi monasterio se cuidam Religioso exhibuit *tria* ostendens *capita*, Trinitatem se esse contestans, sicut refert Sigebertus, circa annum Domini 1125.

31. Tertia molestandi ratio *tactu* percipitur. Et hæc plurimis modis contingit. Primo absque *vlla corporis læsione & doloris sensu*. Sic sæpe dormientes sentiunt molestantes Spiritus; qui nunc lectum detrahunt, nunc aures vellicant, &c. Huc pertinet exemplum, quod libro 2. Genialium dierum cap. 9. refert Alexander de familiari suo amico, Curauerat is amici funus. Cumque Romam reuerteretur, nocte aduenientе, ad hospitium viæ proximum, diuertit, seque quieti tradidit. Dum solus in lecto degit, & adhuc vigilat; accedit Imago defuncti, summo pallore & macie confecta, ad cubantis lectum, in eodem se lecto collocat, & non nisi pulsa vi iacentem relinquit. Hic primus modus.

Ad quem & puto pertinere: quod lib. 7. Epistolarum. Epist. 27. refert his verbis Plinius. Est libertus mihi, inquit, Marcus, non illiteratus, cum quo minor frater eodem lecto quiescebat. Is visus est sibi cernere quendam in toro residentem admouentemque capiti suo cultros, atque etiam ex ipso verticce amputantem capillos, Vbi illuxit, ipse circa verticem tonsus; capilli iacentes reperiuntur. Exiguum temporis medium, & rursus simile aliud, priori fidem fecit. Puer in pædagogio mistus pluribus, dormiebat. Venerunt per fenestras (ita narrat) in tunicis albis duo, cubantemque totonderunt: & qua venerant recesserunt, Hunc quoque tonsum, sparsosque circa capillos dies ostendit. Ita Plinius.

14. Alter est, quod contactu hoc non contenti Spiritus; viuentes etiam aliquando *propellunt, & protrudunt, atque præcipites agunt*. Hoc modo molestos fuisse Spiritus seruis Hesperij indicat B. Augustinus, l. 22. de Ciuitate Dei, ca. 8. Sensit & has molestias Otto Imperator, qui à Spiritibus *proprio lecto* aliquando exturbatus fuit. Sensit operari, Sed

fodina

ſodina Georgiana; quem ex infimo loco ad ſupremum, non *ſine corporis attritu* ſubuexerunt, de his 1. Cap,

Senſit quoque ſanctus vir, Nicolaus Tolentinus, quem improbus Spiritus nunc in *terram* proſtrauit; nunc egregiè *fuſtibus* excepit, nunc *d* rè ad angulos quoſdam alliſit, vt in eius Vita ſcribitur apud Surium, Tomo 5. Senſit Euphraſia virgo, ab eodem Spiritu ex tertio ſolario aliquando *præcipitata*; aliquando etiam in puteum deiecta. Et hoc apud Surium, Tomo 2.

Tertiò moleſtant *vſtione & inflictis verberibus*. Confeſſus eſt Imperator Nero, ſe non præſentia ſolùm matris defunctæ moleſtari; 15. ſed etiam *verberibus* furiarum, & ardentibus *tædis* cruciari. Virginibus Verretenſibus ſæpe *particulæ carnis* ex corpore detrahebantur; in aduerſam verò partem nunc tibiæ, nunc brachia intorquebantur, & Euphraſia, cuius præcedenti Theſi mentionem fecimus, aliquando à Spiritu miſerè *ſauciata eſt*, aliquando *olere ebulliente* perfuſa.

Hæc confirmant exemplum, quod B. Auguſtinus Sermone 117. eorum, qui recens Louanij impreſſi ſunt, commemorat. Refert ibidem Ciuem Hipponenſem quendam, quia iuſiurandum ei detulerat, quem periuraturum nouerat; ad Dei tribunal raptum, & grauiſſimè *cæſum* eſſe: & poſtridie plagarum veſtigia in dorſo eius apparuiſſe.

Moleſtant quartò, *nece allata* viuentibus. De Spectro in balneis 16. cuius meminit B. Gregorius Nyſſenus, notum eſt; adeò hominibus infeſtum fuiſſe; vt omnibus propemodum *mortem* intulerit. Spiritus Annebergicus in fodinis metallicis duodecim amplius homines, vno flatu, *interfecit*. Hudekin in Saxonia miſerrimè puerum ſibi inſultantem *ſtrangulauit*: in fruſta cęcidit, & coxit.

Poteſt hic ſeruire exemplum horrendum, quod Michael Iſſelt refert contigiſſe anno 84. in Apeldorn Veluæ pago. Duo nobiles Germani, inquit, (folio 1191.) ordinibus militantes, inter ſe conuenerant, vt vino aduſto ſeſe tam diu ingurgitarent, donec alter illorum expiraret. Si quis prior ſurgeret, in eum Diabolus poteſtatem haberet. Accidit dum ſtrenuiſſimè hac lege potarent, mercatorem illac fortè tranſire, quem vt ſe tertium adiungeret, coëgerunt. Inuitus ille huc inductus eſt mortiſque metu. Paulò poſt malignus Spiritus ingreſſus locum, vbi ſedebant, vtrique ceruicem fregit. Hoc Iſſelt.

Poteſt quoque ſeruire hiſtoria, quam Sifridus Presbyter Miſnenſis affert, li. 2. ſuæ Epitomes, anno 1260. Studioſus quidam miſerè deperibat puellam. cum alia ratione non poſſet, ipſius ſibi copiam

 fieri

fieri per Nicromanticum, data pecuniæ summa, cupit. Hic se adolescentemque circulo includit, seuerissimè ne eundem egrediatur imperans. Mox ad coniurationes conuerso, plurima se species phantasmatum offert, tandem ipsa quoque, quæ quærebatur, imago puellæ. Hîc adolescens, libidene victus, præcepti immemor, manum extendit, amatam apprehensurus; sed maximo suo malo: siquidem à spiritu Nequam parieti allisus, miseram *exhalat animam.*

Addo dictis quintum, quòd *fortunæ bonis etiam* Spectra incommo-
17. dant. Qui Hesperij domum infestabat Spiritus, non hominibus tantùm erat molestus, sed etiam *animalia* affligebat. Qui à Theodoro Siçæorum Archimandrita pulsus est; mulierum *telas*, præter alia, rumpebat. Qui in agro Bingensi sæuiebat; & *horrea*, & rusticorum *casas* incendebat, & ad extremam paupertatem miseros redigebat. de his 1. Capite. Qui sibilo molestus fuit in oppido Schiltach, de quo Thesi 8. Capitis præcedentis *conflagrationis totius oppidi*, administra infelici muliere, causa fuit.

Cùm fortunæ bonis coniungo *infantes*, eos maximè, qui baptismatis sacramento initiati non sunt. In his haud rarò parentibus incommodatur; dum propriorum loco, per Spiritus, alij supponuntur, qui vel graui morbo plerumque tota vita laborant; vel vbi adoleuerunt: corruptis moribus magnas difficultates parentibus afferunt.

18. Sextus modus esse potest, quòd ad *stuprum atque nefandos congressus* quandoque solicitant: aliquando etiam vim tentant adferre inuitis. Huius exemplum obseruatum est, in oppido Flandriæ, Boerburgi, haud procul à Grauelinga, anno Domini 1587. vbi post quatuor annorum molestias, quas vir doctus atque pius, Ioannes à Porca, ibidem Plebanus, cum castissima sorore passus est; Spiritus tandem compti adolescentis personam induit: & sororem solam domi deprehensam, primò muneribus, deinde minis ad *stuprum* sollicitauit: tandem etiam, vbi sic nihil proficit, vim virginis pudicitiæ afferre cœpit: & perfecisset, nisi superueniens frater sororem ex Dæmonis manibus eripuisset, quemadmodum patet copiosius ex Appendice ad historiam anni 87. Michaelis Isselt.

Similia duo habet Cæsarius, quorum alterum Bonnæ accidit, apud Coloniam Agrippinensem, alterum Prumiæ in Eiflia. Bonnæ cùm quidam filiæ suæ, pudicitiæ timens, illam in solario domus suæ, si quando exiret, includeret, Spiritus in forma adolescentis ad virginem ingressus, cum *illa rem habuit.* ægerrimè tulit illa se à Spiritu deceptam, tantumque non in furorem rapiebatur. Pater filiæ casum miseratus, vt in posterum à Spiritu molestatione libera esset, ipsam alio misit

misit. Apparet mox Dæmon; vxorem suam repetit:& stomachabundus ita pectus parentis percussit, vt post sanguis vomitum tertia die exspirauerit.

Prumiæ verò non fœmina, sed vir Diaboli versutias expertus est. Veruntamen iusta sua culpa. Sollicitauerat ille puellam, vt ad se intempesta nocte, libidinis explendæ causa, veniret. Venit non illa; sed in illius forma Spiritus Nequam, *fœdumq́; concubitum* perficit. Prius illud Cæsarius cap. 8. posterius ca. 10. li. 3. recenset.

Addimus his, quod Sozomenus in Trip. l. 8. ca. 1. refert de Apelle eremita, & fabro ferrario. Huic, cùm nocte quadam pristinum exerceret, apparuit Dæmon, sub *vmbra*, vt loquitur Sozomenus, *siue forma speciosæ mulieris*, inuitans eundem ad *turpem libidinem*, nec non ad labefactandam corporis, & vitæ, quam diu coluerat, puritatem. Statim ille ferrum quod elaborabat, è fornace extrahens, in faciem eam percussit. Et Dæmon stridens ac ingemiscens, procul aufugit.

Fuit & Menippus Lycius annos natus 20. & quinque in huius familiaritatem in hunc modum se insinuasse dicitur Spiritus sub forma mulieris. Pergebat quandoque Menippus Corintho Cenchras solus. Et ecce phantasma quoddam illi occurrit, quod se in mulieris speciem conformauerat: atque ex manu apprehendens Menippum: Iampridem, inquit, se illius amore teneri captiuam. Eius blanditijs delinitus Menippus, vesperi *ad mulierem pergit, ac deinceps frequenter*, perinde ac ad suas delitias, donec tandem à Mago edoctus intellexit Lamiam esse seu Spiritum Nequam. Rem pluribus prosequitur Rodoginus Cœlius, l. 16. ca. 4. Vide aliud huius rei exemplum capite 92. huius Disputat.

CAP. XX.

Quæ ratio & conditio Vocum, Sonorum, atque Tumultuum, qui auribus viuentium percipiuntur, & à Spectris, siue Spiritibus, locis infestis excitantur.

NOn solùm *quomodo* Voces, Clamores, Gemitus, Risus, Cantus, Strepitus, Tumultus, & quæcunq; subauditus sensum cadunt, & à spiritibus infestis locis excitentur, hoc Capite nobis explicandum erit: sed &, An hæc *verè* excitentur, & *verè talia* sint, qualia vulgi opinione putantur, definiendum. Imò verò *hoc* prius constituendum; vt *illud* facilius docere valeamus. 1.

Voces

2. Voces igitur, quæ audiuntur, si propriè loquamur, voces non sunt. Vox, inquit Aristoteles, *est ictus aeris respiratione attracti: qui quidem ab anima fit ea, qua his partibus collocatur, ad eam partem, qua gurgulio appellatur*, Solorum animalium est Aristoteli, habere *voces*: & non quidem omnium; sed respirantium tantùm: quorum etiam non quicunque sonus Vox est; sed ijs tantùm, quorum etiam attractus, & qui animalis vel affectum, vel conceptum significat. Iam verò Spiritus animalia non sunt. Nulla est in ijs respiratio; nulla anima; nulla pars, quæ animæ motionem *excipiat*; *nullus gurgulio.*

Quòd si voces non sunt, quas Spiritus formant; nec veri erunt, quos excitant, *Clamores*. Quid ita? Quia ea ratio Clamoris est, vt sine voce esse nullo modo queat. Neque enim aliud est Clamor, quàm intensa vox: nec vllus Clamores, alijs, quàm viuentibus, tribuerit.

3. *Gemitus* affectuum, eorum, à quibus eduntur, sunt signa; quemadmodum & *Suspiria* qui igitur affectibus carent, *Gemitus* edere nequeunt. Sed tamen non apud quoscunque affectus esse possunt, possunt & *Gemitus* esse. Eas etiam partes, quibus vox ad sui formationem indiget, requirunt; quibus cùm Spiritus careant; possunt quidem videri *Gemitus* edere, sed reuera non edunt.

4. *Risus* eadem est ratio. Omnis qui à Spiritibus fit, simulatus est, specie sui fallit. Sed & *Risus* ridendi potentiam sequitur, quam Philosophi contendunt affectum quendam rationalis esse animalis. Quis verò Spiritus animalia rationalia dixerit?

5. *Cantus, Concentus, & Melodia*, qua Aquilonares Spiritus nocturnos viatores, armentorumque & gregum custodes recreant; à sono, qui fistulis, organis, alijsque musicis instrumentis excitatur, non differt. Quemadmodum igitur hunc sonum propriè *Cantum* non dixeris; ita neque *Melodiam* atque *Concentum*, cuius Spiritus sunt auctores. Sonus tantùm est, & præter sonum nihil. Quid quod Cantus vocis quædam sit modulatio? Quomodo igitur *cantare* Spiritus conueniet, quibus vox negatur?

6. Hinc est, quòd Spiritus in voce, clamore, gemitu, risu, cantu formandis, *nullis organis*, quemadmodum homines atque animalia, quæ voces formant, opus habeant. Non indigent ore; non lingua; non palato; non labijs; non dentibus; quæ in articulata magis voce requiruntur. Non pulmone, arteria siue gutture, corde, gurgulione, cum viginti suis musculis; quæ ad alias, non ita articulatas, necessaria sunt.

Sed &

Sed & plerunque cùm voces simulant, *nihil horum* possident Spiritus: vt illi in primis, qui clam & secreto, voces fingunt. Cur assumerent, quod ad nullos vsus ipsis seruire debet? Possunt simulare voces, absque vllo prædictorum instrumentorum auxilio, quemadmodum & simulant, vt plurimùm. 8.

Quando verò apparent Spiritus, vt se viuentium oculis obijciunt; his quidem instrumentis, ore, lingua, faucibus, dentibus instructi aliquando (*non enim semper*) sunt, non quod his, ad voces formandas opus habeant; sed quod non ita, sine his, commodè, propositos sibi fines assequuntur. 9.

Cæterum, quamuis omnia iam dicta *specietenus* talia sunt, qualia vulgò iudicantur; *Soni* tamen reuera esse possunt. Nonne quandoque aures audientium percelluntur? Nonne audiendo molestiam aliquando patiuntur? Et hoc forsitan sine vero *sono*? 10.

Quocirca & ipsi infestantes atque molestantes Spiritus; licet verè *voces* edere nequeant; quemadmodum demonstratum est, veros tamen possunt edere, eduntque *sonos*. Non tot ad *sonum*; quod ad *vocem* sunt necessaria. Multo paucioribus indiget *sonus*. Et à non viuentibus veri possunt excitari, excitanturque *soni*, quamuis non veræ *voces*. 11.

Hinc est, vt translata significatio verborum non sit, quæ Spiritibus tribuuntur, & præter sonum nihil in se includunt: translata sit, si Spiritibus tribuuntur, quæ in genere sunt vocum. Prioris generis sunt *strepitus*, *tumultus*, & his similia: posterioris *clamor*, *risus*, *gemitus*, *illachrymationes*, &c. 12.

Dum tamen *sonos* excitant Spiritus, non vnum aliquid illorum sunt, quæ ad sonos formandos sunt necessaria. *Tria* illa sunt; corpus percutiens: corpus percussum: & medium, in quo sonus recipitur. Nihil horum sunt Spiritus. Veruntamen quia possunt percutientia corpora, percussis admouere: inter quæ interceptus aer ruptus & fractus sonos format; ipsi *sonos edere* dicuntur. 13.

Sonos igitur *veros* edunt Spiritus, dum loquuntur, clamant, gemunt, illachrymantur, rident, tumultuantur, strepitus excitant. An verò *semper*? An *aliquando*? An, vt *plurimùm*, vel rariùs? Tria quæruntur. Respondetur ad singula. 14.

Non *semper* edunt. Argumento illud est, quod accidat, vt in multorum præsentia quidam nonnunquam sint, qui tumultus, strepitusque Spirituum se audire credant, & constanter asserant: cùm interim cæteri præsentes percipiant nihil. 15.

16. Scio & hîc *veros quandoq;* esse sonos, qui ab his audiuntur, ab illis non audiuntur. Quemadmodum organum visus atque tactus: gustus atque olfactus; ne suo officio fungantur, impedire possunt Dæmones; ita possunt auditus: & dum in his impediunt, in illis suas ipsis functiones permittere possunt. sed tamen, vt hoc fieri potest; ita & illud; vt prorsus auditui illudatur, & nullus verus ad ipsum sonus perueniat; quamuis interim sibi quis, quòd veros sonos audiat, persuadeat. Si fallere possunt, vt quis videre se credat, cùm videat reuera extra se nihil: non poterunt fallere, vt credat quis se audire sonos, quos reuera non audit? Non igitur *semper* veros sonos edunt.

17. *Aliquando* tamen edunt. Pro hoc posset nobis communis omnium sensus atque consensus seruire: qui quod *veros* sonos, tumultus, strepitus audiant, omnino sibi persuadent: nec vt contrarium sentiant, induci possunt.

Sed tamen pro eodem duplex ratio militat. Altera est, quòd quandoque auditus organum grauius in horum sonorum perceptione lædatur: Altera, quod ab omnibus, qui aliquo communi loco circumscribuntur, percipiantur; quamuis etiam ex omnibus illis vnus aliquis sit, quem Spiritus persequantur.

18. Sed &, *vt plurimum*, veros sonos excitari dixerim: tum quod in hoc negotio difficultatem magnam Spiritus non habeant: tum quòd qui audiuntur tumultus, ab omnibus, vt plurimum, percipiantur: quemadmodum exempla, primo Capite allata, docent; & confirmat quotidiana experientia.

19. Interim, quamuis veri soni audiantur, & excitentur: non tamen credendum est, semper *ijs corporibus* excitari, quibus excitari videntur. sæpe disiecta putatur suppellex; quando illa prorsus mansit immota. Sæpe excitatus malleis sonus; quando nullus in domo malleus. Sæpe armorum collisione iudicatur fieri tumultus; quando nulla arma, sed armorum tantùm inanes formæ.

20. Hic plurimum Spiritibus seruit *aër*: Hunc illi concitant. huius varia collisione, constrictione, disruptione, allisione, & vt ita dicam, inundatione; nunc rugitum leonum simulant, nunc mugitum taurorum, nunc serpentum sibilum, nunc porcorum grunitum, &c.

21. Quocirca aer hîc non tantùm *medium* est, per quod sonus ad aures defertur: sed nunc quoque *percutientis* corporis, nunc *percussi* subit rationem. *Percutientis* quidem, dum percussum aliud pulso à Spiritibus

ritibus aeri resistit; *percussi* verò; dum aliquod solidius in illum facit impressionem.

Atque ita quidem *sonus* formant Spiritus, dum à collisis corporibus illi excitantur, & *verè veri* audiuntur. Sed tamen, (quemadmodum diximus) non *veru* semper, realisque sonus est, qui percipitur. 22.
Vt visum, ita *auditum illudi* contingit. Nunquid non qui phrenesi laborant, non solùm se mira videre; sed & mira audire existimant? cùm tamen nihil sit, quod vel extra ipsorum sit visum, vel extra auditum? Et nos, cùm somno capiti, dormimus; quoties somniantes respondemus ijs, quos in somnis, tanquam interrogantes, & nobis loquentes imaginamur? & tamen hîc nulla aut vox, aut sonus ad nostras aures pertingit.

Varijs igitur, & non vno, modis contingit audiri Spiritus. *Vnus* est, in quo viuentibus non illuditur; quia & verus sonus est, qui ad aures defertur; & verè ab ijs corporibus excitatur, à quibus excitari creditur, *Alij* sunt, quibus viuentibus illuditur: qui & ipsi *varij* sunt. 23.

Contingit primò viuentibus illudi, non quidem obiecto auditus (sono inquam) quasi reuera is non sit, qui ad aures defertur: sed soni *authore* & causa: dum malleis, vel gladijs, vel supplectile iudicatur excitari, qui non nisi concusso aere excitatus est, Secundò illudi contingit, quando iudicatur *extra* hominem factus, qui in homine vel in miringa excitatur. Quemadmodum enim in externo aere sonos possunt efficere Spiritus, qui ad hominum aures deferuntur: ita possunt in ipsa aure: qui tamen ab audientibus illum, extra aurem factus credatur. Et his duobus modis, quemadmodum & primo, *verus realisq; sonus* percipitur semper. 24.

Aliquando nullus *realis* sonus est, qui percipitur: percipi tamen iudicatur. quemadmodum in phreneticis, & dormientibus accidere diximus. Atque hoc *dupliciter* accidit, deriuatione specierum soni ad organum sensus; & imaginatione. Hîc solius imaginationis est operatio: ibi aliqua auditus, Sed hæc alterius loci. Nostra prosequamur. 25.

CAP. XXI.

Quæ ratio & conditio formarum, quæ in oculos incurrunt: quibus se viuentibus Spiritus & Spectra exhibent.

QVem in ijs, quæ *auditui* obiecta sunt, ordinem seruauimus 1.

 idem

idem in rebus visis seruandus est. Principiò de visarum rerum *condi-tione*; tum deinde de *modis*, quibus Spiritus, & Spectra conspiciuntur, agendum est.

2. In priori illo *Tria* quæruntur. Primò, Vtrum *reuera hoc sint*, quod videntur Spectra. Secundò, si reuera hoc non sunt, An quando ita videntur, *sint saltem res animatæ*. Tertiò, An si animatæ non sint, *reuera saltem sint corpora*.

3. Quia verò præcipuè *tribus* formis diuersis se Spectra exhibent viuentium conspectui, *humana*, scilicet, *brutorum*, & *monstrorum*: *primum* illud trium explicationem postulat. quæ sunt. 1. An veri sint *homines*, qui videntur humana forma. 2. An vera *bruta*, quæ brutorum conspiciuntur specie. 3. An vera *monstra*, dum monstrorum occurrunt formæ.

4. *Homines non sunt, qui forma humana videntur Spiritus: quacunq; etiam se forma simulent*; tristi, læta, amica, horrida; graui, leui: id in humanis Spiritibus certum est; propterea quòd defunctos illi referant: qui ad vitam, non nisi grauissimo miraculo (quod hîc nullum est) reuocari possunt. In Diabolis verò multò est manifestius; cùm & illorum proprium sit hominibus illudere: & vires ipsorum tantæ non sint, vt vel hominem producant nouum; vel à morte ad vitam reuocent defunctum.

5. *Bruta, quæ conspiciuntur, sæpe specie sui fallunt, aliquando etiam hoc sunt, quod videntur*, atque tum, vel opera Spirituum, de nouo producta sunt; vel aliunde adducta *fallunt* plerunque illa, quæ intempesta nocte conspiciuntur; aut, si alijs temporibus, vsum diuturnum non habent, moxque euanescunt; qualiacunque illa sint, siue perfectorum, siue imperfectorum animalium formas referant. *Opera Spirituum* aliquando illa producuntur, quæ animalia imperfecta, siue incisa, vocantur. Quando *perfecta* conspiciuntur, & vera sunt; non à Spiritibus facta sunt, sed aliunde adducta.

Postremi huius generis (nam de cæteris constat) vnum producit B. Hieronymus in Vita Hilarionis. *Ad Hilarionem quoq;*, inquit, *animalia quotidie* pertrahebantur; in quibus Bactrum Camelum enormis magnitudinis, qui iam multos obtriuerat, triginta & eò amplius viri solidissimis funibus ligatum cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi: spumabat os: volubilis lingua turgebat: & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti Senex. Statim verò, & qui adduxerant, & qui cum sene erant, vsque ad vnum omnes diffugêre. Porrò ille solus perrexit obuiam. & sermone Syro: Non me, inquit, terres Diabole, tanta mole cor-

por

poris, & in Vulpecula, & in Camelo vnus atque idem es. Et interim perrecta stabat manu. Ad quem dum furens, & quasi eum deuoratura bellua peruenisset, statim corruit summissumque caput terræ coæquauis: mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subitò mansuetudimem. Docebat autem Senex, hominum causa, Diabolum etiam iumenta corripere: & tanto eorum ardere odio; vt non solùm ipsos, sed ea, quæ ipsorum essent, cuperet interire. Hactenaus B. Hieronymus.

Monstra si quando videntur, propemodum semper opera Spirituum sunt. In genere animalium nullum nouimus, quale B. Hieronymus refert, *hominem equo mixtum*; & aliud, *fronte cornibus aspera, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat.* Quod si quidam, cum Plinio li. 7. c. 2. Satyros subsolanis Indorum montibus, tum *quadripedes*, tum *recticurrentes*, humana effigie, admiserunt; nobis in hoc argumento contrarij non sunt: quoniam hi ipsi Dæmonem prodent; vt per quos humanum sermonem sensumque mentitur; & humanam, aut etiam plusquam humanam vim atque sapientiam ostentat. 6.

Igitur si *reuera* nec homines sunt, nec bruta, nec monstra, quæ conspiciuntur; profectò errant; qui in his *ipsorum operationes*, quæcunque tandem illæ sint, posuerunt: aut operationum *principia & organa*; aut quicquam, quod illa pro conditionis suæ ratione postulare potest. 7.

An *saltem sunt res viuentes & animata? Nec hoc sunt.* Atque hoc secundo loco explicandum erat. Quomodo enim *viuentes* res dicemus, quæ neque in hominum sunt genere; neque in vllo brutorum animalium? 8.

Vnum genus formarum, quibus terrent & molesti sunt Spiritus, in numero *viuentium* posuero: illud scilicet, quod, imperfecta animalia, quæ opera Dæmonum fieri possunt, repræsentat: præter hoc vix aliud. 9.

Interim tamen, quod tertio loco dicendum est, *corpora persæpe sunt, quæ videntur Spectra*: sub quibuscunque etiam figuris videantur. Vera corpora sunt homines qui conspiciuntur. Vera corpora, bruta animantia. Vera corpora monstra. 10.

Triplicis autem generis hæc corpora sunt. Aliquando quidem *vera & viua* ipsorum, quæ videntur; quemadmodum illa imperfectorum animalium, quæ diximus: & perfectorum aliunde allatorum. Aliquando *vera quidem sed non viua*, vt si hominis defuncti ex patibulo corpus circumferant. Aliquando *nec viua, nec vera*; vt si aliquod, ex aere, forment, quod vel hominis, vel alicuius animantis externam formam simulet. 11.

12. Perſæpe diximus corpora eſſe, quæ conſpiciūtur. Non enim ſemper ſunt. Accidit non rarò, vt corpora eſſe iudicentur quæ oculis obijciuntur; corpora autem reuera non ſint. Quemadmodum auditum fallunt, ita poſſunt fallere & fallunt viſum Spiritus.

13. Ex dictis inferimus, *quatuor* modis Spectra oculis viuentiū obijcit. Primus eſt in veris animalibus. Secundus in animalium tantùm corporibus. Tertius, in animalium tantùm externis formis, non verò animalium corporibus, licet veris corporibus. Quartus, in animalium tantùm formis, abſque vllis, vel alijs, vel animalium corporibus.

14. *Quibus verò modis hæc omnia Sipritus efficiunt?* Hoc, quia ex dictis haud difficile eſt conijcere, breuiſſimè nunc, non tam explicandum, quàm indicandum. *Verà igitur animalia*, ſi aliunde ad ſuum vſum aſſumant Spiritus; re externa non indigent: præſtant ipſi hac virtute, vt corpora poſſint de locis ad loca transferre. Si producant, rerum externarum operam requirunt; earum ſcilicet, in quibus virtus, qua animalia producuntur, quaſi lateat.

15. Dum hominum, animaliumq́ue *corpora* exhibent, non plus negotij habent, quàm dum viua corpora de loco transferunt ad locum: immò minus; propterea; quod hic defunctorum corpora, quæ reſiſtere non poſſunt; ibi viua animalia, quæ reſiſtere quodam modo poſſunt, transferant.

16. Quando animalium *formas in alieno corpore* exhibent; ibi animalium nihil eſt, præter externam formam; ad quam aerem, quo, vt plurimum, vtuntur, aptant. Quemadmodum verò corpus hoc aerum facilè diſſoluitur, ita externa forma in aere efficta, euaneſcit facillimè.

17. Quartus modus, *quo viſui* maximè illuditur, varius eſt: prout varia ſunt, quæ ad viſum concurrunt: obiectum, medium, potentia. Et nunc quidem obiectum aliter atque aliter afficiunt: nunc medium: nunc potentiam. Huic illum adiunxero, quo viſus nihil afficitur; ſed omnis occupatio eſt in imaginatione, & imaginatione perficitur: quamquam viuentes viſum affici exiſtiment. Hæc breuiſſimè. Plura de his, & exacta, noſter Ludouicus Molina in primam partem D. Thomæ.

CAP. XXII.

De ratione atq; modo; quo Spectra tangunt: vſtionem & verbera viuentibus afferunt, & necis cauſa exiſtunt.

Quod

QVod *tactu* viuentes aliquando Spiritus percipiant, certum est. 1.
Superiùs, Cap. 19. id pluribus est probatum, ex molestia hominibus per Spiritus allata; quam etsi quandoque alijs, præcipuè tamen tactus sensu perceperunt. *Quinq;* autem, in modis superius recensitis, difficultatem habent, quæ hoc Capite explicanda sunt. Primum est, Vtrum ipsi Spiritus *vi tangendi* valere, & verè tangere dicendi sint. Alterum. Cur *frigida* ferè percipiantur Spirituum, quæ tanguntur, corpora; aut certè non ita calida. Tertium, Qua ratione *vstionis*, quam aliquando afferunt, sint causæ. Quartum, Quomodo *verbera* & *vulnera* infligant, cùm armis omnibus videantur destituti. Quintum, Quomodo *mortem* atque *necem* procurent.

Tangere Spectra dici posse, si quæstio est de tactu, quem Aristoteles *Mathematicum* vocat, omnino clarum est. Siquidem fieri potest, vt (in quo ratio *huius tactus* consistit) inter Spectra, atque aliud corpus nihil sit medium; & vtriusque exerema simul existant. At si de tactu illo sermo sit, qui *viuentium potestas* est; & primarum præcipuè qualitatum est capax, nec tangere dici debent Spectra, nec virtute tangendi esse instructa: propterea, quod, principiò talis tactus, anima scilicet informante, careant. 2.

Quamuis autem verè non tangant, verè tamen à viuentibus tanguntur. Nam & virtute tangendi instructa sunt viuentia; & qualitatum tactibilium impressionem sentiunt, quandoque vel tangunt Spectra, vel tanguntur à Spectris. 3.

Subfrigida verò, vt plurimùm, percipiuntur corpora Spirituum, quæ tanguntur, id obseruant, tum illi, qui nocturnas molestias à Spiritibus sustinent: tum qui cum ijsdem nefarios congressus exercent. Nec mirum. Nam, vt plurimùm, vel defunctorum, vel ex aere compactorum corporum ministerio vtuntur: quæ & natura sunt frigida, & caloris, si alicuius, certè illius naturalis viuentium, capacia non sunt. 4.

Vrunt quandoque viui Spirituum attactu. Quo modo verò? An fortè igne illo, quo damnati torquentur infernali? An alio aliquo corporibus assumptis *ingenito*? An quem ipsi, sua vi *per se producunt*? An *sublunari* assumpto? An alio) *Non infernali*. Non, quia illum secum ex inferno ad viuentes deferre non valent; sed quia vt deferant, nulla necessitas cogit. Nec enim corpora, quæ circumferuntur, illo torquentur: & Spiritus extra infernum existentes, etiam illo infernali verè torquentur, quamuis inferni terminis ille maneat circumscriptis. *Non corporibus assumptis ingenito*. Nullus ipsis

ipsis ingenitus est; quin potius omnem sua natura reijcere videntur. *Non sublunari*, quoniam hunc, quòd ex suo loco detrahant; & sibi apud nos seruire faciant, vix credi potest. Quo igitur? *Aliquo à se producto*. Et quomodo? Aliorum corporum, quæ ignem possunt & excitare & fouere, subsidio.

6. Sed tamen præter hunc, & alios duos *vstionis* modos, norunt, & fortè vsurpant. Vnus est, per candentes carbones, titiones, aliasque res, quæ ignem concipiunt, & fouere possunt. Alter, per vrticas, & res, non formaliter, sed virtute calidas; quarum cùm vires cognoscant, miris & occultis, sed tamen veris, modis vstionem efficiunt.

Nec dubitabit veris, quamuis occultis modis hæc fieri, qui meminerit rerum admirandarum, quarum mentionem facit Plinius lib. 2. cap. 103. & 107. flammæ, inquam, quæ in Nympheo exit è petra, pluuiusque accenditur: fontis quoque Iouis in Dodone, qui quamuis gelidus sit, si tamen extinctæ ipsi faces adhibeantur, eas accendit, quemadmodum extinguit iniectas in se accensas: præterea fontis frigidi in Illyrijs, super quem expansæ accenduntur vestes.

7. *Verbera atq; vulnera* tribus modis infligunt. Nunc per assumpta corpora: nunc subsidio concitati aeris: nunc neutro horum modorum; sed vi atque sua potestate nuda. *Prior* modus difficultatem nullam habet. Quemadmodum nos fuste, hasta, gladio, similibusque instrumentis, in vulneribus infligendis vtimur; ita Spiritus assumptorum corporum membris. Alter, qui opera concitati aeris fit, clarus est. Neque enim quisquam ignorat plurimum posse concitatum aerem, argumento sunt, vi ipsius disiectæ ædes, concitata maria, confractæ arbores &c. *Tertium* confirmant vires Dæmonum, quæ in corpora tantæ sunt, vt illa disrumpere atque distrahere minimo negotio valeant.

8. Quibus modis vulnera infligunt & verbera ijsdem *mortem* consciscunt: propterea, quod inflicta vulnera & verbera, via quædam sunt ad mortem, in qua cùm longior progressus sit, tandem ad mortem peruenitur, & vita amittitur. His venenum adderem, quod dum viuentibus afflant, vita priuare possunt.

CAP. XXIII.

Qui ſint veri proprij auctores eorum, quæ in Spirituum infeſtationibus, atque moleſtijs percipiuntur vel viſu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio: & oſtenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minimè.

MOleſtias, quibus Spiritus viuentibus infeſti eſſe ſolent ad *Tria* capita reuocauimus: alias viſu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus ſingularum rationes. Poſt hæc ipſarum verus & genuinus auctor inquirendus eſt, & diſcutiendum, *Sintne ſinguli Spiritus, qui moleſti ſunt, omnium moleſtiarum, quæ ipſis tribuuntur, per ſe auctores*; an potiùs per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum *nomine*, vel ipſis *præſentibus* excitantur. 1.

Et de Spiritibus *humanis* præcipua quæſtio eſt: non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, ſcientia, atque potentia: quaſcunque recenſuimus moleſtias *per ſe*, ſuiſque viribus poterunt excitare; de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non ſine multis, magniſque rationibus dubitatur. 2.

Primùm enim *ingenij acumine atque perſpicuitate* Dæmoniorum Spiritus plurimum ſuperant humanos. Quamuis n. & hoc quidam mortales excellant; & quædam quaſi naturæ monſtra inter homines, vſi ſint; Dæmoniorum tamen quoſcunque homines, tantùm ingenij præſtantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? Vt nulla humana, eorum perfectionem attingat. 3.

Deinde *ſcientia* Spirituum humanorum multò illorum inferior eſt. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vaſtiſſimo orbe, à condito mundo obſeruarunt: &, quod præcipuum eſt, rerum omnium ſpecies atque ſimulachra, quæ ſcientiarum quoddam quaſi ſunt ſeminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi ſunt) acceperunt; in quibus ob id, quandocunque lubet, non minùs, quàm ſpeculo, rerum naturas proprietateſque clariſſimè perſpiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obſeruarunt? Qua- 4.

rum rerum ſpeciebus, niſi quas ex hiſce inferioribus, quaſi emendi-carunt, ſunt inſtructi?

5. Sed etſi ingenij acumine abundarent Spiritus humani: & quibus Dæmones ornati ſunt, pollerent ſcientijs; necdum tamen illos accederent; propterea, quòd *viribus*, quæ hic etiam magnæ requiruntur, multò ſint Dæmonibus inferiores. Comparatur homo, *fœno*, quod hodie eſt, *& cras in clibanum mittitur*. Comparatur *fœni flori* quæ citò decidit. Eſa. 40. At de Dæmonibus dicitur, quòd non *ſit poteſtas ſuper terram, quæ cum eorum poteſtate conferri comparariq́ debeat*. Iob.2.

6. Et hæ quidem ex ipſorum Spirituum conditione rationes petitæ non immeritò dubium animum reddunt. Sed res, quæ cum moleſtijs ſunt coniunctæ, difficultatem augent plurimum. Quàm enim ſunt variæ? magnæ? multiplices? ſtupendæ? humanam fidem propemodum ſuperã tes? Obſeruatur primùm varius motus: deinde producuntur rerum diuerſæ formæ, oculiſque viuentium obijciuntur: formantur corpora, & quidem diuerſiſſima, pro ætatum, ſexuumque conditione; eademque de locis ad loca transferuntur: Fiunt varij ſoni; nunc graues, nunc leues; excitantur tumultus; audiuntur voces: vis viuentibus infertur: protruduntur, retrahuntur. Nunc mors ipſis adfertur, nunc infliguntur vulnera. Denique ſexcenta his ſimilia notantur. Hæccine vniuerſa humanos Spiritus auctores habere credendum eſt?

7. Habere probant ipſi Spiritus, qui apparere dicuntur; hæcque hiſque ſimilia efficere. Non habere perſuadet & rerum, quæ fiunt magnitudo; & Spirituum infirmitas. Nos in re difficili, & ardua & dubia; quantum ratione & coniectura aſſequi poſſumus, *ſaluo melius ſentientium iudicio* docebimus; ſi prius vnum atque alterum, de quo dubium nullum eſt, poſuerimus.

8. Primum eſt, *Omnia hæc non malè humanis Spiritibus tribui, quando, hiſce Spiritibus præſentibus, Angeli* (boni an mali non laboro, poſterius hoc, c. ſequenti explicabitur) *hæc in perſona humanorum Spirituum efficiunt*, vt ob id non malè dicamus nos *humanos Spiritus vidiſſe*; quamuis quicquid viderimus, opus fuerit Angelorum: & *audiuiſſe humanos Spiritus*, *ab yſq́ moleſtiam paſſos*; quamuis moleſtiarum authores fuerint Angeli. Nónne Imperatorem rectè ſe vidiſſe dicet; qui chlamydem, quæ Imperatorem texit, vidit? Nónne à Rege dicitur ſupplicio affectus; qui à Regijs miniſtris, qui Regis perſonam ſuſtinebant, ſupplicium tulit? Non mentiebatur, qui populo Iudæorum dicebat, Deut. 6. *Audi Iſrael: Ego ſum Dominus Deus tuus*: & tamen non Deus loquebatur

tur, ſed Angelus: qui dicere poterat ſe eſſe *Dominum Deum*, quia Domini Dei perſonam ſuſtinebat.

Alterum eſt, *Omnia illa opera*, quæ recenſuimus, *etiam tunc rectè poſſe humanis Spiritib. tribui, quādo ipſi autoproſopos præſentes non ſunt; ſed tamen in ipſorum perſona, ab Angelis fiunt*. Scripturæ mos eſt, vt rerum Imagines iiſdem nominibus inſigniantur, quibus ipſemet res ſolent appellari. Cæleſtium poteſtatum imagines, quæ ex metallo formatæ ſuper arcam Teſtamenti collocatæ erant, nomen *Cherubin* retinent. Exod. 25. Rex Pharao, qui ſpicarum atque boum imagines futuræ ſterilitatis nuncias, viderat dormiens, nihil ſe niſi *Spicas & boues* vidiſſe teſtatus eſt. Gen. 41. Et Pincerna Pharaonis in carcere cum Ioſeph exiſtēs *vitem* ſe in ſomnis vidiſſe dixit, in qua eſſent *tres propagines*: & tamen nec vitem, nec propagines; ſed rerum illarum imagines vidit. Ibidem. Et nos quoq; cùm pictam videmus tabulā, eorum ipſam nominib. compellamus, quorum formas refert ſpecies. 9.

Veruntamen quamuis hæc ita ſint; non tamen nullæ hic ſunt Spirituum humanorum partes. Quamuis *aliquando* ipſi præſentes non ſint; non tamen *ſemper* ſunt abſentes. Quamuis non *omnia* per ſe faciunt: non tamen dicendum eſt facere omnino *nihil*. *Aliquando* præſentes ſunt in propria perſona. *Aliquando* quædam efficiunt. Et *quandoq;* etiam poſſunt, quæ tamen non faciunt. 10.

Quando igitur ſunt præſentes his moleſtijs humani Spiritus? Quid in his poſſunt? Quid faciunt, & *per* ſe moliuntur? 11.

Quando ſint autoproſopos præſentes, non ſemper clarum eſt. Vide quæ ſuperius c. 10. 11. dicta.

Non certò *ſemper* conſtat, quid *per ſe* ipſi hic faciunt.

Quid vel poſſint, vel non poſſint ſequentibus docemus Aſſertis.

Primum ſit. *Poſſunt defunctorum hominum Spiritus propria virtute ad alia atq; alia loca tranſire; nec in hoc opus habent vllo vectore*. Ita docet Toſtatus, in 25. Mat. q. 772. Cur enim non poſſent? An ipſis vis omnis ſe mouendi, poſtquam corpora depoſuerunt, adempta eſt? Quis credat? Iiſne locis, vbi corpora intereunt, ſemper manent? quid abſurdius dici poteſt? 12.

Subſiſtentes quædam *per ſe*, naturæ ſunt humani Spiritus, quando corpora reliquerunt: valentque perfecta & intelligendi & appetendi virtute, quid ſi igitur tum locum quendam ſibi conuenientem apprehendant; & illic eſſe atque conuerſari deſiderent; nónne eodem ſe ſuis viribus promouere, niſi ſuperioris authoritate (quæ tamen ius naturæ ipſis ſaluum relinquit) prohibeantur, poterunt? Sic ſi præſentem, in quo degunt, ſibi intelligant eſſe 13.

molestum & pernitiosum, volentq; inde cedere; annon valebunt?

14. Imperfectissima illa animalia Aristoteli sunt, quæ ita locis affixa sunt, vt se mouere inde nequeant: & tamen inter hæc ipsa, nulla sunt, quæ non aliquousque vel aliquatenus, se possint promouere: Et hominũ Spiritus, qui inter naturas creatas post Spiritus cęlestes principem locũ obtinent, omni, se mouendi, virtute destituti erunt?

15. Valent virtute se mouendi mentes illæ cœlestes, & quidem maxima. Ita constanter cum Theologorum schola docent Philosophi: Sed ad harum conditionem proximè accedunt Spiritus humani, à corpore seiuncti, præstabunt igitur & ipsi eadem, qua illi, mouendi virtute.

16. Hinc est, vt animabus, siue humanis Spiritibus, duplex mouendi vis collata sit:altera, qua corpus,quod vegetant;altera, qua se mouent, Illam exercent,cum corporibus sunt inclusi:hanc, dum à corporibus sunt expediti. Illam habent communem cum brutis animantibus: hanc cum Spiritibus cælestibus, qui omnis concretionis cum materia, sunt expertes.

17. Sed si se mouere possunt; quid est, quod anima Lazari, illius Euangelici, Lucæ 16. dicitur, *ab Angelis deportata in sinum Abrahæ?* quid opus vectore Spiritui firmo atque robusto? Absurda nimium est sententia quorundam,hinc colligentium, Animas corporibus exutas mouere se loco non posse: quod *ab Angelis*, quasi mortuum & ignauum onus dicantur *deportari*. Non ea vim *portandi* verbum habet; vel significet onus gestare;sed pro *ducere* positum est; vt in illo psalm.90. *In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* Neque enim significat Propheta Angelos manibus portaturos Christum:sed ita ducturos,quacunque incederet,& ita perfecturos, vt non magis ad lapidem posset offendere; quàm si manibus gestaretur. Eodem modo significatur animam Lazari portatam ab Angelis. Quocirca non magis, ex hoc loco, animas, quam ex illo Psalmi Christum moueri non posse, probari potest. Non Angelorum ministerio Lazari anima indigebat, Honoris officium, quod ipsi debebatur, præstabunt Angeli.

18. Idem beneficium *beatis animabus*, quando ex hoc seculo emigrant, ijdem Angeli præstant, quæ alioquin per se absque vllo cœlestium Spirituum subsidio & sodalitio, mox ad cœlestia regna transuolare possent. Neque enim animæ hæ locum possunt ignorare, aut quò & quà tendunt, beatæ enim sunt; & quæ ad ipsarum conditionem pertinent, nôrunt perfectè. Neque deest ipsis facundum mouendi, hoc iam demonstratum est. Et cùm ipsos ardens cupiditas

tas teneat; vt Christo sint præsentes; summaque obedientia, vt sententiam, quæ pro ipsis lata est, cùm corpora relinquerent, expediant; subitò se ad cœlos transferent. Vide Tostatum, in 25. Matth. q. 777.

Et quamuis *purgandorum Spiritus*, non sine custode Angelo, ad supplicij locum descendant; non tamen ille vector, sed ductor ipsorum est, sciunt illi Spiritus, postquam è corpore egressi; quis ipsis locus destinatus sit. Et licet pœnas horreant, promptissimè tamen ad illas se offerunt: adeoque ad supplicij loca festinant, cùm sciant peccatis suis illas deberi; & ijs persolutis aditum sibi ad cœlestia sempiterna & immensa gaudia patere. Angelum tamen ductorem atque socium habent, partim, vt viam, quam ignorare possunt, demonstret: partim, vt solatium aliquod ab ijsdem percipiant. Vide Tostatum in 25. Matth q. 778. 19.

Similiter *damnatis Spiritibus*, si quidem per se, diuinam sententiam exequi vellent, vectoribus nullis opus esset. Vectores tamen (non tantùm ductores) habent, & quidem Dæmones, (quamuis Hieron. in 7. c. Daniel & Ambr. l. 5. Ep. 21. bonos Angelos videantur asserere:) tum, quia locum supplicij sibi destinatum ignorant: tum, quia supplicia, suppliciorumque locum, quæ adeunda sunt, horrent & aduersantur: quemadmodum & Deum ipsum, cuius sententiam detestantur, & blasphemant, vt ob id, nisi vis illis à Dæmonibus, quasi diuinæ iustitiæ ministris, fieret, atque ad inferos raperentur, loco inferni nequaquam per se peterent. Vide de his Dominicum Soto in fine Comm. in 4. Sententiarum, & Theodorum Peltanum, de Purg. & Sedib. Anim. & Tostatum, in 25. Matth. q. 779. *Valent igitur vi mouendi defunctorum Spiritus.* Atque hoc primum est Assertorum nostrorum. 20.

Secundum sit. *Possunt ijdem defunctorum Spiritus propria virtute ad viuentes redire; quamuis, vt redeant, non semper permittatur.* Cùm enim virtute se mouendi sint præditi; & loca mutare valeant; cur minus potuerunt ad superos redire, quàm ad quæcunque alia loca penetrare? Et cùm bonum propositum ipsos ad loca petenda inuitet, poteritne hoc æquè apud superos inueniri, quàm quibuscunque locis alijs? 21.

Veruntamen, quòd virtute naturali sibi congenita, possunt; hoc non semper ipsis permittitur; & inprimis illis, de quibus nobis est sermo, molestantibus Spiritibus. Hi certis locis, pro ratione suorum meritorum, sunt deputati: ex quibus non nisi pro eius, qui supplicia decreuit, voluntate exire licet. Sed aliud est quærere, 22.

quid culparum merito debeant;aliud,quid viribus naturæ possint.

23. Tertium, Assertum. *Defunctorum hominum Spiritus rerum species per quas in viuentium oculos incurrunt conspiciuntur, si ibidem vera desint corpora, per se efficere nequeunt.* Explico, quod obscurius dicitur. Duobus modis contingit, vt defunctorum Spiritus sub visus sensum veniant: nunc in nudis tantùm, quæ fiunt *speciebus*, nunc in veris corporibus, quæ species sui ad oculos transmittunt. De priori nobis sermo est. Sed hic duplex est. Aliquando enim ipsæ *Species* non extra humanos sunt oculos; quemadmodum neque ipsæ quæ videri videntur, res: aliquando in aere factæ, ad oculos transmittuntur. Neutro modo opera sunt humanorum Spirituum.

24. Quo enim dici debent? Dum nullum *esse* extra visus organum habent, ingenio magno, acrique industria fiunt; & nunc quidem humorum varia multiplicique compositione: nunc phantasmatum commotione, quid autem hic possunt humani Spiritus, quib. neque in humores, aut phantasmata potestas data; neque sciunt, quomodo vtraq; componi, misceriq; debeant, vt quas vellēt *formas* exhibeant?

25. Ita cùm in aere compacto atque composito formantur *Species*, humanos Spiritus non habent auctores. Et hic magna scientia, & excellens necessaria est potestas: quæ si non in omnibus, certè in pluribus, qui molesti sunt, Spiritibus, desiderantur. Vt taceam credi fortè posse in hoc genere non posse Spiritus hos à corporibus liberos, quod non potuerunt (quemadmodum hoc non potuerunt) corporibus coniuncti.

26. Quartum Assertum sit. *Nec his defunctorum Spiritibus authoribus hominis Imaginatio immediatè perturbari, aut affici potest.* Omnis quæ in *imaginationem* hominis impressio fit, rerum speciebus & simulachris, tanquam quibusdam instrumentis, perficitur. Quocirca qui potestate has species producendi carent; in hominis *imaginationem* possunt nihil. At carent hac Spiritus defunctorum. Nec mirum, quia etiam viui in *imaginationem* hominis potuerunt nihil *immediatè*, quicquid potuerunt; interueniente exteriorum sensuum ministerio perfectum est.

27. Hinc iam ad quintum Assertum descenditur; quo dicimus, *Molestias, quas in somno quidam patiuntur, ob simulachra atque idola variasq; formas, quæ phantasiam occupant, humanos Spiritus authores habere non posse.* Si vigilantibus has afferre nequeunt, poterunt dormientibus, & somno pressis? Somnus forsitan aliorum vel scientiam Spiritibus addit maiorem; vel vires rubustiores?

28. *Corpora quoque propria virtute viq; sua assumere nequeunt hi molestantes huma-*

humani piritus. Hoc sextum sit eorum, quæ asserimus. Cæterum nomine assumptionis, hoc loco, non illam vnionem intelligimus, qua Spiritus corpori, tanquam mobili vniuntur, in eoque apparere, & se exhibere affectant: sed compositionem, atque aeris coagmentationem talem, quæ prorsus humanam formam, figuramúe referat. In priori illa admittenda difficiles non sumus, at posteriorem ob duas causas humanis Spiritibus suspicamur impossibilem. Prior est, quòd non inter Philosopos etiam excellenter doctos conueniat, qua ratione assumptio illa perficiatur, posterior, quòd vires humanorum Spirituum, dum corpora sua sustentant, huic negotio sint impares.

An fortè maiores sunt vires Spirituum separatorum, quàm coniunctorum? Vires naturas sequuntur: quo illæ habent perfectius *Esse*; eò integriores vegetioresque vires. At *esse* Spirituum corpora informantium perfectius est eò, quod habent à corporib. separati: quemadmodum docet Tostatus Abul. in 25. Matth. q. 85. 29.

Fortè tunc scient; quod in corporibus constituti, in hoc corporum, & aeris coagmentatione ignorant. At vnde scire possunt illi, de quibus nostra est disputatio, damnati, vel nôdum beati Spiritus? Ex se non intelligunt. Vnde igitur? forsitan statim aliquis ipsis se pædagogus, qui doceat, offert? 30.

Et vt intelligant rationem; modumque componendi maximè: vires etiam habeant non inferiores abstracti à corporibus, quam corporibus inclusi: necdum tamen tantùm creduntur posse; vt corpora hæc forment. quod non pares, sed multò maiores vires hic necessariæ videntur, quàm humanis Spiritibus à Deo Opt. Max. sint communicatæ. 31.

Porrò quemadmodum corpora hæc coagmentare atque condensare *per se* nequeunt humani Spiritus: ita neque ipsi sunt, *qui formas atque figuras, sub quibus conspiciuntur à viuentibus.* Hoc septimum Assertorum. Eosdem authores habent *figuræ* atque formæ; quos habent ipsa condensata corpora: propterea; quòd fines condensatorum corporum sint figuræ, atque à condensatis corporibus *re* non differant. 32.

Non igitur Spirituum humanorum opera sunt facies tristis, & macie confecta; aut vultus hilarior: non forma viris aut fœminea, non species senioris aut adolescentioris: non intonsa & prolixior barba: non truces oculi: & quæcunque tandem ad formam spectare possunt. Quemadmodum vestis authorem habet non illum, qui ipsa vtitur; sed sartorem; ita formæ hæ non Spiritus, qui illas circum- 33.

circumferunt; sed illum, qui corporum, in quibus formæ sunt, est compactor & fabricator.

34. Eadem ratione *colores, qui in hisce corporibus conspiciuntur, his Spiritibus, tanquam authoribus, tribui non debent.* Hoc octauò assertum esto. An in formata iam corpora *colorem per se* valent inducere? Nec ipsi quidem hoc possunt (quamuis longè his excellentiores) Angeli: qui quotiescunque *colorem* rebus addunt, non *per se*, sed subsidio aliorum corporum addunt. *Colores* igitur, quoniam corpora sequuntur, eosdem cum corporibus habebunt authores.

35. Interim tamen, quamuis corpora assumere *vi sua* non possint humani Spiritus; *possunt tamen iam formata, & sibi quasi commodata, mouere & circumferre.* Atque hoc nouum sit nostrorum Assertorum. Quid enim; cur minus possint, prohibet? Si sua potuerunt, quæ olim fouebant; non poterunt his similia, quæ non fouent? Et formæ sunt corporum hi Spiritus: & corporum motores sunt. Hic quamuis formæ non sint; motores tamen sunt: quocirca & hæc mouere poterunt. Atque hæc pluribus docet Tostatus in 25. Matt. q. 773 quamuis contrarium doceat S. Thomas in 1. part. 117. art. 4.

36. Veruntamen *non quæcunque sibi commodata & tradita mouere possunt.* Quid si mole ingentes excedant montes? quid si enormi magnitudine superent quæcunque humana? & nihilominus humanam retineant formam? Spirituum humanorum in assumptis corporibus non maior virtus est; atqui eorundem fuit in corporibus proprijs. Quocirca si quæ corpora disdiapason humana excedant, humanorum Spirituum vi tantùm illa non mouebuntur, sed etiam virtute aliqua superiore. Hoc decimum sit Assertorum, ex sententia Tostati Abul. in 25. Matt. q. 774.

37. *Quod si verò assumpta infra humanorum corporum sint quantitatem; multò illa facilius mouebunt.* quoniam facilior motus; vbi virtus agentis maior, & minor patientis. Si iustam humanorum staturam attingent, mouebunt: quamuis non æquè facilè, vt propria, quæ informarunt aliquando; propterea, quòd maior sit vis Spirituum informantium & mouentium, quàm mouentium tantùm, & non informantium. Sit hoc Vndecimum.

38. Præterea in hoc Spirituum corpora mouentium motu, *non illa mouendi ratio seruatur, quæ in corporibus proprijs.* Hic ita mouent Spiritus, vt parte vna mota, eadem aliam impellant, & moueant: ibi ita assumpta corpora mouent, vt tota simul pellant, & promoueant. Hoc Duodecimum.

Sed

Sed & hîc corpora ita mouent, vt tamen *non ipsi sint, qui eadem ne concidant, atq; dissoluantur, conseruent*, quod ibi præstant. Quemadmodum enim dum corpora informant, eadem virtute illa, qua informant, conseruant; ita hîc, quia corpora nec informant, nec formant; non ipsi sunt, qui conseruant, sed illi, qui eadem formant, Spiritus. Sit hoc decimum tertium Assertorum. 40.

Cæterùm, quia corpora hæc Spiritus mouere possunt, idcirco *quæcunque cum hoc motu coniuncta esse possunt, ijdem Spiritus præstare valent, eademq; ipsis Spiritibus authoribus rectè tribuuntur.* quod decimum quartum Assertorum loco volumus esse assertum. Neque hoc mirum. Corporibus his tanquam instrumentis vtuntur Spiritus, quemadmodum ergo quæcunque per instrumenta fiunt, præcipuo agenti; ita quę per horum corporum motum; ipsis Spiritibus, qui corpora mouent, tribuenda sunt. 41.

Quæ verò hæc? Ad *Tria* genera prima reuocantur omnia. Quædam percipiuntur visu: quædam auditu: quædam tactu. *Visu* percipiuntur ipsa corpora, corporum quantitas, colores, figuræ atque motus. *Auditu* strepitus, tumultus, clamores, gemitus, & his similia. *Tactu* impulsus, tractus, verbera, & quæ eiusdem sunt generis. 42.

Possunt igitur *visum* mouere Spiritus humani. Quamuis enim ipsi colorem, figuramque, quæ visus obiecta sunt, non forment; secum tamen afferunt, & oculis viuentium ingerunt: & quia hæc species sui in sensibus relinqunt; hoc ipso Spiritus videri, rectissimè dici possunt, visumque mouere. 43.

Possunt *excitare tumultus* atque strepitus. Quia sua, quæ circumferunt, possunt alijs allidere corporibus: ita, vt inter vtraque interceptus aer ruptus, pressusque strepitum reddat. Possunt & arreptis instrumentis, non minus atque fabri, alia corpora *pulsare*. Possunt aeris commotione in ipsis, quæ circumferunt, corporibus, sibilos, sonos, aliaq; quæ auditum afficiunt, producere. 44.

Et hæc possunt in sensu destituta corpora. Possunt quoque in illa, quæ sensu sunt prædita. vt ob id hîc verè dici possit Spiritus hos sensus afficere: & nunc dolorem parere; nunc voluptatem afferre; non minus, quàm viuentium adhuc corpora in viuentibus hæc efficiunt. 45.

Discrimen nihilominus aliquod est inter *Tria* hæc, quæ sensibus percipiuntur, & humanis Spiritibus authoribus, per assumpta corpora fiunt, rerum genera. Nam quæ sub visum cadunt, semper ipsis Spiritibus possunt tribui. quæ auditu atque tactu non semper. Explico. Quotiescunque oculis viuentium corpora suo Spiritus obijciunt, 46.

visum ipsi per se, absque alterius Spiritus subsidio mouere, dici possunt. At non quotiescunque audiuntur tumultus: non quotiescunq; aliquid à similibus corporibus viuẽtes patiũtur, hæc in solos Spiritus humanos, qui in corporibus degunt, sunt referenda. Possunt esse tanti tumultus, vt humanas vires superent. Possunt esse molestiæ tam graues, & vis illata tanta; vt superiorum Spirituum operam, industriamque requirant. Sunt suæ certæ atque definitæ vires Spirituum in his corporibus: quæ ob id non quoscunque, sed sibi respondentes effectus producere valent. Vtrum verè hic *omnia* quæ possunt, *re ipsa* præstent, sequenti Capite explicandum erit.

CAP. XXIIII.

Quæ ex ijs rebus, quas in molestijs atq; infestationibus Spirituum, viuentes percipiunt, Spiritibus Angelicis tribuenda sint & non humanis: quamuis humani illarum videantur esse authores.

1. INquisitum est, quid in molestijs; quæ per Spiritus viuentibus afferuntur, humanis Spiritibus tribui possit. Quia verò exiguum est illud, non abs re fuerit, si doceamus, *Quinam reliquarum, quæ afferuntur, molestiarum, sint authores.* Parum enim est scire, qui ipsarum authores non sint: multum, nosse qui non sint.

2. Et quidem si rationi consentanea sunt, & à vero non aliena, quæ superiori Capite sunt dicta, expedita hic est responsio. Concedendum enim est, *omnium, quæ ab humanis Spiritibus non efficiuntur, Angelos* (vtrum bonos vel malos, postmodum discutietur) *authores esse.* Quid ita? quia de molestijs, quas Spiritus afferunt, tota Disputatio est, Spirituum autem horum duo tantùm sunt genera: sunt alij Angelici; alij humani. (de Deo hîc nihil) quæ igitur ab humanis non fiunt, prorsus necesse est, fiant ab Angelicis.

3. Verumenimuerò, quia quædam hîc difficultatem habent; res etiam digna est, quæ, diligentius discutiatur; operæ pretium fecerimus, si omnes molestandi modos, quos superiori Capite percurrimus, hîc relegamus; & in singulis, non *quid possint*, sed *quid præstent* Spiritus Angelici, explicemus.

Nam

Nam si quid *Poßint* quæratur. breuis responsio est: *Omnes omnino molestandi rationes, quocunq; modo illæ percipiantur, Angelos posse habere authores. Possunt.* Angeli sensus exteriores immutare. *Possunt* imaginationem hominis varijs simulachris imbuere; mirabilesque affectiones excitare. *Possunt* strepitus & tumultus edere. *Possunt* viuentes protrudere, impellere, retrahere. *Possunt* denique vulnera infligere, atque adeò mortem ipsam afferre. 4

Atque quemadmodum hæc in his tumultibus, locisque infestis, *possunt*:: ita multo plura *per se* simpliciter *possunt*, quæ quoniam fidem humanam quasi superant, hæc, quæ diximus, ijs authoribus *fieri posse*, dubium nemini esse debet. Et quæ illa? Ad duo genera reuocari posse videntur omnia, quædam immediata ipsorum actione fiunt, quędam interuenientibus causis naturalibus. Quæ ibi fiunt, fiunt per motum localem: quæ hic virtute rerum naturalium præcipuè. In vtroque genere species multæ. 5.

Motu locali *possunt primò* plurimum in elementa. Nam ignem ex superioris aeris parte possunt in hæc inferiora dimittere, atque incendia excitare (Iob. 1.) Sic possunt immittere ventos, qui etiam vasta diruant ædificia (Iob. 1.) item: excitare tempestates in mari vel concitatis ventis, vel aquis maris turbatis; denique terram magnis motibus concutere, aut immissione spirituum vehementium in cauernas terræ, vel concussione conclusi spiritus in ijsdem. 6

Possunt deinde ex vno loco in alium transferre, & homines, & animalia, & quæcunque alia corpora.

Possunt tertiò, res præsentes subitò ex hominum conspectibus subtrahere, atque ita inuisibiles reddere.

Possunt quartò efficere, vt statuæ, resque aliæ anima destitutæ more hominum incedant. *Possunt* efficere *quintò*, vt eædem quemadmodum homines loquantur aut loqui videantur. *Possunt sextò* facere, vt animalia ita se moueant, ita agant, ac si ratione & consilio vterentur; quemadmodum serpens Aesculapij quem diuinitatis quædam quasi signa dantem Romani in Vrbem aduexerunt, teste Valerio, lib. 1. capite 8.

Possunt septimò res certis locis ita sustinere, vt ijs magna etiam vi adhibita, moueri nequeant. *Possunt 8.* subitò globos igneos, ardentesque flammas producere. *Possunt 9.* flumina sistere, & in contrarium impellere cursum. *Possunt 10.* corpora quorumcunque animalium formare, eaque induere.

Possunt 11. repræsentare varias quarum libet rerum formas, auri, argenti, cupri, gemmarum, dapum, &c. *Possunt 12.* concitare & con-

conturbare humores, vel spiritus, qui sunt in corpore humano; distrahere item partium compages atque connexiones, cum maximo hominum dolore.

Possunt 13. spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus deseruiunt, ita mouere & conformare; vt res quasdam præteritas, vel præsentes; vel futuras representent. Eosdem spiritus iam speciebus rerum exteriorũ informatos possunt ad sensus exteriores deuoluere, atque ita miris modis hominibus illudere, vt sibi videre ante oculos videantur, quæ extra oculos non sunt.

Possunt 14. dormientium phantasmata mouere, atque res varias, etiam futuras, representare; quemadmodum & in diuinatoribus faciunt. *Possunt* 15. imponere sensibus exterioribus, vel intrinsecus spiritus animales commouendo, &, vt diximus ad sensus exteriores deuoluendo; vel extrinsecus falsa obiecta, & rerum tantùm simulachra, non autem res ipsas offerendo.

Possunt 16. omnis generis effectiones in homine excitare, gaudij, doloris, amoris, odij, timoris, spei: &c. & hoc vel species & formas rerum obijciendo, quæ dictarum affectionum sunt, causę: vel interius nunc phantasiam ad similes representandas mouendo; nunc humores, qui harum affectionum materia sunt, concitando. Hæc omnia motu locali possunt Spiritus dicti. Exempla singula docere breuitatis studium non permittit.

7. Mira etiam *possunt* interuenientibus causis naturalibus, ijs, quas *secundas* dicimus: Sunt enim harum virtutes & vires multæ, magnæ, præclaræ, admirabiles, stupendæ: vt exemplis plurimis docent Plinius, lib. secundo Naturalis historiæ, capite nonagesimosexto. Proclus libro de Sacrificio & Magia. S. Augustinus, libro vigesimo primo de Ciuitate Dei, capite quarto, & quinto. Albertus Magnus libro secundo Mineralium, Tract. 2. cap. 1. 11. 17. Fracastorius libro de Simpathia. Ficinus libro quarto de Theologia Platonis, capite primo. Cardanus de Subtilitate & Varietate rerum. Et nôrunt Spiritus, de quibus quæstio est, quæ virtutes quibus rebus insint. Nôrunt vbi locorum res lateant. Nôrunt quibus cum rebus componi, misceri, quomodoque temperari debeant. Nôrunt, quo tempore tempestiuè, & oportunè ad operandum adhiberi oporteat. Hæc nôrunt omnia. Et cum res maxima facilitate, celeritateque, quocunq; libuerit, & valeant transferre; miranda sunt, quæ harum adminiculo *possunt*: & miranda eò magis mortalibus; quòd quomodo hæc fiant, non intelligant, quamuis etiam naturaliter fiant.

Hæc

Hæc *possunt* Spiritus, & possunt ijs *modis*, quos recensuimus: vt nôrunt docti; & exemplis confirmat Benedictus Perierius, lib. primo de Magia, capite sexto. Quidni igitur *possent* omnia, quæ locis infestis obseruantur? Verum, quoniam de *potentia* quæstio non est, sed de *facto*; quidnam ipsi Spiritus præstent, in his tumultibus; & quænam ipsorum hîc ita sint propriæ functiones, atque officia; vt Spiritibus humanis tribui non debeant, hoc discutiamus. 8.

Huic igitur quæstioni hoc responsi datum sit. *In molestijs his atque infestationibus, duplicis generis res esse, quæ non humanos, sed Angelicos Spiritus habeant auctores.* Quædam sunt, quæ ab humanis perfici nequeunt: quædam quamuis horum opera fieri possint, vt tamen fiant, non est verisimile. De prioribus, quod Angelos auctores habeant, non potest esse dubium, cùm alios nequeant habere. De posterioribus, quòd habeant, & Angelorum, & humanorum Spirituum conditio persuadere videntur. Vtræque variæ sunt. Ostendimus in singulis generibus. 9.

In priorum genere sunt primùm *præstigia atque illusiones sensuum*, quibus viuentibus imponitur, vt se percipere existiment, quæ reuera non percipiunt; sed vel in solis sunt sensibus externis; vel rerum solùm sunt simulachra in aere effecta. Diximus superius ab humanis Spiritibus hæc fieri non posse. quò fit, vt quæ hac ratione, molestia affertur, ab Angelis afferatur. 10.

Sunt deinde *impressiones in hominis imaginationem productæ*: veruntamen tales, quæ absque exterioris corporis (quod sensus externos primùm afficiat; deinde sui species ad phanthasiam transmittat) subsidio sint factæ. Nam quæ exteriorum sensuum adminiculo ab obiectis corporibus excitantur; ab humanis Spiritibus, dum corpora circumferunt, fieri possunt. Ad quæ hoc corporum subsidio destitutæ sunt, fiuntque humorum, spirituum, specierumque, quæ in phantasia sedes suas habent, commotione; quia humanas vires excedunt, Angelos authores agnoscunt. 11.

Sunt tertiò *illusiones nocturnæ, quæ dormientibus somnoque pressis accidunt.* Angelis etiam illæ tribuendæ sunt. Possunt hi in hominis phanthasiam se insinuare. Possunt æquè dormientibus atque vigilantibus varia idola obijcere. Et cùm ad hæc quoque impares sint hominum Spiritus, authorem nihilominus postulent, Spiritus habebunt Angelos, à quibus producantur. 12.

Quartò opera Angelorum sunt, *quæ formantur & circumferuntur corpora*. Huius quidem eadem, quæ priorum, ratio: sed tamen 13.

quàm hæc bene, expeditequé ab Angelis perficiantur docent Theologi, qui materiam corporalem ad nutum ipsis dicunt esse subiectam vt & formare subitò quæ velint, valeant corpora; & eadem mox, quando libet, possint deponere.

14. Et quemadmodum corpora formant hi Spiritus Angelici, ita *ipsi sunt, qui ne forma concidant, impediunt; eademq; conseruant*; & quibus eorundem tandem dissolutio tribuenda est. Et prius illud propria aliqua, distinctaque ab ipsis actione efficiũt. Hoc Idcirco ipsis tribuitur; quòd ipsa desinant conseruare: patianturque in priorem, ex quo compacta sunt, aerem redire. Hoc quintum in molestijs hisce Angelorum opus.

15. *Sic ipsis tribuenda figura atq; forma, sub quibus humani spiritus conspiciuntur.* Sicuti corporum; ita formarum, quæ corpora sequuntur, sunt authores. Quamuis negari non debeat, quin easdem immutare quadam tenus valeant humani Spiritus, corporis, quod circunferunt, nunc contractione, nunc dilatatione, &c. Sit hoc sextum opus.

16. Tribui quoque debent Angelis *colores, per quos in viuentium oculos incurrent.* Quid mirum non sunt effectus Spirituum humanorum: oportet igitur sint horum. Corporum etiam sequuntur compositionem; & pro materiæ, & ex qua oriuntur, varia coactione; pro qualitate luminis, quod concipiunt, alij sunt, atque alij. At corpora componunt Angeli. Materiam alio atque alio modo cogunt Angeli. Colores igitur quoddam sunt opus Angelorum

17. Octauo, *Spiritibus Angelicis authoribus credi debet exhiberi & circumferri ingentia, vastaq; corpora, & qua mole sua viuentes meritò terrent, quantumcunq; illa humanam formam referant.* Communis quidem horum cum iam dictis est ratio; quod similibus corporibus circumferendis vires humanæ non sufficiant: sed tamen ex causa reditus Spirituum idem facilè docetur. Redeũt enim Spiritus hominum, vt cognoscantur: Conuenit igitur, vt non sub peregrina; & humanam formam excedente; sed vsitata, & hominibus familiari, & tali, qualem olim habuerunt, conspiciantur.

18. Tumultus quoque aliquando *ingentes* audiuntur. audiuntur *maximi* strepitus; qui nonnunquam integras videntur concutere domos; Atque etiam ibi audiuntur, vbi constat molestos esse humanos Spiritus. Sed tamen non humanorum Spirituum hi sunt opera. Quemadmodum ingentia illa corpora; ita *hos tumultus atq; strepitus Angeli excitant.* Illorum vires non superant; hominum vires superant.

Decimò. *In Angelos illæ molestiæ tactiles referendæ sunt, quæcunque ab hominibus fieri non posse iudicantur.* Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas *certam regulam* constituimus humanarum molestiarum; ita easdem valere voluimus ad molestias illas, non humanis, sed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ easdem vires excedunt. In harum ferè genere sunt incendia, euersiones ædium, vstiones, sectiones, sine armis inflicta vulnera atque his similia, quæ videri quidem possunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen sunt ab Angelis plerunque. 19.

Dictis vndecimum addo. *Quòd quandocunque aliquibus inuisibiles in assumptis corporibus redduntur humani Spiritus, opus Angelorum agnoscere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non est, quia eodem loco existentes ab his videntur, ab alijs nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus sit, tam est certum; quam quod humanorum Spirituum esse non possit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum sunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuũtur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia sunt, quæ quamuis per humanos fieri possint; & humanas vires nõ excedant; ob iustas tamen causas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere sunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia sunt mors, confractio membrorum, & his similia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri possint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in secunda nostra Disputationis parte afferimus. 22.

Ex dictis manifestum est, quid discriminis sit inter molestias, quas Angeli atque illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, si ad molestiarum authores respiciamus. Possunt Angeli absque humanorum Spirituum opera molesti esse: non possunt Spiritus humani absque Angelorum. Quotiescunque molestiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotiescunque molesti sunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

CAP.

CAP. XXV.

Quibus Angelis authoribus tribuenda sunt illa, quæ cum molestijs, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur viuentibus, coniuncta sunt: bonisne an malis.

1. PLurima esse in infestationibus atque molestijs, quæ per humanos Spiritus afferuntur, & non his, sed Angelis authoribus fiunt, ex duobus præcedentibus Capitibus certum est, & manifestum. Verùm quoniam Angeli duplices sunt: quidam mali, qui propter peccata sua, à Dei gratia exciderunt, & infernalibus pœnis adiudicati sunt: quidam boni, qui in gratia perstiterunt, & vitam æternam, quam iam felicissimam agunt sibi promeruerunt; meritò quæritur, *Vtrósnam veros authores atque effectores molestiarum agnoscere debeamus*; bonosne, id est, beatos Spiritus; an malos, id est, Dæmones. Cui quæstioni præsenti Capite respondendum est.

2. Et quidem ab vtrisque molestias omnes, qualescunque etiam illæ sint, omniaque, quæ ad molestias concurrunt, *posse* procurari, nemo ignorat. Cùm enim hîc tria necessaria sint, voluntas, vt velint; scientia, vt norint; potestas, vt valeant: hæcque omnia & singula, tam in bonis, quam malis Angelis reperiantur; quid prohibet cur molestiæ hæ vtrosque authores habere *poßint*.

3. Et de *voluntate*, quod velle possint, dubium non est. potest à Deo ipsis officium hoc imponi; voluntati autem eius quis resistet? possunt & ipsi vltro hæc officia suscipere. Non enim ab ipsorum conditione sunt aliena. Denique hæcque hisque similia vtrique non raro præstant apud viuentes.

4. Sic de *scientia* ipsorum res est extra controuersiam. Pollent scientia maxima vtrique ob rerum omnium sibi in principio mundi congenitas species, in quibus veluti in speculo, quas, & quot, & quando volunt, res possunt perfectissimè intueri. Ad hanc cùm rerum multarum obseruatio, experientiaque accesserit; non potuit non magna incrementa rerum successu accepisse.

5. Nec est dubium de potestate vtrorumque. *Natura corporalis*, inquiunt Pholosophi, *ad omnem localem motum Angelis subiecta est.* An bonis tantum? Etiam malis. Iam verò molestiæ hæ, & quæcunque cum

cum ipsis sunt coniuncta, motu corporalis naturæ fiunt & perficiuntur omnia.

Obstat fortassis dictis, quòd quidam ipsorum, *à statu perfectiori*, in quo conditi sunt, *exciderunt*? Non obstat. Non ob hoc vires ipsorum, quæ hic requiruntur, labefactatæ sunt: non sunt diminutæ. Natura tam in his integra, perfectaque permansit; quàm in alijs, qui à statu suo non exciderunt, sed maioribus transnaturalibusque donis sunt cumulati. 6.

Sic *nec à bonorum Angelorũ conditione officia hæc aliena sunt.* quamuis enim hi in diuinæ Maiestatis contemplatione sint toti; humanarum tamen rerum curam, cogitationesq; quas Deus Opt. Max. illis commendauit, non deponunt; quin eò & diligentiùs & ardentiùs exequuntur sibi imposita officia; quò diuinæ beneuolentiæ in se sentiunt & obseruant argumenta clariora & maiora. 7.

Et possunt *boni* Angeli etiam esse authores molestiarum, quæ *damnatorum* hominum Spiritibus tribuuntur. Et possunt *mali* Angeli esse authores earum, quæ tribuuntur *purgandis* Spiritibus. Cur enim non possunt? An quod suis viribus possunt, id ne præstare valeant, prohibet conditio Spirituum humanorum? Non prohibet. 8.

Possunt igitur vtrique omnium molestiarum, & quæ cum ipsis coniuncta sunt, esse authores, siue à bonis, purgandisque Spiritibus afferantur; siue à malis damnatorum hominum Spiritibus. *An etiam authores sunt?* Hoc maiorem habet difficultatem. 9.

Quæstioni verò huic ita rectè responsum existimamus, si dicamus, *Omnium quæ malis damnatorum hominum Spiritibus tribuũtur, ab ipsis autem fieri nequeunt, non bonos, sed malos Angelos authores & Architectos esse.* Præterea, *Omniũ quæ à purgandis Spiritibus fieri putantur, nec tamen ipsorum virtute fieri possunt, Angelis bonis, tanquam causis efficientibus asscribenda.* Vt breuiter dici possit: Damnatorum Spirituum administros in molestijs esse Dæmones; Purgandorum verò in ijsdem Administros esse Angelos beatos. Vide Thom. 1. p. quæst. 89. a. 8. ad 2. 10.

Quod dicimus vtrorumque conditio postulare videtur. *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? quæ societas luci ad tenebras? quæ conuẽtio Christi ad Belial? qui consensus templo Dei cum idolis?* Ita D. Paulus 2. Cor. 6. Et hæc docere possunt bonos Angelos non hic perditæ salutis Spiritibus seruire: sed eadem inuersa probabũt malos Angelos non se ingerere in res, atque negotia purgandorum Spirituũ. Quę enim participatio iniquitati cum iustitia? quæ societas tenebrarum ad lucem? quæ conuentio Belial ad Christum? qui consensus idolis cum templo Dei? 11.

12. Veruntamen, vt ad singulos Spiritus descendamus, *dici non debet, damnatorum hominum administros in his molestijs esse Angelos bonos*. Ipsi vt communem hanc mortalemque vitam reliquerunt, mox ab Angelis bonis omnibus deseruntur; infernalibusque tortoribus perpetuò cruciandi traduntur. vt ob id horum, non illorum Angelorum, si qua in re opus habent, ministeria expectare debeant.

13. Sed odium atque crudelitas Dæmonum hoc clarius persuadet. Cùm enim incredibili odio erga miseros flagrent; quis credat, quòd in ipsorum potestatem redactos, sibique planè subiectos, vel ad breuissimum tempus, vel ad latum vnguem deserant? Quocirca non in inferno tantum infelicibus adsunt, sed eosdem, si quando ita Deo iubente redire coguntur, sequuntur ad viuos proficiscentes; eorumque prauos conatus, quibus possunt modis promouent.

14. Et quamuis inuiti viuentium rebus intersint damnatorum hominum Spiritus; nunquam tamen adsunt, quin viuentibus malè velint, suosque reditus detrimenta illis adferre desiderent. *Damnatorum voluntas õmis iniusta est*, inquit B. Greg. 18. Moral. cap. 1. Ad hæc verò bonos Angelos operas suas locare quis credet? malos recusare, cui persuadebitur?

25. Pœna quædam damnatorum Spirituum hic reditus esse creditur. Quamuis enim extra infernum, propter vagandi libidinem, esse percupiant: vt tamen viuis appareant: viuis ipsorum misera conditio innotescat, refugiunt. *Superbia eorum ascendit semper*. Iam verò ad damnatorum hominum pœnas non boni Angeli; sed Dæmones concurrunt. His igitur non beatis Angelis, quæ in hoc molestandi genere obseruantur; tribuuntur.

16. Mox ab ipsorum morte vt in hos Spiritus sententia iusti Iudicis fertur, miseri in Dæmonum veniunt potestatem. Per Dæmones rapiuntur ad loca tormentorum. Per Dæmones detinentur iisdem locis. Per Dæmones cruciantur. Per Dæmones educuntur (quando exire datur) ex inferno: Et solæ molestiæ quas extra infernum mortalibus afferunt, quæque cum molestijs coniuncta sunt, bonos Angelos, & non Dæmones habebunt authores? *Hoc de damnatorum hominum Spiritibus*.

17. Porrò vt Spirituum damnatorum hominum administri non sunt boni Angeli; ita mali, siue *Dæmones nihil eorum, quæ cum purgandorum Spirituum molestijs coniuncta sunt, efficiunt*. Omnia hæc bonos Angelos habent authores. Melior rectè sentientium opinio est, purgandos homi-

hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si verò lateri ipsorum adhærent, dum rebus viuentium intersunt, adeoque propemodum omnia subministrant atque efficiunt, quæ hic necessaria sunt; quomodo ab ipsis pati nihil, nulla molestia affici credi debet?

Viuentes quidem sequuntur Diaboli: viuentibus molestiam pariunt: sed piè in Christo mortuos, quamuis etiam purgatorijs pœnis expientur, prorsus deserunt. Ibi persequuntur; quia ruinam ijsdem se sperant posse afferre: hic deserunt; quia frustra sciunt laborem omnem suscipi contra animas, de salute sua securissimas. 18.

Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob causas redire ad viuos permittantur. Sciunt esse asscriptos numero ciuium cælestium. Sciunt reditum ipsis singulari Dei beneficio concedi; vt citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas suas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam. 19.

Ita à potestate Dæmonum Spiritus purgandi sunt exempti: vt neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neque in purgatorijs locis vllam ijsdem molestiam afferant: sed nec adsint purgatorias pænas sustinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1. Et si quando ad superos, Dei benignitate redeunt, socios non hos, sed bonos Angelos habeant: quomodo igitur dici potest, ipsorum opera corpora formari, aliaque effici, quę in hac molestandi ratione sunt necessaria? 20.

Singulari Dei beneuolentia, atque beneficio fit, quòd hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non potest reditum hunc rarum quoddam Dei esse opus. In hoc verò vel necessaria esse Dæmonum operam, vel eandem Deum postulare dici potest: credi non debet. 21.

Indignum est eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes sunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum sunt conciues: qui tantum non sunt possessores bonorum supernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta. 22.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt vti, nisi grauem Dei voluissent incurrere offensam. Res omnium sententia clara est. Defuncti iam, & poterunt, & debebunt? Non dèbebunt, non poterunt. 23.

Finis primæ partis de infestis locis.

DE LOCIS INFESTIS ALTERA DISPVTATIONIS PARS:

IN QVA

ARGVMENTA ATQVE IVDICIA,

Vnde molestantium Spirituum conditio cognoscitur, aperiuntur & discutiuntur.

ISAGOGE IN ALTERAM DISPVTATIONIS partem, de Locis Infestis.

1. *Altera Disputationis pars in peruestiganda distinctione Spirituum, qui molestant, versatur. Cum enim propositum nobis sit, modos, quibus ab infestantibus Spiritibus loca purgentur, præscribere: & non eadem ratione omnes Spiritus abigantur, (quemadmodum nec vna omnium Spirituum est conditio)*
2. *omnino Spiritus ipsi prius cognoscendi sunt, atq; distinguendi quàm modi dandi, quibus loca purgentur. Atq; ad hoc Secunda Disputationis pars seruit.*

Non tamen omnium Spirituum, quæ apparent, distinctiones hic inquirimus: illos solum, qui mole-
3. *stant, cupimus cognoscere: quia de his solis, non de omnibus, nostra Disputatio est. Alibi quoque de aliorum distinctione tractatum est: licet breuiter.*

Quoniam autem molestantes Spiritus duplicis sunt

ſunt generis, Humani & Dæmoniaci: prima noſtra occupatio erit, vt quibus rationibus Humani à Dæmoniacis diſtinguantur, aperiamus. Deinde, quia Humani quoq; duplicis generis ſunt, ſecundo inquirendum diſcrimen, quo hi ab illis diſcernuntur, damnati, videlicet, à purgandis.

Porrò diſtinctio humanorum Spirituum à Dæmonibus, vel à forma peti poteſt, qua conſpiciuntur: vel à ſtrepitis & tumultu, qui excitatur: vel ab oratione, quam ad viuos habent: vel à malis, quæ afferunt: vel ab officijs, quæ præſtant: vel à locis, vbi degunt: vel à tempore, quomodo graſſantur: vel ex ingenio mortalium, qui Spiritus perſequentes ſuſtinent: vel ex conditione perſequentium Spirituum. Nos in ſingulis, quid veriſimile iudicemus, docebimus. 7.

DE NOTIS, QVAE DAEMONVM SPIRITUS ab humanis diſtinguunt.

CAP. XXVI.

An, & quæ forma diſtinguat humanos Spiritus à Dæmoniacis, ſiue Dæmonibus apparentibus.

FOrmæ rationem magni faciendam eſſe in diſcernendis, atque diſtinguendis Spiritibus plerique ſentiunt: quorum vt iudicium temerarium non eſt, ita leuis animi illud, citra omnem tergiuerſationem, admittere. Nos duobus aut tribus *Aſſertis*, veritatem concludi exiſtimamus. 1.

Primum eſt, formas quaſdam eſſe omnibus Spiritibus communes; ex quibus proinde certum inter Spiritus diſcrimen peti nequit.

Alterum, quaſdam Dæmones prodere.

Tertium, quaſdam probabiles coniecturas de humanis Spiritibus facere.

2. *Humana forma omnibus Spiritibus communis est*. Illa se viuentium conspectui offerunt, non defunctorum tantum hominum Spiritus; verum etiam Dæmoniaci. Quot nos, superius Cap. Spirituum molestantium exempla produximus, sub *humana forma*; quorum tamen alij humani, alij Dæmoniaci?

3. Facilè forsitan, quis sibi persuaderi patietur, humanos esse Spiritus, qui sub *humana* conspiciuntur *forma*: at non ita facilè, sub *humana* latitare Dæmones. At tam facilè est Dæmonibus *humanam* formam effingere, atque assumere; quam aliam quamcumque. Nec hic maior potestas: nec maior, quam ibi, requiritur industria: nec cognitio maior.

4. Sub *humana forma* visi sunt plures. Primum ille, quem Hildesheimenses Hutgen, à pileo; vocarunt; cuius superius capite 1. meminimus. Deinde duo alij, quorum Alexander ab Alexandro meminit, li. 4. Genialium dierum, ca. 19. quorum vnus ei se socium præbuit, qui dirum facinus in patrem commissurus, Romam proficiscebatur: alter Thomam quendam, religiosum, trans flumen portare paratus erat. de quibus c. 30. de Dæmoniacis, forsitan etiam is, qui Christum, in deserto, tentaturus accessit.

Sed & sub *humana forma* sæpissimè Sanctos homines sunt agressi, & de arce sanctitatis eos deijcere conati. Quidā sub specie genitoris accessit VVilhelmū Pictauorum Comitem, & sanctissimum eremi cultorem: vt in eiusdem vita refert Theobaldus, c. 19. apud Surium Tomo 1. Alius sub specie *mariti* miserabilis S. Melaniam: apud eundem Surium, eodem Tomo, Tertius sub specie *Monachi* S. Dominicum: in eius Vita l. 3. c. 12. Quartus sub specie *mulieris* S. Iustinam, quam Cyprianus aliquando deperijt: quemadmodum in vtriusque Vita scribit Metaphrastes.

Et qui B. Vicentio molestus fuit, nunc referebat vastum *Aethiopem*; nunc venerabilem quendam, ætate grandem, *eremitam*, teste Petro Rauzanio, l. i. c. 9. In Vita eius. Qui verò Monachos tentaturus veniebat obuiam B. Benedicto, *medicus* videbatur; vt dicitur ca. 30. Vitæ ipsius, à B. Gregorio descriptæ. Et nigellus *puer* visus est; qui molestus fuit S. Claræ: vt habetur cap. 13. in vita eiusdem. Et formosissimus *miles*, qui turpem consuetudinem habuit cum muliere, cuius mentio fit in vita B. Bernardi, lib. 2. cap. 6. (Vide de hoc cap. 92. huius disputationis) Qui Abbatem Nachonem tentauit, *puellæ Aethiopissæ*, quam ipsæ olim nouerat, speciem induit, teste Palladio in Historia. SS. Patrum, Sect. 26.

De S. Martino refert Sulpitius, in Vita eiusdem cap. 24. quod se eidem

eidem nunc in forma *Iouis* exhibuerit; nunc in forma *Mercurij*: persæpe quoque simularit *Venerem* atque *Mineruam*. Et cum parentes suos sanctus vir visitaturus, præterijsset Mediolanum, eundem Spiritum sub *humana* effigie habuit obuiam: insultantique, quod semper ipsi esset aduersaturus, respondit Martinus: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo*. Hoc cap. 4. Sulpitius.

Atque vt ex Gentilium historia etiam exemplum depromamus. Sub *humana*, & quidem grandioris mulieris sese exhibuit Curtio Rufo. Rem totam his verbis refert Plinius. lib. 7. Epistolarum, Epist. 27. Tenuis, inquit, & obscurus obtinenti Africam comes hæserat: inclinato die spatiebatur in porticu, offertur ei mulieris figura, humana grandior, pulchriorque, perterrito Africam se, futurorum prænunciam dixit. Iturum enim Romam, honoresque gesturum, atque etiam cum summo imperio in eandem prouinciam reuersurum, ibique moriturum, facta sunt omnia. Ita Plinius.

Nec Iudæis humana specie Diabolus defuit. Indutus aliquando formam Moysis, Iudæos accessit, & se ducem ijs, in promissionis terram futurum, pollicitus est. Induxit persuasos ad mare transfertendum: sed plurimi ipsorum vndis: inuoluti, suffocati sunt. Vide Sigebertum circa annum Christi 438.

Omnibus addamus illum, qui anno Domini 1153. qui in Furnensi agro, pago Eggafridi inferioris Germaniæ *Gerardum* Ducem Betaniæ se mentitus est, & diu multumque varijs præstigijs hominibus illusit: qui tandem à Diacono quodam Rodolpho adiuratus, quod erat, immundum se spiritum esse, confessus est. Ita Iacobus Mayerus lib. 5. Annalium Flandriæ, anno 1153.

Quid, quod non humanam tantum formam effingant Spiritus hi Nequam; sed *in Angelos lucis se quandoque transferant*? Hortatur quodam loco Corinthios (2. cap. 11.) Apostolus Paulus, vt sibi à falsis Prophetis caueant: & idcirco putat eos non posse nimium esse cautos; quod sint *operarij subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi*. Nec hoc vult ipsis mirum videri; cum etiam ipse Satanas transfiguret se in *Angelum lucis*. Et sub *Angeli* specie se exhibuit S. Elphego, Episcopo Cantuariensi: quemadmodum in Vita eius scribit Orbertus, eiusdem Ecclesiæ Episcopus. Apud Surium Tom. 2. Item Osuualdo, VVigorniensi Episcopo: apud eundem Surium, Tom. B. 5.

Sed nec Angelorum forma contenti: etiam *Christi simulant speciem atq; imaginem*. Cùm morti proximus esset sanctissimus Martinus, ea se specie ipsi exhibuit Dæmon, quæ *Christum* referret: & qua, nisi

nisi habitus versipellem prodidisset, fortè vir sanctus deceptus fuisset. Quocirca non deformitatem vultûs, quæ nulla erat; sed peregrinum & alienum, à Christo, habitum Dæmoni obijcit, dicens: *Dominus Iesus Christus non purpuratum, aut diademate renitentem se venturum esse prædixit.* In eadem *Christi specie* se exhibuit Sedundello (cuius in Vita Friardi reclusi mentio fit apud Gregorium Turonensem, lib. de vitis Patrum ca.10.)atque vt eremũ relinqueret,auctor fuit In eadem Valenti, eremi cultori; quemadmodum ad longum describit Palladius, in Historia SS. Patrum, Sectio.28 Quid quod Trinitatem aliquando triplici capite exhibere voluerit? Vide Thes. 22. Capitis 19.

7. Nec mirum est, *humanas formas* vultusque Dæmones effingere: quoniam non ipsis tantum propositum est, vt viuentibus terrorem atque horrorem incutiant: etiam quærunt mortalium perniciem atque animæ interitum; quem cum ficta *hominum* forma possint procurare; ita *humano* vultu quærunt, vt interimant; quemadmodum peregrinis formis, vt terreant. Hoc primum. Secundum sequitur.

8. *Quædam tamen formæ & facies, Dæmones produnt.* Quæ verò? Illæ omnes secundi, & tertij ordinis, quarum Thesibus 11. & 12. Capitis decimi noni mentionem fecimus, *brutorum, & monstrosorum animalium.* Produnt, inquam, Dæmones: quia & Dæmonibus optimè *conueniũt*; &, vt sub his defunctorum hominum Spiritus prodeant, nulla cogit necessitas; nulla ratio probat.

9. Et quidem optimè Dæmonibus illæ *conueniunt*: siue fines attendamus, qui Dæmonibus sub his laruis propositi sunt; siue rationes diuinæ prouidentiæ, quæ etiam in hoc negotio non desideratur. Propositum est Dæmonibus terrorem incutere, & molestare: annon hic magis ferarum & brutorum horrendæ; quàm humana, per se amica, species seruit? Diuinæ prouidentiæ ratio postulat; vt & conditionem suam intelligant Spiritus: quæ ob peccatum miserrima est, atque à brutorum, monstrorumque vix differt: & vt homines cognoscant, quam à Dæmonibus sibi cauendum sit, quorum exterior etiam & simulata forma, argumenta summæ crudelitatis præbet.

10. Vt sub his formis hominum Spiritus prodeant, *nulla ratio cogit.* Nam illi; vel viuentium rebus intersunt, vt ipsorum subsidijs inueniantur, quod purgandis Spiritibus propositum est: vel vt diuinæ iustitiæ in se præbeant testimonium; & benè cum sua ignominia, pœnas luant, quas malè viuendo contraxerunt: qui finis in damnatis spectatur,

tur. Vtrobique *vt forma humana* appareant, necesse est.

Quod si quandoque peregrinum quid, vel monstruosum in humanis Spiritibus obseruatur; tantum illud non crediderim; vt aliam speciem formamq; tribuat; propterea; quod, vt diximus, semper hi Spiritus, vt cognoscantur, videantur apparere: cognosci verò nequeant, nisi humanam, & propriam propemodum referant. Hoc secundum. 11

Formæ igitur brutorum atque monstrorum produnt Spiritus Dæmoniorum. Et familiares hæ sunt Dæmonibus. id sequentibus docemus. D. Basilius in Isaiæ c. 2. refert illos sæpè hominibus petulanter insultare *felis, mustulæ, & canis se discerpentis* specie. Aluarotus à Minues, Ouieda, & qui Indorum occidentalium mores scriptis mandarunt, frequentissimos aiunt illis esse Dæmonũ occursus, modò *hac, modo alia animantis* facie se ostendentium. Andreas quidam Italus in *canis cæci & rufi specie* secum ducebat Dæmonem, anno 1548. qui vniuscuiusq; arcana aperiret, stupendaq; alia ederet. ita V Vesper. in Iustinum. Cornelius Agrippa cacodæmonem *nigri canis* forma, quotidianum asseclam habuit, cui collare erat lorum magicis per clauorum emblemata notis inscriptum. hoc Iouius in Agrippæ Elogio. 12.

Sic Dæmones Septem in Nicæa ciuitate inter sepulchra delitescebant sub forma *canis*; qui obuios quosque lacesserent, donec eos S. Andreas, rogante populo, in solitudinem exegit; teste Abdia, in Hist Apost. *Equorum* etiam species referunt. Commemorat Olaus Magnus lib. 3. Histor. Septent. cap. 19. Hodingum Danorum Regem, in suum regnum, quo nonnullorum factione fuerat eiectus, per immensa maris spatia ab Othini Dæmone in *equi* specie esse reductum.

Seruit quoque hic modus Sagarum confessio. Illarum vna, teste Nicolao Remigio, l. 1. c. 7. de Dæmonolatria, retulit, cùm se Martinellus suus captiuam inuiseret, modò *auis* per fenestram inuolantis, modò *leporis* aut *muris* circumcurrentis formam induisse. Alia asseruit sub *atri canis* specie à se itidẽ in carcere visum: alia obseruatũ instar *cancri*: alia in carcerem illabi consueuisse per cancellos, *felis aut pusillo alicuius bestiæ* habitu. Hæc Remigius. Sed ad tertium.

Tertio dicebamus, *Quasdam formas probabiles coniecturas facere; quòd hominum, non Dæmonum Spiritus sint, qui viuentibus adsint.* In harum numero vel solam, vel certè præcipuam dixero illam, quæ *ita humana est, vt peregrinum, & ab humana alienum habeat nihil*: & nec vlla sui parte, nec peregrino colore, nec figura, nec habitu, nec gestuũ aut 13.

morum leuitate, nec mole, nec paruitate ab humana degeneret.

Hanc humani Spiritus indicem esse nullus dubitat. Quid tam hu-
14. manum Spiritum repræsentare potest, quàm humana forma? & quidem talis, qualem cùm corpus agebat, & fouebat, Spiritus efficiebat? Quòd verò hæc non facilè alium, quam humanum, Spiritum repræsentet; inde coniectura accipitur; quod sub humana Dæmones vix conspiciantur, nisi etiam sui *aliquod* indicium, quadam humanæ formæ deformatione præbeant; ex qua illos, vt ex vngue Leonem, facilè deprehendas.

Hinc est, quòd qui vel Spectris territi, vel quouis modo à Spi-
15. ritibus tentati sunt; si præter humanam speciem notassent nihil, non Dæmonum, sed hominum Spiritus crediderint, qui viderentur. Contrà, pro Dæmonibus habuerint: si humana species *vitium* aliquod, vel parte sui, vel colore, vel habitu, vel nimia mole, vel exiguitate corporis referret. Non dubitauit esse hominis Spiritum Imperator. Nero, qui matrem suam referebat, de quo 1. c. At Thomas Monachus, teste Alexandro ab Alexandro (lib. 4. Genialium dierum c. 19.) quem se socium itineris hominem habere credebat; tandem deprehendit verum esse Dæmonem; non aliunde, nec prius, quàm vbi pedes ipsius transituri vadum, *beluæ* non hominis pedes animaduertit.

Ex dictis sequitur *duobus modis* formam externam Dæmoniorum
16. Spiritus prodere. Alter est, si sub *brutorum* & *monstrosorum* figura conspiciantur spectra. Alter, si sub humana; sed tali, quæ *vitium* quoddam habeat, & ab hominum vsitata, quodam modo, degeneret.

Vitium porrò multis modis in forma accidere potest. Aut partis
17. alicuius additione; vt si caudatus ab humana forma appareat Spiritus: aut partis detractione, vt si sine capite, brachijs, vel alia notabili parte: aut figura; vt si pedibus referat leonem, auribus asinum: aut excessu quantitatis; vt si prodigiosæ magnitudinis conspiciatur: aut quantitatis defectu: vt si infra omnem humanam appareat quantitatem: aut habitu; vt si peregrino prorsus, & cuius apud homines vsus non est, videatur: aut motu corporis; vt si nimium gesticuletur, & incensus dissolutior sit, atque homini minimè conueniens, &c.

Itaque dubium non erat, quin Dæmon esset, quem fratres quidem loquentem audiebant, sed tamen videre poterat nemo; Videbat autem S. Benedictus, *teterrimum*, vt loquitur S. Gregorius, *& succensum, & qui in ipsum ore oculisq; flammantibus*, sæuire videbatur, quan-
do S

doS. vir in monte Cascini contriuit Idolum Apollinis, & eiusdem templum conuertit in Oratorium S. Martini. Historiam hanc pluribus verbis refert Cæsar Baronius, Tomo 7. Annalium circa annum Domini 529. ex c. 8. l. 2. Dialog. B. Gregorij.

Et vitiata hominis forma Dæmones frequenter Sagis se exhibent: 18.
Refert Nicolaus Remigius de Dæmonolatria, li. 1. ca. 7. plurima exempla earum, quæ omni exceptione maius huius rei testimonium dederunt. palamq; confessæ sunt *facies* Martinellis suis fuisse obscuras atrasque; lumina penitùs abdita & instar flammæ micantia: oris rictus sparsos, profundos, ac perpetuo olidi sulphureiq; aliquid æstuantes, manus strigosas: & villis atque hamis deformes: pedes corneos bifidosque: staturam nũquam iustam; sed aut breuitate aut vastitate semper aliqua insolentem; totamq; adeò seriem extra modum. Addidit alia Martinellum se quandoq; vidisse *capite vel altero pede* trũcum, mutilumq; cùm fortè saltationes nocturnas vna cum suis agitaret. Hæc Remigius.

Atque ita de *forma*, quæ Dæmoniorum Spiritus prodit. His v- 19.
num addo ex iam dicto Remigio (lib. 1. cap. 23.) inter omnes pecudum formas vnam *Hirci* ipsis gratissimam esse, maximè tum, cùm se obseruantia aliqua Sagis colendos exhibent. Huius dat causam: quòd forma hæc moribus ingenioque, ipsorum conueniat. *Hircorum, inquit, præter cæteras pecudes nobilitatur graueolentia: nulla re tam certo suam Dæmon testatur præsentiam, quam odoris fœditate intolerabili. Hircorum libidinosa obscœnitas etiam prouerbio locum fecit: hoc vnum Dæmon præcipuè satagit, vt suos rebus venereis quàm maximè deditos habeat: & ne desit occasio, ipse se quoties illis occurrit, eam formam induit, quæ huic vsui sit accommodatissima. Hircorum in obuios quosque sæpè profusa petulantia est: nulla non obit, ac pererrat terrarum loca Dæmon, dum offendat, in quem impetum incursumque faciat. Hirci saliua fructibus venenum est, teste Varrone, lib. 1 de Re rustica, cap. 2. eiusque dentes satis interitus ac pestis præsentissima: Satanæ viperinus morsus est, afflatus letalis & exitiosus. Hirci obtutus trux & ferox, frons cornibus aspera, barba promissa & inculta, villi temerè pendentes, succincta crura, totus habitus corporis ad fœditatem comparatus.* & hæc Dæmoni conueniunt. Vide plura, si placet, apud Remigium.

CAP. XXVII.

An, & qui Strepitus humanos Spiritus à Dæmonibus distinguant.

1. ALtera ratio, qua Spiritus deprehenduntur, est *strepitus*, & qui se in aures insinuat, *sonus*. Et quia eadem quandoque solet esse ratio veri distinctionis, quæ cognitionis, vtrum ex strepitu excitato, & simulatis clamoribus deprehendi valeat, qui Dæmoniorum sunt Spiritus, & qui hominum; hoc Capite explicandum est.

2. Diximus superius *varios* esse, qui à Spiritibus excitantur, sonos: verùm *duobus generibus* comprehẽdi videntur omnes. Quidam speciem habent eorum, qui non nisi *à viuentibus* excitãtur: vt sunt, vox, clamor, risus, gemitus: quidam *nudi* sunt *soni*, & rebus quoque vita destitutis conueniunt. An fortè priores illi humanos Spiritus produnt, posteriores Dæmones? *Non hinc distinctio Spirituum* perfecta sumitur. Dæmones, vt nudos, siue non viuentium sonos; ita viuentium perfectè excitare possunt.

3. Rursus viuentium soni duplicis sunt generis. Alij articulati sunt, alij cõfusi, siue *non articulati*. Illi proprij sunt hominum; hi etiam brutorum animalium. An fortè ex illis Spiritibus deprehenditur humanus; ex his Diabolicus? Quidquid sit de his posterioribus; *priores illi nõ solis hominibus tribuendi sunt*: quocirca nec solos homines produnt. Esto vox vera, articulataque homini conueniat: at vox non vera, quantumuis articulata, qualis hic est, Dæmonibus conuenire potest.

Fortè sonus articulatus talis, qui *conceptus mentis sit index*, si audia-
4. tur; ab humano tantùm erit Spiritu, humanumque Spiritum probabit? *Nec hoc dici potest*. Qui possunt edere sonos, Diabolici Spiritus; possunt & articulatos sonos: & eos, qui mentis atque conceptuum indices sunt, formare.

Est in sono alia differentia, qua alij *acuti*, alij *graues* dicuntur. Vtri-
5. que excitantur à Spiritibus: vtrique auribus viuentium hauriuntur. Verùm quemadmodum iam dicti, Spiritus non produnt; *ita neque hi*. Possunt acuti & graues excitari à Spiritibus humanis: possunt excitari à Dæmonibus.

Præterea sunt quidam, qui grauiter audientium *aures perstringunt*:
6. sunt alij qui *suauiter afficiunt*. An fortè illi produnt crudeles, & truces Dæmones; hi, si non omnibus, saltem aliquibus defunctorum hominum Spiritibus sunt proprij? *Nec hoc quidem*. Qui in Angelos lucis se transferunt Nequam Spiritus; non possent Angelorum etiam linguis loqui, & aures demulcere?

7. Nicolaus Remigius, lib. 1. de Dæmonolatria cap. 8. ex duplici voce videtur docere Dæmones prodi, *obscura* atque *exili*, siue debili. Prius

Prius probat exemplis Maleficarum plurium, quæ Dæmonibus, suis Martinellis, confessæ sunt *vocem esse, qualem emittunt qui os dolium, aut testam rimosam insertum habent:* alterum testimonio Hermolai Barbari, qui teste Petro Crinito, lib. 7. de honest. discipl. cap. 2. testatur à se auditam fuisse vocem *subsibilantis Dæmonis*, cùm ille fortè de Aristotelis Entelechia interrogatus, sibi & Georgio Plancentico respondisset. Ad hæc accedit, quod Psellus lib. de Dæmon. docet Dæmones dedita opera *tenues & exiles voces* edere, vt eorum mendacia propter indistinctam illius obscuritatem minùs deprehendantur. Et Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus *vocem confusam inaudiuit* Spectri, ad altare nocte stantis; cùm ille id iurgabundus increpasset, vt Cedrenus, Calistes, & Theodoretus in additione ad Zonaram, Tom. 3. lib. 1. collectan. Histor. Ecclef. scriptis suis testatum relinquerunt. Assyriorum etiam & Chaldæorum λεκανομάντεια hoc præstare solebat, vt Dæmones è pelui *stridula voce & tenui sibilo* verba ederent. Hæc & his similia dicto loco Nicolaus Remigius.

Sed non hoc fine ab ipso sunt dicta, quasi hac vocum differentia Dæmoniorum Spiritus velit distingui ab alijs Spiritibus. Omnibus Spiritibus dictæ voces *possunt* conuenire, & vt dictæ *conueniunt* Dæmonibus; ita dictis contrariæ possunt ijsdem conuenire. Solum docet Remigius Dæmones dictas voces in assumptis corporibus edidisse.

Veruntamen, quamuis ex iam dictis Spiritus humani à Dæmonibus non distinguantur; quidam tamen soni sunt & strepitus; qui solis Dæmonibus videntur conuenire: quidam qui probabile indicium præbent humanorum Spirituum: ex quibus proinde aliqua Spirituum discretio, atque differentia peti potest. 8.

Duplices verò sunt; qui Dæmones habent auctores. Principio illi, *qui non nisi bruta animantia atque horrenda monstra referunt:* tum deinde, qui *cum ingenti tumultu fiunt, & corporum magna agitatione atque motu.* 9.

Vtrique vix alios, quàm Dæmones, possunt habere auctores. Sed & solis Dæmonibus conuenietissimè tribuuntur. *Priores* quidẽ, quia non alia horum tumultuum, & sonorum, qui à Spiritibus excitantur, ratio; quam *formarum* peregrinarum, atque monstrosarum. Quemadmodum igitur formis se visui objiciunt, & insinuant: ita brutorum animalium, & monstrosorum effictis vocibus auditui. *Posteriores* verò; partim quia solùm ob molestiam afferendam excitantur; quæ præcipuè in locis infestis ab infernalibus Spiritibus quæritur; partim, quia sæpe humanis viribus fieri nequeunt. 10.

Accedit quòd multa ratio cogat, vt hos tumultus & brutorum a-
11. nimalium inconditos clamores humanis Spiritibus tribuamus. Quibus enim tribuemus? Purgandis? At quod illis, dum ad nos redeunt, propositum est, non hos clamores exigit. An damnatis? At quamuis molesti esse cupiant; quia tamen diuinæ prouidentiæ ratio postulat, vt magis se prodant, quàm noceant; potius humanos, vt ita dicam, tumultus & sonos, quam brutorum excitare dicendi sunt.

Atque hinc est, quod sancti viri præsentiam Dæmonum depre-
12. henderint ex barritu, sibilo, rugitu, vlulatu, grunitu, & his similibus brutorum animalium vocibus. Vide caput 19. præsentis Disputationis.

Hoc etiam modo se prodidit Spiritus Nequam in domo quadam apud Corinthios, quàm Dacius Episcopus Mediolanensis aliquando inhabitauit. Rem totam ex 3. Dialog. cap. 4. verbis B. Gregorij asscribimus. potest enim pluribus locis, in hac Disput. seruire. Tempore igitur Iustiniani, cùm Dacius vrbis Mediolanensis Episcopus, causa fidei exactus, Constantinopolim pergeret, Corinthum deuenit. Qui cùm largam domum ad hospitandum quæreret, quæ comitatum eius totum ferre posset: & vix inueniret; aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamque sibi præparari ad hospitandum iussit. Cumque eiusdem loci incolę dicerent, in ea tunc manere non posse; quia multis iam annis eam Diabolus inhabitaret; vir Venerabilis Dacius respondit dicens: Imò ideo hospitari in eadem domo debemus, si hanc malignus Spiritus inuasit, & ab ea hominum habitationem repulit. In ea gitur sibi parari iussit, securusq; illam, antiqui hostis certamina toleraturus, intrauit. Itaque intempestæ noctis silentio, cùm vir Dei quiesceret, antiquus hostis, immensis vocibus, magnisque clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunitus, stridores soricum. Tunc repente Dacius, tot vocibus excitatus, surrexit; vehementer iratus, & contra antiquum hostem magnis cœpit vocibus clamare dicens: Benè tibi contigit, miser. Tu ille es qui dixisti, ponam sedem meam ad aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce per superbiam tuam porcis & soricibus similis factus es, & qui imitari Deum indignè voluisti; ecce, vt dignus es, bestias imitaris. Ad quam eius vocē Dæmon erubuit: & fidelium habitaculum domus facta est. abscessitque mendax & infidelis Spiritus. Hæc Gregorius: & post eum Baronius, Tom 7 anno 540.

13 Interim tamen, inter duos iam dictos modos, ex priori *certius* argumentum desumi dixerim, quàm posteriori: quamuis fortè nec prior ita

or ita ſit certus, vt exceptionem nullam admittat. Miſerrima damnatorum conditio fortaſsis hos quandoque clamores exprimit. Nequitia etiam eorum ſumma efficit, vt cùm mortalibus nocere deſiderent, etiam hos tumultus, qui ad nocendum magis accommodati ſunt, edant.

Sed *Quomodo, humani hic Spiritus deprehendantur*, dicamus. Vnum ego hic ſonum pro ipſis non leuè argumentum præbere exiſtimarem; illum, videlicet, *qui triſtis animi, certa quadam ſignificatio eſt*; vt ſunt ſuſpiria, gemitus, fletus, illachrymationes. Quamuis enim hæc etiam Dæmones poſſint habere authores; humanis tamen propria videntur: humanis magis conueniunt; & humanis magis, quam Dæmoniorum Spiritibus ſeruiunt. 14.

Propria videntur eſſe humanis, quoniam gemere, flere, lachrymari hominum ſunt propria; vt ob id, quemadmodum ex propria hominis forma haud leuè; ita hinc, ſi non magnum, aliquod ſaltem argumentum ſumi debeat. 15.

Humanis magis conueniunt, propterea quod teſtificatio ſint prementis doloris, quem vt præ alijs, exprimant humani Spiritus, Deus in hoc Spirituum ad nos reditu poſtulare videtur; nimirum vt ſic defunctorum miſerias mortales intelligant: & ipſorum exemplo edocti ſibi caueant, melioraque ſectentur: quæ Spirituum Diabolicorum planctu & eiulatu, qui alterius ab hominibus naturæ ſunt & conditionis, non ita commodè præſtari poſſe videbantur. 16.

Sic ſuſpiria hæc atque gemitus, non tam Dæmonibus *ſeruiunt*, quàm humanis Spiritibus; ſi non omnibus, profectò bonis & purgandis. Etenim ad commiſerationem excitandam omnino apta ſunt. Quidni igitur ijs tribuenda, quibus miſericordia fieri poteſt? At Dæmoniorum Spiritus, & miſericordia indigni: & miſericordiam nullam ſperant: ſperant autem, & digni ſunt Spiritus purgandi. 17.

CAP. XXVIII.

An, & quæ oratio diſtinguat humanos & Dæmoniorum Spiritus inter ſe.

NOn ſtrepitus ſolùm, tumultus, & inconditi ſoni audiuntur à Spiritibus excitati: audiuntur & *orationes*, quas ad homines habent: & ob id præſens Diſputatio poſtulat, vt non 1.

non strepitus tantum; verum etiam *orationes* inuestigemus: vt, Vtrum illæ quoque aliquod discrimen suppeditent, intelligamus.

2. Et quidem si vnius generis essent omnes *orationes*, frustra hic labor susciperetur: (in vna enim eademq; oratione, & quæ sibi semper est similis, quod discrimen constituas?) nunc quia orationum genera sunt *plura*; non potest esse inanis hæc Disputatio: forsitan etiam eò difficilior, quò genera sunt plura.

3. Sunt orationes quædam *enunciatiuæ*; in quibus verum est, vel falsum. Sunt aliæ *non enunciatiuæ*; quæ (qua nuis perfectum sensum contineant, non tamen verum significant, aut falsum. Rursus priores, vel præteritum tempus respiciunt, vel præsens vel futurum. Posteriores autem nunc deprecatiuæ sunt; nunc imperatiuæ, nunc interrogatiuæ; nunc optatiuæ: nunc vocatiuæ. Præterea omnibus potest accidere, vt vel bonæ sint, vel malæ, &c.

4. Et *omnes hæ orationes à Spiritibus habentur*: Et, quod magis est, ab omnibus omnes possunt haberi. quocirca & de omnibus examen posset institui. Verùm, quoniam res propemodum esset infiniti negotij; aliquas, quæ familiariores sunt Spiritibus, & discrimen inter ipsos certius prodere videntur, discutiendę sunt.

5. Hæ sunt, *apertè mala: ad bonum hortatoria*; *boni petitoria*: *occultorum reuelatoria* & *vana*: siue, quæ non nisi ostentationis causa, aut leuiter susceptæ sunt.

6. Hæc genera. In singulis generibus species plures. *Apertè mala* sunt, quæ vel in iniuriam cedunt Dei: vel proximis incómodant; vel ad hæc inuitant. Primi generis sunt blasphemiæ: secundi diræ imprecationes, conuitia, contumeliæ, detractiones, mendacia, turpiloquia, & si quæ aliæ. Tertij, quæ ad dicta quouis modo deducunt.

7. *Ad bonum hortatoria*, pro bonorum ferè generibus multiplices sunt: sed tamen illorum propriè bonorum sunt, quæ sunt *libera*, & per nos quouis modo præstantur: vt sunt eleemosynæ, ad Deum oratio, ieiunium, & quarumcunque virtutum officia, &c.

8. *Boni petitoria*, orantis bonum attendunt. quæ & ipse, pro genere bonorum, distribuuntur: &, apud Spiritus, potissimum cernuntur in operibus ijs, quibus iuuari possunt: vt sunt peregrinationes, Sacrificia, orationes, opera misericordiæ corporalia, &c.

9. *Occultorum reuelatoria*, vel præteritum tempus respiciunt, vel præsens, vel futurum. Horum enim, quamuis quædam, natura sua occulta non sint; pro ratione tamen cognoscentium occulta esse possunt. Cum his secreta cordium, quorumcunque coniunxero.

Vanas

Vanas orationes vocamus, in quibus dictorum nihil propositum est; sed quæ ioci aut leuitatis causâ suspiciuntur; & vix aliud, quàm loquentium ostentant actiones. Hæ generum species. *An his humani Spiritus distinguuntur à Dæmonibus?* 10.

Si aliquâ oratione distinguuntur; *non nisi boni petitoriâ, atq; occultorum reuelatoriâ distinguuntur*. Illa ex se est humanorum Spirituum: Hæc ex se propria Dæmonum. *Cateræ tres & Dæmonibus, & humanis Spiritibus*(quàmuis non omnibus)*communes sunt*. 11.

Tria igitur vt sua huic assertioni veritas constet, demōstranda sunt. Primum est esse tria orationum genera, quæ communia sunt Dæmonibus, & humanis Spiritibus quibusdam: quæ ob id Dæmonum Spiritus ab humanis, vniuersè, non distinguunt. Deinde vnum genus solis Dæmonibus competere. Tertium, vnum humanis spiritibus esse proprium, & ob id ex his duobus discrimen inter humanos atque Dæmoniorum Spiritus peti posse. Doceamus singula. 12.

De apertè malis, quod Dæmonibus sint familiares, certum est. Quidni apertè malas affectarent, quorum studium est, vt etiam ex se indifferentes; etiam ex se bonas adulterent? sed & nulla est, in vniuerso malorum genere, quam refugiant: nulla, quam non aliquando vsurpent. *Primi & Secundi generis* ab ipsorum ingenio non abhorrere, in Dæmoniacis probant, per quos plaustra blasphemiarum, conuitiorũ, detractionum, & mendaciorum quandoque euomunt. 13

Exempla in promptu sunt Quidam ipsorum à Theodoro Archimandrita eijciendus ex puella, quam 28. annis miserè vexârat, ipsum vocat meretricis filium, quemadmodum in Theodori Vita testatur Georgius presbyter, apud Surium Tom. 2. Alius meretricem, clamabat sanctissimam virginem Ephrasiam; cùm sibi vim à virgine afferri sentiret. Et hoc in eius Vita, Tomo 2. apud Surium. Sic in conuitia effundebatur ille, quem S. Maltouius Episcopus eiecit, cuius res gestas describit Sigebertus Monachus. Ab alio debuit Bernardus audire, quòd porcellos ederet, & deuoraret brassicas, habetur in Vita eius lib. 2. ca. 4. Et Benedictus cùm aliquando importuno Spiritui non responderet, *Maledictus* ab eodem, per summam contumeliam est vocatus, teste B. Gregorio. Hæc pro primo & secundo genere.

Pro *tertio* sunt, qui molestârunt SS. Melaniam atque Claram: Vincentium atque Sedundellum: vt alios innumeros præteream. Melaniæ persuadere conati sunt, vt relictâ fide orthodoxâ, sectaretur blasphemiam Nestorij; vt in eius Vita habetur apud Surium, Tomo 1. Claræ, vt de studio orandi aliquid remitteret, & hoc apud

Surium, Tom. 4. Vincentio, vt relictâ sæuiori vitæ disciplinâ, genio in florida ætate indulgeret, teste Petro Panormitano, li. 1 c.a.9. in Vita eiusdem. Sedundello, vt valefaciens eremo, patrandis miraculis operam nauaret, quemadmodum habet Gregor. Turonens. in Vita Friardi, ca. 10. li. de vita Patrum. Fuit alius quidam, cuius ca. 92. nequitiam referemus, qui fœdissimum coitum mulieri cuidã suasit, & persuasit.

14. Veruntamen quàmuis hæ Dæmonibus familiares sint, *non tamen solis sunt familiares*. Etiam damnatis defunctorum Spiritibus conueniunt. Non refugiunt hi blasphemias; *quibus datum est os loquens magna & blasphemias*. Apocal. 13. Non refugiunt mendaces; qui socij sunt Patris mendaciorum. Non mali imprecatorias; qui omnes vellent esse socios pœnarum. Non calumniatorias, aut detractorias, qui, vt Dæmones, magnâ erga viuentes *flagrant inuidiâ*, &c.

15. *Hortantur etiam ad bonum aliquando Dæmones*. Non quòd benè nobis velint; sed vt sub specie boni illaqueent, & decipiant. Itaque ad bona malè hortãtur. Non curant versipilles, quid agant miseri mortales; bonum an malum; modo operum authores perdant, & ad æterna supplicia pertrahant.

Ioanni Garlino Eremitæ, cuius Thesi 10. c. 14. mentionem fecimus, quidam suasit, ne filiam comitis Barcelonensis Guifræ, quam ille in sui custodiam susceperat, à se dimitteret, magnoque animo contra carnis tentationes certaret: verùm fornicationis atque homicidij subsecuta vitia veteratoris animum prodiderunt.

Sic alius Iustinæ egregiè suasit virginitatem; veruntamen ita, vt propositâ difficultate & periculo auerteret virginem à virginitatis proposito. quemadmodum in eius Vita scribit Metaphrastes,

Alius sub forma puellæ in Eremo errantis, S. Victorino Episcopo vrbis Aminternæ, cùm eremum incoleret, commendauit hospitalitatem, atq; vt sibi, nocte instante, in eadem cella permanere; & contra bestias tutò esse liceret, rogauit: & persuasus vir sanctus, luxuriæ crimen incidit. Ita Ado Treuirensis in Martyrol.

Et fuit, qui doceret S. Gutlacum Anachoretam, leuiores esse pro sancto viro abstinentias biduanas, aut triduanas in hebdomade: ęmulandum esse ieiunium quadraginta dierum Moysis & Eliæ: scilicet, vt grauiori abstinentiâ vitam arbumperet. Apud Surium Tom. 2. in eius vita.

Hæc causa fuit, quæ B. Antonium monerit, vt etiam bona consulentibus Spiritibus non putauerit acquiescendum. *Si orare*, inquit, *compellũt: si ieiunia suadent, nõ ex eorum nos meritis id agamus, sed ex nostra*

consue-

consuetudine. Ita de Antonio, in eius Vita, Athanasius.

Et in hoc Dæmonum æmulatores sunt mali hominum Spiritus. Deprehensum est, hos quoque sua oratione, aliquibus bonorum fuisse authores: verùm peruerso animo, prauo nocendi studio. Cuius hoc clarum Argumentum, quod, vt Dæmones, benè agant nihil, vt sæpiùs ex B. Gregorio dictum est. 16.

Tertium orationum genus, à quo nec Dæmones, nec damnatorum hominum Spiritus abhortent, est; *quod vanitatis seu leuitatis est plenũ*. An hoc potest alienum esse à *Dæmonibus*; qui à Domino. (Iohan. 12.) *Principes dicti sunt mundi*? mundi, *in quo vanitas vanitatum, & omnia vanitas*? Eccles. 1. An à *damnatorum* Spiritibus? quorum studium & cor (cuius oratio index est) dum viuerent, *in vanis mundi* rebus, & negotijs fuit totum? 17.

Non igitur hæc orationum genera humanos Spiritus à Dæmonibus distinguunt: quia nec solis conueniunt humanis: nec solis Dæmoniorum Spiritibus, quemadmodum demonstratum est. 18.

Licet verò *totum* Dæmoniorum genus, à *toto* humanorum Spirituum non distinguant; distinguunt tamen *totum* Dæmoniorum genus ab *aliquo* humanorum Spirituum: illis, scilicet, à quibus Deus purgatorias pœnas exigit. His nec conuenit *oratio apertè mala*: quia peccare non possunt: Nec quæ ad bonum, *malo fine* hortetur: quia hęc peruersa est. Nec *vana* aut *leuis*: vt qui, quæcunque loquuntur, magno cum consilio & ratione loquantur. 19.

Porrò *occultorum reuelatrix oratio* (si tamen vera sit, non falsa) *pulchrè Dæmones ab hominibus distinguit*, quia & Dæmones hæc possunt: non est, quòd Spiritus defunctorum, non beatorum, corporibus exuti, *mox* plus vi cognoscendi hîc valeant, adeoque cognoscant *hîc*; quàm valuerint, & cognouerunt corporibus inclusi. Cùm igitur corporibus inclusi, occulta, *per se*, non cognouerint, & reuelare nequiuerint; poterunt corpora exuti? At Dæmonum scientiam occulta non latent. Multis vijs & rationibus ex ijs quædam assequuntur quemadmodum nôrunt dicti. 20.

Quocirca & quæ tempore Romani Argiropoli Imperatoris in Tracensi prouincia, apud radices montis Cuzenæ, vox miserabilibus eiulatibus & lamentis, à Mense Martio, ad Iunium exaudita est; & clades Romanorum in Celisyria portendit, Dæmones, non humanos Spiritus prodidit. De hac Cedrenus.

Sic Dæmonium fuisse dicimus, & non humanum Spiritum, qui

Curtio Rufo prædixit, futurum; vt Romam proficisceretur: honores ibidem gereret: & cum summo imperio in Africam rediret. de quo Thesi 4. c. 26. ex Plinij li. 3. Ep.

Sic deprehensus est esse Dæmon ille, qui se Ducem Betaniæ Gerhardum dicebat, in agro Furnensi pagi Eggafridi, cuius mentio facta est Thes. eadem, eodem capite. postquam occultum quoddam crimen inter Hillinum quendam religiosum virum, quod ille in iuuentute cum Theta virgine commiserat, prodidit. Rem prolixiùs describit Iacobus Meyerus li. 5. Annalium Flandriæ, circa annum Domni 1253.

a I. *Et ortatio boni petitoria, humanos Spiritus* (quàmuis non omnes) *à Dæmonibus distinguit*. Quid ita? Quia Dæmonibus, vt aliquod sibi bonum petant, non conuenit: & si petunt; simulatè, non verè petunt. Verùm de hoc, posteriùs Capite quadragesimo.

CAP. XXIX.

An, & quomodo molestijs, quæ afferuntur: & malis, quæ inferuntur, Spiritibus authoribus: possint distingui humani Spiritus à Spiritibus Dæmoniorum.

1. FAcilè aliquis in illam sententiam concesserit; vt ex *malis & molestijs*, quæ à Spiritibus afferuntur, nullum putet discrimen, quo humani à Dæmonum distinguantur, posse deprehendi: Non solùm idcirco, quòd tam humani, quàm Dæmonum possint esse molesti; verùm etiam, quòd vtriq; magna aliquando mala & detrimenta attulerint.

2. *Sunt molesti, sine vlla corporis læsione, Dæmonum Spiritus*. Res est clara quotidianis exemplis: &, si vetera postulantur; probant inter alios, Spiritus, qui, in Scotia, arcem Sterlingi, gemitibus horridam reddiderunt. de quibus Cap. 1. Sunt quoque, sine vlla corporis læsione, molesti *Spiritus humani*, vt probat Cleonicæ, Byzantinæ virginis Spiritus; qui solâ suâ præsentiâ grauis fuit Pausaniæ Spartanorum Regi. quemadmodum dictum eodem primo Cap.

3. *Inflixerunt vulnera Dæmonum Spiritus*. Expertæ sunt hoc, & suo malo probant, Virgines Verretensis Monasterij: & qui ex fodina Georgiana sublatus est, operarius: de quibus 1. Cap. Et *humanos Spiritus* infligere posse, atq; adeò infligere; probat Spiritus matris Neronis; qui, vt Suetonius loquitur, aliquando *verberibus furiarum in ipsum sæuijt*.

Con-

Confirmant idem exempla Petri Apostolorum Principis, & B. Virginis Matris. De Petro refert Beda, l. 2. cap. 6. Historiæ Anglorum, quòd Laurentium, Cantuariensem Episcopum, à grege tenero, & Christo recens initiato, fugam meditantem, nocte flagellis ceciderit. De Virgine Matre Nicephorus, l. 18. ca. 33. quòd impio cuidam hospiti dormienti astiterit, verbis primum perstrinxerit, deinde vimine eius genua, circumcirca velut exarans, circumscripserit; ille verò à somno excitatus, à reliquo corpore disrupta inuenerit: & iustum Dei iudicium, non oris solùm testimonio, sed corporis quoq; habitu promulgauerit.

Attulerunt mortem Dæmones. Exemplo sunt illi (de quibus 1. Cap.) duodecim, quos Annebergicus Spiritus vno flatu interemit. Et si mortem non attulerunt; posse afferre *humanos Spiritus*, docent exempla sanctorum hominum (quorum Spiritus quidni possent, quod ipsi?) exempla, inquam, Petri Apostoli; qui mortis Ananiæ & Saphiræ: Eliæ, qui quinquagenariorum; Elisæi, qui puerorum quadraginta duorum authores fuerunt. Act. 5. 4. Reg. 1. 4. Reg. 2. 4

Sed ad rem magis faciunt duo, quæ adiungimus exempla. Primũ refert Gregorius Turonensis l. 5. Historiæ Francorum, c. 5. his verbis: *Anno quinto Episcopatus sui* (loquitur de Pappolo, Episcopo Lingoniensi: qui gregis sibi commissi nullam curam gerebat) *dum diœceses & villas Ecclesiæ circuiret, quâdam nocte dormienti illi apparuit vultu minaci B. Tretricus* (Tretricus hic Pappolum in Episcopatu præcessit, & officio boni Episcopi egregiè erat perfunctus) *Cui ita. Quid tu,* inquit, *hic Pappole? vt quid sedem meam polluis? vt quid oues mihi creditas dispergis? Cede loco: relinque sedem, abscede longiùs à regione. Et hæc dicens, virgam quam habebat in manu: pectori eius cum ictu validò impulit. In quo ille euigilans, dum cogitat quid hoc esset, fixè in loco isto defigitur, ac dolore maximo cruciatur, abhorret cibum potumq;, & mortem iam sibi proximam postulatur. Quid plura: Tertio die, cùm sanguinem ore proijceret, expirauit.* Hæc Grægorius. & post Gregorium Baronius An. D. 552.

Alterum huic haud ita multum absimile refert Ioannes Nauclerus, generat. 34. Vdo quidam Magdeburgensis fuit Episcopus; qui cùm cura Episcopatus deposita, totus libidini, cum Deo consecrata virgine vacaret, primùm hâc voce (*Cessa de ludo, lusisti iam satis Vdo*) vt desistat, admonetur: deinde vbi peccatum peccato iungit, de latere concumbentis secum scorti detrahitur. adducitur mox in Sanctorum, qui in choro Ecclesiæ S. Mauritij considere visi sunt,

consilium accusatur apud Filium à Virginè Matre, damnatur capitis, à Pugile decollatur. Rem totá, prout oculis conspexit narrauit. Fredericus quidam, eiusdem Ecclesiæ Canonicus: factiq; testimonium hodie præbet cruor Vdonis in marmore candido exceptus.

5. *Incommodârunt bonis fortuna Dæmones.* Iob id suo magno, sed tamẽ felici, malo didicit. Experti sunt idem ab infestante Spiritu Bingenses; plurimique alij, quorum 1. Cap. meminimus. Et quidni possint *Spiritus humani* idem in bona externa, quod valent in bona corporis? in corpora ipsa?

6. Hæc à nobis allata, in præsenti argumento difficilem faciunt inter Spiritus dijudicationem. Et *fortè* non errauerit, qui mala nulla esse crediderit, quæ nunc non à Dæmonibus afferantur; nunc non ab humanis Spiritibus, si non omnibus, saltem ab aliquibus.

7. Interim tamen, saluo meliùs sentientium iudicio, & hinc aliquod discrimen accipi posse; & *esse quædam mala, quæ Spiritus distinguãt,* existimarem. Quæ illa? quæ videlicet, non ab hominum Spiritibus afferuntur; sed à Dæmonibus: quæ ob id, quia Dæmonum propria sunt, hoc ipso demonstrabunt & arguent Dæmones non humanos Spiritus; quia ipsorum authores Dæmones sunt, non humani Spiritus.

8. Quocirca hic modus cognoscendi, & distinguendi Spiritus contrarius est illi; qui, Capitibus præcedentibus, explicatus est. Ibi demonstratum est ex ijs, quæ conueniunt tantùm humanis Spiritibus, humanos cognosci, & à Dæmonibus distingui: hic ex ijs, quæ Dæmonibus tantùm conueniunt, cognosci & distingui Spiritus Dæmoniorum ab humanis docebitur.

9. Principio igitur *Dæmones crediderim illos Spiritus, qui mortis hominum sunt authores.* Certè hos mortem *posse* adferre, dubium non est. *Non est potestas, quæ comparetur eis,* Iob 41. Dubium quoque non est, ipsos hominum mortem *desiderare.* Probat hoc implacabile odium, quo genus humanum prosequuntur. Sic certum est *re ipsâ* mortem aliquando *attulisse.* Exempla huius plurima sunt. Quòd verò *soli* afferant & *conditio* mali, quod morte affertur, videtur postulare, & ipsorum Dæmonum *officium.*

10. *Mors* malum graue est: nec, nisi Dei singulari prouidentiâ, à Spiritibus affertur. At diuina prouidentia, quemadmodum non per se ipsam res administrat, ita neque administrat per quasuis creaturas. Habet administratorios Spiritus, Angelos, in similibus officijs. Per Angelos igitur; quando ita expedire iudicauerit, mortem infliget.

11. Quòd si *conditionem* Spirituum humanorum attendamus, clarius

rius quod diximus, intelligemus. An fortè purgandis propositum est, vt interimant? Nequaquam. Vt prodesse *per se* non quærunt: ita nec nocere. Suam tantùm causam agunt, suum quærunt bonum priuatum. An propositum damnatis? At vt velint maximè, *fortè* tamē per vires non semper vt afferri videmus, afferre poterunt: & vt possint, quia tamen nō adsunt viuentibus, vt diuinæ iustitiæ administri, (hoc officium Angelorum est) non per ipsos, si quando affertur, mors afferri dici debet.

Quod si quandoq; Spiritus humani mortem intulisse leguntur, illos ego non autoprosopos, sed specietenus tantùm humanos dixerim. Dixerim Angelos (nunc bonos, nunc malos) qui formas certas hominum finxerint: reuera autem Angelici spiritus fuerint. 12.

Nec est, quòd quis hîc mihi Beatorum hominum Spiritus obijciat, qui mortis viuentibus fuerint per seipsos authores. Primùm enim, qui illi? siue, quorum Spiritus fuerunt? Deinde vt illi intulerint; nostra tamen non euertitur Assertio: quoniam non de felicibus; sed miseris quæstio hîc est. Quid quod forsitan, non malè negetur Beatorum Spiritus per se mortem intulisse? Quemadmodum enim, teste B. Augustino, li. de Cura pro mortuis, etiam ipsi autoprosopos personaliter præsentes sæpè non sunt, vbi præsentes videntur; ita sæpè mortem per se non afferunt, vbi mortem iudicantur afferre. 13

Ministerio bonorum Angelorum sæpè forsitan hoc fit, qui Sanctorum hominum imagines exhibent. Illi sæpè mortem inferunt, idq; sub Sanctorum Imaginibus & forma, ita Deo disponente: vt etiam ex his Imaginibus colligant mortales, quo in honore habendi sint, quos Deus in cælestis Hierusalem ciues assumit, & cohæredes vult esse Vnigeniti sui dilecti Filij. 14.

Hoc vnum itaq; *malorum*, quod Dæmoniorum Spritus distinguit ab humanis. An hoc solum? Addidero illi *Vulnera*, atque, quæ ad mortem tendunt, *grauia verbera*. Quicunq; Spiritus horum causā sunt, produnt forsitan se non personaliter esse humanos; sed Dæmoniorum Spiritus. 15.

Nec opus multis est pro Assertionis huius confirmatione. Quæ probant mortes & clades Dæmonibus authoribus fieri; probant vulnera atque verbera ab ipsis proficisci. Ad proprium hoc officium in *nostris hisce infestationibus*, pertinent Dæmonum. A fine, qui Spiritibus humanis, in suis Apparationibus, & infestationibus propositus est, sunt aliena. 16.

Sic *ingentia damna, quæ fortunis & bonis externis viuentium inferuntur,* 17.

runtur, Dæmones indicant. Non ob dictas tantùm rationes: verùm etiam propterea, quòd persæpè hæc humanis viribus procurari nequeant. Non tantæ vires humanis Spiritibus, vt magna damna, quæ quandoque per spiritus afferuntur, ipsis authoribus fiant. Sæpè etiam quàmuis leuia sint, ijs tamen medijs & rationibus procurantur, quæ in humanorum Spirituum non sunt potestate, vt sunt excitati venti, ignes, &c.

CAP. XXX.

An & ex quibus officijs, atque obsequijs, quæ à Spiritibus quandoque viuentibus præstantur, cognosci poßit, qui Spiritus humani sint, & qui Diabolici.

1. Fficia, hoc loco, opera quædam Spirituum, quæ in assumptis corporibus exhibent, vocamus: Hæc quàmuis varia sint? ad *quatuor* tamen præcipua genera reuocari videntur: vt alia dicamus *otiosa*: alia *molesta*: alia *perniciosa*: alia *obsequiosa*. Prima illa nullum ad hominem respectum habent: posteriora tria cum hominibus, & propter homines suspiciuntur.

2. *Otiosa* dicuntur, non quia Spiritibus in ijs nullus finis propositus est: nam sine fine, & ratione, nihil agunt Spiritus: sed vel quia propter se sola suscipiuntur; vel certè non hominum causâ. In his ponimus Ludos nocturnos spectrorum Aquilonarium, quorum Olaus Magnus meminit li. 3. c. 11. Gent. Septent.

Molesta sunt quæ vt quies hominum interturbetur: aut aliquid aduersum ipsi patiantur, à Spiritibus suscipiuntur; vel si non idcirco suscipiuntur, cum molestia tamen accipiuntur: qualia sunt excitati strepitus, vellicatio aurium &c.

Pernitiosa voco, quæ præter molestiam, quam afferunt; etiam incõmodant, nunc in fortunæ bonis, nunc in bonis corporis.

Obsequiosa sunt, quibus bonum aliquod mortalibus affertur, aut humana seruitia præstantur:

3. Discussimus *molesta*, atque *pernitiosa*; & vtrum atque quod, discrimen inter humanos, atque Dæmoniorum Spiritus constituant, notauimus, hoc Capite. Vtrum etiam ex *obsequijs*, qui mortalibus Spiritus impendunt, discrimen aliquod capiatur, examinabimus.

4. Nam quod *Obsequia quædam Spiritus mortalibus præstent: dubium non est.* Experiuntur illa Magi plerique, quos inter atque Spiritus pacta

inter

intercedunt. Experiuntur Sagæ; quando ad nefandos congressus, & conuentus properantes, suis vtuntur Martinellis. Et nos pro hoc argumento, non pauca protulimus Capite primo.

Et ab *Omnis generis Spiritibus hæc obsequia* præstantur. Purgandus Spiritus Paschasij cuiusdam, obsequia præstabat in Thermis Angularibus Germano Capuano Episcopo. Diabolicus fuit Heildesheimensis Hudeken; qui diligentem curam habuit commendatæ sibi à marito vxoris. Damnatus videtur fuisse Apollonij Thianæi Philosophi; qui captâ ab Aureliano Imperatore vrbe Asiæ, Thianâ; post mortem Imperatori apparuit, hisque verbis eundem est allocutus: *Aureliane, si cupis vincere, non est quod de ciuium meorum nece cogites.* Vide Cælium Rhodog. lib. 17. capite 13. qui hoc ex Fla. Vopisco. 5.

Hæc cùm ita sint, non immeritò quæritur. Vtrum etiam ex his argumenta peti posśint, & indicia; quibus deprehendatur discrimen humanorum & diabolicorum Spirituum. Alij forsitan crediderint his humanos, maximè purgandos, Spiritus cognosci, quòd hæc obsequia humanitatis sint plena. Alij tribuerint omnia Dæmonibus: quibus studium non paruum est, etiam Angelicis obsequijs, mortalibus illudere. Nos, quod probabile est, iudicamus *quædam esse, quæ vehementes suspitiones gignant, quòd à Dæmonum, non hominum Spiritibus proficiscantur: humanos Spiritus vel nulla prodere, vel admodum leuiter insimulare aliqua.* 6.

Primum, Obsequiorum, quæ Dæmonum *tantùm* videntur esse indicia, *Tria* sunt genera. Quædam possumus dicere *necessaria*; quædam humanas *vires superantia*: quædam vehementer *nefanda*. *Necessaria* dico, in quibus Spiritus hominibus, quibus obsequia præstantur, ex voto aut pacto sunt obstricti. Vires humanas *superantia*, quæ nec viuorum hominum proprijs viribus fieri possunt, nec à defunctorum Spiritibus. *Nefanda*, in quibus apertiùs naturæ leges violantur. 7.

Obstringi homines aliquando *ex pacto* Spiritibus certum est. Exempla suppetunt plurima. Quid, quòd qui maleficiorum sunt authores, nisi se Spiritus, obstringant; in Malificorum album non admittantur? Atque vt his sese Spiritibus homines obstringunt; ita vicissim hominibus se obligant, & sua opera promittunt Spiritus. Hæc opera atque obsequia Dæmones prodere, & non alios Spiritus, partim inde rectè videmur colligere; quòd pacta non inter defunctorum Spiritus, & viuentes homines: sed hos inter atque Dæmones intercessisse, atque intercedere identidem, legamus: par- 8.

tim ex illo, quòd non idcirco rebus viuentium interſint defuncti, vt pacta cum hominibus ineant; & ex officio, certa obſequia hominibus præſtent.

9. Exhibentur etiam à Spiritibus obſequia aliquando, quæ *humanas vires excedunt*. Nunc enim in hominum gratiam, atque pro ipſorum voluntate & imperio à Spiritibus ingentes tranſponuntur lapides: nunc amplæ & ſplendidæ ſubitò conſtruũtur machinæ: nunc per aera rapiuntur homines, &c. His verò cum humanæ vires pares non ſint; cùm ſint multò inferiores; quomodo humanis Spiritibus authoribus hæc fieri credi debet?

10. Denique *nefanda* Obſequia Spiritus exhibent. Teſtantur hoc qui ad mares fiunt ſuccibi; & ad fœminas incubi. Teſtantur idem Iornandes Gothorum Epiſcopus, li. de Gothorum origine, VVilhelmus Pariſienſis, & Thomas Brabantinus, li. de vniuerſali bono, Vincentius li. 21. cap. 30. Hiſto. Ioannes Nider, lib. 5. form. de Malefic. cap. 10. An hæc humani Spiritus exhibent? Non exhibent purgandi; quos ſuperiùs diximus, peccare non poſſe. Non exhibent damnati, quòd quæ in hoc nefando congreſſu neceſſaria ſunt, per illos non ita commodè fieri poſſint. A Dæmonibus igitur, vt *certum* eſt perſæpè, & vt plurimum fieri; ita veriſimile eſt à *ſolis* fieri, & ſemper fieri.

11. Gaudent autem hoc *exercitio* plurimùm immundi Spiritus: non eâ causâ, quòd inde ſobolem tollant; vel voluptatem aliquam capiant, afferantur; ſed propter hominum perniciem, quam impensè expetunt. Nôrunt enim naturam hominis proniſsimam eſſe ad voluptatem: Eam etiam illecebram eſſe cuiuſlibet turpitudinis & improbitatis, atq; omnium malorum eſcam. Experti præterea ſunt viros quantumuis prudentiâ, probitate & grauitate præditos, blanditijs voluptatum delinitos, ſæpenumerò eſſe corruptos, & ad magna tractos flagitia. Meminerunt etiam fortiſsimum omnium mortalium Samſonem, ſapientiſsimumq; Salomonem, etiam ſanctiſsimum Dauidem, voluptatis dulcedine ineſcatos, impuriſsimis flagitijs, & grauiſsimis calamitatibus contaminatos & attritos eſſe. Nec ignorant vitium luxuriæ, quatuor rebus cætera vitia ſuperare; amplitudine, diuturnitate, fœcunditate & curationis difficultate. Hæc enim labes latiſſimè diffuſa eſt, atque omne propemodum genus hominum complexa: & quem ſemel corripuerit, ſic ei tenaciter adhæreſcit, vt vix vnquam auelli queat. Denique vitium hoc inolitum, atque inueteratum in animis hominum, difficilimam habet curationem. Quid plura? Voluptas corporis innumerabilium malo-

malorum, tum priuatim, tum publicè seminarium est. Propter hanc non vnius tantùm, aut paucorum hominum: sed familiarum, ciuitatum, gentium, imperiorum, totius denique orbis terrarum clades & exitia contigerunt. Hæc non ignorant Dæmones: idcirco hoc exercitium sectantur. 12.

Ergo *hæc obsequia Dæmonum sunt argumenta*, An his contraria sunt humanorum Spirituum? *libera* dico, humanis viribus *paria*? *honesta*? Possunt talia ab humanis Spiritibus esse: at à *solis* non sunt. A Dæmonibus, vt necessaria; ita libera: vt humanas vires superãtia; ita humanis viribus paria: vt nefanda; ita honesta possunt exhiberi. 13.

Nullúmne igitur indicium in Obsequijs, quòd humanis tantùm Spiritibus conueniat? Si aliquod est, illud crederem esse: quod, præterquam liberum esset, & viribus hominum par, & honestum; etiam cum *quadam animi submißi significatione offertur*, *& omni suspitione peccati caret*. quod quâ ratione benè dicatur, docent quæ de Oratione dicuntur, cap. 28.

CAP. XXXI.

An ex otiosis officijs Spirituum, poßit deprehendi, qui sint humani, & qui Dæmoniorum Spiritus?

INter Officia Spirituum quadruplicia discusimus *molesta*, *perniciosa*, *& obsequiosa*: & quid ad ipsorum distinctionem faciant, demonstrauimus. Vna restant *Otiosa*; quæ ne prætermissa videantur, hoc Capite examinanda sunt; & eò breuiùs, quòd ex dictis de hisce iudicium haud difficulter ferri posit. 1.

Quæ ipsorum conditio sit, clarum est. Non hominum propriè causâ à Spiritibus suscipiuntur; sed propter se, & causâ sui. In hoc genere præcipuè choreas ponimus atque lusus, ludicrasq; quasdam gesticulationes, & quæ cum his similitudinem atque affinitatem habent. 2.

Hæc aliquando à Spiritibus fieri dubium non est. Nam vt de iis nihil dicamus, quæ in conuentibus nocturnis Spiritus, cum perditæ salutis hominibus habent; refert Olaus Magnus, apud Aquilonares populos solere nocturnos viatores, & armentorum custodes, mirificum concentum Spirituum obseruare & ludum; illumque incolas vocare choreas Eluarum. de his nos 1. Cap. 3.

4. Sed humanósne Spiritus à Dæmonibus hæc officia distinguunt? Omnino quis id existimauerit, qui horum officiorum, atque ipsorum Spirituum conditiones inter se comparare voluerit. Cùm enim officia hæc lætitiæ sunt argumenta; illis tantùm Spiritibus tribuet, qui gaudiorum possunt esse participes; quales sunt humani purgandi, ab illis remouebit, in quos gaudium nullum, nulla voluptas cadere potest; quales præcipuè sunt ipsi Dæmones.

5. Quid enim hîc dubium? An quòd hæc officia lætitiæ sint argumenta? An quòd gaudiorum sint participes Spiritus purgandi? An quòd in malos, presertim Demones, gaudia non cadant? Certa & clara sunt omnia.

6. Quòd *lætitiæ argumenta & indicia sint*, communis omnium habet sensus & consensus. Omnes ex his animorum lætitiam in alijs colligunt. Omnes si hæc præstent, lætitiæ suæ interioris argumenta se dedisse existimant.

7. Quòd *gaudiorum participes sint purgādi Spiritus* hinc colligitur; quòd molestiarum, quas sustinent, finis sit æternæ vitæ infinita voluptas. Sed & illius ipsius voluptatis exspectatio, quæ apud ipsos certissima est, gaudium præsens illis affert. Et omnino credendum est eosdem recreari viuorum, quæ ipsis offeruntur, precibus & suffragijs.

8. Et vt hi voluptatem capere possunt, & capiunt; ita *omnis voluptatis & gaudij expertes sunt Dæmoniorum Spiritus.* Non possunt vlla tristitia affici Beati, qui cum Christo regnant in cælo. Non possunt vllam lætitiam capere damnati, qui à cælo exclusi, infernalibus torquentur supplicijs. Tantus est damnatorum dolor & tristitia, vt si qua esse posset in ijs, mox absorberetur voluptas. Tanta Dei iustitia vindicantis impiorum in inferno peccatum, vt ne concurrere velit cum ijs ad vllum, quo voluptatis participes esse possunt, actum, vt pulchrè philosophatur noster Ludouicus Molina in 1. parte S. Thomæ. Quod si B. Augustinus aliquando docet, *lætari ipsos de infelici sua potestate*: nō intelligendus est, ipsis aliquam voluptatem concedere; sed solùm insinuare hanc ipsis potestatem placere.

9. Sed tamen officia hæc *otiosa*, quæ diximus, bonorum Spirituum propria non sunt. Quid, quòd nec quidem illis tribuenda? Quid, quòd sint solorum malorum? Et hæc *Tria* breuiter, pro instituti ratione doceamus.

10. *Primū experientia docet*, in ijs Spiritibus, quos superiùs *Guteolos* diximus vocari à Germanis. Hos leuiter esse petulantes; mimicas quasi actiones exercere deprehensum est sæpiùs. Quis verò dubitauerit

de ge-

de genere malorum spirituum esse Citharedum, qui in medijs vndis ludens conspicitur haud procul à Finlandiæ arce: cuius meminit Olaus Magnus, li. 20. ca. 19.

Sed *nec officia hæc sunt tribuenda bonis Spiritibus, qui purgatorijs ignibus expiantur*. Quàmuis enim voluptatis & gaudiorum sint capaces; vt tamen exterius lætitiæ signa dent, nulla causa est, quæ vrget. Vt porrò dent leuitatis atque petulantiæ, sine quibus officia hæc non exercentur, quis crediderit? præsertim eos spiritus, quos aliquoties dictum est peccare non posse? 11.

Solorum igitur malorum Spirituum hæc officia sunt: qui quàmuis lætari & gaudere reuerâ nequeant; lætitiam tamen & gaudium possunt simulare & fingere: Spiritus ad quascunque res fingendas aptissimi. 12.

An verò *malis vtrisq;* communia? hominum scilicet damnatorum spiritibus & Dæmonum? Difficilè est hoc definire. Verisimile est *aut esse propria Dæmonum, aut ad hæc cogi spiritus hominũ*: vt habeant communia miseri cum Nequam Spiritibus officia, cum quibus communem habent infelicem conditionem & societatem. 13

Quid ex dictis omnibus? Hoc solum. Admodum probabile esse, discrimen aliquod ex his officijs peti; quod humanos Spiritus à Dæmonibus discernat, *cùm officia hæc non nisi Dæmonibus conueniant*. 14.

Et profectò Dæmones à mimicis gesticulationibus & leuioribus actionibus non abhorrere, primùm quidem illi probant, qui Verretensis Monasterij virginibus molesti fuerunt, de quibus Thesi 19. Capitis primi: tum is, qui in forma simiæ infinitos iocos Sancto Dominico exhibuit, de quo in vita eiusdem, lib. 3. ca. 7. Theodoricus de Apoldia: vt nihil de ijs dicamus, qui Dæmoniacos obsident. 15.

CAP. XXXII.

An ex locis sacris & profanis: desertis & cultis possint distingui humani Spiritus à Dæmonibus, si quando dicta loca infesta sunt.

LOcorum differentiæ admodum sunt variæ. Res per se clara est. Nos illas solùm scrutabimur, quæ instituto nostro seruiunt. Hæ duplicis sunt generis: quædam ex locorũ petũtur qualitatibus: quædam ex rebus, quæ in locis acciderunt. Ratione 1.

tione priorum dupliciter distinguuntur; in Sacra, & profana: deinde in Culta siue habitata; & deserta, siue hominum vsibus non seruientia. Ratione posteriorum alia sunt flagitio siue peccato; alia morte alicuius insignia: alia verò, in quibus horum neutrum notatur.

2. Horum locorum, in Spirituum molestijs atque infestationibus, rationem aliquam haberi, dubium non est. Nam & quibusdam frequentiùs obseruantur Spiritus, quæ præ cæteris affectare videntur: quædam, contrà fugiunt & detestantur. Affectant quidam loca deserta: fugiũt alia alij: vt illi, qui præcedente nocte, antequam Basilica S. Petri Coloniæ consecraretur, auditi sunt horrendis vocibus clamare, quod sedibus suis pellerentur, quemadmodum anno 871. notauit Sigebertus.

3. Quia verò non verisimile est, quosuis Spiritus quibusuis locis delectari; nec quosuis quæuis loca fugere & declinare; omnino ex *locis* de conditione Spirituum coniectura peti posse videtur. Quanta verò, & qualis? Id hoc Capite ostendendum *in ijs locis, quæ qualitatibus distingui* diximus. alia sequenti Capite reseruamus.

4. Duplicia igitur hîc loca ingredienda sunt: primùm *sacra*, & *profana*: deinde *deserta*, & *culta*, siue hominum vsibus seruientia.

5. In *profanis* labore atque inuestigatione magnâ opus non est. *Certum est ex his Spiritus non distingui*: quòd his & Dæmonum, & hominũ, tam damnatorum, quàm purgandorum Spiritus reperti sint, & reperiantur. Exempla suppeditat primum disputationis præsentis Caput. Nec aliud suadet ratio: quoniam quod Spiritus, quoscunq;, *profanis locis* prohibeat est nihil: quòd quicunque illis locis inueniantur, rationes sunt & multæ magnæ.

6. A *Sacris* fortè quis excluserit malos, & ob id, quàmuis hinc non vniuersè Dæmoniacos ab humanis; à quibusdam tamen (purgandis videlicet) distinguet. Sed alius forsitan, ad *sacra loca*, præter purgandos, admiserit malos damnatorum hominum Spiritus; exemplo persuasus Doctoris Parisiensis, qui horrendis vocibus, se & *accusatũ*, & *iudicatum*; & *damnatum*, in Templo proclamauit. de quo in Vita S. Brunonis. Fortè sunt, qui nec Dæmones velint *sacris locis*, & *templis* exclusos: propterea quòd in templis sæpè inueniantur à Dæmonibus obsessi Dæmoniaci: & tumultus nocturni prænuncij mortis (quos à Dæmonibus, vt plurimum excitari, aliâs diximus) in templis audiantur frequenter: oraturi etiam in templis, primùm se aqua lustrali aspergant, ne Dæmonis tentationibus impediantur. Sed & homines quidam persequentes patiuntur Dæmones; quid si ad templa hi cõueniant? ibi commorentur? erúntne mox à Dæmonum molestia liberi?

Diffici-

Difficilem hæc faciunt, ad propositam quæstionem, responsionem. Interim tamen non errare dixerim eos qui ex *sacris locis* discrimen aliquod peti posse crediderint: *Templis vt plurimùm, excluserint Dæmones: humanos verò Spiritus* (vtrùm omnes, an aliquos, postea discutietur) *ad illa admiserint*, vt ob id, qui in sacris locis molestare viuentes, aut infestare obseruantur; habeantur, *vt plurimum*, non Diaboli & Dæmones; sed defunctorum hominum spiritus & animæ. 7.

Recepta est apud Catholicos consuetudo, nec frustra: vt si quæ loca Dæmonibus infesta sint; illa exorcismis atque orationibus Ecclesiæ liberentur & purgentur. Quid igitur in locis *sacris*, templis, atque oratorijs, quæ exorcismis atque orationibus & purgata, & Deo consecrata sunt, infestantes Dæmones quærimus? Antequam diuinis vsibus loca consecrentur; authoritate, diuinitùs Ecclesiæ relicta, ab ijsdem Dæmones proscribentur; & postquam iam consecrata erunt, domicilia erunt Dæmonum? illa pro sua libidine poterunt infestare? poterunt in ijs mortalibus molesti esse? clades atque detrimenta afferre? 8.

Quàm sunt *multa* in templis, consecratisque locis, quæ Nequam Spiritus cane peius & angue, oderunt? Sanctorum imagines? Sanctorum Reliquiæ? vasa sacra? res sacræ, quarum vsus in Sacramentorum administratione? pietatis exercitia? Christi sanctissimum sub speciebus panis corpus? 9.

Nec repugnant assertioni huic, quæ superiùs Thes. 6. allata sunt argumenta. Aut enim ostendunt vi, & quasi inuitos cogi ad *loca sacra* Spiritus Dæmoniorum: aut propriè non reddere infesta loca: aut nō molestos esse excitatis tumultibus; sed mentem tantùm, ne Deo in oratione, quemadmodum par est, coniungatur, distrahere. 10.

Vnum fortè, quod dicebatur in sacris locis inueniri posse homines, qui persequentes patiuntur Dæmones aliquid roboris habere videtur; vt horum ratione credi possit sacra loca à Dæmonibus infesta reddi. Sed hoc tantum abest, vt assertionem infringat; vt etiam magis confirmet. Certis enim, & propriâ experientiâ edoctis testibus didicimus eos, qui talium Spirituum molestias sustinuerunt, cū alijs locis nullis tuti essent, sacris tutos fuisse. 11.

Atque ita se rem habere existimamus *vt plurimum, vt humani; non Dæmonum sint Spiritus, qui sacris locis obseruantur*. Contingere nihilominus, sed *rariùs* potest, vt his etiam molesti sint Dæmones. Pro quo *duo* nobis suppeditat exempla Cæsar Baronius, Tomo 5. & 6. Historiæ Ecclesiasticæ. Vnum sub annum Domini 415. refert accidisse 12.

disse in Ecclesia quadam Alexandrina, quæ olim famosissimum Idoli fanum fuit, quàmuis enim hæc Christo à Theophilo Alexandrino consecrata esset; infestationes tamen Dæmonum sustinuisse, donec in eandem illatæ sunt Reliquiæ SS. Marcj Euangelistæ; Cyri atq; Ioannis, docent acta eorundem Martyrum, in posteriori Nicæno Concilio cognita, & à S. Ioanne Damasceno comprobata. hoc Tom. 5.

Alterum sub annum Domini 471. accidit Gennadio Constantinopolitano Episcopo ante ipsius obitum. Cùm ille noctu ad altare Sacrificij, orans astaret, & preces ad Deum funderet; Spectrum Dæmoniacum ei apparuit; quod ille protinus signo crucis, veluti immisso telo fugauit. cumq; recederet, hæc est humanâ voce locutum: *Abeo, & te viuente quiescam; reuersurus post obitum tuum, & modis omnibus euersurus Ecclesiam.* Hoc Tom. 6. ex Theodoro Lectore, Collect. li. 1. & Nicephoro, li. 15. cap. 23.

Duobus his *tertium* adiungimus, ex Vita S. Dominici, l. 3. c. 12. desumptum. Mandauerat vir Sanctus suis; ne post vltimum campanâ datum signum in Templo hærerent. Mansit tunc Monachi formam indutus Diabolus, vt præceptum viri sancti transgrediendo, ab eodem tanquam immorigerus frater, reprehenderetur; silentijque leges, quas summa cum religione vir sanctus colebat, violaret. Nec spes fefellit Nequam Spiritum: reprehensus enim mox subrisit, & silentij leges violatas Dominico obiecit.

13. Atque hæc de *sacris* locis. An quoque locis *desertis* & *cultis* humani atque Dæmoniaci Spiritus distinguuntur? Probabile id admodum est. *Verisimile prorsus est, qui desertis locis, & ab hominum vsibus alienis tumultum & turbarum sunt auihores, Dæmones esse; non humanos Spiritus.*

14. Huius hæc argumenta sunt; quòd & qui similibus locis infesti fuerunt, pro Dæmonibus habiti sint: & multis indicijs se Dæmones esse insinuârint: & præterea, nulla ratio sit, ob quam ijs locis humanos Spiritus vagari atque degere credi debeat.

15. Pro *Dæmonibus habiti sunt*, quicunque in vastissima eremo molesti fuerunt Antonio, atque Paulo, primis eremi cultoribus; quorum B. Hieronymus meminit. quicunque in eadem eremo noctis quietem interturbârunt Monachis; quorum studium atque pietatem commendat Cassianus. quicunque in fodinis metallicis reperti sunt, &c. de quibus nos superiùs.

16. Sed & *certis indicijs* se probant Spiritus Dæmoniorum esse, qui dictis locis obseruati fuerunt, alius peregrinâ formâ: vt qui Antonio fa-

nio factus est obuiam, fronte cornibus asperatâ, alius morum & gestum leuitate; vt citharedus in extremis finibus Finlandiæ, alius morte & nece hominibus allatâ; vt Spiritus Annebergicus, alius simulato brutorum animalium clamore; vt qui vel leonis rugitum, vel serpentum sibilum, vel taurorum mugitum aliquando edidit, &c. 17.

Huc accedit, quòd Raphäel Angelus apprehensum Dæmonium religauerit *in deserto superioris AEgypti,* tanquam loco sibi conuenienti, Tob. 8. Et quòd Dominus doceat eiectos Spiritus *ambulare per loca arida: ibidemq; requiem* quærere, & non inuenire. Hæc scilicet deserta sunt loca, quæ Dæmonibus *arida* dicuntur & *inquieta*, quòd in ipsis materia hominum generi incommodandi, quam semper expetunt, non suppeditetur. Ita Abulensis in 11. Matth. 18.

Cur *etiam desertis locis versarentur humani Spiritus?* An vt his pœnas peccatis debitas persoluant? At ad hoc ipsis seruiunt purgatoria atque infernalia loca. An, vt diuinæ iustitiæ dent testimonium, illis ipsis, quos sustinent, cruciatibus? At hæc hominibus, qui ijsdem iuuari possunt, non lapidibus atque arboribus; non feris atq; brutis animalibus, quæ locis desertis reperiuntur, sunt exhibenda. An, vt subsidia atque patrocinia obtineant viuentium, & ipsorum opera iuuentur? At hæc incultis locis, & vbi homines inueniuntur, & exspectari debent. 19.

Omnino viuentium causâ defunctorum Spiritus ad viuos redire videntur: siue rationes ex parte Spirituum; siue ex parte Dei; cuius voluntate & dispensatione fit, vt reuertâtur, petantur. Omnino igitur necesse est, vt vbi viuentes commorantur, versentur: locis cultis, & hominum vsibus seruientibus; non incultis, & ab hominum consuetudine alienis.

CAP. XXXIII.

An ex locis morte alicuius, aut egregio facinore notatis, poßint humani & Dæmonum Spiritus distingui: & quomodo.

LVstratis locis sacris, & cultis illa iam sunt percurrenda, quæ vel *aliquâ morte*; vel *graui facinore* notata sũt. Circumspiciendum, Vtrùm ex ijs dijudicari posit, quæ conditio Spirituum, ijs locis oberrantium: an, scilicet, humani sint; aut Dæmoniorum. 1.

2. Nam hæc, *præ cæteris locis* Spectris, & Spiritibus infesta esse propemodum nullus est, qui ignorat. Et si exemplis agendum est, non desunt hæc, tam in locis, quæ ob alicuius *mortem* nota sunt; quàm, vbi grauia commissa *crimina*. Pro prioribus, vt alia omittam, est spiritus, qui domum infestauit, vbi Cæsar Caligula interfectus est. Pro posterioribus, quod Cardanus, lib. 6. cap. 93. de rerum varietate, his verbis refert. *Est*, inquit, *familia nobilis, ac inter primas Parmæ, Torrellorum nuncupata. Possident arcem, in qua aula est. In ea, sub camino, solet videri anus iam centum annis, quoties ex familia aliquis obiturus est. Referunt hanc anum olim fuisse prædiuitem, & ob pecunias interfectam à nepotibus suis; & in frusta diuisam, proiectamq́; in latrinam. Ita Cardanus.*

3. Et non solùm his locis Spiritus apparere, & molestos esse: verùm etiam ob *peractam mortem*, aut *commissa scelera*, molestos esse credendum est. Cuius hoc haud leue argumentum est; quòd ante peractam mortem, commissaque scelera, ijs locis nullæ Spirituum molestiæ perciperentur; posthæc, illæ mox secutæ sint, & obseruatæ.

4. De his igitur quæstio est, An humanos Spiritus à Dæmonibus distinguant: ita vt quicunque his locis obseruantur, vel hominum sint Spiritus, vel Dęmoniorum: an, non distinguant, vt vtrisque promiscuè possint reperiri, & reperiantur omnis generis Spectra.

5. Et, vt de prioribus primùm dicatur, *verisimile admodum est, aut humanos esse, qui ijs locis versantur, vbi aliquem mori, & ex hac vita discedere contigit: aut profectò sub humana specie Dæmones, illos homines, qui ijs locis vsuram huius vitæ relinquerunt, exhibere.*

6. Habet hoc quidem primùm communis omnium sensus: sed maximè probant, quæ in his Spiritibus obseruantur, *conditiones*: inprimis autem rationes, quæ pro humanis potiùs, quàm Dæmoniorum Spiritibus militant.

7. Diximus superiùs, humanos Spiritus *formâ* deprehendi *humanâ*: & qui his locis versantur, non formâ humanâ tantùm deprehenduntur; sed eandem plerunque referunt, quæ hominum fuit, qui dictis locis vitam cum morte, commutârunt. Diximus humanos deprehendi ex gemitu & suspirijs: & hi Spiritus vel gemitu & suspirijs testantur suas miserias; vel certè nullos barbaros sonos edunt. Diximus leuitatis argumenta ab humanis esse aliena: apud hos Spiritus nulla ex ijs obseruantur. Diximus grauia quandoque detrimenta à Dęmoniorum, non hominum Spiritibus afferri: quando verò auditum ab his spiritibus grauia damna allata esse?

Cùm

Cùm hæc loca, post mortem solùm infesta sint; ante mortem verò nequaquam; *quid est*, quòd post mortem illa à Dæmonibus infestari dici debeat; quæ antequam mors accideret, nullas Dęmonum sustinuêre molestias? An fortè mors hoc secum affert, vt Dæmonibus locum patefaciat? Quis hoc credat? Annon mors; sed perditorum hominum mores Dæmones asciscunt? At non nos perditæ vitæ morientium, sed solius mortis rationem habemus. An Dæmones fortè his locis, mortuos apud viuos cupiunt traducere; vt non felicium, sed miserorum loco habeantur? At hâc ratione ipsi sibi Dęmones erunt contrarij; propterea, quòd his apparitionibus & Spirituum molestijs primùm excitentur viuentium studia, vt defunctis benè velint & faciant; tum deinde ipsi defuncti (siquidem ipsorum conditio prorsus desperata non est) viuentium iuuantur pietate & charitate: quæ vtraque Dæmonibus vehementer displicent. 8.

Omnino ad hæc loca, præ cæteris, humani Spiritus, si non omnes, aliqui certè redire desiderare posse videntur. Cùm enim illorum quidam idcirco potissimum redeant, vt humanis subsidijs iuuentur, vbi lubentiùs versari credendi sunt, quàm vbi præsentiora sunt remedia? Vbi verò præsentiora; quàm vbi omnium ferè opinione, humani Spiritus versantur? vbi noscuntur, qui oberrant? vbi defunctorum, qui benè defunctis volunt, plerunque amici? 9.

Et ita de *prioribus* locis sit definitum. De *posterioribus* non simplex danda responsio, quoniam loca hæc, quæ ob *crimina & peccata*, maculam quandam contraxerunt, vel habent criminum & peccatorũ suos superstites authores; aut vitâ illi sunt defuncti. Si vitâ functi sunt, probabile ijs locis ipsorũ Spiritus versari, vel Dæmones: Si superstites adhuc sunt, dubium non est; quin Dæmonibus, non autem humanis Spiritibus infesta sint loca. Quatuor asserimus. quatuor sunt demonstranda. Ab vltimo incipimus. 10.

Primum *humanos viuentium Spiritus non posse molestos esse ijs locis, quæ ob viuẽtium adhuc scelera horrida sunt*, extra omnem est cõtrouersiam. An hi possunt esse alijs locis, quàm sua quæ fouent & sustentant, sunt corpora? Sed quia pro hoc argumẽto aliâs plura dicta sunt, hîc pluribus opus non est. Vide librum nostrum de Prodigiosis viuorum Apparit. 11.

Quòd verò *sint Dæmonum Spiritus*, quiuis hinc facilè intulerit. Sed quàm sit hoc conueniens, quia non statim omnes percipiunt, hîc docemus. Et principio quidem ea est peccatorum fœditas; 12.

tas; vt non homines tantùm ſummis miſerijs, & Dæmonum vexationi inuoluat, verùm etiam loca, vbi ipſa perpetrantur, diuinæ iræ & Dæmonum poteſtati ſubijciat. Deinde recreantur his locis Spiritus Nequam, partim quia his Deus grauiter eſt offenſus: partim, quia ijſdem ipſorum regno facta eſt acceſsio. Sed & Deus hæc loca Dæmonum infeſtationi expoſita eſſe, poteſt videri velle; vt etiam hinc grauitatem peccatorum mortales intelligant, nouiſsima præuideant, & de ſalute ſua cogitent.

13 *Vitâ defunctorum Spiritus ijſdem locis verſari, vbi grauia* crimina perpetrârunt viuentes: primùm probant exempla eorum, qui leuia peccata illis ipſis locis, vbi commiſſa ſunt, poſt mortem, dignis pœnitentiæ fructibus, expiârunt. Deinde illi, qui ijſdem, ob grauia, puniti leguntur. Vtraque primum Caput ſuppeditat. Dei etiam bonitas atque iuſtitia hanc rem reddit admodum probabilem. Bonitas erga viuentes demonſtratur; qui miſerorum Spirituum exemplo poſſunt, ſi volunt, fieri meliores. Iuſtitia erga ipſos defunctorum Spiritus; vt hi intelligant ex omnibus ijs rebus ſuppliciorum ſuorum acerbitatem creſcere, quæ ipſis quouis modo, dum peccârunt, ſeruierunt.

14. An verò *ſoli* ſunt defunctorum Spiritus; qui locis, vbi peccata perpetrata ſunt, obſeruantur? *Admodum hoc probabile: veruntamen,* vt videtur, *non neceſſarium*. Probabilitatis argumenta, in priori huius Capitis parte, data ſunt. At vt *ſoli* moleſti ſint, infeſtaque loca reddant: neceſſe non eſt; quemadmodum Theſi ſecunda, ante hanc: euinci poteſt.

CAP. XXXIIII.

An, & quomodo ex Catholicorum hominum, & Infidelium locis, poßint colligi Spiritus, qui moleſtant, eſſe humanos, vel Diabolicos

1. PRæter iam dictas, & perueſtigatas, locorum differentias, alia eſt, quæ ex *perſonis*, loca incolentibus, accipitur: vt ſcilicet, quædam dicantur *Catholicorum* habitacula; quædam *NonCatholicorum* ſiue *infidelium*. Nam cùm homines omnes aut fideles ſint, ſiue Catholici; aut infideles, ſiue Nō Catholici; certiſq; locis commorentur; ipſa ab his incolis loca non *incongruè accipiunt* appellationem

Infide-

Infidelium autem, siue Non Catholicorum, non vnius generis loca sunt omnia. Nec mirum. Non vnius generis Infideles sunt omnes. Sunt Pagani. Sunt Iudæi. Sunt Hæretici. Et loca igitur alia Paganorum, vbi Pagani; alia Iudæorum, vbi Iudæi; alia Hæreticorum, vbi Hæretici commorantur. 2.

Omnia hæc loca disputando percurrere possemus. Quidni facimus? Quia non opus. Nostris sumus contenti: Hæreticis, & Catholicis. Sua examinent Pagani: sua Iudęi. Quid nobis de his, quæ foris sunt iudicare? 3.

Posset forsitan videri frustra hæc suscipi inquisitio: quod Hæreticorum ab omni Spirituum infestatione liberrima dicantur; & ob id his locis Spiritus distingui non posint; sed quia Catholicorum loca infesta sunt; propter hos omitti non debuit. Quid, quod *nec Hæreticorum loca satis sint libera?* Possemus hoc exemplis docere: verùm, quia proferri hæc nequeunt, nisi & loca Spiritibus infesta proderemus, & homines Hæreseos accusaremus; omissis exemplis ratione agamus. 4.

Quærimus quidnàm Hæreticorum locis Spiritus prohibeat? An Hæreticos Spiritus refugiunt? & refugiunt Spiritus quicunq;, hominum? Dæmoniorum? Quis hæc credat? quis dicat? quis profiteatur? Quam magna consuetudo Hæreticorum Magistris, cum certo quodam Spirituum genere, quorum in locorum infestatione est præcipuum studium? Vide Caput vigesimum primum Disputationis de Dæmoniacis. 5.

Gentiles atque Iudęos pati Spirituum infestationes manifestum est, quid Hęreticos excipiet, qui in eadem, cum illis Infidelibus, sunt classe, & damnatione? 6.

Vel sanctitas doctrinæ, quam Hæretici profitentur, meretur, vt à Spiritibus non impeti debeant, vt quidam dicunt: vel probitas vitæ, quam agunt: vel singulare quoddam, quo Deus vult ipsos his exemptos, priuilegium. Quid horum? aut quid aliud? Non doctrinę sanctitas. Impijssima illa est; Christi, Apostolorum, & totius antiquitatis doctrinæ aduersa. Non probitas vitæ. Nunquam cum impia doctrina vera vitę probitas consistit. Non priuilegium, quia quãdo, quare, quibus præsentibus, vbi, quo authore hoc concessum sit, doceri non potest. Quid verò aliud? 7.

Certum ergo sit *loca Catholicorum Spiritus infestantes perpeti*. Constitutum quoque sit *non immunia esse Hæreticorum*. Quæramus igitur, Num ex his locis Spiritus distinguantur. 8.

Distinctio verò quæritur, inter humanos Spiritus, atque Dæmonio- 9.

moniorum. Num ex ijſdem locis conditio & diſtinctio humanorum inter ſe, colligatur, poſtea erit diſcutiendum. Quid igitur? Súntne omnes;qui Catholicos perſequuntur,aut inſequuntur, Dæmoniorum Spiritus? qui Hæreticos, Spiritus humani? An contra, Omnes qui Catholicis moleſti ſunt, humani? qui Hæreticis, Dæmoniorum? An vtrique inueniuntur apud vtroſque?

10. Primùm, *Non omnes, qui Catholicos moleſtant, Dæmoniaci ſunt. ipſos etiam moleſtant Spiritus humani*, Catholici fuerũt, Germanus Epiſcopus Capuanus, cui ſe aliquoties exhibuit Spiritus Paſchaſij Presbyteri, cuius meminit Beatus Gregorius, cui fidele obſequium præſtitit Spiritus in balneis. VVormatienſium item accolæ, qui aliquamdiu ſuſtinuerunt multitudinem Spirituum, armatorum, equitum & peditum. Et exemplis quid opus? poſſunt meriti eſſe Catholici; vt Spectris damnatorum hominum moleſtentur. Poſſunt ab ijſdem ſubſidia expectare, & petere, animæ fidelium defunctorum; quæ ex hac vita, piè; ſed nundum ſatis purgatæ diſceſſerunt.

11. *Nec ſoli humani Spiritus Catholicis moleſti ſunt. ſunt ijſdem etiam Dæmones moleſti.* Quot moleſtias à Dęmonibus ſuſtinuerunt eremi cultores? de quibus c. 26. Quot alij Sãcti viri? vt præſẽtia prætereamus? An fortè fidei ſanctitas, quam Catholici profitentur, à Dæmonum inſidijs reddit immunes? Non reddit. Maioribus ſæpè inſultibus ſuos exponit. An vitæ probitas? hæc ſæpè apud Catholicos deſideratur: deinde ſi quando adeſt, ſtudium nocendi Dæmonum excitat. An ſigna ſacra, quæ in Chriſtianorum ſunt animis? Hæc non deſunt Hæreticis; non deſunt damnatis.

12. Deniq; *nec omnes, qui Hæreticos infeſtant, aut Dæmonum ſunt Spiritus, aut humani: ſed nunc Dæmonum, nunc humani.* Oſtendimus principio huius Capitis, à Spirituum infeſtationibus immunes non eſſe Hæreticos: quod verò *nunc* ipſis infeſti ſint Dæmoniorum Spiritus, illæ ipſæ rationes confirmant, quibus ibidem vſi ſumus: *nunc* verò hominum damnatorum perſuadet ſocietas; idemque nocendi ſtudium cum Dæmonibus, & his ſimilia.

Libet pro vtroque exemplũ adſcribere ex Cęſare Baronio, Tom. 6. circa annum Domini 513. Et quòd Hæreticum damnati hominis Spiritus terruerit, atque moleſtârit, docet exemplo Iſidori, ſectatoris Seueri, autoris hæreſis quæ Acephalorum dicta eſt: huic is, qui coram pontifice Caypha, Domino alapam impegit apparuit, atque eundem, vt ſceleris, ita ſuppliciorum ſocium futurum ſignificauit. (Vide. Cap. 38. Theſin 8.)

Quod

Quod verò nec à Dæmonibus sint tuti, docet per Ducem quendam Palæstinũ, qui & ipsus Seuerianus. Hic cum Dominicum monumentum pietatis studio intrare vellet, aliquoties ab ariete (Dæmon is erat in forma arietis) repulsus est: nec post cõfessionem quidem peccatorum, quibus se ab ingressu prohiberi existimabat, permissus est introire. Tum demum admissus est, cessauitq; cornupeta aries, vbi abiuratâ hæresi communione catholicâ se testatus est esse Catholicum: Hæc Baronius. Prius ex 36. Ca. Prati Spiritualis. posterius ex Cap. 79. eiusdem Prati.

Maneat igitur vtrosque, & Catholicos, & Hæreticos, Spirituum molestijs esse expositos. Maneat vtrosque, & ab hominum, & à Dæmoniorum Spiritibus molestias pati. Inferamus ex vtroq; *loca Hæretica atq; Catholica Spiritus humanos à Dæmonibus non distinguere.* 13.

CAP. XXXV.

An, & ex quibus temporibus humani, & Dæmonum Spiritus distinguantur, illi, qui rebus viuentium quandoq; intersunt.

TRia ferè sunt in *tempore*, ex quibus, si quæ est, distinctio inter humanos & Diabolicos Spiritus sumi debet; *substãtia, quantitas, qualitas.* Substantia temporis die & nocte continetur. Quantitas in diuturnitate & breuitate cernitur. Qualitas in sacris & profanis diebus.

Omnium harum differentiarũ rationem habendam esse, in cognoscendis Spiritibus, inde videtur certum: quòd ipsarum rationem etiam Spiritus habeant. De diebus & noctibus aliâs dictum est. Aliquos etiam non diu esse molestos, docet experientia: alij contra sunt, qui diuturnitate molestiarum etiam suos dominos proprijs sedibus & domibus pellunt. Præterea, quia tempora apud Christianos vel sacra sunt, vel profana; hoc ipso clarum est. his vel istis temporibus Spiritus esse molestos, quo clarum est esse molestos.

Quid autem Substantia, Quantitas, & Qualitas temporis, distinguuntne humanos Spiritus à Dæmonibus: Nos, quia triplices temporum differentias distinximus, *tribus* Assertionibus, quantum consequi coniecturâ licet, quod res esse videtur, concludimus.

Prima esto. *Noctes & dies humanos atq; Dæmoniorum Spiritus non distinguunt.* Non necesse est, illos Spiritus, Dæmoniorum dicamus, qui noctibus sunt molesti: illos hominum, qui interdiu. Noctibus sunt molesti Dæmonum & hominum Spiritus diebus, & clarâ luce, sunt molesti Dæmonum & hominum Spiritus.

Quod

5. Quod dicimus clarum est exemplis, omnis generis Spirituum. Nec assertioni contradicit ratio. Quemadmodum non ad locum; ita non ad *tempus* astricti sunt Spiritus. Vtraque extra ipsos sunt: vtraq; ipsos non attingunt. Nec luce diei indigent, vt videant, quo vadant: nec caligine noctis iuuantur, quò operationes valeant exercere.

6. Sunt hęc certa. *Lucis tamen amantiores sunt, & per se appetentiores humani Spiritus*; si non omnes, certè purgandi: *tenebrarum & noctis Dæmoniaci.* Quid mirum? *qui malè agunt odiunt lucem:* Domini sententia est, Ioan. 3. Etsi econtrariò licet argumentari. Cùm malè non agant purgandi Spiritus; non oderint lucem: In luce igitur versabũtur: quemadmodum & versati sunt in balneis illi, quorum meminit B. Gregorius, & nos 1. Cap.

7. Est aliud pro hac re argumentum, quòd Regius Propheta significet eum, *Qui habitat in adiutorio altißimi*, nõ habere sibi temere etiã *à Dæmonio meridiano.* quo insinuat Dæmones plerosque noctibus esse molestos, & quasi lucem solis vereri: quosdam tamen admodum audaces, qui, quam cæteri, lucem non refugiunt, & interdiu etiam homines adoriuntur. Ita locum Prophetæ exponunt Thalmudici, R. Salomon, & Chaldæus cum nostris, inquit Genebrardus in Psalmos.

8. Secunda Assertio. *Neq; diuturnitas molestiarum quæ à Spiritibus affertur; neque breuitas, certorum Spirituum certum & indubitatum est argumentum.* Si est, quæso quanta? quorum? Diutissimè molesti fuerunt Spiritus Dæmoniorum, in fodinis metallicis, quorum primo Capite meminimus. & ad centum & plures annos molesta fuit vetula, in arce Tarellorum Parmensium. Quid verò? qui longo tempore molesti esse potuerunt; non poterunt breui? breuiori? breuissimo?

9. Nihilominus, si diuturniores fuerint molestiæ, & hominum aliquot ætates superent; *admodum est verisimile, earum authores esse Dæmones; rariùs defunctorum hominum, maximè damnatorum.* Illius rationem dixerim ex fine colligi, qui ipsis propositus est vnus; vt semper noceant, quibuscunque etiam mortalibus: huius, quòd eâ lege ad viuos redire permittantur hi damnati; vt iustitiæ diuinæ, suâ miseriâ dent testimonium; quod non ita commodè præstant, nisi eorum se aspectibus, quibus noti sunt, obijciant; vt idcirco credi pòssit, non diutiùs ipsos molestare, quàm horum ætas permittat.

10. Tertia Assertio sit. *Nec sacra, nec profana tempora sibi, tanquam propria, vsurpare Spiritus Dæmoniorum.* Nam & sacris possunt adesse huma-

humani ,& profanis. Affectant Dæmones sacra, vt profanent: affectant eadem humani Spiritus, (purgandi) vt faciliùs viuentium auxilijs iuuentur. Quærunt illi profana, tanquam sibi magis conuenientia: eadem satis humanis (purgandis) conuenientia sunt, si subsidium præstent.

Non eadem ratio temporum, & locorum est; vt quemadmodum *per se* sacra loca fugiunt Dæmones; ita sacra fugiant tempora. Alia longè est conditio locorum consecratorum; alia temporum. Sunt loca sacra consecratione summorum Pontificum: & Ecclesiæ sacris orationibus, illa Dæmonibus interdicuntur. Sunt tempora sacra; veruntamen nullâ consecratione; nullis exorcismis: solâ Dei atque hominum voluntae. 11.

Fortè tamen, quia non solùm res sacras; sed & signa rerum sacrarum Dæmones detestantur; & quicquid demum *sacrum* redolet; sacris temporibus, tanquam non suis: sed profanis, tanquam magis conuenientibus, insolentiores & molestiores erunt: & nisi aliunde molestandi occasiones habeant, sacris se continebunt, minusq; molesti erunt. Sed vt hoc cum ratione dicitur: ita cum ratione potest negari. 12.

Quid porrò ex dictis omnibus? *Ex differentia temporum, vel nullũ certum iudicium sumi pro Dæmoniorum Spiritibus, vel admodum infirmum.* Hoc tamen examen prætereundum nobis non erat. Quod per se infirmum est, id cum firmioribus iudicijs coniunctum, robur & vires accipit, magisque persuadet. 13.

CAP. XXXVI.

An ex conditione illorum Spirituum, qui, præ cæteris, certos quosdam homines persequuntur, iudicium de Spiritibus possit accipi, quod vel humani sint, vel Dæmonum.

DVbium non est *quosdam esse Spiritus, qui certis hominibus, præ cæteris sint molestiores.* Illa ipsa loca, quæ *ratione hominum* Spiritibus infesta esse diximus, nobis in hac causa suffragantur. Sed quia de hoc aliàs, hîc non plura. An Spiritus hi Dæmones tantùm sunt? an aliquando Spiritus hominum? An semper hominum? nunquam Dæmonum? 1.

Molestiarum, quæ ab his afferuntur: malorum item, quæ infligunt, 2.

fligunt hîc rationem non habemus. Illa alijs discussa sunt locis; & quid ad Spirituum discretionem faciant, demonstratum. Solorum Spirituum habetur ratio. Quæritur, *an qui viuentes certos insequũtur* (siue graues multum sint, siue non sint, parũ huius interest) *Dæmones sint, vel humani Spiritus.*

3. Et aliquando hominum esse Spiritus, qui has molestias afferunt, videtur esse extra controuersiam. Probant hoc suo exemplo Spiritus matris Neronis: Spiritus virginis Byzantinæ Cleonice; Spiritus Imperatoris Galbæ; vt alios quam plurimos omittam, quorum 1. ca. & alijs facta est mentio.

4. Exemplis his faciliùs creditur; quod ratio, quæ hanc rem impossibilem esse doceat, nulla sit: graues autem sint *caussæ*; quæ, vt quandoque fiat, egregiè probent.

5. Qui pluribus aliquando molesti sunt Spiritus, an non vnum aliquem insequi possunt? Nisi fortè ijs legibus, *diuinitus* strictos esse dicere velimus. Spiritus, vt & vno tantùm loco viuentibus adsint, molestique sint; & præterea nunquam molestare valeant, nisi pluribus molestias afferant: quæ quis dixerit? dicenti quis crediderit?

6. Conueniens quoque est, & iustum, vt humani Spiritus molesti sint, & homines molestijs insequantur. Purgandi enim, si ab his nulla, ab illis multa exspectant solatia; an non hos insequentur, illos deserent? Damnati, cùm malè ijs velint, qui ipsorum malorum fuerunt authores, & promotores; cur eosdem molestijs persequi non valebunt?

7. Veruntamen *Dæmonum Spiritus, vt plurimum esse crediderim, qui homines insequuntur*. Causa præcipua huius est, quòd quicunque insequantur, ijsdem ferè persequantur: persecutio verò, quàmuis ab alijs esse posit Spiritibus, non tamen semper tanta, quanta plerunque affertur, esse potest: & vt posit, tamen non ad humanos; sed Dęmoniacos propriè Spiritus pertinet: quemadmodum Capite 29. dictum est.

CAP.

CAP. XXXVII.

An ex conditione eorum, qui persequentes Spiritus patiuntur, possit colligi, humaninè sint Spiritus, qui molesti sunt, vel Dæmoniorum.

VNum hîc supponimus: alterum est explicandum: tertium definiendum. Supponimus quosdam viuentium pati *præ cæteris hominibus*, infestantes Spiritus. Explicandum quid per *conditionem* hominum intelligamus. Definiendum, an ex conditione hominum, *qui molestias Spirituum sustinent*, possit coniectura fieri, vtrùm humani sint, vel Dæmoniorum Spiritus, qui molestant. 1.

Primùm illud supponimus. & ob id pluribus persequendum non est. Exemplis abundamus. aliâs quoque idem demonstratum est hoc iustissimis de causis fieri. Vide huius Disputationis Capita, 15. & 17. &c. 2.

Conditionem viuentium, intelligimus statum vitæ, in quo ipsi degunt & versantur: veruntamen non quemcunque; sed qui cum improba vel honesta vita coniungitur: ita videlicet, vt mortales duplicis conditionis dicere possimus; alios, qui sobriè, piè, & iustè vitam viuunt Christianã: alios, qui in grauibus volutantur peccatis, & pro perditæ salutis habentur hominibus. 3.

Quæstio igitur est, An ex his ordinibus, si infestantes Spiritus pati hos contigerit, deprehendatur; *Sitné humanus, qui persequitur Spiritus; an Diabolicus.* Et forsitan, mox quis suspicabitur, malos non nisi à malis; bonis non nisi à bonis infestari: sed tamen rem exactiùs consideranti aliud videbitur dicendum. Nec malè. 4.

Extra omnem controuersiam est *ex probis & bonis hominibus certum iudicium peti non posse.* Quid ita? Quia neque omnes, qui probos homines persequuntur, humani sunt Spiritus: neque omnes Spiritus Dæmoniorum. 5.

Quàm integris moribus fuit sanctissimus Iob? quanta eius in sacris litteris commẽdatio? Dicitur *vir simplex, & rectus, & timens Deũ, & recedens à malo:* dicitur *non similis ei in terra:* & tamen grauissimas à Spiritibus molestias sustinuit. An à bonis, & humanis tantùm, homo bonus & humanissimus? Impijssimus Satan fuit, qui virum sanctissimum afflixit. 6.

Sic de integritate vitæ Germani Capuani Episcopi dubitare non
7. possumus. Dat ipsi B. Gregorius testimonium insigne probitatis. & hic Spiritus expertus est, quàmuis non ita molestos. An bonus vir malos Dæmoniorum? Nequaquam: sed bonus bonos defunctorum hominum.

8. Et quid est, quæso, cur probi homines aut persequentes Dæmones pati dici non debeant; aut molestantes Spiritus humanos? An Dæmonum Spiritus ipsis malè vellè non possunt? aut hominum ipsorum operâ nequeunt iuuari? Possunt hi (purgandos intelligo) si aliquorum; horum certè operâ iuuari. Possunt illi malè ipsis velle; illi, inquam, iuratissimi bonorum omnium hostes & inimici.

9. Ex bonis igitur distinctio peti non debet. *An debet ex malis?* Debet magna: si non absoluta & omnimoda. Dubium vix esse potest, *solos esse malos, qui malos sequuntur, insequuntur, & persequuntur Spiritus: probabile admodum, ex malis, Dæmoniorum ferè esse, non hominum.*

10. *Bonos purgandorum Spiritus malis, & desperatæ salutis hominibus molestos esse negamus.* Quam ob rem essent? Aliorum salutis curam crederent habere, qui omnem propriæ deposuerunt? sed & hi vel non credunt Spiritus defunctorum viuentium subsidijs iuuari: aut, si credunt, iuuare nolunt: & si vellent, parum eorum sæpè subsidia, tanquam Dei hostium, apud altissimum Deum possent.

11. *Malos Spiritus malos homines sequi, insequi, persequi, quid mirum?* Sequuntur, vt socij: insequuntur, vt promotores; persequuntur, vt tortores & carnifices.

12. Gaudent malorum societate mali Spiritus, facit hoc similitudo morum, & studiorum. Etiam *omne animal*, inquit quidam, *diligit sibi simile.* Qui verò omnes percupiunt à Deo esse alienissimos; possintné eorum societatem fastidire, non expetere; qui vltrò suis prauis studijs, se à Deo auertunt? ad Dæmonum castra confugiunt?

13. Promouent & impiorum studia impij Spiritus. Non satis ipsis est mortales esse miseros; miseros cupiunt esse miseriores: miserrimos. Quid si igitur his molestijs miseriores reddere possunt? an sibi deerunt? Fortè nequeunt his molestijs miseriores reddi? At posse, haud obscurè, quæ Capite 13. dicta sunt, insinuant.

14. Sed & tortores his molestijs mali Spiritus se ostendunt. Hoc quidem ipsi affectant: sed magno cum consilio, Deus Optimus nunc permittit, nunc præcipit. Quorundã tam insignis est impro-

probitas atq; malitia; vt etiam in hac vita debeat vindicari. quod meliùs, quàm persecutionibus, quas mali Spiritus perditis his hominibus afferunt, demonstrari non potest.

Mali igitur Spiritus malis hominibus molesti sunt. An verò ma- 15.
li quicunque? an tantùm Dæmoniorum? an etiam damnatorum hominum? *Et Demonum, & damnatorum.* De Dæmonibus res clara est. Pro damnatorum hominum, sunt Spiritus Bysantinæ Virginis: matris Neronis Imperatoris; & Imperatoris Galbæ: alios tanquam ex superioribus notos omitto.

Veruntamen quia mali malos Spiritus potissimum patiuntur in 16.
vltionem scelerum, peccatorum, & perditæ, quæ agitur, vitæ; vt plurimum (si non semper) *existimauerim esse Dæmoniorum Spiritus; qui molesti sunt*, vt qui hic officium exequuntur, quod sicuti ab humanis alienum est, ita ipsis, quasi proprium, tribui potest.

Quòd si formâ humanâ Spiritus hi quandoque conspiciuntur, 17.
& illâ etiam, quæ certorum hominum esse cognoscitur, quemadmodum fuit Byzantinæ Virginis, atque matris Neronis Imperatoris, illam ego simulatam dicerem, & non à Spiritibus defunctorum hominum circumferri: sed ab ipsis Dæmonibus, qui & illius sint authores, & sub illa ipsos Spiritus defunctorum, veluti in quadam imagine, ostentent.

NOTATIO IN SEQVENTIA Capita.

De ratiònibus & notis, quibus distinguuntur, & cognoscuntur Spiritus humani, qui loca infestare solent.

1. VNde humanorum Spirituum à Dæmonibus *distinctio petenda sit, quantum ratione & coniectura consequi potuimus, diximus: Nunc qua ratione humani (sunt enim duplicis conditionis) distinguantur, inquiramus. Nam & hos internoscere necesse est eum, qui feliciter in liberandis, à Spirituum infestatione, locis versari velit: propterea quòd non iisdem rationibus cum purgandis & damnatis agendum est.*

2. *In horum autem discrimine inuestigando idem, qui superius, seruandus est ordo: vt & formas, quibus apparent: & orationes, quas formant: & mala, quæ afferunt: & officia, quæ exercent, & locorum qualitates, atque his similia scrutemur diligenter: & quid hos vel illos Spiritus, purgandos, inquam, vel damnatos prodat, notemus. Res quemadmodum difficultatem habet non paruam, ita non caret sua vtilitate & voluptate. Sequentia facilius intelligentur, si singula cum præcedentibus iam explicatis rationibus conferantur. Sed ad rem.* A forma *principium instituimus.*

CAP. XXXVIII.

An, & quæ forma humanos inter Spiritus, hoc eſt, purgandos à damnatis diſtinguat.

NOn omnes formæ Spirituum, ſub quibus conſpiciuntur, hoc loco nobis diſcutiēdæ ſunt, quoniam non inter quoſcunque Spiritus, qui ſe viuentium oculis offerunt, deſcrimen inquirimus. Solùm inſpicienda eſt illa, quam humanorum Spirituum *propriam* diximus, Capite vigeſimo ſexto; & Vtrū in *ipſa* aliqua diſtinctio ſit, quâ humani Spiritus differant, & cognoſcantur, inquirendum: propterea, quòd quâ ratione *ſolùm humani* inter ſe diſcriminentur, hoc loco quæramus. 1.

Vnam autem *formam humanam* diximus, quæ humanos Spiritus prodat: illam videlicet, quæ ita humana eſt, vt peregrinum, & ab humana alienum habeat nihil; nullaque ratione, vel modo ab humana degeneret. Hęc enim, vt humanos Spiritus prodit; ita vtriſque communis eſt; & ijs qui perpetuis inferni cruciatibus addicti ſunt, & qui alicubi, ob peccatorum ſuorum demerita purgantur. 2.

Sed tamen non ita, *vna* eſt *hac forma*; quin diſcrimina & differentias multas admittat. Quemadmodum enim vna eſt omnium hominum, qui viuūt forma; & quędam in hac ſunt, quę diſtinguunt virū à fęmina; ſenem à iuuene; Iudęum à Chriſtiano; ęgrum à ſano; ita in *vna* ſub qua humani Spiritus latent, forma; quæ hos ab illis diſtinguunt, poſſunt eſſe diſcrimina. 3.

Quintuplicia autem hæc diſcrimina putauerim. Vnum à *quantitate* petitur: alterum à *qualitate*: reliqua tria ex *mentis affectu*, cuius eſſe videntur indicia. Primo differunt parui & magni: altero albi & nigri: tertio læti & triſtes; graues & leues; truces & amabiles; Hæc diſcrimina vni eidemq; formæ humanæ poſſunt accidere. An verò omnia Spiritus diſcriminant? Id definiamus. 4.

Qua à quantitate differentia ſumitur, Spiritus non diſtinguit. Nec paruitas damnatorum tantùm Spirituum index eſt; & magnitudo purgādorum: Nec contrà, magnitudo damnatorum; paruitas purgandorum. Poſſunt ſub forma parua eſſe damnatorum, & purgandorū: ijdem quoque poſſunt eſſe ſub forma magna. 5.

Quin imo, quando in quantitate exceſſus eſt nimius, vel nimius defectus; non hominum, ſed Dęmonum latere Spiritus, aliâs docuimus, 6.

mus. Nec malè. Quoniam cùm idcirco rebus viuentium intersint humani Spiritus, vt cognoſcantur; apparere eâ formâ credi debent, quam ipſi dum corpora vegetârunt, habuerunt: quòd non niſi ex hac cognoſci queant.

7. Qui viui procero corpore fuerunt; ſub magna, mortui, dum conſpiciuntur, apparent figura: qui paruo; ſub forma nani. At poſſunt feliciter mori, & ob id non damnari, illi: poſſunt quoque hi. Similiter, poſſunt illi cum præſentis vitæ morte, mortem incurrere æternam: poſſunt quoque hi nani. Magnitudo igitur, ſiue paruitas, etſi humanos Spiritus diſtinguat quandoque à Dæmonibus; non tamen humanos inter ſe diſtinguit.

8. *Diſsimilitudo qualitatis in forma, plurimũ valet* ad dijudicandos Spiritus humanos. Pro purgandis, niſi nox candorem vultus obnubilet, magnum argumentum eſt color albicans; ſiue natiuus, quem viui habuerunt: pro damnatis militat niger, clara præſertim in luce: Non idcirco ſolùm, quia communis id hominum habet ſenſus; verùm etiam, quia vt niger damnatis Dæmonibusque conuenit; & ſub hoc frequenter damnati conſpecti ſunt: ita albicans conuenit bonis, beatisque; & ſub hoc conſpecti, qui purgatorios ignes ſuſtinuerunt.

Seruit hîc exemplum Iſidori, quod ex Euirato in Prato Spirituali, Capite 39. refert Cæſar Baronius Tom. 6. fol. 625. circa annum Domini 513. *Iſidorus hic genere Meliticienſis, Monachus fuit Monaſterij Philoxemes, in emporio Cypri Dade dicto: & cùm Seueriani dogmatis aliquando fuiſſet aſſertor, vxori Catholicæ, quæ clam ipſo communicauerat, ſacram communionem per vim indignabundus, guttur eiuſdem premens extorſit, indigneq; tractauit. Sed ſtatim coruſcationem hoſtiâ ſacrâ diffundente peccatum ſuum agnouit: poſt biduum verò, paratum ſibi ſuppliciũ intellexit per Spiritum hominis damnati, talem, qualem iam deſcripſimus. Rem refero ipſius verbis: Poſt biduum, inquit Iſidorus, aſpicio virum, quaſi Aethiopem, ſemicintijs veſtitum, dicentemq; mihi: Ego & tu ſimul in vnum ſupplicium condemnati ſumus. Et ego ad eum: Tu; inquam, quis es? Reſpondit: ego ſum, qui conditorem Dominum omnium, Ieſum Chriſtum, in maxilla percuſsi paſsionis tempore.* Hæc ibi.

9. *Triſtis, lætaq; forma vtriſque Spiritibus communis eſt.* quàmuis enim damnati, iuſtiorem triſtitiæ cauſam habeant, & triſtem vultum formandi; non tamen ſuâ carent triſtitiâ purgandi; ob graues quos ipſi

ipsi, quocunque etiam loco agant, sustinent dolores, & cruciatus. Nullum igitur hinc iudicium de Spiritibus sumi potest. 10.

Trux vultus omnino conuenit damnatis: amabilis purgandis. Sed an ille damnatis tantùm; & non etiam purgandis: hic purgandis tantùm; & non etiam damnatis? Quàmuis hîc iudiciũ præcipitare temerariũ sit: propterea, quòd etiam beati spiritus cælestium mentium, truces quandoque vultus formârint, & Dæmones formârint amabiles & Angelicos: facilè tamen mihi paterer persuaderi *solis* damnatis truces; *solis* purgandis amabiles, aut certè non truces conuenire; propterea, quòd cur truces purgandi; cur amabiles damnati simulent, causas non habeant. 11.

Grauitas & leuitas, quam exterior forma quandoque secum affert, Spiritus humanos non distinguit. Sed tamen status & conditio Spirituum purgandorum potiùs grauitatem postulat, quàm leuitatem; quam etsi præ se ferre possint damnati; vt tamen pre se ferant, nulla cogit necessitas.

CAP. XXXIX.

An, & qui strepitus, atque gemitus prodant humanorum Spirituum conditionem & statum.

1. CApite vigesimo septimo ex ijs, quæ à Spiritibus fiunt, & hominum auribus percipiuntur, hoc propemodum solo distinximus humanos à Dæmoniorum Spiritibus; quòd suspiria, gemitus, fletus, lachrymationes, si nõ semper: *persæpè* humanos Spiritus prodant. *An verò hæc humanis vtrisque tam purgandis, quàm damnatis, communia? an his, aut illis propria?* 2.

Purgandis esse propria fortè quis inde coniecerit; quòd opis & subsidiorum videantur, quædam esse imploratio; quorum soli purgandi Spiritus participes esse possunt. Verùm ad damnatos quoque pertinere insinuat primùm (vt alios omittam) Christi oratio, qui in inferno docet futurum *fletum, atq; stridorem dentiũ*. Tum deinde probat Spiritus Galbæ Imperatoris, vtique damnati hominis: cuius ingẽtes gemitus aliquoties cum maxima sua molestia, obseruauit Imperator Otto. Tertiò confirmant illi Spiritus, qui eiulatu & stridulo vocis sono, domum compleuerunt, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro. 3.

Interim tamen quàmuis vtrisque gemitus, eiulatus, atque suspiria sint communia: *purgandorum tamen hominum, propria quis non*

malè dixerit illa, quæ sine vlla impatientia significatione eduntur; & nihil quod apertè damnatorum Spiritus prodat, continent.

4. Suspiria ducant damnatorum Spiritus, lachrymentur, fleant, eiulent: *duo* ferè semper sunt, quorũ aut alterum, aut vtrumque ipsos prodit; impatientia scilicet, quam ipse gemitus atque eiulatus secum affert, vel aliud quid, quod purgandis Spiritibus tribui nequit.

5. *Patientiam* in luctu, suspirijs, atque lachrymis, magnum præbere argumẽtum, pro purgandis Spiritibus, inde clarũ est; quòd quàmuis grauissimos cruciatus sustineant; non tamen impatientes fiant; nec vlla impatientiæ dent signa: perfecti iam in charitate. Contrà, damnatorũ Spiritus, quemadmodum impatientissimè ferunt, quæcunque sustinent supplicia; ita impatientiæ suæ non raro dant testimonia clarissima.

6. Nouum verò quod de purgandorum patientia diximus, videri non debet, quia cognoscunt & iustissimas esse, quas persoluunt pœnas: & à clementissimo parente ipsis, tãquam charissimis filijs infligi: & finem breui habituras: & in summum, æternumque gaudium esse conuertendas.

7. Impatientiæ porrò patientissimi cur darent signa? & mortalibus darent, quorum ipsi, lachrymis atque suspirijs, opem implorant? sufficit ipsis, si miseriam suam explicent: hîc multis impatientiæ argumentis indigent.

8. Nec ob id impatientes habendi sunt, quòd à pœnis liberari desiderent: vt ineptè quidam argumentantur. An etiam Christum impatientiæ accusabimus, dum à se petijt transferri passionis *calicem*?

9. Sic de *impatientia* damnatorum certa res est. Non volunt agnoscere iusta esse sua, quę pro peccatis, patiũtur supplicia. Et quàmuis iusta agnoscerent: odio tamen habent implacabili, tum Dæmones, qui supplicia infligunt, tum Deum, pro cuius voluntate atque imperio infligunt. Et si hæc non essent, vel id eos impatientes redderet, quòd nec fructum suorum suppliciorum vllum sperent; nec ipsorũ vllum in omnem æternitatem exspectent finem. Qui verò tot de causis impatientes sunt; impatientiam suam possunt dissimulare? simulare patientiam?

10. Hinc est, quòd quicunque obseruati sunt Spiritus purgandi, non modò nulla impatientiæ; sed multa quoque dederint patientiæ signa, quemadmodum inter alios illi probãt, quorum meminit B. Gregorius: Contrà, illi; qui damnati fuerũt, cum eiulatu & suspirijs coniunxe-

iunxerint clamores, rugitus, aliaque impatientiæ, haud leuia, argumenta.

CAP. XL.

An, & quæ oratio humanos inter se Spiritus purgandos, inquam, à damnatis distinguat.

DIximus Capite vigesimo octauo, *Orationis* multas esse species, sed quæ humanorum Spirituum sit propria, vnam esse, *boni petitoriam*. Nunc vtrùm in hac aliquid sit, quod humanos inter se differre faciat; & purgandos, vel damnatos prodat, inquirimus. 1.

Esse, quidem negare possent: sed tamen qui penitus orationem petitoriam inspexerit; & quas conditiones habere posit, attenderit; non malè dixerit, *aliquam inueniri, quæ purgandos Spiritus prodat*. Illa est quæ & boni proprij est petitoria, & peccati sordibus inquinata non est. 2.

Benè hæc dici, clarum erit, si *duo* demonstrauerimus. Alterum est, *purgandorum Spirituum orationem esse proprij boni petitoriam*; *damnatorum non item*. Alterum, *purgandos peccare non posse*; *damnatos non posse non peccare*. His duobus fundamentis Assertio nostra incumbit. 3.

Primum conditio Spirituum, qui apparent, confirmat. Propositum est purgandis, vt viuentium auxilia, & subsidia obtineant, eorum suffragijs iuuētur. Quòd si igitur aliquid, hoc pręcipuè oratione suâ quærent. At damnatorum alia conditio. Sciunt miseri nihil se subsidij à viuentibus obtinere posse; nullam habere spem remisionis pœnarum, quas sustinent; Cur igitur seriò viuentium operam implorare dicendi sunt. 4.

Alterum omnium propemodum Theologorum habet sententia. Docent illi fieri non posse, vt purgandi Spiritus peccatum aliquod committant. Docent damnatos non posse non peccare. An fortè errant omnes? 5.

Scimus Lutheri esse assertionem, quod qui in purgatorio degunt, peccent continuò. Sed apud nos plus omnium, quàm vnius Lutheri valet authoritas. Si continuò peccant purgandi; quis tandem purgatorij finis? Neque enim vnquam plagarum modus & finis erit; si nullus sit finis & modus delictorum. 6.

Quomodo peccare dicendi sunt, quibus facultas nulla est; vt quicquam

quicquam, quod ad gloriam, aut vitam æternam illis profit, faciant? An forte etiam in illa vita *mereri* contingit? Præsens vita sementis est, non futura. *Cùm nox venerit*, inquit Dominus, *nemo poterit operari*, Ioan. 9. *Quæ seminauerit homo* (hac in vita, vbi sementis tempus) *hæc metet*, Galat. 6. *Non poterimus villicare*, vbi semel in fine vitę *villicationis ratio* fuerit reddita; Lucæ 16. Sed & ad bonorum operum exercitium ita nos hortatur Sapiens, Ecclesiastici 14. vt significet in futura vita illa locum non habere. *Ante obitum tuum*, inquit, *operare iustitiam: quia non est apud inferos inuenire cibum*; & alibi Ecclesiastic 9. *Quodcunq; potest agere manus tua, instanter operare: quia nec opes, nec ratio, nec sapientia, nec scientia, est apud inferos, quò tu properas.*

8. B. Cyprianus, Sanctissimus Martyr, Sermone 4. qui est de Mortalitate, etiam hanc ob causam dicit prodesse mortem, quòd *à peccandi periculo liberat*: cui, quamdiu in hoc præsentis vitæ spacio decurrimus, expositi sumus. Non displicet sententia Martyris Magno Augustino. Eandem his verbis refert, Libro de Prædestinatione Sanctorum cap. 14. *His*, inquit, *atque huiusmodi*, *Doctor ille*, *sententijs in Catholica fidei luce clarissima, satis aperteque testatur, vsque ad huius corporis depositionem peccandi pericula, tentationesque metuendas: deinceps nulla talia quemque esse passurum. quod etsi non testaretur; quando de hac re Christianus, qualiscunque, dubitaret?* Ita Augustinus.

9. Cæterùm, vt purgandi peccare non possunt: ita non possunt non peccare damnati: Hoc quàmuis non ita, vt prius illud, extra omnem controuersiam videatur; verò tamen est magis simile, ob odiū, quo acerbissimo Deum persequuntur: & authores insignes, qui hāc sententiam defendunt. Inter quos haud postremus est Dominicus Soto, in 4. dist. 50. q. 1. ar. 4. & 5.

10. Fortè & hoc insinuat Regius Propheta, dum Psal. 73. *superbiam eorum, qui Deum oderunt*, docet *ascendere semper*. Qui enim Deum magis odio habent damnatis? Si verò superbia eorum *semper* ascendit; quomodo non peccāt *semper*? *Semper* benè faciunt, qui sunt in cœlo beati: *Semper* malè facient, qui sunt in inferno, damnati. Non volent illi quicquam malefacere; quod Deum offendat: quia Deum amant. Non volunt hi quicquam boni facere, quod quouis modo Deo placeat: quia Dei capitales, & iurati sunt hostes. Vide pro hac re, Tom 2 Ludouici Molinæ, in 1. partem D. Thomæ, circa art. 2. quæst. 64.

11. Hæc cùm ita sint; cùm purgandos deprecatoria deceat oratio; damnatos non item: Rursus, cùm non possint peccare purgandi

Spiri

Spiritus, & non posſint non peccare damnati; omnino neceſſe eſt, vt ſi quam orationem edant Spiritus, quæ & boni contineat precationem; & nullâ peccati labe ſit reſperſa; *purgandos Spiritus, non autem damnatos, eandem demonſtrare.*

Interim tamen *admodum difficilè eſt iudicium hoc, quod ex oratione ſumitur.* difficillimũ eſt ex hac Spiritus humani conditionẽ colligere. Quare? quia difficillimum eſt, vtrùm peccati labe oratio careat, An illa infecta ſit, deprehendere. 12.

Quoties impoſitum eſt mortalibus fictâ oratione à Spiritibus? Quot ſunt, qui, ſpecie orationis decepti, cùm putarent eſſe purgandas animas, & bonos Spiritus, qui ſecum agerent; deprehenderunt tandem eſſe verſipilles? malos? nequam? Dæmones? 13.

Difficultatis huius ratio ex eo pendet; quòd oratio per ſe ſanctitatem & pietatem non habeat; ſed omnem à mente ipſorum, quorũ interpres eſt, accipiat: mentis verò ea ſit conditio, vt non ſemper ſe oratione prodat: nunc aliud velit, aliud oratione ſignificet: nunc ſonet pietatem, foueat autem impietatem, &c. 14.

Eſt igitur difficilè iudicium, quod ex Spirituum oratione ſumitur: *An etiam impoßibile?* Non hoc dixerim. *Tria* putarem eſſe, quæ ſi in oratione inueniantur, probabilem coniecturã faciant, ipſam ſimulatam non eſſe, hoc eſt, vitio carere; & ob id purgandorum Spirituum eſſe indicem. 15.

Primum eſt, ſi apertè, & ex *ſuo genere*, vt vocant, mala non ſit; hoc eſt, nec in Dei cedat iniuriam; vt eſt illa, quę cum blaſphemia eſt cõiuncta: nec proximo incommodet, vt in detractione, conuitijs, cõtumelijs, malis imprecationibus, turpiloquio &c. accidit. 16.

Alterum, ſi non ſolùm ex *genere ſuo* mala non ſit; ſed quoque ſit bona: qualis eſt, qua vel Dei promouetur honor; vel noſtrum aut proximorum emolumentum. Prioris generis erit, ſi ad Deũ Sacrificium offerendum hortentur Spiritus: Poſterioris, ſi ad eleemoſynam pauperibus erogandam, aut ſibi auxilium præſtandum inuitent. 17.

Veruntamen hoc nequaquam ſufficit; propterea, quòd bona etiam malè fieri poſsint. Deprehenſum eſt certis exemplis malignos Spiritus fuiſſe, qui viuentium orationes poſtulârunt. Petrus Marmorius in Gallia narrat Confollenti, ad Viennam fluuium, anno 1478. fuiſſe Spiritum, qui animam defunctæ ſe eſſe prædicaſſet; eundemque gemitibus, clamoribus, & quærimonijs omnia complêſſe; monuiſſe etiam habendas preces, peregrinationesque obeundas, præterea res veras plurimas reuelaſſe; ſed qui tandem ſit 18.

proditus esse Dæmon cùm dicenti; sibi cuidam: *Si vis tibi haberi fidem dicito: Miserere mei Deus, secundum* &c. respondisset, *Hoc à se fieri non posse.* Ita Bodinus li. 3. Dæmonum. Capite 6.

19. Necessaria est igitur præter dicta, *intentio recta*; vt scilicet, id, quod petitur, eo fine petatur, quem naturâ suâ postulare videtur. Quemadmodum enim peruersus operantium animus omnia alia opera; ita orationem Spirituum, quâ etiam recta petuntur, corrumpit; adeoque efficit; vt recta non rectè; sed malè petantur.

20. Intentio hæc, cùm ex alijs, tum ex *duobus* maximè deprehenditur. Vnum in *ratione* petendi; alterum in *forma* orationis continetur. Sæpè ex ratione petendi; sæpe ex orationis forma innotescit petentis animus. Potest Spiritus viuentium orationes atq; suffragia postulare; qui tamen se rogetur, petátne in Christi nomine, statim illud sit recusaturus. Potest etiam propter Christi merita, vel Christi nomine petere; sed eâ loquendi formâ; vt non tam petere, quàm non petere; ab auditoribus iudicetur.

21. Quando igitur non mala, sed bona peterent Spiritus à viuentibus, peterentq; sibi conuenientia: peterent per Christi merita: & oratio nullam ironiam contineret, nullam leuitatem ostenderet; omnino illam dicerem peccato carere, atque idcirco non damnati, sed purgandi alicuius Spiritus esse.

22. Ex dictis colligitur, quàm *multiplices* esse posint damnatorum Spirituum orationes. Primùm illa damnatorum erit, quâ nihil petitur; sed vel præsentia, vel præterita, vel futura tantùm referuntur. Deinde illa, quâ quidem aliquid petitur; sed tamen pernitiosum. Rursus illa, quæ etsi specietenus contineat petionem honesti; reuerâ tamen est praua: quia Christi nomen atque merita excludit. Denique illa etiam, quâ quàmuis Christi nomine aliquid peti videatur, si sonum, quem auribus percipimus, attendamus, non tamen peti, forma pronunciandi, prodit.

23. Et quàmuis hæ oratines omnes damnatorum hominum esse posint: non tamen *solorum sunt hominum damnatorum*. Omnes, qualescunque tandem sunt, possunt esse Dæmonum. Atque hoc est, quod secundo loco probandum, hoc Capite susceperamus. Verùm, quia hic omnium pro nobis sententia est, finem Capiti imponimus.

CAP.

CAP XLI.

An ex malis, & molestijs, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur, cognosci possit: quæ sit conditio humanorum Spirituum, qui infesti sunt.

QVemadmodum difficilè fuit, Capite 29. ex *malis*, quæ afferuntur per Spiritus, humanos distinguere à Dæmonibus: ita haud minus difficilè, ex *ijsdem* inter se distinguere humanos. Quia tamen modestiæ tantùm videntur humanis Spiritibus relictæ; & mala *grauiora* Diabolis authoribus accidunt: fortè, si *molestias*, quæ à Spiritibus excitantur, penitiùs introspiciamus; aliquam, quæ humanos Spiritus inter se (sed tamen non à Dæmonibus) distinguat, inueniemus differentiam. Vtrumque præstemus, posterius priùs. 1.

Molestiarum nullam esse, cuius Dæmones authores esse nequeunt, nullus negauerit, qui Dæmonum conditionem probè perspectam habuerit. Liberi sunt arbitrij Dęmones; & ita quidem, vt cum libero eorũ arbitrio egregiâ virtute, potestateque polleant. quâ igitur potestate instructi sunt; possunt molestias excitare: quâ libero arbitrio pollent: possunt excitare quas volunt, magnas, paruas, pernitiosas, non pernitiosas. 2.

Etsi exemplis hic agendũ est, possumus producere alia; quibus doceamus maximos tumultus ipsis Architectis excitatos esse: alia etiam, quibus leues, & ludicras quasi molestias. Quod hic possunt humani Spiritus; non poterunt viribus præstantiores, Spiritus Dæmoniorum. 3.

Habent igitur hoc commune Dæmones cum Spiritibus humanis: *Vtrique leuiter molesti esse possunt*. Frustra igitur, ex molestia, ipsorum distinctio petitur. 4.

Veruntamen si molestias iam *constet* ab humanis proficisci Spiritibus; licebit *alicunde* conijcere, non purgandos; sed damnatos esse Spiritus: & rursus esse purgandos; non damnatos, à quibus ipsę afferuntur. 5.

Et damnatos prodet primò, si cum molestia allata *ad peccatum aliquod excitentur viuentes*, qualescunq; etiam illud sit. Hoc enim cùm à purgandis Spiritibus sit alienissimum, quemadmodum superiùs Capite quadragesimo, Thesi 67. &c. probatum est; non alios, quàm damnatos Spiritus, potest habere authores. 6.

Deinde

7. Deinde prodest eosdem *leuis atque scurrilis gesticulatio*, cum molestia coniuncta. Quis hanc in purgandos Spiritus dixerit conuenire: quorum illa conditio est, vt, quo Deum offendant, committant nihil.

8. Prodest tertiò damnatos, si molestiam non aliam ob causam, quàm vt *viuẽtes vexentur; & ad vexantem nulla vtilitas redeat*, suscepta deprehendatur. Nequit illa à purgandis Spiritibus esse; vt quibus, non vt molestent tantùm, sed vt sibi molestiâ consulant, nostraque patrocinia obtineant, propositum est.

9. Produnt hæc damnatorum Spiritus. At purgandos illa solùm molestia, *quæ leuitatis habet nihil: ad nullum incitat peccatum: & hoc solo nomine suscepta est; vt viuentes habeantur attenti.* Spiritus conditionem, miseriamque cognoscant, & subsidijs iuuent.

CAP. XXXXII

An obsequia quædam à Spiritibus præstentur, ex quibus conijci possit discrimen inter humanos Spiritus.

1. Facilis est, ad id, quod hoc Capite quæritur responsio. Quæritur, sitne aliquod discrimen inter obsequia, quæ à Spiritibus præstantur viuentibus, quod humanos inter se distinguat: Respondetur *nullum esse*. Causa huius ex ijs, quæ Capite trigesimo dicta sunt, in promptu est, quia, vt ibidem diximus, nulla sunt obsequia, quæ humanorum Spirituum ita propria sunt, vt non etiam Dæmonibus illa conueniant, aut à Dæmonibus valeant præstari. Cùm verò ea debeat esse obsequiorum, quæ humanos Spiritus distinguant, conditio; vt primùm humanis Spiritibus *tantùm* conueniant; non autem Dæmonibus: tum deinde eosdem inter se distinguant: si propria nulla sunt; quomodo distinguent?

2. Hoc quàmuis ita sit: quàmuis *hic* certi minus constitui queat, quàm iam dictis discernendi rationibus; vna tamen Obsequia sunt, quæ quod ab humanis sint, & quidem certis Spiritibus, certum est: licèt interim ex his de Spirituum conditione, in particulari, certum iudicium ferre temerarium sit, (coniectari licet) propterea; quod, in particulari, conditionem obsequij perspicere sit difficillimum.

3. Assertio hæc *quatuor* constat membris. Primum est, esse aliquod obsequiorum genus, quòd humanis tantùm Spiritibus conueniat,

ueniat. Alterum, hoc Obſequiorum genus certos prodere Spiritus, purgandos ſcilicet. Tertium eſt, difficillimum eſſe cognoſcere hęc Obſequia, dum à Spiritibus præſtantur. Quartum eſt, ex circumſtantijs quibuſdam, & accidentibus, poſſe aliquam de ijs coniecturam fieri. Omnia oſtendimus.

Eſſe aliquod obſequiorum genus, quod nō niſi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quę per ſe honeſta ſunt, & nullius circumſtātiarum acceſſione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus poſſunt præſtari: authores non poſſunt habere Dæmones. Omnino igitur neceſſe eſt, vt humanos prodant Spiritus. 4.

Quid hîc dubium? *An talia inuenire Obſequia?* An hæc non negauerit, qui ſe Catholicum haberi velit. Et profectò, niſi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: niſi Deum ad peccata mortales hortari impiè falsi fuerimus: niſi velimus aſſerere, nullam nobis eſſe impoſitam neceſsitatem aliquid benè agēdi; oportet concedamus, ſimilia Obſequia inueniri. 5.

An fortè à *Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæſo? Fortè ſemper Spiritus peccāt? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet nō peccent ſemper, hæc obſequia præſtare nequeunt? at præſtant etiā his maiora. Qui Deum poſſunt laudibus celebrare; vt celebrant; qui perſoluūt quas meruerunt, pœnas: qui rebus humanis ſine peccato interſunt; cur neceſſariò peccāt, ſi ſua hominibus Obſequia offerāt & præſtent? cùm & nullâ lege hæc ipſis ſint prohibita; & in hominum cedant commodum atque emolumentum. 6.

Quod verò hæc obſequia Dæmonum miniſterio non exhibeantur, clarum eſt. Quæ à Dæmonibus proficiſcuntur; vniuerſa, vel talia ſunt, vt per ſe, & ex natura ſua, reprehenſionem mereantur; vel quàmuis ex ſe bona ſunt, intentione tamen & voluntate peruerſa operātium deprauantur. Nihil eſt, quod Dęmones poſsint prętare benè. Nullum obſequium exhibent Nequam; quod, quàmuis ſanctiſsimum in ſpeciem appareat, non ęternis, infernalibusque ſupplicijs ſit dignum. 7.

Quid hinc ſequitur? quid? Illud ipſum, quod primo Aſſertionis noſtræ membro continetur; *Eſſe quædam Obſequia, quæ non niſi humanos Spiritus authores habent*: illa ſcilicet, quæ per ſe honeſta ſunt, nec vllius paruæ circumſtantiæ acceſsione fœdantur. 8.

Cæterùm, quemadmodum hæc Obſequia Spiritus hominum diſtinguunt à Spiritibus Dęmoniorum; ita eodem modo produnt *conditionem* humanorum Spirituum: *produnt, inquam, purgandos Spiritus* 9.

ritus. Atq; hoc ſecundum eſt Aſſertionis membrum. Et quidni proderent? Neceſſe eſt, vt cùm humanorum ſint Spirituum; vel ſint purgandorum, vel damnatorum. At vt horum ſint, dici non debet. eadem horum, quæ Dæmonum eſt conditio; vt benè agant nihil; peccent in omni tempore. Erunt igitur purgandorum Spirituum.

10. *Difficillimũ tamen eſt hæc Obſequia diſcernere*; quòd plurima ſint, quę ad ipſa requirantur. quorum quàmuis aliqua, quæ ſenſibus obuia ſunt, capiamus & probemus; tamen illa, quæ ſub ſenſum non cadũt (quæ tamen & ipſa ad integritatem operationis, ſi bona eſſe debeat, neceſſaria ſunt; vt ſunt fines, qui agentibus propoſiti eſſe ſolent) non perſpicimus.

11. Magna horum finium vis eſt, magna poteſtas. Nullum eſt opus ex genere ſuo, ſuâque naturâ ita perfectum & abſolutum; quod hi aſcitij fines non deprauent. Nullum, quod tanta emolumenta, vel rebus publicis, vel priuatis hominibus affert; quod reprehenſione careat, ſi peruerſus eſt operantis animus. *Fines ſunt, qui coronant opera.*

12. Hi fines etiam obſequijs, quæ à Spiritibus præſtantur, ſe inſerunt. etiam Obſequia, quàmuis ex ſe honeſta ſint, prauè & peruerſè fieri poſſunt. Quomodo verò? quia poſſunt à malis afferri atque exhiberi Spiritus, quorum, vt ingenium nequam; ita praui in agẽdo fines: Vt propterea optimè à nobis tertio loco, ſit dictum, difficillimum eſſe de obſequijs, qualia ſint, iudicium ferre.

13. Quàmuis autem præcipitare hîc iudicium, temerarium ſit; & leuis animi certum ferre: aliqua tamen ſunt, *quæ probabile teſtimonium; quandoq; his obſequijs, quòd recta ſint, & culpa careant*, præbeant.

14. Inter alia verò præcipuè ſunt *tria*: humilitas, conſtantia atque grauitas. Si Obſequia, ex ſe alioquin honeſta, cum humilitate, conſtantia, atque grauitate coniuncta ſint, veriſimile eſt culpâ ipſa vacare.

15. Per ſe hoſtes & inimici ſunt bonorum operum, & Obſequiorum honeſtorum mali Spiritus: Vt humilia exerceant, ſuperbia eorum, *quæ ſemper aſcendit*, non patitur. Et vt ſemel, atque iterum aliqua exerceant in ſpecie humilia; vix poterunt adduci, vt in ijſdem ſint conſtantes. Et vt conſtantes ſint etiam; vt tamen à leuitatis & nequitiæ indicijs abſtineant, fieri poteſt difficulter admodum.

CAP.

CAP. XLIII.

An officia quædam otiosa & ludicra sint, quæ inter Spiritus humanos, damnatos & purgandos, distinguant.

QVod ad quæstionem propositam respondeatur in promptu est, si quæ capite trigesimo primo dicta sunt, difficultatem nullam habent. Dictum est ibi officia *otiosa* humanis Spiritibus vel nullo modo conuenire, vel certè conuenire rarissimè, & aliquibus tantùm. Hinc planum est, *ex his inter humanos Spiritus nullum discrimen petendum esse.* Quid enim? poterúntne hi Spiritus differre re aliquâ, quæ neque vtrisque diuersa; neque alteris ipsorum, aliquâ ratione conuenit? 1.

Atque hoc insinuasse suffecerit. Vtrùm quia *duo* sunt, quæ fundamentum assertionis nostræ euertunt, hæc dissoluenda sunt, præsenti Capite; priusquam vlteriùs progrediatur oratio. Vnum est, quòd (vt Olaus magnus refert, li. 3 c. 11. Histor. Septent.) ludum & concentum nocturnorum *Spectrorum in partibus Aquilonaribus*, incolę credant excitari ab *animabus*, quæ se corporeis voluptatibus, dũ viuerent, immerserunt. Alterũ, quòd hastiludia, & congressus bellici, in *agro VVormatiensi*, de quibus 1. Capite, Thes. 10. non videatur, nisi humanos Spiritus habere authores: quemadmodum primùm quidem ipsorum probat confessio: tum deinde oratio, quâ viuentium subsidia atque preces implorârunt. 2.

Veruntamen assertioni nostræ nihil hæc obsunt, quoniam vel officia hæc fuisse *otiosa* negandum est: vel, si id concedatur, negandum hominum Spiritus fuisse, à quibus sunt patrata, & exhibita. 3.

Atque vt *de Spectris Aquilonaribus* primùm dicamus, non negauerim ludicra & *otiosa* esse officia; quæ præstiterunt; negauerim verò humanos esse Spiritus, à quibus illa præstantur. Loca, quibus hęc officia præstantur; personæ, in quarum præsentia præstantur: effectus denique, qui absolutis choreis in adusto gramine deprehenduntur, pro Dæmonibus magna præbent argumenta: vt de *officijs* ipsis nihil dicatur. 4.

Nec multitudo contrarium opinantium contrarium suadere debet. Quod apud Aquilonares populos sunt superstitiones? Iidem illi populi (eodem Olao teste, lib. 2. ca. 3.) submersorum, & violento casu occisorum animas volunt errare in promontorio Islandiæ, illo, quod instar Aethnæ, perpetuis ignibus æstuat. Vnde hoc 5.

illorum iudicium? An violentâ morte occisi, erant post mortem in terris omnes? Et, vt nostrum exemplum persequamur, Vndé constat voluptatibus corporeis deditos fuisse, qui *choreas Eluarum*, vt vocant, ducunt?

6. *Hastiludia, & cõgressus bellici, in agro VVormatiẽsi*, vel ab officijs Otiosis excipiuntur; vel si Otiosa sunt; ab humanis Spiritibus non exhibentur. Et quàmuis vtrumque probabiliter dicatur: negarẽ tamẽ potiùs *otiosa* esse, ne temerè dãnare videare ipsorũ authores; quàm de Spiritibus durã ferre sententiam; & officia ipsa ad *otiosorum* classem reuocare.

7. Neque enim quæcunque possunt habere speciem leuitatis, leuia, mox atque otiosa existimanda sunt. Quędã in speciẽ leuia; possunt magnis grauibusque de causis fieri: ob quas idcirco seria, non leuia, haberi debeant. In horum genere hæc exercitia militaria, in campo VVormatiensi exhibita dixerim. Habet hoc diuina prouidentia, vt quãdoque ijs ipsis rebus, quibus à peccatoribus offensus est, peccata vindicet. Itaque quia pugnando Deum milites illi offendere potuerunt; potuerunt & hâc simulatâ post mortem pugnâ, peccatum, quod pugnando perpetrârunt, expiare.

CAP. XLIIII.

An ex locis sacris atque profanis: item cultis atque incultis possint distingui hominum Spiritus, per quos loca redduntur infesta.

1. DVo quæruntur, & vnius solutione res erit clara. Quęritur primò, Vtrùm sacris & profanis locis distinguantur humani Spiritus. Secũdo; Vtrùm distinguantur cultis, & nõ cultis. Illud si explicatum fuerit, reliquum hîc, quod explicetur erit nihil. Quomodo verò? Quia cum dictũ sit, c. 32. *humanos Spiritus, non incultis, sed cultis locis errare*: si ipsorũ conditio ex locorum differentia cognoscenda est, oportet in ipsis *cultis locis*, quo differant, aliquid inuenire. Atque hoc in proposito nihil potest esse, nisi *sacrum & profanum*. Ex hoc igitur, Vtrùm discerni possint humani Spiritus, inquirendum.

2. Duobus verò modis, his locis, possunt distingui Spiritus humani. Vnus est, vt alij admittãtur ad loca sacra, alij ab ijsdem repellantur: quo-

quomodo Dæmones distinximus Ca. 32. ab humanis Spiritibus. Alter est, vt vtrique quidam ad sacra loca admittantur; sed hi ad illa, isti ad alia. Cùm enim loca sacra *duplicia* sint (hæc enim sola nobis proposita sunt) templa siue oratoria; & cęmiteria; si hęc illis tantùm tribuantur Spiritibus, ista alijs; hoc ipso inter Spiritus distinctionem deprehenderimus, quo ipsos his aut illis locis versari atque molestos esse demonstrauerimus.

Quomodo igitur ad hæc loca se habent Spiritus humani? suntné qui vtraque loca sacra declinant? aut si quidam non vtraque, saltem declinant altera? Primùm purgandos Spiritus, tum deinde damnatos examinemus; & quod coniecturâ consequi possumus, dicamus. 3.

Purgādi non videntur declinare Cæmiteria. Cur declinarent? An quia consecrata sunt, & sancta loca? an quia Ecclesiæ precibus & orationibus ijs præscripti? an quia negotium suum hîc agere nequeunt? Sanctitas loci ipsis non repugnat. Nam & ipsi quodā modo Sancti dicuntur; & perfectiùs multò, quàm ipsa cæmiteria. Ecclesiæ precibus proscripti non sunt, vt quæ ipsis (tantum abest, vt hęc loca inuideat) etiam optet multò prę̨stantiora, inquam, palatia. Etsi vllibi; profectò hîc suum possunt agere negotium: vbi & hominum turba frequens; & locus ad orandum pro defunctis per se inuitat. 4.

Sic *à Templis hos Spiritus non abhorrere multò est verisimilius.* Nam præter iam dictas causas; in templis etiam habent, quibus afficiuntur, res sacras & multas, & magnas, & varias; quæ vt honorem Dei egregiè promouent; ita non possunt non ijs esse gratissimæ, qui honoris Dei, in rebus omnibus, & præ rebus omnibus, sunt studiosissimi. 5.

Fortè in irreuerentiam cedit Dei, quod ad *Templa*, Dei, inquam, domos hos Spiritus admittamus. Non cedit. Neque quam irreuerenter hi Spiritus agunt; neque ipsorum per se præsentiâ vllam potest sacris locis afferre irreuerentiam. 6.

Fortè Deus vult ipsos his locis esse exclusos. Sed vnde id constat? Si fines, qui Deo propositi sunt, in horum Spirituum ad viuos reditu attendamus, non tam his locis exclusos, quàm admissos meritò iudicabimus; cum etiam hîc, per hosce Spiritus, possit Deus suę clementiæ, atque iustitiæ dare argumenta: & ipsi his locis viuorum suffragijs fieri participes. 7.

At sororem suam, inquit aliquis, quam diu purgatorio igne expiabatur, ad limen quidem *Ecclesiæ*, in veste pulla peruenisse, 8.

Ecclesiam verò nequaquam intrâsse obseruauit B. Malachias. Respondeo obseruâsse quoque S. Virum, post fusas ad Deum preces, eandem in cādida veste *Ecclesiam* intrare, quàmuis pro peccatis perfectè nondum satisfecisset. Sed siue intrauerit *Ecclesiam*, siue intrare nequiuerit; manet sua assertioni nostræ veritas: quoniam per visum ostendebatur Malachię, quis sororis status: reuerâ verò ipsa nec *Ecclesiam* intrabat, nec ad limen *Ecclesiæ* hærebat. Videndus S. Bernardus in vita Malachiæ.

9. Cæterùm *damnatorum Spiritus in Templis versari, & oberrare, molestiamq; parere viuētibus, vel nō crediderim, vel non nisi rarißimè atq; in vno forsitan casu concesser m.* Quid in *Templis* quod agāt, habent? An viuētium ibi exspectant suffragia? Desperatissimæ eorū res sunt: An sacris rebus, quarum in *Templis* magna copia est, recreantur? Nihil ijs placet sacrum. An gaudent pietatis, quæ in *Templis* fiunt, exercitijs? Hæb detestantur vniuersa.

10. Fortè quod dicimus confirmat exemplum Valentini, *viri lubrici, & cūctis leuitatibus occupati,* vt Gregorius loquitur (li. 4. Dialog c. 53) cuius corpus in Ecclesia B. Syri Martyris sepultum quidem fuit, sed mox inde extractum. *Nocte enim media, post sepulturam,* inquit idem Gregorius, *in eadem Ecclesia facta sunt voces, ac si violenter ex ea expelleretur. Ad quas cùm concurrerēt custodes, duos teterrimos Spiritus viderunt, qui Valentinū, ligatum pedibus foras traherent: qui mane facto sepulchrum aperientes, corpus non inuenerunt:* Hæc Gregorius. Idem exemplum refert Concilium Triburiense Cap. 71. Si verò damnatorum hominū corpora Deus Templis vult esse proscripta; Templa infestari patietur ab eorum Spiritibus? Spiritibus, à quibus corpora, quam ignominiam sustinent, habent omnem?

11. *Vnus forsitan casus ad Templa cogit* damnatorum Spiritus, etiā inuitos: quando, videlicet, ipsorum corpora in Templis sint condita, & vitæ anteactę mores atque scelera postulant, vt non modò infernalibus supplicijs excutientur; sed etiam de extrema ipsorum miseria constet mortalibus. tum *fortè* iustissimo Dei iudicio sit, vt circa sua sepulchra errent miseri, & hâc ratione infelicitatis suæ mortalibus præbeant argumenta. Hoc de *Templis*.

12. *A cæmiterijs non ita facilè excludi posse videntur damnatorum Spiritus.* Quid ita? Quia communis mortalium sensus est, sæpè defunctorū manes circa sepulcra versari; oberrare, cōspici. Quid inde? hoc scilicet, Esse etiam damnatorum hominum Spiritus, qui quandoque conspiciuntur. Quomodo verò? Quia verisimile non est, solos esse purgan-

purgandos, de quibus hæc communis, & apud omnes recepta est opinio.

Nec est, cur hos Spiritus à *Cæmiterijs* excluserimus. Quam enim ob causam? An ad hæc loca redire non affectant? at ex affectu ipsorum de nullo loco iudicium ferendum est: quoniam si per ipsos staret, ad viuos redirent nunquam. Nulla ipsis grata sunt loca, quemadmodũ superiùs docuimus. An orationibus Ecclesię his locis prohibentur? at dubium est, num ijs quidquam, cum authoritate, Ecclesia pręcipere aut mandare posit. Sed nec his locis ab Ecclesia proscripti sunt. Proscriptio, quę in locorum horum cõsecratione facta est, malignos solùm Spiritus (Dęmones intelligo) attingit; quemadmodũ ex *forma*, quâ in proscriptione Ecclesia vtitur, est manifestũ. 13.

Quamobrẽ, vt Caput hoc Concludamus, ex *locis sacris*, si non perfecta & absoluta; *aliqualis* tamen differentia petitur, quâ humani inter se Spiritus distinguũtur. Quàmuis nõ *Cæmiterijs* differant; differre tamen videntur *Templis*: vt probabile argumẽtum sit, *non damnatos; sed purgandos esse Spiritus, qui in Templis frequentiùs obseruantur.* 14.

C A P. *XLV.*

An, & quomodo loca, vbi mortes hominum præcesserunt, & grauia peccata commissa sunt, humanos, damnatorum & purgandorum, Spiritus distinguant.

CVm Capite trigesimo tertio de locis, post *mortem* alicuius, infestis; infestis item ob *grauia*, quę ijsdem perpetrata sunt *crimina*, ageremus; solos propemodum ad *illa*, humanos Spiritus admisimus. Nunc, ne, quem hectenus tenuimus, ordinem infringamus, An, & quomodo humanorum Spirituum distinctio hinc accipi posit, dicendum est. 1.

Ergo verò hic ex *duobus* maximè Spirituum conditionem deprehendi crediderim: ex anteacta vita; sed præcipuè ex vitæ termino. Cùm enim hæc ad futuræ vitæ statum pertineant plurimum; omnino ex his, de statu defunctorum iudicium peti posse videtur. 2.

Et in purgandorum Spirituum classe illos posuero, qui aut vitam piè, & iustè, & sobriè transegerunt, quàmuis suis næuis nõ caruerint; aut benè beatèque in Domino sunt mortui. In numero 3.

autem

autem damnatorum; qui infeliciter, & misere ex hac vita discesserunt: siue vita fini respondeat; siue à fine discrepet.

4. Itaque *ex vno damnatorum Spiritus deprehenduntur*; *infelici scilicet fine. Ex duobus purgandorum*; *fine felici*, & *anteacta piè vita*. Et ex fine necessaria coniectura sumitur; ex vita, nisi finis aliud suadeat, probabilis.

5. In damnatis *vnam* cognoscendi rationem ponimus, *finem infelicem*. Nihil obest, quàntumcunque pessimè transfacta vita; modò finis sit felix Impurgandis duas, *finemq́, à vita distinximus*: Non quòd existimemus omnes ad cælestes sedes transferendas, qui benè aliquando vixerunt: (multi bonam vitam malè concludunt) sed quòd bonam vitam aut raro, aut nunquam mors mala sequatur; vt ob id benè sperare debeamus; & de ijs, qui finem felicem habuerunt; & de ijs, in quorum vita pietatis & charitatis argumenta claruerunt.

6. Quæ dicimus extra controuersiam apud Orthodoxos sunt omnia. Quocirca pro horum confirmatione frustrà hic magnus labor susciperetur à Breuitatis amatoribus. *Duo* verò sunt, quæ quemadmodum difficultatem aliquam habent; ita non caret suo fructu & vtilitate. Primum est, *qua vita dicatur benè transacta:* Alterum, *quamnam felicem mortem* existimemus.

7. Prius *in particulari* definire impossibile est homini; nisi cui desuper reuelatio facta est. *Nescit homo, vtrum ipse odio, vel amore dignus sit*; poterit scire de altero? An *in genere* non modo non impossibile; verùm etiam facilè. Illa *benè transacta vita* dicitur; quâ piè, sobriè, & iustè victum est. Sobrietas nos benè erga nos ipsos; iustitia erga proximum; Pietas erga Deum componit. Itaque qui Deo, quod Deo: proximo, quod proximo: sibi quod sibi debetur, in vita tribuunt; ij *benè vixisse* dicendi sunt.

8. Quòd si quod dicitur, non ita intelligitur; *benè vixisse* dicantur, qui post Baptismi Sacramentum susceptum, nullo scelere lethali conscientiam commaculârunt; nec quicquam, quod diuinam maiestatem offendat, commiserunt; aut si quid commiserunt, illud rursus, Dei gratiâ præueniente, & consequente, dignis pœnitentię fructibus deposuerunt.

9. Felix *mors* non illa est, quæ quietis & tranquillitatis est plena: quæ caret graui doloris sensu: quæ astantibus nullum incutit horrorem: vbi plures adsunt consolantes amici: vbi insignis pompa funebris; & si quæ sunt alia. Hæc sceleratissimis possunt esse communia:

nia: sed quæ cum nulla peccati mortalis conscientia est coniuncta, & in qua nihil eorum, quæ Deus & Ecclesia postulat, prætermittitur.

Hinc est (vt ex contrario perspicuum fiat, quod dicimus) vt primum illi *infelicem* mortem habeant; qui, quę in vita peccata mortalia perpetrârunt, per pœnitentiam non deposuerunt. Hæc quoniam mortem præsentem animę afferunt, animę suam vitam non patiuntur restitui, quamdiu animam ipsa possident. 10.

Deinde *infeliciter* illi obeunt; qui quàmuis, quæ in vita commiserunt crimina, dignis pœnitentię fructibus deposuerunt: in infirmitate tamen sua, vel in ipsis mortis portis Deum grauiter offendunt, nec offensæ veniam, aut quęrũt, aut obtinent. Hæc offensa, cùm alijs rationibus multis accidit, tum præcipuè omissione Sacramentorum, diuinitùs institutorum; qualia sunt post Pœnitentiam, Eucharistia atque Extrema vnctio, apud quosdam. 11.

Tertiò *illi infeliciter hanc vitam concludunt*, qui quàmuis Sacramentorũ nullum prætermittant; prętiritę etiam vitę peccata dignis pœnitentię operibus deponant; bonorum tamen alienorum restitutionem, quam possunt, non faciunt. Diserta est, & vera B. Augustini sententia. *Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.* 12.

Hi *infeliciter* mori dicuntur, quemadmodum *bene viuere* illi, qui, quæ iusta, pia, & sobria sunt, perficiunt. Et vt de horum Spiritibus benè speratur, quando mortale hoc corpus deponũt: ita de illorum salute timetur, quando tumultuari, post corporis sarcinam depositam audiuntur. 13.

Speramus benè de illis: quia bona principia bonos solent habere exitus. De horum salute *timemus*: quòd horum peccata videantur esse *ad mortem*, quibus veniam negat Apostolus, c. Ioan. 5. Veruntamen de neutris *certam*, *absolutamq́;*, & quæ nullam exceptionem admittat, sententiam ferimus; quia *seruus Domino suo cadit & stat*, Rom. 14. Dominus est *constitutus Iudex viuorum & mortuorum*, Act. 10. Nobis dictum: *Nolite iudicare*, Matth. 7. *Dies Domini omnia reuelabit.* 1. Cor. 4. 14.

Quocirca, quod diximus, *probabile* admodum est iudicium, quod ex vita sumitur & morte: *non omnino certum*. Quàmuis *rarò* habeat; *potest tamen* habere exceptionem. Nobis vt extra periculum simus, bonamque spem habeamus, curandum; vt bona vita ad felicem, nos properemus mortem, vt inter bonos Spiritus, cum Patre Spirituum, in resurrectionis gloria, inueniamur. 15.

CAP. XLVI.

An & quomodo Spiritus humani, qui molesti sunt, distinguantur locis Catholicorum, & Hæreticorum.

1. LOca Catholicis atque Hæreticis hominibus distincta, non quidem humanos à Dæmonum, sed tamen *humanos ab humanis Spiritibus distinguunt*. Prius ostensum est Capite 34. Posterius, quâ ratione dicatur, explicandum est Ca. præsenti, sed breuissimè.

2. Quando *constat* humanos esse Spiritus, qui apparent & molesti sunt, omnino verisimile credimus; *vt, si apud Hæreticos inueniantur, damnatorum hominum sint; non verò eorum, qui igne purgatorio expiantur: quanquam non contra*, quicunque apud Catholicos obseruantur, semper sint Spiritus purgandi. Quocirca quàmuis non ex Catholicorum locis; ex Hęreticorum tamen, conditio humanorum Spirituum deprehenditur.

3. Pro Assertionis confirmatione pluribus opus non est. Dubium nullum est Catholicorum locis, vtrosque Spiritus reperiri. Vbi igitur docuerimus. *Hæreticis molestos non esse Spiritus purgandorum*, finem Capiti imponemus, & demonstratum erit, *damnatorum hominum Spiritus esse, qui Hæreticos molestant*.

4. Et hoc finis, qui hisce Spiritibus propositus est, apertè probat. Quid *Hæreticorum locis* quærerēt miseri purgandorum Spiritus, quod sciunt se non inuenturos? Viuentium, scilicet, subsidia? Aut vlla possunt sperare subsidia ab illis, qui defunctos viuentium subsidijs negant iuuari?

5. Et hoc quidem palàm profitentur omnes propemodum nostrorum temporum Hæretici? Lutherani rigidi, vt Centuriatores Cent. 1. lib. 2. cap. 4. Lutherani molles, vt Philippus in locis, de Satisfactione; & Brentius in Confess. VVirtenb. Zuuingliani apud Cochlęum in Actis Lutheri anno 1562. Caluinistę apud Caluinum li. 3. Institut. cap. 5 §. 6. Trinitarij, Anabaptistę l. 2. c. 1. ex iis, quos nuper anno 1567. ediderunt. Quocirca his hi Spiritus molesti non erunt.

6. Quanquam nec ad illos Hæreticos redire affectarent piè defunctorum Spiritus, qui viuorum pro defunctis suffragia admitterent: propterea, quòd quæ hi in defunctorum gratiam opera, satisfactionesque susciperent, defunctis ad pœnarum aut nullum, aut admodum

dum patruum leuamen prodessent: quemadmodum ex ijs, quæ posteriùs dicturi sumus, manifestum erit.

7. Quocirca quod quidam docent, ijs locis, vbi olim religio Catholica nunc Hæresis sedem habet, Spirituum molestias non obseruari; quæ olim erant frequentiores; omnino de horum Spirituum molestijs intelligi credimus, cæteroqui alios vel damnatorum hominum, vel Dæmoniorum Spiritus Hæreticis pacem fauere & relinquere, quæ probet, nulla est causa.

CAP. XLVII.

An & ex quibus temporibus, possit distinctio inueniri inter humanos, eos Spiritus, qui loca infestare solent.

INfirmum diximus esse, Cap. 35. & non satis certum iudicium, quo ex *Temporibus* distinguuntur Spiritus Dæmoniorum & humani. Infirmum quoque & nō certum, quod hîc humanos Spiritus prodit & distinguit: Qui tamen quātum, quantum illud sit, si cum alijs coniungatur, vires accipit; etiam hîc si non magni faciendum, certè non fuit omittendum. 1.

Et nisi fallimur, *tribus temporum*, quæ posuimus, *differentijs* purgandos Spiritus à damnatis quodam modo possumus distinguere; luce diei, diuturnitate molestiarum, & sanctitate, vt scilicet, quando *iam constat* humanos Spiritus esse, qui apparent, & molestant, ex *ea probabile sit, purgandos esse, non damnatos*; quòd *interdiu* obseruetur; quòd *diutiùs* sint molesti; quòd *sacris tēporibus* nobis adsint. 2.

Dum hæc asserimus; non negamus, quin & noctibus hi ipsi purgādi Spiritus adesse possunt: similiter breuiori tempore esse molesti; atq; etiam profano. Docemus hæc tempora, nocturna inquam, breuiora, atque profana, magis Spiritibus damnatis conuenire: contrario verò tanquam sibi peculiari ratione conuenientia, postulare Spiritus purgandos. 3.

Dies refugiunt damnatorum hominum Spiritus: quia latere cupiunt: amant *noctes*, quia malè agunt, ideoque hostes sunt lucis Spiritus purgandi, si *noctes* quærunt, non vt lateant quærunt; sed vt necessitates suas mortalibus commodiùs explicent. *Dies* verò non refugiunt, si proposito suo intelligant seruire posse. 4.

Diuturnitate molestiarum superare videntur damnatos pur-
5. gandi. Quamobrem autem? quia cùm in damnatorum Spirituum, cum viuentibus, molestâ consuetudine id propositum sit, vt miseria ipsorum mortalibus innotescat; tamdiu illa erit permittenda, quàm fuerint, qui mortuos nouerint, apud quos infames reddi possunt: his deficientibus, cur rebus viuentium interesse debeant, quæ vrgeant, rationes magnæ non sunt. At purgandis proposita sunt viuentium patrocinia, quæ ipsis, etiam ac ignotis, possunt communicari & impendi; ideoque multis post mortem annis.

6. Scio esse quosdam, qui tempus purgatoriarum pœnarum volunt esse paucorum annorum; apud quos nostra, quam damus, coniectura infirma est. Sed nobis illorum sententia magis arridet, qui illud producunt, nec ita breui apud omnes, volunt esse finiendas. Si breues pœnæ purgatoriæ: quomodo probat Ecclesia anniuersaria sacra; quæ pro ijs, qui ante centum, & eò plures annos piè in Domino sunt defuncti, offeruntur? Vide Bellarm. Tom. 1. Contro. li. 2. cap. 9.

7. Denique *sacros dies* refugere damnatorum hominum Spiritus, ex eo est verisimile, quòd socij sint Dæmoniorum, qui & sacra detestantur omnia; & sacrorum omnium vmbras. An verò possunt *hos* fugere Spiritus purgandi? Annon præ reliquis expetere, si libera inter sacros & profanos dies detur optio? Spiritus sacri? sacrarum rerum appetentes? quarum consequendarum, si alijs, *sacris* profectò *diebus* spes est maior? Hæc de *Temporibus* breuiùs; propterea quod iudicium ex his petitum infirmius.

CAP XLVIII.

An ex conditione illorum Spirituum, qui certis hominibus infesti esse solent, possit deprehendi, Sitnè Spiritus hominis damnati, an saluandi, qui molestus est.

1. OPus hîc pluribus non est, *Ex insecutione ipsa, quod humanos Spiritus inter se distinguat, nihil accipitur præsidij*. Si quid hîc est, quod differre faciat, Spiritusq; conditionem prodat, hoc non ex ratione insecutionis, sed ex alijs, quæ cum ipsa coniuncta sunt, habetur.

Priu

Prius extra controuersiam est. Quemadmodum boni purgandorum hominum Spiritus, ita mali damnatorum, viuentes quosdam sequuntur. Hi quidem vt vexent, & molesti sint; illi verò non tam vt molestent & vexent; quàm vt rebus suis apud viuentes consulant. 2.

Quæ verò cum insecutione & persecutione Spirituum coniuncta sunt, admodum varia sunt, sed quibus Spirituum conditio deprehenditur potissimum *loca, Spirituum forma, mala, quæ afferunt & molestandi modus.* De quibus quoniam aliâs multis Capitibus, nunc nihil prӕterea. 3.

CAP. XLIX

An ex conditione illorum, qui persequentes quosdam patiuntur Spiritus, deprehendi posßit ipsos Spiritus esse damnatorum hominum, an purgandorum.

QVemadmodum ex Spiritibus certos homines insequentibus, & molestantibus colligi nequit Spirituum humanorum inter se discrimen; ita *nec ex conditione hominum, qui hos molestantes Spiritus patiuntur.* 1.

Diximus, Capite trigesimo septimo, *duplicis generis* distingui homines, qui patiuntur infestantes Spiritus: alios egregiæ probitatis, alios perditæ salutis. Non necessè est dicamus purgandos esse Spiritus, à quibus *boni* patiuntur; damnatos, à quibus *mali*, quia & mali possunt pati, patiunturque à Dæmonibus frequenter. 2.

Quando tamen aliunde constat de Spiritibus, quòd humani sint, *ex conditione*, si non bonorum, certè *malorum, licebit conijcere damnatorum esse Spiritus, qui molestant.* 3.

Quomodo verò? Quia *boni* & damnatorum & purgandorum Spirituum molestijs expositi sunt. Mali ferè non nisi damnatorum. Vtrumque quia Capite trigesimo septimo astructum est, repeti hîc non debet. 4.

SYNOPSIS.

Certorum signorum, ex præcedentibus Capitibus Collectorum, quæ singulos Spiritus prodant.

DIstinximus Spiritus humanos à Spiritibus Dæmoniorum: & humanos ab humanis. Ex his qui ex Spiritibus Dæmones sunt: qui hominum damnatorum: qui purgandorum hominum, potest quiuis vtcunq; colligere: veruntamen non sine labore atque molestia: quà vt Lectorem subleuemus, quæ sparsim dicta sunt, in certa Capita concludimus, & singulorum Spirituum proprias quasi Notas atque Indicia adscribimus.

CAP. L.

De octo Indicijs, quæ magna sunt argumenta infestantium spirituum Dæmoniorum.

1. DAEmoniorum Spiritus octo sunt argumenta, quæ singula nō leue; omnia simul iuncta firmum robur habent. Hæc sunt, *forma, inconditi soni, oratio, allata mala, obsequia, ioci, loca & persona,* quæ molestantes Spiritus sustinent.

2. *Forma*, siue species, quæ Dæmones prodit, est ab humana discrepans qualiscunque illa sit; in primis verò brutorum animantium, atque monstrorum. Vide Caput 26.

3. *Clamores & strepitus inconditi*, qui alterum sunt signum: magnum videntur pro Dæmonibus argumentum; si barbarum nescio quid, & peregrinum referant. quoniam quemadmodum à cæteris Spiritibus videntur esse alieni; ita magnas ob causas Dæmoniorum proprij. Vide Caput 27.

4. *Oratio*, si Dæmonium debeat prodere, oportet sit diuinatoria, siue indicatiua rerum quas naturalis hominum cognitio nequit percipere; siue illæ sunt præteritæ, siue futuræ, siue præsentes. Vide Caput 28.

Mala

Mala, si magna sint & grauia, quæ viuentibus per Spiritus afferuntur, arguunt ipsorum authores esse Dæmones. Nam & hæc per Dæmones possunt afferri; per humanos Spiritus non item: & vt per Dæmones, non verò per humanos Spiritus afferantur, omnino conuenit Vide Caput 29. 5.

Ex Obsequijs non vno modo cognoscuntur Dæmones. Dæmones sunt, qui Obsequia præstant humanas vires superantia: qui nefanda, & leges naturæ violantia: qui ex pacto, quasi necessaria. Vide Caput 30. 6.

Ioci si excitantur, à Dæmonibus excitari admodum est verisimile; non ab humanis Spiritibus. Ex his igitur etiam, tanquam Leonem ex vngue, Dæmones deprehenderis. Vide Caput 31. 7.

Loca quæ Dæmonum sunt indicia, opertet sint deserta, & ab hominum consuetudine aliena. Alia, quàmuis ijsdem Dæmones inueniantur, quia tamen Dæmonum propria non sunt; Dęmones nō produnt. Et in Non desertis quoque illa Dęmones arguunt, quæ tantùm infesta sunt propter homines, impiam & sceleratam vitam traducentes. Vide Caput 32. & 33. 8.

Ex personis etiam quibusdam de Dæmonibus sumitur coniectura; illis scilicet, quę perditæ viuunt. Si has infestari à Spiritibus contigerit, admodum est probabile à Dæmoniorum Spiritibus molestari. Vide Caput 37. 9.

CAP. *LI.*

De quinque signis quæ produnt spiritus eos, qui purgatorio adhuc igne expurgantur.

DAEmones ex *signis octo* cognoscimus: quemadmodum dictum est. hominum verò purgandorum Spiritus ex paucioribus, & fortè minùs certis. quibus verò & qualibus? *ex forma, gemitu, oratione, obsequio, & locis.* 1.

Forma, quæ purgandorum Spirituum index est, humana est, talis; quæ peregrinum nihil obtineat; nullum horrorem per se intuentibus afferat, vel truci vultu, vel atro colore. Vide Caput 38. 2.

Gemitus & suspiria oportet nulla sint, aut leuitate, aut impatientis animi significatione permixta, & tristis, atque humilis mentis certa indicia. Vide Caput 39. 3.

Oratio etiam hos Spiritus prodit; *oratio* inquam, quæ peccato caret, & insuper proprij boni, cum submissi animi significatione, est petitoria. Vide Cap 40. 4.

Obsequi-

5. *Obsequium*, quod purgandorum Spirituum conditionem manifestat, omni debet carere labe peccati. Hoc vt certissimum est argumentum: ita difficulter admodum deprehenditur. At id tamen quodam modo cognoscendum faciunt constantia, humilitas & grauitas cum Obsequio coniuncta. Vide Caput 42.

6. *Loca*, ex quibus purgandi Spiritus deprehenduntur, duplicia sunt; sacra, sed in primis Templa: & quæ primùm post mortem alicuius fidelis, piè defuncti, infesta esse cœperunt. Illa malis Spiritibus non conueniunt: hæc omnino ipsos defunctos arguunt. Vide Caput 44.

CAP. XLII.

De tribus signis quæ damnatorum hominum Spiritus produnt.

1. NOn tot sunt Indicia, quę damnatorum hominum Spiritus produnt; quot, quę indicant Dæmones, vel purgandorum animas, & si diligentiùs omnia scrutemur, quę certa, *prater vnum*, admodum inueniemus pauca, vel nulla.

2. Certissimum est, *locus*, ille videlicet, qui primùm Spectris infestus esse cœpit, post mortem hominum vel infidelium, vel si fidelium, miserè, & non Christianè defunctorum. Vide Caput 44.

3. Post hoc, sunt *forma, atq; gemitus*. Et *forma* oportet sit humana, sed ob crudelem, atrocemque vultum & colorem, horrida. *Gemitus verò atq; suspiria*, vel cum leuitatis, vel cum impatientiæ signis coniuncta. Hæc infirmiora sunt argumenta, quàm primùm: & inter ipsa infirmissimum postremum. Vide Caput 38. & 39.

4. Hæc damnatorum Spirituum Indicia: qualia, qualia tandem. Alia, quæ prodant, nulla sunt. Quæcunque enim vel ab his Spiritibus *fieri* possunt: quæcunque ijs possunt *accidere*: quęcunque cum ipsis, quouis modo *sunt coniuncta*, nullo modo ita ipsis sunt propria; vt vel purgandis hominum Spiritibus, vel Dæmonibus nequeant conuenire.

5. *Possunt* excitare strepitus atque clamores: possunt varias edere voces, & formare sermones; possunt nocere & molestare: possunt res de locis transferre. Quid horum non conuenit, si non purgandis, certè Dæmonum Spiritibus?

6. *Quæ ijs acidunt*, sunt corporis moles vel prauitas, breuitas & diurnitas molestiarum, quas nobis afferunt; & si quæ sunt alia. Quid horum alienum ab alijs Spiritibus?

Coniuncta

Coniuncta cum ipsis sunt loca, tempora atque personæ maximè. 7.
Et ex temporibus sunt sacra, profana: diurna, nocturna. Ex his locis sacra, non sacra; culta, non culta. Ex personis, probæ, improbæ: fideles, non fideles: An ab his alij Spiritus abhorrent?

CAP. LIII.

De adiuratione qua molestantes Spiritus per diuini nominis inuocationem coguntur, vt se, conditionemque suam prodant.

QVàmuis persæpè, ex iam dictis argumentis, in Spirituum agnitionem veniamus: non rarò tamen accidit, vt vel his destituamur; vel si abundemus, perfectè, atque certò, quæ Spirituum molestantium conditio sit, non cognoscamus. Alia igitur ratio est, quâ vt certiùs agnoscuntur; ita maiorem animum, in eo, qui illa vti velit, requirit. 1.

Adiuratio illa dici potest; quâ per Deum viuum, aut Crucifixi virtutem adiurantur, & coguntur Spiritus; vt qui, qualesúe sint, prodant; & quid velint, quasúe ob causas molesti sint significent. 2.

Magnas huius esse vires ad Spiritus cogendos nemo dubitat. 3.
Nam qui boni sunt, ex reuerentia, quâ Deum prosequuntur, non volent non suam conditionem prodere, per Deum adiurari. Impij verò, & si Deum non reuereantur, timent tamen: & per ipsum adiurati faciunt; quæ, vt faciant, alijs machinis vix mouerentur.

Hinc quos in plerisque Sacrarum literarum locis adiuratos legimus homines, *Adiurationis* vim intelligentes, mox religione erga Deum ducti, præstiterunt quod rogarentur, vel iuberentur. Adiuratus senior seruus Abrahæ, ne *filio vxorem acciperet de filiabus Chananæorum*, sed de cognatione, & domo patris Abrahæ; Domini sui mandato nihil prius habuit, Genes. 24. Adiuratus Ioseph à patre, *vt in sepulchro, quod in terra Chanaan foderat, ipsum sepeliret*; etiam intercedentibus Aegyptijs Pharaonem vrget, quo promissioni, patrisque desiderio fiat satis. Genesi 50. Eiusdem Ioseph ossa Moyses Aegyptum deserens, secum in terram promissam voluit transferre; *quod viuens ille, hoc nomine filios Israel adiurâsset*. Exodi 3. Adiuratus populus à Saul, cum Philisthijm persequeretur, *ne quis panem, vsque ad vesperam, commederet*; donec hostes vltus esset: *& non* 4.

manducauit vniuersus populus panem, vt dicitur 1. Reg. 14. Adiuratus Michæas Propheta ab Achab; & adiuratus quam ante dissimulauerat, *prædicit stragem in Israel*, 3. Reg. 22. Adiuratus à summo Pontifice Filius Dei, Christus Dominus; vt diceret, *essétne filius Dei*; & pro reuerentia Patris sui; studioque obsequendi Sacerdoti, qui antè tacuerat, locutus est, *seq; filium Dei esse est professus*.

5. Neque Diaboli hanc *Adiurationis* vim ignorant. Hinc cum ipsorum quidam malè sibi à Domino timeret; ad adiurationem conuersus: *Adiuro*, inquiebat, *te, ne me torqueas*, Marci 5. Vtrùm verò adiuratione quicquam promouerit, ipse nouit: hoc certum, Gerasenorum regione, quod postulabat, pulsum non esse.

6. Sed de *Adiurationis* vi atque potestate dubium non est: dubium fortè. An licitum sit Spiritus adiurare; & quâ *adiurationis* formâ. Præterea, Quibus ipsa conueniat: Quibusúe locis atque temporibus illa contra Spiritus vtendum: De quibus, quid res postulat, breuiter pro ratione instituti.

7. *Licere dubium non est*. Cùm enim Spiritus; (quicunq; molesti sunt) vel Dæmoniorum sint, vel hominum; hoc ipso perspicuum est adiurare licere omnes tentare; quòd & Dæmonia & homines adiurare absq; vllo crimine permissum sit.

8. De hominibus hoc ostendunt, quæ initio Capitis huius ex Sacris literis allata sunt exempla. De Dæmoniis res gestæ Apostolorum; qui, potestate sibi diuinitùs communicatâ, eadem adiurârunt, profligárunt, exulare iusserunt. Et benè B. Augustinus l. 10. de Ciuit. Dei capite 22. *Verâ pietate*, inquit, *homines aëream potestatem inimicam contrariamq; pietati exorcizando eijciunt*.

9. *Forma adiurandi duplex est*, nunc præcipiendo, & veluti necessitatem imponédo, quempiam cogimus, vt diuini numinis causâ quippiam faciat: nunc id facimus deprecando, & hortando tantùm. Huius proprius vsus est ad superiores, quibus non conuenit, vt imperemus: posterioris, præceptoriæ, inquam, ad inferiores, in quos potestatem habemus.

10. Sed quâ vi Spirituum statum, conditionemque explorare permissum? *Vtraque permissum*: licet præceptoriâ vti, videatur securiùs.

11. Permissa *deprecatoria*: quia ita apud superiores locum habet; vt apud inferiores & pares reprehensione careat; aliquando etiam laudē mereatur. Quocirca siue nobis superiores sint Spiritus, qui molestant; siue pares, aut etiam inferiores; absque crimine sumus, si, vt se, conditionemque suam probant, ipsos rogamus.

Permissa

Permissa quoque *præceptoria:* quia multo melior conditio viuentium, quàm Spirituum, qui molestant: vt ob id superiores illi quâdam ratione dici debeant; & in ipsos imperio posit vti, maximè si incommodent. 12.

Expedit nihilominus vti imperatoriâ, & præceptoriâ: non solùm 13.
idcirco, quòd huius maiores sint vires; verùm etiam, quia, vt plurimum, qui molestant, sunt Spiritus Dæmoniorum, apud quos deprecatoriâ vti, religione prohibemur. *Nolo vos*, inquit Apostolus, *socios fieri Dæmoniorum*, *1.* Cor. 11.

Omnibus verò existimarem licere Spiritus adiurationibus vrgere, licèt non 14.
eodem omnibus fructu. Quàmuis enim religionis actus sit *adiuratio*, & ad diuinum cultum spectet; ordinis tamen, & qui solis Deo consecratis personis conueniat, actus non est. Quicunque Deum inuocare possunt; Spiritus, per Deum, vt conditionem suam prodant, possunt adiurare.

Cum fructu tamen semper hunc actum non omnes exercent. Ex- 15.
emplo illi sunt, quorum Actuum Apostolorum historia meminit, Cap. *19* qui cum Dæmoniacos adiurarent, per Deum, quem Paulus prædicaret; tantum abest, vt quicquam promouerint; vt in se experti sint crudeles, quibus ipsi dominari posse videbantur. Itaque qui Catholicam fidem non profitentur, adiurare Spiritus per Deum possunt; feliciter (si tamen pro suæ doctrinæ confirmatione hoc tentent) semper non possunt: quemadmodum neque eosdem ex humanis corporibus eijcere: sicut alias demonstratum est: Disputatione de Dæmoniacis.

Atque vt hi frustra Spiritus persæpè adiurant; ita adiurabunt 16.
vtiliter admodum, qui sacris initiati, in Christi corpus, tam verum, quàm mysticum, habent potestatem: non idcirco solùm; quia magna est in Christi Ecclesia potestas; verùm etiam, quia si vllis, his summa, in Dæmones, atque omnes molestantes Spiritus collata potestas.

Et quàmuis *vitæ sanctimonia* ad hoc opus feliciter conficien- 17.
dum necessaria non sit; tutiùs tamen, atque confidentiùs maiorique cum spe victoriæ, Spiritus adiurabunt Sacerdotes, si cum potestate, quâ pollent; vitæ innocentia atque integritas sit coniuncta.

Proderit & *virtutum exercitium* præmisisse; ieiunij inquam, o- 18.
rationis, atque eleemosynarum. Quemadmodum hæc præsidia res alias arduas aggressuris, adiumento, temporibus omnibus fuerunt:

runt; ita hic frustra adhiberi, nullo modo dici debet. *Pietas*, inquit Apostolus, *ad omnia vtilis est*, 1. Timoth. 4.

19. Quòd verò prẹter hęc solida aduersus Spiritus prẹsidia etiam *sacris vestibus* Sacerdotes induantur, damnari non debet. Dum suo officio satis facit Sacerdos; malè facit, si suo officio conuenientibus vtatur vestibus?

Porrò *Quibus locis* atque *temporibus* Adiuratio fieri debet? Ijs quibus
20. Spiritibus, quos adiuramus, præsentes esse possumus. Quis Herbipoli existens adiurabit eos, qui Constantinopoli sunt molesti? aut eos, quos, vtrùm *iam* sint præsentes, ignorat?

Quocirca, si nocte tantùm molesti sunt Spiritus; frustra interdiu,
21. quando absentes putantur, adhibebitur *Adiuratio*, etiam ijs locis, quibus alioquin molesti esse solent. Et si in sola vinaria cella tumultus excitantur; frustra adiurabuntur in solario. *Adiuratio* sine locutione non est; locutio ad præsentes est, non absentes. Ad absentes literæ.

Vtrùm verò hoc vel illo modo præsentes esse Spiritus obseruen-
22. tur, ad rem parum facit. Sufficit si præsentes conspiciantur, sufficit si tumultu excitato præsentes esse credantur. Quemadmodum loqui contingit præsentibus, tam ijs, quos videmus; quàm quos audimus tantùm: ita *adiurare* possumus tam eos, quos coram conspicimus; quàm quos auditu præsentes esse cognoscimus.

Finis secundæ Partis de Locis Infestis.

DE LO-

DE LOCIS

INFESTIS TERTIA PARS DISPVTATIONIS:

IN QVA

MODI, QVIBVS LOCA AB INfestatione Spirituum molestantium purgari possint, examinantur & discutiuntur

ISAGOGE IN TERTIAM DISPVTATIOnis Pattem, de Locis Infestis.

TErtia Disputationis pars restat, quæ vt præcipua est, ita diligentius persequenda. In hac modi, quibus Spiritus proscribuntur, & loca ab ipsorum molestia liberantur, exponendi sunt. Et hoc quidem præstabimus, si initio quædam, quæ hanc rem viam sternunt, explicuerimus: qualia sunt, An ratione aliqua possint à Spirituum infestatione purgari loca: Et, An illa ratio sit vna, an multiplex: Reiecerimus etiam modos, quæ vel cum superstitione aliqua coniuncti sunt, & ob id prohibiti: vel parum ad profligandos Spiritus valere putantur, Sed ad rem.

CAP. LIV.

Esse aliquam rationem, qua molestantes Spiritus proscribantur, & loca ab ipsorum infestatione liberentur.

1. CAusæ, cur loca ab infestatione Spirituum liberari nequeant, si quę sunt, ex *duobus* Capitibus peti debent: ex Spirituum conditione & potestate: vel conditione *hominum*, & infirmitate virium humanarum. Et conditio quidem idcirco prohibere intelligi potest; quod alia sit hominum, alia Spirituũ ratio; vt ob id, quàmuis etiam superiorum virium homines essent, conditione tamen naturæ prohiberentur quicquam in Spiritus agere; quòd nihil posit corpus in Spiritum: potestate autem prohiberentur; si non tantæ hominum sint vires, quantæ Spirituum.

2. Et *vtroq; modo* homines prohibiti *videntur*; ne se suaq; loca à Spirituum infestatione vindicent: sed tamen neutro prohibiti *sunt*. Hoc si non alijs rationibus, certè *exemplis* ijs docetur, quibus aliàs à nobis demonstratum est per homines, ab humanis corporibus, expelli Spiritus Dæmoniorum. de his in Disput. de Dæmoniacis.

3. Illis addi possunt *alia*, nostro argumento propria. Refert B. Augustinus domum Hesperij, per presbyterum quendam: Metaphrastes aliam, per Theodorum Sicæorum Archimandritam: B Gregorius Thermas Angulares per Germanum Capuanum Episcopum; Glycas castellum Regis Persarum, per Antistitem, Antonius Agrum Bingensem, per Moguntinum clerum: Chronicon Hirsaugiense VVormatiensem agrum, per viros religiosos, à Spirituum molestia liberatos esse. quemadmodum hæc longiùs prosecuti sumus capite primo huius Disputationis.

4. Nec homines hìc *naturæ conditio* prohibet. Non ita corpus est homo; vt præter corpus sit nihil. Etiam Spiritu instructus est. Quemadmodum ad sublunares res & caducas corpore; ita ad æthereos Spiritus, animo, qui corpori inclusus est, accedit.

5. Nec prohibentur *viribus naturæ*. Esto Spirituum sint quidam, quorum potestas omnem creatã potestatem superet: non tamen omnium illa conditio est. Etiam humanis Spiritibus loca infesta sunt; quibus, an fortè inferiores sunt, qui corporibus sunt inclusi homines, hos Spiritus habentes?

6. Sint etiam omnibus Spiritibus inferiores homines; necdum tamen ipsis facultas in Spiritus, viribus & robore potiores neganda est.

Quoni-

Quoniam, quod per vires naturæ non possunt possunt dono gratię, illius; qui in Spiritus omnes potestatem habet omnem, & *Pater Spirituum* dicitur.

Qui olim Dæmonibus imperabant, potentissimis Spiritibus, Apostoli, *homines* erant: & homines multò Spiritibus inferiores: & si naturæ ipsorum conditionem attendas, iisdem nobiscum necessitatibus subiecti: sed tamen nullo loco in ipsorum pręsentia tuti erant Spiritus. Quidni igitur & iam eadem est penes aliquos in Spiritus potestas? 7.

Magna vis *Ecclesiæ* est relicta à Christo; non in homines solùm; verùm etiam in Spiritus. Potestas hæc quamdiu Ecclesia perdurat, perdurabit. Vtrùm hæc Christi oratio docet: *Signa eos qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo Dæmonia eijcient.* Marci vltimo. Negari igitur non debet esse aliquam, quâ Spiritus profligantur, rationem. 8.

Sed etsi potestas hæc Ecclesiæ relicta non esset, non idcirco nulla ratio à Dæmonum infestatione nos expediendi nobis suppeteret, quoniam quod nec viribus possumus naturalibus; nec gratuitis diuinæ clementiæ donis: id possumus ad Deum facta *oratione*; oratione, firmissimo præsidio, in qua omnium rerum consequendarum spem certissimam vult esse constituendam Seruator mundi. Ioan. 19. 9.

CAP. *LV.*

Non vnam esse rationem, loca à Spirituum molestia liberandi: sed variam atque multiplicem.

NOn vna (si ad Deum orationem dempseris) *ratio est, quâ loca à Spirituum infestatione liberantur. Sed nec vna, quâ liberantur esse potest.* Prius illud, quàmuis ex posteriori clarum sit, & manifestum; ostendunt modi varij, quos ab alijs atque alijs obseruatos legimus: posterius ratione demonstrandum erit. 1.

Alijs modis loca purgauit Presbyter, cuius meminit B. Augustinus; alijs Theodorus Sicæorum Archimandrita: alijs Germanus Episcopus Capuanus: alijs Clerus Moguntinus. Presbyter Augustini Sacrificio corporis Christi: Theodorus aqua lustrali; Germanus Capuanus oratione facta ad Deum: Clerus Moguntinus 2.

nus Litanijs &c. quemadmodum primo Capite copiosiùs demonstratum est.

3. Quod verò *nec vna ratio omnibus locis valeat*; primum quidem hoc probat, quòd aliquos his rationibus pulsos obseruamus; apud quos aliæ rationes nihil valuerunt. Notum est in Castello Regis Persarum quos suis à Rege accersitos: nihil adhibitis omnibus machinis effecisse: Antistitem verò Crucis signo omne phantasma dispulisse; vt Glycas refert. Nec dubium, quin multa tentarint, qui balnea Spectris infesta(quorum Gregorius Nyssenus meminit) sunt ingressi: & tamen eorum plurimi à Spectris trucidati; Diaconus verò Gregorij Neocęsariensis solo signo crucis munitus exiuit illęsus. Exempla hæc ad longum habes Capite 1.

4. Est deinde pro hac re Christi ad suos Apostolos responsio. Cùm enim illi frustra in Spiritu quodam eijciendo occupati fuissent, huiusque rei causam à Domino sciscitarentur: intellexerunt, *quoddam esse genus Spirituum, quod* non quâcunque ratione; sed *ieiunio tantùm & oratione pelleretur*. Matth. 17.

5. Diuersissimarum naturarum sunt Spiritus: diuersissimarum sunt conditionum. Sunt quidam boni: sunt alij mali. Quibus rationibus illi iuuantur; hi non pelluntur. Quæ hos terrent; illa alios possunt afficere, & recreare.

6. Quoniam verò *boni* sunt Spiritus, vel *mali*; qui molestant; aliquis duplicem rationem, quâ loca purgantur, putauerit constituendam. Verùm duplex hæc ratio non sufficit; propterea, quòd quàmuis vnius generis sint omnes Spiritus boni; non vnius tamen, sed diuersorum, sunt mali: vtpote naturis distinctissimi.

7. Adde, quod nec Spirituum tantum hîc ratio habenda sit, sed locorum etiam. Loca quædam diximus esse *propter homines* infesta; quę per se infesta non sunt. In his purgandis, non tam Spirituum, qui infestant; quàm hominum, propter quos infestant, ratio habenda est. Sunt alia infesta *per se*: hic fortè locorum etiam ratio habenda.

8. Ergo vt *materiam rerum dicendarum* ad certa Capita reuocemus; duo modi distinguendi sunt, quibus loca expurgari possunt. Vnus est, qui ad loca *propter homines* infesta pertinet: alter, quo loca *per se* infesta liberantur.

9. Posterior hic rursus duplex est. Nam vel constat nobis de Spirituum conditione: vel illa nos latet. Rursus, cùm constat, alius modus est qui seruit malis Spiritibus proscribendis; alius qui pellendis & ablegandis bonis. Posterior hic diuidi non debet: quoniam

vna

vna omnium Spirituum bonorum, de quibus nostra Disputatio, est conditio; vnus finis, idem propositum. Prior pro ratione Spirituum (malorum enim Spirituum quidam humani sunt, quidam Dæmones) rursus diuiditur.

Quinq; igitur modi explicandi, & excutiendi sunt; ex quibus tres seruiunt Spiritibus *notis* ex *per se* infestis locis proscribendis: duo præscribendis Spiritibus aut *ignotis*, aut qui certos homines persequuntur. 10.

Et primus erit, quo Dæmonibus molestantibus occurritur. Secundus, quo à molestia purgandorum Spirituum contingit liberari. Tertius, quo pugnatur contra damnatorum hominum Spiritus. Quartus, quo agitur cum Spectris, de quorum conditione, qualia nam sint, nobis non constat. Quintus, quo subuenitur hominibus, qui se sequentes & persequentes patiuntur Spiritus. Hi modi omnes explicandi: si priùs quosdam falsos inanes & pernitiosos reiecerimus. 11.

NOTATIO.

FAlsi modi, quos reijcendos diximus, prius, quàm veros & bonos proponamus, atq; probemus, duplicis sunt generis. Quidam videntur seruire omnibus Spiritibus, Spirituumq; vexationibus tollendis: quidam certis tantum, hominum videlicet. Priores illi quinq; sunt: sicq; indigitari possunt. Oratio aduersa, externa arma, ignis ardens, incensum lumen, & obseratæ fores. Posteriores sunt quatuor, quorum duo tantum Dæmonum infestationibus obstaculo esse dicuntur: Sanguis scilicet innocentium effusus, & suffimenta quædam duo prohibere reditum & molestias Spirituum humanorum, videlicet sepultura corporum eorundem sub foco: & tactus certus fabarum. In vniuersum igitur sunt octo. A priorum primo faciamus initium, oratione inquam aduersa.

SEQVVNTVR QVINQVE FALSI MODI quibus existimantur loca purgari, à quorumcunq; Spirituum molestia.

CAP. LVI.

An blaspemijs, conuitijs, atque diris imprecationibus, loca à Spirituum infestationibus liberentur.

1. HAbent quidam hanc consuetudinem, vt si quando infestantes Spiritus patiuntur, à quorum molestia liberari volunt: ad *blasphemias* confugiant, & *imprecationes*; dirisque omnibus Spiritus deuoueant. Et quia mox à molestia liberantur; hanc certissimam, & indubitatam volunt esse rationem: quâ, si non semper loca liberantur, certò tamen Spiritus profligentur, & ne hominibus molesti sint, prohibeantur.

Visus hâc Apolonius Thyanęus, vt in Vita eius scribit Philostratus li. 2. ca. 2. *Ipse enim Caucasum cum Damide & socijs transeunti, Lamiæ,* inquit, *Phantasma occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram se conuertens; quandoque ab occultis repente euanescens. Apolonius autem quidnam id esset agnoscens, grauibusq; & contumeliosis verbis illud increpans, socios, vt idem facerent hortabatur. Id enim contra eiusmodi inuasiones optimum esse medicamentum. Eius dictis cùm socij paruissent, stridens Phantasma celeriter, tanquam idolum, aufugit.* Ita ille.

Pro hoc facit, quod lib. 9. Decad. 1. de Rebus Oceanicis refert Petrus Martyr, noctu, & sæpissimè in itineribus, præcipueque vijs publicis mortuos occurrere viuis, contra quos si viator *intrepidus steterit*; dissoluitur Phantasma: si verò pertimescat, illum ita adeundo perterret; vt sæpiùs eâ formidine multi debilitentur ac stupeant. Hoc Martyr.

2. Vtrum hi Deum offendant; quantum item peccatum committant, nostrum non est definire. Quod præsens Disputatio postulat, docemus *hanc rationem prorsus inanem esse, & temerariam*; propterea, quòd nec exemplo Sanctorum hominum sit probata: nec sacrarum Scripturarum authoritate confirmata: nec ratione vel causâ vllâ, quæ vel ex conditione huius modi, vel ipsorum Spirituum natura peti potest, astruatur.

3. Varios modos ad loca à Dæmonum infestatione liberanda *Sanctos ho-*

ctos homines adhibuisse, dubium non est. Eorum quosdam superiùs recensuimus; alios referemus postea: hunc, qui *blasphemijs* constat, & *imprecationibus*, ab aliquo vel vsurpatum, vel probatum esse, nec legimus, nec audiuimus.

Scripturæ variorum meminerunt Spirituum. Eędem modos, quibus profligantur, suggerunt: vbi huius vel meminerint, locus nullus assignari potest: cuius tamen, si in re aliqua, certè in hac Spirituum profligatione, authoritate vti oporteret. 4.

Ea huius modi, quem damnamus, *conditio est*; vt nihil possit in Spiritus. Quid possunt voces asperiùs prolata? quid voluntas vocem proferentis, & dira imprecantis? Nihil à corporeis rebus patiuntur Spiritus Voluntas dira imprecantis, imprecãtis malum est; non Spiritus, cui imprecatio fit. 5.

Varia (vt diximus) sunt genera Spirituum, qui loca infestant: sed tamen ita affecti, *omnes*, vt vel his recreentur imprecationibus & blasphemijs: vel malè afficiantur, recreantur mali: afficiuntur malè boni. Quòd si igitur boni his pelluntur; cur adhibentur ad *omnes* omnino Spiritus profligandos? etiam malos, qui ex his voluptatem capiunt? 6.

Sed nec modus hic, *per se*, ad bonos Spiritus pellendos valet. Quamuis enim hi dira imprecantibus cedere possunt; non tamen cedere coguntur. Nec in blasphema voce; nec in diris imprecationibus; nec in vlla, quæ ab homine proficiscitur, oratione (nisi alicui diuinitus potestas collata sit, quod hic non est) hæc vis est, vt vllos omnino Spiritus profligare & proscribere valeat. 7.

At experientiâ probatum est rationem hanc plurimum valere: Spiritibus silentium esse impositum: loca à molestijs libera reddita. Concedo ad prolatas blasphemias Spiritus siluisse: loca molestijs fuisse liberata: Nego *propter* blasphemias, & imprecationes, aut siluisse Spiritus, aut liberata loca. Aliud siluisse Spiritus, *dum* blasphematur Deus, & ipsi diris deuouentur; aliud propter blasphemias hęc facta esse; blasphemijsque hanc vim, vt Spiritibus silentium imponant, & discessum vrgeant, inesse. 8.

Quòd si vel silent Spiritus; vel molesti esse desinunt ad blasphemias, & imprecationes: non hoc fit; quia illam vim blasphemiæ habent, & imprecationes; quam Spiritus sustinere nequeant, longè *alia* sunt rationes, quæ Spiritus hic mouent: & aliæ quidem bonos, aliæ malos. 9.

Bonos duæ potissimum. Prior est, quòd quemadmodum ipsi Deum offendere nolunt; ita ne ab ijs offendatur, desiderent. Quocirca 10.

& diligentiſsimè cauent, ne vllam ipſi alijs, vel cauſam, vel occaſionem præbeant malè agendi. Altera eſt, quod ab his blaſphemis, & mali precatoribus nullum ſubſidium ſperent; & ob id fruſtra moleſti eſſe nolint.

11. *At hæ rationes non mouent malos Spiritus.* Non ceſſant ab infeſtando; quia voti alicuius compotes fieri nequeunt. Nihil enim petunt. Non ceſſant; quia nolunt Dei offenſam. Hanc maximè expetunt. Cur igitur? quia Dei offenſam expetunt, & deſiderāt. Quærunt omnes modos, & rationes Deum offendendi. Apud blaſphemos igitur, atque improbos, & incontinentis linguæ homines, tumultus excitant, locaque infeſtant; vt ipſos ad blaſphemias prouocent, & impellant: maluntq; non moleſti eſſe cum Dei offenſa; quàm moleſti eſſe ſine Dei offenſa, quod egregiè *ſine ſilentio* aſſequuntur.

12. Vnum tamen hic addo, Conuitia Dęmonibus, ſuperbiſsimis Spiritibus, non poſſe non eſſe moleſta; ſi tamen cum vera fide, diuinoq; auxilio coniuncta ſint. Nam & ſancti viri hæc vſurpârunt olim, & quando iam contra Dęmones pugnatur, plurima congeruntur, quemadmodum docent formulæ Exorciſmorum: & ea non prætetijſſe priorum temporum exorciſtas, docet Prudentius contra Symmachum ſequentibus:

Intonat Antiſtes Domini: Fuge callide Serpens,
Exue te membris, & ſpiras ſolue latentes:
Mancipium Chriſti, fur corruptiſsimè, vexas.

CAP. LVII.

An gladijs, lancijs, alijſq; armorum generibus Spiritus profligentur, & loca reddantur ab ipſorum infeſtatione libera.

1. L*Acon quidam nocte præteriens monumentum, cum videret Spectrum, accurrit lanceâ traiecturus: Quò fugis, inquiens, anima bis mortua.* Ita Plutarchus in Laconicis. Et Aeneæ aduerſus Spiritus ferrum tribuit Sibylla apud Virgilium l. 6. Ipſo enim ad inferos deſcendente.

Sub pedibus mugire ſolum, & iuga cœpta moueri
Syluarum: viſaq; canes vlulare per vmbram
Aduentante Dea procul ô procul eſte profani,
Conclamat vates: totoq; abſiſtite luco.

Tuq;

Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum,
Nunc animis opus est Aenea: nunc pectore firmo.

Sic Vlyssem cum stricto gladio sedentem, nec vsquam prope ad sacrum cruorem Vmbras accedere permittendum, quàm Tiresiam audierit, scribit Homerus, li. 11. Odysseæ.

Laconem hunc, Vlyssem & Aeneam quidem nostris temporibus imitantur: & si gladijs instructi sint atque lanceis, alioque armorum genere, se tutos esse ab insultibus & impugnationibus Spirituum arbitrantur: hancque Spiritus profligandi rationem censent esse expeditissimam. Et in Virgilium scribit Hortensius hoc modo: *Multi*, inquit, *asserunt Dæmones ferri aciem reformidare & reipsa compertum est. Et noui, quibus hoc ipsum nocturnis horis accidit; sed cum magna aduersa valetudinis conflictatione*. ita Hortensius. 2.

Vtrum hi se in errore versari intelligant asserere difficilè est: *versari in grauissimo, dubium nullum debet esse vero Christiano.* Quamobrē verò? quia impossibile, vt Spiritus, quales quales sint, à gladijs, hastisque quid patiantur, nisi vel prorsus corporei sint, vel saltem corpora sibi habeant naturaliter vnita: Hoc porrò, sine grauissimo errore, sentit nemo: quales quales sint, qui olim id docuerūt. de quibus vide Rodeginum Cælium, li. 1. ca. 29. 3.

Proscripta est ex Catholicorum animis sententia Platonis, qui teste B. Augustino, 8. de ciuitate cap. 14. 15. 16. docet, Dæmones esse *genere animalia, animo passiua, mente rationalia, corpore aërea, tempore æterna*. Non audiuntur Tertullianus, libro de Carne Christi: & Origenes, lib. 2. Periarchon, cap. 2. & 3. & quicunque aut hos, aut Platonem secuti sunt, substantiamque corpoream Spiritibus tribuunt. 4.

Damnati sunt veteres Philosophi; quorum 1. de Anima, à textu 20. ad 5. meminit Aristoteles, Democritus & Leucippus; qui animas dixerunt esse ignes, ex rotundis atomis constantes: Empedocles, qui ex quatuor putauit conflari elementis: Diogenes, qui aërem dixit: Hippon, qui aquam: Critias, qui sanguinem. 5.

Non corpora sunt Dæmones; non corpora habent sibi naturaliter vnita. Non corpora sunt animæ: non naturaliter sibi habent aliqua vnita, postquam propria semel deposuerunt. 6.

Pro *Dæmonibus* hîc militant Sacræ Literæ, quæ Angelos omnes (quocirca & Dæmones) *Spiritus* compellant. Quid quòd Dæmon in Euangelio *immundus* dicatur *Spiritus*? Lucæ 11. 7.

Consensus est hic Doctorum, & Patrum Ecclesiæ, præsertim in Oecumenico Concilo Lateranensi; vbi sic legimus (habetur Cap. 8.

 firmi-

firmiter, de Summa Trinitate) *vnum est vniuersorum principium; Creator omnium inuisibilium & visibilium, Spiritualium & corporalium: qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramq; de nihilo condidit creaturam; Spiritualem & corporalem, Angelicam videlicet & mundanam, ac deinde humanam, quasi communem, ex Spiritu & corpore constitutam.* Hęc Concilium. Quibus distinguit naturam corpoream à Spirituali; docetque Spiritualem, non corpoream, esse Angelos; & magis etiam ipso homine Spirituales.

9. Nec pro hoc argumento desiderantur rationes Si corpora vel habent, vel sunt Angeli; quomodo fieri potuit, vt in vno homine quemadmodum S. Lucas c. 11. refert 6666 fuerunt Dæmones? potuítne vnus homo tot corporum esse capax? Rursus; quomodo breuissimo temporis spatio, maxima conficiunt spatia? quemadmodum Iob 1. quidam circuisse dicitur & perambulasse totam terram? Et qui cælos mouent Angeli, si Spiritus non sunt, sed corpora; quibus antris & locis se continent? Præterea, qui in cælo creati, post peccata de cælo deiecti sunt; quomodo sine cæli ruptura ad Inferos penetrârunt? Et qui tanto tempore cælos mouerunt, quomodo non aliquando fatigantur? Hoc de Angelis.

10 Non minoribus præsidijs *docetur animas hominum* à concretione corporea esse alienissimas. Primò, quæ hic seruiunt Scripturæ, illæ sunt, quæ animas Spiritus vocant. Quot verò sunt illæ? Ecclesiastici 12. dicitur: *Reuertitur puluis in terram suam, vnde exiuit; & Spiritus redibit ad Deum, qui dedit illum.* Et Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidũt corpus; animam autem non possunt occidere.* Et Lucę 32. *In manus tuas commendo Spiritum meum.* Et Rom. 8. *Spiritus Sanctus reddit testimonium Spiritui nostro.* Et Galat. 5. *Caro concupiscit aduersus Spiritum.*

11. Nec hic communis Ecclesiæ consensus desideratur. Hoc, vt alia omittam, probat Concilium Lateranense, 1285 Patrum, sub Innocentio III. vbi definitur hominem corpore constare & Spiritu. Hic quia *corpus* contra *Spiritum* distinguitur; hoc ipso probatur animus esse Spiritus; quia negatur esse corpus.

12. Si rationes pro hoc argumento quæruntur, plures reddi possunt. Vnâ nos aut alterâ contenti sumus. Potéstne fieri, vt duo sint in eodem loco corpora? At in eodem cum corpore loco & anima. Aut igitur corpus non est corpus, aut animus non est corpus. Præterea, si corpus est anima; nullla profectò extra se posita corpora, qualiacunq; etiam illa sint intelliget, propterea, quòd, vt Philosophi loquuntur, *intus existens prohibeat extraneum.* Cui verò hoc, vel per somnium in mentem venit?

Quæ

Quæ cùm ita ſint: cùm nec corpora ſint infeſtantes Spiritus; nec corpora habeant ſibi naturaliter vnita; cur nos gladijs atque fuſtibus, aduerſus ipſos, armamus? Non fugit Laconis lanceam Spectrũ, quod ex monumentis prodibat. Nec vmbræ terrebantur ferro Vlyſſis aut Aeneę. Non gladios hodie fugiunt, qui nos moleſtant Spiritus. Si fugiunt; fugiunt, quia volunt; non quia fugere coguntur. Atque hos Aeneam eundem aliquando docuit Sibylla: vt ob id priùs ironicè locuta credatur. Sic enim de hac re Virgilius ſexto AEneid. 13.

Corripit hîc ſubitâ trepidus formidine ferrum
Aeneas ſtrictamq; aciem venientibus offert.
Et ni docta comes, tenues ſine corpore vitas
Admoneat volitare caua ſub imagine formæ;
Irruat, & fruſtra ferro diuerberet Vmbras.

Fugiunt igitur aciem ferri Spiritus; non quia coguntur, ſed quia volunt.

Voluntatis autem ipſorum aliæ atque aliæ ſunt cauſæ; pro vt alia atq; alia eſt conditio Spirituum. Propoſitum eſt *malis* ſimulatâ fugâ adducere in errorem. Propoſitum eſt *bonis* errorem cauere: ibi ſubſidium non poſtulare, vbi ſubſidij conſequendi nulla ſpes eſſe videtur. 14.

CAP. LVIII.

An igne incenſo, ſiue in ipſos proiecto ambigantur Spiritus: & loca, quæ infeſta reddunt, cogantur deſerere.

IGnem ad Spiritus abigendos & proſcribendos plurimum valere, quàmuis (niſi fallor) nullus ſit, qui docuerit; ex duobus tamen quis, vt credat, poſſet induci. Alterum eſt, quòd igne Spiritus omnes, qui moleſti ſunt torqueantur. Alterum, quòd non rebus tantùm aduerſis; verùm etiam aduerſarum rerum *ſignis* terreantur, illaq; deteſtentur: vt ob hæc credendum ſit, vel fugere Spiritus, quòd noſtro igne crucientur; vel ſi non crucientur, ad eius conſpectum non ſubſiſtere; quòd noſtro tanquam *ſigno* infernalis ignis in memoriam veniat. 1.

Hęc confirmant, quę de S. Ambroſio, vt in eius Vita ſcribit S. Paulinus. Miſerat ad Ambroſium internecandum Dæmones Imperatrix Iuſtina. Sed fruſtra. Renunciârunt enim Spiritus Nequam, ſe nõ ſolùm ad ipſum minimè appropinquare potuiſſe; verũ etiam nec ad fores domus, in qua manebat Epiſcopus, habuiſſe acceſſũ; propterea, 2.

rea, quòd *ignis insuperabilis* omne illud ædificium communiret, vt etiam longè positi vrerentur. Hæc Paulinus, teste Cæsare Baronio 4. Annalium Tomo.

3. Adhæc narrat lib. 8. Trip. Hist. cap. 28. Sozomenus, Apelli, viro sancto, cùm faber ferrarius esset, noctuq; ferrum accuderet, in formosissimæ mulieris forma, vt ad libidinem eum prouocaret, Dæmonem apparuisse. Sed illum candens ilicò è fornace ferrum extraxisse, in huiusque faciem impegisse: sicque hunc eiulantem, frementemque, dicto citiùs fugisse.

Posset argumentum hoc illudi; si dicatur; vel verùm non esse apud inferos ignem, qui Spiritus torquet: vel ipsos illo igne non verè, ac propriè torqueri; vel certè extra infernum, igne infernali non torqueri.

4. Veruntamen nullum horum dici debet à veritatis studioso, & communioris Doctorum sententiæ amante. *Verus est ignis*, quo torquenter Spiritus: *Verè* illo igne torquentur. Torquentur illo etiam *extra* communem damnatorum locum existētes, & nobiscum conuersantes.

5. *Verum ignem esse* (vt in Patrum sententijs recensendis molestus non sim(vel illud non leue est argumentum; quòd eius frequens, & sub proprio *ignis* nomine, in Scripturis fiat mentio. Marci 9. damnati dicuntur *mittendi in ignem extingubilem*. Ioan. 15. Palmes, qui fructū non fert, *conijcitur in ignem, & ardet*. Apocal. 14. *Igne & sulphure cruciantur*, qui adorauerunt bestiam. Isaię vltimo, pręuaricatorum pœna docetur esse *ignis*, *qui non extinguitur*. Denique Dominus in tremendo illo iudicio, eos, qui à sinistris eius stabunt, missurus est in ignem; *qui paratus est Diabolo, & Angelis eius*. Matth. 25.

6. Quòd autē *verè miseros torqueat*, his ipsis, iam allatis locis doceri potest. *Cruciandos* hoc *igne & sulphure* docet sanctissimus Ioannes: & *arsuros* Dominus similitudine palmitis. Si verò *paratus est Diabolo, & Angelis eius*; vt ex eo voluptatem capiant, paratus dici potest? illi scilicet, qui ob peccata grauissima grauissimis sunt digni supplicijs? & in ignem, vt puniantur, mittuntur? *Miris*, inquit B. Augustinus, 20. de Ciuit. capit. 10. *sed tamen veris modis pœna ignis corporei affligit Spiritus*.

7. An verò in inferno *tantùm* hoc igne torquentur? Torquentur; veruntamen *non tantùm* Suum semper ignem secum circumferunt miseri Spiritus; quia semper sunt miseri; etiam dum extra infernum existunt: quemadmodum qui beati, vbicunq; etiam sint, beati sunt.

Hæc

Hæc cùm ita ſint, quidni noſtro igne fugantur Spiritus? Fortè infernalis torquet; noſter non torquet? quam ob cauſam? Alterius forſitan rationis eſt infernalis, alterius noſter? Alterius rationis non eſt, & vt eſſet: in Spiritus ſaltem aliquid poterit, ſi non quantum infernalis, poterit. 8.

Fortè noſtro igne torquentur Spiritus; ſed tamen fugere nolunt. At mirum eſt, fugere nolle; qui non fugiendo graues patiuntur cruciatus; quos fugiendo poſſunt euadere. Fortè malum, quod ignis affert, tantum non eſt, vt delectationem, quam ex hominum moleſtia capiunt, ei velint poſtponere. At quæ & quibus de cauſis tanta delectatio? 9.

Videntur hæ aliquid probabilitatis habere, & pro igne aduerſus Spiritus pugnare; veruntamen veritatis habent nihil, *Igne noſtro, quantumcunq; maximo, Spiritus non abiguntur.* quia nec ignis noſter quicquam agit in Spiritus: nec ipſi ignem, tanquam *ſignum* infernalium pœnarum, exhorreſcunt. 10

Nullis pro huius aſſertione præſidijs alijs opus eſt, quàm quibus hactenus demonſtratum eſt, nihil Spiritus pati à blaſphemis orationibus: à gladijs & lanceis. Quemadmodum hæc omnia nihil poſſunt in Spiritus; quod Spiritibus multo ſunt inferiores virtutis & conditionis; ita nihil ob eandem cauſam poteſt in Spiritus Elementum ignis. 11.

Neque huius ratio eſt, quòd alterius rationis ſit *ille*, alterius *noſter.* Siue alterius rationis ſit, ſiue non ſit; aliquid ipſum poſſe in Spiritus negari non debet; ſi *per ſe* plurimùm in Spiritus poteſt infernalis ignis. 12.

Cauſa, cur in Spiritus nihil poſſit *noſter*; poſſit autem *infernalis*, eſt; quòd hunc Deus velit eſſe inſtrumentum diuinæ iuſtitiæ; *noſtrum* non velit: ab illo velit Spiritus affligi & pati, ab hoc non velit. Vt hîc ſimile quid eius ſit, quod in Sacramento Baptiſmi accidit, vbi aqua ad remiſsionem valet peccatorum, vinum vel alius liquor non valet. 13.

Habet hoc Deus Opt. Max. vt quemadmodum, cum rerum conditione corporalia adminiſtrat per ſpiritualia; ita, præter rerum conditionem, agat in Spiritualia per corporalia quæcunq; ille expedire iudicauerit. 14.

Non igitur fugiunt ignem idcirco Spiritus, quòd igne torqueantur. An fortè ipſo, tanquam *ſigno*, terrentur? idcirco fugiunt aut deteſtantur; quia infernalem, cuius ſignum eſt, ad memoriam reuocat? Nec hoc dici debet. Neque enim quæcunque rerum inuiſarum 15.

signa, quocunq; modo, sunt; inuisa sunt; sed quæ ex se hoc habent, vt signa sint:quod *noster* ignis non habet. Timent Dæmones Crucem; non lanceam, quâ Christi pectus transfixum; attamen vt Crux, ita lancea, Christi Domini, Dæmonum hostis signum quoddam est: sed per se signum Crux est, lancea non est. Ita ignis *noster* per se infernalis ignis signum, aut imago non est; quemadmodum nec hominis homo imago, aut signum propriè.

CAP. LIX.

An accenso lumine fugentur Spiritus, & ab ipsorum infestatione liberentur infesta loca.

1\. QVemadmodum superiùs diximus, quosdam se gladijs & lanceis aduersus Spiritus munire, ita alij sunt, qui si noctis tenebras lumine depellant, nihil sibi à Spiritibus metuunt; & omnia; ab ipsorum infestatione, tuta censent esse loca.

2\. Horum inde profecta opinio, quòd obseruârint, vt plurimum noctibus molestos esse Spiritus; quando tenebræ occupant omnia; interdiu verò vel nunquam, vel rarissimè; & tunc quidem breuissimo tempore obseruentur.

3\. Tenebras autem amare Spiritus, & lucem fugere, ex eo sibi persuadent; quòd damnatorum ferè sint, qui apparent: qui cùm malè faciant semper, & benè nunquam; lucem oderunt. quoniam, vt ait Dominus: *Qui malè agit, odit lucem.* Ioan. 3.

4\. Qui ita Philosophantur, quáuis veritatem non per omnia assequantur; in multis tamen non omnino à veritate aberrant, quæ vbi iudicauerimus, quod Caput est controuersiæ declarabimus.

5\. Primùm, non errant in hoc, quòd credant eos, *qui malè agunt odisse lucem.* Domini hæc oratio est. Pro ipsius confirmatione dici possunt multa. Sed in re clara multis opus non est.

6\. Deinde, nec in hoc errant, quòd censent *frequentiùs nocturnis, quàm diurnis temporibus ad homines redire*, eosdemq; molestare, Spiritus. Res ita prorsus se habet, & eius nos, aliâs, causas dedimus plures. Vide Caput 18. huius Disput.

7\. Tertiò, nec error est, quòd doceant *damnatorum Spiritus benè agere nihil*; omnia agere nequitur. Et hoc, quia alias demonstratum est, hîc repeti non debet. Vide 40. Caput.

8\. At quòd ex his vniuersalem legem faciunt, & concludi volunt,

Spi-

Spiritus omnes lucem fugere, & quærere tenebras, probari non debet. Nam neque omnes Spiritus malè agunt: neque si malè agerent, necessariò adhuc fugerent lucem, & sectarentur tenebras.

Quot nos exempla protulimus Spirituum, qui interdiu, etiam in frequentissima hominum turba, molesti fuerunt? Neque ij tantùm ex eorum fuerunt numero, qui Deo erant grati; & quas contraxerunt in corpore maculas, supplicijs, quæ patiuntur sustinent, deposuerunt; verùm etiam ex genere damnatorum; qui, si aliqui, lucem fugere debuerunt. 9.

Nec omnes Spiritus malè agunt; vt hoc nomine lucem fugere dici debeat. Purgandi siquidem, qui frequenter rebus viuentium intersunt, tantum abest, vt malè agant; vt etiam vix malè agere posse videantur & Deum offendere. Dictum est hoc sæpiùs. 10.

Et vt malè agant omnes; non tamen necesse est vt lucem fugiant. Nónne reperiuntur, qui *gaudent cùm malefecerint, & exultant in rebus pessimis?* Prouerb. 2. *qui peccatum suum, vt Sodoma prædicant?* Isa. 3. quibus *frons est meretricis? qui erubescere nesciunt?* Ierem 6. 11.

Quid igitur, dicet aliquis, Dominus *eos dicit odisse lucem qui malè agunt?* Respondeo ad Spiritus (de quibus nobis sermo est) parum hoc facere. De hominibus loquitur Dominus. Sed nec omnes omnino homines Dominus Complexus est: sed eos tantùm, qui nondum cum peccato fœdus pepigerunt: necdum verecundiam deposuerunt; timorem repudiârunt. Denique quid vt plurimum accidere soleat, significauit Dominus. 12.

CAP. LX.

An obseratis ostijs, & benè munitis ianuis, quibus ad locum aliquem accessus patet, à molestia Spirituum contingat liberari loci incolas.

Vnum quæstione propositâ quæritur, sed tale, vt eius resolutio sine multorum definitione, absoluta & perfecta esse nequeat. Nam & definiendum hic est, Vtrùm ab *omnibus* molestijs Spirituum sint liberi, qui obseratis ostijs ipsorum ad se ingressum prohibere conantur: &, Vtrùm si non ab omnibus, saltem à *pluribus* & quibusdam certis: &, Vtrum aliquando accidat, vt hac ratione omnis aditus Spiritus sit interclusus, & ad homines accessus nullus pateat. 1.

2. Et initiò quidem certum est, *non omnes molestias hâc ratione esse sublatas*. Nam cùm molestiarum genera plura sint, quemadmodum superiùs, Capite 19. dictum est; & quædam percipiantur *visu*, quædam *auditu*, quædam *tactu*; si ostia obserata prohibent, ne se oculis viuentium offerant Spiritus, verberaque infligant, aut alio modo tactum afficiant; certè non prohibent; quin, excitatis forinsecus tumultibus, graues esse possint, atque molestias afferre illas, quæ auribus percipiuntur. Aliquando cubiculi sui fores obserauit firmâ será Alexander ab Alexandro, quemadmodum ipse testatur l. 5. Genialium dierum, ca. 2. sed quas non videbat, audiebat horribiles Species foris tumultuari, & cubiculi fores manibus pulsare.

3. Sit illa ratio illorum, quæ visu percipiuntur; vt directè simulachra sua ad oculos transmittant, & interpositis opacis corporibus sensum afficere prohibeantur: postulet hoc sensus tactus, vt coniunctus esse debeat ijs, à quibus mouetur, obiectus sonorum & tumultuum, qui aures diuerberant, alia conditio est. Non directè suas ad res species diffundunt: nec tantam cum sensu, quantam quę sub tactum cadunt, postulant coniunctionem.

4. Ab *omnibus* igitur molestijs securi non sunt viuentes, qui se includunt, & Spiritibus ad se aditum præcludunt. An à *pluribus*? Huius definitio ex *conditione* Spirituum, qui molestant, petenda videtur: qui vel in assumptis corporibus nos aggrediuntur; vel solùm sensibus nostris absq; corporum assumptorum adminiculo illudunt, molestique sunt.

5. Si corpora secum non circumferant Spiritus; *quid iuuabit contra eosdem se obseratis ostijs munire?* Spirituum ea est conditio, vt nullo corporum obiectu arceantur. Penetrare valent, quæcunq; densissima; quæcunque durissima, absque vel corporum, vel propria sua ipsorum Spirituum læsione.

6. Quid si corpora circumferant? Vel aliunde hæc sunt assumpta, atque solida, firmaque; vel ex aêre, aliaque fluente materia, ipsorum industriâ, compacta; & non solida. Posteriora hæc, vt subitò componunt, ita mox possunt dissoluere, rursusq; quando libuerit, componere. Quocirca *nec hic secura libertas est:* ne quicquam possunt aut ostia conclusa, aut munitæ ianuæ, quin vel in ijsdem corporibus se intus exhibeant, quibus foris molesti fuerunt; vel intus ex aêre sibi alia fugant; & molestias afferant.

7. Quod dicimus suo exemplo didicit, cuius superiùs meminimus, Alexander ijs in ædibus, quę assiduis Vmbrarum illusionibus, & tetris Imaginibus, singulis propemodum noctibus, inquietabantur.

Post

Post alias enim, quas sustinuerat recensitas molestias, sic subiungit. *Non omittam*, inquit, *miraculum ingens, quod mihi planè vigilanti, maiore aliquando trepidatione, haud multò post, euenit. Nam cùm tenebris chortis, cubiculi fores obseráβem firmâ serâ; iaceremq; in lectulo, nullâ adhuc quiete compositâ, lumine accenso, horribilem illam Speciem foris iam tumultuari, & cubiculi forem manibus pulsare sentiebam. Nec multò post Simulachrum illud opertis, addictisq; foribus(vix credibile dictu) per commissuras & rimas in cubiculum se intromisit: quod sub lectulo meo iacens, cùm Marcus, alumnus & cliens meus (vtpote qui è conspectu cubabat) dirâ & tetrâ facie aspiceret, pauore subitò consternatus, luctu & gemitu omnia opplebat, ipsamque intromissam non sine formidine, clamabat: idque mihi cùm clausum cubiculi ostium aspicerem, vix credibile videretur ; interim dirum illud Simulachrum, quod sub lectulo iacebat meo, manum & brachium portendere, lumenq; quod iuxta aderat, extinguere, vidimus: quo extincto, libellos meos, & quicquid rerum erat, querulâ voce misceri, ac omnia euertere non destitit.* Ita Alex.

Porrò si aliunde assumpta sunt corpora, atque solida; dubium est, Vtrùm ad inclusos homines penetrare Spiritus tum valeant, molestiamque in similibus corporibus afferre. Et quidam quidem nullâ id ratioe fieri contendunt: quidam admittunt, veruntamen non Spirituum vi, sed diuiniori aliquâ virtute & potestate. Nos, quod res est, quatuor Assertis concludimus. 8.

Primū sit, *corporibus qualibuscunq; assumptis non prohiberi Spiritus, cur minùs molesti esse valeant.* Quàmuis enim corpora aliquando impediant, ne ad quosuis accessus pateat, quia tamen illa pro voluntate possunt deponere, si molesti esse volunt, corpora deferent, atque molesti erunt, quacunque libebit ratione. 9.

Alterum est, *omnino esse verisimile nunquam Spiritus, qui apparent, molestiasq; hominibus; in assumptis corporibus; efferunt, ita suis obiecta sibi corpora penetrare, quemadmodum & possunt, & penetrant, quando à corporibus sunt expediti.* Penetratio hæc res prodigiosa est, Deique postulat omnipotentem manum. Quid verò opus prodigijs atq; miraculis in hac Spirituum infestatione? 10.

Tertium est, *nec illas Spirituum, quorumcunq; vires; vt possunt in assumptis corporibus obiecta corpora penetrare*: quàmuis penetrare desiderent, Vt in eodem loco duo corpora reperiantur, quantitas corporum diuersorum non permittit: quocirca quamdiu diuersa duorum corporum manebit quantitas; diuersa etiam illa loca postulabunt. Hoc leges naturæ inquirunt. 11.

12. Diuinæ tamen virtuti hîc nullas leges volumus esse positas. Atque hoc quartum sit nostrum Assertum: Illa quemadmodum vnum in diuersis locis; ita *diuersa corpora vno in loco constitui posse, non dubitamus*; quicunque in rebus Christianis educati & instituti sumus.

13. Quidni fieri posset, quod identidem factum? Factum in Christi Natiuitate; quando integris Virginis claustris ille in hunc mundum penetrauit? Factum in eiusdem Resurrectione; quando corpus egressum è sepulchro clauso? Factum mox à Resurrectione; quando ad Apostolos ingressus est clausis ianuis? Factum in Ascensione: quando vsque ad extremum penetrauit cælum?

14. Atque hæc breuiter à nobis asserta sunt, alium alia locum postulant; si pro dignitate essent explicanda. Quod nos hoc Capite conclusum volumus, illud est, *ianuis obseratis, conclusisq́; & pessulo obductis foribus, contra Spirituum infestationes, tutos atque securos non esse inclusos mortales.*

SEQVVNTVR DVO FALSI MODI, quibus existimantur loca purgari, à molestia Spirituum Dæmoniorum.

CAP. *LXI.*

An effuso innocentium sanguine licitum sit vexationes & molestias Dæmonum, quas certis locis afferunt, redimere.

1. QVinque præcedentibus Capitibus rationes illas discussimus, quibus *frustra* contra quorumcunq; Spirituum infestationes, se viuentes muniunt. Præter has aliæ quædam sunt, quibus contra *certos*, Dæmonum scilicet, vel hominum Spiritus quidam pugnant: quæ & ipsæ vires nullas habent. Has deinceps examinemus. Initium ab ijs facimus; quibus contra molestias Dæmonum certatur. *Duæ* illæ potissimæ sunt. Vnius meminit Tostatus Abulensis; alterius Michaël Isselt. De hac primum.

2. Docet igitur Isselt, quemadmodum primo Capite retulimus, lacum esse in Liuonia: qui plurimum molestijs & infestationibus Dæmonum sit expositus; plurimaque ad vicinos populos damna transmittat. *Vt ab his se expediant miseri singulis annis, in eundem innocentium infundunt sanguinem, & de quiete sunt securi.*

Hoc

Hoc forſitan confirmat quod hiſtorijs proditum eſt, Tameſiam Italiæ vrbem aliquando à Spiritu, mirum in modum, vexatam eſſe; vt de illa deſerenda aliquoties cogitârint incolæ: eandem verò eſſe liberatam; poſtquam, ſecundum oraculum Apollinis, Virginem Dijs immolârunt. Hoc Aelianus lib. 8. de varia Hiſtor.

Nunc hîc duo, quæ definiamus, præſens argumentum poſtulat. Alterum eſt: An innocentium effuſus Sanguis, has vires habeat; vt Dæmonum moleſtias tollat. Alterum, An ſi aliâ ratione mortales non valeant, hâc ſe poſsint, ab eorundem moleſtijs expedire.

Prius illud fortè quis credat; perſuaſus experientiâ, quâ iam multis annis obſeruatum eſt, ad *infuſum innocentum, in lacum, ſanguinem*, omnes Dæmonum infeſtationes eſſe ſublatas. Verùm quàmuis experientia haud leuè argumentum ſuppeditet in ijs, quæ ratione atq; intelligentiâ deſtituta ſunt; in ratione tamen vtentibus firmum argumentum præbere non poteſt, vt ex ipſa de rerum naturis certum atque indubitatum iudicium feramus. 3.

Ea eſt conditio illorum, qui ratione atque intelligentiâ pollent; vt quamuis à ſenſibilibus rebus affici quodam modo poſsint; rebus tamen ſenſibilibus ſemper maneant ſuperiores: vt ob id ſi quid per res ſenſibiles in ijs obſeruetur fieri; id non tam ſenſibilium virtuti, quàm voluntati eorum, qui ratione vtuntur, ſit aſſcribendum. 4.

Commune rectè philoſophantium axioma eſt, *ea quæ inferiorum ſunt virium, in res virtute præſtantiores poſſe nihil*. Quàm verò viribus res corporeas vniuerſas ſuperant Spiritus? Et quorum virtus omni re corpreâ eſt ſuperior, rebus corporeis illi poterunt cogi, vt vel loca infeſtare deſinant, vel ſedes ſuas mutent? 5.

Quocirca *non hæc vis ineſt effuſo innocentium ſanguini, vt Spiritus coërceat*. Qui moleſti ſunt antequam ſanguis effunditur; moleſti eſſe poſſunt effuſo ſanguine. Sunt ſanguinis vires magnæ ad Spiritus animantium in corporibus conſeruandis: at effuſi, quæ poſſunt eſſe ad Dæmonum Spiritus aut locis proſcribendos, aut potentiam reprimendam? 7.

Et *innocentium* ſanguis, cur potiùs has vires hîc habere dicitur, quàm *nocentium*? An inculpata vita vim aliquam ſanguini tribuit? & perditorum hominum mores ſanguini officiunt? vt quod hic non poteſt, ille poſsit? Rurſus cur hominum potiùs effuſo ſanguine tolluntur moleſtiæ; quàm brutorum animalium. 7.

Omninò Dæmonum hæc nequitia eſt. Nequam, vt grauiſsimorum criminum miſeris mortalibus ſint authores, moleſtias nullas effuſo ſanguine inferre volunt, quas alioquin poſſent. Hanc ob- 8.

caufam

causam hominum sanguinem postulant; & hominum innocentium postulant; & contra omnia iura postulant nequissimi nequam.

9. Neque nouum hoc ipsorum est studium. humano sanguine recreantur plurimum sanguinarij, & ab *initio mundi homicidæ*, Domino teste. Ioannis 8. Nónne hoc probant crudelia, quibus mundum propemodum vniuersum dementârunt; sacrificia? ritus impij & barbari? De his in hunc modum Alexander ab Alexandro. *Schitotauri*, inquit li. 6. Cap. 16. Genialium dierum, *pro hostijs Dianæ aduenas immolabant: Laodicæi Palladi virginem: Arcades Ioui Lycæo puerum. Plerique iuxta Borysthenem vecordi animo homines victimas dare, & in sacrificijs Deorum humanis oßibus odolere solebant. Blommyæ, Cimbri, Galli, Druidæ, & Germani statis diebus, humanis litant hostijs, & cruore captiuorum adolent aras; tunc propitiari Deum maximè arbitrati, cùm per cruciatum homines excarnificarent; ex pœnis hominum diuinitatem & auguria captantes.*

Fuitque apud Phœnices & Carthaginenses nimium diu seruatum, vt infantes principali honore insignes sorte ductos, in Regio ornatu Saturno immolarent hostias: Et quem sors morti destinârat, morti subtrahere non licebat. quare multorum ciuium largis fletibus deplorata funera fuêre. A quibus sacris dum desiuissent, postea victi Agathocle, Deos propterea subiratos arbitrantes, vt numen placarent, ducentos nobilium filios mactârunt ad aras.

A Rhodijs quoque & Cretensibus factitatum comperimus; vt hominem epulis grauatum, ac pueros impuberes festis diebus Saturno mactarent. In Chio & Salamine mos multa secula viguit; vt Diomedi & Dionysio homines discerptos iugularent. Eiusdem Dionysij templum fuit in Arcadia, in quo puellæ ad aram diflagellabantur ad necem: sicut Spartæ in ara Mercurij, & Orthiæ Dianæ pueri.

Quin etiam alij ingenti simulachro viminibus intexto, & viuis hominibus oppleto, ac igne succenso, hominibusque fœdum in modum exanimatis, maximum holocaustum offerri putauerunt. Boijs & Celtis purgato captiui hostis capite, caluariam auro celare, & in eo poculo in solennibus libare, religiosissimum erat.

Proditur Aristomenes Messenius Ioui, quem Ithometem appellant, trecentos simul homines, in quibus Theopondus fuit, vno sacrificio mactâsse: & Lacedæmonios eo vesania processisse, vt Marti humanâ victimâ litarent, Galatæ & Massagitæ non aliter Deos ritè consuli arbitrati sunt, quàm iugulato homine apud aras Deorum, ex cuius casu, tum ex membrorum laniatu & fluxu sanguinis futura diuinabant.

Cimbri

Cimbri noxios homines seruatos, sudibus affixos, Dijs pro hostijs dabant. Galli præter Hesum & Theutatem, Mercurium, quos humano cruore placabant, grauioribus morbis, aut periculis affecti, ad placandas Deorum aras, aut homines immolabant, aut se immolaturos vouebant: ad cuius aram etiam grandæuos ætate, pro victimis prosecabant. Lusitanis vetus mos erat, ex intestinis hominum exta prospicere, atque inde omnia & diuinationes captare, abscisasq; captiuorum dextras pro munere, Dijs offerre.

Thraces Zamolsim, quem maximum Deum putant, non aliter fieri propitium æstimarunt, quàm si ad aram facili lancearum ictu homo concideret; eam optimam, & Dijs gratißimam victimam opinati. Germani quoque ritu barbarico, Mercurio humano cruore litare religiosißimum putarunt. Idem fecêre Senones: qui, cæso publicè homine, infanda sacra statis diebus anni celebrabant, his portentis delicta expiari opinati.

Persis quoque ad habendas Dijs gratias viuentes iuuenes, eosque spirantes, sub terra defodere assuetum fuit: quem morem Græcis inoleuisse accepimus, vt in anniuersaria celebritate Baccho viuos homines sacrificent: quique ita fuisset immolatus maximam inter suos probitatis laudem ferebat.

Longum est exequi, qui Taurorum mores fuerint, vt apud aram hominem sisterent, & post solennes preces hominis caput clauo ferirent, illudq; cruci affigerent: truncumq; corpus ex ingenti rupe in præceps darent: quod cùm Leucadijs commune fuisse traditur, vt in Apollinis sacro, auertenda Deorum ira, hominum de montis specula deijcerent, & in mare præcipitem agerent.

Fuitq; apud Albanos vsurpatum, vt hominem sacris initiatum, qui sanctitate polleret, diu seruatum & opiparè saginatum apud aras sisterent, eumq; furiali carmine excantatum, quibusdam additis precationibus, cum alijs hostijs immolarent. Et Romani in foro boario, ad placandas Deorum iras, sub terras viuos defodere veriti non fuerunt: licuitq; diu in sacris hominem interimere, & Dijs immolare; adeò vt Saturnum & Latialem Iouem humana placarent hostia: cuius simulachrum, dum sacrificarent, humano sanguine proluebant. Hæc Alexander.

Ijsdem miserijs Satan populum Dei inuoluit olim, de quo Regius Propheta Psal. 105. *Commisti sunt inter Gentes, & didicerunt opera eorum, & seruierunt sculptilibus eorum, & factum est illis in scandalum. Et immolauerunt filios suos, & filias suas Dæmonijs. Et effunderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus, & contaminata est in operibus eorum.* Quid quòd & Christianos quosdam de-

mentauit? Fuerunt anno Domini 1273. quidam Flagellantes dicti, qui non nisi effuso humano sanguine Deum placari crediderunt, & docuerunt. Itaque hæc Dæmonis carnificina.

10. Constitutum igitur hoc sit vim sanguini innocentum illam non inesse; vt Dæmonibus vel silentium imponat, vel necessitatem loco cedendi afferat. Sed si certum molestias hâc ratione tolli: & non tolli posse alia; *licebitne securitatem effuso sanguine mercari*, & vexationem redimere?

11. Primùm, credi non debet, ad eas aliquando angustias Christianum populum venire posse, *vt aliâ, quàm hâc ratione sibi prouidere nequeat*. Potest oratione ad Deum facta, qua omnia sunt possibilia: Potest sanctissimæ Crucis signo: Potest exorcismis: Potest alijs, quas sequentibus Capitibus explicabimus, rationibus, se iuuare.

12. Et si alia non posset, *hâc profectò non debet*. Non Dæmonum solùm molestiæ sustinendæ; sed aduersa omnia, ipsa quoque præsentissima mors adeunda potiùs, quàm cum Innocentium sanguinis effusione Spirituum malignorum vexatio redimenda, & multis grauibusque de causis.

13. *Prima sit*, quòd nullum amicum obsequium (quemadmodum procul dubio hoc est) Dæmonibus, Dei atque hominum hostibus iuratissimis fideles impendere, aut possint, aut debeant. *Nolo vos socios fieri Dæmoniorum*, inquit Apostolus, 1. Corinth. 10.

14. *Altera est*; quòd sine superstitionis crimine hæc non peragatur: in eaque interueniat, si non expressum, profectò tacitum, cum Dæmonibus, pactum; quod ipsum quoq; diuinis & humanis legibus Christiano populo seuerissimè interdictum est. *Et quis consensus templo Dei, cum idolis?* 2. Corinth. 6.

15. *Tertia est*, quòd grauissimum hic Innocentium homicidium cõmittatur: quod nec priuata cuiusquam, nec publica Magistratus vllius authoritate aut præcipi potest, aut probari. *Insontem & iustum nõ occides*, dicitur Exod. 23.

CAP. LXII.

An odoribus quibusdam, herbis & suffimentis, Spiritus Dæmoniorum pellantur, & loca ab ipsorum infestatione liberentur.

Memi-

Eminit doctissimus Theologus, Tostatus Abulensis, in 2. Reg. cap. 16. quæstione 43. opinionis cuiusdam, quâ creditur suffimentis quibusdam, Spiritus Dæmoniorum fugari. Hæc præterquam, quòd peruulgata est, eodem Abulense teste etiam duobus videtur niti fundamentis. Alterum est, quòd contrarijs suffimentis ijdem Spiritus alliciantur; &, vt certis se locis sistant, prouocentur. Alterum, quòd ab Angelo edoctus sit Tobias, fumo cordis atque iecoris piscis cuiusdam, *omne Dæmoniorum genus*, vt Scriptura loquitur (c. 6.) *extricari*. 1.

In Assertione hac, quamuis quæ ad ipsam stabiliendam afferuntur, falsa omnia non sint; non sunt tamen omnia certa & indubitata: ipsa verò cum veritate subsistere nequaquam potest. 2.

Certum est, ex corde atque iecore excitato fumo fugatos Dæmones. Tobiæ id habet sacra Historia. Asseruit, qui mentiri non potest, Angelus. probauit effectus siue euentus. 3.

Sed vt hoc certum; *ita incertum*, imò falsum, suffimentis quibusdam Spiritus delectari, allici, ad homines prouocari. Quæ enim illa suffimenta? ex quibus odoriferis rebus? quomodo Spiritus afficiunt? Qualiacunque suffimenta sunt; oportet obiecta sint olfactûs. at quæ olfactûs obiecta, illa quæ talia, non nisi olfactum afficiunt: & per olfactum eos, qui vim olfaciendi habent, alliciunt. An hæc in Spiritibus locum habent? 4.

Si verò nullis suffimentis recreantur Spiritus, *quomodo verum est, quod Assertio habet*, contrarijs fugari & abigi? Nonne eadem contrariorum potentia? 5.

Et hæc ipsa, quibus Spiritus pelli dicuntur suffimenta, nonne olfactus debent esse obiecta? Quomodo igitur à Spiritibus percipiuntur, qui nec olfaciendi virtutem habent, nec habere possunt? 6.

Eandem ob causam, quâ suffimenta atq; odores, reijcimus etiam herbas quasdam; quas Dæmoniorum Spiritibus quidam censent esse intolerabiles. In harum numero sunt Artimesia rubea, Barba Iouis, Solsequium, Leuisticus, Isopus, Saluia, Polegium, folia Sambuci, &c. Omnis, quæ his inest, virtus corporea est: omnis quæ quippiam potest in corpora tantùm, non in Spiritus potest. 7.

Atque hæc diximus de ijs Spiritibus intelligimus, *qui loca infestant*. Hi nullis herbis & suffimentis alliciuntur. Hi nullis herbis aut suffimentis proscribuntur. At de ijs, *qui humana corpora obsident*; non eadem ratio. Possunt his quædam herbæ & suffumenta esse contraria; quæ quámuis ipsos sedibus suis non pellant: 8.

impediunt tamen,ne quantam vellent, in mortales exerceant tyrannidem.

9. Impediunt verò,non *per se*, & *directè* in Spiritus agendo; sed virtute sibi ingenitâ, corpora, in quibus latent, afficiendo: quâ affecta minus instituto Dæmonum seruiunt: tantumque de Dæmonum vexatione discedit, quantum contrariæ virtutis ipsis affertur.

10. Hæc verò aliena non esse, intelliget; qui attendet, primò, Dæmones sæpè in humanæ vexationis subsidium humores hominum assumere,perq; eos citatos, maiores molestias afferre, deinde meminerit herbarum odorumue quorundam eam esse virtutem, vt humores componere,reficere, & renouare valeant: adeoque mortalibus voluptatem atque lætitiam conciliare.Quemadmodum igitur agentia tanto minus in subiecta possunt;quanto plura sunt,quæ ijs resistunt; ita tanto minus per humores in homines possunt Dæmones,quanto maior in humores contraria ipsorum instituto, per herbas & odoramenta allata virtus est.

11. Quocirca non malè dictum est à D. Hieronymo (quemadmodum Hieronymum citant Burchardus, Iuo, & Gratianus. 26.q.7.) *Dæmonium sustinentibus licet herbas habere sine incantatione.* Vide item Albertum magnum,super 9. Lucę,& Lyram,atque Paulum Burdegalensem in 1 Reg. 16.

12. Ex dictis intelligimus non statim *superstitionis* damnandos esse Exorcismos,in quibus *herbæ* etiam assumuntur. quoniam quàmuis *per se* ad Dæmonum proscriptionem non faciant: vires tamen eorum in corporibus impediunt. Quando verò ad easdem herbas *Benedictio* accedit,fit, vt ex duplici causa contra Dæmones valeat: virtute,inquam,sibi ingenitâ; & sanctificatione per verbum Dei factâ.

13. Quod diximus de herbis: de *lapidibus* quoque dictum volumus. Neq; enim minor quibusdam virtus inest,quàm ipsis herbis. Quocirca & idem Hieronymus,teste Gratiano, non herbas tantùm, sed petras quoque, sine incantationis crimine permisit Dæmonium sustinentibus ibidem 26.q.7.

14. Idem iudicium est de certis quibusdam *animalibus*, seu ipsorum *carnibus*;siue in cibum sumuntur, siue corporibus Obsessorũ adhibeantur: vt ob id non errare dicendi sint, qui in Energumenorum curatione,operam Medicorum docent requirendam.

15. Idem de *Musico concentu*, & Musicorum instrumentorum melodia cum Boetio,in suo,de Musica, libro dicimus. Quocirca quàmuis,

uis, alijs atque alijs causis, alij atque alij tribuerint, quòd pulsante citharam Dauide, meliùs habuerit Saul, non iudicamus tamen in errore versari eos, qui concentui magnam partem eiusdem requiei concedant.

Hæc igitur atque his similia, quæ diximus, Dæmonum studia impediunt; atq; efficiunt: ne quantā desiderant; Obsessorum corporibus molestiam afferant; sed tamen Dæmones sedibus suis, id est, humanis corporibus non pellunt; propterea, quod in Spiritus hæc non agant; sed Spirituum operationes retardent: & retardent eosdē non *in se*, sed *suis instrumentis*. cum quo consistit, vt & alijs rationibus Spiritus molesti esse possint miseris mortalibus; & si nec hoc detur, possint in corporibus latere, quàmuis nullâ molestiâ corpora afficiant. Idem docent Soarez Tom. 3. Disput. 15. Sectione 4. Abulensis in Caput 16 2. Regum & alij plerique. 16.

SEQVVNTVR DVO FALSI MODI, quibus existimantur loca purgari, à molestia spirituum humanorum.

CAP. LXIII.

An Spiritus defunctorum hominum prohibeantur ad viuos redire, si ipsorum cadauera sub foco sepeliantur.

REiecimus duos modos, quibus contra Dæmonum infestationes quidam se muniunt: *duo* restant examinandi, quibus ab humanorum Spirituum molestia, libertas exspectatur. Posterior sequenti, prior est hoc Capite discutiendus. Is Philapporum est. hi cadaueribus defunctorum sub foco defossis, ipsorum ad viuos reditum, & quas afferre solent molestias, prohiberi credunt: quemadmodum Capite primo ex Beucero annotauimus. Verùm *benè ne credunt*? Christianisque hominibus *licetné* hoc modo contra defunctorum Spiritus pugnare? Res sic se habet. 1.

Primum, *hac ratione nullum emolumētum ad defunctorum Spiritus accedit*. Nam si perpetuis supplicijs ob peccata sua sunt destinati; quéadmodum ex nulla re alia; ita neque ex hac subsidium aliquod capiunt: Quod si de salute sua sunt certi, ob defectus tamen quosdam expiandi, priusquam aditus ad cælorum regna pateat; & ipsi intelligunt frustra hæc fieri, & idem intelligunt viuentes, qui à sanctissimis 2.

mis Augustino atq; Gregorio instituti sunt de subsidijs: quibus defunctorum Spiritus iuuantur.

3. Sic *nec detrimentum ex hac sepultura capiunt defunctorum Spiritus.* Neque enim eos, qui piè in Christo defuncti sunt, retardat, cur minùs à pœnis, quibus expiantur, eripiantur. Neque grauioribus supplicijs illos implicat, quibus omnis spes salutis est adempta. Nullis defunctorum Spiritibus incommodare possunt viuentes. Aliquibus possunt prodesse.

4. Rursus sepultura hæc compedes non inijcit defunctis, *ne ad viuos redire valeant.* Defossa continentur sub foco cadauera ne erumpant, & viuentes terreant: Spiritus à corporibus liberi, nisi aliunde ipsis, ne redeant, necessitas afferatur, cur redire nequeunt?

5. Quid quòd *iniuria quadam defunctis hîc inferri videatur?* Omnibus quidem, quòd honesta & Christiana ipsis sepultura negetur, quam meritò vniuersi possunt postulare; Certis verò aliquibus, piè, inquam, in Christo defunctis, quòd ne viuentium petant suffragia, prohibeantur.

6. *Nec sine superstitionis crimine hîc sunt viuentes,* qui defunctorum corpora sub foco recondunt. Quid quæso, ne ad viuos aliquando Spiritus redeant, faciunt eorum sub foco defossa corpora? An forsitan vim hanc focus habet; vt si defunctorum corpora possideat, mox Spiritibus lex posita sit, ne loco se mouere valeant? Annon hoc focus habet, sed Spirituum illa est conditio; vt postquam è corporibus egressi, si ipsorum sub foco concludantur corpora, ipsi certo loco debeant esse affixi? An fortè, si nec hoc est, nec illud, ita Deus constituit; vt quam primum sub foco continentur corpora; omnis ad viuos redeundi Spiritus sit sublata libertas?

7. *Non vim hanc habet focus, vt facultatem Spiritibus redeundi adimat.* Neque enim per se hoc ipse locus efficit; neque ignis, qui loco fouetur & continetur; neque quicquam, quod cum foco coniunctum est. Possunt hæc longissimo interuallo à Spiritibus distare, vt ob id in Spiritus valeant nihil.& quamuis distarent nihil;Spirituum tamen ipsa, quia crpora sunt, non possunt afficere.

8. *Nec Spirituum est illa conditio, vt loca reuisere atq; molestare nolint, quorum cadauera focus continet.* Si enim redire nolunt, id vel ratione detrimenti fiet, quod timent incurrere, si redeant. atqui nullum ipsis potest afferri: vel emolumenti, quod suo reditu metuunt amittere. Sed nullum est, quo priuari vllâ ratione possunt.

9. *Dei fortè lege prohibentur?* At quæ illa? quibus reuelata? quo tempore?

ore? vbi locorum? Et quas ob causas hâc ratione Deus Spiritibus editum voluit esse interdictum? Hæc nisi proferantur; dici potest, *lege Dei* Spiritibus reditum prohibitum, probari non potest; nec debet credi.

Experientiâ, dicet aliquis, edocti sunt Philappi hanc sepulturam 10 focalem prohibere Spirituum molestias. Quid si negetur illam exceptione carere? Sed neque si exceptionem nullam admittat, Christiano homini probari debet. Multa quotidianâ experiētiâ fieri obseruamus; quæ damnant docti & pij: quæ non Deum, sed Dæmonē habent authorem. quid si ex horum genere sit hæc defunctorum sepultura?

Et est profectò quod vehementer hanc rem, de superstitione, 11. suspectam facere debeat Christiano homini. Cùm enim naturæ viribus reditus hic Spiritibus non prohibeatur: de Dei quoque voluntate nullum argumentum extet; neque Ecclesiæ authoritate probetur: vix alio, quàm superstitionis loco, cum alijs multis habenda est.

Dæmonum igitur ope fieri dixerim, vt plurimum, quod hi defuncto- 12. rum Spiritus non redeant. Placet ipsis illudi mortalibus, vanis opinionibus: vtq; has foueant, ne Spiritus redeant, efficiunt; aut quod verisimilius est, ipsi hominibus in Spirituum humanorum persona molesti esse nolunt. Quid mirum? Luculenta est D. Augustini sententia, li. 2. de doctrina Christiana, cap. 22. & 23. *Dæmones seducere homines vanitati deditos, rebus vanis.* Affectant versipelles Dei similitudinem etiam in hoc: quod quemadmodū Deus operatur effectus gratiæ, meditantibus Sacramentis sensibilibus, non tanquam causis, *suapte natura* sufficientibus; sed tanquam signis effectuum: ita ipsi quædam efficiant adhibentibus hominibus media, quæ reuerâ ad ipsos eff. ctus nihil conferunt; quibus proinde vtuntur tanquam effectuum quibusdam signis.

Hinc iam manifestum est & Philappos in graui errore versari, 13. quando hâc ratione Spirituum infestationibus obuiant: & Christi fidelibus hoc pugnæ & armorum genere, contra Spirituum molestias, pugnandum non esse. *Nolo vos socios fieri Dæmoniorum*, inquit Apostolus 1. Corinth. 10 *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci cū tenebris? quæ conuentio Christi cum Belial? quis consensus templo Dei cum Idolis?* 2. Corinth. 6.

CAP.

CAP. LXIV.

An iactus fabarum nigrarum, contra molestias Spirituum defunctorum olim profuerit, iamque Christiano populo permitti possit.

1. ALter modus, quo contra defunctorum Spiritus se munierunt quidam, olim, apud Romanos maximè, in vsu fuit, & *Lemuralium* sacrorum nomine est celebratus. De quo breuiter Alexander ab Alexandro lib. 3. Genialium dierum, cap. *12. In Lemuralibus fabam noctu iacere vsurpatum est; Lemures se ex domo eijcere clamantes: quam nigram esse conuenit; ipsamq; lotis manibus & pede nudo, per ora versare, & post terga reijcere, ærisq; tinnitum facere: vtq; Lemures, fabis redempti, domo abirent nouies orare, idq; Maio mense, tribus vicibus fieri, donec, solutis religione animis, Manes expiatos ducerent.* Ita Alexander. Sed eadem Ouidius longè ante ipsum his versibus 5. Fastorum:

Ritus erat veteris nocturna Lemuria sacri,
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
Annus erat breuior, nec adhuc pia Februa nôrant,
Nec tu dux mensum Iane biformis eras.
Iam tamen extincto cineri sua dona ferebant,
Compositiq; nepos busta piabat aui.
Mensis erat Maius maiorum nomine dictus,
Qui partem prisci, nunc quoq; moris habet.
Nox vbi iam media est, somnoq; silentia prabet,
Et canis, & variæ conticuistis aues.
Ille memor veteris ritus, timidusq; Deorum,
Surgit, habent gemini vincula nulla pedes.
Signaq; dat digitis medio cum pollice iunctis,
Occurrat tacito ne leuis Vmbra sibi.
Cumq; manus pura fontana perluit vnda,
Vertitur & nigras accipit ore fabas.
Auersusq; iacit, sed dum iacit: Hac ego mitto.
His, inquit, redimo, meq; meosq; fabis.
Hac nouies dicit; nec respicit: Vmbra putatur,
Colligere, & nullo terga vidente sequi.
Rursus aquam tangit, Temesæaq; concrepat æra,

Et rogat, vt tectis exeat Vmbra suis,
Cùm dixit nouies; Manes exite paterni:
Respicit, & purè sacra peracta putat.

Fabarum vsus varius fuit apud priscos; sed qui cum *superstitione* coniunctus fuit, aut nullus prorsus, aut cum *maiore* nullus, quàm qui in Spiritibus proscribendis obseruatus fuit. 2.

Et *vnum* quidem, quem damnare nemo potest, habuerunt à Deo Opt. Max. cuius Sacræ literæ, secundo meminerunt (2. Reg. 17. & Ezech. 4. Hoc in hominum cibum cedunt: de quo sic Plinius Naturalis historiæ, lib. 18. cap. 12. *Faba, inquit, multiplex est vsus omnium quadrupedum generi, præcipuè homini, frumento etiam miscetur apud plerasque gentes, & maximè panico solida & delicatius fracta. Et quia hebetare sensus existimatur, atque insomnia facere, Pythagorica sententia damnatur: vnde illud. A fabis abstineto. Quámuis alij aliam huius velint caussam.* 3.

Alium habuerunt ex hominum instituto. Nam loco *calculorum* seruiebant in suffragijs. Quemadmodum enim olim Germani concilio coacto, si quid; quod minus placeret & propositum fuisset, murmurare & fremitu dissentire, & sententiam aspernari: si verò quid complacitum fuisset, frameas & tela concutere, sonoque armorum & tripudijs se approbare significabant, teste Alexandro ab Alexandro lib. 4. Genialium dierum, cap. 11. ita Græcis & quibusdam Gentibus suffragia *fabis* dabantur. Vsus hic *ex se* sine crimine est, & reprehensione vacat. 4.

Tertius illarum vsus fuit ex hominum quidem instituto, sed tamen suggestione Diaboli, & cum graui superstitione coniunctus. Atque hic varius est. Nunc enim ad sacrificium referri solebant domum, à segete: & dicebantur, teste Festo; *refrina*, atque ex ipsis facta puls, quæ Dijs offerebatur, dicta à veteribus *fabacia*. Nunc in Auctionibus adhibebatur, & per ipsas concipiebatur spes maioris lucri. Græcis quoque earum vsus seruiebat ad iudicium. Nam alba apud ipsos in fortibus auspicata fuit, & boni euentus: nigra mali, eodem Alexandro teste, lib 3. ca. 5. 5.

Ad hunc tertium superstitiosum ipsarum vsum referendus *ille*, quo ad Spiritus domibus proscribendos adhibeantur*: sed tamen superstitionum magnitudine & multitudine reliquos hic superare videtur; ad rem nihil pertinere.* Quid enim ad fugandos Spiritus proiecta post tergum faba? & faba nigra? & in ore aliquoties prius versa? & ab eo proiecta, cuius lotæ manus; & pedes nudi? & cum æris 6.

tinnitu proiecta? & cum nouies, vt Spiritus domum deserant, repetita precatione?

7. Quia verò modus hic superstionis plenissimus est, idcirco Christianis hominibus, quibus omnis cum Dæmonibus communio prohibetur, est interdictus. *nec potest aut honestatis vllo colore, aut necessitate aliqua vrgente permitti, vel vsurpari.* Interdictus quoque est infidelibus, vt nec *iam* sine crimine sint, si fabarum iactu domibus Spiritus pellant; nec *olim* peccato caruerint; quando pepulerunt. Si à crimine aliqui, soli potuerunt illi esse, quos ignorantia excusauit.

8. Cæterùm, quia post *fabarum iactum* Spiritus defunctorum viuentibus, vt plurimum, molesti esse desierunt, apud superstitiosas gentes; non immeritò quæritur, Vtrum hac re vel Spiritus seruitum sit; vt ob id molesti esse noluerint; vel ipsis imposita necessitas: vt non potuerint esse molesti: & si horum neutrum, quas ob causas, post *fabacia sacra* Spirituum cessauit molestia. Quid igitur dicendum.

9. *Non seruitum est defunctorum Spiritibus fabarum iactu.* Quicunque apud Gentes, ex hac vita discesserunt, ad illam alterius vitæ conditionem peruenerunt, in qua nec fabarum vsus, nec quicquam aliud simile, vllum ipsis subsidium, potuit afferre. Desperata omnium fuit salus.

10. Visne igitur illis allata, & discedere coacti? Nec *vis allata, nec coacti discedere.* Qua enim re vis allata? Ipsis ne fabis? An viuentium oratione discessum imperantium? An ceremonijs cum fabarum iactu coniunctis? An his omnibus? Fabæ Spiritus generant Pythagoricis, non Spiritus pellunt. Viuentes nullum habent in dictos Spiritus imperium. Ceremoniæ erant argumenta superstitionis. Simul omnia grauis idololatria.

11. *Cur igitur cessarunt Spectra?* Non *semper* cessarunt. Spectra quæ Pausaniam Spartanorum Regem vexabant: & quæ Neronem atque Ottonem Romanorum Imperatores sequebantur (de quibus Cap. primo) etiam sexcentis fabis & albis & nigris; etiã centies, & nõ tantùm nouies repetita oratione, proscribi non potuissent. Quos Deus ob commissa flagitia, per Spectra & defunctorum hominum Vmbras, terrere, & punire decreuit; illi vtantur quot qualibusue velint fabis, diuinam vindictam non effugient.

12. Molestare interim *Spiritus desijsse post fabarum sacra profana* persæpe, negari non debet. Neque enim frustra hic labor à Gentibus susceptus fuisset. Veruntamen molestare desierunt; quia molestare nolue-

noluerunt;qui molesti esse potuerunt:& non quidem defunctorum hominum Spiritus,nisi forsitan rarius (quamuis defunctorum hominum Spiritus haberentur)sed Spiritus Dæmoniorum, qui voluptatem quandam ex hoc fabarum iactu venabantur,idq; *duas* potissimum ob causas.

Prima est,quòd Dei creaturis mortales abuterentur: & quas homini ad vtilitatem,& Deo ad gloriam seruire oportebat,illæ in profanos & impios Dæmonum vsus conuerterentur; dum hisce Dæmonibus quædam sacra fiunt, maximo cum Creatoris omnium contemptu. 13.

Altera est,quòd hac ratione etiam impiæ & falsæ in hominum animis vel alerentur,vel inserentur opiniones. Neque enim clam est, persuasum Gentilibus fuisse defunctorum Spiritus in *fabas* transire.ob quam causam à fabis etiam abstinendum quidam censuerunt, teste Alexandro ab Alexandro,quem superius citauimus.Quæ opinio non potuit non plurimum confirmari, quando miseris persuasum fuit, post nouies repetitam orationem, Spectra, quæ molestare viuentes solent,proiectas fabas colligere,quemadmodum Ouidius testatur. 14.

NOTATIO IN SEQVENTIA Capita.

REfutatis falsis modis, quibus loca à Spirituum infestatione liberari posse videbantur: nunc assignandi & examinandi sunt veri: Et primum illi, quibus loca Per Se infesta purgantur, tum quibus purgantur ea, quæ propter homines leguntur infesta.

Priores duplicis sunt generis, vel enim scitur conditio Spirituum: vel ignoratur. In priori illo tres sunt discutiendi. Primus est, quo Dæmoniorũ Spiritus profligantur. Alter, quo ablegantur, & iuuantur boni, siue purgandi. Tertius is, quo contra damnatorum hominum Spiritus pugnatur. de Primo primum.

CAP. LXV.

Varios esse modos, quibus loca à Dæmonum infestatione liberantur: & modorum esse varias differentias.

1. MOdi, quibus contra Dæmones belligeratur, varij sunt, sed tamen ad *quinq;* præcipuos redigi possunt omnes, quorum vnus in oratione consistit: alter sanctissimæ Crucis vsu nititur: tertius rebus consecratis: quartus Reliquijs: quintus Exorcismo; cum quo coniungimus Inuocationem nominis Christi. Quòd si quidam sunt alij; vel ad hos reuocantur; vel rariùs sunt in vsu. Vt ille, cuius in Vita Simeonis Abbatis, qui Salus dictus est, fit mentio; quo ex vico quodam infesto pulsus est Diabolus cantu tibiæ; teste Leontio Episcopo Neapoleos, insulæ Cypri. Ille quoque, quo ad præsentiam Sanctorum hominum ijdem quandoque in fugam conuersi, quemadmodum Thesi 9. cap. 27. dictum est.

2. Magna est inter hos modos, & multiplex *differētia. Prima est*, quòd quidam ex his sine sermone non perficiantur; quidam sine eo consistant; quidam solius mentis sint exercitia. Primi generis est Exorcismus; secundi, Res consecratæ, Crux, atque Reliquiæ: tertij, Oratio; quàmuis hæc aliquando vocalis sit.

3. *Hinc altera* differentia accipitur. Quidam enim cooperationem hominis requirunt, quinimò, sine hominis cooperatione non consistunt; ne dicam, quòd hominis sint actio: vt Oratio, Crux, atq; Exorcismus. Quidam, quàmuis aliquando cum cooperatione hominis coniuncti sint, non tamen illam requirunt; vt Res consecratæ; atque Reliquiæ; quas vel suspensas esse locis certis, satis est ad Spiritus abigendos.

4. *Rursus quidam immediatè* valent ad profligandos Spiritus; alij minimè. Oratio non directè ipsos Spiritus petit; sed ad Deum contendit, cuius opera à Spirituum infestatione petimus liberari. At Exorcismus, Crux, Reliquiæ, Res sacræ, ipsos per se impetunt Spiritus.

5. *Quarta differentia est*, quòd quidam *per se* efficaces videantur: alij omnem, quam habent, efficacitatem, aliunde accipiant Huius generis sunt Res consecratæ: quæ, si consecrationem dempseris, à rebus naturalibus nihil differunt: reliqui omnes *ex se* ad Spiritus abigendos valent.

Huic

Huic *quinta differentia proxima est*. Quidã impetratorij tãtùm sunt purgationis locorum; non autem per se loca purgant; alij sunt operatorij, vt ita dicam, & *per se* efficaces. Prioris generis Oratio est, quâ à Deo & Sanctis petitur, vt vel hi à Deo obtineant, vel ille præstet libertatem. Posterioris generis sunt reliqui, qui directè ipsos aggrediuntur Spiritus. 6.

Præterea, quidam vnum tantùm vsum habent; alij plures. Exorcismus solùm locis purgandis seruit, & Spiritibus proscribendis. cæteri, præter hoc, alios habent fines, quemadmodum aliâs demonstratum est. 7.

Item quosdam modorum necessè est adhiberi *ipsis locis*, quæ Spiritibus infesta sunt, si Spiritus profligari debeant: quidam alijs quibuscunque possunt: & tamen ad proscribendos Spiritus valent. Oratio vt infestis locis fiat, necesse non est. At si Crux alijs fiat; alijs adhibeantur Exorcismi; alijs suspendantur vel ponantur Reliquiæ & Res consecratæ, quàm infestis; parum promoueris. 8.

Sic quosdam expedit *ijs ipsis temporibus* adhiberi, quando iam Spiritus molesti sunt: alij possunt adhiberi alijs. Illis vtilissimus est Exorcismus, in quo cum Spiritibus in certamen descenditur: Crux item præsentissimum aduersus eosdem telum: his oratio, Reliquiæ, sacræ Res. 9.

Plures inter dictos modos possunt assignari differentiæ; sed pluribus opus non est. Forsitan etiam assignatæ, nimiæ sunt. Modos igitur singulos discutiamus & probemus. 10.

CAP. LXVI.

De oratione, qua Dæmoniorum Spiritus fugantur, deque eius, præ reliquis bonorum operum generibus, in hoc negotio efficacitate.

ORationem *ad Spiritibus Dæmoniorum profligãdos: & loca ab ipsorum molestia & infestatione liberanda plurimũ valere*, exemplis plurimis clarum est. Superius, Cap. 1. nos horum duo assignauimus. Primum est presbyteri, cuius B. Augustinus meminit; qui *oratione* atq; sacrificio Missæ domum Hesperij purgauit. Alterum Sacerdotum, qui à Moguntino Præsule, cum authoritate missi, aquâ lustrali atque *comprecationibus* profligarunt pestilentem in agro Bingensi Spiritum. 1.

His addimus tertium, ex Vita Beati Gregorij, cuius hortatu,

Litanijs, formidabile quoddam Dæmonis, quasi cornuti, Spectrum, quod certo cuidam loco ita infestum erat, vt in eo commorari nullus posset, abactum tandem est, & expulsum. Ita in Vita Gregorij refert Ioannes Diaconus, lib. 4. cap. 93.

2. Addamus & quartum ex eiusdem Vita, vbi (lib. 4. ca. 93.) refertur *oratione* in fugam conuersum Nequam Spiritum, qui in forma cati Religioso viro haud parum fuit molestus. Pluribus opus non est. Quotiescunque ferè vel Cruce, vel Exorcismis Dæmones profligati sunt, suas etiam partes egit *Oratio*: qua sine nec Crux, nec Exorcismus à fidelibus adhibita videntur.

3. His alia quædam adiungimus, quæ eiusdem orationis, aduersus Dæmones vim egregiè declarant; Fortunati, inquā, Tudertinæ Ecclesiæ Episcopi; quem *oratione* Dæmones ex hominum corporibus eijcere solitum, li. 1. Dialog. c. 10. scribit B. Gregorius. & D. Bernardi; qui continua vnius noctis *oratione* Cremonæ Dæmonem profligauit; vt in eius Vita habet Bernardus Bonæuallensis. Et B. Hilarionis; qui in Cypro Insula, à misera Dæmonum vexatione, *oratione* ad Deum facta, ducentos propemodum, partim viros, partim mulieres, eripuit; teste B. Hieronymo in eius Vita.

4. Verùm nec si hæc atque his similia exempla desiderarentur, de assertione dubium animum licebit habere; propter *tria*, quæ Sacræ literæ insignia suppeditant argumenta. Primum petitur ex promissione orationi facta: alterum ex vi orationis, ipsiusque effectibus, quos admodum habet excellentes: tertium ex Domini sermone, qui orationem plurimùm in Dæmonibus profligandis docet valere.

5. Primum tantò firmius est, *quòd promissio orationi ab illo sit facta*, qui quod promisit, & potest præstare, quia omnipotens est: & debet præstare quia fidelis est: & volet præstare, quia benignus est, atque misericors; ab illo, inquam, in cuius fœmore scriptum. *Rex Regum, & Dominus Dominantium*, Apoc. 19. *Cui data omnis potestas in cœlo, & in terra*: Mar. 16. qui (quod ad propositum nostrum facit) *habet clauem abyssi, & catenam magnam in manu sua*, vt loquitur sanctissimus Ioan. *& apprehendere potest Draconem, serpentem antiquum, eumque ligare & mittere in abyssum, & claudere atque signare*, Apoc. 20.

6. *Sed qua promissio?* quæ? Primū ipse docet voti compotes futuros, qui se ad Deum per *orationem* conuertunt. *Petite*, inquit, *& dabitur vobis*. Matth. 7. Deinde dictis suis in eadem re iuramenti contestatione fidem facit; *Amen*, inquiens, *dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Ioannis 16. Nec hoc contentus, multis rationibus

bus ad certam nobis ſpem faciendam vtitur. *Quis*, inquit, *ex vobis homo, quem ſi petierit filius ſuus panem, nunquid lapidem porriget ei? aut ſi piſcem petierit, nunquid ſerpentem dabit ei? Si ergo vos, cùm ſitis mali, noſtis bona dona dare filijs veſtris, quanto magis Pater veſter, qui in Cælis eſt, dabit bona petentibus ſe:* Lucæ 11.

Alterum argumentum ab *Orationis effectibus petitur*. Tales *orationi* tribuuntur, vt omnino ex ipſis concludi poſsit, *Oratione*, loca, à quacunque, quorumcunque Spirituum infeſtatione purgari. Qualia enim ſunt corporis languores ſanare? fluxam & caducam hanc vitam prorogare? pacem & tranquillitatem conciliare ab hoſtibus & inimicis liberare? victoriam impetrare? ſoli vbertatem, & pluuiam obtinere? Atqui hæc omnia *Oratione* perfecta ſunt. *Infirmatur quis in vobis.* Inquit S. Iacobus. capite 5. *Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, & oratio fidei ſaluabit infirmum.* En corporis ſanitas. Orauit Dominum Ezechias (Iſaiæ 38.) *Obſecro*, inquit, *Domine*, *&c.* & ſequitur: *Audiui Orationem tuam: ecce adijciam ſuper dies tuos, quindecim annos.* En prorogatio vitæ. *Obſecro*, ait Apoſtolus 1. Timoth. 2. *primum omnium orationes fieri, pro omnibus, vt quietam & tranquillam vitam habeamus.* En pax. *Audiui Orationem tuam*, loquitur Deus Ezechiæ (Iſaiæ 38.) *& de manu Regis Aſſyriorum eruam te, & ciuitatem iſtam.* En ab hoſtibus libertas. *Cùm Moyſes leuaret manus*, dicitur Exod. 17. *vincebat Iſraël.* En victoria. *Multum valet oratio iuſti aſsidua. Elias homo erat, ſimilis nobis, paſsibilis: & Oratione orauit*, inquit S. Iacobus (capite 5.) *vt non plueret ſuper terram; & non pluit, annos tres, & menſes ſex. Et rurſus orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum ſuum.* En vbertas ſoli, & pluuia. Quid multis? *Oratio* parit ſapientiam & intellectum; Iacobi 1. ſterili vtero fœcunditatem impertit; Geneſis 15. eruit à probro, & morte; Daniel. 13. placat iratum Deum; Exod. 32. Cœlum & Paradiſum aperit; Lucæ 23. Denique nihil ita arduum, nihil tam difficilè; quod per *Orationem*, aut factum non ſit, aut certè fieri non poſsit, Hæc fieri *oratione* potuerunt: non potuerunt profligari Spiritus Dæmoniorum? 6.

Quòd verò *plurimum valeat ad Dæmones abigendos, & exigendos*, hæc Domini docet oratio: *Hoc genus Dæmoniorum non eijcitur, niſi Oratione & ieiunio*, Matthæi 17. Quid hac apertius? quid diſertius dici poteſt? quid accommodatius ad rem præſentem afferri? 7.

De vero enim Dæmonio erat Domini ſermo. Illud Apoſtoli eijcere nequibant, eiecerat Dominus, ad preces parentis filij, qui torque- 8.

torquebatur, Apostolis suscitantibus, cur non potuerint eijcere, qui tamen facultatem eijciendi accepissent, & Dæmonia, iam multa eiecissent, respondetur: *Hoc genus Dæmoniorum non eijcitur, nisi in ieiunio & Oratione.*

9. Sic de vera oratione Dominus loqui intelligendus est. Hoc primò ipsa vox, *oratio*, insinuat, quæ per se sumpta, non nisi mentis in Deum eleuationem significat: tum inde manifestum est, quod multus in *Oratione* fuerit Dominus(Lucæ 6.) & idcirco Dæmonium eijcere potuerit: Apostoli, qui minus in *oratione* fuerunt frequentes (quemadmodum de ipsis, Domino obijciebant Pharisæi, Lucæ 5.) eijcere nequibant.

10. Verùm enimuerò in quo nos maximùm præsidium ponimus, leue fortè quidam, in nostra causa, existimant: propterea, quod non de Dæmonibus ex *locis* exigendis, sed ex *corporibus humanis* expellendis, Dominus loquatur. Deinde quod *certum* quoddam Dæmoniorum genus nominet, quod *Oratione* pellatur: vt ob id Oratio *communis quadam machina*, contra omnes Spiritus dici non debeat. Accedit tertium, quod non minus præsidij in *Ieiunio* ponat, quàm *oratione* (vtrunque enim coniungit) vt idcirco vel dici debeat æquè, orationem & Ieiunium valere ad Dæmones locis profligandos; vel non valere orationem.

11. *Tria* his tribus argumentis queruntur: ad quæ, vbi breuiter responsum fuerit, Caput concludemus. Primum est, An Domini sententiâ demonstrari posit, Dæmones *non ex hominibus tantùm, verùm etiam locis infestis* oratione proscribi. Secundum, An oratio ad *omnes Spiritus* profligãdos valeat; an ad aliquos tantum. Tertium cur *potiùs orationi* tribuamus exilium atq; proscriptionem Spirituum Dæmoniorum, quàm Ieiunio; cùm orationi Dominus Ieiunium coniunxerit, & vtriusq; pares esse vires insinuet.

12. Potestne igitur Domini sententiâ doceri, etiam *locis*, & non tantùm *hominibus* per Orationem proscribi Dæmones? *Potest omnino.* Quámuis enim de solo hominem inhabitante Dæmonio sermo sit; alia tamen, quæ loca infestant, non excludit. Hoc primùm inde clarum est, quòd *Oratione* docuerit, *omnia* obtinere posse. Tum deinde ex illo, quòd non ita locis, quæ infesta, reddunt; sicut hominibus, quos obsident, videantur coniuncta atque vnita, vt idcirco difficilius multo homines, quàm loca relinquant. Deniq; propterea, quòd etiam in hominibus sint, veluti in quibusdam locis; vt ob id, si docetur, *oratione ex hominibus* eijci, hoc ipso demonstratum sit, oratione *locis* pelli posse.

Sic

Sic ad *omnes Dæmoniorum Spiritus* profligandos valet *oratio*. Esto vnius generis Dominus meminerit: sed illud tale fuit, vt cætera omnia *oratione* in fugam conuerti, certum sit; si demonstratum sit hoc *oratione* pelli. Quomodo verò? Quia quod *oratione* docetur profligari, cæteris omnibus onerosiùs est, & difficiliùs. Eijciebant passim Discipuli Christi Spiritus verbo, & nomine Domini inuocato: verùm ad hoc Dæmonium nomen Domini inuocatum non sufficiebat: aliæ pro hoc expugnando erant necessariæ machinæ, *Oratio atq; Ieiunium*. Nunc hinc argumentamur. Si quod difficilimè pellitur Dæmonium, *oratione* pelli potest; poterit pelli quodcunque, cuius vires sunt inferiores. At pellitur *oratione*, quod difficilimè pellitur. Poterit igitur quodcunque aliud Dæmoniorum genus. 13.

Cur verò oratione, non Ieiunio Spirituum profligationem tribuimus? Ad hoc plurima essent dicenda. Nos pro instituti, & loci ratione, multa paucis. Primum est, Ieiunij hic etiam vires magnas esse. Alterum, non Ieiunium tãtùm, sed & Eleemosynas, & alia pietatis Christianæ exercitia posse permultum. Tertium, hæc per se ad Dæmones profligandos non valere. Quartum per se valere *orationem*. Quintum, *orationi* potissimum tribuisse Dæmonum eiectionem Dominum. Sextum adiunxisse Ieiunium, quòd hoc, vt mens ad Deum per *orationem* veniat, efficiat. 14.

Primum infinita declarant, quæ pro *Ieiunij* commendatione, partim in sacris literis, partim in sanctis Patribus, reperiuntur. Docent enim peccata ne cõmittantur, impedire: cõmissa expiare: ad paradisum, vnde propter violatum Ieiunium, expulsi fueramus, reditum præstare: mentẽ ad Deum eleuare: pro merita supplicia redimere: impẽdentes clades arcere: magna Dei beneficia impetrare: sanitati demũ vtriusque hominis plurimum conferre. Omnia hæc breui oratione complexus B. Hieronymus, Epist. ad Eustochium: *Medicinale Ieiuniũ*, inquit, *omnem aufert languorem, & omnem tribuit virtutem & gratiam.* Cæterùm vim eius aduersus Dæmones disertè exprimit Athanasius li. de Virginitate. *Quisquis*, inquit, *immundo Spiritu vexatur, certum habere debet, Spiritus malos Ieiunio afflictos abscedere, vim Ieiunij metuentes.* 15.

Sic *de Eleemosynæ præstantia dubium nullum est*. Et hanc agnoscit, qui in Sacris literis mediocriter est versatus. Docet Tobias (ca. 4.) *Eleemosynam à morte liberare: peccata purgare; & non pati animam ire in tenebras*. Idem Regius Propheta, Psal. 40. *Beatus*, inquit, *vir, qui intelligit super egenum & pauperẽ; in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruabit illum, & viuificabit eum, & non tradet eum in animam inimicorum eius*. Docet Saluator ad cælestis gloriæ præmium, per Eleemosynam, 16.

synam perueniri; *Facite*, inquiens, (Lucæ 16.) *vobis amicos, de mammona iniquitatis; vt cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Docet Salomon, præter hæc, etiam promouere bona externa, & fortunæ casibus obiecta. Notum est illud Prouerb. 28. *Quid dat pauperi, non indigebit.*

17. *Nec paruæ sunt vires quorumcunque pietatis Christianæ exercitiorum. Pietas*, inquit Apostolus (1. Timoth. 4. *ad omnia vtilis est.* Et Salomon (Sapient. 3.) *Bonorum laborum gloriosus est fructus.* Non ignorarunt has Ezechias Rex, atque item sanctissimus Paulus. Vnde ille in extremo vitæ periculo constitutus, ausus est dicere: *Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambulauerim coram te, in veritate & corde perfecto*, (4. Reg. 20.) Hic verò: *Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus, in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, sed & ijs, qui diligunt aduentum eius*, 2. Timoth. 4.

18. Quod verò tertio loco dicebamus, *opera hæc ad Dæmones profligandos instituta non esse, nec per se eò tendere*, dubium non est. Ieiunium corporis afflictioni seruit, & vt Spiritui caro subijciatur, institutum est: Eleemosyna ad proximi miseriam subleuandam facit. Reliqua pietatis exercitia ad futuræ vitæ gaudia obtinenda conferunt. At *Oratio per se valet ad profligandos Dæmones.* Ipsam generale quoddam mortalium voluit esse præsidium Deus Opt. Max. ad *omnia* omnino bona obtinenda: ad *omnia* omnino mala propulsanda, etiam immundorum Spirituum molestias: quemadmodum, quam Dominus orandi formam reliquit, quæque ab ipso, quod *Dominica* dicatur, nomen obtinuit, egregiè demonstrat & explicat.

19. Quòd *Orationi potissimum Dominus Dæmonum eiectionem tribuat*, multis hoc loco ostendit doctissimus Tostatus Abulensis. Nec de hoc dubitat, qui & *Orationis* vires agnoscit, & quid ieiunium orationi coniunctum efficiat, attendit.

Denique *Orationem Ieiunio iuuari cui dubium?* Nónne duæ eius alæ? altera, qua cælum conscendit, & ad Dei conspectum peruenit; altera, qua à Deo, quod postulat, obtinet? Et ad illud iuuat Ieiunium: ad hoc Eleemosyna. Vt optimè dixisse credendum sit B. Chrysostomum, quando Hom. 71. ad Populum, *orantem leuem vocat & alatum.*

20. Sed tamen *Eleemosynæ Dominus non meminit; nec aliorum pietatis operum*: propterea, quòd non ita cum *Oratione* coniuncta sint, nec tanta ipsorum ad benè orandum necessitas, quanta Ieiunij, omnino necesse est, vt per *orationem* in Deum eleuetur; ad quod iuuat Ieiunium: vt verò, quod petit, obtineat (ad quod prosunt pietatis opera) necesse non est.

CAP.

CAP. LXVII.

De Reliquiarum vsu in profligandis Dæmonibus, quasque ob causas Dæmones Reliquias non sustineant.

VNa omnium propemodum tam Catholicorum, quàm Hæreticorum sententia est, *Dæmones Reliquias Sanctorum fugere.* Ex Hæreticis, post alios, hoc admittunt Magdeburgenses, Centuria 4.ca.13.col.*1446.* Pro Catholicis sunt Hieronymus & Chrysostomus: Hieronymus lib. contra Vigilantium: Tu, inquit, (Dæmonem alloquitur, qui per os Vigilantij Reliquias Sanctorum vilissimum puluerem appellauerat) *sæpè vilißimo hoc tortus es puluere.* Chrysostomus docet eos fugere, quemadmodum fures, qui fugam capessunt, si quando in supellectilem incidunt regiam. Verba eius hæc sunt, Homilia septima, de septem Machab. *Vt audaces latronum duces, siue impij sepulchrorum effossores, si fortè, dum prædas agunt, aut spolia capienda conquirunt, in arma vel ornamenta Imperatoris incurrerint, quamlibet cupidi prædarum, tamen agnitis Regis insignibus deterrentur; vt fugiant, nec comminus accedere, vel attingere audeant: ita profectò & Dæmones, qui verè & latronum principes sunt, & Magistri; vbi coronatorum Martyrum viderint corpora posita, longè illico à conspectu eorum pauidi fugiunt, & absiliunt.* 1.

Nec temerè tam hi, quàm illi, in hanc opinionem venerunt. Exempla pro hac re tot sunt, & tam clara; vt omnino in luce meridiana cæcutire dicendus sit, qui hæc velit negare. Neque primis tantùm illa sunt temporibus data: sed nostris quoque: & non ab ijs conscripta, quorum fides suspecta sit; sed ijs, de quorum fide dubitare parum honestum. 2.

Ex multis aliquot produximus Disputatione de Dæmoniacis hic contenti simus *semicinctijs & sudarijs* D. Pauli; de quibus S. Lucas cap.19 historiæ Apostolorum, in hunc modum: *Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli; ita vt etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria, & semicinctia; & recedebant ab ijs languores, & Spiritus Nequam egrediebantur.* 3.

Addimus sequens ex Theodoreto, ipsius Theodoreti verbis: quod quemadmodum argumentum nostrum confirmat, ita pluribus locis, in hac Disputatione potest seruire. *Execrandas*, inquit,

Marcion, multas spinas impietatis seminauit in Regione Vrbis Cyri. Eas cùm conarer euellere radicitus, noctu venit quidam Dæmon exitialis, clamans, & lingua vtens Cyriaca; Cur, inquiens, *tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is te vnquam affecit molestia? Desine belligerare: desine à maleuolentia: aut disces experientia, quantum bonum sit quies. Scias, quod te iam pridem confodissem, nisi chorum Martyrum te custodientem vidissem, cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat; Audis, inquam, quæ dicuntur? Ille verò, omnia, inquit, audiui, & cùm vellem surgere, & respicere, & scire quis loqueretur, tua causa quieui; quia te putarem quiescere. Ambo itaque surgentes, respeximus: neque vllum, qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur, audiuimus. Illa verba alij quoque qui nobiscum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quòd Martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei Martyrum, qui cùm à multis Martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem capite erat magni Iacobi vetus amictus; qui quouis claustro adamantino fuit mihi validior.* Ita Theodoretus, Hist. Sanct. Patrum, cap. 21. & ex ipso Cæsar Baronius Tomo 5. Hist. Ecclesiast. circa annum Domini 424.

Sed illustrius exemplum refert Beda lib. 3. Hist. Anglorum, cap. 11. quod quia etiam pluribus locis huic Disputationi potest seruire, etiam ipsius verbis asscribimus: *Monasterium nobile fuit in prouincia Lindissi: nomine Beardanum. Huc quodam tempore hospes venit; qui solebat nocturnis sæpius horis repente ab immundo Spiritu grauissimè vexari. Cùm igitur benignè susceptus, post cœnam in lecto membra posuisset: subitò à Diabolo arreptus, inclamare, dentibus frendere, spumare, & diuersis motibus cœpit membra torquere. Cumq; à nullo vel teneri, vel ligari potuisset; cucurrit Minister; & pulsans ad ostium, nuntiauit Abbatissæ. At illa aperiens ianuam, exiuit cum vna Sanctimonialium fœminarum ad locum virorum: & euocans Presbyterum, rogauit secum venire ad patientem. Vbi cùm venientes, viderent multos affuisse, qui vexatum tenere, & motus eius insanos comprimere conati, nequaquam valebant; dicebat Presbyter Exorcismum: & quæcunque poterat, pro sedando miseri furore, agebat. Sed nec ipse, quàmuis multum laborans, proficere aliquid valebat. Cumq; nihil salutis furenti superesse videretur, repente venit in mentem Abbatissæ puluis ille præfatus* (intellige cineres S. Osuualdi Martyris) *statimq; iussit ire ministram, & capsellam, in qua erat, adducere. Et cùm illa afferens intrasset atrium domus; in cuius interioribus Dæmoniosus torque-*

quebatur, conticuit ille subitò; intentiq́ ora tenebant reliqui, quem res exitum haberet solicitè exspectantes. Et post aliquantum horæ spacium resedit, qui vexabatur & grauiter suspirans: Modò, inquit, sanum sapio, recepi enim sensum animi mei. At illi sedulò sciscitabantur; Quomodo hoc contigisset. quibus ille: Mox vt virgo hæc cum capsella, quam portabat, appropinquauit atrio domus huius, discesserunt omnes, qui me premebant, Spiritus maligni, & me relicto nusquam comparuerunt. Hactenus Beda.

Habet quoque hic locum quod de peste inguinaria à ciuitate Treuirensi depulsa, scribit Gregorius Turonensis, in libello Vitæ S. Nicetij. Verba eius hæc sunt. *Cùm lues inguinaria Treuericum populum in circuitu ciuitatis valde vastaret, & sacerdos Dei* (Nicetius) *pro ouibus commissis, Dei misericordiam imploraret aßiduè: factus est sonus de nocte magnus, tanquam tonitru validum super pontem amnis; ita vt putaretur, vrbs ipsa absorberi. Cumq́ omnis populus exterritus in lectulis residisset, letiferum sibi interitum operiens; audita est, in medio, vox vna cæteris clarior dicens: Et quid hic ô socij faciemus? ad vnam enim portam Eucharius sacerdos obseruat: ad alteram Maximinus excubat: in medio versatur Nicetius: Nihil hic vltra prævalere possumus; nisi sinamus hanc vrbem eorum tuitioni. Hac audita voce statim morbus quieuit, nullusq́ ab eo vltra defunctus est. Quæ autem & quanta hæc pestis inguinaria fuerit, docet Paulus Diaconus.* Vide Baronij Tom. 7. fol. 502.

Verùm quàmuis in hoc Aduersarij nobiscum consentiant; negant tamen *Reliquias* ad Dæmones profligandos adhiberi posse; quod, constantissimè admittunt, agnoscunt, & confitentur Catholici. Hinc illi *Reliquias* proscribunt, abijciunt, Vulcano tradunt, in cineres redigunt, &, vt omnino extra omnem mortalium sint conspectum, procurant. Hi easdem studiosè conquirunt, diligenter conseruant, religiosè venerantur, & magno habent in honore. 4.

Si ab illis causam suæ opinionis & facti scisciteris, respondent vsum *Reliquiarum*, qui in Dæmonibus profligandis positus est, superstitiosum esse, & cum summa Creatoris contumelia coniunctum. Quocirca docent non idcirco Dæmones *Reliquias* non sustinere; quòd illas oderint, detestentur & fugere cogantur; sed vt fuga homines ad *Reliquiarum* cultum, & impiam superstitionem inuitent. *Fugiunt*, inquiunt, *fugam non coguntur fugere, nec fugiunt inuiti.* 5.

6. Contraria Catholici ratione ad contrariam opinionem, & factum inducuntur. Credunt Dæmones non fugam fingere, sed fugere coactos, *Reliquiarum* eam vim esse & potestatem, vt in ipsarum præsentia nequeant consistere versipelles Spiritus.

7. Et profectò, quamdiu in ea cogitatione atque sententia hærent Aduersarij: vt credant superstitiosum esse *Reliquiarum* vsum, *Reliquijs* ad Dæmones profligandos vti nec possunt, nec debent: quàmuis etiam certum esset, vsu *Reliquiarum* ipsos à maximis Dæmonum posse liberari molestijs; & aliter liberari non posse: propterea, quòd, *Omne quod ex fide non est, peccatum sit*; & *Omne, quod contra conscientiam est, ædificet ad gehennam*; peccatum autem ob nullius, vel boni consecutionem, vel mali depulsionem permissum sit.

8. Sed vt hunc errorem deponant cæci: intelligant etiam, quàm procul à superstitionis crimine absint Catholici, *duo* demonstranda sunt. Primum, *Reliquias reuera molestas esse Dæmonibus*, eosdemq; torquere; vt ob id ipsos non fugam fingere, sed coactos fugere credendum sit. Deinde dici non posse, *Dæmones fuga sua, ad Reliquiarum cultum homines allicere*; quàmuis etiam reuera (quod tamen falsum est) non torquerent. Vbi hæc duo, in gratiam Aduersariorum, demonstrata fuerint, nostra prosequemur.

9. *Torqueri ad Reliquiarum præsentiam Dæmones*, primò deserta Patrum, sanctissimorum hominum, sententia est. Vnius nobis sufficit auctoritas Chrysostomi. *Reliquiæ Sanctorum*, inquit ille (Homil. 66. ad Populum Antiochenum) *Dæmones sistunt & torquent: & vinctos ab illis soluunt sæuissimis vinculis.* Et libro contra Gentiles, de Vita S. Babilæ, Antiocheni Episcopi & martyris; *Ea*, inquit, *est Sanctorum potestas, vt illorum superstitum Dæmones, ne Vmbras quidem, aut Vestes: vita autem defunctorum, & Loculos quoque reformident. Rursus,* Sermone in adorationem catenarum S. Petri: *Has Catenas*, inquit, *potentiarum, quæ ab ipso defecerunt, Princeps exhorruit, & nunc etiam exhorret, & multo cum timore illas subterfugiens, comprimitur. Has aërea Spirituum multitudo metuens ac tremens, iaculisq; inde emissis percussa, longius profugatur, &c.*

10. Deinde, idem, vt cætera omittam, docent *Reliquiæ Sancti Babilæ Martyris. Nónne ob eius sepulchri viciniam, oraculum Apollinis siluit? Nónne vt loquelam Idolum reciperet, arcam Martyris remoueri iussit Apostata Iulianus?* Volunt Centuriatores Diabolum de industria simulasse se impediri à Martyre: vt vsum *Reliquiarum*

scili-

ſcilicet venerationis induceret: ſed quàm id præter omnem rationem dicant, ſequens miraculum clarè oſtendit: quod, vix arca Martyris abducta, ignis de cœlo deſcendens, Idolum, vnde Diabolus oracula reddebat, totum conſumpſerit. Vide Bellar. Tom.1. Cont. vltima lib.2. cap.2. Vetus hoc exemplum eſt, quod produximus.

Recens eſt illud Thomæ Fazelli, libro 10. prioris Decadis Rerum Sicularum, cui tanquam oculato teſti fidem meritò adhibere licet. *Eſt*, inquit, *Agyra D. Philippi*, (Petri Apoſtolorum principis hic diſcipulus fuit, Siculis ab eodem ad Chriſti Euangelium prædicandum miſſus) *templum miraculorum frequentia celeberrimum. Hic anno ſalutis 1541. ſolemni D. Philippi feſto ducentas penè arreptitias offendi. Hæ vt diui Imaginem exhibitam conſpexerunt, mox ac ſi hoſtis capitalis adeſſet, illius aſpectum formidantes, voce ſublata, veſtimenta ſcindere, crines vellere, vinculisq; quibus ſtrictiſſimè impediebantur, diffractis, quædam etiam è cuſtodum manibus elabi cœperunt: quorum deinde inuſitati clamores, omniq; gemitu maiores, veluti rugitus immanes, ita toto templo viciniſq; agris perſonuere, vt è propinquo bellum ingens ac ſæuum, cruentiſſimumq; prælium committi videretur.* Ita Fazellus. Quomodo eædem ibidem liberatæ, quomodo & alijs rationibus vis Reliquiarum ibidem confirmata, pluribus oſtendit: quæ hic referre noluimus. Commodiorem locum habent illa de Dæmoniacis Diſputatione.

Si vox mentis indicium eſt, *etiam ex voce*, quam Dæmones effingunt, aliquod argumentum, pro ipſorum tortura accipitur. Neque enim maligni Spiritus ad *Reliquiarum* præſentiam voces excitant, quæ hilaris atque exultantis animi indicium ſunt, ſed quæ anguſtias mentis, & ſummas moleſtias produnt. De ijs ſic Sanctus Hieronymus Epiſtola 27. (loquitur de S. Paula) *Cernebat varijs Dæmones rugire cruciatibus; & ante ſepulchra Sanctorum, vlulare homines more luporum; vocibus latrare canum; fremere leonum; ſibilare ſerpentum: mugire taurorum, alios rotare caput, & poſt tergum terram vertice tangere, ſuſpenſisq; pede fœminis veſtes defluere in faciem.* Ita Hieronymus. 11.

Dubium non eſt, quin Dæmonibus moleſti fuerint Sancti Dei homines *dum viuerent*, quorum iam mortuorum *Reliquias* fugiunt. At cur viui moleſti fuerunt, mortui non item? Neque enim tantùm, quod in ipſis viuebat, Dæmonibus moleſtiam afferebat: afferebat moleſtiam, atque adeò torquebat, quod cum viuis erat coniunctum: *ſemicinctia*, verbi gratia, atque *ſudaria* S. Pauli. Si verò 12.

hoc viuorum poterant semicinctia atque sudaria; in quibus tamen viuorum animus nunquam resedit;non torquebunt,inuisaque erũt ossa;in quibus Spiritus aliquando sedes suas habuerunt?

13. Naturale omnibus est, vt quos *inuidia atque odio* prosequuntur; eorum nec aspectum ferant,nec præsentiam:detestentur etiam imagines,mores,amicos.Ipsorum quicquid est;graue est, molestum est, tortura est.An odio SS.homines non prosequuntur Dæmones? non ijs inuident?Si verò prosequuntur & inuident; possunt æquis oculis intueri cadauera?sustinere *Reliquias*? vestes? imagines?

14. Difficilè est mortalibus,& non,nisi perfectorum hominum opus, vt eos mortuos ament , & non persequantur atque detestentur; à quibus *viui* graues iniurias sustinuerunt. Plerique omnes in mortuis vlciscuntur, quorum viuorum sustinuerunt potentiam : At quanta quidam Dæmonum à Sanctis viuẽtibus passi? Et quod vix optimus aliquis;harum iniuriarum ipsi nequissimi,Nequam obliti, mortuos non detestabuntur?non odio prosequentur? non cum molestia sustinebunt?

15. Dubium non est tortos esse *Christi* præsentia Diabolos. Ipsorum in promptu est confessio.*Venisti*,inquiunt quidam illorum, *ante tempus torquere nos*.Matth.8.Verùm cur de tortura conqueruntur? quia scilicet, verebantur, ne *sedibus suis* pellerentur. Quàm porrò debuit Dominus torsisse iam eiectos, quando solus timor, quòd eijciendi essent,torsit?At plurimi Sanctorum, Dæmones locis suis, & sedibus eiecerunt.Non igitur non possunt ijs graues & molesti esse Sancti.

16. Hinc clarum est ineptè dici *Dæmones fugam simulare* : ad fugam nulla vi cogi.Si torquent Sanctorum *Reliquiæ*;si molestæ sunt & inuisæ:quomodo Spiritus fugam ad ipsarum præsentiam simulant? quomodo non fugere coguntur? Nónne ab ijs qui molesti esse solent,si possumus,quàm citissimè nos expedimus?Nónne apud ipsos summa cum difficultate retinemur?

17. Sed ad Alterum caput.Doceamus dici non posse *Dæmones ad Reliquiarum cultum fuga sua inuitare atque allicere mortales*. Hoc verò ex illo certum est,quòd cultus *Reliquiarum* in earum rerum genere sit: quæ per se bonæ sunt : Dæmonum autem hoc ingenium, vt ad bonum inuitent neminem.Quid enim hic dubium? quid non certum?

18. Clariùs propositum nostrum ostendunt partim *mala*, quæ *Reliquiarum* intuitu mortales declinant;partim *bona*, quæ cum *Reliquiarum* cultu coniuncta sunt. Ab illis enim Spiritus Nequam non possunt

ſunt auocare mortales. Adhæc non poſſunt inuitare. Sed quæ *mala* declinantur?

Mala hæc plurima ſunt. Nos ſumma capita referimus. Eſt *ſuperbia*: quæ hoc nomine mortalibus diſplicere incipit, quòd etiam corpora atque cineres eorum in honore habeantur, qui hoſtes ſuperbiæ, & humilitatis ſtudioſi ſectatores fuerunt. Eſt *amor congerendi diuitias*, quas intelligunt ijs contemnendas, qui arduum atque difficilè ad cælum iter ingrediuntur. Et *luxuria*: cuius illecebras tanto magis deteſtantur, quanto maiori in honore ſunt, non apud Deum ſolùm, verùm etiã homines; qui corpora ſua mortificauerunt propter Deum Eſt *Ira*: cuius non poſſunt non frangere impetus, quando in memoriam venit (venit autem ad *Reliquiarum* intuitum) ſumma Sanctorum manſuetudo: qui etiam pro perſecutoribus ſuis Deo ſupplicârunt. Eſt *Gula*: à qua ſibi cauendum cenſent, ipſorum exemplo, quorum cùm pignora vident, has voces audire videntur: *Vſque in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus*. Eſt *inuidia*: quam deteſtantur, recordatione charitatis, quæ in ijs flagrauit, quorum coram intuentur & venerantur *Reliquias*. Eſt *Acedia*: quam cane peius & angue putant fugiendam, ſi ad cælum peruenire cupiunt; exemplo eorum, quibus vnum hoc præcipuum fuit ſtudium, vt cum Deo eſſent, quàm ſæpiſſimè ſedula & ardenti oratione, rerumq; diuinarum contemplatione. 19.

Sed non ad *mala* ſolùm declinanda *Reliquiarum* cultu vrgentur mortales; etiam inuitantur ad facienda *bona*. Quæ verò? Ad omnium propemodum virtutum exempla. Quarum quæſo? Ad *contemptum diuitiarum*; quas Reliquiarum honori potiùs, quàm ſibi ſeruire volunt. Ad *afflictiones corporum*; quibus nunc ſuſceptis peregrinationibus, nunc abſtinentiã & ieiunio, nunc alijs rationibus vis infertur. Ad *humilitatem*: cuius maxima indicia ad Sanctorum ſepulchra & *Reliquias* exhibentur. Ad *caſtitatem*; quæ ſæpè hoc nomine ſuſcipitur, quia illorum *Reliquiæ* in honore habentur, qui ob caſtitatem Deo placuernnt. Ad *orationis ſtudium*: quæ ad Sanctorum Reliquias propemodum eſt continua. Omitto, breuitatis ſtudio, reliquas. 20.

Hæc cum Reliqniarum cultu coniuncta. An hæc propoſita ſunt Dæmonibus in *Reliquiarum* fuga, quam diſſimulare dicuntur? Quærunt Nequam, vt caſtra vitiorum deſerant, & ad virtutum arces confugiant Mortales? id eſt, ſua caſtra relinquant, & ad hoſtium, id eſt, Dei properent? 21.

Non quærunt hoc nequiſsimi. Placet ipſis *Superbia*; omnium 22.

 vitio-

vitiorum mater & origo. Placet *Auaritia*; quà plurimos illaqueant. Placet *Luxuria*; quam in omni ætate, cuiuslibet improbitatis, & turpitudinis nouerunt esse escam. Placet *Ira*; vt quæ homines *sensibus integris*, vt B. Chrysostomus loquitur,(Homilia 18, in Matt.(*facit insanire*. Placet *Gula*; quæ eodem Chrysostomo authore (Homil. 58.) homines efficit sues; imò ipsis suibus deteriores. Placet *Inuidia*, quæ fraternæ charitatis apertissimè iura violat.

23. Et qui miseros mortales cupiunt in Vitijs excellere; illis fortè placebunt Virtutum exercitia? placebit ijs contemptus diuitiarum; qui diuitiarum laqueis omnes cupiunt inuolutos? Afflictio corporis; qui mox conditum hominem ad corporis oblectamenta inuitârunt? Humilitas; qui ob nimiam superbiam de cælo deiecti fuerunt? Castitas; qui locis delectâtur humidis, & virtutem habent in vmbilico & renibus? Studium orationis; qui iuratissimi illius sunt hostes, ad quem oratio dirigitur.

24 Forsitan negantur virtutum *exercitia* esse, quæ diximus; propterea, quòd *ex fine*, qui in ipsis propositus est malus, vitium contrahant omnia. Ea siquidem finis mali conditio est, vt cùm ad opera accedit, etiam præstantissima inueniat, deprauet ipsa atque corrumpat. Sed hoc examinemus.

25. Primum omnium, quod obijcitur, in omnibus locum non habet. Non hoc propositum est in *vitiorum* fuga, finis qui opus deprauet, oportet opus accedat: at sine opere est vitiorum fuga. Vel igitur ob hoc Dæmones fugam dissimulare non debent; quòd multa mala, quæ alioquin committerentur, omittuntur.

29. Deinde, dicendum non est, opera *omnia*, quæ fiunt, à fine deprauari. Cùm enim ipsa ex se bona sint; si deprauantur, non ipsis insito fine deprauantur, sed alio aliquo, qui ex agentium voluntate accedit. At quis vnquam ex ijs, qui *Reliquias* in honore habuerunt, aliud sibi propositum fuisse dicat, quàm Dei atque Sanctorum honorem? Vtrum verò hic malum? Dei, an Sanctorum? Num vtrisque suus honos debetur?

27. Tribuitur fortasis Dei honor Sanctis, Et hoc quis cogitauit? quis dixit? quis scripsit? quis fecit? *Infinitis partibus* honor, qui Sanctis tribuitur, inferior est illo, qui debetur & tribuitur Deo. Deum, vt boni omnis authorem & consummatorem honoramus; Sanctos, vt Dei amicos, nostrosque apud Deum patronos, & intercessores.

28. Sed nimium excrescit oratio. Nimis multa cum Aduersarijs. Nostra repetamus. Igitur, cùm certum sit, non simulare fugam Dæmo-

Dæmones, ſed inuitos fugere, & *Reliquias* non ſuſtinere; *Cauſam*, cur fugiant, inquiramus. Quæ igitur illa? An *Deus*; qui ipſos cogit ad præſentiam *Reliquiarum* fugere? An *Sancti*, quorum *Reliquiæ* habentur, in fugam conuertunt? An ipſis *Reliquijs* vis illa inſita eſt, vt locis atque hominibus nequam Spiritus pellant? An *homines* ſunt; qui vt alijs rebus, ita adhibitis Reliquijs, eoſdem proſcribunt? An denique horum nihil, ſed ipſi *Dæmones* ſunt, qui quamuis nullam à *Reliquijs* vim patiantur, ipſas tamen ſuſtinere ex odio nequeant.

Quinque hîc modos inſinuamus, quibus *Reliquijs* Spiritus pelli,poteſt intelligi: *quem*, vel *quos* probemus, inquirendum eſt; antequam Caput concludemus. 29.

Deum ad Sanctorum Reliquias Dæmonibus exilium, aut fugam imperare poſſe, extra controuerſiam eſt. Quid non poteſt Deus, *cuius nomen omnipotens*? Exodi 15. Dubium item nullum, frequenter *imperauiſſe*, quando difficiles Nequam Spiritus eſſe potueruut: & ipſe hâc ratione Sanctorum ſuorum voluit gloriam illuſtrare, & mundo innoteſcere. Veruntamen non ſolo hoc nomine, neque ſemper hoc, Dæmones fugam capeſſere credendi ſunt. Poteſt Deus Dæmonibus diſceſſum & fugam non imperare, & tamen ipſos ad fugam cogere certum eſt. 30.

Sanctos, quorum reliquiæ habentur, propriè Dæmones fugare dici non debet, quoniam, vt ipſi per ſe miracula non perpetrant, ita neque Dæmones in fugam per ſe conuertunt. Magna fuit ipſorum in Dæmones poteſtas quamdiu communem nobiſcum in terra vitam egerunt: mortui iam, & cum Chriſto in cælo regnantes in Dæmones per ſe poſſunt nihil. Si quid poſſunt, poſſunt oratione; quemadmodum reliqua, ita Dæmonum fugam impetrare. 31.

Reliquijs poteſtas aliqua, quæ in Dæmones agat, eosq́ſedibus pellat, non ineſt. Si ineſt, qualis quæſo illa eſt? Spiritualis, an corporea? Spiritualis in re corporea, vt *Reliquiæ* ſunt, ineſſe non poteſt. Corporea ad Spiritus profligandos, quales ſunt Dæmones, nihil facit. 32.

Suntné igitur *homines*, qui *quemadmodum rebus alijs, ita adhibitis Reliquijs Dæmones proſcribunt*? Sunt vtique. quoniam penes homines hanc poteſtatem futuram, diſertè Chriſti probat oratio. Marci vltimo, &c. vt ergo illi Dæmones in fugam conuertunt vſu nominis Ieſu; ita vſu *Reliquiarum*, vſu Rerum aliarum. 33.

Sed præter hanc, alia Ratio eſt, quam quinto loco inſinuamus, *quòd Reliquias etiam per ſe ferre nequeunt Spiritus*; ita, vt quàmuis ho- 34.

mines aduersus Dæmones Reliquijs se non arment, & his armis instructi eos non impugnent: si tamen ipsas alicubi Nequam Spiritus deprehendant vel obseruent, mox fugam capessant: Hoc pulchrè B. Chrysostomus similitudine ostendit, quam initio huius Capitis attulimus.

35. Duobus igitur modis ad profligandos Dæmones *Reliquia* faciunt, primò *per se*. secundò *ex vsu* eas Dæmonibus adhibentium. In priori modo simplex est ratio, cur fugiant; in posteriori duplex siue bipartita. Ibi *per se* fugere dici possunt, ob odium, quo erga *Reliquias* flagrant, maximum: hîc præterea compelli exorcizantium authoritate. Ibi *Reliquia* veluti obiecta quædam Dæmones mouent, vt fugam ineant: hîc sunt quędam quasi instrumentales causę, quibus Exorcistæ(quibus diuinitûs in Spiritus hos collata potestas)vtuntur.

CAP. LXVIII.

De Crucis aduersus Dæmones efficaci vsu: & quòd hic nullum sapiat superstitionem.

1. Quemadmodum de Reliquijs communis est, tam Catholicorum, quàm Hæreticorum, sententia, quòd ad profligandos Dæmones valeant; sic communis consensus de *Cruce*. Ex Hæreticis inter alios ita sentit Brentius, teste Alano, Dialogorum lib. 4. ca. 3. Ex Catholicis omnes omnino: vt non sine causa in Prouerbium abierit, *Dæmones fugere Crucem.*

2. Iisdem etiam rationibus vtrique inducti sunt; multitudine scilicet exemplorum, quæ omnis ætas suppeditat. Nos aliâs duplicis generis protulimus, quorum quædam ostendunt *Cruce* ex hominibus Dæmones esse exactos; quædam alijs locis profligatos. Vide Disput. de Dæmoniacis.

3. Prioris generis sunt, quòd Gregorius, Lingonicus Episcopus ex Energumenis ad se adductis, *signo Crucis* iusserit Dæmonia discedere; vt loquitur Gregorius Turonensis, in Vita Patrum, quod eodem signo, eadem à muliere exegerit Albinus Andegauensis Episcopus, quemadmodum testatur Vincentius, li. 23. ca. 143. quod idem præstiterit Iosephus quidam, nondum Christianus, vt habet Epiphanius Hæresi 30.

4. Pro posterioribus seruit Gregorius Neocæsariensis; quem sæpè contra Dæmones his armis depugnasse testatur Gregorius Nyssenus, in Vita eius. B. Antonius; qui hoc armorum genere omnibus

Dæmo-

Dæmonibus fuit terribilis. S. Margareta; quæ *Cruce* Dæmonem in forma Draconis sibi appropinquantem profligauit, teste Metaphraste, in eius Vita. Iulianus Apostata; qui dum se cruce signat, Dæmones quos euocârat, fugat; quemadmodum Oratione in eundem scribit Nazianzenus.

His addimus, quod vtrisque plus ad propositam Disputationem facit; & in Anastasio Imperatore refert Glycas, parte 4. *Erat*, inquit, *his temporibus Rex Persarum Coades, qui cùm in castello quodam gemmas magni pretij didicisset; ac quò minus potiretur, ab incolis loci genijs, impediretur; omni genere præstigiarum vsus est. Nam & Iudæos, & quosuis alios accersitos adhibebat: neque tamen illorum quisquam aliquid efficere potuit. Tandem Antistes eius loci, solo Crucis signo expulit. Hæc Glycas.*

Quocirca optimè Paulinus Natali octauo S. Felicis.

Nos Crucis inuictæ signum, & confeßio munit.
Armatiq; Deo mentem non quærimus arma
Corporis: & quamquam membris videamur inermes.
Arma tamen gerimus, quibus & sub pace serena
Contra Incorporeos animi decernimus Hostes.

Eodem quoque *modo* de Dæmonum ingenio loquuntur Aduersarij & Catholici. Volunt illi Dæmones hîc nequiter agere, & fugâ ad superstitiosum honorem *Crucis* mortales inuitare. Asserunt hi ex *Crucis* odio, & detestatione, fugere. Nos quàmuis de hoc aliâs aliqua; hic tamen pro Catholicorum opinione pauca, ex iam allatis exemplis, argumenta addemus; tum nostra prosequemur. 5.

Et principio quidem *eos, qui exempla literis consignata posteritati addiderunt*, in illa sententia non fuisse; vt putarent Dæmones *fugâ* ad Crucis cultum superstitiosum allicere, certum est. Res gestas ita narrant, vt significent, & tortos esse Dæmones & Cruce fuisse coactos. 6.

Deinde, *qui Cruce contra Dæmones sunt vsi*, id de ingenio Dæmonum nec suspicati sunt, nec suspicari potuerunt. An putârunt hostem pelli rebus hosti gratissimis? aut ad Dæmones pellendos, animo non pellendi accesserunt? Omnino quia prodigiosos effectus *Crucis*, priorum & suorum temporum exemplis deprehenderunt; eandem ad Dæmones, *vi pellendos* valere, credere & potuerunt, & debuerunt. 7.

An in eadem cum Aduersarijs sententia fuerunt, *qui nos præcesserunt*, & vel hæc ad *Crucis* signationem fieri viderunt, vel facta 8.

audierunt? Vix de vllo hoc legimus; de pluribus verò, quòd ad Dæmones profligandos *Crucem* valere crediderint.

9. Quid quòd *omnium* hæc fuerit sententia? omnes hanc *Crucis* virtutem agnouerint? Posset hoc aliunde doceri; sed vnius Apostatæ Iuliani suffecerit exemplum. Ille ex vsu atque consuetudine, quæ apud Christianos vigebat receptissima; Cruce se aduersus Dæmones muniens, conseruatus est.

10. Hæc cùm ita sint; cùm, pro se, Catholici habeant tot,& tam varia exempla: cùm sequantur eorum, qui *Cruce* Dæmones profligarunt; eorum, qui profligatos viderunt & audierunt; eorum, qui hæc posteritati tradiderunt, sententiam; cùm sequantur totam antiquitatem, damnari iustè possunt? argui superstitionis? Idololatriæ? præsertim, quando diuinis literis edocti sunt, vt *Maiores suos audiant & sequantur*? Deut. 4.

11. Sed hæc ex hominum *opinione* argumenta desumpta sunt. Ita est. Nulla igitur sunt? Non ita est. Ex *rebus ipsis* deprompta hîc non desiderantur. Primùm, tam variorum hominum opinio plurimum valet. *Quòd enim vniuersa tenet Ecclesia*; & (vt B. Augustinus loquitur li. 4. contra Donatistas, ca. 24.) *omnibus retro seruatum est temporibus, non pro hominum tantùm opinione bonum est, minimeq; detestandum; sed reuera quoque bonum est, & nullo modo damnandum.*

12. Præterea, quando ad Crucem, à *Iuliano* factam, euanuit Dæmon, annon *Crucis* vim sensit? Aut rursus ad honorandam *Crucem* voluit inuitare perditum Apostatam; quem à *Crucis* honore semel auocauit? Voluit persuadere, vt Christianus fieret, quem antea ad deserenda Christianorum castra, cum spe maximi lucri, induxerat? quid potest fingi ineptius? dici absurdiùs? Si vnquam fugam dissimulauerunt Dæmones ad effictam *Crucem*: profectò, cùm se signo *Crucis* Apostata signauit, fugam dissimulare non debuerunt.

13. *Iosephus*, Iudæus adhuc, *Crucis* vim obseruauit, in Dæmonum eiectione; quando mox ad *Crucem* ab ipso productam obsessos relinquebant impostores; hacque re commotus ille animum ad Christianam religionem adiecit: An fortè, vt Christianus fieret Iosephus, adlaborarunt Dæmones?

14. Cùm *Coades*, Persarum Rex, cuius iam meminimus, spe gemmarum consequendarum, omnis generis superstitiones, aduersus infestos Dæmones admisisset; quî fit, vt ad solam *Crucem* factam omnis Dæmonum vis abacta sit? An superstitiones non fuerunt, quibus frustra Dæmones tentârunt Gentiles, atque Iudæi? & sola fuit superstitiosa

tiosa *Crux* ab Antistite facta? Cui hoc, vel per somnium venit in mentem? Aut superstitiosi non fuerunt Iudæi, atque Gentiles; aut omni superstitionis suspicione caret Antistes cum *Cruce*.

Si in sola Dæmonum *fuga Crux* vires suas demonstrasset; forsitan vis *Crucis* posset esse suspecta: Iam verò tam sunt multa, tam sunt varia, tam sunt magna, per *Crucem* perpetrata; vt vel ex ijs virtutem eius in Dæmonum eiectione omnino oporteat astruere. 15.

Sed *ex Cruce Crucis* vim contra Dæmones cognoscamus. *Crux* signum est rerum Dæmonibus maximè exosarum. Quas igitur res exosas Spiritus Nequam habent, & detestantur; earum signis gaudent? afficiuntur? recreantur? Et *rebus*, & rerum *signis* cruciantur Dæmones. 16.

Dubium non est, quin odio persequantur Nequam *illa*, quæ magno in honore habet Deus. Contrariorum enim sunt ingeniorum; contrariorum studiorum. Quanti verò *Crucem* facit Dominus? In summo illo & supremo die; in summo suo triumpho; quando venturus est *cum potestate magna & maiestate*, *Crucem* vult esse pręcipuum, & illustrissimum insigne. Matth. 24. Num igitur non possunt detestari *Crucem* Diaboli? 17.

Dubium non est, implacabili odio Dæmones *detestari Deum Opt. Max*. Dubium nullum, quin quæ Dei honorem promouent, abominentur. Quantum verò promouet *Crux*? *Crux*, in qua Christianis *gloriandum* censet Apostolus? Galat. 6. 18

Omitto mortales ex *Cruce* occasionem sumere *bonorum* multorum; quæ ipsi faciunt; & detestantur verò Dæmones; sumere occasionem multorum *malorum*, quæ ipsi fugiunt, desiderant verò Dæmones. An hoc ipso ergo, quo ad *Crucem* fugam suam alliciunt Dæmones, suadent bona? dissuadent mala? 19.

Denique, ipsam *in se Crucem* inspiciamus, quidnám in ea superstitiosum esse possit, inuestigemus. Duo in ipso sunt, motus quidam manu in aêre factus, & exspectatio fugę Dęmonum. Vtrum horum superstitiosum? Prius illud, an posterius? Prius res naturalis est; alterum officium pietatis aut charitatis. 20.

Fortè nec hoc, nec illud damnatur; sed quòd fuga Dæmonum ex *tali* manus motu exspectetur. Cur hoc? An quia effectus Spiritalis, & quasi diuinus, à re speratur corporea; quæ cum illa affinitatem habet nullam? Verùm simile quid in Sacramentorum vsu obseruamus; quæ tamen ad superstitionem reuocare extremæ esset dementiæ. 21.

Dici-

22. Dicitur forsitan Sacramenta diuinam habere institutionem. Quid si eàdem niti dicamus *Crucem*? quomodo quod asseretur, refutabitur? Si Scripturæ postulantur, postulabuntur eædem pro sacramentis, quæ cùm hîc in quibusdam desiderentur, vel illorum authoritas eleuabitur, vel *Crux* non idcirco reijcietur, quòd pro se diserta non habeat Scripturarum testimonia.

23. Sed nec necesse est omnia diuinam habeant institutionem, quæ ad Spirituales effectus producendos vsurpantur, & corporea sunt. Ab Apostolicis Apostolicisq; viris quędam probata & vsurpata esse potuerunt; quędam à primitiua Ecclesia recepta; quæ vel hoc nomine non damnari, sed probari; non contemni, sed in honore haberi debent. Quid si ex horum genere sit ipsa Crux?

24. Omnino verò rem ita se habere, sequentibus docemus; & eò breuiùs, quò magis ad finem properat oratio.

25. Primùm hic pro nobis est *antiquißimus Scriptor* Tertullianus, qui, Libro de Corona militis, *Traditiones Apostolicas* enumerans: *Ad omnem*, inquit, *progressum atque promotum: ad omnem aditum & exitum: ad vestitum & calceatum: ad lauacra: ad mensas: ad lumina: ad cubicula: ad sedilia: quacunque nos conuersatio exercet, frontem Crucis signaculo terimus.*

26. Secundò seruit *Regula* Beatissimi Augustini, quâ, libro 4. contra Donatistas capite 24. id censet: *Apostolicam habere traditionem*, & institutionem, *quod in vniuersa Ecclesia, & omnibus retro temporibus seruatum est; quamuis ipsum etiam tale sit, vt Ecclesia potuerit institui.* Quid verò? An non in vniuersa Christi Ecclesia omnibus retro temporibus fuit vsus *Crucis*?

27. Tertiò, valet hîc *Regula*, quâ vsi sunt Irenæus, atque Tertullianus. Ille libro 3. capite 3. hoc libro de Præscriptionibus Hæreticorum. Vbi docent ex *Apostolica descendere Traditione, quod pro tali habetur in ijs Ecclesijs, vbi est integra & continuata successio ab Apostolis.* An in nostris Ecclesijs illa non est? an pro Apostolica Traditione à nobis non habetur *Crucis* vsus?

28. Addimus, pro his quartum pro nostra causa argumentum, quòd communi Ecclesiæ *Doctorum consensu*, vsus *Crucis* pro Apostolica Traditione habeatur. An hic errare potest aut fallere? Si potest, nónne necesse est totam Ecclesiam errare (vt quæ Doctores suos atque Magistros, non possit non sequi?

29. Constitutum igitur sit *Crucem* ad Dæmones profligandos & proscribendos valere. Sed *qua Crux?* & *quomodo.* Hoc definiamus, & capiti finem imponamus.

Primum

Primum verò, ex ijs, quæ hactenus dicta sunt, haud obscurè cognoscitur, illam *Crucem intelligimus; quam manu in aëre formamus*: illam, quam *Transeuntem* vocauimus. Alia veruntamen est, quæ in Imaginum constituitur genere, & *Permanens*, siue *Constans* dicitur: & vel in plano pingitur, vel in solida aliqua materia effingitur; quam ad Dæmones pellendos valere, quamuis exemplis probari non possit: ratione tamen non minus certum est, quàm illa Dæmones pelli, quæ manu formatur. 30.

Cùm enim *Crucem* detestentur Dæmones; quidni hanc *Constantem* detestarentur, quæ & *Crucis* nomen habet, & non minores, quàm *Transiens* illa, & in aere formata, vires habet? 31.

Quid, quòd plus hęc cōtra Dæmones seruire posse videatur? Etenim cùm ad *Crucis* conspectum Dæmones fugam capiant; illa *Crux* hic melius seruit, quæ perseuerat; quàm quæ mox, postquam manu facta est, euanescit: propterea, quod hac pulsi, mox possint redire, illa ita pelli videantur, vt reditus omnino sit prohibitus. 32.

Hoc attendisse videntur Maiores nostri; cùm olim profanis Idolorum delubris, quæ Dæmonum erant domicilia, destructis, mox *Crucis* vexillum erexerunt. Hoc, qui Maiores hodie in Indijs æmulantur. Neque enim *Cruce* Christi erecta, tantùm voluerunt reuocari ad memoriam Christi, quos pertulit cruciatus & passionem; aut significare loca illa, quibus *Crux* erecta, Christo seruire; verùm etiam hoc signo ad ipsa Dæmonibus omnem accedendi aditum prohibere. 33.

Fortè etiam hinc profecta Catholicorum consuetudo, vt in ædibus, *Crucis* Christi, atque Crucifixi habeant Imagines. Cùm enim ædes à Dæmonum infestatione cuperent esse liberas: *Crucis* autem atque Crucifixi Imagines scirent ipsis esse exosas; hoc ipso existimauerunt Dæmonibus ædes suas interdictas, quo *Crucis*, Crucifixique essent instructæ & ornatæ Imaginibus. 34.

Optandum esset, vt quæ Maiorum nostrorum in hac re fuit pietas; eadem nostris vigeret temporibus. Nunc proscriptis ex domibus Christi, Sanctorumq; Imaginibus & insignibus: cùm Veneris atque Priapi; alijsq; fœdis & profanis splendeant omnia, nónne Dæmonibus auditum ad ædes atque domicilia nostra patefacimus? 35.

Patefacere ostendit exemplum puellæ; quæ cùm in balneis Veneris imaginem fuisset impudentius intuita, & ad eandem se composuisset; mox à Dæmone obsessa est, vt habet grauissimus Author Prosper Aquitanicus, l. 6. de Promissionibus. 36.

37. Quemadmodum non decet in familia audire sermonem lasciuum; ita nec tabulas habere conuenit impudicas. Loquax res est pictura tacita,& sensim irrepit in animos hominum. Lingua loquitur auribus,pictura oculis;multoque loquacior est pictura, quàm oratio,&,

Segnius irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus;& quæ
Ipse sibi tradit Spectator.

Aristoteles adeò putat picturas, statuasque lasciuas ad morum corruptelam facere, vt velit per Magistratum publicis legibus caueri,ne quid Imaginum sit in ciuitate, quod admoneat turpitudinis.

38. Quocirca bene Canon 100. sextæ in Trullo: Oculi tui recta aspiciant,& omni custodia serua cor tuum,iubet Sapientia. Corporis enim sensus sua facilè in animum effundunt. Picturas ergo, quæ oculos perstringunt,& mentem corrumpunt, & ad turpium voluptatum mouent incendia,nullo modo deinceps imprimi iubemus. Si quis autem hoc facere aggressus fuerit,deponatur. Bene quoq; Clemens Alexandrinus,postquam Paganos reprehendit, quòd in cubili decumbentes Venerem nudam respiciant in tabellis depictis: habeant quoq; Paniscos & nudas puellas,& ebrios Satyros;&c. tandem concludit: *Horum non solùm vsus,sed etiam aspectus & auditus deponendam esse memoriam,vobis annuntiamus.*

39. Intellexerunt hæc Græci: de quibus scribit VVilhelmus Durantus,Mimarensis Episcopus, l. 1. ca. 3. Rationalis diuinorum Officiorum,quòd Imagines solùm ab vmbelico supra, & non inferius pingant;vt omnis stultæ cogitationis occasio esset sublata.

40. Sed quomodo *Crux* Dæmones fugat? Respondemus breuiter; Aliter fugat illa *Transiens*,aliter *Permanens*. Illa,vt obiectum atque efficiens;hęc,vt obiectum tantùm. Breuiter hoc,sed obscurè. Explicandum igitur.

41. Constanti atque *Permanenti Cruci* non aliqua vis inest; vt in præsentes Dæmones agat;quemadmodum suus inest calor igni,quo calefacit circumstantem aerem. Hoc ipso fugare dicitur, quod illam ferre Dæmones nequeant; illam detestentur, odio prosequantur.

42. Idem odium efficit, vt fugiant *Transeuntem*. Nam & ipsa *Crux* est. Veruntamen hoc maior illis vis infertur: quod ad odium, quo per se *Crucem* fugiunt Spiritus,accedat imperium,in virtute, & cum virtute *Crucis*, discessum imperantium, atque ipsos cædere cogentium: vt hic

vt hic cum *Cruce* etiam homines agant in Dæmones: ibi ipſa per ſe in eoſdem agat *Crux*.

CAP. LXIX.

De Rebus conſecratis: quibus ſine vllo ſuperſtitionis crimine, docetur Catholicos vti, ad loca à Dæmonum infeſtatione & moleſtia purganda: docetur item, quæ res hic præcipuum locum obtineant: & quomodo hæc præſtent, aperitur.

DE *Rebus conſecratis* multa ſatis in illa, de Dæmoniacis, Diſputatione. Omnia nobis in præſenti negotio ſeruiunt, alia *directè*, alia *indirectè*. *Indirectè* illa, quibus demonſtratum eſt *res illas* valuiſſe ad morbos pellendos; catenas diſſoluendas: abigendas locuſtas: intumeſcentis maris fluctus frangendos: aliaque his ſimilia: directè verò, quæ docuerunt ijſdem vim Dæmonibus eſſe allatam. 1.

Et hoc quidem egregiè præſtant, quæ pro Dæmonum ex humanis corporibus eiectione dicta ſunt; ſed maximè exempla, quibus eoſdem locis pulſos, & in fugam conuerſos docuimus; exempla, inquam, Sicæorum Archimandritæ, Theodori; qui benedictæ aquæ aſperſione, domum à Dæmonum infeſtatione liberauit: & Sacerdotum, qui ex Moguntinenſi agro Dæmonium, quod iam tribus annis magnas attulerat moleſtias, eadem luſtrali aqua profligârunt. 2.

Poterant hæc ſatis eſſe pro præſenti argumento. Quia tamen hic etiam quædam difficultatem habent; illa non prætereunda; ſed diſcutienda exiſtimamus. In his primum eſt; An hic Dæmones fugam ſimulent; an potius cogantur *Rebus conſecratis*, vt inuiti, diſcedant. Alterum eſt; Quænam *Res conſecratæ*, maximè ad Dæmones locis proſcribendos valeant. Tertium, *Quomodo* illæ Spiritus in fugam conuertant; an vno atque eodem omnes; & rurſus *eodem*, quo Crux atque Reliquiæ, de quibus præcedentibus Capitibus. 3.

De primo illo ſic ſtatuimus: *Dæmones non hic fugam ſimulare, & ad ſuperſtitionē fuga inuitare*; ſed *Rebus ſacris*, inuitos pelli, & in fugam 4.

conuerti. Docemus duabus rationibus. Prima sumitur ex rebus, quę vsu *Rerum consecratarum* sunt perfectæ: altera ex modo, quo res consecrantur.

5. *Primam sic formamus*. Non minus est verisimile, *Rebus consecratis*, verè, & non tantùm, pro Dæmonum voluntate, Dæmones locis proscribi, & in fugam conuerti; quàm ijsdem, & non pro Dæmonum voluntate, res aliquas præclaras & vires naturæ superantes, esse perfectas: Sed aliæ multæ præclaræ res, *Rebus consecratis* perfectæ sunt, quæ pro Dæmonum voluntate fieri non potuerunt; Non igitur, pro sua voluntate, Res sacras fugiunt; sed inuiti in fugam conuertuntur Dæmones.

6. Tria hic, tanquam certa, constituimus, quartum ex his, pro nostra sententia inferimus. Ponimus res magnas vsu *rerum consecratarũ* esse perfectas. Ponimus illas nec Dæmonum opera, nec pro Dæmonum voluntate esse perfectas. Ponimus non aliam esse rationem fugæ Dæmonum, & operum, quæ *Rerum consecratarum* vsu sunt perfecta. Ex omnibus concludimus, Dæmonibus vim *rebus consecratis* afferri, dum fugiunt; & à locorum infestatione desistunt. Docemus singula.

7. *Primum probant innumera propemodum*, alias à nobis allata, qualia sunt, quòd *oleo consecrato* plurimis infirmis sanitatem restituerit Sanctissimus Hilarion; vt in eius Vita refert B. Hieronymus; quod *consecrato sale* idem præstiterit S. Monegundis, teste Gregorio Turonensis in eius Vita: quod *lustrali aqua* Aphrates quidam, cuius Theodoretus vitam, resq; gestas describit, innumerabilium locustarum multitudinem abegerit; fregerit *eadem* intumescentes maris fluctus S. Germanus, quemadmodum Venerabilis Beda testatur, lib. 1. cap. 17. historiæ Anglicanæ: & catenas, quibus quidam constricti tenebantur, dissoluerit Euernoldus, Rateburgensis Episcopus, vt scribit Krantius lib. 5. Vandaliæ: & tantùm non mortuum pristinæ sanitati restituerit B. Chrysostomus, teste Metaphraste 13. Nouembris, &c.

8. *Quod verò hæc pro voluntate Dæmonum, eorumq; opera facta sint*, quis dixerit? Ea est ratio miraculorum, vt virib. Dæmonum nulla ratione fieri possint. Vel Dæmonum igitur opera hæc non sunt; vel miracula non sunt.

9. Miracula forsitan Dæmonum opera fieri possunt? Non possunt. Hic Theologorum omnium sensus est, & consensus. Naturæ vires illa superant. Naturali igitur virtute, qua sola instructi sunt Dæmones, fieri nequeunt.

Mira-

Miracula fortè non sunt, quæ recensuimus? Quidni essent? Totius antiquitatis opinione; totius Ecclesiæ sententia, pro miraculis habita sunt. Et non nisi diuina virtute illorum pleraque (ne omnia dicam) fieri potuerunt: Illa igitur, si non omnia, miraculi loco habenda. 10.

Possint Dæmones locustas abigere: possint intumescentes maris fluctus frangere: possint catenas dissoluere: An possunt cæcis restituere visum? ad vitam reuocare mortuos? mox pristinæ sanitati restituere ægros? Non sit in terris potestas, quæ cum ipsorum conferri queat; tanta tamen non est, vt omnia, quæ vsu *Rerum consecratarum* perfecta sunt, possint. 11.

Cùm igitur hæc *Rebus consecratis* perfecta sint; similiaq; fiant quotidie, cur negatur *earundem Rerum* virtute fugari Dæmones? *An non in eodem prodigiorum genere* (quod tertio loco probandum est) *sunt omnia*? An maius opus, Dæmonum proscriptio; quàm aut vinculorum disruptio, aut mirabilium morborum curatio? aut mortuorum ad vitam reuocatio? 12.

Maius opus non est Dæmonum profligatio, multo illa sunt maiora. Et siue maius sit, siue minus; in eodem certè cum illis genere est. Quemadmodum illa naturalibus rerum viribus non perficiuntur; ita nec Dæmonum proscriptio. 13.

Profectò, quemadmodum amens necesse sit, qui dum prodigia hæc vsu *Rerum consecratarum* fieri videt, non agnoscit *Rerum consecratarum* virtutem; ita potest non esse amens, qui cùm illa virtuti *Rerum consecratarum* tribuit, solam Dæmonum proscriptionem excipit, & ad hanc nihil credit valere *Res consecratas*; quæ tamen, vt ad hunc finem valeant, singulari studio benedicuntur & consecrantur. Hæc pro primo argumento. 14.

Secundum argumẽtum sic constituimus. Nullus potest, aut debet superstitiosum existimare, si quod à Deo petitur obtineatur, & effectum suum consequatur: At à Deo petitur; vt *Res consecratas* valere velit ad Dæmones profligandos: atque mox obtinetur: Non igitur superstitiosum existimare Dæmones *Rebus consecratis* proscribi. 15.

Hic dubium non est, peti *à Deo*, vt Res, quas in vsum generis humani condidit, *velit valere ad profligandos Dæmones*. Quid habet aliud orationis forma, qua benedicuntur? *Oremus*, inquit Sacerdos, (in cõsecratione salis & aquæ) *vt creatura tua mysterijs tuis seruiens; ad abigendos Dæmones, morbosq; pellendos, diuina gratiæ sumat effectum.* Et, in consecratione Agnorum Dei, *Vt à te benedicti, virtutem accipiant, contra omnia diabolica tentamenta*, &c. 16.

17. Dubium item non est, effectus, quos ad *Res sacras* fieri oratione à Deo contendimus, *ad Rerum ipsarum vsum plerumq; consequi.* Adhibetur aqua non consecrata infirmis; & non sequitur sanitas: adhibetur Dæmonibus; mouentur nihil. Adhibetur *eadem*, oratione Sacerdotis, *benedicta* iisdem infirmis; & sequitur sanitas. Adhibetur Dæmonibus; & rugiunt, magnisque clamoribus editis, in fugam conuertuntur.

18. An verò potest superstitiosum esse, vel credere Rebus *consecratis* hæc fieri? vel ad hos effectus producendos *res consecratas* adhibere? Cui vel per somnium hoc in mentem venire potest? Quoniam cùm rogatus est Deus, vt *Res consecratas* velit valere ad Dæmones profligandos, quando iam consecratis Dæmones proscribuntur; omnino credendum est, & Deum *velle* ipsas ad hoc valere, & nullum peccatum esse, *credere valere*.

19. Nec vlla hic superstitionis suspicio potuit in mentem venire Catholicis, dum in hunc finem *Res* consecrant, quoniam Res sensibiles, etiam ad effectus Spirituales, atque supernaturales valere posse, Sacrarum literarum authoritate instituti nouerunt. Sciebant in veteri lege *aquam à sacerdotibus maledictam* prodere, miris modis, crimen adulterij. Hoc à Deo Iudæorum gens instituta obseruabat. Numer. 5. Sciebant in noua reperiri *piscinam*, quæ ab Angelo mota, sanitatem pristinam, primum ipsam ingredienti restituebat. Ioan. 5. Sciebant *radicem à Salomone monstratam* valuisse ad expellendos ab obsessis corporibus Dæmones. Sciebant ad idem valuisse *fumum à piscis iecore* excitatum: quod ab Angelo didicerat Tobias. Tob. 6.

20. Promisit Deus discipulis suis; quòd, *si quid in nomine eius peterent, voti fierent compotes.* Ioan. 16. Ponamus nullam promissionem factam discipulis; rogauerint ipsi Dominum; vt si quid in Christi nomine peterent, consequerentur. An si postea in Christi nomine quid *petiuissent*, & obtinuissent; fuissent superstitiosi? Fuissent superstitiosi, si *credidissent* preces in *nomine Christi* factas, esse efficaces? postquam etiam earum efficaciam rebus ipsis essent experti? Annon simile est, quod de *Rebus consecratis* credimus?

21. Similius est, quod de Gedeone legimus; Iudicum 6. Huic occupato in excutiendo frumenta, apparuit Angelus, libertatem populo Iudaico promittens, *se duce futuram*. Ille de promissione fieri certior petit Sacrificio, Angelo offerendo. Quæritur, An postquam quod oratione optabat fieri, consecutus est, peccauit, vel quando *credidit* per se victoriam obtinendam; vel quando victoriam *obtinuit?* Quis peccasse dicet?

Magis

Magis ad rem facit, quod addimus. Piscina fuit Hierosolymis, quæ sanitatem primum ipsam ingredientibus præstabat, eo, quo ipsam Angelus nouisset, tempore. Ponamus ita esse, vt hanc virtutem aliorum oratione obtinuerit(neque enim hoc impossibile) quærimus nunc, Vtrum criminis rei fuissent, qui vel credidissent sanitatem hoc se, baptismo consecuturos, vel ad sanitatem obtinendam aquas fuissent ingressi? Quod peccatum? Et in *Rebus consecratis* peccatum? 22.

Addimus quartum, quod proximè accedit ad *Res consecratas*. Salomon monstrasse dicitur radicem, quæ naribus obsessorum admota, quoduis Dæmonium pellebat. Ponamus Regem hoc à Deo obtinuisse. Neque enim virtus illa radici inesse potuit. Quid inde? Omnesnè, qui vel radice postea vsi sunt, vel vsum radicis crediderunt esse licitum, fuerunt superstitiosi? Quis credet? Et superstitiosi sumus Catholici, dum *Rebus consecratis* vtimur, & vtendum censemus? 23.

Non potest non omne peccatum in Deum redundare, si quod à Catholicis hic committitur, siue *credant Rebus consecratis* Dæmones pelli; siue ijsdem Dæmones pellant. Ipsi omnino extra omnem sunt culpam. Omnis quæ hic est, Dei est. Quid ita? quia antequam Res consecratæ essent, ijs vti noluerunt, quod non ignorarent talem vim rebus naturalibus non inesse: postquam consecratæ fuerunt, & vt ad Dæmones profligandos valerent, à Deo petiuerunt, vsi sunt: quid potuerunt aliud concludere, quàm orationem suam apud Deum locum habuisse? placere Deo, vt contra Dæmones *consecratis Rebus* vtantur? placere, quod hanc de Rebus consecratis habeant opinionem? 24.

Fortè dicitur, orationem ipsorum apud Deum locum habere; Deumque esse, qui *per se* ad ipsorum preces Dæmonibus discessum imperat, nihil ad hoc conferentibus *Rebus consecratis*. At dici hoc non debet, omnino enim, si sine crimine, de *Rebus consecratis*, quod sentiunt, sentire nequeunt; omnino si *rebus consecratis* quod faciunt, facere nequeunt; omnino, inquam, oportet Deum ipsorum desiderio non satisfacere. Quare? quia cùm per *Res consecratas* illa sibi tribui postulauerint; aliter, quàm per ipsas fieri, non possunt non sibi persuadere. 25.

Fortè dicitur, hic, vt alias, aliquando, malorum desiderio Deum facere satis; & mala permittere petentibus mala. At quis vnquam, quod vniuersa Ecclesia postulat, peccatum dixerit? Quando etiam Deus prauo alicuius communitatis desiderio satisfecit? 26.

Sed

Sed & quando prauis quorundam desiderijs satisfecit; non ita satisfecit; vt ipsos ad peccandum inducat; in peccato confirmet; ad peccatum promoueat; quæ tamen his necesse est fateamur, si malo nostro voto, in profligatione Dæmonum, ad *Rerum consecratarum* vsum satisfecit. *Hactenus de primo.* Nunc *quæ res* ad Dæmones profligandos faciant, videamus.

27. *Rerum consecratarum genera sunt* varia, sed ad *Tria* prima reuocari posse videntur. Quædam ad cultum diuinum pertinent, & ad hunc finem consecrantur; quædam vsum habent in Sacramentorum administratione: quædam vsibus hominum, extra Sacramentorum administrationem, deseruiunt.

28. Posteriores hæ duplicis generis sunt. Aliæ pro hominum incolumitate, & ad pellendos morbos consecrantur: aliæ, vt aduersus Nequam spiritus sint arma, atque præsidia. Hæ rursus, vel arcent Spiritus, ne accedant & molesti sint; vel ipsos inde, vbi sunt & molestiam pariunt, abigunt.

29. Hæc *rerum consecratarum* genera, sed quæ ad Dæmones proscribendos faciunt? Respondeo, *Omnes Dæmonibus exosas esse: alias tamen alijs magis*: quamobrem alijs, præ alijs, contra Dæmones confligendum.

30. Exosæ sunt, *quæ ad diuinum pertinent cultum.* Primùm hoc nomine, quòd *consecrata* sunt. Rerum sacrarum hostes sunt Dæmones. Deinde quòd harum vsus ipsis seruire non possit; qui ante consecrationem ipsis liber esse potuit. Tertiò quod diuinus honor ijs perficitur; cuius non minores, quàm ipsius Dei, sunt aduersarij.

31. Exosæ sunt, *quarum vsus est in Sacramentis*: ob easdem causas; veruntamen non solas. Hoc etiam nomine displicent, quòd instrumenta quædam sint, & pharmaca; quibus cælestis Samaritanus vulneribus mortalium medetur, animarumque salutem (quam impedire semper desiderant Dæmones) promouet.

32. Exosæ sunt illæ tertij generis, *quas petimus à Deo prodesse nobis, ad incolumitatem & morbos pellendos.* Quia præterquam, quòd consecratæ sint, & Dæmonibus subtractæ; etiam suos effectus sæpissimè consequuntur; quos quia ægrè conspiciunt Dæmones; meritò causas detestantur, & execrantur à quibus illi proficiscuntur.

33. *Postrema deniq;* non possunt non exosæ esse. Cùm enim in hunc finem consecratæ sint, vt aduersus Dæmones arma sint, possuntne Dæmonibus esse gratæ?

34. Quin verò, quia hoc *fine* consecrantur, his maximè in lucta, contra

contra Dæmones, vtendum censemus; non similiter reliquis. Hæ proprium suum hic videntur habere vsum: reliquæ non item, vt ob id non tantum in his, quàm illis præsidij ponendum sit.

Et inter has præferendas existimamus: in præsente negotio, illas; quibus, vt Dæmones ijs, quibus locis degunt, discedant, rogatus est Deus. Ex quarum genere sunt *Aqua benedicta*, atque *Cereus*, qui Purificatæ Virginis Matris festo consecrari solet. Has maximè in hac, contra Nequam Spiritus pugna, seruire docent formæ, quibus consecrantur. Cùm consecratur Aqua, rogatur Deus, vt *Elemento huic virtutem suæ benedictionis velit infundere: vt creatura mysterijs eius seruiens, ad abigendos Dæmones, diuinæ gratiæ sumat effectum; vt quicquid in domibus, vel in locis fidelium, hæc vnda resperserit, careat omni immunditia, liberetur à noxa: Non illic resideat Spiritus pestilens, non aura corrumpens; discedant omnes insidiæ latentis inimici: & si quid est quod aut incolumitati inhabitantium inuidet, aut quieti; aspersione huius Aquæ effugiat: vt salubritas per sui nominis inuocationem expedita, ab omnibus impugnationibus sit defensa.* In benedictione autem Cerei petitur; vt, *per Ceræ sanctificationem, Dominus conterat Diabolum, & disperdat de cunctis habitationibus colentium Deum: de basilicis, de domibus; de angulis, de refectorijs, de lectulis, de vniuersis locis, in quibuscunque Deo famulantes habitant, & requiescunt; dormiunt, vigilant, ambulant & consistunt. Nec audeat ille malignus Spiritus inquietare ampliùs, vel pauorem immittere, super eos quos Sancti Chrismatis sui vnctione fecit esse munitos.* Ita libri Rituales. 35.

Hinc fuit, vt *harum Rerum* frequentissimus vsus sit apud Catholicos, ijs *locis atq; temporibus*, quibus plerunque Dæmones molesti esse solent, apud morti vicinos, vbi tempestates excitantur: vbi Spectra locis sunt infesta, &c. 36.

Sed ad *modum* veniamus, quò *Res consecratæ* contra Dæmones valere existimantur. Hic primùm quæritur, Eodémne valeant, quò Crux atque Reliquiæ, de quibus præcedentibus Capitibus? an alio aliquo? Deinde, Vtrùm ipsæ inter se, vna atque eadem ratione? 37.

Ad prius dicimus, has *directè*, atque *per se* aduersus Dæmones valere; illas non item. Non hic Reliquiarum vsus est, vt Dæmones profligant: non Crucis; sunt illæ pignora Sanctorum, quos Deus honorat. Est hæc index beneficij, nobis in ipsa comparati. At *per se* ad Dæmones profligandos *Res consecratæ* institutæ sunt; consecratæ sunt. 38.

39. Alterius ex *Rerum Consecratarum* distinctione pendet solutio. Sed & inter has, illæ, quas maximè seruire hic diximus (*aquam-benedictam cum Cereis intelligo*) non eodem modo contra Dæmones valent, seruit aduersus ipsos *Aqua* tanquàm instrumentum virtutis diuinæ, seruiunt *Cerei*, vt instrumenta, atque signa; quemadmodum alio loco docebitur.

40. Et quia vtraque, vt instrumenta seruiunt; hinc si effectus suos consequi debent, vsus ipsarum necessarius est: atque ipsa *per se propriè* non sufficiunt. Quia verò *Cerei* etiam signa sunt, oportet vt ardeant, si perfectè id, cuius signa sunt, debent significare. Sed de hoc alias.

CAP. LXX.

De Exorcismis, & Consecratione, atque Benedictione locorum aduersus maglignantium Spirituum infestationes atque molestias.

1. DE Exorcismo, qui ad profligandos Dæmones adhibetur, duo potissimum examinari possunt. Primum, An reuera ad Dæmones, locis suis pellendos valeat. Alterum, An quæ in ipso à Catholicis assumuntur, superstitiosa sunt & perniciosa. De vtroque plurima dicta sunt in illa, de Dæmoniacis, Disputatione, quæ quia hoc loco seruire possunt omnia, nihil hic de *Exorcismo*. Verùm, quoniam præter Exorcismum, alia ratio est, Dæmones partim à locis arcendi: partim ex locis proscribendi: quæ ad Exorcismum proximè accedit, operæ precium fecerimus, si vires eius inquiramus, atque ipsam ab Aduersariorum calumnijs vindicemus.

2. Illam quidam Rituales libri continent, & *quinque* partibus concludunt. Hæ sunt, diuini auxilij Imploratio, Psalmorum, vt vocant, Gradualium recitatio: lectio Euangelij; Thurificatio, siue incensum; & Conclusio.

BENEDICTIO DOMVS NOVÆ aut Dæmonibus infestæ.

℣. *Adiutorium nostrum ✠ in nomine Domini.*
℟. *Qui fecit cælum & terram.*

Oremus

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui Sacerdotibus tuis, præ cæteris, tantam gratiam contulisti, vt quicquid in tuo nomine dignè perfecteque ab ijs agatur, à te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam; vt quod modo vsitaturi sumus, tu visites; & quicquid benedicturi, bene ✠ dicas, & ad ea, quæ acturi sumus, dexteram tuæ potentiæ extendas: sitque ad nostræ humilitatis ingressum & introitum Sanctorum tuorum meritis, fuga Dæmonum: & Angeli pacis ingressus, Amen.

Hic quod damnetur nihil est. Dubium non est *Sacerdotibus, præ cæteris hominibus, gratiam esse collatam.* Docet B. Chrysostomus libr. de Sacerdotio, *Sacerdotes Principibus atque Regibus magis esse reuerendos. Nihil esse purpuram, nihil diadema, nihil vestes aureas: Omnia hæc vmbras esse, & vernis flosculis leuiora, si cum Sacerdotij dignitate conferantur.* 3.

Dubium non est credi posse, *à Deo agi, quidquid in Dei nomine à Sacerdotibus dignè perfecteq; agitur.* Diuina id probant hæc eloquia. *Non vos estis, qui loquimini; sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur vobis.* Matth. 10. *Qui vos spernit, me spernit; qui vos audit, me audit.* Luc. 10. *Saule, quid me persequeris?* Act 9. *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus?* 2. Cor 13. &c. 4.

An malum fortè, quòd Deum rogamus, vt *visitare atque benedicere dignetur, quod nos visitamus atque benedicimus?* Si hoc facit; quod malum est, si vt faciat, rogamus? Facere verò iam dicta docent. 5.

An malum, quod *fugam poscimus Dæmonum?* At dedit potestatem fugandi; docuitque fugandi modum. At igitur hic nullum crimen, aut non sine crimine Deus. 6.

An malum, quòd *Angelorum petimus ingressum?* At hunc petimus, vt Dæmonum conatibus illi obsistant. Aut igitur fuga Dæmonum petenda non est; aut, vt nobiscum sint Angeli pacis, licet petere. Si, quemadmodum Psal. 33. dicitur, Deus *immittit Angelos in circuitu timentium eum: & eripit eos,* quod malum, si Angelorum auxilium poscimus? Si *Angelis suis* (Psal. 90.) *mandauit de nobis, vt custodiant nos in omnibus vijs nostris,* vt custodiant in certis locis petere nō 7.

possumus? Perpetuum bellum contra malos Spiritus gerunt Angeli boni, teste Origine, super illud Christi, *An putas, quia non possum*, &c. & peccamus, dum vt nostri causa hoc suscipiant, rogamus? Denique quantum & hic & in alijs rebus Angeli possint, nemo ignorat. Nota est B. Augustini sententia: *Vnaquaque*, inquit ille (l.83. qq quæst. 79.) *res visibilis in hoc mundo habet Angelicam potestatem sibi propositam*. Et (8.) super Genesin ad literam cap. 24.) *Angelis*, inquit, *Deo subditè fruentibus, & Deo beatè seruientibus, subdita est omnis corporea creatuura; omnis irrationalis vita; omnis voluntas vel infirma, vel praua, vt hoc de subditis vel cum subditis agant, quod naturæ ordo poscit in omnibus, iubente illo, cui subiecta sunt omnia.*

8. Displicet fortè, quòd *Sanctorum meritis* hæc petuntur. Verùm displicere hoc non debet. Quanta, & quot beneficia genti Iudæorum Deus contulit, propter merita Patriarcharum, Abraham, Isaac, & Iacob? An Sanctorum noui Testamenti merita cum horum non conferenda?

9. Displicet, quòd benedictionem diuinam postulando *Crucem formemus*? At *Crucis* vsus in omnibus benedictionibus iam olim fuit receptus. *Hoc signo Crucis*, inquit B. Augustinus, Serm. 119. de Tempore, *consecratur corpus Dominicum, sanctificatur fons Baptismatis: initiantur etiam Presbyteri & cæteri gradus*. Idem Tract. 118. ad finem ca. 10. Ioannis: *Signum Crucis*, inquit, *nisi adhibeatur siue frontibus credentium, siue ipsi aquæ, qua regenerantur; siue oleo, qua Chrismate vnguntur, siue sacrificio, quo aluntur; nihil eorum ritè perficitur*. Sed de *Crucis* signo alias plura.

10. *Versus verò, qui Orationi præponitur*, & quo *Adiutorium Dei, qui fecit cælum & terram petitur*: nullo modo potest displicere. Tanto iustior est, quanto certiùs nobis constat, & sine Dei auxilio nihil nos posse; & opem Dei non defuturam omnibus eandem, in quacunque necessitate, implorantibus. Quid, quòd in hunc optimè conueniat, quod de simili (*Deus in adiutorium meum intende*) habet Cassianus? Coll. 10 cap. 10. *Ad omnem statum*, inquit, *ad vniuersos incursus propriè satis & competenter aptatur. Habet siquidem aduersus discrimina inuocationem Dei, habet humilitatem piæ confessionis, habet solicitudinis ac timoris perpetui vigilantiam, habet considerationem fragilitatis suæ exauditionis fiduciam, confidentiam præsentis semperque adstantis præsidij*. Hæc Cassianus. Apud quem plura, quæ ad eius commendationem faciunt, licebit legere.

11. Quod autem Versus *hic diuidatur*, & priorem eius partem Sacerdos dicat, posteriorem circumstans populus, nihil ipsi detrahit.

Nec

Nec in nobis id debet reprehendi. Exemplum Seraphim Angelorũ in hoc ſequimur, de quibus Iſaias Propheta c. 6. quod *clamabant alter ad alterũ, & dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Exercituum.* Probamus inſtitutum S. Ignatij, à quo Orientalis primùm, deinde Occidentalis Eccleſia habet, quod & Pſalmi & Dei laudes per Antiphonas *alternatim*, dicantur, teſte Nicephoro, l. 13. c. 8. Atque hactenus de prima parte.

SECVNDA PARS.

Hæc tres, vt ita dicam, habet proceſſus: quorum ſinguli *quatuor* potiſsimum abſoluuntur actibus. Recitatione quinque Pſalmorum Gradualium; Oratione dominica: Poſtulatione; & aquæ benedictę, per domum, vel locum Aſperſione. De quibus ſic liber Ritualis. *Deinde Sacerdos incipiat Pſalmos Graduales, & proſequatur quinq; primos? aquam benedictam aſpergendo per loca domus, quibus finitis dicatur:*

Kyrie eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.
Pater noſter. Et ne nos. Sed libera nos.

Oremus.

Domum tuam, Domine, clementer ingredere; & in tuorum tibi corda fidelium perpetuam conſtrue manſionem: & præſta, vt in hac domo nulla malignorũ Spirituum dominetur nequitia. Per Dominum, &c.

Deinde incipiat Pſalmum. Qui confidunt, *&c. cum Reliquis quatuor, & vt prius ſpargat domum aqua benedicta, quibus finitis: dicat.*

Kyrie eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.
Pater noſter, Et ne nos. Sed libera nos.
Domine exaudi, &c. Dominus vobiſcum, &c.

Oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui in omni loco dominationis tuæ totus aſſiſtis, totus operaris: adeſto ſupplicationibus noſtris; vt huius domus ſis protector, & nulla hic nequitia contrariæ poteſtatis obſiſtat; ſed virtute Spiritus ſancti, & operatione, fiat tibi hic primùm ſeruitium, & deuota libertas exiſtat. Per Dominum noſtrum, &c.

Poſtremum incipiat Pſalmum, De profundis; *& proſequatur ipſum cum alijs Gradualibus Pſalmis; interimq; aſpergat domum aqua benedicta, quibus completis dicat.*

Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.
Pater noster. Et ne nos. Sed libera nos.
Domine exaudi, &c. Dominus vobiscum, &c.

Oremus.

DEus, qui in omni loco dominationis tuæ dedicator assistis: exaudi nos, quæsumus; vt inuiolabilis huius domus permaneat bene ✠ dictio: & beneficia tui muneris vniuersitas, quæ supplicat, mereatur. Per Christrum, &c.

12. An hic aliquid superstitiosum, & Christiano homine indignum? *Psalmorum* vis magna est. *Psalmus*, ait Basil. in Psal. *animarum est tranquillitas, arbiter ineundæ pacis; cuius annutu exundantes ac tumultuariæ cogitationes se contrahunt, & conquiescunt.* Et post. *Psalmus est amicitiæ conciliator, vnio dissidentium, pacis inter hostes stabiliendæ sequester.* Et rursus. *Psalmus est profligandis Dæmonibus, & depellendis, quoddam amuletum, Angelicæ tutelæ conciliator.*

13. Et quàmuis ad id solùm valere videantur, quod postulant; dubium tamen nullum, etiam ad Dæmonum profligationem valere: vel propterea, quòd Spiritu sancto dictante sint conscripti; quem, & cuius orationem non possunt non declinare, & detestari Nequam Spiritus.

14. Sed cur hi (*Graduales*) sumuntur, & non alij? Quæro ego, cur alij sumerentur; & non hi? Non dubium, quin magnis grauibusque rationibus permota Ecclesia, *hos* præ reliquis, in hoc negotio elegerit: cur *quindecim* assumpserit: cur in *tres* classes distinxerit: cur *quinque* in quolibet actu acceperit. Sed tamen si rationes nobis deessent; res hæc iustè damnari non posset; quoniam, vt Origenes, homilia 5. in Numeros: *In Ecclesiasticis*, inquit, *obseruationibus sunt nonnulla huiusmodi, quæ omnibus quidem facere est necesse, nec tamen ratio eorum omnibus patet.*

Psalmos sequitur repetitum *Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.* Sed cur hac precandi vtimur formula? cur eadem *repetitur*? cur repetitur *tertiò*? cur *græco* idiomate? cur in *hoc negotio*? cur *ante* orationem Dominicam?

15. *Vtimur*, instituti exemplo BB. Iacobi & Marci: quorum ille Sanctissimus Christi Apostolus; hic eiusdem Euangelista. Eadem enim isti in suis Liturgijs vsi leguntur. Ab his autem per totas Orientis atque Italiæ prouincias *dulcis, & nimis salubris* (vt loquitur Concilium Valense sub Leo. 1. can. 3.) *cōsuetudo intromissa est, vt frequentiùs*

Kyrie-

Kyrie eleyſon cum grandi affectu ac compunctione dicatur.

Repetitio eiuſdem ab iiſdem. Magni autem affectus & compunctionis argumentum eſt, quemadmodum Concilium inſinuat. Fruſtra verò non fieri, & Domini in horto docet ſæpiùs repetita oratio: & Cæcus, cuius importunam, & ſæpiùs repetitam orationem præteriens reprehendebat turba Lucæ 8. 16.

Trinam repetitionem S. Thomas 3.p.q.83.a.4. putat pertinere ad gloriam Myſterij Trinitatis, aut ad triplex malum deprecandum, ignorantiæ, culpæ, pœnæ. Amalaricus Fortunatus, lib. 4. c. 1. hanc eius dat cauſam. *Dum imploramus*, inquit, *diuinam miſericordiam per Kyrie eleyſon, & Chriſte eleyſon, & iterum Kyrie eleyſon: tres articulos, aliquo modo, diuinæ Maieſtatis & Trinitatis celebramus in Eccleſia. Primus eſt ante aſſumptam humanitatem; quando Trinitas inuocabatur ſine copulatione humanæ naturæ. Secundus eſt poſt aſſumptum hominem; quando Chriſtus videbatur in terra, & nihil minus à ſuis credebatur Deus & filius Dei. Tertius articulus eſt ex eo tempore, quo voluit clarificare illum aſſumptum hominem plus quàm eſſet, quam diu mortalis erat.* Ita Fortunatus. 17.

In forma *Græcum idioma retinemus*, quia illo recepimus. Nec malè, quoniam, vt habet B. Auguſtinus, Epiſt. 178. contra Paſcentium, *ſicut Græca lingua, quod eſt Omouſion, vna creditur vel dicitur à fidelibus Trinitatis omnino ſubſtantia: ſic vna rogatur, vt miſereatur, à cunctis Latinis & barbaris vnius Dei natura: vt à laudibus Dei vnius nec ipſa lingua barbara ſit, vt à Latinis, aliena.* 18.

Sed quorſum *hoc loco*, vbi cum infeſtantibus Spiritibus nobis eſt bellum? Quorſum alijs omnibus propemodum, vbi diuina imploratur miſericordia? Non malè olim ſtatuit Valenſe Concilium, can. 3. vt ad Matutinum, ad miſſas, ad Veſperam dicatur ſæpiùs *Kyrie eleyſon*. Non malè modò faciunt Chriſtiani, quando idem nunc repetunt in horis Canonicis; nunc in defunctorum Officijs; nunc in publicis priuatiſque Litanijs: nunc ante atque poſt cibum ſumptum. Non malè facit Exorciſta, cum Spiritus moleſtantes locis eſt expulſurus, *Kyrie*, inquit, *eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.* Quemadmodum alibi non parua eius vis, ita nec parua ſperatur hoc loco. 19.

Et vim eius cum alia, tum duo exempla egregiè produnt. Notum eſt Theodoſio Iuniore Imperante, Proculo Patriarcha cum clero, & maxima vrbanæ multitudinis parte ſupplicantibus, puerum in aerem ſublatum fuiſſe: populo verò obſtupefacto, & longo tempore vociferante *Kyrie eleyſon*, rurſus dimiſſum dixiſſe, ſibi præceptum, ne in cantico ter ſancto adderetur clauſula: *Qui crucifixus eſt pro nobis*, ita Zo-

ita Zonaras,& Abbas Vrſperg. in Theodoſio. Paulus Diaconus lib. 14. Hiſto.

Idem Paulus, libro 16. auctor eſt Iuſtiniano imperante, terræ motu concuſſa Antiochia, ciues qui remanſerant, diſcalceatos omnes Litanias feciſſe clamantes *Kyrie eleyſon*: tumque apparuiſſe in viſu homini Dei cultori, qui diceret, omnibus reſiduis ſignificandum: ſuperſcriberent in liminaribus ſuis: *Chriſtus nobiſcum, ſtate*. & hoc facto iram Dei ſtetiſſe. Hæc Diaconus.

20. Optimè verò Dominicæ *oration* (vt alias propemodum ſemper) *in Exorciſmo præponitur*. Oratione enim Dominica ſumma rerum petendarum à Deo, continetur, *humilium autem Deo placuit ſemper deprecatio*. At humilis animi confeſsio eſt *Kyrie eleyſon*. Eò ipſo igitur Dei animum nobis deuincimus, & de rebus ſperatis piè præſumimus, quò ſæpiùs hanc vocem ingeminamus. Quocirca & iuſtiſsimè *Kyrie eleyſon* vſurpamus.

21. Ridetur fortaſsis, quòd *oratio Dominica* dicatur: petatur, *fiat voluntas Dei: regnum eius aduenıat: detur panis quotidianus*, *&c.* cùm omnis cogitatio noſtra eſt de Dæmonio expellendo. At voluit Dominus vt precaturi, dominicam orationem dicamus: *Cùm oratis*, inquit, *dicite Pater noſter*. Deinde oratione Dominica non *hæc tantùm* petuntur: petitur etiam, vt *liberemur à malis*: vt *non inducamur in tentationes*.

Deinde quàmuis ſolùm Dæmonum petatur proſcriptio; *tota* tamen Oratio Dominica rectè recitatur: primò, quia reuerentia, qua Deum proſequimur, efficit, vt in oratione eius nihil mutatum velimus eſſe, nihil omiſſum, nihil additum. Tum deinde, quia omnes orationis partes etiam quodam modo ad depulſionem Spirituum faciunt. *Sanctificatur* meliùs Dei nomen; quò pauciores ſunt, qui nos à bono impediunt, hoſtes. Facilius Dei *regnum* aduenit; ſi regnum eius apud nos non habeant Dæmones. Facimus promptiùs Dei *voluntatem*: ſi nullis moleſtemur Dei hoſtium inſidijs. *Panis* verò *quotidiani* nomine, nónne bonum omne continetur? aut bonum non eſt immunitas à Dæmonum moleſtia? Reliqua per ſe clara ſunt.

Iuſtiſsimè verò, quemadmodum in alijs neceſsitatibus; ita in hac, orationem Dominicam dicimus, quod hanc plurimum apud Deum poſſe credamus: *Cognoſcit Pater Filij verba*, inquit Chryſoſtomus, Ho. 14. in Matth. Et B. Auguſt. lib. 50. Homil. 42. *Septem*, inquit, *habemus obtinendæ cauſæ noſtræ, quando talis Iuriſperitus nobis preces dictauit, qui ſedet ad dextram Patris*.

An di-

An displicet *Numerus*: quòd tertiò oratio repetatur? At pro distinctione Psalmorum in *tres* classes, ter dicitur oratio Dominica. 22.
Deinde si oratio semel dicta bona, cur repetita mala? Christus nónne tertio in horto est ad orationem conuersus? Quid si honor sanctissimæ Trinitatis hîc sit propositus?

Sed & Chrysostomus, Euthymius, atque Theophilactus, in 26. Matthæi, docent hunc numerum rei veritatem, perfectionem atque constantiam solere declarare, quod sequentibus Sacrarum literarum exemplis verum esse probat Maldonatus, in 26. Matthæi. *Vas* inquit, *illud plenum omnis generis animalium, quod Petrus vidit, ter de cælo demissum est.* Act. 10. D. *Paulus ter Dominum se rogasse dicit, vt Spiritum Satanæ à se tolleret*, 2. Corinth. 14. *Petrus Christum ter negauit*: Matth. 26. *Christus Petrum ter interrogauit, Diligis me plus his?* Ioan. 20.

Deinde pro distinctione Psalmorum *triplex* subiungitur *postulatio*. Primâ *tria* petuntur à Deo. Velit clementer *ingredi domum*: Velit in cordibus fidelium constituere *perpetuam mansionem*: Velit in domo nullam *dominari Spirituum nequitiam*. Omnia *digna Deo*, *nobis vtilia pulchro ordine*. Digna Deo: *quia delicia eius esse cum filijs hominum*. Pro. 8. seruantibus sermones suos promisit fore, vt cum *Patre apud ipsos mansionē faciat*, Ioā. 14. Et hostē idcirco vicit, ne pro libidine nobis dominetur. Quàm verò omnia hæc nobis *vtilia*? Quàm etiam *pulchro ordine*? Non potest *mansionem* in nobis facere, nisi priùs ad nos ingressus. An verò postquam iam ingressus, & habitationem fecit; potest nobis dominari malignorum Spirituum nequitia? 23.

Secundâ petuntur propemodum eadem: sed præterea, vt in locis, quæ benedicuntur, *ipsi fiat sacrificium, & existat deuota libertas*. Libertas hæc mentem reuocare debet ad Deum, à quo locus ipsam obtinuit: vnde deuota dicitur. Seruitium, vt exhibeatur, dignissimum est etiam locis profanis, cum vbique Dei erga humanum genus, existant beneficia. Intelligebat hoc, qui dicebat: *In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino*. Psal. 102. 24.

Eadem complectitur ferè tertia oratio. Nec malè *sæpiùs* eadem petuntur: quia efficaciter, & pluribus petendum: quòd seriò expetitur. Addit hoc, quòd rogatur Deus, vt *inuiolabilis permaneat benedictio domûs, & vt mereatur vniuersitas bona, quæ postulat*. Hôc petitur bonorum operum exercitium: illô perseuerantia. Quia verò vtrumque bonum; vtrumque petere non malum; sed bonum. 25.

Vna, quæ in hac parte adhibetur, displicet *Aqua lustralis*. *Hac* omnia, quę hactenus commendauimus, corrumpit & deprauat. ita Ad- 26.

uersarij. Sed pro hac Aqua aliâs in illa de Dæmoniacis Disputatione tum à nobis dicta sunt multa; vt pluribus opus non sit. Tertiam igitur partem accedamus.

27. Euangelium S. Lucę continet Tertia pars, non quodcunque, sed quo historia Zachæi describitur, de quo sic liber Ritualis. *Postea in principaliori loco domûs legatur sequens Euangelium.*

Dominus vobiscum. Et cum Spiritu tuo.
Sequentia Sancti Euangelij Secundum Lucam.
Gloria &c.

IN illo tempore Ingressus Iesus perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zachæus: & hic Princeps erat Publicanorum, & ipse diues, & quærebat videre Iesum, quis esset: & non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arborem sycomorum, vt videret eum: quia inde erat transiturus. Et cùm venisset ad locum, suspiciens Iesus, vidit eum, & dixit ad illum: Zachęe, festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens. Et cùm viderent omnes, murmurabant dicentes, quòd ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum; Ecce dimidium bonorum meorum Domine, do pauperibus: & si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Ait Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est: eò quòd & ipse filius sit Abrahæ. Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat.

28. *Euangelium* hoc, præter alios, hîc duos vsus habet. Primò, hoc confirmantur Christiani, non malas esse suas, quas ad Deum, pro immunitate *domûs aut loci,* dirigunt orationes: tum deinde, ad Dæmonum valet profligationem. Docemus vtrumque.

29. Septé in vniuersum, quasi à Deo iam *dictis orationibus* petita sunt. Hæc, inquam; Velit domum clementer ingredi; velit perpetuam in nobis constituere mansionem: pellere nequitias malignorum Spirituum: concedere hîc sibi seruitium: deuotam hîc existere libertatem: permanere suam in ea benedictionem: hæcq; contingere, etiam nostris interuenientibus meritis. Omnia hęc fieri posse, & benè fieri

docet dictum de Zachæo Euangelium: ingressu, videlicet, Christi in domum Zachæi, quod significet se in ea oportere manere: attulisse suâ præsentiâ salutem: in alium virum commutatum Zachęum: & adhæc, hisque similia valuisse Zachæi pietatem.

Ad *Dæmonum* verò *profligationem* valet, *tribus de causis*. Primò, quia ipsius lectione in audientium animis excitantur actus virtutum quarundam, quarum iurati hostes & aduersarij sunt Dæmones. Deinde, quia studia & pietatem orantium accendit, quando per Christi in Zachæi domum aduentum, intelligunt non Dæmonia solùm pelli; sed mirabiles quoque fieri animorum, cum ingenti mortalium lucro, mutationes. Tertiò, quia, quæ in Euangelio dicuntur, partim filij Dei sunt verba, partim Spiritûs sancti oracula. Possuntne Dæmones æquo animo audire eius verba; qui *verbo* ipsos, dum communem nobiscum vitam ageret, eijciebat? qui in mundum venit, vt *opera Dæmonum dissoluat*? ad cuius conspectum olim se *torqueri*, magnis clamoribus testabantur? 30.

Valere ad Dæmonum eiectionem Euangelij verba, etiam inde insinuatur, quòd nedum sacra verba, sed & codices, & chartę miracula ediderunt. Narrat Gregorius Turonensis, de Vita Patrum, ca. 6. quòd cùm Auerna ciuitas incendio conflagraret, S. Gallus Ecclesiâ ingressus, diutissimè antè sanctum altare Deum exorauit; surgensq; apprehenso Euangeliorum codice, eoque aperto, obuiam se igni obtulerit, subitoque incendium extinctum sit; vt ne fauillæ quidem remanerent. 31.

Sic S. Martianus, cúm iam flamma serpens Ecclesiæ Sanctæ Anastasię appropinquaret, accepto in manus sacro Euangelio, per tegulas in tectum conscendit, precibusque & lachrymis illæsam ab incendio seruauit. Ita Nicephorus, l. 5. c. 22. Rursus Zonaras in Basilio Macedone scriptum reliquit, Rhodos libro Euangeliorum ab igne erepto illæso, fidem Christi amplexos esse. Quid pluribus opus?

Hinc non malè in Constantinopolitano 8. Can. 3. Patres, *Sacram*, inquiunt, *imaginem Domini nostri Iesu Christi, & omnium Saluatoris æquo honore, cum Libro Euangeliorum Sanctorum, adorari decreuimus. Sicut enim per syllabarum eloquia, quæ in libro feruntur, salutem consequuntur omnes, ita per colorum imaginariam operationem & sapientes & idiotæ cuncti ex eo, quod in promptu est perfruuntur vtilitate. Quæ enim in syllabis sermo; hæc & Scriptura, quæ in coloribus prædicat & commendat.* 32.

Quarta pars Thurificatione, siue incenso perficitur, de quo sic 33

liber Ritualis. *Deinde benedicitur incensum isto modo.*

Per intercessionem Michaëlis Archangeli, stantis à dexteris altaris incensi, & omnium Sanctorum Angelorum, incensum istud digneris Domine benedicere ✠ & in odorem suauitatis accipere. Per Dominum, &c.

Postea Sacerdos ponat incensum super ignem in thuribulo, & incenset domum dicendo.

Vers. Incensum istud à te benedictum ascendat ad te Domine.
Resp. Et descendat super nos misericordia tua.
Vers. Domine exaudi. Resp. Et clamor meus, &c.

Oremus.

TE Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus, pro hac domo, & pro habitatoribus eius; vt eam benedicere † & sanctificare † digneris: vt sint promtuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud: tribue etiam ijs de rore cæli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ subsidium; & desideria eorum ad effectum tuæ miserationis perducas; & ad introitum nostrum hanc domum benedicere † & sanctificare † digneris; sicut benedicere dignatus es Abraham, Isaac, & Iacob; vt inter parietes eius, & angulos eius inhabites. Per Christum, &c.

Oremus.

VIsita quæsumus, Domine habitationem istam; & omnes insidias inimici ab ea longè repelle: & Angeli tui sancti habitent in ea; qui nos in pace custodiant, & benedictio tua sit super nos semper: In nomine Patris
34. † & Filij, † & Spiritus Sancti. † Resp. Amen

Iustitiam *benedictionis incensi* hoc loco non probamus. Res sensibiles sine superstitione posse benedici copiosissimè probat Disputatio de Dæmoniacis. An peccatũ, quòd ad intercessionem *B. Michaëlis; & sanctorum Angelorum* benedici petimus? At si malum non est, nobis intercedentibus benedici, cur malum, benedici intercedentibus

bus Angelis? si verò neutrum malum est; quomodo malum est, quod vel nostra, vel Angelorum intercessione benedici postulamus? Malumné est bonum petere?

Sed non solùm crimine vacat incensi vsus: verùm etiam ad Dæmonum valet profligationem, & quidem *quintuplici* nomine. Primò, qui rogatus est Deus (an frustra?) vt velit illud ad hoc valere: Secundò, quia incensum est in genere Rerum consecratarum, quæ ex se exosæ sunt Spiritibus. Tertiò, quia per intercessionem S. Michaëlis, atque Angelorum est consecratum, quorum ob id, huius rationem habere, & cum ipso ad Dæmonum expulsionem concurrere credendum est. Quartò, quia fumus, qui inde excitatur; in vase tali, quod ad Dæmonum profligationem valet, excitatur: vt probat oratio, quâ thuribulum consecratur. Hæc ita habet. *Domine Deus, qui dum filios Israel, in deserto murmurantes, ob rebellem suam audaciam durum vastârat incendium; Aaron tunc orantem arepto de igne altaris thuribulo tibi incensum ponentem, exaudire, eosque de incendio liberare dignatus es, benedic, quæsumus, hoc thuribulum: & præsta, vt quoties thus in eo adolebitur, votum populi tui boni odoris efficias, sitq́ Fuga Dæmonum, repulsio Phantasmatum, & immundarum abscessio cogitationum. Per Christum*, &c. Quintò denique, quia vtrumque signum est rerum Dæmonibus inuisarum. Thus quidem orationis Sanctorum, quæ velut thus ad conspectum Dei, conscendit (Psalmo 140) Thuribulum verò corporis Christi. Pulchrè enim B. Aug. Hom. 6. in Apocal. Thuribulum aureum corpus Christi sanctum interpretatur. *Ipse enim Dominus*, inquit, *factus est thuribulum, ex quo Deus odorem suauitatis accepit, & propitius factus est mundo; quia obtulit se ipsum in odorem suauitatis. Vide* Innocentium III. libro 2. Mysteriorum Missæ, Capite 16. 35.

Oratio, quæ post benedictum incensum adhibetur, *duplex* est: vtraque tam iusta; quàm, quæ vtrâque petuntur, iusta. Nisi fortè displiceat, quod in tali loco, & non in consecreto habeatur. Sed aures Dei ad preces supplicium attentæ, quocunque etiam loco illæ fundantur. 36.

Conclusio breui benedictione constat: de hac ita Liber Ritualis. *Postea domum & omnes in ea habitantes benedicat dicens.*

Et benedictio Dei omnipotentis Patris, ✠ & Filij ✠ & Spiritus Sancti, ✠ descendat super hanc domum, & omnes habitantes in ea, & maneat semper. Resp. Amen.

37. Hic damnari potest nihil. Christum hic imitamur, & sanctum veteris legis Patriarcham Iacob. Ille, quando ferebatur in cælum, *eleuatis manibus discipulis suis benedicebat*, Marci vltimo. *Hic benedictionis dandæ gratia* extendens manum; dextram posuit super caput Ephraim; sinistram super caput Manasses, Genes. 40.

Adde quòd Dominus populo suo benedici aliquando, sub Sacramento trinæ inuocationis iubeat. Num. enim 6. sic habetur. *Sic benedicetis filijs Israël, & dicetis illis. Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. Ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui. Conuertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem.* Et hactenus de benedictione.

38. Hâc vel certè simili formâ vsus videtur Theodorus Arhcimandrita, qui rogatus à Theodoro, regio duce, vt domum à molestantibus Spiritibus liberaret; illam dicitur ingressus, & totam noctem psallendo, & Deum obsecrando traduxisse: atque aqua, cui benedixerat aspersisse: atque sic à Spirituum molestia liberasse. Vide Metaphrastem in Vita Theodori, apud Surium, Tom. 2.

SEQVVNTVR MODI, QVIBVS LICITVM EST contra impugnationes & molestias Spirituum purgandorum agere.

CAP. LXXI.

Esse aliquam rationem atque modum, quo viuentes possint se liberare à molestia, quam ipsis purgandi Spiritus afferunt.

1. EXpositis rationibus, quibus à Dæmonum infestatione loca liberantur; proximum est, vt modos explicemus, quibus, ne molesti sint *hominum purgandi Spiritus*, efficitur. Et breuissimè dici potest *vnum esse*: & quidem eundem cum illo, quo à molestia liberamur mendicorum, atque pauperum, qui stipē atque eleemosynam importuniùs petunt. Quis ille? *Satisfiat Spirituum desiderio.* Quod verò desiderium? Nostrâ vt operâ iuuentur à miseria? Quâ operâ? Quæ misericordiam spiret, non quæ pietatis habeat atque beneuolentiæ nihil.

2. Breuibus hic multa complector; & quia multa breuibus, explicanda, & comprobanda. Omnia verò vel ad conditionem pertinent Spirituum, qui molesti sunt; vel ad nostrum officium; vel ad opera; quibus ipsorum inopiæ subuenimus.

Conditio Spirituum illorum insinuatur esse misera, quæ aliorum auxilij indigeat, & possit subleuari. *Officij nostri ratio*, vt ipsis subueniamus; *Opera*, media sunt, quibus subleuantur. Primum hoc Capite persequemur, reliqua sequentibus. 3.

Et quidem esse quosdam Spiritus, qui hoc solùm nomine molesti sunt, vt in miserijs, quas sustinent, aliquod leuamen accipiant, extra controuersiam est; nec hoc loco probandum. quòd verò *aliorum operà iuuari possint*, quis dubitabit?

Si iuuari non possunt; cur, vt iuuentur, molesti sunt? An fortè temeritatis arguendi, atq; imprudentiæ? quasi, qui tentent, quod consequi est impossibile? At procul à purgandis Spiritibus omnis temeritas: procul imprudentia. Et vt temerè *possint* agere ipsi; vt tamen temerè quicquam agant, Deus non permittit, cuius prouidentiâ fit, quòd ad nos redeant; nostris rebus intersint; nos molestare possint. 5.

Si subsidium ipsis nullum potest afferri; ex ipsorum ne hoc est conditione, quæ postulet, vt errent solùm & viuentibus molesti sint? An ex viuentium impotentia, quibus facultas, vt subsidium præstare valeant, negata est? Prius illorum conditio non postulat: sed potiùs vt certis, definitisq; locis, quas meruerunt, pœnas luant, idque non in assumptis corporibus quibus illæ nequaquam debentur; sed in se ipsis, quæ causa peccatorum fuerunt. Si verò facultas illa viuentibus diuinitùs concessa est, Vt ab *immundorum* Spirituum vexatione se vindicare valeant: negata erit, quâ se ab *humanorum* Spirituum molestia liberent? 6.

Vnum quoddam corpus est Ecclesia, cuius caput est Christus. Vnio igitur erit, & membrorum inter se, & cum suo capite Christo, quoniam vt pulchrè Apostolus loquitur 1. Corinth. 12. *pro inuicem solicita sunt membra: &, si quid vnum membrum patitur, compatiuntur omnia.* Ad defuncti iusti, qui nobis molesti sunt, huius corporis membra quædam sunt, atq; nexibus fidei, spei, atq; charitatis nobiscum colligati: (neque enim inquit B. Augustinus li. 20 de Ciuitate Dei, ca. 9. *piorum anima defunctorum ab Ecclesia, quæ regnum est Christi, separantur*) possumus igitur ipsis compati: possumus auxiliari: possumus miseriam ipsorum subleuare. 7.

Sanctus Ephrem Syrus, cum iam moriturus esset, & viuentium pro se postularet suffragia, pulchrè ostendit defunctos viuentium suffragijs iuuari, duplici similitudine. *Videtis*, inquit, *exemplum ex particularibus Dei creaturis: veluti in fœtu vitis. Vua acerba in agro, & vinum quod in dolijs positum est, quando igitur racemus in vite viget; tunc* 8.

tunc de statu suo mouebitur, quod est immobile in domo. Vinum (subiungit) mei simile intelligitur. Cepa etiam, quae posita est in agro, cùm tempore suo virescere inceperit; arida quae in domo est germinat, Si igitur rerum foetus sic inter se consentiunt, quantò magis mortui in memorijs vestrarum oblationum oblectantur?

9. Cùm *mortui possint prodesse mortuis*, vt suo exemplo docent Elisaeus atque Abraham, quorum hic *Lazarum sinu suo excepit*; Lucae 16: ille *mortuum excitauit*, 4. Reg. 13. Cùm viui viuis, quemadmodum Apostolus insinuat, dum vult *alter alterius onera portare*. Gal. 6. Cum *mortui viuis*; vt defuncti Onias atque Hieremias probant, dum pro Israëlitarum orant populo, 2. Mach. 15. quidni *viui* poterunt prodesse *mortuis*?

10. Ad Ephes. 5. ca. vult nos Apostolus ambulare in dilectione, sicut Christus dilexit nos, *qui tradidit semetipsum pro nobis*. At Christus multis modis dilectionem suam demonstrauit: *viuens in terris profuit viuentibus*. Nam praeterquam, quòd corporis sanitatem pluribus restituit, etiam à peccatis absoluit Magdalenam, Lucae 7. Paralyticum, Matth. 9. Zachaeum, Lucae 19. Petrum, Lucae 22. Latronem, Lucae 23. Idem *mortuus profuit mortuis*; descensu suo ad inferos, quô plurimos soluit ab inferni doloribus, Actu. 2. vt illos praeteream, quos ad vitam reuocauit, & quorum aperuit sepulchra. Matth vltimo. Idem *mortuus profuit viuis*; morte siquidem vitam nobis promeruit sempiternam: & iam noster pro nobis, apud caelestem Patrem in caelis non desinit esse auocatus atque Patronus. Denique & *viuens profuit mortuis*: quando nunc puellam in domo, Matth. 9. adolescentem in via, Lucae 7. nunc Lazarum in sepulchro ad vitam reuocauit. Et nos igitur *viui*, ad Christi exemplum, quod Apostolus postulat, non tantùm *viuis*; sed & *mortuis*, possumus (si non debemus) dilectionis argumenta exhibere, atque ipsorum necessitatibus, quas patiuntur, subuenire.

11. *Amici nostri* sunt dicti Spiritus. Nihil mali cupiunt viuentibus: quin potiùs cupiunt bona omnia. Tantùm igitur abest, vt frustra molesti esse velint, vt potius de molestijs nobis inferendis nihil cogitarent, nisi spes subsidij certa ipsis esset proposita.

12. Pluribus ad hanc rem confirmandam opus non est. Ipsa, quae hîc suppetunt, exempla magnam fidem faciunt; *Exempla*, inquam, illorum, qui ad viuos redierunt; sua desideria verbis atque rebus aperuerunt, & se viuentium operâ adiutos fuisse, magnâ grati animi significatione, testati sunt. Gregor. Magnus, vrbis & orbis sanctissimus Pontifex, refert (4. Dialog. cap. 40.) animam Paschasij, quę in Thermis

Thermis Puteolanis apparuit S. Germano; ipsius Germani precibus esse liberatam. Alter Gregorius Turonensis, libr. de Gloria Confessorum, cap. 5. docet, sanctam quandam Virginem, nomine Vitalianam, iam defunctam, significasse S. Martino, se ob leue quoddam peccatum purgatorio igne expiari, à quo eiusdem precibus sit erepta.

De S. Seuerino testatur Petrus Damianus, in Epist. ad Desiderium, quòd post mortem cuidam presbytero, eiusdem cum Seuerino Ecclesiæ, apparuerit; significaritq; se ob horas Canonicas, non suis temporibus recitatas, sustinuisse pœnas purgatorias, & tandem beatorum collegio associatum.

In Vita S. Malachiæ scribit Sanctissimus Bernardus sororem precibus sancti, à pœnis purgatorijs liberatam, à quibus, vt eius precibus interuenientibus liberaretur, aliquoties ante, per visum admoneri Sanctus vir videbatur. De Bernardo verò scribit VVilhelmus Abbas, c. 10. lib. de Vita Bernardi, eiusdem precibus adiutum quendam, & societate Sanctorum in cœlo adiunctum, qui iam annum integrum pœnas easdem purgatorias sustinuerat. Et Arnulphus presbyter quidam S. Remberto; Archiepiscopo Bremensi apparuit; seq; ieiunio quadraginta dierum, quod ille pro ipso, atque ab ipso rogatus, persoluerat, pœnis purgatorijs solutum, & felicitate Sanctorum donatum testatus est. Surius Tomo 1. Sanctorum. Omitto alios plures, quorum mentio fit capitibus 75. 76. 78. &c.

CAP. LXXII.

Multis, magnisq; de causis conuenire, vt purgandis Spiritibus viui succurrant, quando excitatis molestijs ipsorum auxilia postulant.

COnditionem purgandorum Spirituum exposuimus, quidque molestia sua quærant. Nunc quàmuis libertas à molestijs, quam expetimus, nos per se vrgere possit, vt ijs subueniamus & libertate fruamur; non tamen sola illa mouere debet. Plurimæ causæ sunt, & grauissimæ; quæ, vt his Spiritibus, quibuscunque possumus modis, subueniamus, nos impellunt. 1.

Et aliæ quidem ab ipsis Spiritus sumuntur: aliæ ex nostra viuentiũ persona: aliæ ex malis, quæ Spiritus illi patiuntur: aliæ ex diuina prouidentia: aliæ ab exemplo Maiorum: aliæ ex ratione honestatis: aliæ ex fructibus, qui cum hoc pietatis studio sunt coniuncti. 2.

3. *Spirituum illa conditio est*, vt omnino misericordia digni sint, & omnibus modis opera nostra debeant iuuari. Neque enim aut Dei, aut vllorum viuentium sunt hostes: quinimò Deum diligunt super omnia, nihilque eius honore prius habent: hominum verò & diligunt, & expetunt, &, quibus modis possunt, promouent salutem atque incolumitatem. Qui igitur digni sunt beneficio; indignè illo priuabuntur.

4. *Summa eorum est necessitas.* Nam & plerunque grauissimè plectuntur, & decretas pœnas, nisi aliunde subleuentur, vsque ad nouissimũ quadrantem dependere compelluntur. Vnde & dici solet huiusmodi extrema necessitate premi. Nec malè. Pauper est enim, qui parum habet. Pauperior, qui nihil habet. Adhuc miserior, qui nihil habet, nec quæstum vllum, vlla omnino ex re facere potest. At omnium est miserrimus, qui nihil in bonis habet; & nihil quicquam ampliùs lucrari potest; & multa præterea debet, & eius seueritatis creditorem sustinet, qui dilationem nullam, nullas concedit inducias, sed seuerissimè illud vsurpat: *si non habet in are; luat in pelle.* At hæc conditio est Spirituum horum, qui ad nos redeunt.

5. Quid, quòd vel hoc nomine nostra suffragia opemque mereantur, quòd in pœnis constituti, *pro nostra salute sint soliciti, illamq; Deo suis orationibus commendent*? dignique sint nostra oratione, qui nos dignos censent sua oratione? Scio esse, qui hoc inficientur; verum vtrùm benè, vehementer dubito. Quid quæso, cur minus pro nobis orent impedit? An quia Deum nondum vident? At orabant olim pro Iudæorum gente Onias atque Ieremias 2. Machab. ca. vltimo; qui nec ipsi Deum videbant. An quia longè inferioris conditionis sunt viuentibus? Verùm hoc nihil impedit, quia etiam minimus quisque sine crimine, imò cum laude, orat pro summis Ecclesiæ capitibus. An quia grauitas suppliciorum, quæ patiuntur, sic mentem occupat, vt omnem de alijs rebus cogitandi occasionem adimat? At Epulo in inferno maiora tormenta sustinebat; qui tamen pro fratribus orabat, Lucæ 16. Et in maximis tormentis constituti Martyres, pro aliorum salute fuerunt soliciti; quemadmodum suo exemplo docet Beatus Stephanus, Actuum 7. Non est illa suppliciorum pœnarumque, quas defuncti patiuntur, acerbitas, vt vel rationis vsum impediant, vel pium voluntatis affectum perturbent, quemadmodum vel ipsa, quam pro se faciunt, oratio demonstrat.

6. Nos ipsos penitùs introspiciamus, *ex nobis quid illis debeamus*, intelligemus. Membra quædam sumus illius corporis, cuius caput Chri-

Christus est, an soli? Nequaquam. Et illi sunt eiusdem corporis membra, qui in cœlo cum Christo regnant, & qui alicubi purgatorijs pœnis, ob defectus, quos commiserunt, expiantur. Quod igitur membrorum in nostro corpore officium erga se mutuo, natura docente, discimus, id ijs præstemus, qui eiusdem corporis, sub Christo Capite, sunt membra. Quid illud? *Compatiuntur sibi mutuo*, inquit, Apostolus, *membra*: vicissim aliorum, qua possunt, ratione miseriam subleuant. Quidni igitur purgandis Spiritibus subueniamus.

Mala, quæ patiuntur hi Spiritus, etiam nos impellere debent ad hoc officium ipsis præstandum. Tanta enim ab ijs, qui partim viderunt, partim experti sunt, ea quorundam esse prædicantur, vt humana oratio illorum magnitudinem assequi nequeat. *Illum transitorium ignem*, inquit B. Gregorius in Psalm. 3. Pœnitentialem, *omni tribulatione præsenti existimo intolerabiliorem*. Et B. Aug. in Psalm. 37. *Quamuis*, inquit, *salui fiant per ignem, grauior tamen ille ignis erit, quàm quidquid potest homo pati in hac vita*. Et Beda in eundem Psal. *nulla putat esse supplicia Martyrum, vel latronum cum purgatorijs pœnis conferenda*. Similia docent Anselmus in 1. Corinth. 3. & D. Bernardus, sermone de obitu Humberti. Igitur si in hac vita mortali naturaliter condolemus reis, alioquín nobis infestis, in quos publica iustitia seueriùs animaduertit; vel cani quoque, vel alteri bestiæ indigniùs tractatæ; magna nos ratio vrget; vt Spiritibus illis magno spiritus affectu compatiamur; operamque, quam à nobis efflagitant, fideliter impertiamur. 7.

His accedit, quòd hoc officij genere *diuinæ voluntati satisfieri* credi debeat. Cùm enim non nisi singulari diuinæ prouidentiæ consilio Spiritus ad viuos redeant; & hoc fine; vt viuentium subsidia impetrent, atque à pœnis, quas sustinent grauissimas, eripiantur, redeant: an non, qui ipsorum miseretur, diuinæ voluntati satisfacere credi potest? 8.

Maiorum studium hic multis & magnis argumentis se prodit, & nos vrget. Res luce meridiana clarior est: tantoque plus ponderis apud nos habere debet; quantò iam pauciores sunt, qui Maiorum exemplis insistunt. Nam etsi Sectæ admodum inter se sint dissectæ; ad vnum tamen omnes in defunctorum perniciem conspirasse deprehenduntur; nec quicquam præsidij defunctis impertiuntur; nec alios pacatè impartiri sinunt. 9.

Virtutũ etiam officia (in quibus honestatis ratio consistit) *hic plurima concurrunt. Sed quarum quæso? Fidei* quod contra nostrorum tempo- 10.

 rum

rum Hæreticos, purgatorias pœnas, rebus ipsis, testemur. *Spei*, quam de diuina clementia hic concipimus, & nostra opera alijs pro futura confidimus. *Charitatis*, quam hoc officij genere proximis, maximè indigentibus, impendimus. Denique aliarum *quarumcunque* virtutum, quarum opera defunctorum causa suscipimus.

11. *Quantus verò ex his, ad nos fructus?* sed præter illum, insignis quoque retributionis spes excitari potest. Omnino nobis polliceri possumus, quòd quam vicem viui nos mortuis; eandem nobis mortuis viui sint præstituri, secundum illud. *Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Luc. 6. Vt interim taceam, quòd hac re etiam eos nobis mirè deuinciamus, pro quibus suffragia facimus; & sperare possimus, quòd nos commendatissimos habituri sint in cælis, quibus vt à supplicijs eriperentur, authores fuimus in terris.

12. Possem pro hoc argumento Sanctorum Patrum plures proferre sententias. Sed pro omnibus vna suffecerit D. Augustini, qui in lib. de Cura pro Mortuis, ca. 4. sic loquitur: *Non sunt prætermittendæ supplicationes pro Spiritibus mortuorum; quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica societate defunctis, etiam tacitis nominibus quorumque, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia: vt quibus ad ista desunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati, vel amici, ab vna ijs exhibeatur pia matre communi.* Ita Augustinus.

13. Forsitan negatur fieri posse, *vt vnus alterius in se onus suscipiat*, & quas alius promeritus est, liberè pœnas sustineat. At negare hoc non debet Christianus homo. Quemadmodum in naturalibus pes non sua tantùm; sed oculorum quoque causa, munere suo fungitur: nec rursum, quod oculi vident, id ad illorum propriam, sed ad communem membrorum omnium vtilitatem referendum est: nec denique quod in familia ritè instituta vnusquisque industria sua conficit, istud velut peculium in proprium cõmodum seorsum seponit; sed in communem omnium vsum, in medium adducit; ita, in Ecclesia quoque, mystica membra sibi inuicem deseruiunt, mutuasque sibi inuicem operas præstant.

14. Agnouit hoc optimè sanctissimus Paulus. Vnde ad Rom. 15 bona à Iudæis conuersis facta docet profuisse Gentibus. Si, inquit, *Spiritualium eorum Participes facta sunt gentes; debent & in carnalibus ministrare ijs.* Et ipse, veluti communis omnium fidelium præceptor, & Doctor Gentium, perpessiones suas docet alijs prodesse. *Gaudeo*, inquit ad Coloss. 1. *in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionibus Christi, in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Deniq; ad similia

miliа studia hortatur Ephesios, & in Ephesijs Christianos omnes. *Estote*, inquit ca. 5. *imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione sicut Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis.* Vult dicere: Quemadmodum mystici corporis caput, Christus Iesus, ardenti charitate motus, pro membris suis semetipsum tradidit; ita vnumquodque eiusdem membrum, pro altero sese tradat, oportet.

Pronior est Deus ad miserendum, & promeritam pœnam condonandum, quàm ad condemnandum, vel puniendum. *Misericordia eius super opera eius.* Psal. 144. *Magnificata est*, inquit idem Propheta, Psal. 56. *vsque ad cœlos misericordia tua, & vsque ad nubes* (quæ infra cælum sunt) *veritas* (& iustitia) *tua*. Sed exploratum est eundem non ob propria tantùm, sed etiam ob aliena flagitia, multos sæpè calamitatibus inuoluisse, & inuoluere quotidie. Ob peccatum *Dauid*, septuaginta Iudæorum millia pestilentia extinxit, 2. Reg 24. Ob vnius Acham sacrilegium tria eiusdem populi millia in fœdam fugam conuertit; Iosue 7. Ob vnius *Ionæ* fugam nautas cum cæteris vectoribus multum diuq; tempestate iactauit; Ionæ 1. Ob *Pharisæorum* in Christum peccatum totam Iudæorum gentem innumeris cladibus oppressit, &c. Si ergo Deus Opt. Max. hæc atque similia mala irrogat insonti, propter alterius scelera; cur pœnam temporariam iusto, vel etiam iniusto propter vltroneam alterius satisfactionem non condonet? 15.

Ob insignem *Abrahæ* pietatem, pepercit Deus Loth, & Abimelech; Genes. 19. & 20. paratumque se declarat ob *decem tantùm iustos*, omnibus Sodomitis & Gomorrhæis, eorumq; vicinis parcere; Genes. 8. Ob insignem *Dauidis* religionem, pepercit Salomoni; 3. Reg. 11. Propter Apostoli *Pauli* charitatem, ducentis naufragis animabus; actuum 28. Propter *Moysis* intercessionem, toti Israeli; Exod. 32. Propter *offerentium* fidem. Paralitico vtriusque hominis sanitatem præstitit; Matth 9. Denique, ipse inquit, Ezech. 22. *quæsiui virum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me, pro terra, ne dissiparem eam.* Cùm hæc igitur Dei beneficia admittantur; cur negatur eius beneuolentia, in temporalium pœnarum; quas alij pro alijs in se suscipiunt, condonatione? Cur negatur piè defunctorum viuentes posse in se onera suscipere? pro ijsdemque satisfacere? 16.

Quantum possint proborum, sanctorumque hominum merita, pulchrè ostendit Beatus Chrysostomus, Homilia 2. in Psalm. 50. *Sanctus Dauid*, inquit, *non solùm cùm in corpore esset, placuit Deo; sed & post mortem suam viuis inuenitur præstitisse solatium. Contigit namque* 17.

Ezechiæ Regi, inimicas in temporibus Iudæorum gentes circumuallasse Hierosolymam. Et cùm esset Ezechias iustus vir, rogauit Deum: & prostratus lacbrymis deprecabatur, vltionem de aduersarijs postulans. Venit ad eum Isaias Propheta, & dicit: Ne putaret ille, quia iustitia sua exauditus est. Et certè iam defecerat Dauid, & habebat multos annos requiescens. Quid ergo dicit ei? Protegam hanc ciuitatem propter me, & propter Dauid seruum meum. Dauid mortuus est, & merita eius vigent. Ita Chrysostomus. Hinc optimè Sanctissimus Pontifex Leo, Sermo. 3. de Ieiunio septimi mensis: *Apostolorum*, inquit, *meritis & orationibus confidimus nobis per omnia misericordiam Dei nostri esse præstandam.*

18. Quid igitur est, quæret aliquis, quod ab Apostolo dicitur, ad Galat. 6. *Vnusquisque onus suum portabit?* Quæro ego quid sit quod idem Apostolus, eodem loco; velit *alterum alterius onera portare?* Forsitan sibi contrarius Apostolus? aut est apud ipsum, *Est & non? Fidelis Deus* (I. testor Deum) inquit 2 Corinth. 1. *Sermo noster, qui fit ad vos, non est in ipso: Est, & Non.* Sunt igitur, qui dicant, de ijs loqui Apostolum; qui sine pœnitentia ex hac vita discedunt, quorum *onus aliorum nullus in se suscipiet*, sed ipsi quas meruerunt pœnas æternas persoluent. *Vnusquisque*, inquit in hunc locum Anselmus, *grauabitur propria conscientia peccatorum.*

19. Sed & illi, qui purgatorijs pœnis expiantur, *onus suum* portant; quia nihil recipiunt, quod non *gesserunt in corpore*: Id enim meruerunt perseuerando in fide & charitate vsque ad mortem; vt etiam post mortem aliorum opera possent iuuari. Eodem modo responsum sit illi, ad Rom. 2. *Reddet vnicuique iuxta opera sua.* Et illi, ad Galat. 6 *Quæ seminauerit homo, hæc & metet.*

20. Hæc D. Augustini sententia est, lib. de Cura pro mortuis gerenda, Cap. 1. vbi sic loquitur: *Cùm hæc ita sint* (quod, scilicet, mortui per alios iuuentur) *quomodo huic opinioni contrarium non sit, quod dicit Apostolus* (2. Corinth 5.) *Omnes enim astabimus ante tribunal Christi, vt ferat vnusquisque secundùm ea, quæ per corpus gessit, siue bonum, siue malum, non te satis videre significas. Hæc quidem Apostolica sententia ante mortem admonet fieri, quod possit prodesse post mortem: non tunc, quando iam recipiendum est, quod quisque gesserit ante mortem. Verùm hæc ita soluitur quæstio, quoniam quodam vitæ genere acquiritur, dum in hoc corpore viuitur; vt aliquid adiuuent ista defunctos: ac per hoc secundùm ea, quæ per corpus gesserunt, eis quæ post corpus religiosè, pro illis, facta fuerunt, adiuuantur. Sunt enim quos nihil omninò adiuuant ista; siue pro ijs fiant; quorum tam mala sunt merita, vt neque talibus digni sint adiuuari: siue pro ijs fiant,*

fiant, quorum tam bona; vt talibus non indigeant adiumentis; Genere igitur vita, quod gessit quisque per corpus, efficitur: vt prosint, vel non prosint, quacunque pro illis piè fiunt, cùm reliquerit corpus. Nam meritum, per quod ista prosint, si nullum comparatum est in hac vita, frustra quaritur post hanc vitam. Ita fit, vt neque inaniter Ecclesia, vel suorum cura pro defunctis, quod potuerit religionis impendat; & tamen ferat vnusquisque secundùm ea, qua per corpus gessit. Hactenus Augustinus.

CAP. LXXIII.

Modos, quibus à molestia Dæmonum infesta loca liberantur, non prodesse ad illas molestias tollendas, quæ à bonis hominum Spiritibus afferuntur.

DEmonstratum est esse Spiritus purgandos: & posse eosdem iuuari; & meritò esse viuentium opera iuuandos, sequitur, doceamus, *quo modo* iuuentur. Et si generatim loquamur, hic duplex esse videtur, quemadmodum duplex est, quo à pauperum & mendicorum (ad quorum conditionem hos Spiritus accedere diximus) molestia contingit liberari. Vnus durus est, & inhumanus: alter humanus, & Christiano homine dignus. Ille apud pauperes accidit, nunc simplici eleemosynæ negatione, nunc verbis asperioribus; nunc etiam inflictis & intentatis verberibus, hic eleemosynæ erogatione, aut condolentis, & iuuare desiderantis animi significatione. 1.

2. Vtroque horum, contra Purgandorum Spirituum molestias, agi potest: sed priori agere inhumanum; posteriori, vt agatur, postulat, vt diximus, officium hominis Christiani. Quis probet, vt cum *amicis* agatur durius? amicis, inquam, quibus quod petitur, sine nostro detrimento, imò cum magno emolumento, præstare possumus?

3. Hinc est, quòd *ratio*, qua nos ab horum Spirituum molestia liberamus, hoc primùm *à priori illa differat*; quod cum his Spiritibus *amicè*; non, vt cum illis, hostiliter agendum sit.

Differt

4. Differt deinde, quod *quibus præsidijs* contra molestias infestantium Dæmonum agimus: *illis contra molestias*, quæ ab his Spiritibus afferuntur, depugnandum non sit, hostilia illa atque aduersaria sunt arma, contra hostes & aduersarios, illorum proprius est vsus: At hostes non sunt hi, qui apparent Spiritus: & quàmuis molesti sint, non tamen molesti esse cupiunt: Molestia, quæ afferri videtur, solùm subsidij est humilis postulatio.

5. Et *quo*, ex omnibus iam dictis, *armorum genere* cum ijs esset agendum? Crucéne; an Reliquijs? an Rebus consecratis, an Exorcismis? an Oratione, quali oppugnantur, & ædibus, alijsq; locis proscribuntur Dæmones?

6. Adhibentur contra malignos Spiritus *Cruces*, quòd illas ferre nequeant. At Cruces hi Spiritus non horrent, in illis gloriantur, cum sanctissimo Paulo: per illas se à peccatis, Dæmonumque potestate sciunt ereptos: per illas habere ingressum in vitam æternam.

7. Adhibentur contra illos *Reliquiæ*. An his terrentur purgandi Spiritus? has fugiunt? pignora sociorum? qui sub ijsdem, cum ipsis, vexillis militarunt? quorum mox sperant se posse perfrui consortio?

8. Adhibentur contra eosdem *Res consecratæ*. Nec has horrent nostri Spiritus. Benedictis rebus recreantur, qui grauissimam illam aliquando vocem; *Venite benedicti Patris*, &c. Matth. 25. cum summa sua audituri sunt voluptate.

9. *Exorcismos* fortè, quos ferre nequeunt Dæmones, ipsi reformidant? Non reformidant: propterea, quòd Exorcismi ijs rebus constent, quæ nec his Spiritibus exosæ sunt; nec Spiritus hos molestia afficere possunt.

10. *Oratio denique*, qua Domus, siue loca consecrantur, & qua Spiritibus accessus interdicitur, hos Spiritus non attingit. Ipsa hoc docet Orationis forma; vt quæ non bonorũ, sed malorũ Spirituum meminit. Quòd si alia aliqua ad Deum dirigitur; vel solùm malorum Spirituum petit, vel solùm petere debet exilium.

11. Quæ cùm ita sint, probari non debet eorum consuetudo, qui, vbi ad Spiritibus infestas ædes liberandas vocantur, *mox ad Exorcismos* confugiunt: Spiritus adiurant; & in Christi sanctissimæque Trinitatis nomine discessum imperant. Quid si hominum purgandi sint Spiritus, qui molesti sunt? Hos contra, quid hæc arma, atque

atque machinæ? Quemadmodum imprudenter agunt, qui pro quibusuis Spiritibus orationes Deo offerunt; ita, qui quosuis Exorcismis aggrediuntur. Cognoſcēdi priùs Spiritus, antequam de modis, quibus ab ipſorum moleſtia liberemur, cogitemus. Verùm de hoc aliâs.

Quòd ſi quando Spiritus purgandi, poſt *hos* adhibitos infeſtis locis modos, moleſtare deſinunt: non hoc ipſis modis tribuendum eſt, ſed Spirituum voluntati: qui cùm ſubſidium ex moleſtia nullum ſperent, fruſtra moleſti eſſe nolunt: quemadmodum nec diuitibus illis moleſti ſunt pauperes, à quibus ſtipem nullam exſpectant. Sed *modos*, quibus non tam profligantur, quàm iuuantur, inquiramus, & diſcutiamus. 12.

C A P. LXXIIII.

De varijs modis, quibus à moleſtia purgandorum Spirituum contingit liberari: & de multiplici modorum differentia.

SAnctiſſimus Eccleſiæ Doctor Auguſtinus, Sermone 34. de Verbis Apoſtoli, *trium* meminit, quibus, vt à purgatorijs pœnis Spiritus, ita à purgandorum Spirituum moleſtia viuentes liberantur, Orationibus, inquit, Sanctorum Eccleſiæ, ſalutari ſacrificio, & eleemoſynis, quæ pro eorum Spiritibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adiuuari; vt cum ijs miſericordiùs agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim à Patribus, id eſt, Apoſtolis traditum, vniuerſa obſeruat Eccleſia. 1.

Tribus his *quartum* adiungit, B. Gregorius, *Ieiunium* ſcilicet, quemadmodum ſacri docent Canones (13. q. 2.) *Animæ*, inquit, *defunctorum quatuor modis ſoluuntur: aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus ſanctorum, aut charorum eleemoſynis, aut ieiunio cognatorum.* Eadem ad verbum repetit Iuo Carnotenſis Epiſcopus, li. 5. ca. 124. Eorundem quoque mentio fit in Vita Remigij Epiſcopi Rhemenſis, per Hincmarum ſcripta. 2.

Dictis adiungit *alieni Reſtitutionem* S. Brigida libro 6. Reuelationum, fortè idcirco, quòd defunctorum, quidam ad viuos dicantur redijſſe, ipſoſque admonuiſſe; vt quæ habuerunt viui, & non reſtituerant, veris Dominis reſtituerent. fortè etiam, quod ex 3.

Sancto Augustino didicisset, *non dimitti peccatum, nisi restituatur ablatum.*

4. Sunt qui etiam *Peregrinationes* postulant, quòd hæ à quibusdam Spiritibus expetitæ legantur. Et in Vita Rhemensis Episcopi, Remigij adduntur *Lachryma.* Et à Beato Athanasio *Oleum* atque *Cera*, quemadmodum videre est in Oratione de his, qui dormierunt.

5. Alij alios modos adiungunt, & quidam omnia, in vniuersum, *pietatis officia.* Nec malè forsitan. Cùm enim viuorum opera quæcunque viuis prodesse possint, propter coniunctionem, quæ inter ipsos est, tanquam diuersorum, sub vno Capite, membrorum; quidni viuorum etiam mortuis prodessent; cùm & illi, B. Aug. teste, *eiusdem corporis viua sint membra?*

6. Sed siue tres modi sint, siue quatuor, siue etiam plures; dubium non est à molestia Spirituum liberari viuentes illis ipsis, si leuamen pœnarum Spiritibus in sua miseria, his afferri potest. Quęcunque enim hisce Spiritibus ad leuamen pœnarum proficiunt; eadem molestias, quæ à Spiritibus afferuntur, tollunt.

7. Vtrum verò *leuamen* adferant, posteriùs discutiendum est, cùm singulos persequemur: id certum est egregiarum ipsos virtutum esse exercitia. *Oratio* actus religionis est, quemadmodum & *Sacrificium Missa*, & vsus *cereorum. Eleemosyna* misericordiæ. *Ieiunium* cum *fletu* temperantiæ. *Alieni Restutio* iustitiæ, quemadmodum & *Peregrinationum* persolutio. Omnes, quatenus ob miseriam Spirituum subleuandam suscipiuntur, officia præstantissimæ Charitatis.

8. Itaque magnum est inter ipsos discrimen. Quàmuis enim ab vna Charitate omnes possint imperari; *in se* tamen propriarum virtutum sunt officia. Sed & præter hanc, aliæ sunt inter ipsos differentiæ, quas vbi breuiter iudicauerimus, Caput hoc erit concludendum.

9. Quidam igitur tales sunt: vt intermitti sine crimine non possint: in quorum genere est *alieni Restitutio*, & quę ex voto suscipienda est, *Peregrinatio.* Alij, quemadmodum cum laude suscipiuntur, ita sine culpa ferè omittuntur. Quocirca hi ad opera *Supererogationis*, quæ vocantur, referuntur. *alieni Restitutio* non item, quemadmodum nec persolutio *voti peregrinationis.*

10. Rursus inter priores illos, alij immediatè tendunt in Deum: vt *Oratio, Cerei atq; Sacrificium.* Alij faciunt ad proximi miseriam subleuandam; vt *Eleemosyna.* Alij ad corpus spiritui subijciendum; vt *Ieiunia atq; lachryma*, quæ in carnis afflictione posita sunt.

Ex hoc

Ex hoc quarta differentia petitur, quæ ad triplicia hominis bona ordinem docet. *Eleemosyna* siquidem cum vsu *luminum* bonorum externorum est, *Ieiunium* cum *fletu*, corporis. *Oratio*, animæ. *Sacrificium* ferè omnium. 11.

Præterea quidam ex dictis modis, sunt communes pluribus: quidam paucioribus. *Eleemosynam* soli, quibus bona sunt fortunæ, possunt præstare, quemadmodum & *Cereos* accendere. *Sacrificium* Missę soli sacerdotes. *Ieiunium* est difficilè afflictis viribus. *Oratio* cum *lachrymis* communis omnibus. 12.

Denique, quidam horum modorum postulant operantium probitatem: quidam non item. Prioris generis sunt *Eleemosyna*, atque *Ieiunium*: posterioris *Sacrificium* Missæ, atque *Oratio*; illa maximè, de his suis locis plura. 13.

CAP. LXXV.

Oratione iuuari piè defunctorum Spiritus, qui viuentibus quandoq; sunt molesti: veruntamen aliter iustorum, aliter improborum oratione.

ORatione *purgandos Spiritus iuuari*, Catholicorum omnium sensus est, & consensus. quem etsi non verbis testarentur; rebus ipsis tamen frequentissimè declarant. Quoties pro defunctis *orant*? Tremenda mysteria in Ecclesia nunquam celebrantur; nisi defunctorum quoque, *qui nos præcesserunt, & cum signo fidei, in Domino, obierunt*, fiat commemoratio. Horæ Canonicæ nunquam à personis Ecclesiasticis recitantur, aut decantantur: nisi & *fidelium animabus defunctorum pax* à Deo petatur. Nunquam è mensa surgitur: nisi & Deus rogetur, vt *requiem æternam velit dare defunctis*. Cemiteria si quando transire contingit; *pia fidelium defunctorum est memoria*. Si sermo de defunctis incidat; *diuinam* simul *ipsis consolationem* optamus. Si quem ex vita migrasse audiamus; *vt animæ ipsius bene velit Deus*, precamur. Omitto his similia plurima. 1.

Et hæc quidem Catholici faciunt quotidie. Quid olim *Maiores*? Idem prorsus. *Pro omnibus*, inquit Cyrillus Hierosolymitanus, Catechesi 5. Mystag. *oramus, qui inter nos vitâ functi sunt*. Pro- 2.

cubuit Theodosius Iunior ad Reliquias S. Ioannis Chrysostomi, & *pro animabus parentum suorum Arcbadij & Eudoxiæ, iam defunctorum, supplicauit*, teste Theodoreto li. 5. Histor. c. 26. Constantinus Magnus, vt habet Eusebius, li. 4. in Vita eius, voluit sepeliri in celebri templo; vt *multarum mortuus Orationum fieret particeps*. Iosaphat, vt Damascenus habet, in eius Vita, in hunc modum, pro patre suo orauit: *Colloca eum in locum refrigerij, in loco quietis: & ne memineris iniquitatum eius antiquarum*. De Macario sic scribit Palladius. *Pro consuetudine sua, pro defunctis Preces fundêbat Macarius*. De Theodoro Sicæorum Archimandrita refert, in eius Vita. Gregorius Presbyter, quod *pro defuncta matris salute Deo supplicârit*. apud Surium Tomo 2.

3. Seruiunt pro hoc argumento nobis illi, qui viuorum *Orationes, pro defunctis, expetiuerunt*. vt sunt, Ephrem Syrus, qui *pro se mortuo expetijt fieri preces*: quemadmodum ex eius Testamento clarum est, apud Surium Tom. 1. Eduardus Rex Anglorum; qui teste Alredo, in eius Vita *easdem sibi mortuo, cupiuit impendi*. S. Eusebia; quæ *has sibi voluit præstari* à suæ professionis sacris Virginibus in eius Vita refert Metaphrastes, Euphrasia; vxor Antigoni, viri ditissimi Constantinopolis, tempore Theodosij; quæ & *se & maritum defunctum voluit esse commendatos precibus Euphrasiæ Iunioris, filiæ*; sicut clarum est in eius Vita, apud Surium, Tom. 2. S. Kunegundis Imperatrix; quæ Congregationi in confugia scripsit, *vt animam mariti defuncti, Henrici Imperatoris, Deo commendarent, & Orationis alimonia reficerent*. Surius Tom. 2. in eius Vita. B. Paulinus Nolanus, Epist. 5. ad Delphinum Episcopum; *cuius Orationibus animam fratris sui commendat*. Eandem commmendat, Epist. 6. ad Amandum, eidem Amando Episcopo.

4. Et hi tempore legis gratiæ vixerunt Quid illi, qui hanc præcesserunt? Et *illi idem* præstiterunt; & tam Maioribus nostris, quàm nobis, exemplum, quod sequamur, præbuerunt. Id vel solus egregiè demonstrat Iudas ille Machabæus; quem hoc nomine commendant Sacræ literæ. cuius etiam post factum, hæc oratio subiungitur: *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare; vt à peccatis soluantur*. 2. Machab. 12.

5. Nec exemplo Maiorum tantùm hîc mouentur Catholici; etiam sequuntur eorundem doctrinam. Clemens Apostolorum discipulus sic habet, Epist. 1. *Oportet diligenter Orare pro mortuis*. *Si voluerimus*, inquit B. Chrysostomus, Hom. 2. in Acta, *mortuo benefacere, Preces pro illo faciamus continuas*. Et Hom. 41. in priorem ad Corinth. *Iuuetur*

uetur mortuus non lachrymis, sed precibus, supplicationibus, eleemosynis. Et infra: *Ne fatigemur mortuis auxilium ferre, Preces pro illis offerentes.* Ambrosij hæc est sententia, lib. 2. Epist. 8. ad Faustinum, de obitu sororis. *Non tam deplorandam, quàm prosequendam Orationibus reor; nec mæstificandam lachrymis, sed oblationibus animam eius Domino commendandam.*

Sed neque si vel Exemplis essent destituti, vel Maiorum vocem non audijssent, dubitare possent, *Oratione* purgandos Spiritus iuuari?, Quid non potest *Oratio*? apud Deum præsertim, in cuius potestate sunt, de quibus nostra Disputatio est, Spiritus? pro cuius voluntate expiantur? 6.

Dubium igitur non est, *Oratione Spiritus purgandos iuuari posse.* Quid si adiutos doceamus? Seruiunt hîc nobis superius recensiti Germanus atque Martinus Episcopi; Malachias atq; Bernardus Abbates: quorum primus animam Paschasij, teste Greg. lib. 4. Dial. cap. 10. alter Vitalinam Virginem, vt habet Greg. Turon. lib. 1 de Gloria Conf. cap. 5. tertius sororem, quemadmodum de eodem scribens refert Bernardus: quartus Monachum, vt in eius Vita cap. 10. VVilhelmus Abbas, ex purgatorijs pœnis *Oratione* liberauit 7.

Adijcimus dictis S. Elisabetham, Regis Hungariæ filiam. *Huic dormienti* (vt in eius Vita scribit Iacobus Montanus, apud Surium Tom. 6.) *matris vmbra visa est obuersari, lugubriq; vultu, & flexis poplitibus orare, sui quamprimum misereretur. ob vitam enim negligentius actam igne se pœnas soluere: moxq; hoc viso expergefacta, ac post effusas ad Deum preces lachrymasq; denuò in soporem depressa, iterum apparere, ac immortales gratias agere, pro matura liberatione: dicereq; tanti apud Deum Preces eius reputari; vt iam vitâ functis; quam ijs, qui adhuc superessent, subuenire auxilio posßit.* Ita Montanus. 8.

Addimus Anglorum Regis sororem virginem integerrimam, Tettam; quæ virgini sorori defunctæ, & ob nonnullas peccatorum labeculas, pœnas adhuc luenti, veniam *oratione* obtinuit. Argumento fuit ipsius tumuli terra, quæ subsederat; & rursum assurrexerat, hiatumq; inanem replebat. Hoc Rudolphus. Rabani discipulus, li. de S. Charitate, alias Lioba.

Cæterùm, quàmuis *Oratio* his Spiritibus prosit, non *omnis* tamen æquales habet vires. Alia aliâ est præstantior. Vna aliâ plus iuuat. Quæ enim ab ijs, qui in Christi sunt gratia, proficiscitur, longè est præstantissima: propterea, quòd non solùm vim habeat *impetrandi*; 9.

 verùm

verùm etiam *satis faciendi*. Ab hac longè distat illa peccatorum hominum, quæ solam vim *impetrandi* obtinet.

10. Hinc est, vt *vno modo* tantùm Oratio peccatorum defunctis dicatur suffragari: *duobus* iustorum. Possunt peccatores impetrare defunctis requiem: iusti possunt & requiem ijs impetrare, & pro ijsdem satisfacere, quod nequeunt peccatores: Hoc attendisse videtur Imperatrix Kunegundis, cùm animam defuncti mariti maluit *Religiosorum hominum Orationibus* esse commendatam; quòd *Iustorum*, vt dicebat, *Preces plurimum valeant apud Deum*. Habetur in Vita eius, apud Surium, Tom. 2.

CAP. LXXVI.

Quod, & quomodo Missæ sacrificium iuuet piè defunctorum Spiritus, qui post mortem viuentium subsidia postulant.

1. ALterum subsidium, quo à purgandorum Spirituum molestia viuentes, & ipsi à tormentis liberantur, *sacrosanctum altaris est Sacrificium*, de quo sic post alios, Concilium Tridentinum, Can. 6. Sess. 22. Si quis dixerit Missæ Sacrificium esse tantùm laudis & gratiarum actionis; aut nudam commemorationem Sacrificij in Cruce peracti: non autem propitiatorium: vel soli prodesse sumenti; neq; pro viuis & defunctis; pro peccatis, pœnis satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debeat, anathema sit.

2. Hoc grauissimos insultus sustinet à veteris religionis Hostibus. Sed tãtò constantiùs tenetur & defenditur à Catholicis, quantò maioribus præsidijs munitum est. Nullum hîc eorum desideratur, quæ per se habet Oratio; de qua præcedenti Capite.

3. Primùm hîc est omnium, qui nunc sunt, Catholicorum consensus; non tam verbis quàm rebus ipsis confirmatus. Nullum *Missæ sacrificium* peragitur, in quo non *defunctorum fiat commemoratio*. Sunt præterea Missæ *pro defunctis*, vt vocamus, partim *anniuersaria*, partim quæ *primo*, *septimo*, atq; *trigesimo depositionis die* celebrantur, &c.

4. Consensum hunc confirmant exempla Maiorum. Pro anima fratris Satyri *Sacrificium* obtulit B. Ambrosius. quemadmodum ex Oratione funebri constat, quam in obitu eiusdem habuit. Pro matre B. Augustini idem *Sacrificium* fuisse oblatum, idem testatur Augustinus li. 9. Confessionum.

Sic

Sic D. Bernardus, cùm Verduini in Gallia ageret, *Sacrificium altaris* obtulit, pro Episcopo Ostiensi recens defuncto: vt patet ca. 4. li. 4. Vitæ eius. S. Gallus Abbas pro Columbano, capite 25. eius vitę. Pro Gallo Ioannes Episcopus Constantiensis: in eiusdem Galli Vita, cap. 29. S. Seuerus Rauennensis Episcopus, pro Geminiano Præsule; in Vita ipsius, apud Surium, Tomo 1. Anselmus pro anima Osberti, qui alieniori animo aliquando ab ipso fuerat: in Vita ipsius ab Edinero Anglo conscripta: apud Surium Tomo 2.

Præterea Hugo, Episcopus Gratianopolitanus, diem obitûs patris atq; matris dicitur celebrem fecisse *tremendo Sacrificio*, quod pro ipsorum salute offerebat, quemadmodum testatur Guigo V. Prior primæ Carthusiæ, dum Vitæ ipsius describit cursum. Et Vdalricus Episcopus Augustanus cùm Adelbertum in prælio intellexisset occubuisse, primum quidem corpus Augustam defert, & honestæ sepulturæ mandat; mox deinde Spiritum, *per sacra immolationis hostiam* Deo rogat esse commendatum. Ita Bernardus Agiensis, in ipsius Vita, qui eundem, Romæ aliquando agentem, cùm nondum Episcopus esset, testatur senioris animam Deo inter *sacra orationum libamina* commendasse.

Et Episcopus Herpipolensis; Embrichus, quemadmodum in vita dilexit Babonem, Bambergensem Episcopum, ita mortuum egregijs Christianæ pietatis officijs prosecutus est. Humeros funeri subiecit: pro anima defuncti publicè *Missæ Sacrificium* obtulit: & cathedram conscendens ad præsentes maximo numero Auditores, egregiam habuit orationem funebrem. Vide vitam Babonis, apud Surium Tomo. 4.

Refert quoq; Venerabilis Beda lib. 3. Hist. Angl. de gestis Regis Osvvaldi, fratres Ecclesiæ Hagulstaldensis, singulis annis, pridie quàm Rex Osvvaldus fuit occisus, conuenire solitos, ad locum; vbi Crucem aliquando orationis causa erexerat: ibiq; preces pro salute animæ ipsius, & *victimam sacræ Oblationis offerre*.

Habent hîc locum desideria viuorum, qui pro se defunctis idem *Missæ sacrificium* offerri efflagitârunt: vt sunt Ephrem, Syrus, in suo Testamento: Venerabilis Beda, in præfatione Vitæ S. Cuthberti, Episcopi Lindisfarnensis, apud Surium, Tomo 2. Margareta Regina Scotiæ; in eius Vita apud Surium, & alij quàm plurimi. Et ne pluribus recensendis molesti simus, vnica oratione Beati Augustini concludimus, qui sermone trigesimo quarto de Verbis Apostoli, *docet Ecclesiam vniuersam pro defunctis in sacrificio Missæ orare solere*. 5.

Nec

Nec est, quod de sancti Doctoris testimonio dubitemus. Extant Iacobi, & Clementis, aliorumque Liturgiæ, quæ hanc rem egregiè confirmant. Extant Concilia omnium Prouinciarum, quæ *Sacrificij* pro defunctis meminerunt. Vide Caput 82. huius Disput.

6. In Veteri lege *hoc Sacrificio*, defunctorum animæ adiutæ non fuerunt. Nec mirum. Nouæ, non veteris legis est *sacrificium*. Sed tamen *sacrificiorum* virtute animæ non fuerunt destitutæ. Illa ipsa *Sacrificia* Veteris legis ipsis profuerunt, quemadmodum probat *Sacrificium*, quod pro interfectis in bello obtulit Dux, Iudas Machabæus, 2. Mach. 12. ex quo etiam B. August. libro de Cura pro mortuis, cap. 1. probat nostrum mortuis prodesse.

7. Cum exemplis consentit veteris Ecclesiæ doctrina. Grauissima est oratio B. Chrysostomi, Hom. 69. ad Pop. *Non temerè*, inquit, *hac ab Aopostolis sancita fuerunt; vt in tremendis Misterijs defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum contingere lucrum, multam vtilitatem. In eandem sententiam* loquitur B. Augustinus, de Verbis Apostoli, Serm. 32. *Hoc*, inquit, *à Patribus traditum vniuersa obseruat Ecclesia, vt pro ijs, qui corporis & sanguinis Christi communione defuncti sunt, cùm ad ipsum Sacrificium suo loco commemorantur, oretur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur.*

8. *Sed & Sacrificij* huius dignitas magnum hîc præbet argumentum. Neque enim duodecim tantùm millia talenta argenti, à Iuda Machabæo offeruntur; sed infinitus gratiarum omnium thesaurus; videlicet vnigenitus Dei filius: idque per Ecclesiam, cuius charitas & deuotio Deo gratissima; vel per ipsum, verius, vnigenitum Dei filium. Idem enim hic offerens & res oblata; & eadem quoque oblatio. Qui enim semel pro peccatis Deo se obtulit, nunquam se offerre desistit, quàmais vnà cum ipso, ipsa quoq; Ecclesia per suos ministros ipsum offerat, suasque preces & vota, cum hoc *Sacrificio* coniungat.

9. Hinc quoque est, vt *Sacrificium* hoc pro defunctis oblatum vires magnas habuerit, quàmuis reuera defuncti non essent, pro quibus offerretur. Id insigni exemplo ostendit Ioannes Eleemosynarius, Episcopus Alexandrinus: quemadmodum in Vita eius docet Leontius Neapoleos Episcopus. *A Persis quidam abductus captiuus*, aiebat, *in custodia, quæ appellatur Lethe, asseruabatur vinctus. Lex autem erat apud Persas, vt qui coniecti essent in eam custodiam, nunquam reuocarentur* (& ea ratione consentaneum est, eam fuisse vocatam

latam Lethen. i. obliuionem). Illinc autem cùm quidam affugissent,&in Cyprum venissent;affirmarunt parentibus adolescentis, eum in custodia mortuum esse. Illi igitur tres, quotannis Synaxes celebrabant,tanquam eo mortuo. Quatuor anni præterierant: & ecce filius illinc aufugiens, redit domum. Quem cùm parentes non tanquam qui fugisset è custodia,sed tãquam, qui surrexisset è mortuis,cum magno stupore aspexissent;&fuissent ineffabili voluptate repleti;retulerunt,quemadmodum ei mortuo,quæ fiunt mortuis, fecerint, Iusta; indicantes quoque dies sanctorum Epiphaniorum, salutaris Paschæ & sanctæ Pentecostes, quibus eadem perfecerunt. Hæc cùm ille audijsset, & in memoriam reuocasset: parentibus affirmabat,quod his ipsis diebus fuerit relaxatus à vinculis,aduentu cuiusdam , qui gestabat lampadem,& omni securitate perfunctus: diebus autem sequentibus rursus vinculis,sicut prius, constrictus. Hæc Leontius.

Simile exemplum apud Gregorium magnum homilia 17. in Euangelia est videre.

Affert quoque pro eodem argumento aliud non minus prodigiosũ Venerabilis Beda, libro 4. Hist. Angl capite 20. quod ipsius verbis referimus. In præfato, inquit, prælio,quo occisus est Rex Elbuinus, memorabile quoddam factum esse cõstat, quod nequaquam silentio prætereundũ arbitror; sed multorum saluti, si referatur,fore proficuũ. Occisus est ibi inter alios de militia eius iuuenis,vocabulo Imma. Qui cùm die illo,& nocte sequente, inter cadauera occisorũ,similis mortuo,iaceret:tandem recepto spiritu reuixit;ac residens sua vulnera,vt potuit,ipse alligauit. Quod dũ faceret,inuentus est,&captus à viris hostilis exercitus,& ad Dominũ ipsorũ,Comitem videlicet Edelredi Regis adductus. Ille suscipiens eum,curam vulneribus egit. Et vbi sanari cœpit,noctu eũ,ne aufugeret,vinciri præcepit. Nec tamen vinciri potuit. Nam mox, vt abiere,qui vincierant ,eadem sunt eius vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem,cui nomen erat Tunna,presbyterũ&Abbatẽ: qui cùm eum in pugna peremptum audisset, venit quærere;si fortè corpus eius inueniri posset, inuentumq; aliũ, illi per omnia simillimũ, putauit ipsum esse: quem ad Monasteriũ suum deferens, honorificè sepeliuit:& pro absolutione animæ eius,sæpe Missas facere curauit quarũ celebratione factũ est, quod dixi, vt nullus cũ vincire posset: quin continuò solueretur. Interea Comes,qui eũ tenebat, mirari & interrogare cœpit:quare ligari nõ posset: an fortè literas solutorias , de quibus fabulæ ferunt, apud se haberet,propter

quas ligari non posset. At ille respondit. Nihil se talium artium nosse: sed Habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea Prouincia: & scio quia ille, me interfectum putans, pro me Missas crebras facit: & si nunc in alia vita essem, ibi anima mea per intercessiones eius solueretur à pœnis. Multi itaque accensi sunt in fide ac deuotione pietatis ad orandum; vel eleemosynas faciendas; & offerendas Domino victimas Sacræ Oblationis, pro ereptione suorum, qui de seculo migrauerant. Intellexerunt enim, quòd Sacrificium salutare ad redemptionem valeret, & animæ & corporis sempiternam. Hactenus Beda.

Tertium refert ex Petro Cluniacensi Thomas Bozius, li. 15. cap. 2. de Notis Ecclesiæ. Et hoc Petri Cluniacensis verbis ascribimus: Est in Gratianopolitano Episcopatu locus in venis subterraneis, plurimum ferri habens; quod multo incolarum & rusticorum sudore assiduè eruitur, ac fornacibus coctum & expurgatum, per circũiacentes terras fabris ferrarijs, vel quibuslibet, pro lucro venditur. Inde & villa, quã ijdẽ homines iuxta incolunt, Ferraria nuncupatur. Solent autem huiusmodi homines, dum terræ abdita fodiẽdo perscrutantur, spe maioris lucri longiùs procedere: & per subterraneos specus pertinaciter maiorẽ ferri materiã perscrutari. Hinc operi, dum quodnam tempore quidam Rusticus indefessus instaret; & intima terræ fodiendo longius procederet: repente maxima moles terræ delapsa; aditum, per quem ingressus fuerat, obdurauit. Quia tamen fodiendo longius processerat; ac multum post se spatij exhausta terra inane reliquerat; mortem inuasit; & velut in domo clausa à validis munitionibus vndiq; circumsepta, egredi quidem non potuit, incolumis tamẽ permansit. Sed tenebris tam tenebrosi carceris circumseptus, spe omni euadendi sublata, ac velut in amplo sepulchro sepultus, mortem ipsam adhuc viuens, iam se cernere existimabat. Hunc iam per aliquot dies non apparentem, vxor sua mortuum credens, ad animam eius spiritualibus beneficijs adiuuandam conuersa est. Vnde per annum integrum, omni hebdomada, vnam ei Missam à Sacerdotibus celebrari faciens; & pro eo Panem, & Candelam offerens, salutari sacramento, vt mos est Ecclesiæ, animæ defuncti mariti subuenire satagebat. Vna tamen, anni, hebdomada existit, qua mulier, alijs intẽta negotijs, Missam, vt proposuerat, marito prouidere neglexit. Ecce vero totius anni penè emenso spatio, rursus fossores, metalli officio assueti, irrequieti instantes ad locum, in quò iam dictus Rusticus adhuc viuens latebat

tebat, paulatim fodiendo perueniunt. Quorum dum voces, & malleorum sonitus iam appropinquantium Rusticus inclusus audisset; quantis potuit nisibus vociferari cœpit. Cuius illi vocem audientes, & (vt pote artis illius periti) hominis subterranei esse cognoscentes; sese inuicem cohortati sunt: & ad eum tandem, post multum fossionis laborem peruenerunt. Quem accensis luminibus curiosè circumspicientes, illum esse, quem anno iam præterito ibidē obrutum esse sciebant, agnouerunt. Admirati, &, vt par erat, tantæ rei nouitate stupefacti, quomodo illic viuere potuisset, instantissimè inquirebant. At ille respondit; Isto, quem modo remouistis, terræ obice foramini per quod intraueram, obiecto; cùm hoc carcere, quem videtis, retentus fuissem, atq; aliquantis diebus sine cibo & lumine permansissem; subito mihi iam pene deficienti, cum Pane simul, & lumine, quidam astitit; qui me confortatus, & ad cibum capiendum admonēs, tetras tenebras illa Candela, quam ferebat, clarissimè illustrabat. Eo Pane, per spatium septem aut octo dierum (vt mihi videbatur) refectus, totidem diebus illa Candela illustratus, & famis periculum euadebam; & huius fossa tenebras euitebam. Post septem dies verò vel octo, rursus ille, qui prius cum recenti Pane, & renouato Lumine adueniebat, eaq; mihi dimittens recedebat. Hoc per vnius (vt mihi videbatur) anni excursum, æquo pene temporis interuallo nunquam facere destitit: excepto vnius hebdomadæ spatio, quo mihi præsentiam suam, munusq; solitum, nescio qua de causa subtraxit. Hoc illi ab eo audientes; & quod pro illo vxor eius, per totum illū annum fecerat, in memoriam reuocantes, cuncta ei protinus exposuerunt: deinde hominē de cauernis illis subterraneis educentes, vxori propriæ, vicinis omnibus & populo ad tantum spectaculum concurrenti, mirū dictu, post annuam sepulturam, incolumem reddiderunt. Qui simul cōgregati, & quod pro eo mulier fecerat, & quod ille de se narrabat, examinantes, eisdem diebus Panem, quo reficiebatur, & Candelam, qua illustrabatur, & in illo spectu oblata fuisse inuenerunt, quibus mulier pro eius requie, & Missam celebrari faciebat, & sacerdoti Missam celebranti, Panem simul, & Candelam offerebat. Hæc Cluniacensis, & ex Cluniacensi, Bozius.

Sunt & hîc exempla illorum, qui *Missæ Sacrificio* adiuti fuére. Produximus primo Capite hominem quendam, pro quo verisi mile est *salutarem hostiam* esse oblatam, qui, vt B. Gregorij verbis vtar (lib. 4. Dialog. c. 58.) *reuersus ad balneum, eum minimè inuenit.* 10

Huic addimus, quod in Vita B. Anselmi legitur, ipsum integros anno institisse *Sacrificijs* quotidianis, pro amico defuncto; qui tandem apparens se Sancti precibus adiutum esse testatus est.

Tertium ex B. Gregorij, lib. 4. Dialogor. c. 54. licet adiungere. Iussit ille 30. diebus cōtinuis *Sacrificium altaris* offerri pro Iusto Monacho; & hic postea apparens cuidam eiusdem professionis homini, illud sibi profuisse ad libertatem à pœnis, est testatus.

Quartum præbet S. Bernardus, qui & ipse pro quodam ex suis, quem cognouerat in alia vita expiari, *Sacrificium altaris* obtulit, & vt alij offerrent præcepit eundemq; post aliquot dies à pœnis purgatorijs intellexit esse absolutum. Ita in Vita eius lib. 1. cap. 10. VVilhelmus Abbas.

Quintum suppeditat Malachias, Hyberniæ Episcopus; qui cùm in somno percepisset per dies quadraginta sororem defunctam nihil gustasse; intellexit, cuius escæ inedia laboraret: & diligenter discusso numero, cognouit illo triginta dierum spacio se pro sorore non obtulisse *hostiam altaris* incruentam. Repetit igitur *Sacrificia*; & post visa est eidem soror in pulla veste solum peruenire ad limē Ecclesiæ; nec vlterius posse. Intelligit ergo vir Sanctus, nec dum pro defuncta satisfactum. Rursus igitur prioribus pietatis exercitijs insistit, & post illa rursus apparet soror; sed iam in candida veste, & in Ecclesiam introire. Quia tamen altare prohibebatur accedere; nec dum sibi iudicabat *à Sacrificio* cessandum. Quid ergo? Reuertitur ad eadem officia iam quartò: & ab omni cognouit pœna sororem tandem liberatam; postquam eandem cœtui Sanctorum vidit associatam: Bernardus hæc in Vita Malachiæ. Pluribus opus non est. *Nisi Catholica Ecclesia*, inquit Isidorus l. 1. de Officijs, c. 8. *crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum Spiritibus vel Eleemosynam faceret, vel Deo Sacrificium offerret.*

11 Ex dictis manifestum est, *non frustra hoc Sacrificium pro defunctis peragi.* Verùm hoc non de illo tantùm dictum volumus; quod à Sacerdotibus, integræ & probatæ vitæ perficitur: verùm etiam illis, quorum mores minus probantur. Non officit hic Ministrorū indignitas: propterea, quod principale agēs in *Sacrificio hoc* Deus sit, aut Ecclesia; ipsumque *Sacrificium ex opere operato*, vt in scholis loquimur, suum habeat valorem.

12 Sed tamen vt hoc certum: ita certum dignitatem Ministri hic plurimum valere: & efficere, vt quod ex se, & *opere operato* meritorium est, & satisfactorium: etiam ratione personæ offerentis, & ministrantis fiat meritorium & satisfactiorum.

CAP.

CAPVT LXXVII.

Qua ratione Eleemosynæ liberant à molestijs, quas purgandi Spiritus quandoque afferunt.

QVam rationem tenuimus, vt probaremus piè defunctorum Spiritus iuuari Oratione, & salutari sacrificio; eandem in *Eleemosyna*, pro hac re, virtute demonstranda sequimur. 1

Pro ipsa est primùm Catholicorum consensus. Videmus plerumque, si quando pinguioris fortunæ homines ex hac vita discedunt, mox largas à defunctorum amicis, pro defunctorum salute, fieri *Eleemosynas*; easdemque repeti primo, tertio, septimo, trigesimo, atque anniuersario depositionis die. Sed & ipsi defuncti, antequam ex hac vita discedant, illud (Luc. 16.) *facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cùm defeceritis &c.* ad se putat pertinere; & ob id pauperum haud postremam in extremis habent curam. 2

Est secundò pro eadem re studium Maiorum: qui nos præcesserunt, eandemque nobiscum Christianā legem sunt professi. Rem, quamuis certa est, paucis tamen exemplis illustrasse non obierit. Primùm sit Pammachij, cui testimonium dat S. Hieron. ad eundem: quod vxoris suæ sanctam fauillam, ossaque veneranda, *Eleemosynarum balsamis rigârit*; sciens scriptum: *Sicut aqua exstinguit ignē, ita Eleemosyna peccatum*, Eccles. 3. 3

Alterum est Hugonis, Gratianopolitani Episcopi: qui diem obitus matris atque patris *Eleemosynis*, quo ad vixit, celebrem duxit. In Vita eius Guigo V. Prior primæ Carthusiæ.

Tertium est coniugis Otthonis II. quæ Romæ agens: in Apostolorum templo mariti animam, & orationibus, & *Eleemosynis* quas faciebat, Deo cupiebat esse commendatam. Ita in Vita S. Adalberti Martyris & Episcopi Pragensis, apud Surium Tomo 2.

Quartum est Henrici Imperatoris: qui cùm in vita molestior fuisset Herberto, Archiepiscopo Coloniensi, ipsum defunctum voluit prosequi largis *Eleemosynis*, alijsque Christianæ pietatis exercitijs. Hoc Rupertus Tuitiensis in Vita eius apud Surium, Tom. 4.

Quintum est Bambergensis populi: qui pro Præsule suo Babone orationes ad Deū fudit, & in pauperes insignes *Eleemosynas* profudit; quemadmodum legere est in Actis eius Babonis, apud Surium, Tom. 4.

4 Est tertio pro *Eleemosyna*, eorum exemplum, qui in veteri lege claruerunt. Iubetur Tobias, à patre, *panem & vinum super sepulturam iusti constituere*, cap. 4. Quam quæso ob causam? An fortè in defunctorum gratiam, vt habeant, quo se reficiant? cui hoc, vel per somnium, in mentem venit? Voluit pater filium instruere conuiuium, atq; pauperes vocare; vt illi post acceptam *Eleemosynæ* gratiam, defunctorum animas Deo commendarent, & pro ipsorum salute orarent.

5 Sunt quoque Sanctißimorum Ecclesiæ Præsulem pro hac re tabulæ, & codices. *Oportet*, inquit Clemens Apostolorum discipulus Epist. 1. ad Iacob. fratrem Domini, *pro mortuis Eleemosynas dare*. Et B. Chrysost. Hom. 20. *Si voluerimus*, inquit, *mortuo benefacere, Eleemosynas demus*. Et Hom. 41. in priorem ad Cor. *Iuuetur*, inquit, *mortuus non lachrymis, sed precib. & Eleemosynis*. Et Hom. 3. in Ep. ad Philip. *Pauperibus*, inquit, *pro ijs indesinenter Eleemosynas demus*. Et Hom. 21. in Acta. *Non frustra Eleemosynæ fiunt pro defunctis*. Et B. Ambrosius, lib. 2. de Excessu fratris Satyri, hortatur parentes, vt portionem hæreditatis, quæ ad filios mortuos pertinebat, Spiritibus ipsorum, per *Eleemosynas* pauperum transmittant.

6 Eleemosynæ quoque præstantia; & quam in Scripturis habet, commendatio, facilè ostendit, quod probamus; sed duo maximè. Alterum, quod Dominus doceat *nos recipi in æterna tabernacula per eos, quibus Eleemosynas conferimus*: Luc. 6. Alterum, quòd illa ita *peccatum dicatur exstinguere, quemadmodum ignem aqua*, Ecclesi. 3. Vtroque enim indigent hi Spiritus; vt, scilicet, & in æterna tabernacula recipiantur: & à peccato, id est, pœnis peccatorum, absoluantur. Quocirca optimè Theophilactus, in 12. Lucæ, *Distributiones*, inquit, *& oblationes, quæ pro defunctis fiunt; non parum conducunt etiam ijs, qui in grauioribus delictis mortui sunt*.

7 Exempla eorum, qui *Eleemosynis* adiuti sunt, nulla proferimus: quia res clara est. An frustra *panem & vinum* super sepulturam iusti posuit Tobias? Frustra Pammachius ossa vxoris *Eleemosynarum balsamis* rigauit? Frustra ad *Eleemosynas* pro defunctorum salute, faciendas hortati Clemens, Ambrosius, Chrysostomus? Frustra *easdem* fecerunt Hugo Episcopus Gratianopolitanus? Henricus Imperator? Coniux Othonis II.? Ciuitas Bambergensis? Optimè dixisse credendum est Isidorum, l. 1. de Officijs capite 18. quando sic loquitur. *Nisi Catholica Ecclesia crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum Spiritibus vel Eleemosynã faceret, vel Deo sacrificiũ offerret*.

8 Porrò, quemadmodum non vna ratio Orationem omniũ, quæ pro

pro defunctis fiunt: ita neque vna *Eleemosyna*. Alia illius est conditio, quæ priuato nomine suscipitur, citra vllam notitiam & voluntatem eius, pro quo offertur: alia illius, quæ ex commissione fit defuncti; qui in viuis constitutus, salutis suæ causa, pecuniam aliquã assignat, quæ pœnam purgatoriam, per ministros, redimat. *Eleemosyna* primo modo suscepta, nisi ab eo fiat, qui in gratia est, parùm pro defuncto proficit. Deo enim, quod ex gratia & charitate ortum non est, *absolute* gratum non est: tametsi ex liberalitate mera; opera *moraliter* tantùm bona mirificè interdum remuneret. At quæ secundo modo fit, nihil de valore perdit, quamuis etiam in grauissimis peccatis sit, qui ex voluntate defuncti *Eleemosynas* largitur; *Eleemosyna* enim hæc non tam est illorum, qui proximè; erogant quàm dominorum, qui donant.

CAPVT LXXVIII.

Ieiunium etiam prodesse purgandis Spiritibus: & ab eorum molestia liberare viuentes.

QVas hactenus prosecuti sumus rationes; eas peruulgata D. Augustini sententia, ad defunctorum Spiritus iuuandos & ab eorum molestia se expediendi valere, iam probatum est. Solet his addi *Ieiunium* atque alienorum bonorum Restitutio, quæ apud defunctorum sunt hæredes, quàm bene sequentibus exponendum est: & hoc Capit: de Ieiunio. 1

De Ieiunio hoc certum, *magnas eius in Sacris Litteris esse commendationes.* Neque enim consulitur solùm; sed etiam præcipitur: & ad mala quæcunque depellenda: bona huius atque futuræ vitæ promerenda valere, tam sunt multa, quæ probant; vt oleum atque operam perdere sit, in his per censendis occupari. 2

Atque vt hoc certum, ita dubium non est, *per se ob corporis afflictionem & refrenandum carnis sensum suscipi.* Quocirca licet Paulus, Antonius, Hilarion, cæterique eremi cultores, qui carni bellum indixerant: non negligerent vigilias, asperum vestitum, extremum corporis laborem: *Ieiunium* tamen, tanquam validissimum, aduersus carnis insultum, præsidium, in prima semper acie collocabant; nihilque perinde atque *Ieiunium*, ad Monachi professionem pertinere, prædicabant, viuoque exemplo confirmabant: Imò verò, qui assiduo *Ieiunio* se non macerarent, eos Monachi appellatione vix dignos censebant. 3

Nihilo-

4 Nihilominus, quemadmodum ad alia plurima vires habet magnas; ita *purgandorum Spirituum pœnas redimendas valere* qui negat; ignorat, quæ Maiorum de *Ieiunio* sententia fuerit, atque opinio. Certè defunctos ipso iuuari Angeli testimonium confirmat, apud Bedam, lib. 9. Hist. c.13. Multos, inquit, preces viuentium, & eleemosynæ, & Ieiunia, & maxima celebratio, vt ante diem iudicij liberentur, iuuant.

5 Confirmat Sicæorum Archimandrita Theodorus; qui non oratione contentus, vnius hebdomadis *Ieiunium* pro defuncta matre suscepit; teste Gregorio presbytero, in eius Vita, apud Surium, Tomo 2. Confirmat Hincmarus, in Vita Sancti Remigij, Archiepiscopi Rhemensis; qui defunctos ex purgatorijs pœnis docuit liberari fidelium precibus, eleemosynis, *Ieiunijs*, fletibus & hostiæ salutaris oblationibus. Omitto alios, quorum posterius mentionem faciemus.

6 Hoc forsitan prisca Iudæorum consuetudo confirmat; quos non solùm pro defunctis orasse, eleemosynas erogasse, sacrificia obtulisse; verùm longa quoque *Ieiunia* celebrasse, certum est. Primo Regum, vltimò, habitatores Iabes Galaad, propter mortem Sauli & filiorum eius, septem diebus *Ieiunio* se leguntur macerasse. Secundo Reg. cap. 3. Dauid *idem* præstitit, cum manipularibus suis; postquam de morte Abner factus est certior.

7 Eodem pertinere videtur Veterum *fletus* & *planctus* ad plures sæpe dies productus. Nullum siquidem dubium, quin eiusmodi *luctui* alias quoque, quæ rei præsenti conuenirent, afflictiones adiunxerint. Imò verò Christus Dominus ipsum formale *Ieiunium*, *luctus* nomine, & appellatione designat. Nam cùm discipuli Ioannis, cum eo expostularent atque dicerent: *Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, Discipuli autem tui non ieiunant?* respondit illis Iesus, Matthæi 9. *Nunquid possunt filij sponsi lugere* (hoc est ieiunare) *quamdiu cum illis est sponsus?*

8 Nec exempla hic desiderantur eorum, qui *Ieiunijs* viuorum à purgatorijs pœnis sunt liberati. Petierat quadraginta dierum *Ieiunium* presbyter quidam, Arnolphus à S. Remberto Bremensi Archiepiscopo, cui post mortem apparuerat, necessitates suas ipsi exponens: & absoluto quadraginta dierum *ieiunio*, grati animi significatione, eidem Remberto se omni pœna solutum esse significauit. Surius To. 1. in Vita Sancti Remberti.

Sic *Ieiunio*, quod Sancta Lutgardis virgo, pro defuncto Simone, nobili

nobili quodam viro, suscepit; intellexit eundem quieti Sanctorum donatum, & ab omni molestia purgatorij ignis liberatum. Ita Thomas Cantipratensis in Vita eius apud Surium, Tom. 3. Sic Lioba, & ipsa sanctissima Virgo, intellexit profuisse *Ieiunium* triduanum, cum precibus coniunctum; quod pro virgine quadam indixerat, postquam à pœnis cognouit eandem esse absolutam. Hoc in Vita eius Rudolphus, Rabani discipulus, ca. 4.

Cæterum, quod de Oratione priuata diximus; videlicet, non nisi ex mera liberalitate illam, apud Deum satisfacere & valere; si ab eo, pro defunctis suscipiatur, qui extra Dei gratiam est: idem de *Ieiunio* censendum est; ex Dei, scilicet, liberalitate solùm illud defunctis prodesse. 9.

Atque hoc non de illo solùm intelligimus, quod sponte à viuentibus suscipitur; verùm etiam illo, quod ex defunctorum suscipitur commissione. Neque enim huius *Ieiunij*, quod ex commissione suscipitur; eadem ratio, quæ Eleemosynæ; quàm seruus nequam pro Domino facit. Dum seruus de pecunia Domini sui facit Eleemosynam; opus illud propriè domini est, non serui: quocirca malitia ministri non vitiat opus. At dum subditus *ieiunat*; opus subditi est; non domini. 10.

CAP. LXXIX.

An, & quomodo, alieni Restitutio, piè defunctorum Spiritus iuuet: & viuentes ab ipsorum infestatione liberet.

INter suffragia, quibus defunctorum Spiritus illi, qui purgantur, iuuantur, etiam *alieni Restitutionem* posuit S. Brigitta Virgo. Sed si rem exactiùs discutiamus, inueniemus quidem illam omnino ad salutem esse necessariam; veruntamen inter *Suffragiorum genera*, quibus defuncti iuuantur, propriè reponendam non esse. 1.

Priùs illud primò B. Augustini sententiâ manifestum est; asserentis *Peccatum, nisi restituatur ablatum, remitti non posse.* Tum etiam inde colligitur, quod aliena restituere, non est pro peccato, quod iniquâ ablatione in Deum admissum est, Deo satisfacere; sed à peccandi libidine desistere. Quousque enim, quod possum, & iure restituere debeo, non restituo; in Dei & proximi offensa semper persisto. Quocirca quemadmodum ad vitam æternam omnino necessum 2.

eſt, vt à peccato deſiſtamus; ita, vt aliena dominis ſuis reſtituamus.

3. Inter Suffragia verò defunctorum illam numerari *non debere*, vel ex iam dictis manifeſtum eſt. Quis idcirco animas defunctorum à pœnis, quas iuſtiſſimas ſuſtinent, eripi dixerit; quod à conſuetudine peccandi ceſſent viuentes?

4. Alia ſuffragiorum genera hoc nomine mortuos iuuant, quia pietatis quædam ſunt opera, quæ ex commiſerationis affectu, liberè à viuentibus in defunctorum gratiam ſuſcipiuntur. *At Reſtitutio* non liberè ſuſcipitur, prorſus eſt neceſſaria. Et ſuſcipitur, non commiſerationis affectu erga pauperes; ſed ne ipſi viuentes, ſi ſibi hac in parte deſint, diſpendium ſalutis irreparabile patiantur.

5. Et quid eſt, ob quod defunctis *illam* prodeſſe, dici debeat? Vel enim ipſi, cùm viuerent, *aliena reſtituere* non potuerunt: & omni culpâ atque reprehenſione vacant. Vel potuerunt; ſed *reſtituere* noluerunt; & ſalutis iacturam fecerunt. Vel hæredibus ſuis, quantum in ipſis fuit, vt poſt mortem reſtituerent, mandauerunt: atque hic ſi *Reſtitutio* ſecuta non eſt, omnis hæredum, non defunctorum culpa eſt. Quòd ſi negligentiùs eandem hæredibus mandauerunt; & negligentia mortifera non fuit; ipſa non *Reſtitutione alieni*, quæ per hæredes fit; ſed purgatorio igne expiabitur.

6. Si *alieni Reſtitutio* illos, vt dicitur, à purgatorijs pœnis liberaret; nonne omnino tam diu purgatorijs pœnis detineri dicendum eſt, quam diu *Reſtitutio alieni* facta non fuerit? Quid verò, ſi nunquam fiat? ſemper propter aliorum negligentiam infelices erunt, piè in Chriſto defunctorum Spiritus? Quis credat?

7. Rurſus, ſi *alieni Reſtitutio* iuuat; nónne ſtatim, vt illa facta fuerit, à pœnis eripientur defuncti? Quid verò, ſi negligentia maiorem pœnam mereatur? Etenim pro ratione peccatorum atque negligentiæ; purgatorias pænas, à defunctis exigi dubium nullum eſt.

8. Eſt hæc purgandorum Spirituum conditio, vt quas ſuſtinent; pro ſuis delictis & erratis, pœnas ſuſtineant. Iam verò, quod *aliena* poſt ipſorum mortem *non reſtituantur*; non ipſorum; ſed hæredum; & quorum eſt extremam voluntatem exequi, delictum eſt, & peccatum.

9. Sed ad viuos dicuntur quidam rediјſſe, & *alieni Reſtitutionē*, quę ipſorum culpâ contracta fuit, perſuaſiſſe. Sit hoc ita. Veruntamen perſuaſerunt non tanquam ſibi profuturam; ſed tanquam viuentium bonum.

10. Neque hoc mirum videri debet. Cùm enim boni ſint Spiritus, & viuen-

viuentium salutis amantes, qui redeunt; vt viuentibus benè sit, & vt malum non patiantur, omnino petere credendum est. Quocirca & inter alia *alieni* possunt *Restitutionem* vrgere: præsertim apud eos, quibus viuentibus peccati occasionem aliquam se dedisse iudicauerint.

Interim tamen, nec hæc eorum admonitio, quemadmodum nec ipsa *alieni Restitutio*, pœnarum aliquod subleuamen est. Nihil eorum, quæ defunctorum Spiritus agunt, ipsos releuat. Benè pati possunt: benè agere, quo vel sibi, vel alijs quippiam mereantur, non possunt: Quemadmodum nec pro se, nec pro alijs facere possunt satis. 11.

Vnum in alieni *Restitutione* fortasis est, quod ipsos iuuat: hoc scilicet, si ipsa pietatis studio ab hæredibus fiat, atque cum desiderio, vt ijs, quorum nomine fit, benè fiat; & à miseria, in qua sunt, eripiantur. Hic pietatis affectus, quædam quasi viuorum pro defunctis Oratio est; cuius magnas ad Spiritus subleuandos esse vires, superiùs demonstratum est, Capite 75. 12.

CAP. LXXX.

An, & quomodo iuuentur purgandi Spiritus Peregrinationibus, quas viuentes ipsorum causà persoluunt.

SEquitur, vt quid de *Peregrinationibus*, quas defunctorum Spiritus aliquando postulant: & quibus ipsi dum viuerent, se obligârunt, sentiendum sit, definiamus: atque, Vtrum ita illæ *necessario à viuis*, in defunctorum gratiam suscipiendæ sint, vt nisi persoluantur, optatâ requie perfrui nequeant, ostendamus. 1.

Prim'ùm hic certum est, *Peregrinationum vsum antiquißimum esse.* Nam & Apostolorum temporibus(ne vlterius progediamur) viguerunt: & Apostolorum exemplo confirmantur. Sanctissimus Martyr Ignatius, ad B. Ioannem Euangelistam scribens, ipsum plurimum obtestatur, vt sibi liceat *petere Hierosolymam, visendorum Sanctorum causâ.* Clemens Romanus, tertius post B. Petrum Pontifex, & eiusdem egregius discipulus, li. 1. Recognit. testatur se, vna cum Sanctissimo Petro, *Sanctorum sepulchra visitâsse.* Et iter D. Pauli, *quod Hierosolymam suscepit*, vt ibidem Penticosten celebraret(Act. 20, egregiè, si D. Hieronymo fides habenda (Epist. 7. ad Marcellam) *Peregrinationum* vsum commendat.) 2.

3. Deinde certum est, *& celeberrimum earundem vsum exstitisse*. Probant hoc iam dicta; sed inprimis Christi exemplum, qui vnà cum parentibus, secundum consuetudinem, *Hierosolymam dicitur ascendisse*, cùm annorum esset duodecim: & eorum deinde, qui omnibus temporibus floruerunt. Neq; enim *vlla* ætas fuit, quæ *Peregrinantium* exempla non suppeditat. Nos in singulis, vnum proferimus, aut alterum.

Prima suppeditat, quos iam recensuimus, Petrum, Paulum, Clementem, atq; Ignatium.

Secunda Originem; qui teste Eusebio, li. 6. c. 11. *Romam*, & D. Alexandrum, qui *Hierosolymam est peregrinatus*, vt habet Hieronymus de Viris illustribus in Alexandro.

Tertia Constantinum, atq; eiusdem matrem Helenam, quorum *hæc loca sancta inuisit*, ille Christianos, vt *eadem inuiserent*, templo egregio Hierosolymis in monte Caluariæ exstructo, inuitauit, teste Nicephoro li. 8. ca. 50. & li. 9. ca. 32.

Quarta Eudoxiam, atque Hieronymum. Et vterque quidem Palestinam, *religionis causa, perlustrauit*: Illa verò hoc non contenta, decies millies sextarios olei ad vsum lucernarum Templo sacro contulit, quemadmodum Zonaras testatur, Tom. 3. de Theodosio.

Quinta vniuersum propemodum Christianum orbem, quem pietas Iustiniani Imperatoris exstructis plurimis Templis, & eisdem Sanctorum Reliquijs exornatis attraxit.

Sexta ætas præter alios offert Christianissimos Galliæ Reges, Clodoueum atque Childericum. Hîc vnà cum alijs multis *inuisit sepulchrum S. Germani*, postquam paraliticum ibidem intellexit sanitati restitutum; vt scribit Gregorius Turonensis li. 5. c. 32. Ille pugnaturus Contra Gothos, victoriam sperauit certiorem, si *Peregrinatione*, suo nomine, ad Reliquias D. Martini susceptâ, eius patrocinium postulasset. Et hoc Gregorius Turonensis, li. 2. ca. 37.

4. Certum est tertiò, *non fuisse infructuosas*. Nonne Theodosius Imperator *victoriam contra Eugenium obtinuit*, postquam priùs *Sanctorum sepulchris aduolatus iacuisset?* Habet hoc Eusebius, li. 11. ca. 33. Nonne Sidonius Apollinarius, Aruernensis Episcopus, ad B. Hieronymum scribens (li. 1. Epist. 5.) ingenuè fatetur se ad *limina Apostolorum spe sanitatis obtinendæ profectum & voti compotem esse factum?* Infinita sunt pro hoc Argumento exempla apud Augustinum, li. 22. de Ciuit. Dei, ca. 8. De ijs, qui Reliquias SS. Geruasij & Protasij visitârunt, sic scribit B. Ambros. (Epist. 85) *Cognouistis*, inquit, *imò vidistis ipsi multos à Dæmonijs vexatos purgatos: plurimos etiam, vbi vestes Sanctorum mani-*

manibus contigerunt, quibus laborabant, debilitatibus absolutos. Domestica & quotidiãna exempla omittimus.

Sic dubium non est *cum egregijs virtutibus esse coniunctas.* Hanc ob causam Maiores nostri alias susceperunt: ad easque suscipiendas alios inuitârunt; & eos, qui religiosè suscepissent, commendârunt. Quid quòd minus pietatis atque religionis se habere existimarent, nisi in ijs locis Christum adorâssent, in quibus plurimum(vt B. Hieronymus loquitur) Euangelium de patibulo coruscauit? 5.

Quinto dubium non est, *culpâ carere eos, quinimò rem Deo gratam præstare, qui voto ad has Peregrinationes suscipiendas Deo se obstringunt.* An quod per se bonum est præstare, vt id faciamus, *voto* nos obstringere nequimus? Quodcunque tandem bonum est, si ad id præstandum *voto* se mortales obstringunt; & melius redditur, & Deo fit gratiùs atque acceptabilius. 6.

Facit verò votum, vt quod per se liberum est, necessariò præstandum sit, postquam Deo fuerit promissum. quocirca & ijs, *qui ex voto Peregrinationes suscipiunt, summa incumbit necessitas, vt illas persoluant.* Hinc optimè Beatus Hieronymus Rusticum hortatur (Epist. 46.) vt *Peregrinationem*, quam ad Sancta Palestinæ loca vouerat, persolueret. *Redde*, inquit, *quod præsente Domino vouisti; ne ante rapiaris, quàm tuam sponsionem impleas.* Atque hoc 6. loco constitutum sit. 7.

Hinc iam clarum est, *crimine eos non vacare, qui quas Deo promiserunt, non persoluunt Peregrinationes.* Displicet Deo *infidelis & stulta promissio*; Eccles. 5. & damnationem quædam dicuntur habere, quæ *primam fidem irritam fecerunt*, id est, non præstiterunt, quæ Deo vota fecerunt, 1. Timoth. 5. Hæc omnia certa. 8.

Sed quid, Si ex hac vita quidem discessissent, nondum persolutis, quas vouissent, *Peregrinationibus*? detrimentum ne aliquod salutis, ob hoc, paterentur? Et si ipsorum salus desperata nondum est; possuntne viuentes ipsorum nomine *Peregrinationes*, cum defunctorum fructu, suscipere? atque ipsorum votis satisfacere? Denique, Itane necessaria est hæc votorum persolutio; vt quamdiu reddita non fuerint, à cælorum regno exclusi sint miseri? Hæc præcipua præsentis argumenti Capita. 9.

Primum Caput *distinguendum est.* Vel enim viuentium *quadam culpâ*, accidit, cur minus Peregrinatio promissa persoluta sit; vel nulla ipsorum hîc est culpa. Si nulla viuentium interuenit culpa: nec iacturam salutis faciunt, cum ex hac vita discedunt: nec dispendium aliquod huius nomine patiuntur. Si culpa interuenit: pro qualitate 10.

ipsius, reatus est pœnę. Etenim si mortifera est, desperata est salus: si venialis purgatoriâ pœnâ expiatur.

11. Atq; vt purgatoriâ pœnâ defunctorum expiari potest culpa hęc, *ita potest viuorum subsidio tolli*. Quidni in hac re viuorum suffragia proderunt defunctorum Spiritibus; quæ in quibuscunq; alijs leuamen afferre possunt? An deterior hîc mortuorum, quàm in alijs conditio?

12. Possunt in hoc negotio iuuari piè defuncti fideles. Et quidem iuuari possunt *Peregrinationibus* etiam iustorum, quas defunctorum nomine viui suscipiunt; non propterea solùm, quod sic votis suis per amicos defuncti dicantur satisfacere; verùm etiam, quia *Peregrinationũ* hoc officium sine *corporis molestia* non suscipitur, & *cum oratione* semper coniunctum est: quæ vtraque, quam defunctis prosit, ex supra dictis manifestum est. Atque ita secundo Capiti responsum sit.

13. Cęterum, Quid si *Peregrinatio* nulla suscipiatur, miseri ne semper erunt defunctorum Spiritus, qui easdem Promiserunt? Hoc tertio loco explicandum est. Respondetur verò breuiter, quod res est, *Non semper fore miseros*. Nam cùm pro qualitate delicti pœna purgatorij sustineatur, tum demum ipsius erit finis, quando pro negligentia satisfactum erit, ex qua *Peregrinatio* debita intermissa est.

14. Quàm misera esset Spirituum conditio, qui ex hac vita discedunt: si requiem habere ante non possunt; quàm persoluerunt vota, ad quæ sese, cùm viuerent, obstrinxerunt? Nónne aut perpetuò Purgatoriæ illis pœnę sunt subeundę; aut omnibus facultas facienda, vt ad viuos redeant, & viuorum patrocinia implorent? Quis hæc credat?

15. Præterea nec iustitiæ leges seruarentur, si mox, vt *Peregrinatio* debita, à viuis, defunctorum nomine, perfecta est, defuncti pœnâ liberarentur. Etenim fieri potest, vt leui negotio *Peregrinatio* perficiatur; negligentia verò, propter quam intermissa est, maiorem mereatur pœnam. Et rursum, laboriosa admodum sit *Peregrinatio*, negligentia autem, ex qua intermissa est, sit admodum leuis, leuique pœnâ expianda. At iniquum est, vt grauis negligentia leui pœnâ; & leuis negligentia graui expietur supplicio.

16. Quocirca quemadmodum *Peregrinatione* viuorum votis horum Spirituũ fieri potest satis; ita post quibusq; operibus pietatis, quorum sæpiùs mentionem fecimus. Quòd si tamen quidam sint Spiritus, qui *Peregrinationes* pro se fieri postulant; non ita postualre credendum est; quasi aliâs ad optatam requiem peruenire nequeât; sed quod

quòd hîc plures rationes, quibus iuuentur, aliquando concurrant.

CAP. LXXXI.

An, & qua ratione purgandi Spiritus, iuuentur Cereis & accensis Luminibus.

PVrgandos Spiritus accensis Cereis & Luminibus iuuari ex ipsorum circa mortuos vsu, non immeritò quis suspicabitur. *Neq; enim hîc paruus est, neq; simplex.* Nam mox, vt animam exspirârunt, cadaueri nunc plures, nunc pauciores, pro viuorum facultatibus, apponuntur. Ornant deinde pompam funebrem. Superponuntur ipsorum sepulchris. Adhibentur Sacrificijs, & orationibus, quæ pro ipsis, in Ecclesia, die tertio, septimo, trigesimo, & anniuersario peraguntur. Sæpè etiam extra hæc in defunctorum memoriam, nunc pro viuentium pietate; nunc ex defunctorum vltima voluntate, in templis, ad Dei honorem accenduntur. 1.

Nec nostris tantùm temporibus hæc obseruantur. Obseruata quoque fuerunt priscis, & temporibus Maiorum: & quidem apud homines pietate, doctrina, sapientia atq; nobilitate illustres. In funere B. Virginis *Cereos ardentesq; Faces*, prælatos fuisse, testatur Nicephorus li. 2. Cap. 22. 2.

Refert Theodoretus, li. 5. c. 35. cucurrisse per pelagus, quasi per terram, populum Christianum: *Lampadibus & Cereis* omnia impleuisse; vbique lætitiæ argumenta reliquisse; quando Beati Chrysostomi corpus translatum est.

Gregorius Nazianzenus, Oratione de laudibus Cæsarij, ad piam pompam, quâ corpus fratris elatum fuit, putat pertinere, quòd mater *Faces* gestârit *incensas.*

Centurio quem Diuus Petrus conuertit, moriens, congregatis omnibus Christianis, cum Presbytero Eunomio, cum *Cereis accensis* sepelitur; vt narrat in eius Vita Metaphrastes, apud Laurentium Surium, die 13. Sept.

Meminit *Lampadum* atq; *Cereorum* B. Hieronymus: dum illustrem Paulæ his verbis describit pompam, Tom. 1. Epist. 22. cap. 13. ad Eustochium: *Paula*, inquit, *translata Episcoporum manibus & ceruicem feretro subijcientibus, cùm alij Pontifices Lampades Cereosq; præferrent; alij choros psallentium ducerent* &c.

De Constantino Imperatore hæc scribit Eusebius, in eius Vita li. 4. *Cadauer*, inquit, *in capsula collocatum, & purpureo tegmine coopertum, Constantinopolim delatum est, & in basilica sub altissimis*

gradibus depositum, Luminibus super candelabris aureis circum circa accensis.

In sepultura Danielis Stylitæ (quem Zeno Imperator sui Imperij *Oraculum* dicere solebat? etsi in ipsa basi, & pede suæ columnę sepeliretur, nec vsquam funus efferretur; tamen præsente Euphemio Episcopo stabant ex vtraque parte tumuli, clerici, qui *Faces* ferrent, & *Lampades* tenerent manibus; & ea canerent, quæ cani solent in decessu. Hæc in eius vita Simeon Metaphrastes.

Sic cum *Cereis* terræ mandatum esse corpus Crotildis, Reginæ Francorum, testatur Gregorius Turonensis li. 1. c. 4. Historiæ: quemadmodum cum *ijsdem* corpus Regis Clodouæi, eodem Gregorio teste, li. 8.

3. Et si in hac re D. Augustini sententia locum habet, quâ ad Traditionem Apostolicam illa refert, *quæ in Ecclesia obseruantur: & à Concilijs definita & constituta non sunt; nec sacrarum Scripturarum authoritate confirmata*; profectò hunc *Cereorum* vsum ab Apostolis esse profectum, aut probatum; vel possumus credere, vel suspicari debemus. Quem enim alium horum primum authorem constituemus?

4. Sed *prosuntné* purgandorum Spiritibus? Existimo persæpè *viuorum esse solatia*; & quemadmodum pleraque alia, pompam funebrem ornare. Esse etiam egregia *monumenta*, quæ viuentes de magnis rebus admoneant. Esse *pietatis argumenta*, quibus viui amorem suum erga defunctos testantur. Denique *purgandorum Spirituum aliquando grata subsidia & subleuamina. Hoc postremum hic.*

5. Quando verò? Ex *fine* hoc eorum, qui *Lumina* constituunt, & *Cereos* accendunt, definiendum est, non ex ipsis Cereis, aut Luminibus. *Cerei* per se ad propulsandas tenebras faciunt. quoscunque alios fines habent; pro hominum, nunc viuorum, nunc defunctorum voluntate sortiuntur; qui quemadmodum rebus adiaphoris omnibus, ita *Cereis* atque *Luminibus* fines dare possunt.

6. Atque vt ad varios fines, *Cereos* seruire velle possunt, variasque ob causas accendere: ita possunt velle prodesse purgandis Spiritibus ijs, qui hominum suffragijs iuuari possunt. Quidni in pietatis studio proderunt piè in Christo defunctis; si cum viuentium sæpe graui detrimento seruiunt in rebus profanis?

7. Veruntamen non *quæcunque* hîc viuorum intentio sufficere videtur. Quid si simpliciter, vt defunctis prosunt, nulla alterius habitâ ratione accendatur? *Cultus diuini* hîc rationem habendam existimamus; si prodesse illis debeant. Vt quemadmodum Eleemosyna pro defunctis

defunctis erogata, *tunc* defunctis prodest, cum in vsum cedit pauperum: ita *tunc* defunctis prosint accensi *Cerei*; quando pro defunctorum incolumitate ad Dei cultum obseruandum, atque amplificandum accenduntur.

Hinc est, vt optimè dixerit B. Athanasius, Sermone in eos, qui obdormierunt (citatus à Damasceno in sermone. Quod qui in fide hinc migrarunt, sacris operationibus, & viuorum beneficijs multùm iuuentur) tum plurimam retributionem habere, & defunctis prodesse *Oleum* & *Ceram*; quando holocausti rationem induunt. Verba eius hæc sunt: *Si quis*, inquit, *diem obierit, licet in aërem deponatur inhumatus, ne omiseris Oleum & Ceram, inuocato Christo Deo, ad sepulchrum accendere. Accepta enim sunt Deo, plurimamquè secum referuntur retributionem. Oleum enim & Cera holocaustum est: incruentæ autem hostiæ oblatio propitiatio est, quod verò in pauperes collocatur beneficium, omnis bonæ retributionis argumentum est.* 8.

Atque hoc fine *accensos Cereos* purgandis Spiritibus prodesse Christianus homo dubitare non potest. Si enim stipes in pauperes erogata, prodest hisce Spiritibus, quando pro ipsorum incolumitate, à viuentibus erogatur; quidni ijsdem prodessent Cerei, ad Dei altissimi honorem atque cultum accensi? 9.

Orationem primùm his defunctis Spiritibus prodesse, alias docuimus. At vel oratio quædam sunt à Christianis accensi in defunctorum gratiam *Cerei*; vel certè non sunt sine Oratione. Proderunt igitur ipsis. 10.

Omnino, quemadmodum Ieiunium, quod ad carnis afflictionem facit *per se*, non defunctis, sed viuis prodest: prodest autem defunctis; si viui hoc ipsis prodesse per modum *Suffragij* velint: ita quæ à viuis accenduntur *Lumina* & *Cerei*, quàmuis non *per se*: pro viuorum tamen voluntate atque intentione, in defunctorum vtilitatem atque emolumentum cedere possunt. 11.

Bonum à Christianis nullum suscipi potest, quod non, si velint, & peccatum nullum obstet, in proximorum & defunctorum possint conferre emolumentum. At Bonum quoddam est, ad Dei gloriam, diuiniquè nominis cultum *Cereos* accendere. Possunt igitur id, & non frustra ad defunctorum conferre subsidium atque solatium. 12.

Ex dictis colligitur *duobus modis* purgãdos Spiritus, ex *Luminibus* & *Cereis* accensis, fructum capere. Primo; si ad hunc finem ipsi, dum in viuis adhuc agerent, sumptus faciant, *Oleumq́;* *Ceram* atq; *Lumina* 13.

procurent: Deinde, si *hæc* ipsorum iam defunctorum nomine præstent alij.

14. In hoc posteriori necesse est, vt qui defunctorum causa hæc faciunt, in gratia sint, nulliusq; mortalis criminis sibi conscij, si quidem Spiritibus ipsa velint proficere. In priori hoc necessarium non est. Eadem huius, quæ eleemosynarum, quæ à diuersis conferri possunt, ratio. De quo Capite 77.

CAP. LXXXII.

In Missæ Sacrificio, præreliquis, plurimum præsidij ad iuuandos piè defunctorum Spiritus posuisse Maiores.

1. MOdos, quibus purgandi Spiritus à pœnis; & viuentes ab ipsorum molestia liberantur, explicauimus. Vnum dictis adijciendum. Ostendendum, scilicet, *præ reliquis principem locum obtinere Sacrificium Missæ*, quàmuis enim hoc Catholici facilè intelligant; quia tamen quidam, tantùm abest, vt credant, vt potiùs plurimum putent obesse; vel vt his os obstruamus; pro Missa, pauca adijcienda sunt.

2. *Vno* verò, *vno*, quod à *Maiorum exemplo* sumitur, contenti erimus argumento. *Hi plurimis modis* Missæ præstantiam atque dignitatem, *præ reliquis*, quibus piè defuncti iuuantur præsidijs, declarant.

3. Principio hoc demonstrant, quòd *ipsa Apostolorum ætate Sacrificium Altaris, pro defunctis, obtulerint. Oblationem pro defunctis annuâ die facimus*, inquit Tertullianus, Scriptor antiquissimus, de Corona Militis. Similia habet lib. de Monogamia, & in Exhortatione Castitatis; & in 2. lib. ad Vxorem. Sed clariùs hoc probant Liturgiæ Iacobi Apostoli, atque Marci Euangelistæ; quæ & *viuorum*, & *mortuorum* necessitates Deo commendant.

4. Secundo, quod *Sacrificium etiam pro defunctis docuerint offerendum*. Licet hoc quidem ex recepta à Maioribus consuetudine colligere; sed tamen diserta est hic etiam S. Clementis oratio, libro. 6. Constitutionum Apostolicarum, cap. 19. *Pro fratribus*, inquit ille, *qui in Domino mortui sunt, offerte in Ecclesijs vestris*. Accedit his Sanctus Ambrosius; qui lib. 2. Epistol. 8. ad Faustinum, de obitu Sororis,

ris, docet ipſam non tam deplorandam, quàm proſequendam orationibus: nec mœſtificandam Fauſtini lachrymis, ſed *oblationibus* animam eius Domino commendandam. Accedit Ioannes Eleemoſynarius, qui Synaxes *iubebat pro iis celebrari*, qui in Domino piè obdormiiſſent; aſſerens *defunctis plurimum prodeſſe*; quæ pro ipſis fierent commemorationes, atque *Sancta Miniſteria*; quemadmodum de ipſo ſcribit Leontius, Neapoleos Epiſcopus, in Vita Ioannis.

Tertiò, quòd *crediderint & docuerint, Hoc ex Apoſtolica Traditione profectum eſſe.* Sufficerent hic Liturgiæ Iacobi, atque Marci: ſed placet aſſcribere, quod habet Dionyſius, ca. 7. Eccleſ. Hierarch. *De prece*, inquit, *pro defunctis facienda, ex diuinis Ducibus, id eſt Apoſtolis, Traditio peruenit ad nos*, Chryſoſtomus in eandem ſententiam loquitur. *Non fruſtra*, inquit, *ab Apoſtolis* (Hom. 3. ad Philip. *ſancitum eſt; vt in celebratione venerandorum Myſteriorum, memoria fiat eorum, qui hinc deceſſerunt*. Hæc totidem verbis, Hom. 96. ad Populum Antiochenum. Cum Chryſoſtomo B. Auguſtinus conſentire videtur. Sic enim habet, de Verbis Apoſtoli, 32. Ser. *Hoc à Patribus traditum vniuerſa obſeruat Eccleſia, vt pro iis, qui corporis & ſanguinis Chriſti communione defuncti ſunt, cùm ad ipſum Sacrificium ſuo loco commemorantur, oretur: ac pro illis quoque id offerri commemoretur.* 5.

Quartò, quòd *hoc beneficium nullo modo putarint differendum; ſed mox pro ſalute defunctorum peragendum.* Etenim Miſſæ Sacrificium fiebat etiam pro defunctis, antequam ipſorum corpora tumulo mandarentur, præſentibus corporibus: & orantes, ad intentiùs orandum impellentibus. Docet hoc Dionyſius Areopagita, quemadmodum teſtatur, l. 1. cap. 23. Durantus, de Ritibus Eccleſiæ. Sic Conſtantinum cum Liturgia ſepultum eſſe atteſtatur Euſebius, lib. 4. de Vita Conſtantini, cap. 71. D. Bernardus de Malachia, nondum ſepulto, (ca. 18. Vitæ eius) *Interim*, inquit, *parantur exequiæ, offertur pro eo Sacrificium, conſummantur ex more omnia, cum ſumma deuotione.* 6.

Quintò, quòd *Omnibus Temporibus, Omnibuſq; Locis, conſtanter ab ipſis celebratum ſit.* Pro hoc clariſſimum eſt teſtimonium Damaſceni. 7.
Eius hæc oratio eſt (Oratione, quod qui in fide hinc migrarunt &c.) *Diui autem Apoſtoli*, inquit, *diſcipuli Saluatoris, qui totum mũdi circulum vnum, cæpere prædicandi verbo, quod ſuis oculis viderant in tremendis, impollutis, vitalibuſq; Sacramentis memoriam eorum, qui fideliter obdormiuerunt, habendam edixerunt: quod adhuc firmiter, atque adeò ſine contradictione obſeruat Apoſtolica Eccleſia & Dei, à finibus vſque ad fines terræ; ab eoq; tempore vſque in præſens, & in finem mundi vſque.*

Ex eodem capite ostendit consuetudinem Sacrificandi pro defunctis esse *Apostolicam Traditionem*, Isidorus his verbis (libro. 1. de Ecclesiast. Officijs c. 18. *Sacrificium pro fidelium defunctorum requie offerre, vel pro ijs orare; quia per totum Orbem custoditur; credimus quod ab ipsis Apostolis traditum sit.*

Sed & hic seruiunt nobis Concilia, quæ in omnibus propemodum Christiani Orbis Prouincijs celebrata sunt, & Sacrificij, pro defunctis, tanquam receptissimi & vsitatissimi præclaram faciunt mentionem. Pro *Africa* est Concilium III. Carthaginense, ca. 29. & IV. c 79. Pro *Hispania* Bracarense I. c. 34. & 39 Pro *Gallia* Cabilonense, vt habet Canon: Visum est, de Consecrat. dist. 1. Pro *Germania*, VVormatiense ca. 10. Pro *Italia* Concilium VI. sub Symmacho. Pro *Græcia*, ca. 69. Capitulorum ex Græcis Synodis, collectorum à Martino Bracarensi Episcopo.

8. Sextò, quòd *singulis annis ipso dormitionis anniuersario, Missæ Sacrificium pro defunctis repetiuerint.* Meminit huius consuetudinis Tertullianus, de corona Militis: Damascenus Sermone de fidelibus defunctis. De eodem sic Gregorius Nazianzenus, Oratione 10. in laudem Cæsarij. *Atque alia quidem persoluimus*, inquit, *alia verò dabimus, Anniuersarios honores & commemorationes offerentes.*

Septimò, quòd *non annuis solùm dormitionis diebus; sed & tertio, &*
9. *nono, & quadragesimo, hanc hostiam obtulerint*: quemadmodum iam citatus testatur Damascenus. Præterea *Trigesimo* die, pro se, Sacrificium hoc offerri petijt Ephrem, in suo testamento. Pro *quadragesimo* sic loquitur B. Ambrosius, de Obitu Theodosij: *Eius ergo Principis & proximè conclamauimus obitum, & nunc Quadragesimum celebramus, assistente sacris altaribus, Honorio Principe: qui sicut Ioseph patri suo Iacob, quadraginta diebus, humationis officia detulit, ita & hic Theodosio patri iusta persoluit.* B. Remigius testamento suo, quod varijs libris exaratum legimus (inquit Durandus lib. 2. de Ritibus Ecclesiæ Catholicæ cap. 43.) nepoti Agarimero vineam, & quædam alia legauit; vt à Patribus suis *omnibus diebus Festis, & Dominicis*, pro commeratione sua, sacris altaribus offeratur *Oblatio.*

10. Octauò, quòd *non facilè hoc beneficium putauerint defunctis esse negandum.* Nam pœnitentibus, etsi quædam alia negarentur, *Sacrificium* tamen *Missæ*, defunctis, non negabatur. De his ita habet Concilium Arelatense II. Can. 12. *Qui in pœnitentia positi vitam excesserunt, placuit nullum communione vacuum debere dimitti, sed pro eo, quod honorauit pœnitentiam, Oblatio illius* (id est pro illo) *recipiatur.* Concilium Carthaginense IV. cap. 79. sic statuit: *Pœnitentes, si casu in itinere,*

vel

vel mari, mortui fuerint; memoria eorum orationibus & oblationibus commendetur. Idem constitutum in Concilio Vasensi I. cap. 2. & Vasensi II. cap. 4.

Nonò, quòd, *si quando graui in aliquos pœna voluerunt animaduersum, huius sacrificij beneficio defunctum priuarint.* Hoc B. Cyprianus l. 1. Epist. 9. his verbis docet, *Episcopi,* inquit, *antecessores nostri salubriter censuerunt, ne quis frater excedens, ad tutelam, vel curam, clericum nominaret. Et si quis hoc fecisset; non offerretur pro ipso, nec pro dormitione eius Sacrificium celebraretur. Neque enim adiungit, ad altare Dei meretur nominari, in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & ministros suos Leuitas auocare voluit.* Sic Concilium Bracarense, Can. 35. vetuit fieri *Sacrificium* pro iis, qui sibi *crudeles manus intulissent; aut Catechumeni ex hac vita discessissent.* 11.

Decimò, quòd *hoc singulariter, defunctis prodesse testati sint,* B. Chrysostomus, Homilia 21. in Acta Apost. *Non frustra,* inquit, *ab Apostolis sancitum; vt & in celebratione venerandorum Mysteriorum, memoria fiat eorum, qui hinc decesserunt. Nouerunt illis multum hinc emolumenti fieri, Multum vtilitatis.* Eadem habet totidem verbis Hom. 69. ad Populum Antiochenum. In eandem sententiam loquitur B. Augustinus, in Enchiridio, cap. 110. *Neque,* inquit, *negandum est defunctorum animas pietate suorum viuentium iuuari, cum pro illis Sacrificium Mediatoris offertur.* In eandem Theophilactus, in cap. 12. Lucæ: *Oblationes,* inquit, *& distributiones, quæ fiunt pro defunctis, Non parum conducunt etiam ijs, qui in grauibus delictis mortui sunt.* In eandem B. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 55. *Multum,* inquit, *solet animas, etiam post mortem sacra Oblatio hostiæ salutaris adiuuare; ita vt hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animæ expetere videantur.* In eandem Cyrillus Hierosl. Cathechesi. Mystag. 5. *Maximum credimus animarum iuuamen pro quibus offertur obsecratio sancta illius, & tremendi, quod in altari positum est Sacrificij.* In eandem Ioannes Eleemosynarius, Thesi 4. huius capitis. 12.

Vndecimò, quòd *hoc singulariter pro sibi charissimis vel obtulerint vel offerri desiderauerint.* B. Ambrosius Oratione de morte Satyri fratris. *Tibi nunc,* ait, *omnipotens Deus, innoxiam commendo animam: Tibi hostiam offero. Cape propitius & serenus fraternum munus, Sacrificium sacerdotis.* Idem Ambrosius in Orationibus de obitu Theodosij & Valentiniani, se pro ipsorum animabus sacrificaturum pollicetur. S. Augustinus, lib. 9. Confess. de matre Monica agens. *Quotquot hæc,* inquit, *legerint, meminerint, ad altare tuum, Monicæ famulæ tuæ; cum Patritio quondam eius coniungi.* Seruiunt hic exempla, quæ Thesi 4. Capitis 76. allata sunt. 13.

14. Duodecimò, quòd *hoc beneficium Sacrificij sibi defunctis petiuerint impendi.* De matre sua eadem idem scribit Augustinus, li.9. Confess. *Non ista mandauit nobis*, ait, *sed tantummodo memoriam sui, ad altare tuũ fieri desiderauit; cui nullius diei prætermissione seruierat.* Idem *Sacrificium* pro se fieri petijt Ephrem Syrus: Idem Venerabilis Beda: idem Regina Scotiæ Margareta, quemadmodum demonstratum est, Thesi 4. Cap. 76.

15. Decimo Tertiò, quòd *dum Suffragiorum, quibus defuncti iuuantur, mentionem faciunt, hoc reliquis præponant & præferant*, quemadmodum Chrysostomus atq; Augustinus faciunt: Ille Hom. 3. in Epist. ad Philipp. hic Ca. 110. Enchiridij. Vtrumque sequitur Concilium Florentinum, in Vnione Arm. vt ob id Cyrillus Hierosolymitanus, Catech. 5. Mystagogica, *maximum iuuamen animarum dixerit esse, obsecrationem sancti illius, & tremendi, quod in altari positum est, Sacrificij.*

SEQVVNTVR MODI, QVIBVS AGENdum est contra molestias Spirituum hominum damnatorum.

ABsolutis & examinatis modis duplicibus, quibus partim contra Dæmoniorum Spiritus pugnatur: partim liberamur à molestijs, quas afferunt purgandi Spiritus: reliquum est, vt discutiamus. Quomodo infestantibus Spiritibus hominum damnatorũ sit occurrendum. Hoc sequentibus aliquot Capitibus examinamus. Primum verò hic, in ordine totius Disputationis est.

CAP. LXXXIII.

Non deesse rationem viuentibus, qua se liberent à molestia, quam afferunt damnatorum hominum Spiritus.

1. SVnt, qui vel *nullam*, vel certè mortalibus *ignotam* existimant esse *rationem*, qua viuentes se à *Spirituum damnatorum hominũ molestia* liberare valeant. Et forsitan non temerè. Neque enim apud

hos

hos illi modi videntur seruire; quibus Dæmonum profligantur Spiritus: neque alij, quibus purgandorum animæ iuuantur: propterea, quòd vt ab illis, ita ab his Spiritibus damnatorum hominum Spectra plurimum differant.

Nec videntur hic superesse rationes *aliæ*. Quæ enim illæ sunt? Illæné, quarum initiò mentionem fecimus? Imprecationes? verbera? districti gladij? ignes? &c. Verùm cùm hæ in nullos Spiritus vires habeant; apud damnatorum hominum Spiritus quid promouebunt? 2.

Veruntamen ex *tribus*, ni fallimur, colligitur *non deesse etiam viuentibus, sua arma, quibus se ab horum Spirituum molestia tueantur, atq; defendant.* Principiò quidem, ex horum cum aliorum Spirituum collatione. Tum deinde, ex conditione societatis, quæ est inter Christianos. Tertiò denique ex ijs, qui ad molestias, quas damnatorum Spiritus afferunt, concurrere, & quouis modo operam suam conferre videntur. 3.

Medium inter purgandos hominum, & damnatos Dæmonum Spiritus, in hac molestandi ratione obtinent illi, de quibus nostra *iam* Disputatio est, Spiritus. Cùm igitur ab illorum molestia, nos charitatis, quæ pro *illis* fiunt, officijs; ab horum Christianæ religionis præstantissimis præsidijs liberemus; *horum molestias* excutere non valebimus? 4.

Sit licet studium molestandi horum multò maius, quàm purgandorum Spirituum: non tamen maius Dæmonum. Et quàmuis magnæ ipsorum vires: multò tamen inferiores sunt viribus Dæmonum. Quod igitur erga hos valemus, illud erga illos non poterimus? 5.

Societatis Christianorum illa est conditio; vt Rempub. quandam constituat. Hoc cùm alia multa, tum in Sacris literis sæpissimè *Regni cælorum* compellatio, qua illam Dominus notat, indicat, quòd igitur vnaquæque Respub. habet, vt se aduersus hostes tueatur, atque defendat; hoc, optimè à Christo Domino constitutæ Reipublicæ, erit negatum? sola hæc aduersus suos hostes se tueri, ab ipsorum molestia se liberare non poterit? An fortè hi Spiritus hostes non sunt? Cur igitur molesti sunt? cur pacem inuident? terriculamentis cruciant? 6.

Non sunt subiecti viuentibus hi spiritus, dicet aliquis: extra Christi sunt Ecclesiam. Ita est. Et ob eam causam, cum ipsis non tanquam nobis subiectis agimus; sed tanquam cum hostibus: qui 7.

quàmuis

quàmuis iure subiecti non sint;nobis tamen se subijciunt, hoc ipso; quòd nobis molesti sunt: faciuntque, vt naturæ iure liceat propulsare à ceruicibus nostris molestias;quas præter ius nobis afferunt.

8. Tres omninò esse videntur, *qui ad molestias has concurrunt*. Ipsæ defunctorum animæ;quæ excitatis tumultibus,& terriculamentis nos fatigant:Dæmones,quorum opera, corpora, quæ Spiritibus seruiunt,componuntur & formantur:& Deus; quo vel permittente, vel præcipiente hic omnia fiunt.Cuius verò ratione fieri negabimus, vt à molestia hac nos vindicemus?

9. Demonstratum est, iam nec tantas esse vires horum Spirituum; nec tantam malitiam,quanta ipsorum est Dæmonum. Omnino igitur,si à Dæmonum molestia possumus,vt possumus; ab horum infestatione atque insultibus expedire nos poterimus.

10. An fortè,contra Dæmones vires nobis desunt? At à Dæmonum creaturarumque omnium Domino, sufficientissimæ in Dæmones sunt collatæ. *Ecce*, inquit Dominus, *dedi vobis potestatem calcandi super Dæmones.*

11. Neque nobis hic Deus ipse est impedimento. Quàmuis enim ipso nunc permittente, nunc imperante tumultibus suis molesti sint, Spiritus: ita tamen molesti sunt; vt quemadmodum ab illius voluntate pendet, quòd fiant; sic quòd cessare debeant, & hoc quidem nostris precibus vrgentibus potest clementer concedere, quemadmodum illud sua iustitia postulante permittere. Sed ad modos. Et primo *falsos*, vt excludamus; tum *veros* vt probemus.

CAP. LXXXIV.

Non valere contra damnatos hominum Spiritus, eorumq; molestias, quibus loca reddunt infesta, illas rationes quibus viuentes se expediunt à molestijs, quæ à purgandis Spiritibus afferuntur.

1. Osse tolli molestias, quæ à damnatorum Spiritibus, certis locis excitantur, demonstratum est. Sequitur, ostendamus, *quibusnam rationibus* tollantur: ijsnè, quibus contra infestantes Dæmones depugnamus: an quibus vtimur cōtra illas

tra illas purgandorum Spirituum; an alijs aliquibus. Rem *duabus* Assertionibus includimus. Prior hoc Capite explicanda est.

Hęc est: *Rationibus, quibus contra molestias, quæ à purgandis Spiritibus afferuntur vtimur; contra damnatorum hominum Spiritus nequaquam agendum est*. Causa Assertionis est, quia neque *hoc nomine* hi Spiritus molesti sunt, quo illi purgandi: neque si essent, *hisce rationibus* eos tentare, atque aggredi liceret. 2.

Quo nomine damnatorum hominum Spiritus molesti sint, superiùs, Capite decimotertio, demonstratum est. Quòd verò, non *idem* ipsis atque purgandis propositum sit, dubitare nemo debet. Purdi, vt viuentium operâ iuuentur, importuni sunt: hi spem salutis nullam habent. Qui verò, quòd iuuari possint, desperant; vt iuuentur, petere possunt? 3.

Quòd si à morte, vel non ad pœnas *mox* raperentur: *vel* si raperentur, Iudicis sententiam non perciperent ante hi Spiritus, quàm Vniuersale omnium mortalium futurum est Iudicium: *vel* etiam, si post latam à morte sententiam, sperarent ipsam mutandam aliquando, aut saltem mitigandam: possent forsitan ad viuos redire, tumultuque suo atque molestiâ viuentium operam implorare, vt vel ad supplicia, quæ meruerunt, non damnarentur; vel ab ijs, quæ sustinent, subleuarentur: At horum nullum apud infelices locum habet. 4.

Mox post mortem ipsos merita sequuntur supplicia. Facilè est coram Deo, dicitur Eccles. 11. *in die obitus retribuere vnicuiq; secundum vias suas. Ducunt in bonis dies suos*, inquit Iob, cap. 21. *& in puncto ad inferos descendunt*. Diues Epulo, *mox*, vbi mortuus, in inferno est sepultus, Lucæ 16. & *mox* in tormentis hanc edidit vocem: *Crucior in hac flamma*. Si *mox* Beatus sua sequitur gloria; Impiorum in longum tempus differrentur supplicia? *Postquam diem tuum obieris*, inquit Chrysost. Hom. 37. in Matthæum, *iudicium & pœna consequetur*: Vide Franciscum Soarez, Tomo 2. in Tertiam partem Diui Thomæ, Disputat. 52. 5.

Sic *mox, post mortem, Iudicis fertur sententia, & non ad communem vsq; carnis differtur Resurrectionem*; quidquid dicat Lactantius, libro 7. Diuinarum Inst. ca. 21. Pulchrè Apostolus Paulus, ad Hebræos 9. c. *Statutum est*, inquit, *omnibus semel mori. post hoc autem iudicium. Iam*, inquit, B. Augustinus, libro 2. de Originæ animę, cap. 4. *illud salubriter credit, & rectißimè, iudicari animas cùm de corporibus exierint; antequā veniant ad illud iudicium, quo eas oportet iam redditis corporibus iudicari. Aiunt*, inquit Damascenus Oratione de defunctis, *viri diuinitus illustrati*, 6.

quod cùm exhalamus spiritum; quasi in libra, humana opera probantur. Et si ipsa mox mortem sequuntur supplicia; differri potest sententia, quæ supplicia præcedit?

7. *Nec spes miseris esse potest, quòd vel tormentorum aliquando futurus sit finis;* quia æternus est ignis, qui cruciat: *Vel pœnarum acerbitas possit mitigari:* quia vt irreuocabilis sententia; ita constans atq; perpetuum, supplicium. *Alicuius mitigari eam, cui traditus est, pœnam; vel quibusdam interuallis habere aliquam pausam, quis audacter dixerit?* B. Augustinus, in Psal. 105. *quandoquidem vnam stillam diues ille non meruit?*

8. Fortè de Iudicis voluntate *dubitare* possunt miseri. Possent, si per Angelos, siue bonos, siue malos, hæc ipsis innotesceret; ipsique Iudices essent. At Angeli Iudices non sunt. Sententia per Angelos non fertur, fertur per ipsum, de cuius voluntate non debent ambigere, Iudicem, aut Angelos, Iudicis personam sustinentes. Scriptum est, (2. Corinthiorum 5.) *Omnes nos manifestari oportet, ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum,* Et rursus (Rom. 14.) *Omnes stabimus ante tribunal Christi. Et vnusquisq; nostrûm pro se rationem reddet Deo.*

9. Quæ cùm ita sint, credi non debet auxilij consequendi gratiâ ad viuos redire damnatorum hominum Spiritus, aut hanc ob causam esse molestos, vt viuentium operâ iuuentur. Sed faciamus ita esse: *hoc fine* esse molestos: *ignorare* etiam, quæ statûs ipsorum sit conditio. *Nobis* tamen ijs *rationibus*, quibus purgandis Spiritibus succurrimus, his subuenire nequaquam licitum est: propterea, quòd citra salutis dispendium, *hos damnatorum hominum Spiritus nostris suffragijs iuuari posse*, nequaquam credere possimus; tantum abest, quòd iuuare debeamus.

10. Ea est damnatorum conditio, vt *neque à pœnis quibus adiudicati sunt, possint liberari vnquam; neque in ijsdem leuamen vnquam exspectare.* Hoc quàm sit certum, atque indubitatum; quàm firmâ constantique fide tenendum atq; defendendum, postquam probatum erit, finem Capiti imponemus.

11. Ecclesiastæ hîc primùm sententia est, cap. 11. *Si ceciderit*, inquit, ille, *lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem; in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Ad Austrum cadunt saluandi; ad Aquilonem damnandi. Manent singuli suis locis. illi in æternum felices: hi in æternum miseri. *Ibi vnumquemque*, inquit D. Bernardus (Sermone 59. ex Paruis) *iudicabit Deus, vbi inuenerit, ibi, inquam, erit immutabiliter & irretractabiliter.*

Secun-

Secundò hîc seruit Regius Propheta, Psal. 6. *Conuertere*, inquit, *Domine, & eripe animam meam; saluum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?* quasi dicat, Nullus sanè. Nullâ ratione fieri potest, vt quis tibi aliquando confiteatur, ad te conuertatur, pœnas illius loci euadat. 12.

Tertiò, dictis astipulatur Isaias Propheta, cap. vltimo. *Vermis*, inquit, *eorum*(damnatorum) *non moritur, & ignis eorum non extinguitur.* Si *Eorum* est vermis; si *Eorum* est ignis: ipse autem *vermis non moritur, & ignis non extinguitur*: omninò necesse est & illos, quorum est *vermis* atque *ignis*, perpetuo in *igne* miserè viuere, & *verme* torqueri. 13.

Audiamus Dominum: *Bonum est tibi* (inquit ille, Mar. 9. *claudum introire in vitam æternam; quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis; vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.* Idem clariùs Matth. 25. *Discedite à me maledicti, in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.* Et ne quis crederet *ignem* æternum, & non æternum in igne *cruciatum*; subiungit. *Et ibunt hi in Supplicium æternum; iusti autem in vitam æternam.* 14.

Cum Domino consentit discipulus, Domino dilectus, in reuelatione sibi diuinitùs facta edoctus, Apoc. 20. *Diabolus*, inquit, *qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris: vbi bestia & Pseudo propheta cruciantur die & nocte, in secula seculorum.* 15.

Hinc communis illa Ecclesię vniuersalis, cum B. Athanasio, confessio. *Quicunq; vult saluus esse, ante omnia opus est, vt teneat Catholicam fidem.* Quam illam? *Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: qui verò mala, in ignem æternum.* Et pulchrè Innocentius III. li. de Contemptu mundi, ca. 10. *Iustum est*, inquit, *vt quod impij in suo præuaricantur æterno, Deus vlciscatur in suo æterno.* 16.

Atque hinc esse dicam, vt oratio, quæ pro damnatis instituitur, frustra dicatur suscipi. *Qui sine fide*, inquit B. Augustinus, ex sententia Magistri, in 4. d. 45. *per dilectionem operante discesserunt; frustra illis à suis pietatis officia impenduntur.* Idem 24. Moral. habet B. Gregorius. 17.

Quid, quòd ipsa etiam prohibita sit? *est peccatum ad mortem*, inquit, sanctissimus Theologus, Ioannes, 1. ca. 5. *non pro illo dico, vt roget quis.* Et B. Gregorius Bonifacio (habetur 13. quæst. 2. cap. Pro obeuntibus) *non licet pro defunctis impijs, quàmuis Christiani fuerint, oblationes offerre* &c. 18.

Quocirca bene B. Augustinus, lib. 3. cap. 12. sic loquitur: *Noli dicere, noli credere Suffragia Christianorum pro ijs, qui non bap-* 19.

tisc ati de corpore exierunt, offerenda; si vis esse Christianus. Et ipse: Si scirem, inquit, *matrem meam esse in inferno; non magis pro illa orarem, quam pro Diabolo.* Ita Soto in 4. Sentent. d. 45. q 2. art 2. ex D. Augustino.

20. Itaque, vt cum B. Gregorio loquar (4. Dialog. cap. 44.) *Non orant sancti homines pro hominibus infidelibus, impijsq́ defunctis: quia pro ijs vtique, quos æterno deputatos supplicio iam nouerunt; ante illum Iudicis iusti conspectum orationis suæ meritum cassari refugiunt.* Ita Gregorius.

21. Ex dictis non solùm hoc colligimus, Suffragijs nostris damnatorum Spiritus non iuuari; sed frustra quoque esse, atque cum animæ nostræ detrimento his Spiritibus *suffragari velle*, atque *suffragari.*

22. Colligitur secundò, in graui eos versari errore; qui damnatorum Spiritus aliquando ex supplicijs, quæ grauissima perpetiuntur, putant *eripiendos*: quo nomine, cum quibusdam, non benè audit Origenes; qui, nescio quos, animarum *itus & reditus*, vt B. Augustinus loquitur, excogitauit. Huius erroris originem notant Epiphanius, Epist. ad Ioannem Hierosolymitanum, Hieronymus in Capite 3. Ionæ, Gregorius 9. Moralium capite 45. & 46. & libro 34. cap. 12. & 13.

23. Cum Origine coniunxero, quos idem B. Augustinus refutat, 21. de Ciuitate Dei, cap. 17. & sequentibus: qui in nouissimo iudicio propter intercessiones Sanctorum, *neminem hominum putant esse damnandum*: Eos quoque, qui *impunitatem omnium peccatorum* promittunt aliquando, etiam Hæreticis, propter participationem corporis Christi: Denique Illos, qui non omnibus, sed ijs tantùm, *qui apud Catholicos sunt regenerati*, etiam si postea in multa crimina, erroresq́; proruperint, indulgentiam pollicentur, &c. de quibus plura loco citato Beatus Augustinus. *Nullis omnino damnatis spes salutis reliqua est.*

24. Nec assertioni nostræ repugnat, quod Psalmo 76. dicitur: *Nunquid obliuiscetur misereri Deus; aut continebit in ira sua misericordias suas?* De *viuis* enim est sermo Prophetæ, qui quamdiu spirant, sperare possunt; sibiq́; Dei misericordiam promittere. Mortuorum longè alia est ratio: Misericordiâ illi prorsus indigni, qui misericordię tempus turpiter neglexerunt. Quamquam B. Augustinus lib. 21. de Ciuitate Dei, cap. 24. ad *probos* solùm velit pertinere, quod à Propheta dicitur, *Deum misericordias suas in sua ira non contenturum.*

CAP. LXXXV.

Iisdem rationibus proscribi Spiritus hominum damnatorum: eorumq; infestationes atque molestias tolli, quibus Spiritus Dæmonum, ipsorumq; molestiæ proscribuntur & tolluntur.

NOn prodesse damnatorum hominum Spiritibus Suffragia, quibus purgandæ animæ iuuantur; nec hisce ab ipsorum molestijs, quas afferunt, viuentes liberari demonstratum est. An illis machinis oppugnandi sunt, quibus contra Dæmones depugnatur? *Ita omnino censemus*: licet vt assentiamur, *hic*, tam firmis argumentis, vt ibi, non inducamur. Atque hæc *secunda nostra Assertio* est; quam sequentibus, & explicamus & probamus. 1.

Et principiò, haud obscurum est, pro nobis *tam firma præsidia hic, vt ibi, non esse.* Ibi exemplorum abundabamus sylua, quibus probabamus & Reliquiarum, & Sanctæ Crucis, & Rerum consecratarum vsum Dæmones profligari. Ecclesia præterea nitebamur authoritate; quæ hoc ipso probat rerum harum alias contra Dæmonum valere insultus, quòd hoc nomine consecrentur; consecratæ verò Christiano populo in hunc finem offerrantur; alias Dæmonibus per se esse molestas. Hic vtroque videmur destituti. Neque enim exempla obuia sunt. Orationes etiam atque Exorcismi, quibus contra Spirituum molestias Ecclesia vtitur, contra Dęmoniorum Spiritus tantùm instituta videntur. 2.

Nihilominus, etiam *his machinis, vel prorsus iisdem, vel parum immutatis, contra damnatorum hominum Spiritus feliciter nos pugnare posse credimus:* credetq; nobiscum: qui quæ & machinarum illarum ratio, & quę Spirituum horum conditio sit, diligenter secū expendere velit. 3.

Incredibili, & Vatiniano *odio*, Deum Opt. Max. prosequuntur damnatorum hominum Animæ. Hæc ipsarum conditio. *Machinæ nostræ*, quibus contra Dæmones pugnandum docuimus, Deo vehementer placent. Hęc ratio machinarum. Quid ex vtroque? Damnatorum hominum Spiritus illas fugere atque detestari. Quomodò verò? Quia ita naturâ comparatum est, vt quorum odio flagramus, quosúe detestamur; eorum non solùm non præsentiam fera- 4.

mus; sed neque quidquam ipsorum, quę ipsis vel chara, vel quomodocunque coniuncta sint, sustineamus.

5. Quod inferimus rectè inferri quiuis facilè intelligit: At non ita facilè, quod ponimus; *Odio* Vatiniano scilicet Deum prosequi damnatorum hominum Spiritus: *Machinas* item, quibus contra Dæmones pugnamus, Deo vehementer placere, & gratas esse: At non minus vtrumque certum est.

6. Pro impiorum Spirituum, erga Deum *odio* grauissima est sacrarum Scripturarum authoritas, omnium Patrum calculo confirmata. *Superbia* (dicitur Psal. 73.) *eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Hāc enim sententiam, quàmuis ad alios pertinere dubium non sit; in damnatos tamen hominum Spiritus, atque item Angelicos, conuenire maximè, constans omnium sensus est & consensus.

7. Sed & si ad *voces* damnatorum attendamus, quod dicimus, facilè probabitur. Plenę sunt damnatorum hominum voces blasphemiarum: plenæ irarum: plenæ conuitiorum. An blasphemiæ ab amico animo in eum, in quem euomuntur & expectorantur, proficiscuntur? Fortè in Deum blasphemi non sunt damnatorum hominum Spiritus? Sunt maximè. *Maledicent*, inquit Innocentius III. lib. 3. de Contemptu Mundi, c. 10. *altissimo, & blasphemabunt excelsum; conquerentes eum esse malignum, qui creauit eos in pœnam: & nunquam inclinatur ad veniam. Audi Ioannem in Apocalypsi Capite 16. dicentem: Grando magna descendit de cælo in homines, & blasphemauerunt homines Deum propter plagam grandinis: quoniam magna facta est vehementer.* Ita Innocentius.

8. Scrutemur odij causas. Multæ & magnæ in damnatis Spiritibus inueniuntur. *Odium*, inquit Gregorius Nissenus 8. in Ecclesiast. *est auersio ab eo, quod molestiâ afficit.* Quantâ vero molestiâ miseros damnatorum Spiritus afficit Deus? Priuat *bonis*: grauat *malis*. Sed quantis & quot?

9. *Omnibus donis*, quibus in hac vita frui potuerunt, priuati sunt damnati. Quòd si quædam, quæ natura concessit, retinent; illa ipsa malorum & pœnarum sunt seges & materia. Sed hoc maximum (*pœnam damni* vocant Theologi) quod Dei Opt. Max. conspectu frui ipsis negatum est. Quocirca sanctus Augustinus, postquam plura damnatorum damna recensuisset *Absentia*, inquit, *præsentia Christi, quoad visionem eius, sola, omnia prædicta mala superat; & omnibus pœnis est intolebilior.* Ita ille de Triplici habitaculo, cap. 2.

10. Sic *torrente malorum* omnium obruti sunt, quæ cùm sacræ literæ satis explicare nequirent; quibus potuerunt, vel huius vitæ grauibus

bus pœnis, vel quę grauium pœnarum essent indicia, adumbrârunt: vt sunt *exteriores tenebræ, dentium stridor, fletus, gemitus & eiulatus, stagnum ardens igne & sulphure, frigora, niuis, nimius calor, desiderium mortis, tribulatio, qualis non fuit ab orbe condito*, &c.

Easdem quodam modo adumbrat Cassianus, in Confess. Theologica, parte 3. *Quis*, inquit, *dicere valeat, quæ impijs, & malè viuentibus tormenta sint præparata? In ipso enim continuæ mortis loco, qui Infernus appellatur; quid aliud nisi iugis flamma, perseuerans tribulatio, & perpetua pœna, atq; infinita totius mali calamitas esse potest? Igneus autem fluuius, & fœda palus complet omnia. Ibi sanè atroces Angeli commorantur, quorum brachia sunt, vt capita draconum; quorum oculi igneas ex se sagittas emittunt: quorum dentes, vt Elephantis, prominent; & stimulant ad tormentum, vt caudæ scorpionum: quorum aspectus tremorem inducit & dolorem atque mortem. Atque vtinam mors posßit in his subuenire angustijs. Sed quod est horribilius, ad hoc viuit in tormentis positus, vt cruciatibus gubernetur; ad hoc redintegratur, vt rosus serpentibus, & iteratis subinde iterumq; repetitis morsibus attrectetur. Illic vlulatus & planctus: gemitus & mugitus continuè sonant, simulq; clamor confusus vbique attollitur, quem dura tormentorum vis exagitat, & incendij arsura extorquet*. Et quæ sequuntur. 11.

Sed duo sunt: quæ hanc pœnam augent; *acerbitas* atque *duratio*. *Intensißima* est, quam miseri patiuntur. Nihil est chiragra in manibus; nihil cholica in ventre; nihil podagra in pedibus; nihil dolor dentium in ore; calculi in renibus; si cum pœnis infernalibus, vel illorum malorum aliquod, vel omnia simul conferantur. Et his morbis vnum aliquod membrorum affligitur. Quid si omnes morbi iam dicti hominem crucient? quid si in omnibus membris crucient? nónne res propemodum intolerabilis. Rursus, cùm hîc patiuntur non desunt colloquia amicorum, commoditas lecti, aliaq; vitæ solatia. At ibi nulla pars, vel membrum, à tortura vacabit: nulla vnquam consolatio. Pro lecto candens stratum: pro refrigerante, aëre, ignis; pro suaui odore, fœtor suffocans: pro amicorum solatio irrisiones, contumeliæ, maledicta Dæmonum. 12.

Auget & miseriam, *eius duratio*. Perpetua miserorum est pœna. *Cremabit*, inquit B. Cyprianus, lib. ad Demetrianum, *addictos ardens semper gehenna, & viuacibus flammis vorax pœna: nec erit vnde tormenta vel requiem poßint habere aliquando, vel finem. Seruabuntur cum corporibus suis animæ, Infinitis cruciatibus ad dolorem.* 13.

Et B.

Et B. Bernardus lib. Meditationum c. 3. *Procul*, inquit, *à beata patria exulati, cruciabuntur in gehenna perpetua. Nunquam lucem visuri, nunquam refrigerium adepturi: sed per millia millium annorum in inferno, cruciandi: nec inde vnquam liberandi; vbi nec qui torquet, aliquando fatigatur; nec qui torquetur, aliquando moritur. Sic enim ignis ille consumit, vt semper reseruet: sic tormenta aguntur, vt semper renouentur.*

14. Quantum verò huius æternitatis cogitatio cruciat? In hac vita, quidquid diuturnum est, molestum est, & graue. Et si grata quies; tamen si sano duos annos in lecto molli continenter cubandum esset, non ferret diuturnæ quietis laborē. Quid si verò vnius anni graues calculi labores ferendi? quanta hæc miseria? At ad pœnas inferni nihil huius vitę dolores: nihil feruens oleum: confractio ossium; scorpiones, & sexcenta grauissima mala. Quæ igitur *miseria, in perpetuum, infernalia tollerare supplicia?* Nimium longum, quod æternum. Bona esset conditio miserorum; si tot millibus annorum infernales pœnæ essent sustinendæ; quot vnquam fuerunt folia in arboribus; quot sunt arenæ in littore maris; quod guttæ in vastissimo mari. Sed *in æternum pati, nullis annorum miriadibus absoluitur.*

15. Neque ex his *odium* damnatorum Spirituum erga Creatorem suum, *tantùm* crescit; verùm etiam ex *omnibus*, quæ ipsis diuinitûs collata sunt, beneficijs; qualiacunque etiam illa sint, Præbent materiam maioris odij erga Deum *bona fortuna*, quibus dum corpora fouerent, abundârunt. quoniam hæc ad maiora ipsis seruiunt supplicia. Præbent *bona corporis, atq; animæ*; quæ dolent se à Deo, iam malè expensorum rationem exigente, accepisse. Præbent *beneficia omnia*, quæcunque in vniuersum hominum genus Filius Dei, triginta, & pluribus, quibus nobiscum annis versatus est, contulit, quoniam & hæc pœnarum augent acerbitatem.

16. Magnum igitur *odium* damnatorum hominum erga Deum. Et poterunt hi Deum æquo animo ferre? poterunt quicquam. quod Deo charum, gratumque sit, probare? poterit placere, quod ille probat?

17. Sed fortè (quod secundo loco inquirendum est) *arma* quibus contra Dæmones pugnatur, Deo grata non sunt. Fortè non placent. *Sunt gratissima*, placent vehemētissimè. Docemus de singulis: sed pro instituti ratione, breuissimè.

Pro *Crucis signo* sunt infinita, quæ per illud Deus Opt. Max. operari dignatus est, omnibus omnino temporibus: quæ quàm sint vera; quàm magna, docet de Dæmoniacis Disputatio. Addo & hoc nomine

mine placere; quod memoriam refricet amarissimæ Filij eius passionis; quam cupit ille, apud nos iugem esse, atq; perpetuam; quod de diuinis rebus mentem admoneat, quæ non potest ipsi non placere, qui mortalium cogitationes cupit esse astractissimas à rebus terrenis, & coniunctissimas diuinis. Quid, quod *Crux* Filij Dei triumphum, vel maximè sit exornatura? Quando enim *cum maiestate magna atq; potestate* venturus est, rationem cum mortalium genere vniuerso positurus. *Tunc*, inquit Dominus, *patebit signum Filij hominis in cœlo*. Matth. 24.

Similia pro *Reliquijs* afferre possumus. Neque enim quemquam clam est, quàm sint omnem propemodum fidem humanam superantia quæ ad Sanctorum *Reliquias* Deus fieri voluerit. Docet & hęc, de Dæmoniacis Disputatio. Potéstne Deus non eorum magni facere pignora; quos promisit se benedicturos? glorificaturos? omnibus malis erepturos? quibus virtutem miracula patrandi in hac vita contulit? & quidem tot, ac tanta: quanta Filius eius non patrauit? quos vniuersus mundus Iudices in extrema illa exspectat die? quibus datum accumbere in Regno cœlorum, vbi ministrum agit Filius Dei? 19.

Placere Deo *Orationem* dubitat nemo. Ipse illam *consulit*, ipse, *præcipit*, ipse *modum orandi præscribit*. Sed & ad orandum *inuitat* studiosissimè. Quibus verò rationibus? *suo exemplo. maximâ promißione, rebus maximis oratione, vel confectis, vel impetratis*. vt interim pulcherrimarum virtutũ cumulum omittam, quæ cum *oratione* coniunctæ sunt, & Deo plurimum placent. 20.

Fortè dubium de *Rebus consecratis*, num Deo probentur. Et pro his, quemadmodum pro Reliquijs atque Cruce, sunt prodigia, & portenta, non nisi singulari Dei virtute atq; prouidentia, ad *harum rerum* vsum peracta. Accedit quod *hæ res* propriè *Dei* dici debeant; vt quæ à naturali suo vsu, per consecrationem quodam modo translatæ sunt ad diuinum, & naturâ multò superiorem: & quibus tanquam diuinæ clementiæ quibusdam quasi instrumentis, Deus humanis necessitatibus subuenire decreuit. 21.

Vnus restat *Exorcismus*. In hoc nihil esse, quod damnari meritò possit, alias demonstratum est? multa esse, quæ probentur, Deoq; grata sint, quę iam diximus, confirmant omnia, vt quorum in Exorcismo vsus est præcipuus. 22.

Sunt igitur res hæ *grata* Deo. Sunt igitur *ingrata*; & odio, damnatorum hominum Spiritibus, fugient igitur ipsas, detestabuntur, non ferent. Desinent ad harum præsentiam Mortalibus esse infesti, pacem relinquent. 23.

24. Est & præter iam fusiùs explicatam rationem, alia, cur contra damnatorum hominum Spiritus plurimum valere credi debeat machinas, quibus Dæmones expugnantur: illa videlicet, quod verisimile sit *nunquam* damnatorum hominum Spiritus nobis molestos esse, nisi Dæmonibus egregiè adlaborantibus; si non omnia peragentibus: vt ob id credi debeat hos Spiritus ab infestando desistere, si locis, vbi infestant, ipsi Dæmones proscribantur & profligantur.

25 Nam primum credi potest, damnatorum hominum Animas, si quando rebus viuentium *autoprosopos, personaliter*, intersunt, Dæmonum operâ ad nos delatas esse, aut etiam compulsas: atque *ita* ipsis semper assistere; vt ne latam quidem vnguem, ab ijsdem discedant. An deserere possunt iam in suam potestatem traditas? illi præsertim Spiritus, quibus studium fuit continuum, vt quantum Angelus cuiusque Tutelaris pro viuentium bono fuit sollicitus, tantum ipsi incommodarent? ad vitiorum latas vias pertraherent?

29. *Corpora* verò quorum hîc vsus est, omnino opera quædam sunt Dæmonum: & à Dæmonibus, non tantùm formantur; verùm etiam, ne dissoluantur, sustentantur. Non credibile est illas damnatorum Spirituum esse vires, & ex aëre corpora sibi aptare valeant, atque sustentare. Maioribus hic opus est, Angelorum scilicet, non quidem bonorum, quorum obsequijs damnati indigni, sed malorum, in quorum infelicem societatem miseri asscripti. Hæc superiùs demonstrata sunt, Capite 19. 24. 25.

27. Quæ cùm ita sint, nouas hîc rationes, quibus ab humanorum Spirituum molestijs liberemur, quærere necesse non est. Illæ ipsæ, quibus contra Dæmones confligimus, seruire possunt. Quo modo porrò contra hos Spiritus valere dici debeant: & Vtrum æquales omnium sint vires; an vna alterâ præstantior, explicandum esset, nisi, quæ superiùs dicta sunt, hîc seruire crederimus, & breuitati studeremus.

NOTATIO.

Discussimus Modos, quibus partim contra damnatorum hominum Spiritus, partim contra purgandorum pugnatur: duo alij quidam esse videntur, qui tam purgandis, quàm damnatis possunt esse communes. Horum altero Spirituali defunctorum necessitati

sitati subuenitur: altero temporali. In illo impenditur beneficium absolutionis ab Excommunicatione contracta à viuentibus, in hoc exhibetur sepultura, quâ defunctorum corpora carent. Vtrumque antequam vlterius progrediamur, examinare operæpretium est.

CAP. LXXXVI.

An sepultura defunctis exhibita, ipsorum Spiritus probibeat ad viuentes redire, ijsq; molestos esse.

QVorundam illa sententia est, vt insepultorum Spiritus tamdiu existiment quiete suâ atque proprijs sedibus carere, & inter viuentes errare; excitatisq; tumultibus molestos esse; quamdiu corporibus sua *Sepultura* impensa non est: eâ verò impensâ, molestias omnibus desinere. Hinc Poëta, Aeneidos 6. 1.

Non ripas datur horrendas, nec rauca fluenta

Transportare priùs, quàm sedibus ossa quièrint. Et Porphyrius, teste Benedicto Perierio cap. 9. de Magia, *Animæ*, inquit, *carentium sepulturâ circa corpora morantur. Quocirca*, addit, *qui vaticinantium animalium insinuari sibi animas optant, præcipua illorum membra deglutientes, præsentes sibi faciunt animam, Dei ritu vaticinantem. Talis enim anima, vnà cum sui corporis integra sumptione in corpus humanum se penitùs ingerit.* Hæc Porphyrius.

Sententia hæc, quàmuis pernitiosos errores quosdam contineat; 2. non tamen, *per omnia*, falsa est; nec damnari à Christiano homine potest. Nos, postquam vera à falsis distinxerimus, ad præcipuum, quod hic propositum est, Caput respondebimus.

Verum est *defunctorum Spiritus*(Christianorum imprimis) *desiderare, aut certè probare, vt quæ dum vixerunt, fouerunt corpora, suam habeant Sepulturam.* Bonum hoc aliquod ipsorum est: & *bonum est*, Philosopho teste, *quod omnia appetunt. Antiqui illi iusti*, inquit B. August. li. de cura pro mortuis agenda, ca. 13. *dum viuerent de sepeliendis, aut transferendis corporibus, suis filijs mandârunt: & mortui, vtrum sepulta sint vel insepulta non curabunt?* 3.

4. Ad iniuriam & contumeliam defunctorum omnes pertinere existimant, si *Sepultura* corporibus negata esset. In Veteri lege, quando in aliquos Deus grauiùs voluit animaduertere, ad alias pœnas etiam hanc adiecit, vt *sepulturâ* infelices carerent, & corpora cederent in escam aut cæli volucribus, aut feris canibus. Apud Græcos, teste Alexandro ab Alexandro (lib. 6. genialium dierum, cap. 19.) tanta cura *Sepultura* fuit, vt decem Prætores, quod bello nauali apud Arginusas, vi tempestatis acti, defunctos in acie non sepelissent, ab Atheniensibus capitis accersiti, & vltimo supplicio affecti fuerunt. Lacedæmonij, dum contra Messenios ducunt, ne milites, qui bello ceciderant, *insepulti* manerent, tesseras in brachijs insculptis nominibus habuere. Inoleuit mos Athenis, vt singulæ tribus singulas arcas, in quibus cadauera, & dispersas reliquias illorum, qui bello ceciderant, suæ cuiusque tribus, inquisita colligerent, in expeditione vehiculis vexerint.

5. Hinc non quibusuis; sed sceleratis, & ob insignia crimina notis beneficium *Sepultura* non impendebatur. *Tyranni*, inquit quidem Alexander, ibidem, *qui malè de Repub. meriti supplicio essent affecti: aut qui laqueo, aut morte inhonesta, aut malo letho occubuissent, insepulti abijciebantur*. Et apud AEgyptios, si quem prauis moribus vixisse contigisset, eiectum cadauer in vastis solitudinibus exponunt. Et Persæ damnatorum corpora feris & canibus obijciebant.

6. Eandem ob causam criminis loco habebatur olim *defunctorum Sepulchra violare*: quod *Sepulchris* illata vis, sepultis illata censeretur. *Qui sepulchra violant, domos defunctorum*: (inquit Constantinus L. 1. C. de violat. sepulch. *geminum videntur facinus perpetrare. Nam & sepultos spoliant destruendo, & viuos polluunt fabricando: vnde & læsa Maiestatis crimen committunt*.

7. Sed & graues in Sepulchrorum violatores statutæ pœnæ. Rei Sepulchrorum violatorum, si corpora extraxissent, vel ossa eruissent, humilioris quidam fortunæ, summo supplicio afficiebantur; honestiores in insulam deportabantur; aliâs autem relegabantur, aut ad metalla damnabantur. Si autem cadauera spoliassent: Si quidem armati id egissent, capite plectabantur: si sine armis, vsque ad pœnam metalli procedebatur, L. Sepulch. ff. de Sepulch. violat. &c.

8. Quocirca inter Barbarorum ritus non immeritò illi habiti sunt, quorum Bruno, libro 4. de Cæremonijs meminit, qui defunctorum corpora vulturibus aut canibus dilanianda obiecerunt; aut in maria atque flumina, paludesque proiecerunt: Sed illorum maximè qui

senio

ſenio confectos primò impiè mactabant, deinde mactatos crudeliter deuorabant.

Porrò quemadmodum hoc verum, ita falſum eſt, & à Catholica religione alienum, *defunctis ad ſedes ſuas aditum non patere, nec requie frui, donec corpora ſepulturæ demandata fuerint. Quis*, inquit Beatus Auguſtinus li. de Cura pro mortuis agenda, capite 6. *cor Chriſtianum inclinet his poëticis, fabuloſisq; figmentis*, ſcilicet, quòd: 9.

Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta
Tranſportare prius, quàm ſedibus oſſa quièrint?

Quis inquam cor Chriſtianum his poëticis fabuloſisq; figmentis inclinet, cùm Dominus hortetur Chriſtianos, ne timeant eos, qui occidunt corpus, & poſtea non habent ampliùs quid faciant?

Qui ex hac vita in Dei offenſa excedunt, mox ad ſupplicij loca rapiuntur. Nec *inſepulta corpora* aut prohibent, cur minus, vel ad ſupplicij loca rapiantur; vel ſupplicia in his locis, peccatis debita patiantur. Demonſtratum eſt hoc, cap. 84. 10.

Qui piè in Domino moriuntur, nec maculas vllas, quas eluere neceſſe eſt, habent, mox ad cælorum regna tranſuolant: tantumque abeſt, vt *inſepultura corpora* felicitatem ſuſpendant; vt quandoque augeant. Et hoc aliâs demonſtratum eſt. 11.

Qui piè in Domino moriuntur: ſed tamen perfectè purgati hinc nondum diſcedunt, à Cælorum quidem regno aliquantulum arcentur; veruntamen non ob negatam *ſepulturam*: nec hanc inter mortales errando vrgent; ſed peccatis debitas alicubi pœnas perſoluunt, vt tandem inueniantur expoliti lapides, apti cæleſtibus ædificijs. 12.

Quàm eſſet miſera conditio ſanctiſſimorum hominum, ſi quamdiu corpora, carent ſuâ *ſepulturâ*, Spiritus à diuino conſpectu prohiberentur? & errare inter mortales oporteret? cùm ipſorum plurimi canibus obiecti? quidam in altiſſima maria demerſi? alij in rotas atque cruces acti, in eſcam ceſſerint feris terræ, atque volucribus cæli? quid quod quidam in cineres redacti, in ventos ſint diſperſi? 13.

Sed & neceſſe eſſet maximam errantium ſpirituum eſſe multitudinem. Neque enim pauci, aut olim ſunt reperti, aut noſtris temporibus reperiuntur; quibus *ſepulturæ* beneficium, vel ſuo, vel viuentium malo, aut iniquo caſu negatum eſt. Si verò omnium horum ſpiritus inter viuentes oberrarent, iiſdemque ob ſepulturam, quâ carent, moleſti eſſent, nónne perpetuum cum mortuis eſſet bellum? 14.

15. Possent etiam summæ crudelitatis argui Magistratus Ciuiles atque Ecclesiastici: dum quosdam *Sepulturâ* volunt esse priuatos. An non summa inhumanitas, ne quid grauius dicatur, post alias viuentibus inflictas pœnas, ipsorum Spiritus cœlo proscribere? omni quiete priuare.

16. Et si nulla spes quietis est Spiritibus, quamdiu *insepulta* iacent corpora: nunquid semper miseri erunt errones? Miseria hæc quibusdam omnino erit subeunda, quia ea quorundam corporum est conditio, vt *Sepultura* ipsis nulla possit impendi, quàmuis essent, qui impendere vellent & possent.

17. Quocirca errant, qui si quando sibi defunctorum Spiritus molestos esse intelligunt, mox eorundem corpora Sepulturâ destituta existimant. Multi possunt esse molesti, qui & Sepulturam habent, & honestissimam habent. Erant, qui quorum cadauera nôrunt esse *insepulta*, horum Spiritus existimant inter viuentes oberrare. Multi *Sepulturâ* destituti sunt, & inter mortales conspiciuntur nunquam.

18. Vt igitur ad id, quod præcipuum hîc caput est, respondeamus, *credi non debet hanc esse compendiariam rationem se expediendi ab omni Spirituum infestantium molestia: si beneficium Sepultura defunctorum corporibus impendatur.* Etiam quando constiterit *insepulta* esse corpora illorum qui molestias afferunt, à molestijs libertas non obtingit ipsis corporibus aut sepultis, aut honestissimâ sumptuosissimâque *Sepulturâ* donatis.

19. Molestantes Spiritus, de quibus nostra est Disputatio, quemadmodum Cap. 3. diximus, aut Dæmones sunt: hi *Sepulturam* pro se expetent? aut hominum damnatorum: hos ad viuos, vt Sepulturam petant, redire non permittit Deus, seuerus in ipsos animaduersor: aut purgandorum: his pro animabus, non corporibus cura est: nec redeunt, viuosque molestant, vt corporibus bene sit, sed vt à pœnis eripiantur animæ.

20. Negatum tamen *vniuersim* non volumus, defunctorum Spiritus vel *Sepultura*, vel honestioris *Sepultura* nomine ad viuos redire quandoque. Sed proborum *plerumque*, & eorum; qui iam Deo fruuntur, illi sunt Spiritus: quorum vt animabus summum iam bonum collatum est, ita corpora, vt honestiori loco habeantur, merentur. Exemplo hic sunt Micheas & Abacuc Prophetæ, qui Sebeno, Eleutheropoleos Episcopo, apparuerunt, & suis corporibus honestiorem *Sepulturam* petiuerunt. Gamaliel, qui idem pro se, atq; Protomartyre Stephano, & Nicodemo expetijt, à Luciano presbytero,

tero. Barnabas qui hoc nomine ter molestus fuit Anthemio, Salaminæ Episcopo. Zacharias Propheta, qui Calomerio: Thyrsus cum quadraginta Martyribus, qui Pulcheriæ Augustæ Theodosij Imperatoris sorori: atque alij; quorum mentionem facit Bozius li. 15. de Notis Ecclesiæ, ca. 6.

Sic nec *vniuersim* negauerim eos aliquando, qui Purgatorio carcere detinentur: eos etiam, qui infernalibus cruciatibus sunt addicti, *Sepulturam* postulare. Quid impedit, cur minus *Sepulturam*, quàm res alias, cùm ad viuos redeunt, expetant? præsertim cùm vtrique illam desiderare possint: atque alia etiam, propter quæ tamen ad viuos non redeunt, petant quandoque? 21.

Veruntamen vt hoc nomine *omnes*, qui *Sepultura* carent, ad viuos redeant, haud est verisimile. multo minus, quòd vbi *Sepulturam* consecuti sunt, viuentes molestare desinant. Aliæ sunt causæ, quas propter viuentium rebus intersunt Spiritus: vt aliâs à nobis explicatum est. Itaque si *Sepulturam* expetunt; aliquid præter suum officium præstant. 22.

Et *iustiùs* hanc petere possunt ij, qui purgantur adhuc, quàm qui damnati sunt. Neque enim conuenit, vt corporum horum melior sit conditio, quàm Spirituum. At illorum corpora idcirco honore afficienda sunt, quòd in ipsis digni pœnitentiæ fructus olim sint perfecti: quòd domicilia fuerint Spiritûs Sancti: aliquando etiam gloriâ atque splendore super solis claritatem sint decoranda. 23.

Quandocunque verò petunt, officium misericordiæ præstant viuentes, dum ipsis Sepulturę beneficium impendunt, qualescunque etiam sint Spiritus, qui expetant: siue illa sint digni, siue indigni. Tum solùm prohibentur, quando eadem quidam, iustas ob causas, per Magistratum sunt priuati, vt sunt per Ecclesiasticam censuram excommunicati; & qui ob flagitia in escam cedunt volucribus cœli piscibus maris, aut feris animantibus terræ? 24.

Ex his manifestum est, quid ad exemplum *Spectri*, quod post exhibitam honestiorem *Sepulturam*, Plinius docet non rediisse ad viuos, nec, vt solebat antea, molestiam eis attulisse, respondendum sit. Vel enim priuatum est, & singulare; quod non probet omnes, quibus *Sepultura* negata est, illam excitatis tumultibus, apud viuentes, vrgere: vel, quod verisimilius est, non humanus fuit Spiritus, sed Diabolicus: qui quàmuis post *Sepulturam* honestiorem molestus esse desijt; non tamen *Sepultura* officium à viuentibus, sed aliud quippiam quæsiuisse credendus est. Sed exemplum 25.

Plinij

Plinij verbis hic libet asscribere. *Erat*, inquit, *Athenis spatiosa & capax domus, sed infamis & pestilens. Per silentium noctis sonus ferri, & si attenderes acriùs, strepitus vinculorum longiùs primò, deinde proximo reddebatur: mox apparebat Idolum, senex macie & squalore confectus, promissâ barbâ, horrendus capillo, cruribus compedes, manibus catenas gerebat, quatiebatq́; Inde inhabitantibus tristes diraq́; noctes per metum vigilabuntur. Vigiliam morbus, & crescēte formidine mors sequebatur. Nam interdiu quoque, quàmuis abscesserat Imago, memoria imaginis, oculis inerrabat: longiorisq́; timoris causa timor erat. Desertâ inde & damnatâ solitudine domûs, totaq́; illi Monstro relictâ; proscribebatur tamen, seu quis emere, aut quis conducere, ignarus tanti mali, vellet. Venit Athenas Philosophus Athenodorus. legit titulum, auditoq́; pretio, quia suspecta vilitas; percunctatus, omnia docetur: ac nihilominus, imò tantò magis conducit. Vbi cœpit aduesperascere, iubet sterni sibi in prima parte domûs: Poscit pugilares stilum, lumen. Suos omnes in interiora dimittit, ipse ad scribendum animum, oculos, manum intendit, ne vacua mens audita simulacbra, & inanes sibi metus fingeret. Initio, quale vbiq́; silentium noctis, deinde concuti ferrum; vincula moueri. Ille non tollere oculos, non remittere stilum: sed obfirmare animum, auribusq́; manum prætendere. Tum crebescere fragor, aduentare etiam, ac iam vt in limine, iam vt intra limen audiri. Respicit, videt agnoscitq́; narratam sibi effigiem. Stabat; innuebatq́; digito, similis vocanti: hic contra, vt paululum exspectaret, manu significat, rursusq́; ceris & stilo incumbit. Illa scribentis capiti catenis insonabat. respicit rursus idem quod priùs innuentem; nec moratus tollit lumen, & sequitur. Ibat illa lento gradu, quasi grauis vinculis. Postquam deflexit in aream domûs, repente dilapsa deserit se mitem; desertus herbas & folia concerpta signum loco ponit. Posterâ die adit Magistratus; mouet in illum locum effodi, iubeant. Inueniuntur ossa inserta catenis & implicita; quæ corpus æuo terraq́; putrefactum, nuda & exosa relinquerat vinculis, collecta publicè sepeliuntur, domus postea ritè conditis manibus caruit.*

Hæc Plinius libro. 7. Epistolarum, Epistol. 27.

CAP.

CAP. LXXXVII.

An ob censuram Excommunicationis Ecclesiasticæ, quidam Spiritus errent inter viuentes, iisq́; molesti sint: & ab ipsorum molestia libertas non ante speranda sit, quàm ipsi à Censura fuerint absoluti.

DE Vita & Miraculis S. Benedicti scribens B. Gregorius li. 2. Dialog. ca. 23. refert fuisse duas fœminas, genere nobiles, religionem professas; quibus ob incontinentiorem linguam *Excommunicationem* minatus sit vir Sanctus: cùm verò illę à pristinis moribus non recederent; post breue tempus mortuas, atque in Ecclesia sepultas, diuina vltio sequuta est, quam his verbis refert Sanctus Gregorius. *Cùm in Ecclesia*, inquit, *Missarum solemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret: qui non communicat, det locum: Nutrix earum, quæ pro iis oblationem Domino offerre consueuerat, eas de Sepulchris suis progredi, & exire videbat. Quod dum sæpius cerneret, ad memoriam reduxit, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe communione se priuare dixerat, nisi mores suos, & verba corrigerent. Tum seruo Dei (Benedicto) cum graui mœrore indicatum est, qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite & hanc Oblationem pro iis offerri Domino facite, & vlteriùs Excommunicatæ non erunt. Quæ dum Oblatio pro iis fuisset immolata, & à Diacono iuxta morem clamatum est, vt non communicantes ab Ecclesia exirent, illæ exire ab Ecclesia vlteriùs visæ non sunt.* Hactenus Gregorius. 1.

Simile quid apud Ioannem Petrum Maffeium Bergomatem legitur, lib. 5. Historiarum Indicarum, quod ipsius verbis ascribimus. *Per eosdem*, inquit, *dies, vel ex intemperie cœli, vel ex insalubrium ciborum succo atrox morbus naualem turbam inuasit. Vulgo inter lusum, atque quotidiana ministeria repente exspirabant. In iis miles vnus in mare proiectus, ingentem terrorem omnibus attulit. Noctu quippe infra sentinam, pulsus frequentes exaudiri cœpti. Quem ad strepitum, cùm arreptâ schaphâ vigiles descendissent, implexum carinæ sub ipso gubernaculo defuncti militis corpus offenderunt, scilicet pilus cunctis inhorruit. Vbi ex pauore collegêre sese, res ad Nauarchum delata. Nec dubium fuit, quin cadauer transla-* 2.

tum in littus humo contegerent, quo facto, postridie super ipsum sepulchrum rursus inhumatus apparuit. Eâ re attoniti cuncti, cùm apud se causam exquirerent, Franciscus denique, incertum ex qua familia, Monachus, qui concionatoris munere fungebatur: sagaci coniectura suspicatus est, hominem aliquo Interdicti vel Anathematis vinculo constrictum è vita excessisse. Itaque in terram egressus, sanctissimi viri Benedicti Abbatis exemplo è Pontificia Formula conceptis verbis, animum demortui ritè expiauit, ei veniam precatus est. Mirum dicti ab eo mysterio reddita mortuo pax, & vaga ossa tandem in suo tumulo quieuêre. Hæc Maffeius.

3. Addo aliud ex Glyca, part. 4. vbi sic habetur. *In Historia Ecclesiastica Philonis historici reperitur, quodam persecutionum priscarum tempore, seniori Ecclesiastico, ab Antistite, sacris interdictum fuisse. Cùm autem senior ille quandam ob causam necessariam alio profectus fuisset; accidit vt ab Ethnicis comprehensus, testimonio suo veritatem obsignaret. Hinc templũ eo loco conditur, & renoualia peraguntur: cumq; Antistes hac verba pronunciaret,* PAX VNIVERSIS, *sandapila templo excessit: idque non semel, sed bis terue factum. Hinc per quietem Antistiti senior oblatus: Abito, inquit, & Episcopo meo sis author, vt huc veniat, meq; vinculis exsoluat. Nam officio me sacro exclusit: ideoque sacris interesse vobiscum nequeo. Testimonij quidem coronam consecutus sum: sed Dei faciem nondum conspexi. Quòd si me ipse profectus huc non exsoluerit, alius exsoluere nemo poterit. Cùm igitur his obtemperatum esset, sandapila templo excedere desijt.* Ita Glycas.

4. Ex his similibusque exemplis quidam, vt videtur non sine ratione in illam suspitionem veniunt; vt credant eos, qui cum *Excommunicationis* sententia, ex hac vita discedunt, quietem nullam habere; & inter mortales versari; donec ab eadem, per legitimum Magistratum, absoluantur. Quę sententia quid probabilitatis habeat, ex *quatuor* quæstionum resolutione clarum erit. Primâ quæritur, Vtrùm *Excommunicationis* censura in viuentes prolata, ijs obsit mortuis. Secundâ, Vtrum ita obsit, vt errare ipsos inter mortales sit necesse, in quos prolata est. Tertiâ, Vtrum beneficium absolutionis ipsis possit impendi. Quartâ, Vtrum quamdiu illud impensum non fuerit, quiete optatâ frui nequeant. Singulas breuissimè expedimus.

5. Initio verò id constitutum sit *Censuram Excommunicationis plurimum viuentibus obesse. Nihil sic,* inquit B. Augustinus Tractatu 27. in S. Ioannem, *debet formidare Christianus, quàm separari à corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius. Si non est membrum*

brum eius, non regitur Spiritu eius. Quisquis autem, inquit Apostolus, Rom. 8. Spiritum Dei non habet, hic non est eius.

Sed obéstne defunctis? Hoc primum eorum, quæ in quæstione proposita sunt. *Obest omnino*, & quidem in corpore, in honore, in anima. In corpore; quia honestâ illud priuatur *Sepulturâ*. In honore; quia hic haud parum læditur. In anima; qui viuorum ipsi subsidia atque suffragia, quorum non paruæ vires, subtrahuntur. 6.

Vtrum quoque sic obest, vt defunctos inter viuentes errare sit necesse? Hoc secundo explicandum. Respondetur verò *hoc necesse non esse*. Possunt, qui hoc *Anathematis* vinculo constricti, ex hac vita discedunt, meritis suis ita exigentibus mox ad ciuium supernorum cõsortia admitti. Posũt infernalibus carceribus, aut purgatorijs locis concludi, & omnis ipsis ad viuos reditus prohiberi. Habeat magnas vires etiam in mortuos *Excommunicatio*; vt à proprijs, & quæ quis meretur, locis excludat, non habet. 7.

Veruntamen negandum non est, quin ijdem post fata quandoq; viuentibus appareant, molestiamque pariant. Persuadent hoc primùm allata iam à nobis exempla. Deinde diuinæ prouidentiæ dispositio, quę cùm alijs rationibus, tum etiam his demonstrare potest, non contemnendam esse, quâ incontumaces atque rebelles Ecclesia vtitur, *anathematis* sententiam. 8.

Hinc iam ad tertiam quæstionem facilis responsio. *Posse*, scilicet, *ijs beneficium absolutionis impendi*. Vtroque enim Ecclesiasticæ censuræ potestas demonstratur: & hôc, quòd cum ea sepulti requie videantur carere: & illô, quod absoluti, requie optatâ perfruantur. 9.

Interim tamen absolutionis beneficium *non hoc per se præstat defunctis, vt quiete fruantur, & errare desinant*, sed vt suffragijs viuorum iuuentur; & à pœnis citiùs eripiantur, quæ alioquin diuturniori tempore, persoluendæ essent. 10.

Quod ad quartam quęstionem responsum volumus. Hæc breuiter omnia.

CAP. LXXXVIII.

Quænam ratio seruanda sit in locis, à Spirituum infestationibus vindicandis, quando, per quos Spiritus loca sint infesta, ignoratur.

1. QVæ hactenus Rationes, à Spirituum infestatione loca liberandi, assignatæ sunt, illæ tum locum habent, quando contra quos Spiritus pugna suscipienda est, non ignoratur. Quoniam verò haud rarò vsu venit, *vt conditio molestantium Spirituum lateat*, quomodo ab horum molestia se expedire viuentes possint, explicandum est.

2. Sunt quæ prædictas Rationes etiam hîc valere volunt; propterea, quòd quicunque molesti sunt; illi vel Dæmonum sint Spiritus; vel hominum, partim damnatorum; partim purgandorum. Veruntamen non rectè hi sentire videntur. Quid enim, si ijs modis vtaris, quibus profligantur Dæmones; Spiritus verò, qui molesti sunt, sint hominum, qui purgatorijs ignibus expurgantur? Sic potest accidere, vt cùm Rationibus velis vti, quibus iuuantur pię defunctorum animæ; Dæmones sint, qui molestiarum sint authores; quos contra rationes illæ nihil possunt.

3. Quocirca illorum sententiam non probarem; qui *mòx*, vbi de locis infestis vindicandis consilium capitur, ad *Exorcismos* confugiunt, atque ita locis Spiritus putant proscribendos, vt ipsis, præter Infernum, locum relinquant nullum. Quamuis enim hac ratione persępè loca purgentur; suo tamē subsidio quidam Spiritus priuantur; quod cum viuentium magno emolumento, ipsis posset impendi, si alijs modis contra Spiritus ageretur.

4. Placet magis illorum studium, qui *suauioribus rationibus* rem aggrediuntur: ijs scilicet, quibus piè defunctorum Spiritus iuuantur: Esto rationes hæ non omnibus Spiritibus prosint, possunt tamen quibusdam prodesse *defunctis*: viuos verò non minus, imò magis, quàm alia misericordiæ in proximos collata beneficia iuuant.

5. Et *viuis illa prodesse* (etiam si ad defunctos nullum emolumentum perueniat) nemo potest dubitare. Nunquid non magna vis Eleemosynæ? nullo prauo fine, solùm miseros iuuandi studio suscep-

ſuſcepta? A quocunque illa ſuſcipiatur, eandem habet: Deumque propitium & facilem reddit: ſuſcepta verò ab ijs, qui Chriſti gratia ſunt imbuti, maioribus arctioribusq́; rationibus Deum hominibus deuincit.

Sic *defunctis poſſe prodeſſe* clarum eſt. Quia poteſt eorum aliquis, qui purgatorijs pœnis expiatur, & ad cœlorum regnum aptatur, viuentibus moleſtus eſſe: qui vt ſpe obtinendi ſubſidij moleſtus eſt; ita non fruſtra, ſed magno ſuo lucro moleſtus eſt, ſi viuentium ſubſidio aliquo iuuatur. 6.

Fortè crimen eſt, ſi pro damnatis Spiritibus, quales etiam hîc moleſti eſſe poſſunt, hæc fiant & adhibeantur præſidia. Eſt crimen; ſi qui hæc ſubſidia Spiritibus impendunt, damnatorum credunt eſſe Spiritus, qui moleſtant, & pro quibus ſubſidia impendunt. At quamdiu hoc ignoratur; non crimen; ſed officium charitatis eſt; quodcunque impenditur obſequium. 7.

Hæc cùm ita ſint, vt quod hoc Capite propoſitum eſt, definiamus, in hac ignotos Spiritus profligandi Ratione, *principio ad Orationem, ad Miſſæ Sacrificium, ad Eleemoſynas, aliaq́; pietatis opera*, quibus piè defunctorum Spiritus iuuantur, *iudicarem animum cogitationesq́; conuertendas*: & quidem; ſi poſt hæc vexatio atque moleſtia ceſſaret, de quiete nobis congratulabimur: ſin minus; de alio armorum genere conſilium ineundum. 8.

Verùm non *ſtatim* officium hoc deponendum; nec *mox* pietatis, quæ diximus, & miſericordiæ præſidia relinquenda. Quid enim, ſi hæc admodum ſint leuia? quid ſi pluribus aut ijſdem ſæpiùs iteratis ſit opus? Docet experientia, ſæpè poſt tertiò atque ſextò adhibita pietatis ſubſidia vexationem eſſe ſublatam: quæ poſt prima, atque ſecunda tolli non potuit. 9.

Non ea Spirituum, qui pro peccatis pœnas ſuſtinent, eſt conditio; vt quibuſuis, etiam *leuibus*, viuentium ſubſidijs iuuentur. Ratione peccatorum, quæ commiſerunt, pœnas ſuſtinent: quæ quemadmodum nunc ſunt maiora, ita maioribus ſupplicijs expianda; ita maioribus viuentium ſubſidijs redimenda. Si *quibuſuis* viuentium Suffragijs ſoluerentur defuncti; fruſtra aliquot annorum Suffragia fieri peterent, qui piè in Domino moriuntur. fruſtra Hagulſtaldenſis Eccleſiæ fratres, ſingulis annis pridie; quàm Oſvvaldus Anglorum Rex occiſus eſt, pro eius anima ad Deum preces funderent: vt fundunt, teſte Beda, lib. 3. Hiſtoriæ Anglicanæ, de geſtis Oſvvaldi. fruſtra Eccleſia pro ijs anniuerſaria ſacra celebraret; pro quibus, iam ante centum, & ducentos annos, illa celebrata ſunt. 10.

11. Quando deinde dicta pietatis subsidia *non iuuant*; *tum Rebus consecratis, erecta Cruce, suspensis Sanctorum Reliquijs, contra spiritus pugnandum est.* Hęc arma bonis Spiritibus non obsunt. Hęc malis, quales esse præsumuntur illi, qui prioribus rationibus non iuuantur, horrori sunt, & detestationi. vt ob id spes sit, propter hæc, ipsos sedes suas mutaturos.

12. Quid si nec his pellantur? *Adhibeantur Exorcismorum machina*; Adiurationes atq; Execrationes; & quæcunque Dei ordinatione contra Spiritus vim aut potestatem habent. Nihil nimis inhumanum, nihil nimis crudele, contra hos Spiritus potest adhiberi.

13. Neque *mox* abijciendus est animus, si quod petimus, non statim consequamur. Sæpiùs tentandi Spiritus, sæpiùs impressio facienda. Quemadmodum non ex hominum corporibus vno atque altero Exorcismo, ita neque ex Locis deturbantur. Quædam non relinquunt nisi importunis viuentium Exorcismis & coniurationibus *fatigati*.

CAP. LXXXIX.

De efficacitate omnium prædictorum Modorum, & quas ob causas non semper speratos fines consequantur.

1. MAgnas esse vires *Modorum omnium*, quibus contra quoscunque spiritus, Spirituumque, quas afferunt, molestias depugnatur, ex dictis vtcunq; manifestum est. Sortiuntur quoque suos, quos viuentes sperant, effectus, haud rarò. Vtrum verò *semper*? Hoc inquiramus. Nec hoc solum, verùm etiam, *quibus de causis*, ne semper consequantur, accidat, exponamus.

2. In priori opus est distinctione Spirituum. Neque enim hic eadem videtur esse bonorum, siue purgandorum ratio, & impiorum, atq; in primis Dæmonum. Pro illis non *frustra*, à viuentibus suscipiuntur pietatis officia. apud hos aliquando *parum* efficiunt, quæ alioquin *per se* efficaces sunt Rationes.

3. Prius vt dicamus; ipsæ nos inducunt molestiæ, ab *his Spiritibus*, viuentibus allatæ. Cùm enim singulari Dei prouidentia, atque bonitate fiat, vt ad viuos hi spiritus redeant; & hoc ferè nomine semper redeant, vt viuorum subsidijs iuuentur, quis dubitabit adiutum iri miseros, si quas ipsi pœnas sustinere debent, in se viuentes suscipiant? & Christianæ pietatis officijs pro ipsis, veluti vnius corporis membra, satisfaciant?

Quo-

Quocirca horum Spirituum quosdam ita certis locis esse affixos, vt ad extremum iudicij diem, aut etiam ad aliquot sæcula ibidem debeant expiari, & *nullo* possint viuentium subsidio iuuari, vix credi potest. Quàmuis enim quidam, vt quàm diutissimè crucientur, meruerint; nulli tamen à Christi corpore exciderunt: quapropter, vt membra membrorum, ita mortui viuorum possunt operâ iuuari, illi præsertim, qui locis, vbi expiantur, mortalibus sunt molesti. 4.

Apud *posteriores*, damnatos, inquam, spiritus, expurgandi loca assignatæ Rationes, quandoque fallunt. Nec nouum hoc. Etiam Apostoli, quibus plena super Dæmones potestas fuit collata; potestate suâ quandoque nihil profecerunt. De illis quidam, quod filij *obsessi sanitatem*, per ipsos consequi nequiuerit, apud Dominum conqueritur. Marci 9. 5.

Neque in præsenti negotio hic exempla desiderantur. Scimus quædam loca nec post plurimas grauissimasque machinas potuisse expugnari. Scimus quibusdam mortalibus perpetuum cum infestantibus Spiritibus fuisse bellum. Desperatæ forsitan illi fuerunt salutis. Fuerunt aliqui: sed quidam etiam integerrimorum morum, vitæ probatæ, & qui Deo, ob insignem virtutem; chari essent. 6.

Sed quæ *huius rei Causa?* Non eædem apud damnatorum hominum spiritus, & apud Dæmoniorum. Nec mirum, quia nec *eodem modo*, vtrique rebus viuentium intersunt, ipsosq; molestant. Intersunt damnatorũ hominum spiritus inuicti & coacti. Intersunt spiritus Dęmoniorũ lubentes & spõtanei. Quapropter illi, si possent, *mox* fugam capescerent, ad primam vim, vel Adiurationis vocem: hi si possent, discederent *nunquam*. 7.

Hinc fit, vt non ex voluntate damnatorum hominum *Causa* petendæ sint, cur adiurati loca infesta non deserant, & viuentibus pacem permittant; sed illius, cuius imperio ipsi ad viuos coguntur redire. Contrà, quod Dæmones adiurati non cedant; hoc ex ipsorum, atque eius, cuius permissu vexant, voluntate pendeat. 8.

Non cedunt adiurati damnatorum hominum spiritus *semper* locis infestis; non pacem concedunt viuis. *Cur?* Quia non semper eosdem cedere vult Deus. Non cedunt, nec infestare desinunt *semper* adiurati Dæmones *Cur?* Quia cedere recusant, nec vt cedant permittit Deus. Sola igitur *Dei voluntate* fit, quod effectus suos machinę, quibus contra molestias infestantium spirituum pugnatur, & fines suos non consequantur apud damnatorum hominum spiritus: *Dei* 9.

& Da-

& Dæmonum voluntate fit, quod non consequantur apud Spiritus Dę-moniorum.

10. Et quæ *Causa DEVM* hîc possunt mouere? Duæ potissimùm. Altera ex Spirituum infestantium culpa; altera ex hominum, qui ipsorum molestias perpetiuntur, delicto sumitur. Cùm enim nunc viuorum delicta has molestias mereantur; nunc defunctorum Spiritus digni sint, vt contra suam voluntatem, ad maiorem ipsorum contumeliam, has inferant; quis non intelligit; etiam post legitimas machinas adhibitas, quibus alioqui tolli solent, easdem non oportere tolli? si nec viuorum hominum, nec defunctorum horum Spirituum peccata sint æquis molestijs vindicata?

11. Cęterùm quòd *Dæmones* ijsdem machinis non semper vincantur, nec cedant; partim ex ipsorum pendet *voluntate*; partim ex *diuina prudentia* iustis rationibus. Quemadmodum ipsorum propriâ, & Dei voluntate fit, quòd viuentibus molesti sint, locaque infestent; ita ex Dei atque propria voluntate est, quòd adiurati à molestijs non desistant.

12. *Ipsi* difficulter cedunt; quia malis atque miserijs mortalium plurimùm recreantur. quæ cum his molestijs crescant, quascunque possunt, malunt potiùs sustinere impressiones, quàm aut loca, quæ infestant, deserere; aut hominibus, quos molestant, pacem concedere.

13. At *diuina prouidentia* alijs rationibus mouetur. Ipsi vel *malum* eorum, qui molestias sustinent; vel *bonum*, quod ex molestia infestantium Spirituum, tam hi, quàm alij possunt colligere, propositum est. Malum cedit ad vindictam peccatorum: bonum ad augmentum ferè coronæ immortalitatis & gloriæ.

14. Vindex est Deus *scelerum*, & non futuro tantùm sæculo, vbi vindictæ proprius locus; verùm ètiam in præsenti. Neque hîc vna ipsi ratio vindictæ suppetit; sed multiplex. Interque eas, illa quoque locum habet, quâ per Dæmonum carnificinam pœnas scelerum exigit. Quòd si igitur per infestantes Spiritus scelera vindicare decreuit; à viuentibus quidam machinæ contra infestationes adhibebuntur; sed quiete optatâ illi minimè perfruentur, Deo hâc Dæmonum carnificina mortalium delicta vindicante.

15. Eoque minus machinæ hæ promouebunt, quò *iustiùs* his rationibus peccata vindicabuntur. Iustissimè verò vindicari cui dubium esse potest? Quàmuis enim quæuis peccata, quibusuis supplicijs vindicare valeat; quędam tamen sunt, quę vt per Dęmonum molestias vindi-

vindicentur, magnæ rationes moueret. Vide cap. 17. huius Disputationis.

Quòd si peccata eorum, qui molestias sustinent, causa non sunt, cur suos fines non velit consequi adhibitas machinas; nihilominus iniustitiæ redargui non debet Deus Opt. Max. Sæpè in mortales animaduertit? nullis ipsorum meritis exigentibus, quemadmodum, vt alios omittam, & suo exemplo, & suâ oratione copiosissimè docet Sanctissimus Iob, vir iustus & simplex, & diuino oraculo commendatus. 16.

Atque tum *bonum* egregium propositum est Deo, inprimis quidem *illius*; in quem animaduertit : tum *aliorum*; qui huius exemplo instrui possunt. *Illius* quidem: quoniam vexatio hæc ad cumulum cedit maioris gratiæ, & gloriæ: vt taceam, quod à peccato auocet, & Deo magis coniungat. *Aliorum* verò; quia hoc proborum exercitio ad mentem redeunt: de futura vita cogitant; à peccatis desistere discunt; colliguntque grauissimè aliquando in se, nisi resipiscant, vindicanda delicta: quando etiam in amicos suos grauiter animaduertere Deum cognoscunt. 17.

Adde dictis, aliquando nec malum eorum, qui molestias sustinent, nec tam horum, quàm aliorum, quod exspectari potest bonum, sed *Ministrorum delicta*, qui Dæmones sedibus his proscribere tentant, in causa esse; cur *frustra* hæ machinæ adhibeantur. Qui in oppido Schiltach sibilo molestus fuit, oppidumque tandem incendit (de quo Thesi 8. cap. 19.) *Exorcismos* contemnebat; quòd Exorcistæ furti, sacrilegijque criminibus essent infames. (Vide Cardanum lib. 19. de subtilitate) Qemadmodum in rebus alijs, ita in hoc arduo Dæmoniorum spiritus exigendi negotio, haud parum positum est in causis agentibus. 18.

NOTATIO IN SEQVENTIA Capita.

HActenus prosecuti sumus Modos, quibus Loca per se infesta, vt vocauimus, secundo Capite nostræ Disputationis, à Spirituum molestia & infestatione liberari valeant: discutiendum in posterum erit, quibus rationibus homines iuuemus, qui vbique suos persequentes patiuntur spiritus: Sed initio definiendum,

dum, Aliæne hæ sint à prioribus illis modis. Sit igitur.

CAP. XC.

An ijsdem rationibus, contra Spiritus, qui certos homines, vbicumq; etiam degant, persequuntur, agendum sit: quibus oppugnantur illi, qui loca certa infestant.

1. AD propositam Quæstionem breuis est responsio. Quæritur, An ad liberandos à molestia homines, eos, qui vbique patiuntur persequentes Spiritus, eædem rationes efficaces sint, atque sufficiant; quas plurimum valere in Locis *per se* infestis hactenus docuimus. Respondetur, *Non sufficere.* Ratio in promptu est, quia longè alia illorum locorum, quàm horum conditio. In *per se* infestis Spiritus sua quasi domicilia habent; & locorum quidam quasi suntDomini, & possessores. In his, *propter homines*, infestis, veluti hospites versantur; & ob id cum ipsis hominibus quos persequuntur, sedes suas mutant; quas in prioribus illis retinent.

2. Itaque contingit, vt quamuis fortè hoc, vel illo loco proscribantur Spiritus *ijs rationibus*, quas superius, ad profligandos Dæmones valere diximus, atque *hoc vel illo* loco viuentes, qui eos ferre debent; tuti sint, & à molestia liberi, rursus tamen in easdem molestias incidant, quam primùm alijs locis, quibus Spiritus proscripti non sunt, inueniuntur.

3. Omnino in posterioribus his locis propositum esse debet, vt Spiritibus non tam ad *loca*, quàm ad *homines*, quos persequuntur, accessus prohibeatur. Nec enim tam *locorum* hîc, quàm *hominum* rationem habent Spiritus. Nec nobis igitur tam cogitandum, qua ratióne loca reddamus tuta; quam qua ratione, ne *hominibus*; quibuscunque etiam locis degant, detrimentum afferratur, cautum fit.

4. Porrò *vna* & simplex ratio hæc non est. Et quid mirum? Vna non est hominum, alia atq; alia ratio instituenda videtur.

Quotuplex igitur est? Duplex omnino. Quia duo hominum sunt genera, qui persequentes Spiritus sustinent. Vnum *improborum*, qui

qui ob peccata, in quibus degunt, hanc Spirituum sustinent carnificinam: Alterum *proborum*, qui nullis suis meritis exigentibus, pro Spirituum libidine, magno diuinæ prouidentiæ consilio, ipsorum insultibus expositi sunt. Alia hi, alia illi ratione iuuantur. & *qua* vtrique? Hoc sequentibus examinandum, si tamen id dixerimus prius. Rationes quas hic præscribimus, contra *malos* Dæmonum præcipuè *Spiritus* (qui maximè infesti esse solent) valere.

CAP. XCI.

Qua ratione à molestia Spirituum liberi esse possunt, qui propter peccata, quæ commiserunt & ipsorum infestationes sustinent.

Facillima videtur illa esse ratio; qua, qui *propter peccata* Spirituum infestationes patiuntur, ab ipsorum se molestia vindicent. *Expediant se à peccatis, & de liberalitate sibi gratulentur.* Si enim hoc solo nomine molestias Spiritus ferre necesse est, quia peccatis sunt impliciti; nonne si à *peccatorum laqueis* se expediuerint, soluti erunt Spirituum molestijs? & cessabit effectus, cessante causa, à qua ille dependet? 1.

Principio igitur omnino hi inducendi sunt, vt à *peccandi consuetudine desistant*, vitamque in melius commutent: sintque seduli in virtutum studio, qui in cœno volutati sint vitiorum, quibus in miseriam seruitutem Spirituum peruenerunt. 2.

Veruntamen satis hoc non est. Non sufficit à peccandi consuetudine desistere. Ipsum etiam *peccatum* (quod in anima suam quasi sedem habet) *radicitus extirpandum est*. Non enim infestantibus Spiritibus nos subijciunt ipsa tantùm, dum perpetrantur, peccata; verùm etiam *habitus*, quos postquam perpetrata sunt, in anima relinquunt; à quibus tam necesse est animam expurgari, quàm ab ipsa peccandi consuetudine desistere. 3.

Hîc iam requiritur, & valet *dolor de peccatis perpetratis conceptus, vitaq; in melius commutandæ propositum: & post hac sacramentalis Confeßio atque Absolutio*; quam solam secundam tabulam relapsis Deus voluit esse. Et priora illa quemadmodum necessaria sunt; ita, posteriora, si desint, frustra exspectatur peccatorum venia; fru- 4.

ſtra à Dæmonum infeſtationibus libertas. Prætermittendum nullum aſſumenda omnia: & ſingula.

5. Et hæc quidem omnia ad Spirituum horum moleſtias tollendas omnino ſunt neceſſaria.ſi ad ipſa accedat *Corporis & Sanguinis Domini, in venerabili Sacramento perceptio*, maior vis Spiritibus affertur: eoque difficilior ijs, videtur fieri ad homines acceſſus, quò pluribus maioribusque præſidijs iam ſunt armati. An fortè aut contra Dæmones arma non ſunt Corporis & Sanguinis Chriſti Sacramenta? aut leuia ſunt?

6. Suaderem & horum ſacramentorum *frequentiorem vſum* his, qui moleſtijs Spirituum ob peccata expoſiti fuerunt propterea, quòd Nequam, quam ſortiti ſunt ſemel, viuentes vexandi prouinciam; difficulter relinquant: vt ob id neceſſarium videatur ijſdem Mortales armis ſæpius inſtrui; quibus maiori victoriæ ſpe contra hoſtes depugnatur. His Rationibus contra infeſtantem Spiritum pugnauit infelix mulier, cuius ſequenti Capite mentionem faciemus.

7. Ad hæc, *virtutum ſtudium* poſtularem. Digniſſimum hoc, quoniam & nobis dictum illud Apoſtoli, Rom. 6. *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati, ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.* Sed & virtutum ſtudium vehementer exhorreſcunt Dæmones. *Credite mihi fratres*, dicebat Beatus Antonius, teſte Athanaſio, in eius Vita, *pertimeſcit Satanas piorum vigilias, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, miſericordiam, humilitatem, maximè autem ardentem amorem in Chriſtum Dominum.*

Quid quod fortè hoc etiam ſit neceſſarium? *Cùm immundus Spiritus exierit ab homine*, inquit Dominus, Lucæ 11. *perambulat per loca inaquoſa, quærens requiem. Et non inueniens dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui. Et cum venerit, inuenit ſcopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & aſſumit ſeptem alios Spiritus nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi; & fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus.* Quid hac parabola Dominus? ſignificat ex duobus Diabolum accipere cauſam, vt reuertatur in domum, vnde expulſus eſt: videlicet, ſi aut inueniat *vacuam*, aut *ſcopis mundatam*. *Vacua* eſt domus eorum, qui contenti tantùm ſunt peccata depoſuiſſe, & de ſtudio virtutum ſolliciti non ſunt. *Scopis purgata* eorum, qui exterius tantùm virtutum colunt, & radicitus peccata non extirpant.

8. Hanc rationem contra Spiritus pugnandi non fruſtra aſſumi, pluribus exemplis doceri poſſet: nos vno contenti ſumus Catharinæ Virgi-

Virginis & Viduæ Sueuicæ, filiæ S. Brigittæ, quæ cum Neapoli agens, à quadam muliere, quę nocturnas moleſtias graues à Dęmonio patiebatur, interrogaretur, quibus rationibus ſe ab iiſdem expedire poſſet: primum ſuaſit puram peccatorum *Confeßionem*. aiebat enim *ob peccata in Confeßione celata plerunque id genus illuſiones accidere*. Deinde *Peregrinationem* ad S. Crucis templum; quæ nudis pedibus, & depoſito lineo induſio, cum humilitate, octo continuis diebus perageretur. Tertiò *Orationem dominicam atque ſalutationem Angelicam*, coram Crucifixi imagine in eodem templo ſepties repetitam. Complet mulier iuſſa, & vexatio ceſſat. Vide Surium, Tom. 2. in eius Vita, fol. 354.

Probarem quoque vehementer; cum *Sanctorum omnium*, tum *præcipuè proprij Angeli*, cui quiſque ab ortu natiuitatis, commendatus eſt, inuocationem atque tutelam. Huius enim inter alia haud poſtremum hoc officium eſt, vt contra inferorum poteſtates mortalibus ſit præſidio. Nec obſtat, quod, ſi naturæ vires attendas, quibuſdam Dæmonibus hic ſit inferior, quoniam quod natura negauit; gratia ſupplet: qua fit, vt omnibus omnino malis, etiam potentiſſimis, minimus inter bonos ſit ſuperior, quemadmodum alicubi poſt B. Auguſtinum, docet S. Thomas.

Quòd ſi his machinis aduerſaria poteſtas Dæmonum non fran- 10.
gitur, nec à moleſtando & infeſtando his rationibus prohibentur, *alijs armis* tentandi eſſent, iiſdem, quibus *bonos & probos* homines; qui eorundem inſultus ſuſtinent, vtiliter poſſe inſtrui confidimus. Et quæ illa? ſequens Caput hæc explicabit.

CAP. XCI.

Explicantur Rationes, quibus à moleſtia & perſequentium Dæmonum infeſtatione, liberari poſſunt homines probi.

QVia ignorant Mortales, *odióne an amore digni ſint*, quãdiu in cor- 1.
pore à Deo peregrinantur; idcirco etiam ijs, quos conſcientia ſceleris non arguit, ſi quando perſequentes Dæmones patiuntur, illis ante omnia Rationibus vtendum exiſtimarem, quibus diximus eos iuuari, qui ob ſua delicta Dæmonum carnificinam patiuntur. Neque enim nocet, ſi in peccatorum numero nos habeamus, quoniam *beatus homo, qui ſemper eſt pauidus*: nocet autem plurimum, ſi cum Phariſæo nos pro *iuſtis* venditemus.

2. Addo quod, quamuis etiam esset probabile; nos in Dei esse gratia, & peccata mortalis nulla grauari mole; *hac arma* assumi possent, quoniam non ob grauia solùm; verùm etiam ob *leuia peccata*, & persequentes & obsidentes Dæmones aliquando sustinent viuentes. Docet hoc clarè de Dæmoniacis, à nobis data Disputatio: vt idcirco, quemadmodum necesse est impios sua peccata deponere, si à Dæmonum infestationibus volunt esse liberi; ita necesse sit iustos, suos veniales relinquere defectus, atque næuos; propter quos molestias Dæmonum sustinent.

3. Quemadmodum illis igitur, ita his à peccatis otium; Confessionis sacramentum; vsum venerabilis Eucharistiæ; virtutum studium; tutelaris Angeli inuocationem; atque alia his similia sedulo commendarem. *Quid si horum nihil iuuat?* Ad *alia* presidia confugiendum. Quæ *illa?*

4. Primum est *Oratio communis Ecclesiæ*, hoc nomine instituta. Valet illa à priuato quocunque suscepta plurimum: quantum valebit ab vniuersa suscepta Ecclesia? & suscepta ex fraterna, quæ summopere Deo placet, charitate? suscepta verò, pro homine, vt creditur iusto? & quem maxima necessitas, cum summa humilitate coniuncta, ad communes preces implorandas cogit?

5. Deinde est vsus *Rerum consecratarum*: in primis cereæ illius Imaginis quam *Agnum Dei* dicimus; quam contra Dæmonum insultus valere & forma, qua consecratur, demonstrat, & his versibus confirmat Andreas Frusius:

Ille (Pontifex) *preces recitat mira pietate refertas,*
Quas veteris ritus formula certa tenet.
Postulat in primis sacrati aspectus vt Agni
Agnum ad cælestem concita corda leuet.
Vtq; salutiferæ memores vitaq; necisque,
Criminis & vitij noxia vincla terant.
Hostis vt insidias stygij ac certamina vincant,
Disciplinas mundi, carnis & illecebras.
Aeterna vt fugiant discrimina cuncta salutis,
Et supera nunquam destituantur ope.

6. Sunt tertiò *Reliquiæ*, Quos *illæ* certis locis Dæmones proscribere possunt; omnibus non possent? An minor harum hoc, quam quocũque alio loco vis atq; potestas? Si verò omnibus locis proscribunt; nónne omnibus locis liberum constituunt, & reliquunt hominem, qui aliâs vbique persequentes Dæmones patitur?

7. Postremùm præsidium in *Exorcismis* ponerem. Quòd alijs rationibus

nibus non potuit, id fortè: hoc conficietur. Pro hoc mirabile exemplum eſt, quod ex Vita S. Bernardi hic ad longum placet aſſcribere: In muliere accidit, quæ miſerrimè à Diabolo vexabatur; ſed iuſta ſua culpa. Apparuit illi Diabolus in ſpecie militis valde pulchri aſpectu; in amorem ſuum intus ſuggeſtione latenti, extra locutione blandienti, animū eius fallaciter inclinauit. Cumque aſſenſum mulieris obtinuiſſet, expanſis brachijs, pedes eius ſupra vnam manum ſuarum poſuit. altera verò manu caput eius operuit, ſibique eam huius fœderis ſigno dotauit. Illa quidem virum habebat ſtrenuum militem; ſed huius execrabilis commercij penitus ignarū. Abutebatur ergo illa, etiā in eodem loco cubante marito, inuiſibiliter, impuriſſimus ille adulter, & incredibili vexabat libidine. Sex annis tantum latuit malum, nec detexit mulier perdita tanti criminis probrum. colluuionem tam continuæ turpitudinis, tum propter timorem Dei, cuius iudicio ſingulis momentis timebat intercipi, & damnari. Confugit ad ſacerdotes, piaculum confitetur. Peragrat loca ſancta, & Sanctorum implorat ſuffragia. ſed nulla ei confeſſio, nulla oratio, nulla eleemoſynarum largitio ſuffragatur. Quotidie, vt prius & importunius à Dæmone infeſtatur. Denique in publicum tantùm ſcelus effuſum eſt. Quo audito & cognito maritus eius contubernia execratur. Interea ad locum prædictum Vir Dei, Bernardus, cum comitatu ſuo venerat: cuius vt audiuit aduentum infelix mulier: ſe ad pedes eius tremebunda proiecit. Aperit ei, lachrymis perfuſa, horribilem paſſionem & ludificationem inueteratam, & quod ei nihil profeciſſent, quæcunque feciſſet ſibi à presbyteris imperata. Addit ſibi ab oppreſſore ſuo aduētum eius prędictum & minaciter interdictum, ne ante eius veniret præſentiam. quia nihil ei prodeſſet: & ipſe recedente Abbate, qui fuerat amator, crudeliſſimus eius fieret perſecutor. Audiens hęc vir Dei, blandijs verbis conſolatur mulierem, & de cælo promittit auxilium, pręcipitque vt die altera (iam enim mox inſtabat) confidens in Domino, reuertatur. Reuerſa mane, cum Viro Domini blaſphemias & minas, quas eadē nocte ab incubo ſuo audierat, retuliſſet. Ne cures, inquit vir Dei, minas eius: ſed tolle baculū hunc noſtrum, & pone in lecto tuo: &, ſi quid poteſt, agat. Egit mulier quod iuſsū fuerat, & recubans in lectu ſuo, ſigno Crucis mumunita, iuxta ſe baculū ponit Adeſt ille continuò: ſed nec ad conſuetū opus, nec ad cubile ipſum pręſumpſit accedere tamē minatur accerrimè, ꝙ diſcedente Viro Dei, ipſe in eius ſupplicia reuerteretur.

Inſta-

Instabat dies Dominica, & voluit Vir Dei per edictum Episcopi populum in Ecclesiam accersiri. Cumque ipsa die populus maximus ad Ecclesiam conuenisset: inter Missarum solennia, comitantibus Episcopis Gaufredo Carnotensi,& Brictio Nannetensi, ipse ad ambionem conscendit, & vt omnes, qui in Ecclesia erant, candelas accensas in manibus teneant, locuturus edicit. Quod & ipse cum Episcopus & Clericis faciens, inauditos Diaboli ausus publicè apperuit: & fornicatorem spiritum, qui in tam horrenda inquinamenta, etiam contra naturam suam, exarserat, cum omnium fidelium, qui aderant, subscriptione anathematizat; & authoritate Christi, tam ad illam; quàm ad omnes mulieres deinceps interdicit accessum. Extinctis itaque sacramentalibus illis luminibus, extincta est deinceps tota virtus Diaboli:& mulieri post confessionem communicâti, nunquam postea apparuit inimicus, sed irregressibiliter eliminatus aufugit. Hæc ex Vita D. Bernardi.

8. Magna hæc virtus *Exorcismi*; sed cuius ex sanctitate Viri Dei vires non parum auctæ fuerunt. Eius, quo nos vtimur, etiam magna virtus; sed non tanta, semper, quanta illius: quod in sanctitate Exorcistæ nostri multum S. Bernardo cedant: quò fit, vt noster optatum effectum non semper consequatur. Quod dum fit, persecutio Spirituum patienter sustinenda: & ferendum, quod emendari non potest:& ex necessitate facienda virtus.

CAP. XCIII.

Communis quædam ratio, qua à persequentium damnatorum Spirituum molestia, tam probi, quam improbi liberantur.

1. PRæter bipartitam iam, duobus præcedentibus Capitibus, explicatam Rationem, qua improbitatem Spirituum declinant tam mali, qui in peccati vindictam, illam sustinent; quam pij, qui ob virtutis exercitium; alia quædam datur, quæ vtrisq; ex æquo seruit, cuius licet vires tantæ non sint, quantæ priorum; hic tamen quid possit, explicandum est.

2. *Tribus* videtur illa modis constare. Vnus à *loco* petitur. Alter ab hominum *societate*. Tertius à *lumine*. Certa quædam sunt loca (*templa* puto) quibus si, qui persequentes sustinent spiritus, inueniantur, vt plurimum sunt tuti. Sunt vt plurimum tuti, si *soli* non agant, sed societa-

ſocietate gaudeant aliorum. Denique ſi *tenebras* fugiant, & in *luce* verſentur.

Quod dicimus, eorum confeſſione didicimus, qui moleſtantes Spiritus ſunt paſſi. Hi requiem ſe in locis Deo conſecratis; in hominum ſocietate; & clara luce habuiſſe, non ſemel profeſſi ſunt. Sed nec horum nobis teſtimonio deſtitutis, rationes deſunt atque argumenta. 3.

Declinant hi Spiritus *Templa*; quia morum & omnis pietatis ſunt ſcholæ: quia Imaginibus, atque Reliquijs inſtructa ſunt: quia Chriſti venerabile corpus, ſub ſpeciebus panis continent; denique, quia per conſecrationem ab Epiſcopo factam, omnis ipſis aditus ad illa eſt præcluſus. 4.

Et *multitudinem* declinant. ferè tentant & moleſti ſunt ſolitarijs, plurima pro hac re ſunt exempla. Clariſſima verò duo; Euæ, primæ omnium parentis: atque Chriſti Saluatoris: quorum hunc in deſerto, illam in paradiſo aggreſſi ſunt: Vtrumque, cùm ſolus ageret. 5.

Fugiunt quoque *lucem*. Quid mirum? principes ſunt tenebrarum: à Deo, qui lucem inhabitat inacceſſibilem, longè receſſerunt: gaudent operibus tenebrarum ad exteriores inferni tenebras deſtinati. 9.

Veruntamen, vt diximus non *tantæ vires harum machinarum*, quantæ illarum, quarum ſuperius mentionem fecimus. Duobus modis hæ ab illis differre videntur. Primò, quòd ad tempus tantùm libertatem à moleſtia tribuant. Deinde, quòd non ita, vt priores illæ, ſint certæ. 7.

In prioribus hoc propoſitum, vt Spiritibus acceſſus prohibitus ſit, atque ab omni moleſtia liberi ſint viuentes. In his neque hoc eſt propoſitum; neque ſi propoſitum eſſet; aut ſperare, aut exſpectare poſſunt viuentes. 8.

Fallunt quoque poſteriores hi modi. Sunt Spiritus quidam, qui etiam in *luce meridiana* ſunt moleſti. Sunt qui nec, quantumuis magnam hominum verentur *multitudinem*. Sunt qui *templis* vix abſtinent. Exempla omnium aliàs dedimus. 9.

Finis Tertiæ Partis de Locis Infeſtis.

LIBELLVS DE TERRIFICATIONIBVS NOCTVRNISQVE TVMVLTIBVS, QVAE HOMINVM MORTES PORTENDERE SOLENT.

CVm argumento de Locis infestis communes esse videntur strepitus nocturni, atque terriculamenta, quæ quorundam mortem præire, & indicare solent. Quocirca non abs re fecerimus: si de horum authore, & finibus pauca dicamus: modum etiam, quo illa fiunt, & tempora atque loca, quibus fiunt, exposuerimus. Nam excitari hos strepitus, & hominibus haud raro his timorem incuti, nemo potest dubitare. Tot horum præbet exempla quotidiana experientia, quot sufficere possunt, ad hanc rem non doctis solum, & literatis hominibus, verum etiam, rudi populo persuadendam.

CAP. I.

Inquiritur Causa Efficiens nocturnorum terriculamentorum, quæ mortis solent esse indicia: & ostenditur illa non fieri vel à Deo, vel ab eorum animabus, quorum mortem significant.

1. DIfficilis res definire, quænam horum Tumultuum, & Terrificationum Causa Efficiens sit, quisue author. Sed quamuis difficilis, non tamen impossibilis. Forsitan verum authorem

thorem inueniemus, ſi prius, à quibus fieri non poſſint demonſtrauerimus.

Primum omnium certum eſt, ab *aliquo* fieri. Quæcunque enim fiunt, cùm ſui ipſorum cauſæ eſſe nequeant; omnino oportet, aliquid præter ſe habeant, quodcunque tandem illud ſit, quod ipſorum cauſa ſit, ipſaque efficiet. Habebunt igitur & hi Tumultus aliquam ſui Cauſam. 2.

Quam verò ipſorum Cauſam afferemus? à quo tumultus hi fieri dicendi ſunt? Neceſſe eſt aut à rebus corporeis, aut ab incorporeis proficiſci. Neque enim video quidnam hic tertium admittere debeam. 3.

Porrò in rerum incorporearum genere gradus ſunt plures. Atque vt ab imperfectioribus initium ſumatur. ſunt hîc hominum ſpiritus, tam viuentium, quàm vita defunctorum. ſunt Angelorum, tam bonorum, quàm malorum. Et, qui omnium Spirituum pater eſt, Deus Opt. Max. 4.

Hos gradus inter res corporeas diſtinguere *hîc* neceſſe non eſt. Quamuis enim inter ipſas multi ſint, quemadmodum & inter incorporeas; ad Tumultus tamen hos excitandos nihil faciunt, quæcunque ad gradus hos, quomodocunque etiam reuocantur. Si quid in genere rerum corporearum eſt, cui hos Tumultus & Terrificationes tribuere debemus, erunt Homunciones quidam (fortè *Lares domeſticos* bene dixeris) qui inter hominem atque brutum à quibuſdam medium quiddam dicuntur, & nec homines verè ſunt, nec bruta. 5.

Cùm igitur tam ſint varia rerum genera, A *quibus* Tumultus, de quibus quæſtio eſt, excitari dicemus? Age hoc inquiramus. At equidem duo hîc certa atque extra omnem controuerſiam poſuerimus; reliqua quia difficultatem habere poſſunt, diligentius excutienda ſunt. Certum eſt *à Deo Opt. Max. non excitari*, Certum *non excitari à Spiritibus eorum, quorum mortem ſignificant.* 6.

De Deo nullus dubium animum habere poteſt. Indignum eſt, diuinæ Maieſtati has Terrificationes & Ludificationes aſſcribere; Sed & quæcunque ſub cælo fiunt (ſi duo aut tria, quæ prorſus diuinam virtutem requirunt, excipias) aut per proprias rerum cauſas; aut Angelorum opera & miniſterio exequitur. 7.

Non ignoramus eſſe quoſdam, qui *humanum animum*, eius ſcilicet, cuius mortem hæc ſigna præcedunt, è corpore emigrare putant, atque horum Tumultuum authorem aſſerunt. Verùm hi grauiſſimè errant. Poteſtne animus corpus deſerere; & ipsũ interim vegetare, atque mouere? Aut forte vnus idemque animus diuerſis locis exi- 8.

 ſtit: &

ftit: & qui, verbi cauſa in ſuperiore domus parte hos Tumultus excitat; idem corpus, quod alibi decumbit, conſeruat, & fouet? Neutrum horum dici poteſt.

9. Sed nec Tumultus hi eos, quorum mortis indicia ſunt, tum latere poſſent, ſi ab ipſorum Spiritibus excitentur(neque enim poteſt animus quæ agit, ipſe ignorare. At latere tam eſt certum, quàm certiſſimum, quod fiant.

10. Quid quod nec ab animo hominis omnia commodè fieri poſſunt, quæ in hoc genere fieri quandoq; obſeruamus? aut ſi fieri poſſint, cur ſic fieri debuerint, rationes iuſtas ſatis vix reddere poſſimus? Verùm quoniam hæc dubia non ſunt, reliqua perſequamur.

CAP. II.

Docetur Terrificationes & dictos Tumultus non fieri ab Homuncionibus quibuſdam: ſed nec eſſe tales, quales dicuntur, Homunciones.

1. QVi Homunciones quoſdam, medium inter bruta & homines, ſub humana tamen forma, animantium genus conſtituunt, qui occultis quidem locis latitent, ſed tamen hominum aſpectibus ſe quandoque offerant; illi cum ratione quadam hos Tumultus ijs authoribus tribuere videntur; quemadmodum & multa ijſdem, quæ hominibus obſequia exhibent, aſſcribunt.

2. Sed tamen, ſi rectè philoſophari voluerimus; deprehendemus neque tales Homunciones in rerum natura eſſe: Neque, ſi eſſent, mortes hominum poſſe præſcire; quocirca nec indicare; Neque ſi præſcirent, Tumultuum horum atque Terrificationum authores eſſe.

3. Si enim in rerum natura *ſunt* Homunciones: vbi quæſo degunt, & ſua habent domicilia? Mirum valde eſt, quod inter homines verſari dicantur, & tamen nullus vſpiam, vbi domicilia ſua habeant, locus repertus ſit.

4. Deinde, qua ratione *genus* ſuum, ne intercidat, conſeruant, & propagant? (Neque enim putandum eſt ipſos immortales eſſe & perpetuam hic vitam agere, quemadmodum in cælis agunt Angeli) An fortè eadem ipſorum, quæ hominum, atque brutorum animantium conditio eſt; vt quidam ipſorum occidant, alij in eorum locum ſuccedant? At quemadmodum ipſorum non inueniuntur domici-

domicilia, ita neque aliquando inuentus est, ex his vnus, qui ex hac vita discesserit: non inuentus est, qui in defuncti locum sit suffectus.

Quibus etiam rationibus *vitam suam sustentant*? quibus rebus victitant? Aere viuere, dici non debent. Bestiarum atque brutorum animalium cibum retribuere absurdum est; cùm ad homines proximè accedant; & vix alio; quàm statura differre videantur. An igitur humanus cibus illis tribuendus est? sed hic sæpè non suppetit; cùm in desertis castris, relictis ædificijs, ad quæ nec homines veniunt, nec humanus cibus defertur, plerique ipsorum versari dicantur. 5.

Quærimus quoque, Vtrum *æternæ beatitudinis*, & quam in futura vita exspectamus, felicitatis participes fieri valeant; an potius vnà cum corpore animus ipsorum intereat? Secundum hoc dici nequit, cùm & humanam formam referant; & multa, quæ sine ratione non fiant, peragere dicantur. Ad primum illud nulla ratione dici debet; cùm media, quæ ad salutem illam assequendam necessaria sunt, atque à Christo Domino instituta, prorsus ab ipsis negligantur. 6.

Omnis ratio cur hi Homunciones esse asserantur, ex ipsorum *Apparitionibus* desumpta est: quia, scilicet, aliquando inter homines sunt visi: sed profectò hinc paruum argumentum ad ipsos astruendos colligitur. Quam, quæso, multa sunt, quæ sub aspectum cadunt, & tamen non nisi sensuum sunt illusiones; & præstigiæ? aut certè Spirituum sub humana forma apparitiones? 7.

Sed quamuis etiam Homunciones hos admittamus, Tumultuũ tamen horum *causa* dici non debent; propterea, quòd mortes hominum, quorum hi Tumultus indicia sunt, præscire nequeant. Cùm enim inferioris conditionis esse dicantur ipsis hominibus, nec tantum valere iudicio & ratione, quantum homines; profectò, quod homines non possunt, nec ipsi poterunt, hominum scilicet mortes præscire & indicare. 8.

Fortè quia *alijs occupationibus* non distrahuntur, ad hominum naturas & temperamenta diligentius attendunt; & idcirco, quæ nos alijs occupationibus expediti præscire non possumus, illi præsciunt. Sit ita. Verùm, qua ratione illorum iam exitus præscire dicendi sunt, quibus violenta mors adfertur? Cùm igitur etiam horum ex hac vita discessum Tumultus præcedant, quemadmodum non horum, ita neque priorum Tumultuum authores dici debent. 9.

10. Constituamus etiam ita esse; vt hominum mortes possint præscire, necdum tamen hos ipsis Tumultus asscribere posse videmur. Id primum inde manifestum est, quòd cùm paruo admodum sint corpore, magnas vires habere credi non debent. quocirca nec Tumultus hos, qui quandoque magni sunt, & magnas vires requirunt, ab ipsis excitari vlla ratione poterunt.

11. Præterea quoscunque ipsi Tumultus excitant, eos necesse est corporum collisione (& quidem eorum, quæ concuti audiuntur)excitari. Audimus sæpè asseres deferri, ligna aptari, raptari instrumenta, clauos infigi, & mox postquam ad loca, vbi Tumultus excitantur, aduolamus, nullum in similibus corporibus motũ fuisse, magnis argumentis deprehendimus. Et hæc his tribui possunt.

12. Denique *diuersis* quandoque *locis*, maximeque distantibus hi Tumultus excitantur. An fortè diuersis etiam locis hoc Homunciones constituemus? aut postquam in hoc loco excitârunt, ad alium, vt ibidem excitent, transmigrare dicemus? Dici hæc possint, an cum ratione vehementer debitauerim.

13. *Spirituum* igitur opera Terrificationes fieri, ex dictis videmur posse concludere. Spiritus sunt, qui Tumultus excitant; qui gemitus & eiulatus effingunt: qui funus deducunt, qui tumbas, in quibus defunctorum corpora reconduntur, faciunt. Spiritus sunt, qui vniuersa hæc, atque his similia, efficiunt.

CAP. III.

Demonstratur dictos Tumultus non excitari à Spiritibus hominum illorum, qui ex hac vita discesserunt.

1. REstat inquiramus, *à quibus Spiritibus* fiant, qui excitantur Tumultus: An ab humanis, qui hanc vitam vnà cum corpore, quod aliquando informarunt, reliquerunt; an ab Angelis: siue illi beati sint, siue æternis supplicijs, ita eorum meritis exigentibus mancipati.

2. Humanos Spiritus, ad viuos quandoque redire dubium non est. Id aliâs à nobis multis rationibus demonstratum est. Dubium quoque non est, plurima ipsos officiorum genera, apud viuos, exercere. Veruntamen exerceant quæcunque velint; in hoc certo genere operas suas ipsos collocare credendum non est.

3. Animorum, post hanc vitam, non illa propria conditio est, vt Dei, apud homines, sint ministri, aut quædam in hoc mundo pro officio muni-

munia obeant; adſintque rebus humanis; ſed vt laborum, ſuorum fructus recipiant; & vel Deo perfruantur, vel debitas pœnas perſoluant, quocirca in hoc genere, quod agant, habent nihil.

Non ſine ſingulari Dei prouidentia, atque diſpenſatione fit: vt viuorum rebus defuncti adſint: & quæcunque hanc Dei prouidentiam atque diſpenſationem requirunt, rarius eueniunt: At Tumultus hi rati non ſunt: ſunt propemodum quotidiani. 3.

Patebat Epulo, vt ad viuos rediret, Lazarus, qui fratres miſerandæ ſuæ conditionis admoneret. Quid hîc Abraham? *Habent*, inquit, *Moyſen & Prophetas*: *audiant illos*. vrget ſecundò Epulo: putat futurum, vt pœnitentiam agant, *ſi quis ex mortuis ad eos venerit*. Sed bene Abraham: *Si Moyſen*, inquit, *& Prophetas non audiunt, neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent*. An non idem dicere nos poſſemus? habere, inquam, viuos Moyſen, & Prophetas? habere tot præſentiſſimæ mortis exempla, & argumenta? Opus non eſſe; vt ad viuos defunctorum animæ redeant, & inſtantis mortis commonefaciant? 4. 5.

Si Sacras literas conſulamus, reperiemus Deum per *Angelos* plerunque expediuiſſe, (& non per humanos Spiritus) ſi quando aliquid, præter rerum ordinem, fieri voluit, quorſum igitur humanorum Spirituum in hoc negotio, non autem Angelorum, ſi quidem aliquorum vellet opera, vteretur? 9.

Cùm Tumultus hi atque ſtrepitus, *mortis* quædam indicia ſint; quibuſnam humanis Spiritibus ipſos excitandi officinm tribuemus? ijſne, qui cum Deo iam in cælis vitam felicem agunt? an qui purgatorio igne expurgantur? an qui in inferno ſocij ſunt Dæmonum. 7.

Eſto *primi illi*, Deo reuelante, cognoſcere poſſint, qui ex hac vita diſceſſuri ſint; vt tamen ijs hoc Deus reuelet (cum ipſorum non interſit) velitque mortis hominum, quaſi nuncios quoſdam eſſe, quis credat? 8.

Si quando rebus noſtris Beatorum Spiritus interſunt, *ſeſe exhibere* ſolent, & ea quidem forma, vt agnoſci facilè poſſint; quemadmodum exempla eorum, qui apparuerunt, docent. At vbi ſtrepitus hi excitantur, authores ipſorum conſpiciuntur nunquam. 9.

Adde, quòd Beati Spiritus vix vnquam rebus noſtris *authoproſopos interſint*: Angelorum ferè opera fiant, quæcunque per ipſos fieri videntur. Et qui in proprijs negotijs, cùm maximè deberent rebus noſtris non interſunt; intereſſent, quando ratio ipſos nulla vt aliorum interſint, cogit? 10.

Eadem

11. Eadẽ propemodũ de *secundis Spiritibus* dici possunt. Neque enim credi debet, quòd interitus hominum cognoscant: quare nec eorum vlla signa dare poterunt. Neque quòd appareant, quin status sui conditionem aperiant; quare nec hic quicquam negotij habebunt.

12. Sed & illi ad viuos redeunt, non vt rebus nostris prospiciant verùm *vt suis* consulant: vt nostras preces, inquam, atque patrocinia obtineant. Quando autem vel preces, vel patrocinia per eos, qui hos strepitus excitant, expetita?

13. *Tertio* similiter duæ causæ prohibere videntur. Prima est, quòd mortem hominum illi præscire non valeant, quocirca nec vlla eius signa dare: Altera, quòd etsi scire valeant, id tamen nobis impendere non permittat odium nostræ salutis, quo flagrant maximo.

CAP. IIII.

Animas puerorum, & eorum, qui cum solo peccato Originali, vel etiam veniali hinc discesserunt, non excitare hos Tumultus & Terrificationes.

1. SVnt præter eas animas, quæ vel in cælo degunt, vel inferni pœnas experiuntur, vel expiantur igne purgatorio: *alia* quædam; eorum, scilicet, hominum, qui aut cum solo Originali peccato ex hac vita discesserunt, aut ad Originale *Venialia* quædam, vt vocamus, adiecerunt. Ab his Tumultus excitari fortè existimauerit quis. Nec, vt apparet, immeritò.

2. Cùm enim ad cælum admitti illæ non possint, ob onus peccati, quod circumferunt: & peccatum ipsorum inferni intolerabilibus cruciatibus vindicari (vt quidam volunt) non debeat; *alicubi* videtur ipsis inter homines aliquis esse posse locus, vbi quamuis non prorsus miseram, non tamen felicem vitam agant.

3. Hic verò, inter alia etiam *hoc officij genus* subire dici posse videntur; vt horum Tumultuum sint authores: & quam ipsi secuturam mortem intelligunt; eandem externis quibusdam signis & argumentis, hominibus reuelent ac denuntient.

4. Quid enim *toto tempore* agerent? quas occupationes haberent? Diuinorum contemplatio illis negata est: Naturalium rerum cognitio apud ipsos est parua. In ijs, quæ præsentes obseruant, se occupant,

pant, inter quæ, cùm possit esse *mors hominum*; omnino & illam videntur posse præscire; & eandem his Tumultibus denuntiare.

Porrò hoc officij genus ijs potissimum Animabus tribuendum videtur, quę *cum Originali venialia peccata* coniunxerunt. Cùm enim hoc nomine aliqua, sensus etiam, & non damni tantùm; pœna dignæ sint; & illa quæ in inferno infligitur, nimis pro leuibus istis erratis videatur grauis; nónne dici posset, iustissimum esse, si ad hanc, hos Tumultus & strepitus excitandi, conditionem damnati dicantur? 5.

Omnino enim Spiritibus hisce *pœna* esse videtur, & certis locis astringi: & hominum conditiones morbosque obseruare; & viuentes mortis aliquorum certiores reddere; atque aliquando funebrem pompam instituere, & deducere. 6.

Porrò licet pœna hæc hisce Spiritibus tribuatur, non tamen putandum est *omnium* Animas, qui huius conditionis sunt, hoc supplicij genus experiri. Non vnus est Deo modus, quo peccata vindicet. Punit quosdam hac, quam nunc explicamus, ratione; cum alijs alias seruat rationes: sine vlla tamen eorum, qui puniuntur iniuria. 7.

Probabiliter hæc, vt videtur, dicuntur, Vtrum verè, nullus facilè, nisi cui reuelatio aliundè facta est, dixerit. Veruntamen & hæc assertio difficultatem habet non paruam: quòd sequentibus docemus. 8.

Primum omnium, Vnde constat *inter homines*, Spiritus hos locum aliquem habere? Esto, post extremum iudicij diem hunc mundum sint inhabitaturi; quod tamen iam inter viuos degant, nostrisq; rebus intersint, dici potest, probari non potest. 9.

Deinde, sit illis inter viuos locus aliquis; Vnde viuorum mortes *scire* possunt, non solùm, quæ naturales sunt, verùm etiam violentas? An fortè naturas hominum plenè perspectas habent? vt quamdiu vitam suam propagare possint, valeant cognoscere? Et si hoc detur, violentas mortes, quæ à libera procedunt voluntate, quomodo cognoscent? 10.

Tertiò, solet Deus *Angelorum* opera vti, si quid hominibus velit significatum. hinc nomen *Administratoriorum* Spirituum adepti sunt. quod si igitur homines præsentis, & instantis mortis monere velit, Angelorum, non horum Spirituum opera vtetur. 11.

Addo, quòd cum hoc strepitu quandoque coniuncta sunt aliqua, quæ vix illis Spiritibus videntur *posse* tribui. Quis enim tantas ipsorum 12.

rum vires dixerit; quantæ requiruntur ad maximos, qui aliquando excitantur, ſtrepitus? ad grauiſſima, quæ obſeruata ſunt translata onera?| Et ſi ſtrepitus hos ipſorum vires excedere negare nolumus, quis ijs tribuat, vt pompam funebrem inſtituant, & ſuis viribus abſoluant?

CAP. V.

Bonos Angelos non eſſe authores Tumultuum, qui prænuncij mortis eſſe ſolent.

1. CVm (vt dictum eſt) humanorum Spirituum opera Terrificationes hæ, & Tumultus nocturni, de quibus diſputatio eſt, non fiant, omnino neceſſe eſt ad *Angelos*, ipſos transferri, quorum non paruæ ſunt in hoc ſenſibili mundo, cum hominum genere, occupationes.

2. Quoniam verò hi *duplicis generis* ſunt, & contrariorum propemodum ſtudiorum; *vtris* tribuendi ſunt, grauem habet diſputationem. facilius eſt Diſcipulum hic, quam Doctorem agere.

3. Qui rem ipſam, quæ agitur, velit attendere; cùm *mortis* homines admoneri videantur, atque ad reddendam Deo rationem vocari, facil ſibi patietur perſuaderi; hæc non improborum Spirituum, qui ſalutem hominum oderunt; ſed *bonorum*, qui tandem amant; opera eſſe & functiones.

4. Qui verò omnia diligentius ſecum expendet; haud parum animo fluctuabit. Quid, quod contrarias cogitationes facilè admittat? Si enim in his Terrificationibus propoſitum eſt, vt *mortis* homines admoneantur, quid quæſo opus eſt tot Tumultibus? tanto ſtrepitus? pompa etiam funebri? & ſexcentis alijs? cùm multo facilioribus rationibus mortis homines admoneri poſſint?

5. Accedit, quod *certum* ex hoc ſtrepitu argumentum ſubſecuturæ mortis peti non poſſit. Quis enim, Vtrum mortis indicium ſit, dixerit; an ob aliam cauſam excitetur? Eſto, poſtquam mors ſubſecuta eſt, mortis ſignum fuiſſe dicere poſſimus; ſed tamen dum excitaretur, mortis argumentum eſſe, certo dici non potuit.

6. Et vt mortis certiſſimum ſit ſignum, nondum tamen *cuius* mortem portendat ſcire poteſt. Quapropter cum ſinguli, qui in vna aliqua familia commorantur, ad ſe illum pertinere exiſtimare poſſint, fruſtra hæc à bonis Angelis opera ſuſciperetur.

7. *Alijs etiam locis*, quam vbi is, qui mortem obit, ſtrepitus hic auditus eſt; & auditur frequenter: alijs locis hæc mortis pronoſtica ſigna obſer-

obſeruata. Nouimus, Moguntiæ mortuum, cuius mortem ſigna non Moguntiæ; ſed alio loco, vbi is præſidia ſua atque facultates habebat, pręceſſerunt: quomodo verò hic abſentibus ſignis, vt ad mortem ſe compararet, moneri potuit?

Quo *tempore* plerique animam exhalarunt, eodem ipſo Tumultus excitati ſunt non rarò. At verò, tum *eo fine* excitatos eſſe, vt ad felicem finem ſe homines præpararent, quis dixerit? 8.

Et peſſimorum hominum exitus hæc Terriculamenta præcedunt, & ſanctiſſimorum virorum. Verùm vt his illis opus non eſt; ita priores illis ſunt indigni. Iuſto enim Dei iudicio fit, vt *qui viuentes obliti ſunt Dei; morientes obliuiſcantur ſui.* 9.

Præcedunt quoque *infidelium* mortes, nec eorum tantùm, qui Chriſti fidem aliquando complexi fuerunt; ſed & Iudæorum atque Gentilium, qui eandem impiè reiecerunt. Cùm verò his nulla ſit ſpes ſalutis æternę reliqua; quid eſt neceſſe, vt de exitu ſuo, atque ex hac vita diſceſſu, his argumentis moneantur? 10.

Non igitur in hoc ſtrepitu atque Tumultu propoſitum eſt, vt ad felicem ex hac vita egreſſum mortales ſe comparent. Quocirca concludi ex hoc argumento non debet, *bonos* eſſe Spiritus, à quibus Tumultus excitantur. 11.

Alia etiam ad hanc rem confirmanda argumenta ſuppetunt. *Adminiſtratorij* ſunt Spiritus, Angeli boni: Deo, in quibuſcunque ille rebus velit operas ſuas promptiſſimè offerunt. Quod ſi igitur hic operas ſuas locant; neceſſe eſt id Dei fiat imperio atque voluntate. At cùm ratio nulla dari poſſit, cur hos Tumultus Deus excitari velit, & imperet, cur bonis Angelis ipſos iudicamus tribuendos? 12.

Mirum eſt, quod cum tot & tam illuſtria bonorum Angelorum in ſacris literis munia & officia deſcribantur, huius tam frequentis & vſitati *nulla fiat mentio.* Mirum eſt apud Sanctiſſimos Eccleſiæ Doctores tantùm huius eſſe ſilentium; præſertim cùm inter ipſos reperiantur, qui integra volumina de bonorum Spirituum functionibus poſteritati reliquerint. 13.

Liuitatis, præterea, nec pauca nec leuia cum his Tumultibus coniuncta ſunt argumenta. Vt verò horum authores Angelos dicamus, qui perpetuò Dei faciem contemplantur, res eſt indigniſſima. 14.

CAP. VI.

A malis Spiritibus Tumultus qui mortis ſunt indicia, excitari.

1. FAcilè ex dictis quilibet concluserit, malorum Spirituum opera Terrificationes & Tumultus, qui mortis prænuntij sunt, excitari. Cùm enim necesse sit à Spiritibus illos fieri; & nec illi, qui in humanis adhuc corporibus degunt, nec qui corpora reliquerunt, & alibi versantur: nec Angeli boni ipsorum authores sint; quibus, quæso, nisi *malis Spiritibus* ipsos tribuemus?

2. Et profectò *nihil* est in hoc genere, quod ab illis Spiritibus sit alienum, aut eorum vires excedat: *multa* etiam sunt, quæ vt hæc ipsis officia tribuamus, vehementer persuadent. Docemus vtrunque.

3. Necesse est, vt Spiritus, qui horum Tumultuum sunt authores, *præsentes* sint ijs locis, vbi Tumultus excitantur. Necesse est, vt Tumultus excitare *valeant*. Necesse, vt possint *funebrem pompam* instituere. Necesse, vt possint *scire* futuros hominum, ex hac vita, quos indicant, egressus. Quid horum malis Spiritibus desideratur?

4. Locis ijs, vbi Tumultus excitantur, posse Spiritus *præsentes* esse nemo negauerit. Magna ipsorum vis est: magna potestas, quocunque propemodum volunt, se loco sistere possunt. Ad quem cunque ipsis aditus patet.

5. *Valent* quoque Tumultus excitare. In corpora quid non valent? Nónne omnia propemodum ipsorum virtuti subiecta sunt? nónne quocunq; volunt vi sua impellere possunt? Quocirca cùm Tumultus hi ex corporum collisione oriantur; & hos poterunt; & multo grauiores excitare.

6. Sic in ipsorum potestate est *funebrem pompam* componere. Neque enim tantùm mouere possunt externa corpora: possunt quoque sibi assumere, & quibuslibet vsibus accommodare possunt quascunque formas illis dare, quamquam pompam funebrem non effictis solũ corporibus repræsentant, sed sensum quoque nunc externorum, nunc internorum fascinatione & illusione.

7. Et cùm ingenio sint sagacissimi; plurumumque rerum experientia valeant; norint præterea rerum naturas, & hominum complexiones exactissimè; quis dubitabit, quin hominum plerunque *interitus præcognoscant*? præsertim cùm & Medicorum quidam reperiantur, qui ea scientia polleant, vt non diem solùm, sed horam quoque mortis valent prædicere.

8. Vt verò quod possunt, velint & hos Tumultus excitent; omnino credendum est. Multæ sunt causæ, quæ vt hic operas suas locent, ipsos mouere videntur.

9. Primùm, hęc occupatio aliquod miseriarum ipsorum *leuamen* videtur,

detur, dum ad ſuas pœnas tanto minus attendunt, quanto magis externis his ludificationibus diſtrahuntur. 10.

Deinde *libidini ſuæ* quadam ratione ſic faciunt ſatis. Cùm enim hominibus moleſti eſſe percupiant; libenter quas habere poſſunt, ipſos moleſtandi occaſiones arripiunt. quocirca & hanc, vbi non parua trepidatio incutitur, non abijciunt.

Lucrum etiam inde aliquod ſperant. Neque enim ipſis tam hîc propoſitum, vt mortem futuram denuntiant, quàm vt homines eò ducant, & diuinum quoddam numen credant, quod horum Tumultuum cauſa exiſtat; cui ob id honorem aliquem, cum animarum ſuarum detrimento, impendere ſit æquiſſimum. 11.

CAP. VII.

Tumultus ſiue Terrificationes mortis prænuntias, excitari à Dæmonibus, qui ſunt ordinis inferioris.

DAEmonum opera Strepitus hos excitari, & mortis prænuntia fieri demonſtratum eſt; quorum verò hoc proprium ſit ſtudium, an ſine diſcrimine omnium, an certorum tantùm, non iniucundam habet quæſtionem. Neque enim Dæmonum omnium *vna eſt conditio*, neque omnium eædem occupationes. Grauiora alij alijs habent ſtudia, prout alij alijs plus valent ingenij acumine, agendi poteſtate, nocendi voluntate. 1.

Etenim extra controuerſiam eſt, ex omnibus omnino ordinibus, quos aliquando communes cum bonis Angelis habuerunt, Spiritus illos cecidiſſe. Extra controuerſiam eſt, per peccatum naturam non ſublatam. Quemadmodum igitur ante peccatum non ęqualis omnes fuerunt perfectionis; ita neque poſt peccatum vna naturæ omnium conditio eſt. 2.

Conditionem naturæ, *ſtudia & functiones* ſequuntur. Hoc quemadmodum in rebus omnibus certum eſt; ita in his Spiritibus nullam habet dubitationem. Quocirca non *eadem* inferiorum, quæ ſuperiorum ſunt functiones: grauiora hi officia ſubeunt; illi leuiora munia exequuntur. 3.

Quod aſſerimus, facillimum fuiſſet in Spiritibus deprehendere; ſi à gratia, in qua creati erant, non excidiſſent. Iam poſtquam gra- 4.

tia exciderunt, etsi non omnino quadrantenus tamen suos ordines seruant, & pro naturæ conditione opera faciunt.

5. Et dictis vtcunque licebit conijcere, *quosnam* Spiritus horum Tumultuum authores constituere debeamus. Attendamus principio *quasnam* Spiritus mali apud viuos *occupationes* habeant: tum deinde hoc ipsum de quo præsens est disputatio, *opus* inspiciamus; & nō ita difficilè erit de Tumultuum nocturnorum authoribus statuere.

Occupationes Dæmonum cum hominum genere sunt variæ.
6. Nos pro instituti nostri ratione vniuersas in *duas classes* possumus partiri; vt alias, maioris momenti, & quasi *magis principales* dicamus; alias leuioris & quasi *minus principales*.

Priores illæ ex triplici causa definiuntur. Ex conditione perso-
7. narum, cum quibus illæ suscipiuntur: ex rerum, quæ suscipiuntur mole & difficultate: denique ex grauitate mali, quod Spiritibus, vt hominibus incommodent, propositum est. Vbi hæc desiderantur, hoc est, vbi neque dignitas adest personæ, neque negotij perficiendi difficultas: leuia etiam proposita sunt mala, leuiores Dæmonum occupationes dicere licebit.

In priori genere fuerunt tentatio Christi in deserto habita;
8. excidium 185000. Assyriorum in exercitu Sennacherib vna nocte deletorum; & primorum nostrorum parentum in paradyso infelix casus. In posteriori sunt nocturnæ ludificationes, intempestiua terriculamenta, & cum sordidis hominibus turpes & obscœni congressus.

Priores exercent vt perdant: posteriores, vt vexent & molestis
9. sint. Quemadmodum in hac vita, dum bella geruntur, non semper aduersæ parti propositum est, vt hostes perdant; sed quandoque, dum perdendi facultas non datur, iuuat molestos esse, terrere, timorem incutere: ita humani generis iuratissimis hostibus dęmonibus non semper propositum est vt perdant; sed quandoque etiam, vt molesti sint, & vexent.

Hæc Dæmonum studia, hæ cum hominum genere occupatio-
10. nes. *Quas* nunc *quibus* tribuemus? Quas alias, quàm quas ipsi sibi Dęmones deferri volunt? Quis porró dubitauerit, quin priores illas postulent illi altiorum Ordinum? posterioris autem inferioribus relinquant? Pro conditione personarum haud incommodè officiorum distributio constituitur.

Superbi admodum sunt Dæmones; illi inprimis; qui naturę prę-
11. stant dignitate. Quocirca quamuis nocere omnibus cupiant; non tam facilè tamen leuioris conditionis homines aggredientur: cum

ijs

ijs potius bellum suscipiant, qui in altiori sunt sanctitatis aut dignitatis gradu. quoniam si hos vincant. speciosior ipsorum est triumphus: si vincantur, minor est confusio, quam timent & horrent.

Iidem illi superiorum Ordinum Spiritus ardua magis atque difficilia in se suscipiunt onera. Id illorum postulant naturæ vires Id ad maiorem cumulum gloriæ ipsorum, quam studiosè quærunt, facit. Minor etiã hinc, si ex voto res non succedat, timetur confusio. 12.

Eorundem est grauius erga humanum genus odium; quàm aliorum, qui inferiorum sunt Ordinum. at odium sequitur nocendi studium. Itaque fit, vt his maximè, vt noceant, & maiora mortalibus detrimenta offerant, propositum sit.

Leuia igitur illa munia & minores occupationes inferioribus Spiritibus relinquuntur; in quibus vel persona dignitas non postulat aliquem ex illis superiorum Ordinum: vel leuia expedienda sunt munia, vel non ita magna proposita mala. 13.

Hæc cum ita sint, non malè quis concluserit *inferiorum Ordinum* Dæmonum opera hos, de quibus quæstio est Tumultus excitari. Nã vt ipsos in priorum occupationum genere ponamus, & superiorum Ordinum Spiritibus tribuamus, neque postulat personarum dignitas, quarum causa ipsi excitantur; neque rei quæ hic suscipitur difficultas: neque magnitudo mali. quod in his propositum est. 14.

Esto etiam ad *Principes viros* Tumultus pertineant, eorum funera & mortes portendant: sed tamen nulla Dæmonibus cum ipsis concertatio, nulla pugna. Alijs quandoq; etiam sordidis & abiectæ cõditionis hominibus Principum mortes his prænuncijs insinuantur. 15.

Sic in his excitandis non opus est aut arte magna, aut magnis viribus. Minimus inter omnes, Spiritus ea arte pollet, & ijs est viribus; vt hos, atque multo maiores excitare valeat. Minimus quoque ingenij vi, quæ præditus est, imminentem hominibus mortem, quæ his Tumultibus significatur, præscire potest.

Malum deniq; hic magnum propositum non est, præcipua causa, cur opera hæc à Spiritibus suscipiãtur, illa videtur; vt hominibus terror incutiatur: qui quamuis malum aliquod sit, tantũ tamen non est, vt illud sibi superiorum Ordinum Spiritus reseruare debeant. 16.

Sed & *alias ob causas* hæc studia inferioribus Spiritibus tribuerim. Dubium non est: tantum horum peccatum non fuisse, quantum fuerit Spirituum superiorum Ordinum. Itaque nec tanta ipsorum pœna; quanta superiorum. quoniam pro delicti quantitate, modus pœnarum. Cùm igitur non parua dæmonum pœna sit inferni carcere concludi, profectò, si aliqui ab hac liberi sunt (vt 17.

sunt)

ſunt) erunt inferioris Ordinis Spiritus: ſi aliqui hanc ſuſtinent; ſuſtinent illi, qui ſuperiorum ſunt Ordinum. At vt in inferno Spiritus ſint; & hos Tumultus excitent, fieri non poteſt, qui igitur nondum ad inferni carceres damnati ſunt, (vt inferiores illi præ alijs videntur) non ineptè horum Tumultuum authores iudicantur.

20. Ordo, res pulcherrima eſt, & tam in rebus omnibus neceſſaria, vt nec vlla ſine ipſo poſſet conſiſtere Reſpublica: nec, qui perditiſſimis ſunt moribus, ſine ordine viuere poſſint. Erit igitur etiam inter Dæmones ordo quidam. Et quemadmodum in Rebuſpub. ita in Dæmonum regno alij erunt, qui mandata dant, alij qui mandata exequuntur & imperata faciunt. At prius illud ad ſuperiores pertinet; poſterius (in quo genere ſunt hi Tumultus) ad inferiores.

CAP. VIII.

Ab inferiorum ordinum Dæmonibus, illis, qui ſingulorum hominum quaſi proprij ſunt, & qui Dij domeſtici, ſiue Lares olim vocabantur, Tumultus & Terrificationes excitari.

1. NOndum quærendi finem facimus. Ex quæſtionibus quæſtiones ducimus. Quærimus, Poſſintne *certis* inter eos, qui inferiorum Ordinum ſunt, Spiritibus, hi Tumultus, & hæc mortis prænuntia ſigna tribui. Curioſius forſitan ſingula ſcrutamur: ſed tamen non ſine ratione. Quid enim tam ad nos pertinet ſcire, quàm quæ circa nos geruntur, & propemodum in vſu ſunt quotidiano?

2. Porrò hîc certi certò non poteſt conſtitui quicquam; niſi prius ponatur *proprios quoſdam adeſſe ſingulis hominibus malos genios*; & præterea Dæmones quoſdam domeſticos, quos Lares vocant. Qui hos admiſerint, non video cur eoſdem horum Tumultuum authores negare debeant; præſertim cum quæcunque hactenus dicta ſunt, in eos *conuenire*; & quæcunque cum his Tumultibus coniuncta ſunt, per eos commodius, quàm per illos alios *fieri* poſſe videantur.

3. Et genios quidem Gentiles admiſerunt; atque duos ſingulis homini-

minibus attribuerunt. Alterum bonum, alterum malum. Illum virtutis & æquitatis dixerunt authorem; hunc peccati. Hinc illud Empedoclis apud Plutarchum; *duplices quæcunque malum excipiunt ducuntq; sortes; diuina terrestrisq;*. Vide Aug. Eugub. de perenni Philosophia, li. 8. ca. 4.

Consentiunt cum Gentilibus ex parte Christiani. Nam bonum genium siue Tutelarem Angelum singulis hominibus à Deo datũ agnoscunt: consentiunt, inquam, cum Gentilibus, non tamen à Gentibus instituti, sed Sacrarum Scripturarum auctoritate; sed sanctissimorum Patrum consensu, & magnis rationibus inducti: vt optimè dixerit B. Hieronymus: *Magna dignitas animarum, vt vnaquæq; habeat ab ortu natiuitatis, in custodiam sui, Angelum delegatum.*

In altero etiam (malo inquam admittendo) haud ita difficiles sese præbent Origines & Cassianus; & vt bonum, ita singulis malum Angelum adesse, & credunt, & probãt Origenes Homil. 10. in Lucam, & lib. 3. de princip. ca. 2. Cassianus, Collat. 8. ca. 17. & Collat. 13. ca. 12. His addo Bedam, in ca. 12. Act. Apost. Gregorium Nyssenum in Vita Mosis, & Auctorem Operis imper. Hom. 5. in Matth. Sed & hoc ipsum antiquissima Traditione non Christianorum modò, sed etiam Hebræorum traditum esse, scribit Rabbi Moses, lib. 3. Mor. ca. 25. Potest quoque eius aliquod vestigium in Scriptura notari. Nam D. Paulus datum sibi dicit *Angelum Satanæ, qui se colaphizet*, 2. Cor. 12. Vide Ioan. Maldonat. in 18. Matth. 5.

Verùm displicet hæc sententia reliquæ turbæ Doctorum: sed tamen, ni fallor, ita displicet, vt *malos Spiritus*, qui singulis hominibus adsint, non tam negare, quàm quodam modo *admittere* videri possint? 6.

Negant à Deo singulis hominibus malos Angelos attributos; quẽadmodum singulis ille bonos attribuit. Putant non cadere in diuinam bonitatem, quæ tantopere hominum salutem desideret vt nobis hostes assignarit, qui nos infestent; nos de virtutis arce deijciant; nos à Deo optimo & summo bono separent: Existimant Dæmonum odium erga humanum genus satis esse magnum: & per se, ipsos promptissimos esse & paratissimos, ad nos molestandos; nec Dei in hoc egere aut imperio, aut ordinatione. 7.

Hæc dum confitentur, non *negant* hos Spiritus; sed *à Deo* negant ad hoc esse delegatos, & ordinatos, significant sua sponte & vltro se Spiritus offerre, & hominibus adiungere; quod non facilè damnauerit, qui Dæmonum naturam conditionemque probè perspexerit. 8.

9. Solent Dei opera æmulari Dæmones: quæcunque propemodum Deus facit, conantur effingere. Res certior est, quàm vt probari debeat. Dicuntur ob hanc causam *simiæ Dei.* Quidni igitur & in hoc velint imitari Deum? vt quemadmodum Deus hominibus, Spiritus adiungit bonos, qui protegant atque defendant; ita velint adiungere malos & peruersos, qui molestent & perdant?

10. Confirmat hanc rem antiquissima, & propemodum ab omnibus recepta opinio, qua creditur adesse in extremo vitę tempore singulis mortalibus non bonum solùm modò Angelum, qui animam ad cœlum deducat, si hinc in Dei gratia decedat; verùm etiam *malum*, qui ad inferos pertrahat, si illa ipsius sint demerita. Nam sicuti bonum, intelligimus illum, qui à natiuitate singulis à Deo est cõcessus; ita non malè videmur dicere malum esse, qui singulorum studijs pijs semper contrarius fuit, & ad deteriora sequenda impulit.

11. Si ex difficultate, quam in virtutum studio sentimus, rem hanc definire velimus; aut etiam ex pondere, quo ad malum trahimur: Si ad molestias, quas plerunque in *somnis* experimur, nocturnasque illusiones attendere: Si expendere, quæ sæpissimè occurrunt, peregrinas cogitationes; facilè patiemur nobis persuaderi, vt hos inimicos Spiritus credamus.

12. Sunt qui de hoc Spiritu intelligi autumant, quod Ecclesia postulat *hostem suum comprimi.* Oratio ex D. Ambrosio desumpta est, & sic habet:

Te lucis ante terminum
Rerum creator poscimus;
Vt solita clementia,
Sis præsul ad custodiam.
Procul recedant somnia,
Et noctium phantasmata,
HOSTEMQVE nostrũ cõprime,
Ne polluantur corpora.

13. Et hactenus de proprijs singulorum genijs. Sunt qui hos à *Laribus* non distinguunt. At veteres discrimen aliquod inter vtrosque fecisse inde colligitur; quòd Lares *domibus* pręesse crederent, quemadmodum ex Aulul. Plauti colligitur, vbi in hunc modum quidam ex ipsis loquitur: *Ego Lar sum familiaris; ex familia, vnde exeuntem me aspexistis.*

14 Nec de his apud veteres fuit disputatio. Id vel festa Compitalia, à Compitis: in quibus peragebantur, dicta & à Seruio Tullio ipsis instituta, sufficienter demonstrant. Quid, quòd omnibus propemodum domibus eorum simulachra habuerint, & religiosè ipsos coluerint?

15. Sed antiquissimus scriptor Tertullianus Gentibus obijcit (ca. 13. sui Apologetici) quod *indignè* eosdem tractauerint, & in *suppellectil*

ctilis ratione habuerint; vt proinde ab ijs *oppignorati sint aut venditi*, prout cætera instrumenta domestica.

Sed nec nostris temporibus eos deesse putarem, nec à veritate aberrare, qui eosdem esse dixerint, quos Germani *Hensemenle* vocitant. Quidquid sit, multorum hæc sententia est. nec raro, quæ Lares hos prodiderunt, obseruata sunt argumenta. 16.

Sic nec temerè eos damnarem, qui aquæ lustralis vsum ad hos abigendos valere volunt; hocque Ecclesiam intelligere, quando orat, vt *creatura aquæ seruiat ad abigendos Dæmones, morbosq; pellendos; & vt in domibus, vbicunq; fuerit aqua aspersa, non illic resideat Spiritus pestilens; discedant omnes insidiæ latentis inimici; & effugiat quidquid aut incolumitati habitantium inuidet, aut quieti.* 17.

Cæterùm quamuis Lares hos Christiani admittant, quemadmodum olim Gentiles; longè tamen alia est Christianorum, quàm Gentilium de ipsis opinio. Gentes ipsos in Deorum numero habebant: Christiani non alio, quàm Dæmonum loco, qui diuinum honorem sacrilegè, vbicunque possunt, suffurentur. 18.

Et quamuis *virorum* nomine compellent, & *Hensemenle* vocent; non tamen viros esse agnoscunt. Hoc illis nomen, quia sub viri specie, & quidem pigmei, quandoque conspiciuntur, tribuunt. 19.

Cognoscunt etiam nulla habere propria corpora; sed esse prorsus incorporeos Spiritus. quocirca si quando in corporibus se spectandos exhibent, ex aere, aliáue materia existimant illa componi, & vbi aliquamdiu ijsdem vsi fuerint, rursus, deponi. 20.

Nullum ab his axilium exspectant. nullum censent deferendum honorem. Non affectant illorum societatem. respuunt communionem. Omnibus omnino angulis cupiunt esse profligatos, & expulsos. 21.

Porrò Lares hos atque proprios singularum malos genios Tumultuum & Ludificationum *authores esse*, quid prohibet? Dæmones sunt, vt diximus, qui hos Tumultus excitant; & Dæmones sunt hi Spiritus; atque Lares; & quidem ex infimis Dæmonum ordinibus, quales etiam harum Terrificationum authores astruximus 22.

Et cùm hi nobiscum versentur semper; qui, quæso, melius, quàm ipsi omnia nostra scire possunt? vt proinde mirum non sit, signa mortis nostræ, etiam violentæ, satis certa dare posse, qui ex consuetudine longa, quam nobiscum habuerunt, exitum nostrum præscire potuerunt. 23

CAP IX.

In praecedentia Capita de Terrificationum & Tumultuum authoribus Censura.

1. DVplex eorum, quæ fiunt, genus eſt. Quædam, vt *plurimum* accidunt, & *ordinariè* fieri dicuntur: quędam *rarius*, & dicuntur *præter communem rerum ordinem* euenire. Diſtinctio hæc, vt in rebus naturalibus locum habet, ita hîc non eſt reijcienda. Ibi ordinariè fit; vt nouem menſibus vterum geſtet fœmina: quòd ſi quandoque hæc lex fallat, & citius vel tardius fœtum edat, dicitur aliquid *præter rerum ordinem* accidere. In hoc Tumultuum genere *ordinaria ſunt*, quę hactenus diximus: ſi quæ aliter eueniant, *extra ordinariè* fieri dicemus.

2. Extraordinariè verò hîc *tria* fieri videntur. Primò, non ſemper Tumultus hos ab ijs Spiritibus excitari putandum eſt, qui ſingulis, quaſi ſunt proprij, quandoque *ab alijs* excitantur. Secundò, quandoque *Superiorum Ordinum* dæmones hîc operas ſuas locant. Tertiò, quandoque etiam *Bonorum Angelorum* ſtudio excitantur.

3. De primo vix dubium eſt. Veriſimile eſt, quod qui eiuſdem ſunt Ordinis, eadem quandoque ſtudia tractent, & officia obeant; præſertim ſi vnus alterius operam non ægrè ferat; vterque etiam in illa, quæ ſuſcipitur, cum voluptate verſetur, quæ cùm hîc locum habeant, vix dubium, quin aliquando *alij*, quàm proprij genij hic occupentur.

4. Fortè etiam *neceſſe eſt quandoque* alios aliquos, præter proprios, hîc operam ſuam locare: tum maximè, quando vnius opera minimè ſufficere videtur, ad omnia illa perficienda, quæ in his Terrificationibus ſæpè obſeruantur. Nam & in varijs ac plurimùm diſſitis locis, eodem tempore, aliquando fiunt; & egregia quandoque inſtituitur pompa funebris; quæ plurimum Spirituum operam requirunt.

5 Sic *Superiorum Ordinum* Spiritus operas ſuas hîc locare credi poteſt. Libido ſiquidem humanum genus vexandi, ſtudiumque nocendi, quæ ipſos nunquam deſerunt, efficiunt; vt nullum, quamuis viliſſimum officij genus, ſuperiores dæmones fugiant. Vt ſordidi mercatores & auari, ex re quauis lucrum; ita illi vndecunque & vbicunque poſſunt, hominibus detrimenta afferre quærunt.

6. Quod dicimus pluribus exemplis, ex Sanctorum hiſtorijs depromp-

promptis confirmari poreſt, plurima probant præcipuos Spiritus, & ſordida officia ſubiuiſſe, & ad inferiorum conditionem ſe dimiſiſſe, vt interim non dicatur hanc occupationem ſuppliciorum, quæ patiuntur grauiſſima, aliquod ipſis (quod petunt) eſſe leuamen.

Bonorum etiam Angelorum opera hæc mortis indicia quandoque dari ex duobus videmur poſſe conijcere. primum ex eo, quod non rarò Deus quibuſdam ſignificârit adeſſe tempus, quo ex hac vita diſceſſuri eſſent: quod vt nonnunquam occultiori quadam inſpiratione factum eſt, ita his ſignis, bonorum Angelorum, quibus Deus vti ſolet opera aliquando accidere, & accidiſſe, non ſine ratione dixerimus. 7.

Ad hæc accedit, quòd etiam cum ſanctiſſimorum hominum morte ſigna hæc aliquando coniuncta ſint; & locis non prophanis ſolùm, verùm etiam *ſacris* obſeruata: ijs quoque exhibita, qui continuum cum diabolo bellum geſſerunt: ſed nec rarò ſine fructu ſint peracta, atque ſignificatione ſanctimoniæ eorum, quorum obitum præceſſerunt. Quis verò hic malignos Spiritus operas ſuas locaſſe credat? 8.

Veruntamen hæc, vt diximus, *rariora ſunt.* quæ ſuperiùs definita *frequentius* accedunt. Quapropter quemadmodum paucorum priuilegia communibus legibus non derogant; ita quamuis exceptio dari poſſit, negari tamen non debet, *malorum Spirituum*, & præcipuè *propriorum geniorum* opera Tumultus hos excitari, & ſigna mortis dari. 9.

CAP. X.

De finibus, qui Dæmonibus in Tumultibus, & nocturnis Terrificationibus propoſiti ſunt.

DE Authoribus & Cauſa efficiente Tumultuum nocturnorum, & Terrificationum. dictum eſt: reſtat, vt eorundem *fines* inueſtigemus, atque *effectus* Ibi quæritur, quid Spiritibus in his Tumultibus ſit propoſitum: hîc. Vtrum Tumultus mortis *vera* ſigna ſint, illamque efficiant. Prius illud hoc Capite, poſterius ſequenti, explicandum eſt. 1.

Fines varij Dæmonibus hîc propoſiti videntur Primum omnium opera hæc ab ipſis ſuſcipitur vt hominibus *terrorem incutiant* & moleſtiam aliquam afferant. Et ad hoc vix quidquam tantum, quan- 2.

 tum

tum si Tumultus conducit: tum quòd nocte plerunque, quæ per se horrorem affert, excitentur: tum quòd cum morte, quæ terribilium omnium terribilissimum est, sint coniuncti: tum denique quòd causæ ipsorum & rationes vix intelligantur.

3. Videntur deinde excitari, vt *futuram mortem denuntient.* quoniam enim cum morte coniuncti sunt, atque ea, quæ ad funebrem pompam pertinent, cum his quandoque effinguntur; vix possumus dubitare, quin vt imminentem mortem indicent, suscipiantur.

4. Tertius finis est, vt hac ratione *fidem sibi apud mortales*, comparent; habeanturq; veraces, si quando alia prędicunt; cùm in hominū mortibus indicandis non fallant. Etenim vt hanc opinionem apud Mortales habeant, vehementer, nec sine causa, adlaborant.

5 Accedit his quartus, qui ex communi Dæmonum *studio* petitur; quod cùm sit, homines à Deo abducere, erroribus inuoluere, & cultum qui vero Deo debetur, sibi arrogare: omnino Dæmonibus hic illud propositum est. Cupiunt, scilicet, Nequam, Spiritus homines in has cogitationes inducere, vt numen aliquod esse credant, à quo hi Tumultus excitantur, & huic tandem diuinum honorem impertiantur.

6. De quarto hoc fine res clara est. Hoc præcipuum esse Dæmonum studium Sacræ docent literæ. Vt Leo rugiens circumeunt, quærentes quos deuorent. Nec hoc frustrati sunt apud eos, qui Lares Deos quosdam domesticos arbitrati sunt, ijsque diuinum honorem detulerunt, & deferendum decreuerunt, vt de Seruio Tullio testatur Plinius, li. 37. ca. vltimo.

7. Tertium finem vehementer desiderant, ob ingens, quod inde sperant lucrum. Sic, scilicet, eos qui occultorum cognitionis desiderio tenētur (quorum haud paruus numerus est) faciliùs ad se pertrahunt, atque vt ipsorum consilio & auxilio (cum præsentissimo animarum detrimento) vti velint, persuadent.

8. Ad primum idem nocendi desiderium excitat; quod quia maximum & ardentissimum est, quascunque quibus incommodare possunt, rationes acceptant, & quamuis etiam grauia damna afferre nequeant, hoc tamen sibi nomine placent; si molestiam afferre, & quietem interturbare valeant.

9. De secundo fine dubitauerit forsitan quispiam; quod vix fieri posse videatur; vt hominum mortes, & illa, quæ cum funere coniuncta sunt præuidere valeant. Verùm dubitandi locus nullus erit, si quot & quantas spiritus illi rationes, ex quibus ista præscire queant, velit expendere.

Duplices

Duplices hominum ſunt mortes: naturales & violentæ, vtraſque Dæmones poſſunt præſcire: vtraſque prædicere & indicare. 10.

Poſſunt præſcire naturales, quia ſagaciſſimi ſunt, tum ob incredibilem ſolertiam & ſubtilitatem mentis; tum ob eximiam multorum millium annorum experientiam; tum denique propter perfectam rerum omnium naturalium abſolutamque ſcientiam; qua vt res alias, ita hominum naturas, corporum affectiones, & ſtudia, ex quibus mors accidit, intelligunt. 11.

Violentas partim Dei reuelatione, per bonos Angelos facta, cognoſcunt;(nonnunquam enim Deus ad mortem homini inferendam Dæmonum opera vtitur) partim ex clandeſtinis conſilijs, verbis, ſcriptis, alijſque ſignis deprehendunt. partim etiam ex præparatione illarum rerum, quæ ad mortem adferendam adhibentur. 12.

Hæc grauiſſima B. Auguſtini confirmat authoritas. Sic enim loquitur, lib. 2. de Geneſi ad literam cap. 17. *Spiritibus quædam vera de temporalibus rebus noſſe permittitur: partim quia ſubtilioris ſenſus accumine: partim quia corporibus ſubtilioribus vigent: partim experientia callidior propter magnam longitudinem vitæ; partim à ſanctis Angelis, quod ipſi ab omnipotente Deo diſcunt, etiam iuſſu ipſis reuelantibus, qui merita humana occultiſſimæ iuſtitiæ ſynceritate diſtribuit. Aliquando autem ijdem nefandi ſpiritus etiam quæ ipſi facturi ſunt, velut diuinando prædicunt.* Hæc Aug. 13.

CAP. XI.

De Effectis nocturnorum Tumultuum & diabolicarum Terrificationum.

IAm quæ horum Tumultuum & Terrificationum virtus ſit, quidq́; ipſi efficiant, inquirendum eſt. Nam cùm *duplicia ſigna ſint*; & alia quidem tantùm in notitiam alicuius inducant, id verò quod ſignificant, non efficiant: alia verò ſint, quæ quod ſignificant, efficiant; vtrum in hoc, vel illo genere Tumultus hos conſtituere debeamus, quæſtio eſt. 1.

Et quidem in priorum ſignorum numero eos eſſe, dubium non eſt. Verùm cùm hæc ſigna duplicia ſint, & quædam aliquando fallant, quædam nunquam fallant; qualia, quæſo, ſunt hæc, quæ mortis dicuntur eſſe indicia? Suntne ita certa, vt fallant nunquam, an fallunt aliquando? 2.

Quod quæritur ex conditione eorum, qui horum Tumultuum 3.

tuum authores sunt, definiendum est. Hi cùm hominum mortes prę-scire, *vt plurimum*, valeant; vt plurimum fit, vt ad signa hæc atque Tumultus ab ipsis excitatos, mors sequatur.

4. Sed tamen fallere quandoque dubium non est.

5. Hoc primum in ijs, quibus violenta mors affertur, manifestum est. Hæc enim cùm ab hominum pendeat voluntate; quemadmodum Dæmones hominum cogitationes & voluntates perfectè non intuentur; ita neque possunt subsecuturæ ex his mortis certa signa dare.

6. Sed & quæ naturaliter homini mors accidit, impediri potest; si non ex alijs causis; ex Dei profectò voluntate, cuius nutu vitę nostrę momenta decurrunt. Potest illæ vitam, præter naturæ ordinem dare: potest ab inferis ad vitam reuocare? quidni posset eandem, præter naturæ leges, prorogare?

7. Quapropter quod ex causis naturalibus mortis argumentum, à Dæmonibus sumitur, licet magnum robur habeat, propter vires naturæ, quæ paruæ non sunt; quia tamen Deo ad nutum natura obedit, tantum argumentum sumi non debet, quod nullam patiatur exceptionem.

8. Verùm Alterum propositæ quæstionis membrum examinemus, atque Vtrum Tumultus hi, non signa solùm; sed etiam *efficacia signa* futuræ mortis sint, discutiamus. Sic enim plerunque indoctum vulgus iudicat, vt quæ rei alicuius sunt signa, illa existimet & causas eiusdem esse, & *efficacia signa*.

Dupliciter autem intelligi potest signa hæc mortis causam es-
9. se. Primum quidem, vt ipsa per se nuda sumantur, nulla habita ratione authorum, à quibus fiunt: deinde vt cum ipsis, eorum authores coniungantur: atque vt illi mortem efficiant, quam signa ipsa indicant.

Primum nullo modo dici debet. *Tumultus hi, & quæcunque ob-*
10. *seruantur signa, mortem non efficiunt, nec efficere valent*; propterea, quod nullum inter causas, quæ mortem afferre solent, locum habeant.

11. Potest homini mors *extrinsecus*; potest *intrinsecus* accidere. *Intrinsecus* mortis causa sunt defectio caloris naturalis, aut primogenij humoris, quem *radicalem* vocant; immoderata item vis passionis & perturbationis animæ: præterea propria voluntas in ijs, qui præsentis vitæ tædio, aut malorum, quibus premuntur impatientia, aut quia instantem calamitatem auertere cupiunt, violentam sibi mortem

tem consciscunt: immodici item cibi & potus, venerisque intemperantia: denique nimius labor & defatigatio corporis.

Extrinsecus eadem mors contingere potest, vel ab homine, aut 12.
bestijs, aut Dæmonibus, aut Deo per Angelos: vel ex cibo potuque lethali: vel ex vtriusque cibi inquam potusue defectu: vel ex intemperie cæli: vel casu aliquo fortuito. Hæ causæ extrinsecæ mortis. Quid verò vel cum his, vel cum superioribus causis Tumultus nocturni cõmune habent? Sunt quidem extra hominem; sed tamen ex eorum genere, quæ mortem afferunt, non sunt.

Sed nec idcirco causæ mortis dici debent, quòd Dæmones 13.
cum his studia sua coniungunt, & ita homnibus mortem afferant: primùm quidem, quia non, vt instrumenta mortis, signa hæc Dæmonibus adsumuntur; deinde, quia non ipsi Dæmones dum hæc signa efficiunt, vitam nobis adimunt: solùm his denuntiant terminum vitæ adesse.

CAP. XII.

Inquritur modus, quo Tumultus excitantur, & Terrificationes nocturnæ fiunt.

DVobus modis intelligi potest. Tumultus hos à Spiriti- 1.
bus excitari. Alter est, vt dicantur Spiritus primùm corpora assumere, humanis corporibus similima; atque ita velut homines quidam, malleos, atque alia instrumenta, quibus strepitus excitantur, tractent. Alter, vt nulla corpora assumant, & nihilominus hos strepitus excitent.

Vterque modus his, quemadmodum alijs Spiritualibus creatu- 2.
ris *possibilis* est. Ratione ad hanc rem probandam opus non est. Prioris tot suppeditant exempla Sacræ literæ, quot opus est ad hanc rem etiam refractarijs persuadendam. Posteriorem ipsis possibilem esse probat, vel solius cæli conuersio, quod à Spiritibus mouetur, quamuis corpus, vt mouere valeant, nullum assumant.

Nec modò vterque modus possibilis est Spiritibus; etiam vter- 3.
que *æque est facilis*. Corpus assumptum nihil in hoc negotio Spiritus iuuat. Tam in corpore, quam extra corpus sunt expediti. Id discriminis est, quòd in priori maior videatur esse occupatio; dum prius corpus assumitur, quàm tumultus excitetur: in posteriori minor, vbi corpus assumitur nullum.

Sed *quem modum* in his Tumultibus excitandis Spiritus seruant? 4
Dubium non est, quin nonnunquam in assumptis corporibus ipsos excitent: quia nõ auditi solùm; verùm etiam visi sunt sub humana specie Spiritus, horum Tumultuum authores.

5. Interim tamen, vt plurimum fieri dixerim, vt nullum corpus assumant,& sola sua ingenita ipsis vi atq; potestate, absque vllius assumpti corporis subsidio eosdem efficiant.

6. Cùm enim propositum Spiritibus hîc sit, vt hominum mortes indicent: ad hoc verò necesse non sit, vt sub spectabili forma sese exhibeant (solus tumultus, qui ad aures defertur, id abundè præstat) quid quæso assumpto corpore opus est.

7. Quid,quod quæ in hoc strepitu,in vsu instrumenta esse videntur,reuera in vsu non sint? & quæ moueri iudicantur corpora,reuera non semper moueantur? Quod dicimus hoc est: Non necesse est,vt si nobis audire videamur deferri asseres,aptari tumbam,quę cadauer mortui excipiat,& eandē malleis claudi; hęc reuera fiant; id est,& asseres,deferātur, & aptetur tumba,& malleorum sit vsus: necesse hoc non est.Quemadmodum re ipsa spiritus corpora humana non habent, dum humana specie se spectandos exhibent; ita nō semper ab illis rebus sonus excitatur,à quibus excitari videtur; nec semper corpora mouentur,quæ moueri videntur.

8. Huius si non aliud argumentum esset,hoc sufficeret,quòd mox postquam sonum auditu percepimus, si ad locum, vbi ille excitatus est, aduolemus; nihil eorum, per quæ sonum excitatum iudicauimus, reperiamus: inueniamus etiam nihil inordinatum; sed omnia suis locis,& ordinibus optimè composita.

9. In aere igitur,& per aerem hîc fiunt omnia. illum ita collidunt Spiritus; vt nunc delatorum asserum, nunc percutientis mallei, nunc alios atque alios sonos reddat.

10. Hanc rem confirmat *obtusior sonus*, qui in his terrificationibus notatur. quamuis enim proximo loco excitetur, à longè nihilominus fieri videtur; nec ita, vt ille, qui malleorum ictibus fit, aures percellit.

11. Verùm enimuerò,etsi malleorum & asserum sonus non sit, qui excitatur; *verus* tamen est sonus,propterea; quòd quæcunque ad sonum perficiendum necessaria sunt, hîc reperiantur: corpus inquam percutiens,corpus percussum, atque medium,in quo sonus excipitur,& ad aures defertur.

12. *Tria tamen* hæc non reipsa semper sunt distincta. Non aliud est semper quod percutitur corpus;aliud quod percutit;aliud medium,in quo vtriusque corporis collisione excitatus strepitus recipitur. Medium nunc cum percutiente, nunc cum percusso idem est:sæpè etiam cum vtroque idem.

13. Potest dæmon vel duas inter se aeris partes collidere;atque tum ex vtriusque collisione exortus sonus, in medio,quod à percutiēte

& per-

& percuſſo corpore non differt, excipitur. Poteſt quoque vel alio quopiam corpore verberare aerem; vel aerem ad aliud ſolidum corpus allidere; atque tum à medio neque percutiens corpus differt, neque percuſſum.

Porrò quomodocunq; tandem ſtrepitus excitatur, dæmonum illi *poteſtate* excitantur, qua verò illa, an quam *intellectiuam* vocamus? an *voluntate*; an alia aliqua, ab vtraque diuerſa? 14.

Sola intellectus operatio hîc non ſufficit. Eius omnis in rebus cognoſcendis occupatio eſt; in qua dum verſatur, præter id quod in ipſo eſt, prorſus fit nihil. At Tumultus hi ſunt aliquid extra intellectum: in aere formantur: in aere conſiſtunt; in aere conſeruantur: & per aerem ad audientium aures deferuntur. 15.

Non *ſolo etiam voluntatis* imperio fiunt. Diuinæ Virtutis eſt, ſolo voluntatis imperio res producere. In ſolo Deo locum habet, quod dicitur; *dixit & facta ſunt*. Ea non eſt Spiritum aut bonorum, aut malorum virtus; vt quæ velint & imperant, mox fiant. 16.

Tertia igitur vis eſt, qua hos Tumultus excitant: illa inquam, quam *Motiuam virtutem* non incongruè dixerimus Hac quemadmodum ſe mouent, ita orbes cæleſtes; ita quacunq; volunt corpora. Hac Tumultus hos excitant, hac quæcunque ferè apud mortales agunt, exequuntur. 17.

Interim quamuis hæc *ſola* ſit, quæ Tumultus excitet; cæterarum tamen facultatum opera hîc non reijcitur. Quemadmodum homo nihil mouet aut operatur, ad quod nō prius Voluntas impulit: Voluntas autem ad nihil impellit, quod non tanquam bonum Intellectus propoſuit, ita ad quemcunque ſtrepitum, qui à Spiritibus excitatur, accedit Voluntatis imperium, cum Rationis iudicio & dictamine. 18.

CAP. XIII.

Quibus Locis atque Temporibus Tumultus, mortis prænuntij, excitentur.

L*oca* etiam atque *Tempora*, quibus ſtrepitus hi excitantur, obſeruanda ſunt, ne quid eorum, quæ cum ipſis coniuncta ſunt, præteriiſſe videamur. 1.

Loca verò *ſex* præcipue, vbi excitantur, notantur. Primus eſt, vbi animam agit is, cuius mortem ſigna teſtantur. Secundus, vbi eiuſdem degunt amici, qualeſcunque tandem illi ſint. Tertius eſt, vbi poſſeſſiones habuit aut prædia. Quartus, vbi officia ſeu munia quædam obiuit. Quintus, vbi quæ ad funus neceſſaria ſunt comparantur. Sextus, vbi corpus moritur; ſepelitur. 2.

3. De nullo dictorum locorum dubium est. Exempla hîc suppetunt quotidiana. Veruntamẽ in primo illo frequentius audiuntur Tumulus, vt *credi possit*, omnino dæmones desiderare, vt in præsentium & domesticorum notitiam mors subsecutura perueniat.

4. Ratione secundi loci fit, vt strepitus etiam in remotissimis orbi partibus obseruati sint: vbi, scilicet, ij, qui morituro quadam rationes coniuncti sunt, versantur. quocirca & hîc locũ habet, quod superius dicebamus, vt vnius Dæmonis opera non sufficiat, præsertim, si eodẽ tempore in diuersis locis illi excitentur & audiantur.

5. Et quia tertio loco, hoc est, vbi posessiones habent morituri, etiam fiunt; hinc est, vt nunc in agris, nunc in arcibus, quæ diuersis etiam locis habentur, ijdem audiantur, & eadem ratione fiant, qua ij, de quibus Thesi superiori.

6. At ratione quarti loci accidit, vt in syluis, vbi venationi opera data percipiantur; percipiantur in officinis, vbi laboratum; in templis vbi diuina officia frequentata. Sic aliâs diximus in Moguntinæ Diœcesis quandã Ecclesia excitari Tumultus eo ipso loco, vbi, qui ex hac vita discessurus est, diuina officia persoluere solet.

7. Sic quia (quod quintus locus postulat) ad funus præcipuè pertinent tumba atque cerei, fit, vt in ædibus Articulorum atq; Lychnopeiorum omnia cõparari, & fieri cum hoc Tumultu frequentissimè audiantur, quæcunque vel ad comparandam tumbam, vel cereos conficiendos necessaria sunt.

8. Denique ratione sexti loci fit, vt in templis audiantur, atque cemiterijs: quia his locis sepulturam Christiani habent. Quibus illa addimus, vbi iustitia administratur, & malefactoribus iusta pro meritis supplicia decernuntur: in quibus etiam nunc hi strepitus auditi, nunc alia signa obseruata: quæ suppliciorum reis inferendorum certa essent argumenta. Hæc de Locis.

9. *Tempora*, quibus excitantur, potissimum duo sunt, meridies & intempesta nox. posterius Spiritibus illis competit: quoniam *qui malè agunt*, Domino dicente, *lucem fugiunt* prius, quemadmodum & nox instituto ipsorum optimè seruit, quãdoquidem vtroq; maior quies est, quam illi in his occupationibus studiosius quærunt.

10. Præcipuè hæc tempora Dæmones obseruant, sed tamen alia ipsis interdicta non sunt, alijs quoque hos Tumultus excitârunt. Sicuti libere suas cogitationes ad hos excitandos adijciunt; ita possunt, quæcunque ipsis libent, tempora pro hoc officio deligere.

In hoc de Locis infestis & Terriculamentis nocturnis, Tractatu nihil dictum volumus, quod quouis modo cum fide orthodoxa, aut melius sentientium iudicio pugnat. P. S. I. S. SS. T. P.

FINIS.